

BRENDA RICKMAN VANTREASE
ILUMINATOR

BRENDA RICKMAN VANTREASE

ILUMINATOR

Naslov izvornika The Illuminator

Copyright © 2005 by Brenda Rickman Vantrease

Za Barneyja i Arlene

Uvod

OXFORD, ENGLESKA

1379.

John Wycliffe spusti pero i protrlja umorne oči. Iz gotovo dogorjele svijeće uzdizao se tanak stup dima. Svijeća će gorjeti još samo koju minutu, a to mu je bila posljednja. Tek je bila sredina mjeseca a već je potrošio svu zalihu koja mu je dodijeljena. Kao nastavnik koledža Balliol Oksfordskog sveučilišta dobivao je koliko je bilo dovoljno većini svećenika - onoj većini koja je radila danju, a spavala noću. Ali Wycliffe je rijetko spavao noću. Imao je cilj zbog kojega je ustajao rano i lijegao kasno.

Narančasti plamen koji je tinjao iz peći od kovana željeza nije mogao otjerati sumrak što se skupljao u kutovima njegovih spartanskih odaja. Svijeća zatreperi i ugasi se. Sluškinja će uskoro stići pa će je poslati trgovcu svijećama i platiti mu vlastitim novcem. Nije želio svraćati pozornost na svoj rad moleći novac od blagajnika ili posuđujući od kolega.

Djevojka je kasnila i to mu omogućilo i tekako potreban predah. Mišići šake boljeli su ga od stiskanja pera, a glava od napora jer je čitao na slabom svjetlu. Tijelo mu se ukočilo od dugih sati koje je proveo nagnut

nad radnim stolom. Čak mu je i duh bio umoran. Kao i uvijek, u takvim bi trenucima počeo preispitivati razloge zbog kojih se upustio u tu misiju. Je li ga na taj gargantuanski zadatak možda tjerala oholost ili pak intelektualna arogancija, a ne Bog? Ili su ga na taj opasan put gurnule makinacije vojvode od Lancastera, Johna od Gaunta? Vojvoda se svim silama bacio na osvajanje kraljevstva i nije ga želio dijeliti s pohlepnom Crkvom. Ali nije bio grijeh, rezonirao je Wycliffe, prihvatiti pokroviteljstvo takvog čovjeka. Ne ako su zajedno mogli skršiti tiraniju svećenika, biskupa i nadbiskupa. John od Gaunta, vojvoda od Lancastera, učinit će to radi sebe, a John Wycliffe će to učiniti kako bi spasio dušu Engleske.

Smrt kralja Edwarda došla je kao pravi blagoslov unatoč političkoj borbi koju su vodili stričevi dječaka kralja. Previše je lascivnosti haralo Engleskom i mrlja grijeha je okaljala Edwardov dvor. Otvoreno se pokazivao u javnosti sa svojom ljubavnicom. Iako se šuškalo da je Alice Perrers rasna ljepotica, Wycliffe ju je smatrao đavoljim oruđem. Kakve li je mračne čini ta manipulativna žena upotrijebila ne bi li ovladala kraljevom dušom? Edwardovom smrću barem je Alice Perrers nestala iz kaljuže u kakvu se pretvorio njegov dvor. John od Gaunta sada je bio regent, i John od Gaunta je bio na njegovoj strani.

Zasad.

Wycliffe odgurne stolac od radnog stola i okrene se prema prozoru koji je gledao na Oxford. Odozdo je čuo bučne, pijane studente kako traže još piva. Njemu je bila zagonetka odakle im toliko novca. Nagadao je da piju najjeftinije pivo, talog koji ostane u bačvi, ali toga bi trebalo popiti više negoli stane u golem trbuh kakva debeljka da bi izazvalo takvo pretjerano veselje. Na trenutak im je gotovo pozavidio na naivnosti, nestašnoj radosti, potpunom nedostatku cilja.

Sluškinja bi uskoro trebala stići, već je kasnila jedan sat. Ocijenio je to po modroj boji sumraka koji se probijao kroz njegov prozor, ostakljen prozor, što je odgovarao njegovu položaju. Mogao je za to vrijeme prevesti čitave dvije stranice Vulgate i dodati ih pošiljci koja je ujutro kretala u Istočnu Angliju. Bio je zadovoljan radom iluminatora. Njegove su ilustracije, iako ne previše kićene, bile prekrasne, dostojne teksta. Kako je samo Wycliffe prezirao slike kreveljenja luda, zvijeri i ptica kojima su ukrašavali margine kako bi zabavili čitatelje, prenaplašene

boje, raskoš karakterističnu za pariške obrtnike. Rad ovog iluminatora bio je jeftiniji od pariških majstora, a i vojvoda je rekao da mogu imati povjerenje u njegovu diskreciju.

S ulice su dopirali glasovi, smijeh, djelići pjesama, a onda su polako nestali. Djevojka će zacijelo uskoro stići. On večeras mora završiti još jedan dio prijevoda. Stigao je do polovice Ivanova evanđelja. Po zidovima su treperile sjene i kapci mu se počnu spuštati.

Isus se hrabro suprotstavio svećenicima u Hramu. Wycliffe bi se mogao suprotstaviti papi, i to ne samo jednom.

Žeravica u peći se pomakne šapćući mu: *Duše ginu dok ti ljenčariš.*

Zaspao je pred vatrom koja je tinjala.

Joan je znala da kasni dok je hitala stubama prema odajama gospodara Wycliffea. Nadala se da je toliko zauzet pisanjem da neće primijetiti, ali kroz njegov se prozor nije vidio odsjaj svijeće. Ponekad bi je on jedva zapazio dok je skupljala prljavo rublje, mela pod, praznila noćnu posudu. Kakve je sreće, možda baš danas bude jedan od onih dana kada će on biti neobično raspoložen da je pita o njezinoj obitelji, o tome kako provode nedjelje, umiju li čitati.

Nije mu zamjerala što je radoznao - unatoč oštrom ophođenju u očima mu je vidjela dobrotu, a kada ju je oslovljavao s 'dijete', podsjećao ju je na oca koji je prošle godine umro. Ali danas nije željela razgovarati s njim. Bila je sigurna da bi se rasplakala. Uostalom, on ionako neće odobriti njezin postupak, pomisli ona dok je dodirivala relikviju koja je visjela na vrpci zavezanoj za uže. Opasavala je njezin struk poput krunice.

Ona zagladi raspletenu kosu pod otrcanu platnenu kapicu, duboko uzdahne i tiho pokuca na hrastova vrata. Kada nije bilo odgovora, ona pokuca još jedanput, ali glasnije, i nakašlje se. "Gospodaru Wycliffe, to sam ja, Joan. Došla sam vam počistiti odaje."

Ona pritisne kvaku i kad shvati da nije zaključano, odškrine vrata.

"Gospodaru Wycliffe?"

Iz mraka se začuje gundanje: "Uđi, dijete. Kasniš. Gubimo vrijeme."

"Tako mi je žao, gospodaru Wycliffe, ali radi se o mojoj majci. Vrlo je bolesna i nema nikoga osim mene da se brine o mladoj djeci."

On ju je promatrao dok je užurbano radila po sobi, palila male svežnjeve suhih trava čiji je plamen zatreprio kada je otvorila prozor i izlila sadržaj noćne posude. Skupila je prljavo rublje u zavežljaj svjesna njegova pogleda. Nikada nije dirala papire na njegovu stolu - to je dobro zapamtila nakon ružne grdnje.

"Da zapalim još jednu svijeću, gospodaru?"

"Hm. Nemam ih više. Čekao sam tebe kako bih te poslao po još."

"Oprostite, smjesta ću poći."

Nadala se da neće prijaviti njezino kašnjenje. Tko zna kada će joj se majka dovoljno oporaviti da se može vratiti svojem poslu dvorkinje. On okrene stolac prema njoj i podigne ruku kako bi je zaustavio.

"Majka ti je bolesna, kažeš?"

"Ima jaku vrućicu." Ona trepne kako bi otjerala suze, a onda mu u jednom dahu sve prizna. "Svratila sam do crkve Svete Ane i preklinjala svećenika da moli za nju."

On stisne usne u tanku crtu ponad sijede brade. "Svećenikove molitve nisu vrijednije od tvojih, mogu biti samo lošije, jer ne dolaze iz tako iskrena srca."

On ustane i mrko je pogleda odozgo. Bio je odjeven u običnu halju i vunenu kapu koja je jedva pokrivala sijedu kosu što mu je padala na ramena i ispreplitala se s bradom.

"Što ti to visi o pojasu?" upita on.

"O pojasu, gospodine?"

"Ispod ruke. Nastojiš to sakriti pa privlačiš još više pozornosti."

"Ovo, gospodine?" Ona podigne predmet o kojem se radilo. Osjeti kako joj se lice zažarilo. Zašto je njegov prodoran pogled učinio da posumnja u ono što se prije manje od jednog sata činilo ispravnim?

"To je sveta relikvija", reče ona i spusti glavu. "Kost prsta svete Ane. Trebam je držati dok molim Očenaš. Dao mi ju je svećenik."

"Ah, tako. A što si mu ti dala zauzvrat?"

"Novčić od šest penija, gospodaru Wycliffe."

"Šest penija", uzdahne on odmahujući glavom, a zatim ponovi: "Šest penija. Od svoje plaće." On ispruži ruku. "Smijem li pogledati tu svetu relikviju?"

Ona je petljala s vrpcom zavezanom za pojas pa mu je pruži zajedno s relikvijom. On ju je proučavao trljajući je palcem i kažiprstom.

"Previše je mekana da bi bila kost", reče on.

"Svećenik je rekao da je to zato što je sveta Ana bila tako nježna."

Wycliffe je vagao predmet na dlanu dok mu se grimizna vrpca poput krvi spuštala između prstiju. "To je svinjska hrskavica i nikako neće pomoći tvojoj bolesnoj majci."

"Hrskavica?" ona jedva promrmlja nepoznatu riječ. "Najobičnija hrskavica. Ono od čega je napravljeno svinjsko uho, rep ili njuška."

Hrskavica? Svećenik joj je dao svinjsko uho kako bi joj pomoglo u molitvi? A njoj je rekao da joj relikviju daje jeftino, potaknut kršćanskim milosrđem. Rekao je da obično stoji puno više. Svinjska hrskavica za njezinu majku? Više nije mogla zaustaviti suze koje su navirale cijeli dan. I što da sada radi?

On joj pruži svoj čist, izglačan rupčić - ona se sjeti da ga je oprala prije tjedan dana. "Slušaj me, dijete. Nije ti potrebna relikvija nekog sveca. Nije ti potreban ni svećenik. *Ti* sama možeš moliti za svoju majku. *Sama* možeš ispovjediti grijeha izravno Bogu. *Sama* možeš moliti za majku u ime našega Gospodina. Naš nebeski Otac će te čuti ako ti je srce čisto. A zatim, *nakon molitve*, pođi ljekarniku i kupi majci lijek kojim ćeš joj smanjiti vrućicu."

"Ali nemam više novca za lijek", reče ona između jecaja.

"Želim otkupiti tvoju relikviju."

Dok je ona brisala oči njegovim već vlažnim rupčićem, on pođe do stola po novčarku i izvadi iz nje šiling.

"Evo. Ako ostane nešto novca nakon što kupiš lijek, kupi još i kokoš pa skuhaj majci krepku juhu."

"Gospodaru Wycliffe, kako da vam zahvalim..."

"Ne moraš mi zahvaljivati, dijete. Tvoja ti Crkva barem toliko duguje - da ne krađe od tebe. Ja ti samo vraćam ono što je tvoje." On skinje predmet s vrpce i potapše je po ruci. "Ja ću zadržati *relikviju*, ti uzmi vrpču." On se nasmije i strogo mu lice poprimi blag izraz. "Lijepo će izgledati u tvojoj kosi."

Njoj je toliko laknulo da ga poželi zagrliti, ali njegov visoki položaj nije to dopuštao. Zato se ona samo duboko nakloni.

"Požuri prije negoli se zatvori ljekarna na King's Laneu. Hajde, idi. Ja ću se pomoliti za tvoju majku i to te neće stajati ni novčića."

Tek kada je sluškinja otišla, Wycliffe se sjeti svijeća. Morat će sam po njih poći. Ali noć se tek počela spuštati i on će stići prevesti još nekoliko stranica prije nego što ga svlada umor i počne griješiti. Kratki mu je san okrijepio tijelo, a događaj s Joan ojačao odlučnost. On pažljivo zaključa vrata za sobom - tko zna čije sve radoznale oči vrebaju - pa požuri niz usko stubište i kroz vrata u potrazi za svjetlom.

JEDAN

NORWICH, ISTOČNA ANGLIJA
LIPANJ 1379.

Jedan. Dva. Tri. Koliko je puta zvonilo? Patuljak Polu-Tom zadihano je grabio prema tržnici u Norwichu, žmirkao prema suncu nad glavom i brojio. Dvanaest otkucaja zvalo je redovnike na podnevnu molitvu. On ih zamisli kako u crnim haljama, ruku zabijenih u rukave, dvojica po dvojica, rame o rame, u dugoj koloni nečujno prolaze samostanskim dvorištem, nalik na jegulje koje su presijecale mutne vode močvare u kojoj je Tom živio. On ni za što ne bi mijenjao svoje zeleno utočište puno vrba i trske za sav njihov hladan i veličanstveni kamen.

Cesta je bila prašna, sunce mu je palilo leđa. On ubrza korak. Bio je četvrtak. Ako se ne požuri, sajam bi mogao biti gotov kad on onamo stigne. Thorov dan - tako ga je Polu-Tom zvao. Volio je stare nazive koji su se veličali u pričama njegova djetinjstva, o danima kada su se Danci borili protiv dobrog kralja Alfreda za vlast nad Anglijom. Bile su to krvave priče, ali pune odvažnih muževa. Svi junaci, snažni i neustrašivi.

I visoki.

Polu-Tom nikad nije upoznao pravoga junaka. Redovnici su govorili da oni postoje samo u pjesmama bardova. Zasigurno nisu lutali Engleskom kralja Edwarda III. Je li Edward još bio kralj? Pitat će nekoga na tržnici. On ponovno začuje zvona, razigran i prodoran zvuk batića, poput djece kada nastoje privući pozornost, odgovarala su na glavna zvona s majke katedrale. Iza gradskih zidina posvuda su bile crkve.

Izgradili su ih trgovci vunom s novcem iz Flandrije. Je li to bilo mito Bogu ili spomenik oholosti? Polu-Tom je zaključio da bi, kada bi grofovija North Folka imala onoliko svetih duša koliko ima crkvi, on vidio više raja, a manje pakla. Ipak, znao je samo jednu jedinu svetu dušu, i to ne junaka, nego ženu. Namjeravao ju je posjetiti, iako sada više neće imati toliko vremena.

Napustio je močvaru u cik zore s pletenim košarama na leđima, mimoilazeći se s hodočasticima, lopovima i prosjacima na cesti izrovanoj kolotečinama koja je vodila iz Saint Edmunda u Norwich. Njegove su zdepaste noge brzo grabile kako bi do podneva stigao na tjedni sajam. Toliko brzo da je dobio grčeve. Ramena su ga boljela od glomazna tereta, a u glavi mu je brujalo od rječkanja s odbjeglom kmetovima i nadničarima koji su monotoniju puta razbijali zbijajući neslane šale s patuljkom. Za njih je to bila neka vrsta razonode. Za njega opasnost. Već je morao dati dvije jegulje i košaru za jegulje s dugim grlom i poklopcem skitnicama koji su ga imali namjeru upotrijebiti kao loptu.

Glomazan teret na leđima poskakivao je sa svakim njegovim korakom i žuljao mu kožu ispod kožnatog haljetka. Znoj mu je pekao oči. Nije vidio krmaču i njezino prase koji su mu se ispriječili na putu sve dok životinja nije počela upozoravajuće roktati. Dok je skretao kako bi zaobišao posljednju prepreku koja ga je dijelila od gradskih vrata, njegov se teret pomakne, kožnati remen pukne i košare s treskom padnu na tlo. Sadržaj se raspe po prašnoj cesti.

"K vragu neka idu i biskup i njegova svinja", opsuje on.

Krmača počne roktati i digne njušku prema njemu ogolivši sjekutiće. U patuljkovo se zabrinuto lice usiječe duboka bora kada je šutnuo u prazno promašivši njezinu slabinu.

Polu-Tom je bio ljut, ali nije bio budala.

Krmača prebaci težinu na drugu stranu i zdrobi veliku, okruglu košaru. Patuljak ponovno opsuje kada je čuo kako pruće puca. Sedam dana rada smrskano pod trbuhom svinje. Cijeli je tjedan skupljao i gulio koru s pruća, nezgrapnim ga rukama vješto i nježno pleo u ljupke košare duga vrata kojima je lovio jegulje ili ih mijenjao na tržnici za malo tkanine ili vreću brašna. Ako je dan bio uspješan, i pintu svijetlog piva.

Ovaj put nije bilo nade za to. Bit će sretan ako uspije nešto spasiti tek toliko da kupi pola mjerice brašna.

On pljune na odvratnu životinju.

Prokleta krmača, bila je to biskupova svinja nedvojbeno. Znao je to po zarezu na uhu. Napravila si je smradnu kaljužu posred glavne ceste koja je vodila u treći po veličini grad u cijeloj Engleskoj. Valjala se u vlastitoj prljavštini, živjela od otpadaka plemstva i proždimala onoliko hrane koliko bi bilo dovoljno da mjesec dana hrani cijelo izglednjelo potomstvo slobodnog seljaka. Njezine obješene uši s blijedim sivim prugama, nalik na biskupsku otrcanu kapu, kao da su mu se rugale.

Trbuh Polu-Toma počne kruliti od negodovanja. Komadić kruha i masti koje je pojeo prije svitanja bili su davna uspomena. On se sjeti malenog bodeža u svojoj čizmi i zagleda se u prase. Pa što ako je pripadalo Crkvi? Bilo je onih koji su smatrali da Sveta crkva ima previše imovine. Bilo je onih koji su govorili da se čovjek može sam moliti i da mu za to nije potreban svećenik. Hereza, govorili su drugi. Ali Polu-Tom je znao da je jedno istina - on se mogao pomoliti sam i blagosloviti pečenu svinjetinu ništa lošije od uzvišenijeg čovjeka od sebe, bio on benediktinac ili franjevac.

Uostalom, zar mu nije sad biskup bio dužan za uništene košare?

Otrcanim krajem rukava haljetka on otare znoj s čela i pogleda naokolo. Cesta je bila prazna - čak su i prosjaci otišli na gradsku tržnicu - samo se s juga približavao usamljen jahač. Bio je samo mrlja na obzorju, predaleko da bilo što opazi ako se Tom požuri. Grm ga je zaklanjao od onih koji su ulazili i izlazili kroz gradska vrata. Iza njega je bila seljačka koliba i nikakvi znakovi života osim djeteta, premalenog da bi moglo svjedočiti protiv njega, koje se na vratima igralo s kokoši.

Ipak - ukrasti biskupovo prase... To je kao da ukrade kraljeve jelene. Najmanja bi kazna bila da ga okuju u klade bosih nogu i izlože ga ruglu na javnome mjestu - posebno okrutna kazna za patuljka koji ionako previše privlači mučitelje. Možda bi ga čak osudili na vješanje kada bi ga uhvatili na djelu.

On je čupkao rijetke dlake na bradi. Mrlja na obzorju počela je dobivati obrise jahača i konja.

On glasno opsuje, ponovno šutne zrak, ali ovaj put drvenom klompom pogodi krmaču u slabine. Iako udarac nije bio nježan, njegova jačina nije

bila dovoljna da smiri Tomovu ljutnju. Krmača se s naporom osovi na noge. Polu-Tom, koji je bio zaokupljen procjenjivanjem nastale štete, nije na nju obraćao pozornost.

Nije obraćao pozornost ni na dijete koje je na klimavim nožicama prešlo prag kolibe i pošlo do ruba ceste. Obično je volio biti u društvu djece koju je privlačio svojim malim rastom - ne one starije, prištave mladeži koja ga je mučila, nego mališana. Čak je znao iz svoje ionako gotovo prazne vrećice s novcem izvuci peni i kupiti im kakav slatkiš. Ali u tom je trenutku bio previše zaokupljen ljutnjom i napašću da uzme prase pa nije obraćao pozornost na plavokosog anđela koji ga je gledao krupnim, okruglim očima.

Prase - najvjerojatnije najkržljivije iz cijeloga okota, jer Polu-Tom nije vidio drugu prasad - ustane i, nezadovoljno skvičeći, jer su ga prekinuli u sisanju, krene za krmačom. Polu-Tom je upravo podignuo pogled kada je djetesce pružilo bucmastu ručicu prema prasetu, uhvatilo ga za privlačan uvijeni repić i povuklo. Skvičanje praseta preraste u cviljenje. Dijete se nasmije i povuče jače.

"Pusti rep praseta!" vikne Polu-Tom ispuštajući košaru iz ruku. "Nemoj..."

Ali cvilež je već dopro do krmače i privukao njezinu pozornost. Odlučno je krenula prema nasmijanom djetetu, koliko se god brzo može gegati majka od tristotinjak kila. Njezino je upozoravajuće roktanje naglašavalo skvičanje praseta. Djevojčica nije popustila stisak, ali kada je ugledala razjarenu životinju, njezin se smijeh pretvori u tihi plač. Sledena, ona je tvrdoglavo držala rep praseta.

Krmača navali.

Djetetovi povici se pomiješaju s roktanjem krmače koja je oborila lovinu na tlo i počela je mrcvariti. Prase je bilo na sigurnom - a možda ga je krmača i zaboravila kada se pred njom našla neočekivana i slasna gozba. Brekćući i slineći krmača počne žvakati djetetovu nogu.

Polu-Tom skoči krmači na leđa, ali kao da je muha sletjela na konjsku slabinu. Djetetovi se povici pretvore u isprekidane vriske. Iz duboke je rane na nozi tekla krv pomiješana s komadićima izvakane kože.

Na podnevnom suncu bljesne oštrica bodeža, krmačina ga topla krv poprska po licu i zasljepi. Odvratan slatkasti miris krvi ispuni mu nosnice. On obriše lice rukavom i udari bodežom još jedanput.

Pa još jedanput. I još.

Bilo je sve više krvi koja sada više nije štrcala nego je lijevala poput tamnoga piva iz slavine, sve dok se biskupova svinja nije umirila. Tijelo joj se trzalo dok je djetetova noga bila zarobljena ispod umrljana rila. Između ogoljenih sjekutića vidjeli su se djelići izvakana tkiva.

Izenada prestane vriska djevojčice. Polu-Tom je podigne na svoje kratke ruke. Nije se micala, nije disala. Krv je kapala iz nepravilne rane dok joj je noga visjela pod neobičnim kutom.

Nije reagirao dovoljno brzo.

Uzalud je ubio biskupovu svinju.

On se osvrne. Usamljeni je jahač bio sve bliže, čuo se topot kopita. Ili je to bio zvuk otkucaja Tomova srca?

Djetetovo se tijelo ukoči i trgne u njegovu naručju. Samrtnički drhtaj? Dah kao da joj je zapeo u grlu poput zarobljena leptira koji se borio da se oslobodi. Grlo joj lagano zadrhti. Njegov želudac odgovori sličnim drhtanjem. Njihao ju je naprijed-natrag u naručju. Prsa joj zatrepere, ona udahne zrak i počne plakati, tiho i slabašno i od tog mu se zvuka stisne srce.

"Sve je u redu, malena. Tiho, tiho. Stari će te Polu-Tom zaštititi. Smiri se", pjevao je njišući je naprijed-natrag, naprijed-natrag, a onda promrmlja sebi u bradu: "Možda će zbog toga visjeti, ali će te zaštititi."

Činilo se kao da su prošli sati, ali cijela je gužva trajala manje od minute. Polu-Tom iznenada postane svjestan da on, dijete i mrtva krmača pred njegovim nogama nisu sami na svijetu. S praga kolibe neka žena potrči prema njima dok su joj suknje lepršale kao krila velikih sivih ptica. Kada ugleda svoje dijete, počne plakati i nerazgovjetno naricati. Ti su zvuci lelujali zrakom poput jegulja iz uništenih košara.

Uživajući na glavnoj cesti nakon dvodnevnog putovanja iz Thetforda kroz gustu šumu i slanu močvaru, Finn isprva nije niti zapazio borbu patuljka, krmače i djeteta. Jer izdaleka je jahač procijenio da je patuljak dijete koje ima provalu bijesa. Zelena polja, ovce koje su na njima pasle, toplo sunce na leđima, pomisao na pitu od svinjetine i pehar piva prije negoli produži iz Norwicha na sjever do petnaest kilometara udaljene

šume Bacton i opatije Broomholm, sve ga je to uljuljkalo u osjećaj lažnog mira.

A onda je ugledao ženu koja je vrišteći istrčala iz kolibe.

Finn petama dovoljno snažno udari slabine umorna konja i natjera posuđenu ragu u galop. Zategnuo je uzde samo trenutak kada je ugledao ranjeno dijete, izbezumljenu majku i mrtvu životinju. Nije sjahao, nego je doviknuo ženi koja je držala ranjeno, beživotno dijete na rukama.

"Diše li?"

Majka je samo ustala i razrogačenim očima tupo gledala dijete. "Diše li djetesce?" vikne on ponovno.

Žena ne odgovori, nego podigne dijete prema njemu kao da prinosi žrtvu božanstvu. Maleno je tijelo bilo vrlo mirno. Finn uzme dijete i privine ga na prsa pažljivo mu pridržavajući nogu. Svinja joj je rilom slomila kost malo iznad gležnja. Koža je bila izmrcvarena, ali krvarenje je prestalo. Učini mu se da osjeća slabašne otkucaje srca.

Patuljak krene prema njemu. "Djetesce još može biti spašeno, gospodaru, još nije poplavjela. Ali morate se požuriti. Poznajem jednu svetu ženu koja živi blizu samostana Carrow u crkvi Svetog Juliana. Ona će se pobrinuti za dijete i izmoliti sva čuda koja su moguća. Pustinjakinja u Svetom Julianu. Svi je znaju, samo tražite Julian."

"Nemam vremena tražiti put", reče Finn.

Prije negoli se čovječuljak uspio pobuniti kako ne želi ući u grad - Finn je nagađao zašto, jer i on je primijetio oznaku na uhu mrtve krmače, patuljkovu odjeću i bodež umrljan svinjskom krvlju - on ga podigne na konja i uputi se prema gradskim vratima.

"Čim dijete bude na sigurnom, vratit ću se po vas", vikne Finn preko ramena ženi koja je potpuno skamenjena buljila za njima.

Galopom su prošli kroz gradska vrata gotovo se sudarivši na prvom križanju s kolima punim bačvi. Patuljak ispruži desnu ruku, Finn podbode konja i oni krenu u smjeru koji je pokazao. Finna je boljela ruka jer je držao dijete tako da ublaži udarce od poskakivanja konja. Samo ju je jedanput kratko pogledao. Bila je ukočena poput lutke. Molio se da u njoj postoji još barem dašak života.

"Na križanju King's Streeta i Rouen Rooda", vikne mu patuljak na uho. Patuljak se grčevito držao za Finna pa mu se remen za bodež urezao u bok.

Finn zaustavi konja ispred malene kamene crkve. Upravo se spremao poći do teških drvenih vrata kada patuljak nešto progunda i pokaže rukom na malenu kolibu, jedva veću od šupe, koja se naslanjala na bočni zid crkve. Finn smjesta prepozna prebivalište pustinjakinje nalik na ćeliju, koje je bilo spojeno s crkvom, ali nije bilo dio crkve. U dva duga skoka on prijeđe preko vrta s ljekovitim biljem i nađe se pred vanjskim portalom koji je tog sunčanog podneva bio otvoren.

Iznutra se začuje jednoličan glas koji je očito često ponavljao iste riječi: "Ako želite da vas pustinjakinja primi, morate poći na drugu stranu i ući kroz predsoblje. Pokucajte na prozor pa će vam ona, ako nije zauzeta molitvom, odmaknuti zastor."

Finn sagne glavu još uvijek čvrsto držeći dijete utrnulom rukom i uđe u malenu, голу prostoriju. Upravo se spremao prigovoriti niskoj ženi širokih bokova koja je posred prostorije bila sagnuta nad ognjištem da nema vremena za sveti protokol kada se ona okrene. Lice joj je bilo namršteno, a riječi ukora očito navrh jezika. Pogled joj se zaustavi na djetetu u njegovu naručju.

"Stavite je onamo", reče ona pokazujući na prozor s vratašcima koja su se mogla otvoriti prema susjednoj odaji. Ona brzo makne s klupice prozora vrč s mlijekom i prazni drveni pladanj za kruh. Finn smjesta shvati da se nalazi u sobi sluškinje te dvosobne nastambe i da je to prozor kroz koji je dodavala hranu svetoj ženi. Između dviju prostorija bila su i teška drvena vrata zakračunata sa sluškinjine strane.

"Majko Julian, imate..."

Na prozoru se pojavi lice žene s velom i ona, ne čekajući predstavljanje ili objašnjenje zašto remete njezin mir i samoću, pruži ruke kroz prozor kako bi prihvatila dijete.

"Alice, brzo, donesi vodu i čiste krpe. Samelji malo korijena gaveza i prelij vrućom vodom."

Finn je gledao kroz prozorčić. Pustinjakinja položi blijedo, nepomično dijete na ležaj koji je, uz drveni stol s kosom površinom za pisanje i stolac, bio jedino pokušstvo u sobi. Majka Julian, kako ju je patuljak nazvao, bila je krhka žena od kojih trideset godina, ali bilo je teško točno odrediti njezinu dob budući da je od glave do pete bila odjevena u odjeću od sirova platna, a ispod vela joj se vidjelo samo lice. Na licu koje se gotovo moglo nazvati isposničkim i odavalo dubok mir imala je dva

sjajna duboko usađena oka. Glas joj je bio dubok i melodičan, poput vjetra koji razigrano fućka u cijevima. Tiho pjevušeći uspavanku smirivala je dijete koje bi se svako toliko pomaknulo i zajecalo kao da sanja.

Finn nije imao vremena preispitivati patuljkov savjet, iako nije puno vjerovao svetim pustinjacima i njihovim molitvama, kao što nije vjerovao u svete relikvije, one koji su davali oprost i svećenike koji su moljakali milodare za Crkvu. Ali još je manje vjerovao umišljenim sveučilišnim doktorima medicine jer se rijetko mogao naći neki koji je bio voljan uprljati halju da pomogne seljačkome djetetu koje je krvarilo. Dok je Julian spretnim prstima prelazila preko rane, nježno je isprala, a zatim obložila melemom od mljevenog gaveza i namjestila kost, on zahvali Bogu na svojoj odluci.

Patuljak, koji nije mogao vidjeti što se događa jer je prozor bio previsok, šetao je amo-tamo dok su koraci kratkih nogu odzvanjali u tihome ritmu, a oči mu nervozno pogledavale kroz vanjski portal.

"Hoće li djetesce preživjeti, majko Julian?" vikne glasno Polu-Tom kako bi ga ona čula kroz prozor.

Julian ostavi usnulo dijete, priđe prozoru i pogleda dolje. "Ne mogu ti reći, Polu-Tome. Ona je sada u Božjim rukama. Samo Bog zna što je najbolje za ovo maleno biće. Kost će zacijeliti, ali ako je životinja koja ju je napala bila bolesna... Moramo vjerovati Njegovoj volji, kao i u svim drugim slučajevima."

Finn je bio očaran njezinim osmijehom. Bio je srdačan, sveobuhvatan, poput sunčevih zraka kada se probiju iza oblaka. "Vas dvojica dođite s druge strane na prozor za posjetitelje. Moja se sluškinja strahovito zabrinula da ne okaljate moju reputaciju. Moći ćemo slobodnije razgovarati, a ti, Polu-Tome, moći ćeš bolje vidjeti dijete."

Finn izađe u crkveno dvorište pa uđe u maleno predsoblje izgrađeno na drugom kraju prebivališta majke Julian, u kojem su posjetitelji bili zaklonjeni od vremenskih neprilika dok su razgovarali s njom kroz prozor. Taj je prozor bio uži od sluškinjina, ali dovoljno širok da mogu razgovarati, iako se kroz njega vidjelo puno manje u pustinjakinjinu 'grobnicu'. Zastor je bio rastvoren koliko god je bilo moguće. Polu-Tom sjedne na stolac za posjetitelje, Finn je stajao pokraj njega malo pognut kako bi ih pustinjakinja mogla obojicu vidjeti dok se brinula o djetetu.

"Kriva je biskupova svinja", reče patuljak.

"Zločin koji je platila glavom zahvaljujući hrabrosti mojega pratioca", reče Finn. "Možemo zahvaliti Polu-Tomu ako dijete preživi. I vama, sestro. Ali čini se da se vas dvoje dobro znate."

Dijete se pomakne. Pustinjakinja je lagano poljubi u čelo, pogladi po kosi i nastavi pjevušiti uspavanku molitvu. Kada se njezina pacijentica ponovno umirila, ona tiho odgovori. "Ja nisam sestra, nego samo Julian, ponizna pustinjakinja u potrazi za Bogom. Polu-Tom me posjećuje u dane sajma i donosi mi darove iz močvare. Tada Alice i ja dobro jedemo."

Patuljak se zacrvni kao paprika. "Danas nemam dar za vas, gospo", promrmlja on. "Prokleta biskupovo prase..."

"Dragi prijatelju, donio si mi prekrasan dar. Donio si mi ovo dijete da se za njega brinem, još nekoga s kime mogu dijeliti Njegovu ljubav. Zahvalna sam ti, zahvalna sam obojici, tebi i gospodaru..."

"Bez *gospodar*. Samo Finn."

"Finn", ponovi ona. "Imate nježno srce, ali držanje vojnika. Jeste li sudjelovali u ratovima protiv Francuske?"

Njega iznenadi njezina moć zapažanja i otvorenost. "Ne od 1360. Sve od Sporazuma iz Bretignvja, a pogotovo u posljednjih devetnaest godina, ja sam čovjek mira."

Nije dodao: Od rođenja moje kćeri i smrti njezine majke.

"Znači, nećete se pridružiti biskupu i ratovati za Svetoga rimskog oca protiv uzurpatora u Avignonu?"

"Neću ratovati ni za biskupa ni za bilo kojeg od njegovih papa."

"Čak ni za svetu stvar u svetome ratu?"

"Rat nikada ne može biti svet."

Učini mu se da je pročitao odobravanje u bljesku njezinih očiju i podignutim obrvama.

"Osim u glavama ljudi", reče ona.

Ona pokrije usnulo dijete pa s ruku obriše višak melema koji je namazala na ranu.

"Možete li poći po majku ovoga djeteta, Finne? Ne postoji zamjena za majčin ljekoviti dodir. Od svih zemaljskih osjećaja on najviše podsjeća na ljubav koju Gospodin osjeća prema nama."

"Naravno, pustinjakinjo. Obećao sam majci da ću se vratiti po nju. Idem smjesta."

"Polu-Tom će ostati sa mnom dok mu Alice ne donese čistu odjeću. Molit ćemo se za dijete i njegovu majku. I za vas."

"Da, gospo." Polu-Tom pogleda sasušenu krv na dlanovima. "A ja ću se moliti da biskup ne otkrije tko mu je ubio svinju."

Finn bi se nasmijao na patuljkov zajedljiv ton da nije znao u kakvom se ozbiljnom položaju našao Polu-Tom. Njegov će život potpuno ovisiti o biskupovoj milosti - nešto po čemu Henry Despenser nije bio poznat. S jedne strane patuljak iz močvare koji je teškom mukom živio od zemlje i vode, s druge strane jedan od najmoćnijih ljudi u Engleskoj. Despenser će ga zgnječiti poput muhe, možda ga čak i dati ubiti zbog svinje.

Pustinjakinja pogleda u prozorčić. "Ne boj se, Tome. Naš je Gospodin puno bolji sudac od biskupa jer On vidi u naša srca."

"Samo se nadam da nas sada gleda", Polu-Tom promrmlja u bradu.

Finn spusti ruku na njegovo rame. "Prijatelju, bi li se ti uvrijedio kada bih se ja obratio biskupu i uzeo na sebe zaslugu za spašavanje djeteta? Imam nekih veza kod opata od Broomholma što bi, uz razumno objašnjenje, sigurno pomoglo."

Finn nije znao čita li na patuljkovu licu nelagodu ili olakšanje. Mješavinu toga, najvjerojatnije. Ali nakon kratkog oklijevanja strah nadvlada ponos.

"Bit ću vašim dužnikom", reče on. Izgledalo je kao da ga to ni najmanje ne veseli. "Do kraja mog ili vašeg života, koji god se završi prvi."

Pustinjakinja pogledom zahvali Finnu.

Uz Aliceinu pomoć, Finn skine krvavu tuniku i vlažnom krpom otare mrlje s košulje. Nije želio krvavim mrljama uznemiriti djetetovu majku.

Ona je još stajala uz rub ceste i čekala. Izgledalo je kao da se nije pomaknula.

"Vaše je dijete živo. Odvest ću vas k njemu." On joj pruži ruku.

Ona mu ne odgovori, samo se tupo popne na konja iza njega.

"Zagrlite me oko pasa", reče on.

Dok su jahali, on nanjuši njezin strah, jedak i oštar, pomiješan s mirisom užegle masti i dima s njezina ognjišta. On se sjeti što je

pustinjakinja rekla o moći majčine ljubavi. Njegova kći je nikad nije iskusila. Zato ju je on volio. Zar nije osigurao sve što joj je u životu bilo potrebno? Ponekad su morali unajmiti dodatna kola samo za njezine satenske tkanine i čipke. Ali pustinjakinja je nagovijestila kako je majčina ljubav na neki misteriozan način puno veća od očeve. U drugačijim okolnostima, on bi se možda upustio s njom u žestoku raspravu. Roseina sigurnost i udobnost bile su mu na prvom mjestu i usmjeravale svaku njegovu odluku. Teško se moglo naći tako odana oca. Zakleo se na Rebekkinj samrtničkoj postelji i obećanje je održao.

Potjerao je konja brže. Dan se primicao kraju, a on još nije pronašao prikladan smještaj. Rose, smještena s opaticama u Thetfordu, nije bila zadovoljna s njihovom odvojenošću. Obećao joj je danas naći smještaj za njih dvoje, no sada za to neće biti vremena.

Je li prenamagao što se ponudio da preuzme patuljkovu krivnju na sebe? Istina, imao je dobre veze i njegov mu je ugled osigurao poštovanje, ali i on je imao tajni, tajni zbog kojih u određenom društvu ne bi bio omiljen. A tu je bilo i pitanje rukopisa. Trebao bi ih barem poslati prije negoli pođe Henryju Despenseru. To će odgoditi susret s opatom Broomholma i značiti još jedno noćenje u svratištu, ali nije bilo druge. Kada bi kod Finna pronašli oslikane tekstove, to bi okrenulo biskupa protiv njega pa možda ne bi bio sklon smatrati ubojstvo svinje jedinim razumnim rješenjem. Možda bi to stajalo Finna opatova pokroviteljstva.

Živica koja je rasla uz polje s desne strane bacala je na cestu kratku sjenu. Kada odvede majku njezinu djetetu, imat će dovoljno vremena da pronađe glasnika koji će odnijeti papire u Oxford. Neće poslati po kćer sve dok ne sredi stvari s biskupom. Mogao bi to biti riskantan posao.

Učini mu se da iza sebe čuje kako je majka počela plakati.

Ova

Može li čovjek uopće biti ponizan nakon razularenih djela i prijevara ako vjeruje da će uz pomoć malo novca koje je darovao fratrima dobiti oprost grijeha za zločine koje je počinio?

JOHN WYCLIFFE, 1380.

Lady Kathryn, gospodarica dvorca Blackinghama, donjim je dijelom dlana čvrsto pritiskala korijen nosa dok je hodala amo-tamo po popločanom podu velike dvorane. Proklet bio taj licemjerni svećenik! I proklet bio biskup za kojega iznuđuje milodare! Kako se samo usuđuje ponovno doći i to četvrti put u nekoliko mjeseci nutkajući oprost grijeha.

Pritisak ispod njezine lijeve jagodice bio je neizdrživ, ali nije bilo nikakve koristi poslati u Norwich po liječnika. Teško da bi po toj nesnosnoj vrućini pomaknuo svoje učene kosti kako bi ženi koja više nije bila u cvijetu mladosti pomogao olakšati migrenu koja se javljala jedanput u mjesecu. Poslat će joj brijača da joj pusti krv. Da joj pusti krv! Kao da protekli tjedan nije dovoljno krvarila. Već je uprljala dvije najbolje duge lanene košulje i zelenu svilenu haljinu bez rukava.

A sada još i *ovo*.

Glogova živica tek je bila pustila čvrste bijele pupoljke kada je biskupov legat došao prvi put zahtijevajući novac za mise za dušu Sir Rodericka, koji je *tako hrabro dao svoj život za kralja*. Udovica je zacijelo željela da duša njezina muža što bezbolnije stigne u raj. *Udovica*

mu je dala tri zlatna florina, ne zato što joj je bilo stalo pišljiva boba gdje je Roderickova duša - što se nje ticalo, mogao se pržiti na đavoljem ražnju - nego zato što je trebalo sačuvati privid, ako ništa drugo radi dobrobiti sinova.

Kada je svećenik - predstavio joj se kao otac Ignatius - saznao da je njezin ispovjednik umro između Božića i Sveta tri kralja, ukorio ju je što je zapostavila svoju dušu i duše svih koji su bili pod okriljem Blackinghama. Ponudio joj je da pošalje zamjenu. Ona mu se oprezno zahvalila. Njegovo vladanje nije ulijevalo povjerenje, a budući da nije mogla uzdržavati još jednog neumjerenog svećenika, ona ga je odbila s objašnjenjem da će upražnjeno mjesto uskoro biti popunjeno.

Nekoliko tjedana poslije, na prvi svibnja kada se slavio početak proljeća, otac Ignatius se nenadano vratio. "Da blagoslovim svečanosti", objasnio je. Ponovno je htio znati kako živi njezino kućanstvo bez svećenika. Ovaj put ga je odbila tvrdeći da je u stalnom kontaktu s opatom samostana Broomholm.

"Broomholm je blizu i opat rado sluša moju ispovijed. Imamo i novu crkvu Svetog Mihaela u Aylshamu. Uostalom, često nas posjećuju fratri - crni fratri, sivi fratri, smeđi fratri - koji se u zamjenu za pečeni but i litru piva pobrinu za duše i najgorih grešnika među mojim najamnim radnicima i tkalcima."

Ako je on i čuo sarkazam u njezinu glasu, nije se obazirao - samo je skupio guste obrve u crtu i ponovno je upozorio kakve sve opasnosti vrebaju dušu koja se redovito ne ispovijeda. A onda je, na njezino olakšanje, prestao ustrajati. Ali na dan odlaska, dok se gostio za njezinim stolom, rekao je kako ga je nedavno uzrujalo kada je čuo da je njezin dragi pokojni muž prije smrti možda sklopio savez s Johnom od Gaunta, pokroviteljem Johna Wycliffea. Iako je taj savez najvjerojatnije bio bezazlen, beskrupulozni bi ljudi mogli i od nevinih napraviti krivce. Bi li udovica željela platiti još nekoliko molitvi? Ako ništa drugo, svijeta radi.

Lady Kathryn je vrlo dobro znala da su njezini zlatni florini, za koje joj je lukavi svećenik zahvaljivao *u ime Djevice Majke*, služili za financiranje ambicija Henryja Dispensera, biskupa od Norwicha koji je vodio kampanju za talijanskog papu. Čak se i uvjerala kako je bolje davati novac za vojnika Urbana VI., nego za nakit i žene francuskoga pape u Avignonu. Što joj je preostajalo nego da plati? Njezin je posjed

bio 'zreo' da ga prisvoji Crkva ili kruna na najmanji navještaj izdaje ili hereze.

Smatrala je da njezin pokojni muž nije bio sposoban za izdaju, nije imao dovoljno unutarnje snage za tako nešto. Ako je doista umro u okršaju s Francuzima kako su joj rekli, zacijelo su ga zaskočili s leđa. Ali kada se radilo o vlastitoj koristi, imao je lisičji njuh. Bio je iznimno sposoban za sitne, neumjesne intrige koje su sada mogle lišiti nju i njezine sinove zemlje, unatoč njezinim pravima da doživotno uživa u muževoj ostavštini. Zaklevši se na vjernost ambicioznijem stricu mladoga kralja, Roderick je igrao opasnu igru. John od Gaunta je zasad bio regent, ali kako dugo? Vojvoda je imao sve više neprijatelja unutar Crkve, moćnih neprijatelja kojima se nezaštićena udovica nikako ne bi mogla suprotstaviti.

Za ime svetaca, kako ju je samo boljela glava. U sljepoočnicama joj je kucalo i ona osjeti kako joj se ono malo kopuna kojega je pojela za objed vraća iz želuca i za sobom vuče kuhanu repu. Žmirkajući na poslijepodnevnom suncu ona s čežnjom pomisli na svoju tamnu, pro hladnu spavaonicu. Ali ne još. Prvo mora primiti upravitelja i čuti tromjesečni izvještaj o prihodu od vune i najamnina. Već je dva tjedna kasnio sa sakupljanjem novca i ona se neće moći opustiti sve dok ne osjeti težinu kovanica na dlanu. Znala je da bi je on na najmanji znak ženske slabosti ili popuštanja budnosti operušao do kraja.

Budući da joj je oteo već svu zalihu zlatnih florina, bila je prisiljena platiti treću svećenikovu iznudu vlastitim brošem s rubinima. Svećenik se pojavio na svetkovini Marije Magdalene i natuknuo da nitko neće posumnjati u odanost njezine kuće, pa čak ni oni koji joj žele zlo, ako plati molitve za dušu kralja Edwarda.

A sada ovo. Danas joj je gramzivi svećenik uzeo nisku bisera koja je pripadala njezinoj majci. Dvolično se smiješeći, otac Ignatius je spustio bisere u džep svoje halje. To su samo biseri, tješila se ona zbog gubitka, samo biseri. Svjetlucava žučkastobijela niska, ogrlica koju joj je njezin umirući otac spustio na dlan s rijetkom gestom nježnosti. *Darovao sam ih tvojoj majci na dan našega vjenčanja. Nosi ih uvijek blizu srca*, rekao je. I ona ih je stavljala svakoga jutra, nosila ih je kao amulet za sreću, kao znamen anđela da je majka čuva. Oni su postali dio nje, dio njezina bića, kao i ključevi zamka koji su visjeli u naborima njezine suknje. Ali to su

bili samo biseri, ne kameni zidovi. Ne zemlja. I ne djela. Uostalom, nije imala kćer na čiji bi ih dlan spustila s riječima: *Nosi ih uz srce. Pripadali su tvojoj majci i njezinoj majci prije toga.*

"Nemam vam čime platiti, oče Ignatius", rekla mu je glasom promuklim od neprolivenih suza. "Vjerujem da i mi i naše duše već uživamo Božju zaštitu. Nema potrebe da se brinete za nas."

On nagne glavu u gesti za koju se ona nadala da znači tiho prihvaćanje, ali kada ga je otpratila u dvorište, gdje je on uzjahao svojega konja, svećenik progovori sladunjavim tonom kakav je prezirala.

"Lady Kathryn, u kućanstvu kakvo je vaše", reče on gledajući je s konja, "nad kojim se nadvila sjena skandala, bilo bi dobro da pokazujete svoju *prirodnu* pobožnost poput ukrasa. Svećenik koji je *stalno prisutan* obvezan je dio svake istinski pobožne kuće. Uvjeren sam da bi se i vaš prijatelj, opat od Broomholma", ponovno onaj lukavi smiješak, pogled pun skrivenih namjera ispod crne crte raščupanih obrva, "... s time složio. Nije li tako?"

Znači, otkrio je da ona nema prijatelja u opatiji.

U tom je trenutku osjetila dobro poznato stiskanje i pritisak oko lijevoga oka. On će pokušati podmetnuti kakva špijuna kako bi izbliza pazio na njezine financije, ili što je još gore, postati stalni član njezina kućanstava.

Nije čekao njezin odgovor, samo povuče uzde i dovikne preko ramena: "Razmislite o tome što sam vam rekao. Razgovarat ćemo kada svratim sljedeći mjesec."

Sljedeći mjesec! Za ime svih svetih i Djevice Marije.

Mora postojati neki način da se zauvijek riješi tog svećenika iznuđivača.

Kada se sat poslije u velikoj dvorani napokon pojavio nadglednik, lady Kathryn je osjećala kako joj snažno kuca u lijevoj sljepoočnici. Nikako se nije mogla usredotočiti.

"Ako me gospa nije u stanju primiti, samo ću ostaviti torbicu s prihodom i potvrdama o plaćenim najamnima. Ona se ne mora zamarati s obračunima. Gospodar Roderick je često, kada je bio zauzet..."

Ona podigne torbicu važući je u ruci.

"Gospodar Roderick je svima više vjerovao, za razliku od mene, Simpsono", reče ona mirno. "Bilo bi dobro da to ne zaboravite."

"Nisam vas želio uvrijediti, gospo. Moja je jedina želja da vam dostojno služim." Riječi su bile ispravne, ali ne i ton. U njima se čula drskost zbog koje se ona osjećala nelagodno, isto kao i zbog njegovih otromboljenih ramena, mračna pogleda ispod napola spuštenih kapaka.

"Ostavi mi knjige poslovanja pa se vrati sutra u isto vrijeme", reče ona nespješno masirajući sljepoočnice.

"Kako želite." On spusti snop papira zavezan vrpcom na komodu i ode.

Napokon. Sada se može povući u svoju tihu spavaonicu. Ako uopće uspije doći do tamo a da ne povrati.

Nekoliko sati poslije, kada se sumrak uvukao u njezinu sobu, ona se probudi na zvuk vrata koja su škripala na željeznim šarkama.

"Alfrede?" upita ona tiho kako ne bi probudila uspavanu zvijer u svojoj glavi. Već joj je bio napor izgovarati riječi.

"Ne, majko. To sam ja, Colin. Došao sam vidjeti mogu li vam kako pomoći. Donio sam vam šalicu krepke juhe."

On je nježno prisloni njezinim usnama. Od mirisa joj se želudac stisne. Ona odgurne šalicu. "Možda poslije. Pusti me da još malo ležim, a onda neka upale svijeće u solaru¹. Uskoro ću sići. Jesi li jeo? Je li se tvoj brat vratio kući?"

"Nije, majko. Nisam vidio Alfreda od jutarnje molitve. Hoćemo li imati večernju molitvu u kapelici? Da ga pođem potražiti?"

"Otac Ignatius je otišao." Osjećala je okus žuči na usnama, ili je to bila gorčina od samog izgovaranja svećenikova imena.

Njezin stariji sin, stariji samo dva sata, vjerojatno je bio u krčmi. Vratit će se kući pijan i teturajući pasti na postelju. Tako ga je otac naučio još kada je bio vrlo mlad. Ali, ako ništa drugo, tješila se ona, dječak je bio poslušan i suzdržan dok je svećenik bio pod njihovim krovom.

Njezin se mlađi sin pomakne i ona se sjeti da je još tu.

¹ Solar - prostorija u mnogim engleskim i francuskim srednjovjekovnim domovima i dvorcima, manja od glavne primaće prostorije. Uglavnom su se tom udobnom sobom s kaminom, ukrašenu drvenarijom i tapiserijama, koristili ukućani. U njoj se vezlo, čitalo, pisalo. Od 16. se stoljeća naziva primaćom sobom.

Ona ga potapše po ruci. "Ne, Coline. Neko ćemo vrijeme biti pošteđeni tiranije da molimo Časoslov²."

Na slabome je svjetlu mogla razaznati lijep oblik njegove glave, svijetlu kosu koja mu je poput blistava zastora padala preko jednog oka.

"Nije bilo tako strašno, majko. Mislim, to što je svećenik bio ovdje. Taj je ritual nekako lijep. Njegove riječi ulaze u uho gotovo kao glazba."

Lady Kathryn uzdahne, a zvijer koja je spavala u njezinoj glavi se pomakne i počne joj bosti sljepoočnice oštrom boli. Kako se on samo razlikovao od brata blizanca! Dobro je što Colin neće biti nasljednik. Nije imao dovoljno snage za tako nešto. Pitala se, ne prvi put, kako je od Rodericka moglo poteći tako nježno biće.

"Naučio sam novu pjesmu, želite li da vam je otpjevam? Bi li vam to godilo?"

"Ne bi." Ona pokušava odgovoriti ne pomičući glavu. Činilo joj se da joj je lubanja puna mokre vune. Plahte pod njom bile su tople i vlažne. Morat će promijeniti košulju, pronaći još krpenih uložaka. "Samo mi pošalji Glynis i zatvori vrata. Nježno", šapne ona.

Nije čula kada je izašao.

Kada se dva sata poslije lady Kathryn pojavila u solaru, Colin je upravo večerao. Nije bio sam. Njezino se bilo ubrza kada ugleda leđa čovjeka odjevenog u benediktinsku halju.

"Majko, bolje vam je. Upravo sam pričao bratu Josephu o vašim glavoboljama."

"Bratu Josephu?" u njezinu se glasu čulo olakšanje.

Colin ustane sa stolca. "Želite li ostatak moje večere? Osjećat ćete se bolje."

On gurne napola pojedenu pticu prema njoj. Ona osjeti mučninu i odmahne glavom. "Vidim da si već jedanput podijelio svoj obrok." Ona pokaže na pticu koja je bila uredno razrezana napola, a onda se okrene prema neočekivanom posjetiocu koji je ustao kada je ona ušla u prostoriju, kako bi ga bolje pogledala. Ona pruži ruku. "Ja sam lady Kathryn, gospodarica Blackinghama. Vjerujem da vam je moj sin bio

2 Službena molitva Crkve, obvezatna za sve posvećene ljude, a preporučuje se i laicima. Cjeloviti Časoslov ima sedam molitvenih časova: 1. Jutarnja molitva 2. Služba čitanja (nekad se zvala Molitva bljenja jer se moli noću ili ranom zorom) 3. Dnevna molitva Trećeg časa (oko devet sati) 4. Dnevna molitva (o podne) 5. Dnevna molitva Devetog časa (oko tri sata poslije podne) 6. Večernja (u sumrak) 7. Povečerje (prije spavanja).

dostojno društvo." Nadala se da je olakšanje u njezinu glasu protumačio kao dobrodošlicu. "Ako ste u prolazu, bit ćemo počašćeni da vam pružimo konak za ovu noć. Treba li istimariti vašeg konja?"

"Vaš se sin za to već pobrinuo, a budući da je večer već poodmakla, zahvalan sam vam na ljubaznom gostoprimstvu. Ovamo sam došao s razlogom. Donio sam vam poruku od oca opata iz Broomholma. On bi vas htio nešto zamoliti."

"Zamoliti? Opat Broomholma?"

Je li otac Ignatius dirnuo u osinje gnijezdo kada se počeo raspitivati o njoj? Blackingham nikako nije mogao zadovoljiti pohlepu opatije pune redovnika.

"Kako sirota udovica može biti na usluzi opatu cijenjenih benediktinaca?"

"Gospo, veoma ste blijedi, sjednite, molim vas."

On pokaže na klupu na kojoj je sjedio. Ona sjedne, a on pokraj nje.

"Molim vas, nemojte se uzrujavati, lady Kathryn. Čuli smo od oca Ignatiusa da želite biti u dobrim odnosima s našom opatijom. Ono što opat i nadstojnik samostana John predlažu stajat će vas malo, ali će vam pružiti priliku da učinite opatu veliku uslugu, čime ćete vi i vaše kućanstvo osigurati odanost našeg bratstva."

Odanost bratstva? Bilo je malo vjerojatno da će besplatno dobiti ono što je već lažno tvrdila da ima.

"Molim vas, brate, recite mi kako moje skromno kućanstvo može biti na usluzi njegovoj svjetlosti?"

Benediktinac se nakašlje. "Vrlo jednostavno, lady Kathryn. Zamak Blackingham je uvijek bio dobro poznat po gostoprimstvu. Uvjeren sam da se ta tradicija nije ugasila nakon smrti gospodara Rodericka. Zato naš opat i nadstojnik vjeruju da njihova molba neće biti velik teret za cijenjenu gospu."

On zastane kako bi došao do daha.

"A o kakvoj se molbi radi?" upita ona nestrpljivo, želeći da on što prije završi s uvježbanim uvodom. "Nadam se da neću biti tako spora s udovoljavanjem vaše molbe koliko ste vi spori s njezinim iznošenjem."

Redovnik se na trenutak smeo. On ponovno pročisti grlo i nastavi s recitacijom. "Kao što znate, gospo, mi u Broomholmu smo blagoslovljeni mnogim svetim relikvijama, uključujući i dio istinskoga križa na kojem je

naš Gospodin trpio muke. Ono što nemamo su vrijedne knjige. Otac opat smatra da bi tako cijenjena opatija trebala imati barem jedan rukopis vrijedan svojeg znamenitog imena. Nešto što bi nadmašilo *Knjigu Kella* ili *Lindisfarnska evanđelja*. Imamo pisarnicu i nekoliko redovnika koji svaki dan naporno rade prepisujući Sveto pismo."

Ona nestrpljivo kimne.

"Iako naša braća prilično dobro prepisuju krasopisom, nemamo vrsnog iluminatora da uljepša naše rukopise. Saznali smo da je jedan vrlo darovit majstor voljan ukrasiti Ivanovo evanđelje, ali ne želi stanovati u našoj opatiji. Čini se da ima kćer koja je stasala za udaju..." i tu se on nasmije kako bi raspršio nelagodu trenutka, "i milostiva gospa zasigurno shvaća da je njezin boravak među redovnicima neprihvatljiv."

"Zar kći ne može boraviti kod redovnica u Norwichu ili u samostanu Svete vjere?"

Redovnik odmahne glavom. "Čini se da je iluminator strahovito vezan za svoju kćer. Prihvatit će ovaj posao samo ako mu možemo osigurati prikladan smještaj."

"Tako znači, vaš opat i nadstojnik žele da djevojka živi u mojemu kućanstvu?"

On je oklijevao samo trenutak prije negoli je odgovorio. "Ne samo kći. gospo, otac također."

"I otac? Ali..."

"On bi, s vašim dopuštenjem, radio ovdje kako bi mogao biti blizu kćeri. Osim hrane, smještaja i konja bit će mu potreban samo malen, dobro osvijetljen prostor..." Redovnik je zacijelo osjetio da će se ona, sada kada je obudovjela, pozvati na siromaštvo jer je podignuo ruku kako bi preduhitrio njezin prosvjed. "Uz iskrenu zahvalu, opat je spreman platiti za njihov boravak i sve dodatne troškove koji mogu nastati. Mi ne bismo htjeli biti na teret sirotoj udovici."

Da joj je samo bistrije u glavi. Je li ovo možda rješenje problema s napasnim svećenikom? Ako učini opatiji tu uslugu, onda će se doista moći pozvati na prijateljstvo s opatom Broomholma. Colin se radoznalo raspitivao o potencijalnim stanarima. Bilo bi mu drago da ima umjetnika u kući. Alfredu bi svakako bilo drago zbog djevojke. Iako, to bi mogao biti problem, pogotovo ako je to mlado stvorenje zgodno. Ali prijateljstvo opata i dodatni prihod...

Imali su Roderickove odaje, dobro osvijetljene i dovoljno udaljene od njezinih kako služinčad ne bi ogovarala ili kako njezina privatnost ne bi bila ugrožena. Ona i Roderick su se tako znali izbjevati tjednima.

Sin joj prekine misli. Plave su mu oči blistale. "Što kažete, majko?"

Prema uzbuđenju koje je čula u njegovu glasu, shvati da mu se zamisao dopada. Zacijelo je osamljen. Ona je uvijek bila zauzeta, a veza s bratom je, izgleda, prestala onoga trena kada su izašli iz njezine utrobe.

"Što kažeš, Coline?"

"Mislim da je ideja dobra i plemenita", reče on sa širokim osmijehom na usnama.

"Pa, možda bismo trebali pokušati."

Nagrada joj je bila zadovoljstvo na njegovu licu. "Brate Josephe, recite vašem nadstojniku Johnu i ocu opatu da vam ja i moje kućanstvo sa zadovoljstvom stojimo na usluzi. Pripremit ćemo srdačan doček vašem iluminatoru i njegovoj kćeri."

Krist i njegovi apostoli učili su ljude na onom jeziku koji su oni najbolje razumjeli...

Laici bi trebali shvaćati vjeru... vjernici bi trebali imati Sveto pismo na onom jeziku koji u potpunosti razumiju.

JOHN WYCLIFFE

U iduća je dva dana lady Kathryn nadgledala čišćenje Roderickovih odaja. Najbolju je odjeću spremila za Alfreda kada dovoljno stasa. Colin je bio previše nježno građen. Elegantne tkanine od brokata i fina baršunasta odjeća teško bi visjela na njegovu krhkome tijelu.

Bio je to naporan posao po ljetnoj žezi, emotivno ju je iscrpljivao pa je s olakšanjem odahnula kada je došla do dna škrinje, ali tada ugleda presavijen komad pergamenta, napola sakriven ispod tunike koju su

izjeli moljci i ostataka aromatičnih trava. Ljubavno pismo neke od mnogobrojnih dama koje je Roderick osvojio. Zašto se uopće trudio. Ja ga sakrije? Već odavno joj nije bilo stalo. Što je više ljubavnica imao, to je manje od nje tražio ispunjavanje bračnih dužnosti. Ali kada je bolje pogledala, ispostavilo se da to nije ljubavno pismo nego neka vrsta religioznog traktata. Črkavim je rukopisom bilo napisano: *O pastoralnome radu*. Nije bio ukrašen crtežima, samo na brzinu prepisan i pri dnu potpisan s 'John Wycliffe, Oxford'. Ona prepoznala to ime. To je bio čovjek kojega je biskupov poslanik nazvao heretikom.

Bila bi smjesta spalila opasan dokument da joj nije pozornost privukao način na koji je bio napisan. Ne sama tema ni stil, nego jezik, ako se to uopće moglo nazvati jezikom. Činilo se da je to anglosaksonski dijalekt iz

unutrašnjosti zemlje, kojim su se služili seljaci i niži slojevi, jezik neprikladan za učene tekstove. Normanski francuski, jezik njezina oca, bio je jezik književnosti i pravnih isprava. Religiozni su tekstovi pak bili napisani na latinskoj Vulgati. Malo je ljudi koji su govorili tim prostim dijalektom znalo čitati, a nikad si ne bi mogli niti priuštiti knjige pa čak ni na brzinu prepisane tekstove na pergamentu kao što je bio taj koji je pronašla.

Iz puke radoznalosti ona se zabavi dešifriranjem nepoznatog načina pisanja i otkrije da je sadržaj šokantniji od jezika. Nije ni čudo što je svećenik nazvao Wycliffea heretikom. Ovaj je dokument optuživao crkvu za apostaziju, odstupanje od načela vjere čak među najvišim klerom, te pozivao da se ne daju milodari nemoralnim i nesavjesnim svećenicima. Opasne riječi čak i za oksfordskog nastavnika koji ima pokrovitelja na dvoru.

Nije se radilo o tome da se ona nije s time slagala - biskup Norwicha, Henry Dispenser, nedvojbeno je pokazao više zanimanja za prikupljanje novca za vojsku protiv francuskog antipape Klementa VII. nego za spašavanje duša. Šušvalo se da je biskup čak zapovijedio uskraćivanje sakramenata onima koji ne daju priloge za njegovu stvar. Ona se s gorčinom sjeti broša s rubinima i majčinih bisera. Ali unatoč istini, bilo je opasno imati u kući takav dokument. Dokaz hereze. U mislima joj se pojavi lukav svećenikov osmijeh.

Već je i prije čula o tome. Znala je da Wycliffe ima sljedbenike ne samo među pripadnicima nižih slojeva, nego i među plemićima -dokaz tomu je bila vjerska rasprava koju je našla među Roderickovim stvarima - ali iz posve drugih razloga. Nije moralno zgražanje ponukalo Johna od Gaunta, vojvodu od Lancastera i njegove prepredene dvorjane da se priklone Wycliffeovu zovu za reformacijom. Kao regent mladoga kralja Richarda, vojvoda je zacijelo bio ljubomoran na papin autoritet u svjetovnim poslovima te je taj autoritet želio priskrbiti dvoru. Moć i bogatstvo: Crkva je prigrlila te dvije kurve blizanke za kojima je dvor čeznuo. John od Gaunta je u Wycliffeu i njegovim sljedbenicima vidio način kako da otme dio golemog crkvenog bogatstva. Ali to je nije zabrinjavalo. Njezine su brige bile osobne naravi. Vojvoda od Lancastera sklopio je savez s Wycliffeom, a Roderick s vojvodom, čime su se ona i

njezini sinovi našli na brodu koji je plutao u plićaku i polako se približavao stjenovitoj obali.

Ona prinese baklju pergamentu. Gledala je kako se savija i tamni u hladnom ognjištu. Roderick je bio budala što se upleo u dvorske igrice. Tko zna u kojem će smjeru zapuhati vjetar političkih intriga? Najbolje je da svoje mišljenje o religiji i politici - toj dvoglavoj zvijeri - ne govori nikome. Da je barem i njezin muž bio tako mudar.

Dok je zatvarala težak poklopac škrinje s odjećom, utješi je pomisao na dva zlatnika koje joj je opat dao kao jamstvo za njezine nove stanare. Iluminatorova umjetnost neće samo obogatiti Sveto pismo. Taj novi savez će joj donijeti prijeko potreban prihod i potvrdu da ima moćne prijatelje.

Sve samo kako bi držala podalje morskog pohlepnog svećenika.

Do kasnog poslijepodneva iz odaja su odnesene osobne stvari njezina pokojnog muža. Kathryn je pažljivo promatrala prostor. Velika postelja s baldahinom i baršunastim zastorima možda pruži skromnom iluminatoru iluziju raskoši, ali sve u svemu, bila je to prostorija koja je izvrsno odgovarala namjeni - dobro osvijetljena jedinstvenim svjetlom koje se rađalo negdje iznad Sjevernoga mora, ponekad zlaćanog, nošenog sunčevom kočijom, ponekad srebrnastog, obavijalo je sve što dotakne blagim sjajem. Jasna je svjetlost prodirala čak do susjedne sobe kamo je ona dala smjestiti ležaj za kćer.

Ona zatvori škrinju upravo kada je Glynis ušla u prostoriju te se nevjesto i nemarno naklonila.

"Jeste li me zvali, gospodarice?"

"Potrebna mi je tvoja pomoć da pomaknemo pisaći stol do prozora. Iluminatoru će biti potrebno što više svjetla. Jesi li promijenila punjenje u madracima?"

"Jesam, gospodarice. Onako kako ste zapovijedili. Gospodinov sam madrac napunila svježim gusjim paperjem, a Agnes upravo šiva novi slamnati madrac za ležaj."

"Dobro." Ali lady Kathryn se zamisli u vezi sa slamnatim madracem. Što ako je djevojka razmažena i umišljena? Ona nagne svoje visoko tijelo preko ruba prevelikog pisaćeg stola i napregne mišiće, te kratko kimne Glynis da učini isto.

Ponovno nemaran naklon. "Ispričavam se, gospodarice, ali zar ne bismo trebali pozvati nekoga da nam pomogne?" upita djevojka prostim irskim govorom. "Otići ću po gospodara Alfreda. Za takve kao on to je čas posla. Ima očevu mušku građu", reče ona sa zanosom.

Duh jučerašnje boli preleti Kathryninom glavom dok je gledala kako djevojka malo previše veselo skakuće po pomoć. Očito joj na pameti nisu bila samo jadna gospodaričina križa. Glynis je bila dobra radnica. Kathryn bi je morala otpustiti ako joj nabrekne trbuh. Bog joj je svjedok bez koliko je samo sluškinja ostala zbog Roderickova kurvanja. Alfredu je bilo tek petnaest godina, ali do nje su već doprle glasine o njemu i djevojci iz krčme Crni labud. Ona se nadala da njegovo iskustvo nije otišlo dalje od mladenačkih uzdača i dirkanja. Ali njemu su se već počeli nazirati tanki brkovi, a ako je naslijedio očevu narav ženskara, nije joj preostalo ništa drugo nego da ga nauči da bude diskretan. Jedna je stvar bila bezazleno očijukanje sa sluškinjama u gostionicama, ali neće mu dopustiti da razbludnim ponašanjem okalja obitelj.

Brzo su se vratili. Sluškinja rumenih obraza blesavo se smijuljeći uđe za Alfredom u prostoriju.

"Glynis je rekla da uvaženoj gospođi majci treba snažan mladić jakih leđa. Zato evo me, ja sam pravi muškarac za taj posao." Crveni uvojak boje hrđe pobjegne mu iz kožnatog poveza poskakujući na njegovu obrazu.

"Prije dječak nego muškarac, rekla bih. Ali budući da nema nikog drugog, poslužit ćeš. Prisloni svoja jaka leđa na stol i odgurni ga pod prozor."

Ako je dječaka i začudila otresitost njezinih riječi, on to i ne spomene, nego dobre volje prione na posao.

"Ništa lakše", reče on praveći se kako je zadatak lagan, iako bi težak stol od orahovine zadao muke i odraslome muškarcu. Pitala se što je još radio kako bi zadivio debeljuškastu malu sluškinju.

Crven u licu od napora, on gurne stol još jedan, posljednji put točno ispod sredine prozora s drvenom rešetkom i upita: "Zašto želite stol točno ispod prozora? Vidim da ste maknuli i očeve stvari." On otpuhne nemiran uvojak s plavih očiju - jedino po čemu je sličio bratu.

"Smiješ ići, Glynis", reče lady Kathryn. "Ja ću staviti čistu posteljinu na krevet." Ona pričekala sve dok nije čula kako u daljini odzvanjaju djevojčini koraci.

"Imat ćemo stanara, Alfrede." Ona uzme plahtu koju je Glynis donijela, okrene se prema postelji te preko ramena nastavi objašnjavati sinu. "Rekla bih ti i prije, ali ti si posljednje dvije večeri očito smatrao kako nije potrebno da radiš majci društvo."

"Colin mi je rekao da vas boli glava pa nisam želio smetati." On kucne po hrastovom stolu.

Previše je u njemu nemirne snage, pomisli ona. Podsjećao ju je na kipući lonac u kojemu je bilo sve više pare. Kathryn žustro rastvori plahtu u zraku i ona uz rezak zvuk padne na postelju. "Bilo kako bilo, sumnjam da bi bio u stanju posjetiti majku čija bi se bol samo pojačala da je ugledala starijeg sina tako pripitog da jedva stoji na nogama i to tako mladog sina, dječaka koji se takoreći tek odbio od sise i ne umije piti."

Dobro. Barem je uspjela izazvati još jače rumenilo njegovih prirodno rumenih obraza.

"Vidim da me je Colin spremno tužakao..."

"Vaš mi brat, mladi gospodine, nije rekao ni riječ. Agnes mi je ispričala kako je morala čistiti bljuvotinu s tvoje posteljine. Neću dopustiti da moj sin bude predmet sprdnje služinčadi i kmetova.

A kad smo već kod toga, čini mi se da se previše slobodno ponašaš prema mojoj sluškinji. Vidjela sam teleće poglede koje razmjenjujete."

Dječak je barem imao toliko poštenja da izgleda posramljeno, iako nije sagnuo glavu od stida. Ali nije planuo niti je napao, kako bi učinio mladi Roderick - no nije mogla odrediti suzdržava li se zbog diskrecije ili ljubavi prema njoj.

"Bojim se da sam bila previše popustljiva prema tebi. Uбудućе očekujem da se vraćaš kući do večernjice."

"Večernjice", zavapi on, a oči mu zablistaju. On odmahne glavom i još mu jedan neposlušni uvojak pobjegne iz poveza. "Mrzim tog svećenika. Hoće li se to on..."

"Ne, Alfrede. Otac Ignatius se neće doseliti k nama. Ali i da je tako teško da bih mu dala odaje tvojega oca. Imat ćemo stanare."

"Stanare! Isusovih mu rana, majko, pa nismo valjda tako siromašni da moramo iznajmljivati očeve..."

"Da se nisi usudio razgovarati tim tonom sa mnom, Alfrede. Možda daješ oduška svojoj naravi i psuješ poput lupeža dok si u društvu kmetova, ali nećeš to raditi u prisutnosti svoje majke."

Ovaj je put ipak pognuo glavu. Ali, je li zbog stida, ili da sakrije drzak izraz lica? Što god bilo, ona odluči nastaviti blaže. Mudra majka nikad neće izazivati bijes sina.

"Pronašla sam način kako da se oslobodimo svećenika čije te društvo sputava", reče ona. "Premda nekoliko molitvi ne bi naudilo nikome od nas. Ipak, ne vidim zašto bismo to morali plaćati. Ako me sjećanje ne vara, naš Gospodin nije naplaćivao svoje usluge."

"Tko će onda biti naš stanar i kako će to držati svećenika podalje?"

"Stanari, ne stanar. Bit će ih dvoje. Muškarac i njegova kći. Opat Broomholma nas je zamolio da to dvoje primimo na stan i hranu kao uslugu opatiji, štoviše, spreman je to i platiti. Stiješnjeni kraljevim prohtjevima i potraživanjima i sve većom cijenom molitvi, nećeš imati što naslijediti ako nas nastave iscrpljivati porezima i davanjima."

"Ali ipak ne razumijem. Kako će..."

"Nemoj biti tako bedast. Budemo li se prijateljski ponašali prema opatu, on će nam istim uzvratiti. Naš budući stanar je priznat iluminator koji dolazi oslikati Evandelje za opatiju. Ne može odsjesti kod braće zbog svoje kćeri."

Alfredovo lice sine kao da ga je obasjalo sunce koje se pojavilo iza oblaka. "Koliko je kći stara?"

Svjetlost sa sjevernog prozora obasja dječaka koji sjedne na stol i okrene se prema majci. Dok je njihao noge, radoznalost otjera svu ogorčenost zbog majčinih prijekora. Nije ni čudo što su djevojke lepršale oko njega poput leptira oko divljeg zumbula. Srce joj preplavi toplina dok je gledala njegove radosne oči i širok osmijeh, ali nije to željela pokazati.

"To s tobom nema nikakve veze. Ne želim da se družiš s iluminatorovom kćeri. Jesi li me razumio, Alfrede?"

On podigne ruke kako bi je spriječio da povisi ton.

"Samo pitam, to je sve. Ionako je sigurno ružna kao svraka." On se nasmije i side sa stola. Svjetlost iza njegovih leđa obasja grivu bakrene kose koja je izgledala kao vatrena aureola. On se zlovoljno namršti. "Znači li to da ćemo ponovno morati moliti Časoslov sada kada ćemo imati uhodu koji radi za opata?"

"Ne vjerujem." Ona je prstima odsutno prebiralala krunicu na pojasu. "Vjerojatno će biti dovoljna neka gesta da smo odano pobožni.

Možeš se barem potruditi posjetiti kapelicu jednom dnevno, zar ne? To bi trebalo biti dovoljno. Napokon, taj je čovjek umjetnik, a ne redovnik."

"A u Blackinghamu nam i ne trebaju redovnici, nije li tako, majko?" Ignorirajući sinovljevu drskost, lady Kathryn mu okrene leđa i nađe iz prostorije.

Iluminator i njegova kći trebali su stići u petak. U podne, svakog drugog petka, lady Kathryn se sastajala sa Simpsonom u velikoj dvorani kako bi raspravili o svim pitanjima u vezi s održavanjem imanja. Ona se rijetko veselila tim sastancima pa ni taj dan nije bio iznimka. No, morala je s nadglednikom raspraviti o dvjema važnim stvarima i nadala se da će to uspjeti prije nego što stignu novi stanari.

Prvo je bila molba jedne od njezinih tkalja. Obratila joj se sva očajna i u suzama. Simpson je uzeo njezinu najmlađu kćer da mu bude sluškinja. Budući da je upravljao imanjem, imao je na to pravo, jer su i majka i kći bile kmetovi. Majka nije bila jedna od onih slobodnjakinja koje su radile za stanarinu i skromnu nadnicu pa joj je jedino preostalo da se obrati lady Kathryn. Kathryn joj je obećala da će učiniti sve da joj vrate kćer. I doista će tako biti. Nadglednikov je postupak bio neoprostiv. Ne samo da se radilo o sudbini djeteta, nego je majka, kao jedna od najboljih tkalja u Blackinghamu, mogla prenijeti svoje umijeće na kćer. Da je znala, Kathryn bi spriječila da odvedu dijete i bez njezinih suza. Ona pozove Simpsona na red i prije nego što je završio s pozdravom priglupo se smješkajući.

"Šestogodišnje dijete nije dovoljno odraslo da vam služi. Vratit ćete ga majci i pronaći nekog prikladnijeg da vam prazni noćnu posudu i čisti čizme."

Simpson je stiskao kapu u ruci, mijeseći baršunastu rolu na njezinu obodu. Gadila joj se njegova kićena odjeća i prejak parfem. Ako se, kako je sumnjala, dotjerivao za te sastanke petkom kako bi je zadivio, postigao je upravo suprotan učinak.

"Gospo, djevojčica je velika za svoje godine. A i gospodar Roderick se protivio blagom odnosu prema kmetovima. Govorio je da tako nastaju loši radnici."

"Mislila sam da ste već shvatili, Simpsono, da ne marim što je gospodar Roderick govorio, mislio ili želio. Ne pomaže vam nimalo što ga citirate. Budući da imate svoj zemljišni posjed i dobivate velikodušnu plaću, trebali biste od svojih primanja unajmiti slugu da vas dvori. Kmetovi Blackinghama trebaju služiti Blackinghamu i njegovim posjedima. Vratit ćete dijete majci i nećete je zamijeniti drugim kmetom."

S osjećajem zadovoljstva, ali i zebnje, gledala je kako on nastoji svladati svoju nezgodnu narav. Bilo joj je mučno što su joj potrebne usluge tog odbojnog čovjeka, ali nije ga imala kime zamijeniti.

"Ne bih htjela ispasti nerazborita u vezi s tim", nastavi ona. "Želite li izabrati neku od žena slobodnih seljaka i ako se ona slaže da radi za vas, ja ću joj platiti malenu naknadu, kao dodatak vašoj plaći. To je najbolje što vam mogu ponuditi. Očekujem da vratite dijete u roku od jednog sata." Ona uperi pogled u njega i spusti ton, pažljivo izgovarajući svaku riječ kako on ne bi ruku pomirenja koju mu je pružala zamijenio sa slabošću. "U istom stanju u kojem je napustila majčino ognjište."

"Kako želite, gospo." On pogne glavu kako mu ona ne bi mogla vidjeti oči i, simbolično se naklonivši, krene unatrag.

"Nismo gotovi. Ima još nešto. Pronašla sam manjak u prihodu od vune za prethodno tromjesečje."

On se sledi na mjestu i pogleda je. Ona na njegovu licu prvo ugleda iznenađenje pa ljutnju. On nakratko zatvori oči s izrazom lica kao da se nastoji sjetiti.

"Možda je gospa zaboravila na šepavost ovaca koja je na proljeće pogodila stado. Izgubili smo nekoliko grla."

"Šepavost ovaca?" Ona pogleda knjigu izdataka koju je ponijela sa sobom. "Ne vidim izdatke za katran."

Nadglednik se premještao s noge na nogu. "Pastir mi nije na vrijeme rekao da su ovce bolesne pa nismo stigli kupiti katran da liječimo papke oboljelih životinja i ja..."

"Vi ste nadglednik. To je bila vaša dužnost, ne Johnova. Bilo kako bilo, trebali ste imati dovoljno katrana spremnog da izliječite manju zarazu. Koliko smo ovaca izgubili?"

Simpson prebaci svoju glomaznu težinu s noge na nogu dok mu se lijeva ruka trzala. "Osam... deset grla."

Kathryn se ukoči. "Koliko dakle, Simpstone. Osam ili deset?" Nadglednik nekoliko puta stisne i opusti lijevu šaku pa promrmlja: "Deset."

250 funta vune izgubljeno! 250 funta s kojima je računala.

Ona pogleda dolje, praveći se da je zauzeta vezivanjem uzica na knjizi troškova, ali ga je nastavila gledati ispod spuštenih kapaka.

"Pa, barem ste dobili nešto vune s mrtvih ovaca."

Iznenadjenje na njegovu licu smjesta zamijeni lukav pogled prije nego što je odgovorio. "Nažalost nismo, gospo. Zavezali smo utege za strvine i bacili ih u močvaru kako bismo spriječili da se ostatak stada ne zarazi."

Ona podigne glavu i njihovi se pogledi sretnu. "Kako je to samo bilo pametno s vaše strane. Tko zna kako su tek bile zaražene kože zbog zaraze papaka."

Na sreću nadglednika upravo u tom trenutku se začuje topot konja i prekine ispitivanje. Ali pogled kojim ga je lady Kathryn ošinula dok je odlazila dočekati pridošlice jasno mu je dao do znanja da se razgovor samo odgađa.

Gosti su upravo stizali u dvorište. Kathryn, mršteći se zbog sunca, prepoznala samo brata Josepha iz opatije. Djevojka od šesnaestak godina jahala je na magarcu kojega je vodio visok muškarac oštrih crta lica. Na trenutak joj se cijela scena učini poput vizije. Sveta vizija Djevice koja jaše u Betlehem ukrasi njezino dvorište. Ali bilo je očito da djevojka nije trudna. Čak su i čedne linije modre tunike isticale njezinu vitku građu. Oprava je bila jednostavna, ali odlična kroja i tkanine. Čak ni Kathrynini tkalci nisu izrađivali tako fine tkanine. Jedini djevojčin ukras bio je fino izrađen privjesak, malen križ optočen biserima i pletrom. Ona ga je nervozno dodirivala tankim, blijedim prstima. Privjesak je visio na grimiznoj vrpci oko njezina vrata. Ista je takva vrpca obrublјivala veo od tanke tkanine koji je pokrивao njezinu kosu, sjajnu i crnu poput gavranova krila. Izgledala je egzotično s velikim bademastim očima na ovalnom licu savršenih crta, kao da su isklesane u mramoru, kože više maslinaste boje negoli blijede. Nije bila neugledna djevojka kakvoj se Kathryn nadala. Uza sve, držanje joj je, kao i odjeća, znatno nadilazilo status.

Pokraj nje, očiju zelenih poput mora, vodeći magarca i pazeći na svaki njegov korak, zacijelo je bio otac. Visok, ali vitak i žilav, a ne krupan. Zaštitnički se naginjao prema kćeri. Bio je svježije obrijan. Nije nosio kapu pa Kathryn zapazi da mu se sijeda kosa malo prorijedila na tjemenu. Tunika mu je sezala do koljena, izrađena od svijetlog sukna dobra tkanja i besprijeckorno čista, a jedini ures bio je malen bodež koji je visio s kožnatog remena koji mu je labavo opasavao struk. Otac i kći su sličili prizoru iz božićne predstave koju je postavio na pozornicu ceh trgovaca tkaninama.

Dok je pomagao kćeri da sjaši, Kathryn krene prema njima kako bi im zaželjela dobrodošlicu. On je mirisao na saracenski sapun i neku blagu, nepoznatu aromu, možda laneno ulje. Ruka koju je pružio kćeri bila je uska u predjelu šake, s dugim finim prstima; iako su nokti bili pažljivo uređeni, na desnom se kažiprstu vidjela mrlja od žućkastog pigmenta. Doimao se kao izbirljiv čovjek pa se ona ponada da neće biti zahtjevan gost.

Brat Joseph progovori prvi. "Doveo sam vam goste", reče on i primi njezinu pruženu ruku. "Ali bojim se da smo..."

Grupa konjanika uz topot kopita ujaše u dvorište donoseći sa sobom oblak ljetne prašine i zaglušni njegove riječi. Zacijelo nije bilo potrebno da toliko ljudi - u jednome od njih je prepoznala i šerifa - prate muškarca i njegovu kćer do konačišta.

"Sir Guy", reče ona pozdravljajući pridošlicu. "Dugo se nismo vidjeli."

On je bio čest posjetitelj dok je Roderick bio živ. Zajedno su lovili sa sokolovima na livadama oko Aylshama, a ponekad su lovili divljač lukom i strijelom u šumi Bacton. Nije se pojavio na njezinu pragu sve od smrti njezina muža. Nije bila sretna što ga sada vidi.

On se nagne u sedlu i podigne njezinu ruku do svojih usana. "Doista je tako, lady Kathryn. Ispričavam se zbog tog propusta, ali žao mi je što vam moram priznati da je ovaj posjet služben."

Ona brzo odmjeri pogledom konjanike iza njega, a onda dvorište tražeći poznata lica svojih sinova. Je li se Alfred svojim naglim karakterom upleo u kakvu nestalnost kojom ju je osramotio, ili još gore, koja će ih stajati puno novca?

"Služben?" Ona se natjera na osmijeh.

Šerif pokaže konja kojega su uvodili u dvorište. Na prvi se pogled činilo kao da je bez konjanika, ali izbliza se vidjelo da je preko sedla prebačeno nešto što je sličilo ljudskome obliku umotano u prekrivač. Ljetni povjetarac odigne kraj prekrivača i Kathryn nabere nos s gađenjem. Što god ili tko god bio umotan, već se dobro usmrdio. Konj je udarao kopitima i rzao kao da se želi osloboditi neugodna tereta.

Šerif pokaže prema muškarcu koji je držao uzde. "Odvedi ga malo unatrag. To nije miris prigodan za jednu damu. Ona ne mora biti tako blizu kako bi prepoznala tijelo."

Prepoznala tijelo! Lady Kathryn osjeti kako joj se tlo zanjihalo pod nogama. Ponovno pogleda po dvorištu, ovaj put žurno. *Alfred!* Gdje je *Alfred?* A nije vidjela ni Colina od ujutro. *Što ako je to Colin?* Ona krene prema tijelu na konju držeći ruku na grudima ne bi li umirila srce.

Sir Guy je sigurno zapazio strah u njezinim očima pa ispruži ruku. "Bez razloga sam vas prestrašio, lady Kathryn. To nije mladi Colin, a ni Alfred. To je samo svećenik."

Njoj se učini da će se onesvijestiti od olakšanja. Visoki stranac koji je stajao pokraj brata Josepha pride joj i zagrlj je oko ramena kako se ne bi srušila. Ona se nakratko nasloni na iluminatora, zahvalna što je drže njegove čvrste ruke. Osjećaj slabosti prođe, ona se izvuče iz njegova zagrljaja i odmakne. I on se povuče, možda pola koraka, ali dovoljno da između njih nastane dolična udaljenost.

"Hvala", reče ona. "Majčinska glupost me učinila slabom."

Illuminator kimne i blago joj se nasmiješi. "Ljubav jedne majke nikad nije glupa, gospo." Njegov je glas zvučao kao kotrljanje glatkih riječnih oblutaka. "A iz iskustva znam da ta ljubav nije ni slaba."

Konj sir Guya udarao je kopitima i rzao. Šerif resko povuče uzde.

Kada joj se dovoljno vratila snaga, ona mu se obrati: "Svećenik kažete, sir Guy? Kakve veze taj svećenik ima s Blackinghamom?"

On sjaše prije nego što joj odgovori, a lady Kathryn rukom pokaže konjušaru da mu pomogne. Nekoliko se slugu bilo radoznalo okupilo kod konjušnice. Jedan od njih žurno pride kako bi primio uzde šerifova konja.

Sir Guy kimne prema truplu. "Mislim da je to biskupov poslanik. Ako jest, bit će vraga. Henry Despenser je dignuo sve na noge ne bi li ga pronašao. Kaže da ga je poslao u Blackingham prije nekoliko dana da bude na usluzi vama, gospo. Očekivali su da će se vratiti u

Norwich u ponedjeljak do večernje molitve." On krupnim koracima pođe do konja na kojem je bilo tijelo. "Pronašli smo ga u močvari na rubu vašeg posjeda, smrskane glave."

On odmakne pokrivač i oni ugledaju blatnjavu benediktinsku halju. Dok je podizao beživotnu redovnikovu glavu kako bi je ona mogla bolje vidjeti, unatoč sasušenoj krvi i nadutim crtama lica ona prepoznata guste crne obrve. Otac Ignatius. Ona s gađenjem okrene glavu i ta joj posve prirodna reakcija da malo vremena da razmisli. Misli su joj letjele strahovitom brzinom, ona osjeti vrtoglavicu, što je natjera da se još jedanput osloni na snažnu strančevu ruku. Što da kaže? Da prizna kako ih je svećenik posjetio? Da izloži sinove ispitivanju? Da svoj ionako krhki položaj u društvu stavi pod povećalo? Je li ikome spomenula koliko se osjećala ugroženom, koliko ljutitom zbog svećenikovih iznuda? Jesu li to sami shvatili? Gdje je bio Alfred te večeri? Alfred, s očevom strasnom naravi i nerazboritim nagonima. Je li ga svećenik tako izazvao pa je izgubio razum? Ona duboko uzdahne, a onda se ponovno uspravi kada je povratila samopouzdanje.

"Znam da je on bio biskupov legat, ali nisam ga vidjela tjednima", odgovori. Glas joj je bio malo jači od šapta, ali nije skrenula pogled. "Prerana ga je smrt zasigurno zaskočila na putu u Blackingham."

ČETIRI

Svijet je pun upravitelja gospodskih posjeda s mnogim ovlastima i oni znaju biti namjerno nepošteni. Svjesna toga, gospodarica (plemičkog imanja) mora imati dovoljno znanja kako bi zaštitila svoje interese i kako je ne bi prevarili.

**CHRISTINE DE PISAN,
KNJIGA O TRI VRLINE, 1406.**

Jednostavno nije imala izbora nego da pozove sir Guya na večeru. Nadala se da će je odbiti, opravdavajući se da mora odvesti svećenikovo tijelo u Norwich, ali on je jednostavno otprovio svoje ljude i rekao im da će doći za njima.

I tako, dok je sjedila za stolom, lady Kathryn je na pola uha slušala neobvezan razgovor koji se vodio oko nje. Misli su joj bile zaokupljene laži koju je izrekla dok se pokušavala usredotočiti na svoju obvezu dobre domaćice. Iskoristi to kako bi odgurnula u stranu moguće posljedice svoje laži. Bolje da o tome razmisli u miru samoće. Uostalom, tako iznenada biti zabavna domaćica sir Guyu bio je dovoljno velik izazov da je zaokupi.

Srećom prije je dala instrukcije kuharici Agnes da pripremi finije jelo nego obično, za nove stanare i brata Josepha. Nije planirala da jedu u velikoj dvorani, nego da se stanarima posluži jelo u njihovim odajama - kako bi im odmah dala do znanja da će tako biti i ubuduće - a ona i njezini sinovi su trebali jesti u solaru s bratom Josephom. Ali nazočnost

sir Guya je zahtijevala više pa je ona brzo pozvala sluge da donesu nogare i ploču koju su prekrili svilenom tkaninom.

Agnes se pobunila - žetva je bila tek za mjesec dana i smočnica je bila gotovo opustošena - ali je s njoj svojstvenom odanošću i mudročću uspjela od skromnih zaliha stvoriti nešto što je bilo primjerenije očekivanjima gostoljubivosti Kathrynina iznenadnog gosta. Zbog svega toga, preostalo joj je malo vremena da razmišlja kakve su ga okolnosti uopće dovele na njezina vrata. Ali tema koju je izbjegavala ipak je došla na red.

"Tko god bio krivac, ubojstvo svećenika će mu pomračiti dušu", reče sir Guy dok je rezao komad mesa s glave divlje svinje zalivene mašću, koju mu je pružao sluga. "Nema nikakva poštovanja prema svetim ljudima. Za sve su to kriva heretička učenja lolarda."

"Lolarda?" upita lady Kathryn samo kako se razgovor ne bi prekinuo. Nije joj uopće bilo stalo, ionako je samo napola slušala dok su joj misli bile zaokupljene nadutim truplom oca Ignatiusa. To je bila slika koju je žarko željela zaboraviti. Već dovoljno strašan i za života, bio je još strašniji mrtav.

"Gomila ološa i samozvanih svećenika, sljedbenika Wycliffea, koji naokolo šire herezu. On igra opasnu igru. Oxford to neće trpjeti."

Iznenada na oprezu, sjetivši se kompromitirajućeg rukopisa koji je pronašla u Roderickovoj škrinji, Kathryn reče: "Hvala Djevicici da sličan otrov nije pronašao put do Blackinghama." Ali pitala se koliko sir Guy zna o savezima koje je njezin pokojni muž imao.

Ona kimne slugi koji posluži dvostruku porciju jesetre na drveni pladanj koji je sir Guy, kao počasni gost, dijelio s domaćicom. U osiromašenom je podrumu uspjela pronaći malen mijeh vina iz kojega je peharnik točio vino u srebrni pehar koji su također dijelili i iz kojega je ona otpila nekoliko malenih gutljaja, zapravo se pravila da pije, kako se mijeh ne bi ispraznio prije negoli se sir Guy do sita napije. Peharnik je ostalima za stolom točio svijetlo pivo u kositrene pehare. Colin i brat Joseph sjedili su s Kathrynine desne strane. Illuminator, Alfred i iluminatorova kći s lijeve.

Brat Joseph, kojega je samo Wycliffeovo ime razjarilo, nagne svoju glavu s tonzurom ispred Colina kako bi se mogao obratiti sir Guyu. "Kažu da se heretik Wycliffe čak usudio dovesti u pitanje čudo mise.

Naziva pretvaranje hostije u tijelo i krv Kristovu praznovjerjem!" Glas mu se na zadnjoj riječi slomi od ozlojeđenosti. "Sveučilište će ga istjerati, štoviše, šuška se među braćom da ga se, budući da je kralj mrtav i ne može mu priskočiti u pomoć, nadbiskup sprema optužiti za herezu." Vitlao je zrakom nožem kao da udara u Wycliffeovo srce. "Završit će na vješalima ne bude li pažljiv. Iako, ja bih više volio da izgori na lomači."

Redovnik koji se do tog trenutka činio blage naravi samozadovoljno se smiješio kao da bi uživao da sam može potpaliti vatru. Lady Kathryn je gotovo mogla vidjeti odraz plamičaka u njegovim malenim, crnim zjenicama. Osjeti kako joj se grlo stišće dok je neuspješno pokušavala prožvakati komad pite od fazana. Otac ju je jednom, dok je bila djevojčica, poveo na spaljivanje na lomači i ona nikad nije zaboravila stravu koju je vidjela u očima žene optužene za vraćanje. Kada je šerifov pomoćnik upalio hrpu granja, počeo je kuljati dim. Kathryn je vrisnula i sakrila lice u očive skute, ali to nije pomoglo da ne osjeti smrad izgorjele kože.

Pri vrhu čela joj iskoče sitne graške znoja. Tapkala ih je svilenim rupčićem. Dugi sumrak nije uspio rastjerati srpanjsku vrućinu. Znoj joj je izbio između grudi pa joj se tkanina potkošulje zalijepila za kožu. Mirisi s vatri iz kuhinje, dim s masti koja je kapala i mesa koje se peklo dopirao je kroz otvorene prozore velike dvorane i miješao se sa znojem sir Guya, čija je odjeća vonjala jer je proveo cijeli dan u sedlu. Je li to bila njezina mašta ili se na njemu osjećao i vonj svećenikova raspadnutog tijela?

Trebala je barem ponuditi gostu čisto rublje, ali bila je potpuno zaokupljena problemom kako sa skromnim zalihama nahraniti sve goste. Ako šerif ostane noćiti, a vjerojatno hoće, jer se čak ni muškarac koji je tako vješt s oružjem kao sir Guy neće usuditi jahati dvadeset kilometara kroz šumu i močvaru usred mrkne noći, morat će iz škrinje izvući Roderickovo donje rublje.

Iznenada postane svjesna tišine oko sebe, neugodne, nametljive tišine.

"Što ste rekli, gospodine?" Šerif se sav ukočio i nagnuo preko nje, napeto gledajući iluminatora.

"Bez *gospodine*. Samo Finn. Moje ime je Finn. Ja sam obrtnik, a ne pripadnik vašeg plemenitog staleža."

Ton mu je bio vragolast, na samom rubu sarkazma. Glas mu je bio jednako ugodan kao i prije toga dana, kada ju je pridržao da ne padne, ali sada nešto oštriji.

"Rekao sam: Wycliffe neće gorjeti. A neće ga niti objesiti. Ima previše prijatelja na visokim položajima."

"Bolje bi mu bilo da pripazi kako mu se ne bi prišilo da ima previše prijatelja na niskim mjestima." Šerif se smijao dok je nožem lomio hrbat jarebice, zatim ju je nabo na oštricu i prinio ustima.

"Ah, shvaćam što ste mislili", reče polako Finn ne dižući glas. "Ali visoko ili nisko nije važno jer ponekad začudo idu zajedno. Čini mi se, da ako pažljivo oslušnete, možete čuti kako se vrag smije mnogim papinskim proglasima."

Bratu Josephu se otme uzvik.

Kathryn je morala zaustaviti smjer u kojem je razgovor krenuo prije nego što izmakne kontroli. Pljesne rukama kako bi pozvala slugu i iskosa pogleda pridošlicu. Nadala se da on neće navući na njezinu kuću još više kontroverzija dok se ona očajnički trudila da je očisti i od najmanje mrlje krivovjerstva.

"Molim vas, uvažena gospodo, dosta je bilo razgovora o spaljivanju. To nije tema koja pristaje trpezi. Nemojte pogrešno tumačiti riječi mogega gosta, sir Guy. On nije samo skroman umjetnik kakvim se predstavlja. I on ima prijatelje na visokim mjestima. On je slavni iluminator koji je došao ovamo zbog posla koji će obavljati za opata. Možda vas je samo malo izazvao razgovora radi. Evo, kušajte dimljenu haringu u umaku od kupina."

Ona rukom pokaže peharniku da iscijedi još nekoliko kapi iz kožnate mješine dok je drugi sluga zaimačom stavljao velikodušnu porciju ribe koja je plivala u tamnocrvenom umaku na dio drvenoga pladnja sir Guya. Ona ispruži ruku preko svojeg dijela pladnja i odmahne glavom. "Dajte moju porciju bratu Josephu. Čini se da mi je vrućina uništila tek."

Brat Joseph je s osmijehom odmjeravao velikodušnu porciju pred sobom pa je u iščekivanju slasnog zalogaja zaboravio na pretrpljen šok zbog iluminatorovih heretičkih riječi. "Gospin gubitak je moj dobitak", reče on. "Potruditi ću se da se ne baci."

Kao da se u Blackinghamu išta bacalo, pomisli ona. Dobro je znao da će se sluge, koji su kod kuće imali mnoga gladna usta, pobrinuti da hrana ne propadne. Ipak, bilo je zabavno gledati redovnikovo neuobičajeno zadovoljstvo. Njegov je malen okrugao trbuh svjedočio da proždrljivost nije smatrao najgorim grijehom.

"Usput budi rečeno, gospo, od našeg ljekarnika sam vam donio nešto protiv glavobolje", reče on između zalogaja. "Mljeveni korijen božura s ružinim uljem." On gurme ruku duboko u džep halje i izvadi malenu plavu bočicu.

"Ljubazno od vas, brate Josephpe. Molim vas da zahvalite ljekarniku u moje ime."

Njezina je zahvalnost bila iskrena, iako je bilo teško vjerovati da je mirni čovjek koji se toliko brinuo da ublaži njezinu bol bio ista usijana glava, huškač, koji je prije nekoliko trenutaka govorio o spaljivanju bližnjega svoga s istim poletom s kojim se sada bacio na jelo. I sve to u Božje ime. Ipak, bila mu je zahvalna na lijeku. Bit će joj itekako potreban ako se večera uskoro ne završi. Na svu sreću, razgovor je skrenuo na svakodnevnne teme. Colin je bratu Josephu na uho govorio o svečanim cehovskim povorkama koje je vidio u vrijeme Uskrsa u Norwichu. Sir Guy je ispitivao iluminatora o poslu koji mu je povjeren.

Ali tek što se stišao jedan požar, rasplamsao se drugi. Alfred se primaknuo iluminatorovoj kćeri, nagnuo se prema njoj i šapnuo joj nešto na uho. Zbog svjetlosti lojanica iza njega, činilo se da mu u crvenoj kosi blistaju iskre. Lady Kathryn začuje njegov razdragan smijeh i zapazi kako su se djevojčini maslinasti obrazi zarumenjeli poput breskve. Iluminator ju je predstavio jednostavno kao Rose. Ne Margaret, Anne ili Elizabeth. Samo Rose. Kao cvijet. Neobično ime za kršćansko dijete, pomislila je Kathryn još tada kada su odnijeli svećenikovo tijelo, kada su se pojavili njezini sinovi koje je privukla strka u dvorištu. Čim je vidjela pogled Alfredovih plavih očiju i prepoznala što taj pogled znači, odlučila je kako će postupiti. Sada je bila uvjerenija u svoju odluku nego ikad.

Finn nagne glavu i šapne nešto kćeri na uho. Prijekor, zaključiči Kathryn, po kratkom mrgođenju zbog kojega su se objesili kutovi Roseinih usana prije negoli je spustila pogled. Prstima se igrala s privjeskom oko vrata, dodirujući ga poput amuleta. Kathryn će večeras

biti na usluzi djevojci, ali ne može zauvijek izigravati dadilju. Sutra će morati priopćiti Alfredu svoju odluku.

I Finn je bio rastresen dok je sjedio za stolom u velikoj dvorani. Zamijetio je uzrujanost u glasu domaćice koja je sjedila njemu zdesna, krajnje odlučna da se za stolom više ne iznose politička stajališta. On nije želio da se brat Joseph vrati opatu u Broomholm s pričom da je opatija unajmila heretika. Već je nepotrebno skrenuo na sebe pozornost kada se sučelio s biskupom od Norwicha i priznao mu da je ubio njegovu krmaču. Pokušao je iskazati poštovanje drskom žutokljunom biskupu - čak je ponudio da će platiti za svinju i odojče - ali pokorno iskazivanje poštovanja nije bila Finnova jača strana pa se bojao da je nešto pokvario. Ipak, preuzevši na sebe krivnju, spasio je patuljka od okivanja u klade ili nečeg goreg.

Nadao se da će opat oprostiti iluminatorovu naglost kada vidi prve stranice svakog poglavlja rukopisa. Bit će veličanstvene. Dok je putovao iz Aylshama u Broomholm, Finn je imao dovoljno vremena da razmisli i o praznim zaštitnim listovima koji će prethoditi Ivanovu evanđelju. Pozadina će im biti jarke boje umaka od kupina u koji je umakao kruh na svojem pladnju.

"Nadam se da vam je umak po volji, gospodaru... Finne."

"Mnogo mi je toga ovdje po volji, gospo." Je li mu se to učinilo ili se ona doista zarumenila? On brzo dodaje: "Sretni ste što imate izvrsnu kuharicu. Jarebica je odlično začinjena."

Ona mu se nasmiješi pravim, iskrenim osmijehom, ne usiljenom grimasom koju je viđao dotad.

"Agnes je uz mene otkako sam bila dijete. Ona je bila moja dadilja. Vrlo je odana."

Finn digne nož u čast Agnes i nabode još komad mesa. Agnes, pomisli. Ime koje valja zapamtiti. Uvijek je bilo pametno sprijateljiti se s kuharicom. Uz to, nije želio biti u nemilosti kod lady Kathryn. Ako je cijenila odanost, on ne smije reći ništa čime bi učinio da ona posumnja u njegove dobre namjere, ali se iskreno nadao da njezino kućanstvo nije jedno od onih pretjerano pobožnih pa će stalno morati izmišljati razloge zašto ne prisustvuje dosadnim dnevnim ritualima molitvi. Doista nije želio da Rose bude pod utjecajem pretjeranog religioznog žara. Dobro je

poznavao mračnu stranu takve pobožnosti. U svemu je trebalo imati osjećaj ravnoteže, a posebno u religiji. To je želio za svoju kćer - odanost Djevici, da, ali usklađenu s inteligentnim rezoniranjem. Njegovim je životom rukovodio znak križa - pa zar mu nije posvetio svoju umjetnost? Čak ga je nosio pred sobom kada je išao u boj. Ali rođen je pod još jednim znakom - vage, na kojoj je s jedne strane bio razum, a s druge vjera.

Bilo bi dobro kada bi znao zašto je lady Kathryn pristala primiti njega i kćer na stan i hranu. Činilo mu se da to nije samo zbog odanosti prema Crkvi. Opat ju je zacijelo primjereno nagradio. Ako je suditi po srebrnim peharima i žlicama od rožine s drškama od izrezbarena srebra, njezino je kućanstvo bilo imućno. Ali trpeza, koja je svakako bila pristojna, nije bila raskošna i on je primijetio kako lady Kathryn pažljivo slugi daje naputke za točenje vina. On i Rose će ubuduće dobivati jednostavniju hranu. Zacijelo je bila u novčanom škripcu jer je morala raspodijeliti dohodak kako bi uspjela platiti poreze kralju i desetinu Crkvi.

Nije mogao a da ne zapazi da i drugi problemi pritišću udovicu. Šerif kukasta nosa, koji je sjedio njoj zdesna i s kojim je dijelila pehar i pladanj, previše bi često očešao njezin rukav i bio bi zario svoj dugački nos u njezin dekolte da se nije odmaknula od njega. Neki bi je mogli nazvati lijepom, ali Finu su se više sviđale tamnokose, jedrije žene srdačne naravi. Ta je žena bila previsoka, držanje joj je bilo previše ponosito i, unatoč oku ugodnim ispupčenjima iznad oštrog ruba steznika, ne bi je se moglo nazvati jedrom. Ali ono što se na njoj doista isticalo bila je kosa. Nije mogla imati više od četrdeset godina, ali kosa joj je bila siva, gotovo bijela s jednim crnim pramenom iznad lijeve sljepoočnice, koji je poput baršunaste vrpce bio upleten u zamršenu punđu obavijenu plavom mrežicom na vrhu njezina tanana vrata. Pitao se kako izgleda gola na mjeseci s puštenom gustom kosom koja joj se poput živog srebra slijeva preko grudi. Iznenadi ga kako mu je samo brzo takva pohotna misao pala na pamet, jer uopće je nije smatrao osobito privlačnom.

"Zdravica za lady Blackingham." Sir Guy podigne pehar. "Za ljepotu naše domaćice i obilje njezine trpeze."

Prokleta ulizica, pomisli Finn. Je li to šerif nazdravljao njezinim bedrima ili pašnjacima? Ali on ipak podigne pehar kako ne bi ispao neuljudan. Nije bilo pametno uvrijediti šerifa.

U prostoriji je bilo toplo i do njega je zdesna dopirao blag mošusni miris. On primijeti kako se tanka tkanina rupca lady Kathryn prilijepila za njezina prsa. Osjeti stezanje u preponama pa mu je bilo drago što nije morao ustati za vrijeme zdravice. Već je previše mjeseci bio bez žene. Nije se pridržavao celibata jer je bio na hodočašću ili postu, nikakva slična glupost - to je prepuštao redovnicima - nego zbog vlastite udobnosti i izbirljivosti. Putovanje s kćeri otežavalo je svako ljubakanje. Djevojke koje su mu se nudile smrdjele su po potleušicama u kojima su stanovale, a tijela su im bila puna ušiju. Čak je i u bordelima koje su nadzirali biskupi⁴ postojala opasnost da se zarazi sifilisom.

Finn zapazi da su svi oko njega zašutjeli i da ga gledaju s iščekivanjem. Debeljuškasti mali redovnik nagnuo se preko stola i viknuo u njegovu smjeru:

"Slažete li se, iluminatoru?"

"Oprostite, nisam..."

"Brate Josephhe, molim vas, uzmite još jednu slasticu." Lady Kathryn pokaže rukom slugi. "Agnes je ispekla kolač s kremom posebno za ovu večeru."

Redovnik je već držao žlicu spremnu, oči mu zacakle od iščekivanja pa on zaboravi na ispitivanje.

Kakvo god bilo pitanje, Finnu je bilo jasno da njegova domaćica ne želi da on kaže svoje mišljenje. Bila je lukava. On se sjeti njezine reakcije kada je šerif otkrio redovnikovo mrtvo tijelo, energično odricanje da ga je nedavno vidjela. Kako je ona s time bila povezana? Ma što bilo, to se njega nije ticalo. Njegova je glavna briga bila njegova kći. Bilo je opasno uopće znati o ubojstvu redovnika.

Zvona za uzbunu izvuku Finna iz snatrenja. Ovaj je put čuo drugi glas koji mu je dolazio slijeva, tih i prislan. "Mogao bih ti pokazati najljepše mjesto za crtanje - malenu uvalu s koje se pruža prekrasan pogled na more."

On prepozna glas fakina pokraj sebe, čija je riđa glava bila preblizu glavi njegove kćeri. Usne su im se gotovo dodirivale.

⁴ Biskupi nisu nadzirali i držali bordele, ali su ubirali profit od bordela koji su bili na zemljišnim posjedima koji su pripadali Crkvi ili crkvenim velikodostojnicima.

Finn progovori dovoljno glasno da prekine Alfreda u udvaranju. "Uvala nad morem, kažeš? Meni i Rose će biti drago da je vidimo, zar ne, Rose?"

Alfred promrmlja nešto nerazgovijetno, poput lopova kojega su uhvatili s rukom u pekmezu. Kći mu se zarumeni, dok joj je u lijepim očima frcala ljutnja na oca. Možda je to bio tek bezazleni flert, no mladića je valjalo upozoriti da nije ostao neprimijećen.

Večeri kao da nije bilo kraja. On osjeti olakšanje kada je domaćica ustala.

Napokon se mogao ispričati i povući u udobne odaje koje mu je dodijelila.

On uljudno pozdravi prisutne, zahvali još jedanput lady Kathryn na gostoprinstvu i iščupa kćer iz pandži vatrenog udvarača. Ali prije nego što se uspio povući, pride mu sluga i preda mu zapečaćen pergament. "Ova je poruka stigla za vas, gospodine. Rečeno mi je da vam je predam na ruke."

Pečat mu nije bio poznat, ali ispučeni sveti križ kojim je bio ukrašen dao mu je ideju odakle je poruka. Zacijelo naputci kojih se njegov poslodavac sjetio nakon njihova susreta.

"Čeka li glasnik odgovor?"

Šerif je zašutio i živo se zainteresirao za njihov razgovor. Finnu to zasmeta, kao što mu je zasmetalo kada ga je šerif ispitivao o poslu koji je dobio.

"Ne, gospodine", odgovori paž. "Iako, glasnik je rekao da vam prenesem poruku, a ona glasi: 'Polu-Tom uvijek plaća svoje dugove'."

Patuljak. Ali zašto bi patuljak donio poruku iz opatije Broomholm? Opatija se nalazila u šumi Bacton, nekoliko kilometara istočno od Aylshama. A Blackingham mu nikako nije bio usput, najmanje dvadeset kilometara udaljen od Norwicha. Polu-Tom je živio na rubu močvara, zapadno od Norwicha. Sve će se razjasniti kad otvori pismo i on to upravo počne raditi kada se šerif digne, pride mu i pogleda preko ramena. Radoznali gad. Umjesto da slomi pečat, Finn pergamentom lupne Rose po rukavu, lagano odgurne Alfreda u stranu i primi kćer za ruku.

"Idemo, kćeri. Vrijeme je da se povučemo u svoje odaje. Dopustimo lady Kathryn malo privatnosti s njezinim gostima." On kimne prema benediktincu. "Laku noć, brate Josephe. Kada se sutra ujutro vratite u

opatiju, slobodno recite ocu opatu da je njegov iluminator svojski prionuo na posao. Želim vam ugodan put. I vama, sir Guy." Ono sir nije izgovorio s lakoćom.

"Ali niste otvorili poruku", reče šerif.

"Možda je od kakve dame", odgovori Finn, "pa će mi je biti ljepše pročitati u samoći svojih odaja." On se odmakne od stola.

Drugi put te večeri lady Kathryn razbije napetost tako što se umiješa u razgovor. "U tom ćemo vam slučaju, Finne, poželjeti laku noć da možete što prije poći uživati u svojem pismu." Ona izvadi svijeću iz svijećnjaka, ali kada je Alfred ispružio ruku da je uzme od nje, ona se namršti i pozove drugoga sina, kojega je Finn jedva primjećivao. Pružajući mu svijeću, lady Kathryn reče: "Colin će vam osvijetliti put. Stube su vam nepoznate i mračne, ne želite da se Rose spotakne."

Finn im svima s priličnim olakšanjem okrene leđa. Dok su se uspinjali stubama, on se prvi put otkako su stigli u dvorac sjeti ozlijeđenog djeteta. Kako ga je samo tako brzo zaboravio? Kako li je? Naravno. Polu-Tom. Zato je pismo imalo pečat svetoga križa. Poruka je bila od pustinjačkinje. Kada su stigli u svoje odaje, on zgrabi svijeću kod uzglavlja i slomi pečat.

Dijete je živjelo još samo tri dana.

"Zvali ste me, majko?" Alfred je trljao snene oči, pokušavajući sakriti prijekor u glasu. Teturao je spavaonicom lady Kathryn obasjan blijedim svjetlom koje je u tom trenutku, malo prije zore, jedva prodiralo u prostoriju. Svijeće su treperile u svijećnjacima, stjenjevi su gorjeli nisko.

Nije mu odmah odgovorila, hodala je amo-tamo dok su joj papuče s kožnatim potplatima lagano šuštale u to tiho rano jutro.

Pokrivači na majčinoj postelji već su bili složeni. Možda uopće nije spavala, zaključi Alfred po plavkastim krugovima oko njezinih očiju. Je li tome razlog jedna od njezinih glavobolja? On zaboravi na ljutnju što ga je prekinula u snovima zabrinuto je gledajući kako nemirno šeće. Na sebi je imala istu odjeću od sinoć. Ispod pazuha su na svilenoj tunici bili vidljivi krugovi znoja. Skinula je nakit s glave pa joj je raspuštena zamršena kosa padala do ispod struka. Na sivkastom je svjetlu njezino lice izgledalo ispijeno.

"Majko, jeste li dobro?"

Ona zastane i pogleda ga kao da je iznenađena što ga vidi u svojoj spavaonici.

"Alfrede, rano si ustao. Je li sve u redu?"

"Moja gospođa majka je poslala po mene", reče on ne mogavši sakriti ljutnju koja mu se čula u glasu. Tek je bio legao. Mutilo mu se u glavi i jezik mu je odebljao. Bio je s nekoliko mladića iz sela na borbi pijetlova, ali bolje da joj to ne spominje.

"Nisam tražila od Agnes da te probudi tako rano", reče ona.

"Pa, stara je koza to učinila i kao da je u tome uživala." Čekao je da ga majka prekori, ali to se ne dogodi. Umjesto toga ona je stajala i samo ga gledala kao da ne zna što bi mu rekla. Neobično da njegova majka ostane bez teksta, ona koja je ubadala riječima kao mačem.

"Zar vam nije dobro, majko?" upita on osjećajući se iznenada poput djeteta dok je u njemu rasla uznemirenost. Što ako i nju iznenada izgube kao što su izgubili oca? Alfred je volio oca, ali upravo su u lady Kathryn Colin i on pronalazili utjehu, a njezine se srdžbe bojali kada bi zastranili. Roderick je često znao mjesecima biti odsutan boreći se protiv Francuza ili u dvorskoj službi kod kralja.

Ona odmahne glavom, sjedne na postelju i potapše mjesto pokraj sebe pozivajući ga. "Dobro sam. Hodi, sjedni pokraj mene. Moram s tobom porazgovarati o nečemu vrlo važnom."

Kakva promjena. Zнала je biti stroga, ali i popustljiva, ponekad je čvrsto držala stegu, povremeno je bila nježna mati, ali sada joj je glas zvučao nekako drugačije, gotovo kao da od njega traži savjet. Istina, on će uskoro napuniti šesnaestu, bit će punoljetan po Danskome zakonu⁵, ali znao je da nikad neće doista upravljati Blackinghamom dokle god je majka u stanju to činiti. Ona je donijela Blackingham u brak i po uvjetu bračnog ugovora imala je pravo zadržati svoj miraz. Nitko joj ga nije smio oduzeti osim samoga kralja.

On sjedne na ukrasni pokrivač, ona se okrene prema njemu, podigne nogu na postelju i nasloni se na nosač baldahina. Podigne ruku i zagladi mu kosu. Iznenada, on je ponovno bio dječarac, a ona mu je pokušavala rastumačiti kako je veoma okrutno i nimalo smiješno što je svojemu bratu stavio malenu zelenu zmiju u krevet. Ali ona nije vidjela kako je Colin

⁵ Danelaw ili Danelag je povijesno ime dijela Velike Britanije (današnja sjeverna i istočna Engleska), područja gdje su dominirali zakoni "Danaca". Na staroengleskome izraz Danci označavao je sve Skandinavce, to jest Vikinge.

skupio ustašca u slovo O, plesao na jednoj nozi i vrištao: "Zmija, zmija!" Alfreda je već i sjećanje na taj događaj umalo nasmijalo. Nije imao pojma što je skrivio ovaj put - ili je ipak saznala za borbu pijetlova?

"Alfrede, dobro znaš da živimo u teškim vremenima. Kraljeva je smrt ostavila veliku prazninu koju njegova braća pokušavaju ispuniti boreći se za prevlast. Lancaster i Gloucester vjerojatno neće bez borbe dopustiti da jedanaestogodišnji sin njihova mrtvog brata preuzme prijestolje.

A tu su naravno ratovi s Francuzima i previše papa koje moramo nositi na grbači."

"Kakve to veze ima sa mnom?" upita on. Ona ga ne bi pozvala da s njime raspravlja o dvorskoj ili crkvenoj politici.

Ona mu se nasmiješi i nestrpljivo odmahne glavom. Znao je taj pogled, zbog njega se uvijek osjećao kao budala.

"Upravo s tobom ima veze, Alfrede, s tobom i s Blackinghamom. Ako se naoko priklonimo pogrešnoj frakciji i ona izgubi borbu za prijestolje, onda bismo mi - onda bi ti - mogao sve izgubiti." Ona ga nježno dotakne po bradi svojim dugim, njegovanim prstima. Njezine su ga oči milovale. "Uključujući i tu tvoju prekrasnu ridokosu glavu."

"Ali otac i vojvoda od Lancastera su bili prijatelji."

"Baš zato. Tvoj je otac nesmotreno ušao u savez s Johnom od Gaunta. Što ako vojvoda postane žrtvom vlastitih makinacija? To ne bi bilo prvi put. Što ako mladome Richardu dosade intrige obojice stričeva pa potpadne pod tuđi utjecaj - nadbiskupov recimo? John od Gaunta nije obljubljen među klerom jer brani svećenika Wycliffea i njegovo učenje protiv moći Crkve. Njih dvojica bune svjetinu protiv pape. Ako se biskupi okrenu protiv Johna od Gaunta, gospodar Blackinghama bi mogao potonuti s njime, biti optužen za izdaju, izgubiti pravo na svoje zemlje. A taj gospodar si ti, Alfrede. Shvaćаш li to?"

"Mislim da shvaćam." Možda je na kraju krajeva upravo Colin bio taj kojemu se posrećilo, pomisli on, iznenada osjetivši kako ga pritišće pravo prvorođenog sina. "Što da radimo?" upita on ozbiljno.

"Pravit ćemo se da ne znamo ništa o vezama tvajega oca i kad god je moguće isticat ćemo svoju neutralnost. Učinit ćemo se nevidljivima."

"Nevidljivima?"

"Hodamo vrlo uskom cestom. Nenametljivo ćemo ostavljati dojam odanosti. Nećemo neizazvani iznositi mišljenje, a kada nas pitaju kome

pripada naša podanička odanost, vagat ćemo riječi poput zlata." Ona lizne kažiprst i podigne ga uvis da on vidi. "I uvijek ćemo pažljivo pratiti odakle vjetar puše."

"Hoćeš reći, ne smijemo se hvalisati tko su nam prijatelji?"

"Hoću reći, ne smijemo se hvalisati tko su nam prijatelji niti izgledati kao prijetnja našim neprijateljima."

"I držati jezik za zubima pred važnim ljudima", reče on kimajući. "Ne kao iluminator."

"Upravo tako." Njezina se široka usta objese pa joj je lice izgledalo još više upalo. "Nije smio biti tako iskren pred šerifom i bratom Josephom. To bi mu moglo naškoditi, a preko njega i nama."

"Hoćeš li mu to reći?"

Ona je izgledala zamišljeno. "Mislim da neću. Čini mi se da čovjek poput Finna neće šutjeti zato što je to razborito."

"Želiš reći da je on hrabar?"

"Želim reći da on nema zemlju koju mu mogu oduzeti, nema sinove koje može izvrnuti opasnosti. On je darovit umjetnik koji ne pripada nijednome cehu, a zbog svoje nadarenosti uživa zaštitu Crkve."

"On ima kćer."

"Da, ima kćer." Ona pogleda u stranu. "Ali nisam te izvukla iz kreveta kako bismo razgovarali o Finnu i njegovoj kćeri."

"Znam. Željeli ste me upozoriti da pazim što govorim." Ona kimne. "To, ali i da preuzmeš svoje obveze gospodara kuće i imanja."

Evo ga, sad će mu održati predavanje o odgovornosti, prigovoriti mu da previše pije i banči. On se sjeti koliko se ljutila na njega. Nije smio pred njom biti tako prislan s Glynis. Čini se da ga je ipak čula kako se u sitnim noćnim satima šulja hodnicima.

"Ali ja nisam dovoljno star da budem gospodar. Sjetite se, sami ste mi to rekli."

"Dovoljno si star da počneš učiti kako da zaštitiš svoj posjed i svoju obitelj." Ona podigne ruku kako bi ga spriječila da je prekine. "Ne govorim o baratanju oružjem. Znam da te otac naučio kako da se koristiš mačem i bodežom. A što je to umijeće donijelo njemu? Ne, ja govorim o drugačijoj vrsti zaštite."

Ona ustane i ponovno počne šetati amo-tamo.

"Vjerujem da nas Simpson potkrada, da tebe potkrada. U svakom slučaju, on ima vrijedne podatke o zakupnicima, ovcama, preradi i prodaji vune, znanje koje je tebi potrebno."

"Ako mislite da krade, zašto ga jednostavno ne otpustite?"

"Zato što je nakon kuge i francuskih ratova ostalo malo muškaraca. Već je i radnike teško pronaći, obične slobodnjake, pastire i tkalce - a kamoli one koje znaju čitati i zbrajati." Ona se okrene i ponovno ga pogleda. Pogled joj je bio čvrst, izravan. "Zato tražim od tebe da budeš uz Simpsona. Tako ćeš ga moći nadgledati, a ujedno ćeš nešto naučiti od njega."

"Mislite kao šegrt! Ja? Budući gospodar Blackinghama, nasljednik sir Rodericka, da bude šegrt nadgledniku?" Čuo je kako mu vlastiti glas postaje dječje piskutav, ali nije si mogao pomoći. "Zašto ne bi mogao Colin to učiniti?"

"Zato što Colin nije nasljednik Blackinghama, nego ti. Uostalom, to neće biti pravo šegrtovanje, Alfrede. Simpson će i dalje biti sluga, a ti gospodar. On će to poštovati. Previše je lakom da ne bi. Vjerojatno će ti se čak pokušati dodvoriti. On zna da ga ne volim, ali od njega možeš štošta naučiti; on možda jest lopov, ali zna puno o vuni. A što je najvažnije, pratit ćeš što radi i tako zaštititi sebe i nas od njegove lopovštine."

"Koliko dugo?"

"Onoliko koliko ti bude potrebno da ga uloviš." Ona slegne ramenima. "Možda do Sv. Mihaela."

Alfred je, nakon prvobitnog burnog negodovanja, počeo vagati dobre strane njezina prijedloga. Znači, trebao je postati špijun. Takva je pustolovina svakako imala svojih čari. Mogao je dobro nasamariti Simpsona, a morao je i priznati da bi moglo biti zabavno udaljiti se od majčina uvijek budnog oka. Ponekad su ga nevidljive spone kojima je bio vezan za njezine skute nepodnošljivo stiskale. Već je razmišljao da je pita dopuštenje da bude paž sir Guyu de Fontaigneu. Njegov je otac to spominjao prije smrti. Ali ovo bi moglo biti bolje. Ostao bi u blizini, ali ne previše blizu.

"Nepotrebno je naglašavati", doda ona, "da ćeš biti oslobođen molitvi. Ne znam u kojoj ćemo mjeri morati pokazivati svoju pobožnost sada kada smo povezani s opatijom. Vjerujem da ćemo češće vidati i brata Josepha,

a možda će biti i kurira između Blackinghama i opatijske pisarnice. Moramo sačuvati formu. Ali Simpsonova se nazočnost u kapeli očekuje samo za blagdane. Naravno, ostaneš li ovdje, kao budući gospodar imanja, od tebe će se očekivati da posjećuješ kapelu češće nego inače."

To je riješilo stvar!

"Kada moram poći?" upita on.

"Sutra. Simpson uvijek petkom donosi knjige s izdacicima. Jučer su nas prekinuli. Poslat ću po njega sutra. Ti ćeš, naravno, biti prisutan, a njemu ćemo objasniti tvoj novi položaj. Kada bolje razmislim, on bi trebao položiti račune tebi. Ja ću stajati po strani kako bih poslije mogla odgovoriti na tvoja pitanja, ako ih budeš imao. Ali Simpson će vidjeti da si sada ti gospodar. Možeš mu čak reći da je to tvoja odluka da neko vrijeme pratiš njegov rad - kako bi mogao naučiti sve o proizvodnji vune - jer ne želimo ga upozoriti da ga nadziremo."

Ta je odrasla odgovornost bila zastrašujuća, ali i puna uzbuđenja. Ostati u kući i primati zapovijedi od majke ili poći sa Simpsonom i biti taj koji zapovijeda? Štoviše, muško mu je društvo bilo potrebno. Nedostajao mu je otac.

"Učinit ću to, majko", reče on i ozbiljno kimne, kao da je to bila njegova zamisao. "Ne brinite se, uhvatit ću tog lopova na djelu."

"Dobro." Lady Kathryn se nasmiješi. "Znala sam da se mogu osloniti na tebe." Ona s olakšanjem odahne, crte njezina lica se opuste. "Pođi sada i reci Agnes da ti posluži zajutak."

Ona ga poljubi u obraz. Usne su joj bile meke, kosa je mirisala na lavandu. Barem ju je ovaj put uspio usrećiti. A nije bilo ni tako teško. Možda se čak pokaže i zabavnim izigravati gospodara imanja pred mrzovoljnim Simpsonom. Ali iznenada se sjeti Rose i sa žaljenjem uzdahne. Potpuno je bio zaboravio na lijepu iluminatorovu kćer. Šteta što je baš sada morao otići. Ali možda bi povremeno mogao ostavljati Simpsona samog da provjeri kako napreduje posao u improviziranoj pisarnici.

Lady Kathryn s olakšanjem utone u postelju. Iz dvorišta su se čula prva zvona. Dim iz kuhinjskih vatri koje su se tek rasplamsale ispunio je zrak u to rano jutro. Blackingham je stresao sa sebe san: paževi, sluškinje,

čak i lovački psi koji su spavali u štali, svi su se pokrenuli s prvim sivkastim svjetlom. A ona uopće nije spavala. Cijelu je noć smišljala kako da pridobije Alfreda na suradnju i njezino se pozorno planiranje isplatilo. Mogla mu je zapovjediti da je poslušna, ali ovako ga je učinila sretnim. Njemu je sve bila igra.

Alfred i njegove igre. Kako ga je samo voljela promatrati dok je bio dječak. Nosio je štap pripasan sa strane kao mač, za sobom vukao improvizirani štit i smišljao taktiku borbe - on je uvijek bio junak među svojim zamišljenim ratnim drugovima - držao je strasne viteške govore o časti i hrabrosti dok su mu se crvene kovčge snažno tresle. Kao da je još mogla čuti njegove povike: "Naprijed, momci. Sasijecite te hulje!" Uzbudeno je mahao štapom-mačem prema Colinu koji je slučajno naišao dok je proučavao boje na krilima leptira. Ona si na trenutak dopusti maštu da je ponovno ondje sa sinovima - gleda ih kako se igraju, voli ih, gladi po glavicama, pjeva im uspavanke, stavlja obloge na rane i modrice, radi sve ono što rade majke. Kako je samo ta jednostavna zadovoljstva doživljavala kao nešto što se podrazumijeva!

Špijunirati Simpsona bit će za Alfreda samo još jedna igra, ali će ga barem držati dalje od Rose. A mogao bi imati i koristi od Simpsonova nauka, uostalom nadglednika je doista trebalo nadgledati. Alfred je pametan. Ako Simpson krade, Alfred će to opaziti pa će njih dvoje stati tome na kraj. Ipak, nedostajat će joj blizina tog vedrog sina koji ju je uvijek znao nasmijati. Možda Simpson neće biti najbolji uzor, ali što može učiniti da naškodi Alfredovu karakteru što Roderick već nije primjerom pokazao?

Pred njezinim prozorom zapjeva ševa - drske li ptice koja naviješta prerano svanulu zoru! Rado bi na nju bacila cipelu da se nije smatralo predznakom nesreće ozlijediti ševu. A Kathryn to svakako nije bilo potrebno.

O toliko je toga morala misliti, kako je samo morala biti na oprezu! Ponekad se osjećala poput suhog lista koji zimski vjetar baca naokolo. Lista bez smjera, izvan kontrole. Kada bi se uspjela samo malo odmoriti da prikupi dovoljno snage i pođe vidjeti kako su se smjestili Finn i Rose u svojim odajama.

Malo prije negoli je zatvorila oči i utonula u san, padne joj na pamet da je nešto zaboravila. Nije pitala Alfreda gdje je bio one noći kada je ubijen svećenik.

Na oltaru neka vam bude dostatno da imate prikaz Spasitelja našeg kako visi na Križu: to će vam predočiti Njegove Muke kako biste mogli bolje slijedili Njegov primjer. Njegove raširene ruke pozivat će vas da ga prigrлите, Njegove gole grudi nahranit će vas slatkim mlijekom utjehe.

**ALFRED OD RIEVAULXA
PRAVILA ZA ŽIVOT PUSTINJAKA (1160.)**

Pustinjakinja je ničice ležala pred svojim oltarom, pred slikom svojega Krista u mukama, nudeći mu vlastitu bol. Njezina su razmišljanja bila prekinuta, molitve narušene strahotom koju njezin razum nije mogao stišati. Sjetila se - kao da se dogodilo prije nekoliko dana, a ne nekoliko godina - biskupova lica dok je pjevao misu za mrtve, zvuka kada je navukao zasun na masivna vrata i zatvorio je u njezinu simboličnom grobu. Zveket lokota, struganje velikih hrastovih vrata po podu još joj je odzvanjao u ušima čak i dok je ležala pred svojim oltarom u mukloj tišini, u potpunoj tami. A ležala je i u hladnome znoju svojega straha.

Dobila je najviši poziv od svih, poziv da živi u samoći, da se odvoji od cijeloga svijeta, od obitelji i prijatelja - nije joj bila dopuštena ni utjeha samostanskog društva - samo kako bi mogla što spremnije primiti Njega. Žena koja je nekoć postojala bila je mrtva za cijeli svijet, odrekla se čak i svojeg imena u ime Crkve, crkve Svetog Juliana, pod čijom je strehom bila njezina koliba. Jednostavna nastamba sagrađena uz crkvene zidine kao simbol njezina pustinjačkog položaja. Ona se je dragovoljno odazvala pozivu da živi takvim životom, odričući se i crkvenog i svjetovnog društva, pristala živjeti u potpunoj zavisnosti od milostinje drugih kako bi bila jedno sa svojim Gospodinom. Njezinu je samoću prekidao samo povremeni posjetitelj koji je dolazio pronaći utjehu ili molitvu. I to je bilo dovoljno.

Sve do ove večeri.

Večeras je bilo kao one prve noći kada joj je srce tuklo u grudima poput srce ptice zatočene u krletki. Ponovno je osjetila kako u njoj raste uznemirenost, željela je vrištati i udarati šakama veliku drvenu pregradu koja ju je odijelila od svijeta.

Koliko je dugo tako ležala u mrklome mraku i tiho izgovarala molitve koje nisu mogle premostiti bezvjerje prekinutog zajedništva s Bogom?

Je li se to čuo ševin pjev? Zvona s katedrale zvonila su zornicu. Još nije bilo jutro.

Udovi su joj se ukočili, tijelo ju je boljelo od vlažna kamena, znojno od vrućine kolovoza. Živjeti u stalnom razmišljanju, isključiti potpuno suludi vir, *danse macabre*, ples smrti. Zatvoriti uši pred kricima ožalošćenih i beskonačnim naricanjima - smrt je hodala napolju i prikupljala duše poput zrelog zrnja s klasja - kako bi čula Smiren, Tih Glas: taj je put izabrala kada se zaklela na vjernost Bogu.

I bila je zadovoljna sve dok joj iluminator nije donio ozlijeđeno dijete.

Zagrlila je ozlijeđeno stvorenje i pjevušila mu uspavanku. Ali kada se iluminator vratio s majkom, 'pustinjakinja' se povukla u sjenu, a na njezinu je mjestu iznenada bila žena ispunjena kajanjem, žena bolno svjesna svega čega se odrekla.

Čak joj je i mjesečnica prestala kada se zatvorila u svoju pustinjačku nastambu.

"Zove se Mary", rekla je majka dok su vlažile kožu gorućeg djeteta. Glas joj se slomio na posljednjoj riječi, lice izobličilo od boli, smrznuto poput maski tragičnih izraza koje su u predstavama s biblijskom tematikom nosili glumci. "Nazvala sam je po našoj Gospi, kako bi je Ona štitila."

Ali Djevica nije zaštitila malenu imenjakinju. A nije ni Krist kojemu se Julian molila. Je li majka znala koliko joj Julian zavidi na toj djevojčici? Čak je i mrtvo dijete živjelo u njezinu sjećanju. Prvo je došla zavist, zatim sumnja. Kakvi se tek još grijesi mogu uvući kroz pukotine njezine vjere?

Kamen pod njezinim usnama imao je okus plijesni i smrti. "*Domini, invictus*", preklinjala je. Ali SAMILOST ju je privremeno napustila. Tijelo joj se ukočilo od dugotrajna ležanja na studenome kamenu. Može li natjerati ukočene zglobove da se pokrenu? Umrijet ću ovdje, pomisli ona. Umrijet ću pa će pronaći moje kosti pred oltarom, meso će s njih otpadati, kao što se gnjilo voće odvaja od koštice. Prsti lijeve ruke, čiji je dlan bio pritisnut na pod, počnu joj se grčevito tresti.

Nisam saznala ni kako se majka zove, pomisli ona.

Julian joj je pokušala pružiti riječi utjehe, ali te su riječi padale u tišini kao kamenčići, tvrdi i oštri kao tuga. Kako govoriti o milosti kada se ona ne nudi?

Tri noći nakon djetetova ukopa Julian je sanjala da je vrag guši. Budila se, borila za dah, čula jecaje iza zatvorena prozora sluškinje, krike majke koja je u snu zvala mrtvo dijete. Julian je pokušavala svom snagom volje umiriti čežnju koju je u njoj dijete probudilo. Ali sama je odabrala - bilo bi svetogrđe da to sada ospori.

"Pastor Christus est..." Više nije mogla usnama oblikovati glasove. *"Oprosti mojem slabom tijelu, Gospodine. Zahvaljujem Ti na toj neodgovorenoj čežnji. Nudim Ti svoju patnju kao žrtvu."*

Ali nije mogla zaustaviti tople suze koje su joj vlažile lice. Je li plakala zbog patnje svojega Spasitelja, zbog djetesca Mary, zbog ožalošćene majke? Ili je plakala zbog svoje prazne utrobe?

Vani u vrtu prvi je ševin glas navijestio zoru. Po crkvi su trčali štakori tražeći izgubljeni komad hostije. Kako je samo vjera bila krhka.

"Gospodine, ako je to Tvoja volja, odagnaj moju želju, ali ako nije Tvoja volja da budem slobodna od ženskih čežnji, onda ih pretvori u bolje razumijevanje Tvoje savršene ljubavi."

Kao odgovor, ispod vrata njezine ćelije stane se skupljati i prodirati prvo sivkasto svjetlo poput varljive milosti. Julian je čula Alicine ranojutarnje pripreme s druge strane vrata. Lomljenje grančica za vatru koju se spremala upaliti ispod kazana, zvuk otvaranja kapaka na malome prozoru kroz koji je Julian dobivala hranu. Ona ustane, iznenađena što je uspjela natjerati neposlušne udove da se pokrenu.

"Je li prošla noć?" upita ona Alice koja je spuštala hrpu čistog rublja na izbočinu prozorčića.

"Jest, a i majka je otišla", reče Alice. "Njezin je ležaj bio prazan kada sam došla. Vjerojatno se vratila mužu."

"To je dobro. Sada može početi s obnovom svojega duha."

Na Julianino olakšanje Alice nije komentirala očitu nepravdu, iako su joj usnice podrhtavale koliko je to željela. "Jeste li se cijelu noć molili?" upita ona dok je Julian uzimala čisti veo s hrpe na prozoru.

"Sveti Duh daje melem ranjenim dušama."

"Da, ali i tijelu je povremeno potrebna utjeha." Alice je užurbano radila poput ptičice koja svija gnijezdo. "Evo, uzmite ovo jaje da prekinete post."

Julian zagriže kuhano jaje, a kada ga je vratila u čašicu, u košari koju je Alice stavljala na prozor opazi zašiljena pera.

"Vidim da si donijela pera. Jest ću poslije, kada završim s poslom."

Sluškinja jače stisne usnice, ali uspije svladati prijekor. "Donijela sam kolač od maka za patuljka", reče ona. "Možda on jest pola muškarca, ali ima apetit diva."

"I dušu također. Ali slobodno odnesi kolač na vrata za milostinju ili ga ostavi pticama jer Tom više neće dolaziti. Vratio se svojim zamkama za jegulje. Odnio je poruku čovjeku koji nam je donio dijete. Mislila sam da bi volio znati što se s njome dogodilo."

Alice je iz crkvenog bunara zahvatila vode i ulila je u lavor, maknula jaje u stranu i spustila lavor na pregradu na prozoru. "E pa taj je čovjek neki čudak, nema sumnje. Radi redovnički posao, slika za opatiju, ali nije redovnik. Ima kćer."

Alice izvadi sapun, ručnike i svježe trave za taj tjedni ritual. Julian je ustrajala na čestom kupanju iako se Alice bunila da to 'nije zdravo'. Julian je skidala odjeću dok je Alice nastavila naklapati.

"Po njemu nikad ne bih rekla da je obiteljski čovjek. Izgleda kao tvrdohlavi Velšanin, a govori normanski francuski dobro kao vi. Tu nešto nije u redu, jer nisam nikad upoznala Velšanina koji nema naglasak. Kladila bih se djevičanstvom, da ga još imam, da je kakav keltski skitnica. Više poganin negoli kršćanin. A još radi za Crkvu. Bolje bi im bilo da zapošljavaju bogobojazne Saksonce."

Julian se okrene leđima prema prozoru i skinje košulju. Malena ćelija, koja je obično bila hladna, postala je neugodno topla na kolovoškoj vrućini. Voda je godila njezinoj bolnoj koži. Je li to tjedno kupanje bilo prepuštanje užicima tijela kojega bi se trebala odreći? Ili bi na to trebala gledati kao na neku vrstu krštenja? Slušala je čavrljanje starije žene, udisala umirujući miris vode s lavandom. Još jedno prepuštanje užicima? Ali Bog je učinio da lavanda bude tako miomirisna - dar oca punog ljubavi.

"Bogobojazne Saksonce, to je moje mišljenje."

Julian je već odavno primijetila da je Alice, iako dobra srca kao i mnogi iz njezina staleža, imala mnoge predrasude. Nije se imalo smisla prepirati s njome.

Alice nastavi. "Iako, neuobičajeno je čist. Jeste li zapazili njegove ruke? Glatke poput ženskih. A tek nokti. Osim vršaka umrljanih bojom čisti su poput kokošje kosti koju je oglodao prosjak." Ona joj uputi lukav pogled ispod trepavica. "Ali ništa drugo na njemu nije ženskasto."

Stanka. Uzdah. Julian je znala što slijedi.

"Ali ne vjerujem da ste vi to primijetili."

"Ja sam se zavjetovala na djevičanstvo, ne na sljepoću, Alice. Ipak, najvažnije je što izgleda kao da ima poštenu dušu."

Alice otpuhne. "Ne toliko poštenu da ne bi slagao biskupu tko je ubio svinju. Znam da je patuljak kriv. Sam mi je priznao. Rekao je da se boji kazne. Posljednjem koji je ukrao biskupovu imovinu odrezali su zbog toga nos."

Julian više nije imala nikakva svetog razloga da produži kupanje. Poželi da može očistiti dušu jednako lako kao i tijelo pa navuče čistu košulju preko glave. Košulja je imala jedak i oštar miris na lužinu, koji joj je štipao nos.

"Iako, bila je to plemenita laž", teška srca prizna Alice. "Jer biskup će imati više strpljenja prema nekome tko radi za opatiju Broomholm nego prema lovcu na jegulje iz močvare. A dobro je što se to dogodilo prošli tjedan, a ne ovaj."

"*Plemenita laž*, Alice? Morat ću o tome malo razmisliti. A što se tiče vremena kada se dogodilo, kakve to veze ima?"

"Niste čuli, znači? Mislila sam da vam je patuljak možda rekao."

"Što mi je trebao reći?"

"Biskupov se legat vratio u vreći. Smrskane glave." "Što...?"

"To nije bio nesretan slučaj. Henry Despenser je rekao da će se pobrinuti da ubojicu objese, nabiju mu glavu na kolac i spale mu utrobu."

"Ali kakve to veze ima s iluminatorom?"

"Pa, on je stranac, samo to. A svi znaju da su Velšani divlji. Bilo kako bilo, biskup je pobjesnio kada je čuo. Tko god zadao udarac, rekao je, on svejedno krivi Johna Wycliffea jer podjaruje narod protiv Svete crkve. Rekao je da će se, ako Oxford ne ušutka Wycliffea, obratiti francuskome papi."

Julian joj doda prljavu odjeću kroz prozorčić. Alice pruži ruke ne prekidajući svoj monolog. "Iako ne shvaćam što bi time postigao jer svi znaju da pljačka i bogate i siromašne kako bi pomogao talijanskome papi. Dvojica papa. Jedan u Francuskoj, drugi u Rimu. Sveta majko Božja. Zar jedan nije dovoljan? Kako da bogobožazan čovjek zna koji je pravi? Najvjerojatnije nijedan." Zatim promrmlja: "Možda bih se ja trebala proglasiti papom, pa bismo imali tri i jedan bi bio žena."

Alice je primijetila po Julianinu izrazu lica da je pretjerala.

"Oдох ja do vrta s ljekovitim travama. Ostavljam vas vašemu pisanju." Ona otvori vrata i u prostoriju uđe jutarnja svjetlost. Kroz svoj je prozor Julian vidjela kako svjetlost crta sive obrise grane na zidu. Sjena lista je treperila na povjetarcu kojega se sjećala iz prošlosti. Mogla je namirisati zeleno jutro. Čeznula je za toplinom sunca na licu. Neizravno svjetlo padalo je kroz unutarnji prozor na njezin pisali stol. Toliko je svjetlosti mogla dobiti i ona će time biti zadovoljna.

Izvana se čuo Alicein glas. Čini se da je bila pokraj vrata, razgovarala sama sa sobom dok je plijevala majčinu dušicu i komorač. Progundala kletvu, zatim se začuje: "... Dvojica papa. Zlo vlada svijetom, antikrist je među nama."

Julian se okrene svojem rukopisu i počne pisati.

O KRISTOVOJ DOSTATNOSTI

Dobro sam znala da ima dovoljno snage za mene (i svakako za sva živa bića koja će biti spašena) protiv svih zloduha iz pakla, protiv svih sablasnih neprijatelja.

Isprva je kuharica Blackinghama bila uzrujana što će na velikom kućnom ognjištu morati kuhati za još dvojica usta. Dok je gurala crvenu žeravicu pod bijeli vrući pepeo kako bi površina za kuhanje bila ravna i namještala teški lonac na mjesto, Agnes je gundala mužu Johnu da njezina jadna stara leda neće još dugo izdržati.

"A što će onda biti s našom gospodaricom?" upita ona.

"Kao da bi se nešto promijenilo."

Znala je da se ne bi trebala žaliti Johnu jer je onda samo postajao još ljući, a ona to nije željela. Prije mnogo godina molio ju je da odu, nakon što je kuga 1354. opustošila zemlju ubivši mnoge fizički sposobne radnike.

"To je naša prilika da se maknemo s ovog posjeda", rekao je tada. "Čuo sam da će u Suffolku plaćati nadnice. Čovjek se može zaposliti gdje želi. Otići kad želi. Nitko ne postavlja pitanja. Godina dana u Colchesteru i bit ćemo slobodni. Blackingham više neće biti naš gospodar."

"Kraljev zakonik to zabranjuje. Godinu dana ćemo biti bjegunci. Neću da me progone kao zvijer⁶ čak ni zbog tebe, Johne. Ne želim da me love po šumama poput divljači. Lady Kathryn je bila dobra prema nama. Samo čekaj, možda te sir Roderick jednoga dana promakne u nadglednika."

John je tada bio snažan, krupan muškarac, pametan. Mogao je sve što je htio, a to je i radio. Sâm je stvorio velika stada koja su davala toliko vune da su zapošljavali onoliko radnika koliko su mogli pronaći da šišaju ovce, slažu vunu, sortiraju je i vežu. Tada je bio ponosit muž, ali nije se ostvarilo ono što je Agnes zamišljala. Njezin John nije bio nagrađen za odanost i marljiv rad. Umjesto njega sir Roderick je zaposlio osornog pomoćnika šerifa, Simpsona, koji je smjesta pokazao Johnu njegovu 'pravo' mjesto, zapovijedao mu je, nikad ga nije zvao imenom, oslovljavao ga je s 'pastiru'.

I tako je John ostao pastir, a sav polet koji je imao je nestao. Još je nadgledao šišanje i guljenje koža i mnogo drugih poslova koje je zapravo trebao obavljati Simpson. Upravo je toga jutra Agnes morala ostaviti kuhinju i pomagati s vunom jer su imali manjak radnika.

Sezona je poodmakla, bilo je vrijeme skupljanja sijena pa je John bio s koscima, radnicima koje je zaposlio Simpson i koji će dobiti nadnicu.

Ona i Glynis su okrenule oprana runa tako da je unutarnja strana bila okrenuta prema van i rasporedile ih po čistom podu spremišta za vunu. Naišao je i mladi gospodar Alfred i ponudio im pomoć.

Tih se dana John vraćao kući u zalazak sunca, toliko umoran da nije imao snage ni jesti niti pronaći utjehu u vruću svijetlog piva. Ali Agnes mu nije prigovarala, iako ju je boljelo što vidi svojega nekoć nježnog Johna kako se neotesano i ogorčeno ponaša. Izdala ga je, izabrala gospodaricu

⁶ Prema starom engleskom zakoniku, svaku se osobu koja je proglašena odmetnikom moglo ubiti kao da je zvijer ili divlja životinja.

umjesto njega. Da nije bilo njezine odanosti prema lady Kathryn, njezin bi John danas bio slobodan čovjek, radio bi za dostojnu plaću, a ne kao sluga takvima kao što je Simpson. Zato nije bilo pošteno da se ona sad žali na svoj usud pa odluči ne reći ništa više o dodatnom poslu.

Ali dodatan posao ili ne, iluminatoru nije trebalo puno vremena da stekne njezinu naklonost. Nakon dva tjedna morala je priznati da su Finnovo ugodno ponašanje i jednostavnost ublažili teret dodatnog posla. Čak se veselila podnevnoj stanci koja mu je ušla u naviku. Postao joj je simpatičan. Nije bio normanski Francuz kao njezina gospodarica, ni Danac kao sir Roderick, ali velška se drskost lakše podnosila od saksonske surovosti; uostalom, ona se uvijek divila učenim ljudima.

"Pitam se, Agnes, imate li pehar piva ili gutljaj kruškovca za sirotoga pisara?" pitao ju je prvog poslijepodneva kada je ušao u njezinu kuhinju. Onako krupan stajao je na vratima i zaklanjao svjetlo.

Ona je podignula pogled s mesa koje je sitno kosala, ne odveć sretna što je prekidaju pa je gundala dok mu je točila kruškovac u pehar s poklopcem.

Na njezino iznenađenje on se smjestio na visoki stolac pokraj nje, naslonio laktove i pehar na dasku za kosaње za kojom je radila i zapodjenuo razgovor. "Kladim se da pripremate mesne okruglice. Moja ih je baka običavala raditi. Bila je izvrsna kuharica. Vaša me jela podsjećaju na njezina." On pokaže na mješavinu krušnih mrvica i mesa koju je ona mijesila u plosnatu loptu. "Uvaljate li to u đumbir i šećer? I šafran? Sjećam se da su njezine okruglice bile boje šafrana."

Agnes se namršti i pomalo ljutito odgovori: "Šećer je preskup. Uglavnom rabim med. Tajna ovog recepta je u gustoći smjese. Mora se skuhati do prikladne tvrdoće. Ali zar nije vrijeme da se vi vratite svojem poslu, a mene pustite da radim svoj?"

"Ostavio sam mladoga Colina i Rose da miješaju boje. On me pitao može li postati mojim šegrtom, rekao je da, budući da je njegov brat nasljednik, on ne želi biti ovisan ni o kome pa želi imati zanat. Odgovorio sam mu da nisam majstor zanata pa ne mogu uzimati šegрте, ali da može gledati i učiti. Rose umije biti strogi nadzornik, ona će ga naučiti."

Agnes je šakama tukla kosano meso. "Gospodar Colin brzo uči, a s njime možete bezbrižno ostaviti kćer. E sad, da se radi o onom drugom, o

Alfredu, možda ih ne biste smjeli ostaviti nasamo, ako shvaćate na što mislim."

"Colin je bezopasan. Jednoga dana će najvjerojatnije završiti u opatiji, a Rose uživa u njegovu društvu." On se namršti, kucne vrhom šake po stolu i zagleda se iza nje. "Brinem se da je usamljena. U posljednje sam vrijeme zapazio neki nemir kod nje. Bila je tako slatko, zadovoljno dijete. Colin svira lutnju pa zajedno pjevaju. Razgovaraju o glazbi i bojama, dalekim mjestima. Ponekad mi njihovo brbljanje tako odvlači pozornost da ih moram istjerati samo kako bih mogao na miru raditi. Ali hvala na upozorenju. Bit ću na oprezu kako mladi Alfred ne bi našao slobodnog vremena od zadataka koje mu je majka dala i ukrao ono što nije njegovo."

On otpije velik gutljaj. "Odličan kruškovac, Agnes. Puštate li da sok fermentira u bačvama?"

"U hrastovim bačvama", odgovori ona.

"Ah, zato ima tako izvrstan okus po drvu."

Iako nije željela, Agnes se ipak nasmiješila.

Nakon toga dana s radošću je iščekivala iluminatorove posjete. Uvijek je imala za njega spreman pehar kruškovca - iako je već bio pri kraju, a berba krušaka tek za mjesec dana - a ponekad i kakav kolač. Voljela je s njime brbljati i dopuštala mu je da iz nje izvuče svakojake informacije, ali uvijek do određene granice. Iako je bila seljanka, shvaćala je podmuklost vremena u kojemu su živjeli te da dugačak jezik može uništiti jednako i velike i male.

Sjedili su za daskom za rezanje, Finn je držao pehar kruškovca u rukama dok je Agnes perušala par gusaka koje će peći na ražnju. Iako su hladniji vjetrovi sa Sjevernoga mora tjerali topli srpanjski zrak, on se nakupio u prostoriji. Dim s treseti iz vatre koja je vječito gorjela u kamenom ognjištu miješao se s mirisom guste juhe od govedih kostiju, ječma i poriluka koju je Agnes puštala da tiho vrije u velikoj željeznoj posudi. Uvijek je imala spremnu zdjelicu juhe i zobeni kolač za kakva gladna seljaka ili prosjaka, za svakoga tko bi se pojavio na vratima.

"Blackingham je prilično veliko imanje, a čuo sam i da je sir Roderick imao prijatelje na dvoru, čak je bio prijatelj vojvode od Lancastera", reče on.

"Da, moglo bi se tako reći. John od Gaunta je jednom bio ovdje u posjetu. On i sir Roderick su išli u lov s onim šerifom kukasta nosa. To

mi je, mogu vam reći, zadalo veliku glavobolju. Za vojvodu je trebalo pripremiti ništa manje nego pečenog pauna. Zamalo sam ispustila dušu koliko sam pekla i pržila, a tek koliko sam vremena izgubila dok sam vratila kitnjasto perje na mjesto."

"A lady Kathryn? Je li ona odana vojvodi sada kada njezin muž više nije živ?" upita Finn.

Agnes slegne ramenima, shvativši da je zagazila u opasne vode, ali uživala je u Finnovu društvu i znala da će on ostati dokle god bude odgovarala na pitanja.

"Lady Kathryn je odana svojim sinovima. I Blackinghamu", reče oprezno. "Ona se boji vojvoda i njihove borbe za prevlast nad mladim kraljem."

"Čini se da je Lancaster dobio tu bitku. Kažu da je mladi kralj Richard potpuno pod njegovim nadzorom. Jednoć sam sreo Johna od Gaunta. Prilično mi se svidio - iako, ja mu nisam morao pripremiti pauna." On se nasmije osmijehom koji je za Agnes bio razoružavajući. "Ali lukav je, to mu moram priznati. Kako samo iskorištava propovjednika Wycliffa ne bi li izazvao raskol između Crkve i kralja. I bogatima i siromašnima je crkvenih poreza preko glave."

"Točno. Gramzivi Lancaster drži sve u svojim rukama. Zasad. Njemu možemo zahvaliti za prokletu glavarinu. Zapamtite što vam govorim, iluminatoru, sirotinja neće dobro prihvatiti taj porez. Možete je tlačiti do određene granice, ali čak i seljaci imaju točku na kojoj se slome. Nije vam pametno da se prebrzo odlučite stati uz njega. Drugi stric mladoga Richarda", ona se pokušavala sjetiti imena, "Gloucester. Ne treba ga otpisati. Može zapuhati drugačiji vjetar, ali mudre ljude ne uspije odvući na pučinu."

"Dobar savjet, Agnes. Nastojat ću ga ne zaboraviti." Prebirao je tražeći najčvršće pero, iskušavajući čvrstoću na vršcima svojih dugačkih prstiju. "Je li onda lady Kathryn odana papi? Kad malo bolje razmislim, upalo mi je u oči da u njenom svakodnevnom rasporedu nema mnogo molitve. Nije da se žalim, shvatite. Zaključio sam da su simpatije lady Kathryn na strani reforme."

Agnes uperi u iluminatora vrh pera koje je upravo iščupala iz ogoljele ptice.

"Gospodarica je pobožna, iluminatoru. Da niste govorili opatu drugačije. Njezina je molitva privatna, a platila je dovoljno i biskupu kako bi molio da čak i ona hulja od njezina muža što prije ode iz čistilišta. Sjećate se onog svećenika, onog kojega je šerif pronašao u šumi? Taj je običavao često navraćati, mučiti gospodaricu prikrivenim prijetnjama, uvijek tražeći novac. Gotovo je uspio sve iskamčiti od nje."

Učini joj se da je na iluminatorovu licu ugledala tračak čuđenja pa osjeti grižnju savjesti da je previše rekla. Uzme kratku sjekiru pa udari njome po kostima vrata jedne, zatim druge ptice.

Finn ih sakupi na plosnatu oštricu svojega bodeža pa doda u juhu koja se kuhala na ognjištu. "A što je s vama, Agnes? Sto vi mislite o Johnu Wycliffeu i njegovoj ideji da Crkva nema pravo oporezivati ono što pripada kralju?"

"Ja? Pitate me što ja mislim!"

"Vi ste mudra žena. Sigurno imate svoje mišljenje."

"Da, i držim ga za sebe. Kako mogu znati da niste biskupov špijun? Radite za redovnike posao koji biste trebali obavljati u opatiji. Možda je ovo samo izlika da možete špijunirati. Možda ste guja u našim njedrima."

Ona je to rekla napola šaljivo. Ipak, što je ona doista znala o tom strancu koji se pojavio istoga dana kada je biskupov legat pronađen mrtav? Možda je već previše rekla.

"Kada bih i želio špijunirati, svakako to ne bih činio za tog žutokljunca Henryja Despensera. Mladost i nedolična ambicija znaju biti opasna kombinacija."

Agnes se s time slagala. Ona je lani vidjela biskupa kada je s Johnom bila u Norwichu odnijeti runa trgovcima vunom iz Flandrije. Biskup Despenser nadgledao je popravak mosta preko rijeke Yare. Velika su kola s runima morala stajati čitav sat dok je on držao vatrene govore kamenarima. Zamjerila mu je na aroganciji i razmetanju haljom od hermelina.

Finn iskapi vino i ustane.

"Budući da ste me podsjetili na posao, Agnes, bilo bi bolje da mu se vratim. Rose bi se svakoga trenutka mogla vratiti pa će me tražiti."

Ali Rose nije došla tražiti oca. Bila je vrlo sretno zauzeta.

"Naučit ću te svirati lutnju", obećao joj je Colin tjedan ranije dok su čistili kistove njezina oca.

"To bi bilo divno. Mogla bih iznenaditi oca. On voli kada učim nove stvari." Ona iz navike poravna Finnov rukopis. Njezin je otac stavljao urednost rame uz rame s pobožnošću.

"Pa, ako ga želiš iznenaditi, ne bismo to trebali raditi ovdje." Colinov glas je pun melodioznosti čak i kada ne pjeva, pomisli ona. Ponekad se morala podsjećati da se usredotoči na ono što on govori. "Što misliš, bi li se mogla iskrasti na neko vrijeme?" upita on.

Ona se zamisli nad tim pitanjem igrajući se prstima križem optočenim biserima koji joj je visio oko vrata. Voljela je dodirivati taj zakučasti filigranski nakit, glatke bisere, bio je to njezin najdraži ukras. Uvijek joj je pomagalo u razmišljanju kada ga je dodirivala. "Otac prestaje slikati svako poslijepodne kada se promijeni svjetlo. Tada odlazi u vrt pa prije nego što nestane danje svjetlo radi skice za sljedeći dan. Ako je kišovito ili previše hladno da sjedi u vrtu, on pođe u šetnju. Jednostavno ću mu reći da idem vesti s lady Kathryn."

Colin se namršti pa mu se nabora visoko glatko čelo. "Rose, ja mu ne želim lagati. Veoma se divim tvojem ocu." On poravna tintarnicu, dotakne hrpu rukom ispisanih listova, prijeđe prstom preko pozlaćenog križa nasred prve stranice poglavlja boje tamnoga duda - zaštitnih stranica prekrivenih zakučastim pletrom jantarne i crne boje. "Što ako nas otkrije?"

"Onda ćemo mu reći istinu, blesane, i sve će nam biti oprošteno." Voljela je kako mu svijetla kosa uokviruje lice točno do iznad linije čeljusti poput meka svilena zastora. "Neće te kriviti, bit će oduševljen. Znaš kako otac voli kad sviraš lutnju. Zar nisi primijetio da bolje radi dok ti sviraš?"

On se prestane mrštiti. "Mislim da znam mjesto gdje bismo se mogli sastajati, a gdje nas nitko ne bi ni vidio niti čuo. Spremište za vunu. Nitko tamo ne zalazi, osim u vrijeme šišanja ovaca, a i onda samo da smotaju runa."

Poslijepodnevno je sunce bilo toplo, zrak trom i lijen poput psa koji leži uz puteljak kada je osmoga dana Rose otvorila vrata i ušuljala se u prostoriju. Svakoga dana, već tjedan dana, kasno poslijepodne su se Rose

i Colin nalazili u spremištu za vunu. Ona bi sjela podvijenih nogu na čiste, pometene daske glatke od lanolina iz runa. Ponekad bi Colin sjeo iza nje i obgrlio je rukama, vodeći njezine prste svojima po žicama ili sjeo prekoputa nje i pomno joj objašnjavao kako da trza žice. Ali za vrijeme tih lekcija naučila je više nego samo kako se drži lutnja. Taj je nježni mladić svilenkaste plave kose u njoj probudio osjećaje kakve nije poznavala. Od njegova daha na svojem vratu, dodira ruke na njezinoj, srce bi joj brže zakucalo. Ponekad se osjećala tako smušeno da nije mogla razmišljati.

Prvo što je toga dana zapazila bio je težak, prodoran miris vune, ne samo uobičajen blag miris lanolina koji je natopio pod, nego nešto puno snažnije. Ona primijeti da je goli pod prekriven svježim ošišanim runima i u isto vrijeme začuje glasove. Bila je iznenađena što je još netko na njihovu tajnom mjestu pa se nagoniski povukla u sjenu kako je ne bi vidjeli. Prvo joj se učini da joj se priviđa. U prostoriji nije bilo ničega osim runa. Zatim ponovno začuje glasove, uzdahe i smijuljenje. Dopirali su iza velike vreće za vunu koja je visjela s krovne grede spremna za punjenje. Ona osluhne. Prstima je nemirno prelazila preko križa kako bi se ohrabrila, ali noge su joj bile kao prikovane za zemlju šapatom koji je čula.

"Pustite me, gospodaru Alfrede, gospodarica će biti bijesna na mene. Najvjerojatnije i na vas ako sazna što radimo." Cijuk, smijeh pa zatim: "Trebala sam znati da niste pomagali meni i kuharici da smotamo runa samo iz ljubaznosti."

Rose osjeti kako joj se lice zažarilo. Koliko je god bila zaštićena od svega, ipak je slutila čime su to dvoje bili zaokupljeni. Prepoznala je Glynisin visok, kreštav glas u isti čas kada je ugledala dva para nogu iza vreće za vunu. Vidjelo se meškoljenje isprepletenih udova, čule su se prigušene riječi, ali Rose više nije željela slušati. Ona pojuri prema vratima i otrči iza spremišta. Bila je naslonjena na grube daske i pokušavala se sabrati kada ju je Colin pronašao.

"Rose, što radiš ovdje?"

"Ja... Netko je unutra. Nisam željela da me vide."

Ona pogleda preko njegova ramena, ali nije vidjela ni ovce crnih njušaka kako pasu na obližnjoj livadi niti je čula zujanje pčela na živici,

samo je vidjela kako Colin trza prstima strune lutnje i čula lupanje svojeg srca u ušima.

"To je valjda samo John koji sprema vunu. Ali on neće nikome reći. Hajdemo, ne brini se. Pronaći ćemo kut u kojem možemo vježbati."

"U redu", reče Rose, ali je polako išla za Colinom jer je željela biti sigurna da je spremište prazno, cijelo vrijeme razmišljajući za što se drugi par koristio tim prostorom. Osjetila je kako joj toplina oblijeva vrat. Što ako Colin shvati o čemu ona razmišlja?

Prostorija se činila drugačijom s runima unutra, nekako živom. Čak je i zvuk lutnje bio drugačiji. Note nisu odzvanjale praznim prostorom, nego su imale mekši, prigušeniji zvuk koji je unosio mir. Colin prijede prstima po žicama i zapjeva.

*Živim u ljubavnoj čežnji
Za onom koja stvorena je za me
Blaženstvo ona mi nosi
I slatke spone ljubavi.*

Izgovarao je te riječi s takvom čežnjom i sjetom da i kod Rose probudi čežnju, ali za čime, nije bila sigurno. http://images.profil.hr/get_slika_varijacija.php?slika_id=1007817&var_suff=h500rma. Bio je to neobičan novi osjećaj. "O, Coline, kakva lijepa pjesma. Možeš li me naučiti?"

Colin joj bez riječi pruži lutnju pa se nagne preko njezina ramena da joj pokaže kako da namjesti prste ne bi li pronašla odgovarajuće note.

"Fino mirišeš Rose, poput ljeta", reče on.

Bilo joj je drago što je oprala kosu vodom začinjenom lavandom. Njegova blizina izazivala je u njoj osjećaje kakve nije nijedno ljudsko biće - čak ni njezin otac koji je ukočeno stajao kada bi ga zagrlila, kao da je od drva, a ne od krvi i mesa. Običavao ju je maziti kada je bila mala. Sjećala se njegove oštre brade na svojem djetinjem obrazu. Ali on to već odavno nije činio. Pitala se bi li se Colin povukao da ga dotakne. Sjedila je mirno poput srne kako ne bi razbila čaroliju trenutka.

"Živim u ljubavnoj čežnji. Pjevaj sa mnom, a ja ću pomicati tvoje prste", reče on.

Prsti su joj tako drhtali da je jedva pritiskala strune.

"I slatke spone ljubavi", pjevao je on nježno poput uspavanke u njezinu kosu.

Osjećala je njegov dah. Sjeti se isprepletenih nogu iza vreće za vunu. Znala je što su radili. Vidjela je jedanput životinje kako se pare pa je s gađenjem pitala oca rade li tako i ljudi. On joj je kratko odgovorio "Slično", pa se ona prepustila stanju djevičanskog neznanja.

Ali s Colinom bi moglo biti drugačije. Činilo se da Glynis to svakako nije mrsko.

Colin spusti lutnju i dotakne joj lice. Ako bude sjedila vrlo mirno, možda je i poljubi. Kakav li okus imaju njegove usne? Izgledale su poput zrelih trešanja. Imala je gotovo neizdrživu potrebu ugristi njegovu punu donju usnicu.

Ona zatvori oči i Colin je poljubi. Isprva je to bilo sramežljivo, nježno doticanje usana, a onda užurbanije dok je nježno jezikom prelazio preko njezinih usana. Roseina se djetinjasta odlučnost istopila poput snijega na proljetnoj kiši. Nakon poljupca nastavio ju je držati u naručju, zario je lice u njezinu kosu pjevušeći: "Rose, moja Rose, koja si stvorena za me" i ta je ljubavna pjesma zvučala poput obećanja.

Ležali su jedno drugome u naručju sve dok svjetlo dana nije preraslo u polumrak. Nesigurno su istraživali, oboje sramežljivi zbog svega što su otkrili, kada je ona začula tiho šuškanje nalik na šapat. Naglo se uspravi.

"Što je to bilo?"

"Ja nisam ništa čuo." Doticao je njezin vrat svojim usnama. "Slušaj, evo, ponovno se čuje."

Nježno treperenje, poput šuškanja lišća na povjetarcu, narušavalo je tišinu u spremištu za vunu.

"Ne boj se. Nije to ništa. Vuna se hladi. Vidiš kako se stvorila maglica iznad runa. Još su topla i živa. To samo vuna diše na hladnom večernjem zraku."

I doista, kada je Rose bolje pogledala, vidjela je bjeličastu maglicu iznad runa, čula kako se vlakna šire, šapuću jedno drugome. Bio je to ugodan zvuk, ali u njemu je bilo i tuge, kao da čuje duhove starih ljubavnika koji uzdišu za nekadašnjim zagrljajima.

"Kasno je, Coline. Otac se možda brine. Trebali bismo poći." Ali njezina je raspletana kosa bila zarobljena ispod njegova ramena i ona nije učinila nijedan pokret da se oslobodi.

"Još samo jedan poljubac. Molim te, Rose. Tako si lijepa. Volim te. Želio sam ti to reći, ali bojao sam se da ćeš mi se smijati. Ti si mi prva, znaš. Ja nisam poput mog brata."

"Nikad ti se ne bih smijala, Coline." Ali onda jedna nova, uznemirujuća misao pomoli glavu poput zmije u raju. "Coline, misliš li da je ovo što smo učinili krivo? Misliš li da ćemo biti kažnjeni?"

"Volim te više od ikoga, Rose. Više od ičega." On s obožavanjem prijeđe prstom preko ruba njezinih usana, kao što je prije prelazio preko križa na rukopisu njezina oca. Zatim se pridigne, osloni na lakat i pogleda je. Doimao se vrlo ozbiljno, čak pomalo uzrujano. "Kako bi to mogao biti grijeh, Rose? Ti ćeš biti moja gospa. Poklonit ću ti svoje srce, kao u pjesmi o Tristanu i Izoldi. Voljet ću te zauvijek. Volim te čak više i od glazbe."

"Znači da me onda istinski voliš", reče ona smijući se.

I dok je ležala u njegovu naručju pod maglicom koja se dizala iz poda, ona pomisli kako je njezina ljubav prema njemu puna radosti i čista poput bijelih vunениh runa koja su uzdisala svoje odobravanje.

ŠEST

Koliko je god moguće treba ukrašavati rukopise kako bi već njihov izgled navodio na čitanje. Znamo da su se stari narodi veoma trudili da vanjština ljepotom odgovara sadržaju. Sveto pismo zaslužuje sve moguće ukrase.

**OPAT JOHANNES TRITHEMIUS,
DE LAUDE SCRIPTORUM (14. STOLJEĆE)**

Lady Kathryn je s odobravanjem promatrala prostorije novoga stanara. Uredan radni prostor govorio je mnogo o urednosti misli, a tu je svakako vladao red: malene posude s bojama bile su poredane poput stražara uz rub stola. Kistovi i pera čisti i uredno složeni po veličini. Hrpe finog pergamenta s pažljivo i lagano povučenim crtama kako bi vodile ruku umjetnika - njih je, znala je ona, pomogao pripremiti njezin mlađi sin. I to je odobravalu. Voljela je vidjeti sinove sretnima.

Upravo je Colina tražila pa se iznenadila kada je pronašla odaju praznom. Pretpostavljala je da iluminator crta u vrtu pod svjetlom koje je lagano nestajalo, ali je mislila da će pronaći Colina. Nije ga trebala iz nekog određenog razloga osim što joj je nedostajalo društvo njezine djece. Alfreda je rijetko viđala jer je provodio dane sa Simpsonom, a u posljednje je vrijeme čak i Colin škrtario sa svojim društvom. Prije je uvijek dolazio u njezine odaje kasno poslijepodne. Pjevao bi joj ili ispričao kakvu novu pustolovinu - o gnijezdu labuda koje je pronašao skriveno u šašu ili o novoj pjesmi koju je otkrio u ono malo knjiga koje je Roderick nabavio više iz prestiža nego iz ljubavi prema stihovima.

Ponekad bi se uvečer zajedno molili u kapelici - on bi šaptao molitve, a ona bi tiho klečala pokraj njega u zajedništvu više s njim nego s Bogom.

Colin je zacijelo s iluminatorom u vrtu, pomisli ona. Neka. Ona mu neće braniti to druženje, rado će podnijeti gubitak njegova društva ako ga učenje zanata spasi od redovničke kukuljice. Previše je majki žrtvovalo sinove kralju ili Crkvi. Ona neće biti jedna od njih. Bilo je dobro što on može učiti od tako vrsna obrtnika. Ali mora ga upozoriti da bude oprezan što pred njime govori. Ne smije biti previše iskren. Što su oni doista znali o iluminatoru? Naoko se činio onakvim kakvim se i predstavljao. Agnes ga je svakako voljela. Čak bi ga često ugostila kakvom posebnom slasticom i to joj lady Kathryn nije zamjerala, jer, na kraju krajeva, opat joj je dobro plaćao za stanare. Ali opet, kuharica je bila jednostavna žena koju je šarmantno ophođenje lako moglo osvojiti. Fine manire lako su mogle sakriti hladno srce i prepreden um. I njezin je muž bio šarmantan. U početku. Prije negoli je zavladao njezinim posjedom.

U prostoriji je nakon dnevne vrućine bilo prohladno. Posljednja zraka sjevernoga svjetla ležala je na radnom stolu naglašavajući jarke boje na napola dovršenom crtežu oko teksta. *In Principio erat verbum.* 'U početku bijaše riječ.' Slovo U bilo je obojeno tamnozelenom bojom mora i prekrasno ukrašeno crvenim i zlatnim filigranskim pleterom. Taj je inicijal zakrilio ostatak teksta izgledajući kao profinjeni relikvijar evanđelja svetoga Ivana. Iz relikvijara je nicalo lišće i loza koje se ispreplitalo po istančano iscrtanoj borduri pa se sve činilo živim. Minijature ptice i zvijeri egzotičnih oblika veselo su skakutale između grančica. Njihove boje jarko su se isticale na stranici. Nije ni čudo što je opat Broomholma žarko želio ugoditi Finnu.

Ona nježno odmakne stranicu ne bi li vidjela kakav se istančan vez možda skriva ispod. Ono što je pronašla još je više iznenadi. Tu je okvir bio lagano iscrtan perom - samo skica. Ali ono što ju je zaprepastilo bio je sam tekst. Nije bio napisan normanskim francuskim nego saksonskim engleskim! Zapravo nekom vrstom engleskog: djelomice stari saksonski, djelomice normanski francuski pomiješani s nekoliko latinskih riječi. Zašto bi Finn ili bilo koji umjetnički obrtnik trošio talent i trud na engleski tekst? Francuski je bio jezik plemstva i bogataša jer su si samo oni mogli priuštiti luksuz da posjeduju knjige.

"Nadam se da vam se moj rad sviđa."

Lady Kathryn se naglo okrene na zvuk Finnova glasa, ali kada je osjetila kako su joj se obrazi zažarili jer je uhvaćena kako nepozvano gleda njegove stvari, nagne se nad stol nadajući se da će laganim velom koji joj je visio s nakita oko glave uspjeti sakriti smetenost. Ona se odluči izvući drskošću.

"Vaš rad, gospodine, da, ali tema svakako manje."

Finn podigne obrvu. "Zar držite da riječi svetoga Ivana nisu zaslužile ukrašavanje?"

"Svetome Ivanu nikakav 'ukras' nije potreban. Mislila sam na ono što je ispod svetoga Ivana."

"Doista? Ono što je ispod svetoga Ivana! Ja sam mislio da se on pridržavao celibata."

U kakvoj drugoj prigodi njoj bi se ta duhovita dosjetka svidjela. Ali u tom trenutku njegovo nepristojno tumačenje njezinih riječi samo ju je naljutilo. Najbolje je da ignorira njegovu drskost. Ona podigne engleski tekst i mahne njime ispred Finna.

"Ah, to", reče on. "To je pjesma jednog mladića kojega sam sreo na dvoru. Carinik, kraljev birokratski činovnik. Zove se Chaucer. Dobro zapamtite to ime, možda ga jednoga dana ponovno čujete. On ima neobične ideje glede jezika, ali je dobar pjesnik." Finn uzme tekst iz njezinih ruku, vrati ga na radni stol i popravi hrpu papira koju je ona dirala. "On tvrdi da je *ovo* pravi jezik Engleske."

"Ovo?" Ona pokaže na rukopis na stolu. "To da je pravi jezik Engleske?" Toliko je bila ogorčena da zaboravi na svoju smetenost. "Ne postoji *jezik* Engleske. Postoji normanski francuski za gospodu i saksonski i staronorveški za obične ljude. Latinski za kler."

Finn se naceri očito uživajući u razmjeni mišljenja. "Jeste li čuli za poemu *Vizija Piersa Plowmana*?"

"Vi to nazivate poemom? Roderick - moj pokojni muž - donio ju je u naš dom. Mislim da je kod Colina, iako ne razumijem zašto je želi imati. To je prosta mješavina zvukova, teško ju je razumjeti i slušati. Ne klizi s jezika - jedva da je vrijedna pera kojim je napisana."

"Engleski West Midlanda", reče Finn. "Ima određenu ljepotu jednom kada se uho navikne. U Londonu ga nazivaju kraljev engleski. Kralj Richard ga je proglasio službenim jezikom zakona i sudova."

Nije ni čudo, jer je kralju i njegovim stričevima krajnje mrsko sve što je francusko - čak i sjeverni francuski koji su donijeli Vikinzi."

"Uvjeravam vas da ni ja ne volim Francusku. Odana sam mladome Richardu, kao što sam bila odana njegovu ocu."

Ona je čak i samoj sebi zvučala kao da se opravdava, preglasno prosvjeduje. Njegova izjava da je bio na dvoru izazvala je u njoj obrambeni stav. Ne špijunira li on možda za vojvodu od Lancastera? Roderick je jasno izražavao odanost Johnu od Gaunta. Je li možda vojvoda preko Finna nastojao ispipati uživa li još uvijek podaničku vjernost udovice i njezinih sinova? Ili još gore, je li Gloucester, brat Johna od Gaunta, poslao iluminatora u njezin dom kako bi prikupio informacije koje će mu biti potrebne za dan kada pobijedi u toj bitci za premoć? Dobro poznata bol počne joj se spuštati lijevom sljepočnicom.

Ravna zraka sunca koje se spustilo nisko na obzorju prodre kroz uski prozor pa se raširi po prostoriji utirući put do vrata. Finn je stajao na svjetlu između nje i izlaza. Dok je govorila, udaljavala se od stola prema vratima, bliže njemu, dovoljno blizu da nanjuši miris Agnesina kruškovca u njegovu dahu.

"Ja sam samo sirota udovica koja ne zna mnogo o tim stvarima. Moje uho radije sluša ono na što je naviknuto, to je sve. Normanski francuski ili midlandski engleski, svejedno mi je, dokle god se riječi našega Gospodina čuju na latinskome."

Bila je to primjedba izrečena za opatove uši - u slučaju da njezin novi stanar prenosi njezine riječi svojemu poslodavcu - pokušaj da se izvuče iz razgovora koji je skrenuo na političke teme, ali ona zapazi kako se zategnuo mišić u iluminatorovoj bradi. On nešto zausti, ali se predomisli. To je zbuni. Mnogo toga u vezi s Finnom ju je zbunjivalo. Unajmio ga je opat da obavi sveti zadatak, ali ona je u njegovu ponašanju i držanju primijetila manjak pobožnosti, nehajnost kojom je govorio o svetim temama. Spomenuo je da je bio na dvoru, da, ali govorio je bez uvijanja, što nije odgovaralo dvoraninu.

"Vi ste sirota udovica, a ja samo običan umjetnik koji iznajmljuje svoje pero da piše njime bilo na francuskome, latinskome ili lošem midlandskom engleskome."

Po izrazu usana, sjaju zeleno-sivih očiju, vidjelo se da joj se ruga. Trebala bi mu uzvratiti kakvom dosjetkom, suprotstaviti se njegovu tonu

koji je upravo naglašavao da ona nije 'samo sirota udovica', trebala bi ga upitati o njegovim vezama na dvoru i u opatiji, natjerati ga da se izjasni o vlastitoj odanosti. Ali ona je šutjela. Njegove su je oči podsjećale na tamnozelene uvale u kojima je plivala kao dijete, kada je provodila ljeta u majčinoj malenoj kući pokraj mora, prije nego što je upoznala Rodericka, rodila sinove, prije nego što je sada mrtvi redovnik počeo svraćati, prije negoli je znala više nego što je željela o intrigama i pohlepi. Oči su mu bile iste boje inicijala *U* rukopisa... *U početku bijaše...* Kao da je umočio kist u more u kojem se kupala kao dijete. To su bila sretna vremena, tada je njezina majka još bifa živa.

"Lady Kathryn, jeste li trebali nešto od mene?"

Ona se prestrašeno trgne i krv joj jurne u obraze. Finn je čekao da mu ona objasni zašto je narušila njegovu privatnost, privatnost za koju je opat dobro plaćao. Ona se nastojala pribitati tražeći neko opravdano objašnjenje, ali napokon posegne za istinom kao za najboljom obranom.

"Ulovili ste me kako kopam po vašem stolu i za to vas molim da mi oprostite. Nisam imala nikakvu namjeru gurati nos u vaše osobne stvari ili provjeravati što radite. Istina je jednostavna - došla sam ovamo tražeći Colina i ugledala vaše rukopise. Mislim, na kraju krajeva, majka ima pravo znati čime se bavi njezin sin i zbog čega ga rijetko viđa. Nije li tako?"

"Laska mi što ste poželjeli pogledati moj skromni trud", reče on, ali osmijeh mu je pokazivao da ga to više zabavlja negoli mu laska. "Colin ima oko za boje i svjetlo. Mislim da bi uz moju pouku - s vašim dopuštenjem, naravno - stasao u dobrog iluminatora."

Na spominjanje sinova imena ona se pribere, uspije skrenuti pogled s njegovih očiju te se zagleda u njegovu košulju poprskanu bojama. Ona kimne prema radnome stolu ispod prozora i uputi mu smiješak isprike.

"Molim vas, nemojte krivo shvatiti zanovijetanje jedne majke. Vidjela sam vaš rad. Vi ste doista nadareni. Ako ste voljni poučavati Colina, ja ću vam, naravno, biti zahvalna. Ali morat ću si onda pronaći društvo za sate odmora. Molitva i razmišljanje su naravno uvijek... korisni." Ona zagriže gornju usnu.

"Da. Dobri su za dušu." On ozbiljno kimne.

Je li to u njegovu tonu čula trunku rujanja? Osjećala se nelagodno pa ponovno krene prema vratima. On krene s njom. "Možda bih mogla

početi čitati poeziju", reče ona. "Pokušati s *Piersom Plowmanom*, možda shvatim zašto ga s takvim entuzijazmom preporučujete. Naravno, mogu se pozabaviti i vezom."

Ona se povuče korak, dva unatrag kako bi između njih bilo više mjesta, kako bi mogla lakše disati. Ovaj put on se ne pomakne za njom.

"Mislio sam da upravljanje ovolikim posjedom ne ostavlja mnogo slobodnog vremena. Što je s vašim drugim sinom?"

"Alfredom? On je uvijek bio više vezan uz oca. A sada ionako provodi dane s nadglednikom. Uskoro će biti punoljetan, napunit će šesnaest godina dva dana prije Božića."

"Tada ćete imati dosta vremena za molitvu i razmišljanje, osim ako mladome gospodaru, kao i dječaku kralju, ne bude potrebna čvrsta upravljačka ruka."

Je li to bio prikriiven komentar u vezi s Lancasterom? Ili pak vojvodom od Glouceстера? Ili joj se on samo ponovno rugao? Nije mu mogla vidjeti lice. Otišao je do radnoga stola gdje je uzeo novu stranicu finog pergamenta, nekoliko pera i vrećicu ugljena u prahu. Sada joj je put do vrata bio slobodan. Izadi, reče ona sebi, dok ti je dostojanstvo još čitavo. I doista, gotovo je stigla do vrata kada je začula njegove sljedeće riječi.

"Bilo bi mi drago da mi se pridružite u vrtu", reče on. "Preostalo je još nekoliko zraka sunca pa sam došao po svoj pribor."

Ona se okrene i primijeti da joj se on približio te ponovno smanjio razmak između njih. Pogleda ga.

"Mislim da ne bih... Mislim, ne bih vam htjela ometati nadahnuće."

"Društvo lijepe žene ne može nikako omesti nadahnuće, može ga samo još više potaknuti."

Anđeli su mu zacijelo dali boju očima. Ili možda vrag. A tek osmijeh, nakrivljen i pomalo preziran, ipak je u njoj izazivao toplinu.

"Ruže su pune mirisa. Dajte, dodite", mamio ju je on. "Ponesite svoj vez. Sjedit ćemo u prijateljskoj tišini dok vi vezete, a ja skiciram. Zajedno ćemo iskoristiti posljednje svjetlo dana."

Poput starih bračnih drugova, pomisli ona i zadrhti uvidjevši koliko je usamljena. Koliko je već dugo usamljena.

"Pa možda bih mogla, samo ovaj put. Idem po iglu u solar pa ću vam se pridružiti u ružičnjaku."

Samo ovaj put, obeća ona sebi.

Šojke su se s vremenom naviknule na lady Kathryn i Finna koji su zajedno sjedili u vrtu pa se više nisu bunile zbog njihove nazočnosti. Ona se veselila poslijepodnevim koja su provodili zajedno. Kako se samo opušteno osjećala pokraj njega. Svakoga je dana odmatala klupko svojega opreza sve dok ga nije do kraja rasplela i počela otvoreno govoriti unatoč činjenici što je začuđujuće malo uspjela doznati o svojem sugovorniku. Ali u njegovoj je umjetnosti vidjela djelić njegove duše i to joj je bilo dovoljno da se pouzda u njega.

Toga je dana u vrtu bilo tiho, sparno od jare kasnoga kolovoza. Dobrodošao lahor s mora rastjerao je mirni zrak, lagano joj dodirivao vlažnu kožu hladeći je. Nadahnuta drozdom crvenih grudi koji je sjedio na sunčanoj uri, ona izabere grimiznu nit iz košare pokraj svojih nogu i provuče je kroz ušicu igle. Pokraj nje Finnovi su brzi prsti letjeli skicirajući laganim, uvjerenim pokretima uvijeno lišće i isprepletene grane koje će obojiti sljedećeg jutra. Ona primijeti da i njegov pogled luta od sunčane ure do papira. U tri uvjerena pokreta, ptica crvenih grudi bila je ovjekovječena na stranici, skica u ugljenu koja se obećavala prometnuti u prekrasnu sliku. Kljun ptice je provirivao između lišća biljke nalik na velik grm gloga koji ih je zaklanjao od umirućeg sunca.

"Dani postaju sve kraći. Ovi će dugi sumraci uskoro prestati", reče Finn.

Je li se to u njegovu glasu čula trunka žaljenja? I njoj je bila mrska pomisao da će ta ugodna predvečerja uskoro prestati, ali nije to smjela reći.

"Već je počela žetva", reče ona probadajući tkaninu iglom. "Teško je pronaći radnike. Sramota. Oni idu od jednog do drugog gospodara žetve u potrazi za najboljom nadnicom i bez trunke srama ostavljaju da raž i ječam trunu u polju ne bi li drugdje zaradili koji šiling više."

"Koji šiling više? Ja bih rekao da to rade za dobrobit svojih obitelji. Kako bi mogli kupiti namirnice, odjeću, osigurati si krov nad glavom."

"Kada bi ostajali vezani uz zemlju gdje pripadaju, ne bi im manjkalo hrane i odjeće, imali bi dom. Pitajte Agnes. Pitajte Johna i Glynis, Simpsona i moje mljekarice i najamne radnike nedostaje li im štogod."

"Da, draga gospo, ali čovjek mora imati i nešto više, a ne samo zadovoljenje osnovnih potreba. Mora imati san. Uostalom, nisu svi bogataši tako dobri prema svojim seljacima i slugama kao vi."

"Bogataši? Vi mislite da sam ja bogata? Kad biste samo znali kako sam pritiješnjena između kralja i Crkve."

On mahne perom pokazujući na okružje dvorca. "Imate zemlju. Imate finu odjeću. Imate sluge i svu hranu koja vam je potrebna. Majka koja nema ni koricu kruha za gladno dijete ne može razumjeti vaše siromaštvo."

Ona se ne uvrijedi. Već se naučila na otvorenost kojom je izražavao svoje mišljenje.

"Sir Guy je rekao da će uvesti novi porez, nametnut će ga kruna", reče ona, prinese grimiznu nit usnama i prekine je zubima pa zaveže na kraju francuski čvor. "Ovaj put se radi o porezu po glavi stanovnika - šiling za svakoga. Možda uspijem skrbati tri šilinga za Colina, Alfreda i sebe."

"A Agnes i John?"

"Oni moraju sami platiti porez od nadnica koje im plaćam." "Plaćate im nadnice?"

Ona u njegovu osmijehu zapazi odobravanje.

"Morala sam im početi plaćati nakon što je kuga odnijela većinu radno sposobnih muškaraca. To mi se učinilo razboritim. Nisam ih smjela izgubiti. Ne mislim da bi Agnes ikada mogla napustiti Blackingham, ali John bi mogao. Bilo kako bilo, šerif kaže kako bi oni trebali platiti porez od svojih primanja. Sir Guy kaže da je takav porez pošteniji. Svi plaćaju jednako, i bogati i siromašni."

"I vi to nazivate poštenim! A što je sa seljacima koji ne dobivaju plaću, nego žive samo od crkavice koju uspiju izvući iz zemlje koju unajmljuju od vas i drugih zemljoposjednika? Muškarac sa šestero djece i ženom morat će platiti osam šilinga. On ne može toliko zaraditi za cijelo ljeto."

Sir Guy joj o tome nije ništa govorio. Njoj je tada laknulo pa joj nije palo na pamet da ga dalje ispituje. Iznenada osjeti kako se na nju spušta nekakav teret. Znala je kome će se obratiti njezini radnici kada neće imati novca za porez. Obratit će se njoj i ona će nekako morati pronaći novac. A što je s ostalima, pitala se. Što je s onima koji su samo povremeno

radili za nadnicu, tko će za njih platiti? I onima čiji zemljoposjednici neće željeti za njih platiti, što će oni?

"Pa, možda to ipak nije tako pošten porez", složi se ona.

"Nije pošten i neće ga moći dugo ubirati. Čak i siromasi imaju granicu izdržljivosti. Ako ih stjerate uza zid, neće imati više što izgubiti pa će postati neustrašivi. Već se čuje negodovanje protiv nadbiskupa od Canterburyja."

"Kakve on ima veze s kraljevim porezom?"

"John od Gaunta ga je postavio za ministra financija. Možete biti uvjereni da su njih dvojica skuhalo taj plan kako da napune blagajnu opustošenu nakon ratova s Francuskom. U protivnom bi se dio bogatstva Crkve mogao izgubiti. Ali to je đavolja pogodba. Previše je tu pohlepe."

Je li on to mislio na kralja ili Crkvu? Kome je pripadala njegova odanost? Ali ona ga to ne upita.

"Znam ja nešto o pohlepi i jednih i drugih", reče ona sjetivši se svojih bisera - onih istih koji su nestali u redovnikovu džepu. Pitala se ne ukrašavaju li sada dražestan vrat kakve francuske kurtizane ili biskupove ljubavnice. Otme joj se tihi uzdah. Bilo kako bilo, za nju su bili izgubljeni, a pripadali su njezinoj majci.

Neko su vrijeme sjedili u tišini - jedino što se čulo u vrtu bilo je tiho struganje pera po papiru. Povjetarac više nije njihao listove na granama ruža. Svjetlo se promijenilo, sjene izdužile. Glog i sunčana ura tamnim su crtama šarali vrt. Ona odloži iglu. Nije željela poput starice škiljiti dok radi.

"Hoće li Alfred biti gospodar žetve?" upita Finn.

I on je odustao od rada, vraćao je rukopis, pera i vrećicu s ugljenom u kožnatu torbu koja je pomalo podsjećala na pastirsku, samo je bila veća.

"Ne, on ne može biti gospodar žetve. Nije prikladno da on bude u tako bliskom dodiru sa seljacima. On je plemenita roda."

Zašto joj se nije sviđao ton vlastita glasa dok je to izgovarala?

"Ah, tako", reče Finn.

"Simpson će biti gospodar žetve, ali on će, naravno, polagati račune Alfredu." "Alfredu i vama."

"Sve dok Alfred ne postane punoljetan."

Finn pažljivo spremi skice i pera u kožnu torbicu. Za Kathryn je to bio znak da i ona počne spremati stvari pa namota grimizno klupko i vrati

iglu u kutijicu. Finn rukom pokaže prema širokim poljima koja su se prostirala iza glogova grma.

"Blackingham je dragocjen posjed. Vaš je muž dobro osigurao svojega nasljednika."

"Blackingham je pripadao meni", reče ona prebrzo pa ne uspije sakriti ljutnju. "Sve što je Roderick radio za imanje bilo je da rasipa dohodak koji je ono davalo kako bi zadivio prijatelje na dvoru."

Finnovo se naborano čelo podigne sve do ruba prosijede kose.

"Ja sam mislio..."

"Moj otac nije imao sinove. Majka mi je umrla kada mi je bilo pet godina. Brinula sam se o ocu do njegove starosti. Jednoga je dana doveo Rodericka kući i rekao da se trebam za njega udati. Da Blackingham mora imati gospodara."

"Jeste li ga voljeli?"

"Oca sam neizmjereno voljela."

"Nisam mislio na oca. Mislio sam na Rodericka. Vašega muža. Jeste li ga voljeli?"

Ptica crvena perja na grudima otrpne dalje. Sunčana je ura, nakon što su zrake svjetla prešle preko njezine posljednje oznake, bila u potpunosti sjeni.

"Dao mi je dvojicu sinova", odgovori ona.

"Nisam vas to pitao." Glas mu je bio promukao. "Jeste li ga voljeli?"

Ona slegne ramenima, ustane i uzme košaru s nitima.

"Ljubav? Što je to ljubav između muškarca i žene? Pipanje, dahtanje u mraku - zadovoljenje putene želje." Poput Rodericka i njegovih mnogobrojnih nevažnih djevojčura, pomisli ona. I Finn je ustao pa joj je bio neugodno blizu. Bilo joj je teško disati na ustajalom kolovoškom zraku. Ona odstupi korak unatrag pa doda: "Ljubav je ono što majka osjeća prema djetetu. Ljubav je ono što je naš Gospodin osjećao prema nama pribijen na križu."

"Ljubav je mnogo toga. Ima puno oblika. Uzvišena ljubav koju spominjete, također je moguća među braćom, među prijateljima. Čak je moguća i između muškarca i žene."

U vrtu je vladao potpuni mir dok se skupljao sumrak. Glas mu je bio tako tih da nije uznemirio ni ono malo zraka što ih je razdvajao. Je li on

to govorio njoj? Činilo se kao da govori sam sa sobom ili nekome koga se sjećao. Bilo je teško reći.

U tišini oni prijeđu kratki travnjak koji je razdvajao vrt od solara. Kada su stigli do ulaza, on je izgledao zamišljeno. "Biste li željeli poći sa mnom do mojih odaja?"

Ona trenutak ne odgovori. Zatekao ju je potpuno nepripravnu. To kao da mu je bilo prirodno. Kathryn osjeti toplinu nalik na onu koja ju je znala probuditi noću ili spopasti u neobično vrijeme dana. Bila je uvjerena da joj lice gori.

On se naceri. "Colin i Rose su vjerojatno ondje. Ni vaša krepost ni vaš dobar glas neće biti ugroženi. Volio bih da vidite kako napreduje moj posao. Učinilo mi se da vas je ono jedanput zainteresirao."

Došla je u napast da mu odsječno odgovori na njegovu samodopadnost. Ali bila je radoznala. Nagadala je da on ne radi samo evanđelje svetoga Ivana. A voljela bi vidjeti i neke od skica koje je gledala kako ih riše obojene u jarke nijanse.

"Pretpostavljam da bih mogla. Kao što vi kažete, ne vjerujem da će to naškoditi mojemu ugledu. Napokon, ja sam ipak vaša gazdarica pa imam pravo pregledati vaše odaje kad god poželim. A što se tiče moje kreposti, uvjeravam vas, gospodaru Finne, ne može se jeftino kupiti."

Illuminator zabaci glavu i počne se od srca glasno smijati. Od njegova su daha zatreperile svijeće u svijećnjacima. Na trenutak oko njih zaigraju sjene razbijajući polumrak na stubištu.

"Draga gospo, šokiran sam što ste uopće pomislili da računam na nešto više od vašeg prijateljstva. Po današnjoj cijeni papinskoga oprosta, moja je novčarka previše skromna da plati za grijeh bludničenja", reče on i napravi grimasu klauna na što se ona nasmije. Nažalost, celibat i platonsko prijateljstvo je sve što si mogu priuštiti."

Ali dok ga je pratila uza stube, ona se podsjeti da i prijateljstvo ima svoju cijenu, ali se plaća drugačijom monetom. Taj bi trošak za nju mogao biti prevelik.

Bilo je nečeg vrlo privlačnog u iluminatoru. Kathryn je to zaključila nakon što je provela ugodan sat u Finnovim odajama gledajući kako on boji skiciranu pticu crvenih grudi u razne nijanse tamnocrvene. Nije nikad upoznala sličnog muškarca. Sve joj se na njemu sviđalo:

nevjerojatno strpljenje koje je imao u ophođenju s kćeri, urednost njegova radnog prostora, bridak um i oči zelene poput mora, neusiljen smijeh, način na koji je držao pera i kistove, kao da ih miluje, dok je brzim, kružnim pokretima stvarao svoju umjetnost. Čak i lakoća - možda prevelika - kojom ju je uspio pridobiti da se otvori i ponekad otkrije više o sebi negoli je željela. Sve ga je to činilo opasnim čovjekom kojega treba izbjegavati.

Ali, što se više trudila da ga izbjegava, to ga je češće sretala na putu u svoje odaje ili u kuhinju, čak i u kuhinjskome vrtu kamo bi pošla nabrati svježe lavande za kupelj.

"Agnes me počastila jednim od svojih posebnih kolača s kremom od jaja i cimetom. Dovoljno je velik za dvoje. Mogli bismo ga podijeliti na ovoj klupi, tu u vrtu s ljekovitim biljem. Napravimo ljetni piknik."

Taj je čovjek jednostavno bio vrag. Kako je znao da ona voli kolače s kremom i cimetom?

"Ja ne volim cimet, gospodaru Finne. Ali hvala vam u svakom slučaju." I ona se udalji dok joj je voda išla na usta od zamamna mirisa začinjene slastice, udalji se od poziva u njegovu osmijehu, ostavi ga da sam sjedi na klupi u vrtu gdje mu je društvo pravio samo kolač s kremom.

Sljedećeg joj dana on pristupi u ružičnjaku. Pojavio se iznenada pa se ona prestrašeno trgne i ubode trnom dlan. On joj se lijepo ispriča i prinese ranjeni dlan usnama. Ona brzo povuče ruku osjećajući kako su joj se obrazi zažarili kao kakvoj blesavoj djevojci. On se doimao pomalo iznenađeno.

"Baš sam krenuo u šumu u potragu za bobicama za posebnu nijansu ljubičaste boje. Dan je tako lijep pa sam se nadao da biste mi htjeli posuditi malo svojega vremena", reče on.

Posuditi, kao da je to nešto što bi joj morao vratiti. A nije nosio ni vjedro ni torbicu za sakupljanje bobica.

"Hvala vam, gospodaru Finne, ali ne mogu. Previše sam... zauzeta." Je li to njoj riječ zapela u grlu? Ona pogleda iza njega pokušavajući sakriti nelagodu, pokušavajući ne popustiti zbog razočaranja koje je čitala u njegovim očima. "Bit ću zauzeta nekoliko dana. Radit ću inventuru smočnice."

Ali ona osjeti grizodušje kada je on otišao. Povremena šetnja šumom dvoje prijatelja, kakvo je zlo moglo iz toga nastati? Zнала je ona kakvo. Mogla je to osjetiti po jačini kojom joj je tuklo srce. Zacijelo nije bilo zdravo da ženi srednjih godina tako brzo kola krv venama!

Njegova blizina, pojavljivanje u najrazličitijim trenucima, uznemiravali su je.

Nije ga vidjela sljedeća četiri dana. Povremeno se raspitivala o njemu kod Agnes.

"Bio je u kuhinji jučer na uobičajenom peharu kruškovca. Ali mislim da je danas poveo kćer na sajam u Aylsham. Otišli su u zoru. Jeste li ga trebali? Reći ću mu da ste ga tražili."

"Ne, ne. Samo me zanimalo što radi. Nešto ga ne viđam u zadnje vrijeme, to je sve."

Agnes nije više ništa rekla, ali je dignula obrvu i blago se nasmiješila.

Kathryn to odluči ignorirati.

Kada je sunčana ura pokazala dva sata poslijepodne, Kathryn osjeti apatiju. Smiješno. Gotovo kao da joj je nedostajao. Kuća se doimala praznom. Njezini su koraci nekako samotno odzvanjali što prije nije zamjećivala.

Ona pođe u solar i sjedne u naslonjač pod prozorom s vezom na krilu. Na malenom okruglom stolu pokraj prozora netko je, vjerojatno Colin, ostavio knjigu. *Vizija Piersa Plowmana*. Ona knjiga na engleskome. To je podsjeti na Finna. Ona je podigne i počne čitati, mučeći se s neobično napisanim riječima. Nisu imala lakoću francuskoga jezika. Zašto bi uopće netko izabrao pisati poeziju vestmidlandskim narječjem? A tek sadržaj! I on je podsjeti na Finna, pjesnički nakićeno govorio je protiv oprosta, pokore i molitve.

Sjena padne preko teksta. Ona digne pogled i ugleda Finna kako stoji na vratima i gleda je s izrazom lica koji nije mogla odgonetnuti.

Srce joj stane udarati o rebra. Ona duboko uzdahne kako bi ga umirila.

"Draga gospo, kako mi se posrećilo što sam vas tu zatekao."

Ona zatvori knjigu i pokrije rukom naslov.

"Posrećilo, gospodaru Finne? Pronaći damu u njezinim vlastitim odajama? I što znači zatekli?"

On se nasmiješi, ali taj je osmijeh bio nesiguran i nije obuhvatio i njegove oči. "Posrećilo mi se jer sam vas zatekao u trenucima kada niste zauzeti poslom. A drago mi je, jer mi je potreban još jedan par očiju."

"Nešto nije u redu s vašim očima? Agnes vam može preporučiti tinkturu od..."

On se nasmije. Ovaj je put smijeh zahvatio i rub njegovih očiju. "Ne, moje oči dovoljno dobro vide da prepoznaju ljepotu kada se ona ukaže."

Ona osjeti kako joj rumenilo prelazi s vrata u obraze. Kada bi mogla, snagom volje bi ga zaustavila.

"Rekoh da mi se posrećilo jer bih htio čuti vaše mišljenje. Naravno, ako mi možete posvetiti malo vremena. Obično me savjetuje kći, ali ona je nekamo otrčala čim smo se vratili sa sajma."

"Savjetuje vas? U vezi s čim?"

"U vezi s bojama. Jesu li nijanse previše jarke. Ili možda preblage. Ali zapravo ja ne bih smio zaposlenoj dami oduzimati malo ukradenog vremena za knjigu. Tražim preveliku žrtvu. Možda se Rose ubrzo vrati."

On se okrene kako bi pošao. "Čekajte."

Poslije će to požaliti. Zna da hoće. Ali nije se mogla zaustaviti.

"Odreći se ovakve knjige nije nikakva žrtva. Za mene je engleski jezik, koji vi tako zdušno zagovarate, vrlo zamoran. Premalo je u njemu melodioznosti da bi bio lijep. Rado ću pogledati vaš rad. Iako nisam sigurna hoće li vam moje mišljenje biti od ikakve pomoći."

On se naglo okrene kao da ga je povukla za nevidljiv konop. Ili je to on povlačio nju?

"Želite li da donesem stranice ovamo? Iako, nisam siguran je li se boja do kraja osušila."

"Da. Ne. Mislim... pogledat ću ih u vašim odajama. Tako vas neću dovesti u opasnost da ih oštetite."

Kathryn, Kathryn, zazivaš nevolje, govorio je tihi glas u njezinoj glavi.

Ali srce joj je govorilo nešto posve drugo.

Do kasnoga rujna dani su postali kraći. Sada je Finn sjedio u vrtu s lady Kathryn na toplome suncu vrta u podne umjesto u predvečerje. Kasno poslijepodne su više voljeli provoditi u privatnosti njegovih odaja.

Ona mu je služila kao nadahnuće - ali i mnogo više. Zlačano jesenje sunce pod kutom je prodiralo u prostoriju i prelijevalo se preko radnoga stola, presijecalo postelju gdje je između izgužvanih pokrivača ležao zagrljeni par. Kako to da mu se one prve večeri kada je sjedio za njezinom trpezom nije učinila lijepom? Je li možda stoga što se toliko razlikovala i u tijelu i po crtama lica od Rebekke?

Finn se nježno izvuče iz njezina zagrljaja i ustane iz postelje. Njezine su ruke skliznule s njega poput vode. "Moram raditi, gospo", reče on smijući se. "Dok još u meni ima dovoljno snage da držim svoj alat."

Ona se opruži na pernatim jastucima s rukama iza glave otvoreno ga pozivajući. Sva joj se srebrnasta kosa rasula po jastuku, dok je tamni pramen krivudao poput svilene vrpce oko njezine ružičaste bradavice.

"Vaš alat, gospodine, drži se sam od sebe, koliko vidim."

On se nasmije osjećajući kako i njegove obraze oblijeva topla krv. "Onda ću ga morati spremiti i izabrati drugi", reče on odijevajući hlače. Nagne se i utisne joj poljubac u čelo. Ona napući usnice praveći se da se ljuti, umota se u izgužvani pokrivač pa mu stane iza leđa. Gledala ga je i čekala da svjetlost polako nestane.

Imala je pravo kada je rekla da njezina krepost neće biti jeftina, pomisli on. Dobio ju je za vrlo visoku cijenu. Imao je osjećaj da ga je njihova veza promijenila, ali tako duboko kako nije ni s jednom ženom dotad i da više nikada neće biti isti. Ona ga je usisala u sebe i sada više nije bio jedinka nego dio nje. Potpuno ga je progutala, obavila mu tijelo, misli i dušu vlastitom vatrom. Ali nije se radilo samo o njezinoj strasti - iako ga je iznenadila jer nije slutio koliko je duboka i jaka sve dok je nije poljubio onoga dana kada je došla u njegovu sobu vidjeti skice. Nije se radilo samo o načinu na koji se njezino tijelo stapalo s njegovim, nego kako se njezin duh preoblikovao da bi se sjedinio s njegovim. Ponekad mu se činilo da gotovo može čitati njezine misli i ona njegove. Nije mogao sakriti čak ni svoj umjetnički dar koji je ležao u sredini njegove nutrine, poput sjemena, nije ni njega mogao sakriti od njezine vreline. Na oslikanoj stranici crte i oblici iskakali su iz njihovih uskih granica, tamne nijanse još tamnije, svijetle još sjajnije, pleter još zamršeniji, svijao se poput njezina ženskog uma. Njegov dar više nije bio samo njegov nego zajednički. I ako to nije mogao sakriti od nje, što će biti s njegovom tajnom? Koliko će proći dok ona i to ne odgonetne? Ali on to mora

zadržati za sebe, mora je zaštititi od te tajne, jer Kathryn je postala izvor njezove stvaralačke snage i predmet ljubavi kakvu nije osjetio otkako je prije mnogo godina položio svoju ženu u grob.

"Bilo bi bolje da se odjeneš, Kathryn. Rose i Colin će se ubrzo vratiti." Već je stajao kod radnog stola na kojem je bio razmotan fini pergament s crtama i tekstom koji je Rose ispisala svojim pažljivim krasopisom.

"Još ćemo se načekati. Vidjela sam Colina kako odlazi nekamo sa svojom lutnjom. Pitala sam ga kamo će. Rekao je da uči Rose svirati. Kao *iznenađenje* za tebe."

"Znači zato nestaju svaki dan." On obriše kist u krpu i ponovno ga umoči u boju. "Dobro, pokušat ću se sjetiti da izgledam iznenađeno." On zastane razmišljajući kako da što bolje izrazi ono što mu je na pameti. "Učinilo mi se da sam neki dan vidio kako Alfred razgovara s Rose. Njegovo mi se ponašanje učinilo previše familijarnim." Čekao je da mu ona pročita misli, da ga umiri, ali ona ga je samo gledala i čekala da nastavi. "Ona je moja kći, ti to razumiješ, zar ne, Kathryn? Želim je zaštititi od..." Molećivi ton ga je činio ranjivim, znao je, ali imao je u nju povjerenje, neće od nje sakrivati svoju nježnu stranu.

"Razumijem." Ona se sagne i poljubi ga u vrat. "Dijete je dragocjeno blago, dar od Boga koji treba štititi iznad svega." Zatim ga počne grickati za uho i šapne mu: "Razgovarat ću s Alfredom."

Pokoren, on odloži kist.

SEODACD

Veličanstvene građevine ne čine ljude svetima, samo se svetošću Bog dobro služi.

JOHN WYCLIFFE

Biskup Henry Despenser nije obraćao posebnu pozornost na fino isklesanu sliku u kamenu iznad portala katedrale u Norwichu. Prikazivala je veću grupu nesretnih duša sputanih konopom koje su vrazi vukli prema velikom kipućem kotlu dok su anđeli vodili svega nekolicinu pokajnika, nevinih duša, u suprotnom smjeru. Iako taj slikovit prikaz vječnog prokletstva koje čeka grešnike nije bio postavljen za čuvare rajskih vrata kao što je bio Despenser, da biskup nije bio tako mlad i arogantan - i naivan - ta mu je propovijed isklesana u kamenu mogla dati povod da preispita vlastitu dušu.

Ali njega je više zanimao ovaj svijet negoli drugi, a u tom trenutku posebno ga je zabrinjavalo neriješeno ubojstvo oca Ignatiusa, što se pretvaralo u sramotu.

Tapkanje njegovih kožnatih donova po kamenom podu jedva da je narušavalo tišinu koja je ispunjavala ljupke normanske lukove južnoga trijema katedrale. Nije se radilo o tome da Henryja nije dojmila veličanstvenost koja ga je okruživala. Velika drvena rebra nadsvođena krova širila su se poput kostura kakva mitskog levijatana, zatim uzdizala uvis. Slike, raspela, dragocjeni srebrni i pozlaćeni ukrasi, sama moć i bogatstvo uvelike ga je impresioniralo.

Doista, Henryjev je bog ovdje živio. Ali on nije bio skroman galilejski tesar. Biskupov bog bila je sama katedrala. I poput svih lažnih božanstava, tražila je ljudske žrtve i neprestano služenje. Ne Henryjevu žrtvu - iako, bilo je dana kada bi, da su ga pitali, možda rekao kako bi se radije borio protiv Francuza, radije bi nosio oklop i kacigu u bitci nego velik zlatni križ s Kristom optočen smaragdima - nego žrtvu čitave vojske klesara i tesara, od kojih su mnogi umrli prije nego što je posao završen pa su ih zamijenili sinovi, unuci i šegrti. Neki su naporno radili već pet desetljeća kako bi izgradili veličanstvenu katedralu te kako bi zamijenili drveni toranj zvonika oštećen u oluji prije nekih četvrt stoljeća. Zvuci nanošenja žbuke, poliranja kamena, šuštanje tesarske blanje bili su utkani u katedralu isto kao i zvuk liturgijskih pjesama redovnika koji su stanovali u samostanu.

Za biskupa Despensera ta je kamena građevina što se zlačano sjajila na suncu bila hvalospjev ljudskoj kreativnosti, himna ambiciji nalik na njegovu, koja je veličanstveno rasla i uzdizala se poput svoda iznad njegove glave. Ali od sve raskoši koja ga je okruživala Henry je najviše volio biskupski tron iza glavnog oltara. Tron je nesporno dominirao istočnom apsidom poput Mojsijeva stolca iz kakve drevne sinagoge. Upravo je taj tron zarobio Henryjevu dušu. Vladati katedralom značilo je vladati Istočnom Anglijom. Poljima točkastim od tisuća ovaca, livadama zlatnim od šafrana, močvarama i rijekama punim ptica, riba i jegulja, čak i vrbama i rogozom uz potoke. Sve to kao da je darovano Henryju Despenseru, jer biskup od Norwicha je znao da onaj koji ima pravo nametnuti porez ima i pravo uništiti. Kako se to onda moglo nazvati negoli vlasništvom?

Ali bilo je to vlasništvo koje je dijelio s kraljem. To ga je izjedalo. To i nadbiskupov strogi ukor bili su razlog njegova lošeg raspoloženja u to inače lijepo ljetno jutro. Upravo su ga izvijestili o novome porezu koji je uveo kralj.

Hermelinski rub njegove teške halje vukao se za njim dok je hitao zavojitom stazom. Prošao je pokraj grupice redovnika koji su marljivo radili, prepisivali rukopise u natkrivenom šetalištu zgrade koje je služilo kao pisarnica. Nije se zaustavio da pogleda kako napreduju, nije čak niti zapazio njihovo užurbano slaganje pera i papira. Knjige baš nisu

zanimale biskupa, pogotovo ne na tako važan dan. Bio je petak. Tog je dana biskup imao poseban sastanak.

Bio je zahvalan što je katedrala prohladna, ali čak se i ona znojila na ljetnoj jari. Vlaga je umrljala mjesta gdje su se spajali kameni zidovi. Umrljala je i pazuha biskupove košulje od finoga platna.

Nije ušao u crkvenu lađu, nije prišao oltaru, prignuo koljena i naklonio se pred zlatnim kaležom. Danas se žurio u privatnost župnoga dvora kako bi presvukao košulju i zamijenio tešku halju kraćim kaputićem bez rukava koji bi odjenuo da nije imao sastanak s kraljevim ministrom financija i nadbiskupom. Taj je stari uglednik glasno i prezirno osudio nemarnost i nedostatak protokola kojim se nosila crkvena odjeća. Londonsko vijeće je čak izdalo dekret u kojem je ukorilo svećenike koji su nosili odjeću 'primjereniju vitezovima negoli kleru'. Žalilo se da prečesto posjećuju bogate prodavače tekstila u ulici Colgate - gdje je i Henry kupovao svoje košulje od finoga batista - i šepire se okolo 'poput paunova'. Ali biskupu nije padalo na pamet da se odrekne svojega zakonitog prava na razmetanje. Napokon, on je bio iz plemićke obitelji i vrlo tašt glede svojih lijepo oblikovanih listova. Ipak, kako bi udovoljio nadređenome, odjenuo je tešku halju koju je s olakšanjem zbacio sa sebe čim je stigao u privatnost svojih odaja.

Dok je skidao umrljanu košulju, on vikne dozivajući svojega prastarog sobara. Stari Seth, koji je drijemao u kutu, trgne se iz sna. Žmirkajući otvori stare umorne oči i začuđeno ga pogleda, zatim mu priđe brzim koračićima, zamoli njegovu milost za oprost i pruži mu čistu košulju i haljetak-prsluk. Henry mu pruži halju i starac je počne energično četkati. Previše energično. Henry je znao da se stari sluga boji da će ga zamijeniti netko mladi. Ali nije se trebao brinuti. Seth je možda bio star i polagan, ali biskup je znao da mu je odan. A odanost je bila najvažnija u podmuklom vremenu u kojem su živjeli.

"Je li vaša eminencija jela?"

"Nadbiskup nas je ugostio školjkama i ribljom juhom s tjesteninom te ukuhanim trešnjama." On se namršti i glasno podrigne. "Želudac mi se okreće od negodovanja. Bojim se da su školjke bile pomalo stare. Ali možeš mi donijeti pehar vina pa se povući do večeri. Očekujem posjetitelja."

Henry nije niti primijetio kada se starac naklonio i udaljio. Niti ga je čuo kada se vratio nekoliko minuta poslije. Biskup natoči vino i sjedne kako bi u sat vremena, koliko je ostalo do djevojčina dolaska, mogao razmišljati. Constance je uvijek petkom dolazila na ispovijed. On se spremno složio biti njezin duhovni savjetnik. Ona je bila kći staroga prijatelja, ali nije mu promaknula čvrstoća njezinih bedara i ispršene mlade grudi koje kao da su preklinjale da ih se gnječi.

Ipak, danas je gotovo poželio da ona ne dođe. Vručina i nadbiskupovo predavanje o nedostatku moralnosti među klerom pokvarila je njegov žar. Napuhana stara budala se svojski potrudila podsjetiti Henryja na skandal prije četiri godine kada su desetorica svećenika iz Norwicha optužena za bludničenje, jedan čak s dvjema ženama. Henry se pak svojski trudio držati jezik za zubima. Nagadao je da i nadbiskup ima ljubavnicu i znao da londonskom biskupu dopušta nadzirati unosni bordel. Ipak, pitao se nije li glas o njegovim poslijepodnevnim avanturama petkom uspio izmigoljiti izvan zidova župnog dvora? Malo vjerojatno. Ali u nadbiskupovu se glasu jasno čuo upozoravajući ton.

Što se ticalo ubojstva oca Ignatiusa, nadbiskup je bio izravan. "Kakve novosti imate o ubojstvu svećenika?" pitao je umjesto pozdrava dok mu je pružao prsten kako bi ga Henry poljubio.

"Još nismo pronašli krivca."

"Jače se trudite. Taj zločin ne smije proći nekažnjeno. Potrudite se da bude tako."

Da se potruđi. Tek tako. Da se potruđi. Zar Henry nije već imao dovoljno briga sakupljajući novac za kampanju kako bi zbacili avinjonskog antipapu? A tu je sada bio i novi porez. Postojala je granica do koje se novac mogao cijediti. I za njega je ubijeni svećenik bio gubitak jer je najbolje od svih umio od žena iskamčiti njihova bogatstva. Išao je ili se vraćao iz takve misije u Aylsham kada ga je sustigla smrt na posjedu Blackinghamu. I to je bilo sve što su znali. Šerif je razgovarao s gospodaricom posjeda. Možda bi je trebao bolje ispitati. Poslat će po sir Guya ujutro. Neka se tim neugodnim poslom bavi netko drugi.

Biskup Dispenser nastavi pijuckati vino. Zvona na katedrali odzvene Deveti čas Časoslova. Bila su tri sata poslijepodne, tri sata do večernjice. Želudac mu se smirio. Umirilo ga je vino i pomisao na Constanceine bijele hladne ruke koje ga miluju. Kada bi samo jedanput mogao svršiti u

njoj, ne prekidati snošaj. Ali to je bio riskantan put koji je vodio u propast. To je bio razlog skandala sa svećenicima. Dvije su žene zatrudnjele. Glupo. Neodgovorno. Kakav težak grijeh. On će upotrijebiti svoju uobičajenu samokontrolu, ali će ipak uživati.

"Djeвица to odobrava", uvjeravao je Constance prvi put kada mu je nevoljko došla. Držao joj je bradu desnom rukom tjerajući je da ga gleda u oči. "Nudeći se Božjem slugi ti se zapravo nudiš Bogu."

Nakon toga je popustila, iako bez pretjerana entuzijazma. Ali manjak entuzijazma kod nje nije ga odviše smetao. Istini za volju, čak je pojačao njegovo zadovoljstvo jer je tako potvrđivao vlast nad njome.

Djevojka bi trebala stići svakoga trenutka. Već je osjećao njezino toplo, čvrsto tijelo na svome, njezinu kožu, glatku i živu pod njegovim istraživačkim dodirima, poput izrezbarenih mjesta na oltaru. Ništa nije bilo tako slatko kao malo bezazlenog snošaja, malo ljubakanja u ljetno poslijepodne kako bi čovjek zaboravio na nevolje. On otprije gutljaj vina i zadrži ga na jeziku. Francuzi bi se trebali držati onoga u čemu su najbolji, a Rimu prepustiti papu.

Dok je jahao na sjever, na putu dugom dvadeset kilometara od Norwicha do Aylshama, sir Guy u daljini zapazi sivi dim. Zapalila se trava, pomisli on, zapalio ju je kakav nepažljiv najamni radnik dok je spaljivao polje na suhom listopadskom zraku. Sir Guy je na dvoru imao sestru koja se žalila na sivo londonsko nebo i dosadne kiše, ali u Istočnoj se Angliji ljeto odbijalo predati. Svaki je dan bio topliji i sunčaniji od prethodnog, a ono malo oblaka koji bi se pojavili na nebu bili su razbacani poput opranih komadića bijele vune. Bio je zahvalan što puše povjetarac, unatoč tome što je raspirivao vatru u daljini. Hladio mu je kožu pod prslukom kao i konja kojega je nemilosrdno tjerao.

Službeno, on je bio na zadatku u ime Krune, neslužbeno je obavljao posao za biskupa. Nije bilo sasvim jasno tko ima jurisdikciju u slučaju mrtvoga svećenika. Budući da je žrtva bila biskupov legat zaređen od Crkve, istragu je trebala voditi Crkva, ali budući da se zločin dogodio na zemlji koja je pripadala kralju, odlučeno je da istragu vodi šerif. Kakav bijedan događaj. Teško da će ikome nedostajati još jedan pohlepni svećenik. Oko čega se onda dizala prašina? Ali biskup mu

je dao do znanja da se ubojica što prije mora privesti pravdi i da je to posao šerifa.

"Uvreda je nanjena Crkvi, a kraljev predstavnik koji provodi zakon ne može pronaći vremena da uhvati ubojicu? Zar je tako teško postaviti nekoliko pitanja, pronaći motiv?" Henry Despenser se podrugljivo smijao dok mu je predbacivao. "Vi za to imate nos. Upotrijebite taj svoj kljun da iskopate odgovore."

Kakav drski skorojević. Naređivao je sir Guyu de Fontaigneu kao kakvom saksonskom klipanu. Zahtijevao je od njega da ispita lady Kathryn od Blackinghama. Ipak, možda bi mogao okrenuti biskupovu sumnjičavost u svoju korist. Nije vjerovao da je lady Kathryn sposobna za ubojstvo, ali nešto ipak nije bilo u redu - način na koji su joj se leđa ukočila i stisnule usnice kada je porekla da je vidjela svećenika onoga dana kada su otkrili tijelo. Kada bi se osjećala dovoljno ugroženom, možda bi promijenila svoje hladno držanje prema njemu. Ako je ispita na prikladan način, ona ga možda čak i prihvati kao svojeg zaštitnika.

Njegov se konj trgne udesno i udari kopitima prijeteći da će se propeti na stražnje noge. U zraku se jasno osjećao jednak miris. Tmurna mrlja na sjevernom dijelu neba još je više potamnijela, oblaci na obzorju promijenili su boju iz bijele u sivu i gotovo se spustili do zemlje. To nije gorjela trava. Sve se događalo njemu zdesna, u smjeru šume Bacton, sjeveroistočno od Aylshama. Ako se zapali, mogla bi dovesti u opasnost opatiju Broomholm, izgorjeli bi kilometri netaknutih šuma, možda bi u opasnosti bilo i njegovo najdraže mjesto gdje je lovio jelene i divlje svinje. On snažno povuče uzde i zabode pete u slabine konja. No, sve gušći dim govorio je da vatra gori negdje bliže, bliže čak i od Aylshama. Možda gori kućica najamnog radnika ili neka od potleušica u poljima u koje su spremali zrno i kola, možda čak i pastirska koliba. Ali dim koji je sukljao nije mogao biti od štaglja u plamenu. I doista, kako se približavao cilju, on zaključio da je izvor velikog požara možda čak i u samome Blackinghamu. Sir Guy podbode jogunastog konja u smjeru odakle je dolazio dim. Radilo se i o njegovu interesu.

OSACD

*O, jao tako mi Boga vidjeh kako
sokol (to jest smrt) odnosi druga
srca moga.*

ULOMAK IZ PJESME, POČETKOM 15. STOLJEĆA

Onog dana kada se zapalilo spremište za vunu lady Kathryn je bila zauzeta gaseći druge požare. Upravo je završila raspravu s Alfredom koji se ogorčeno žalio da je prognan u 'tor za šišanje ovaca'. Ona ga je udaljila na još dva tjedna zahtijevajući da ostane ondje sve dok se ne prikupi novac od žetve i najamnina, te kako bi pripazio da 'Simpson ostane pošten'. Također, još je preostalo vune koju je trebalo prodati flamanskome trgovcu - oko 120 kilograma i to ne one šišane, nego čupane, od koje su se mogle dobiti najfinije niti. Nadala se da će za to izvući što bolju cijenu sada kada tržište nije bilo tako zasićeno.

"Za samo dva mjeseca titula tvojega oca će prijeći na tebe", reče ona i obeća mu rođendansku gozbu vrijednu mladoga gospodara.

Nedostajao joj je, on i njegov razdragan smijeh, njegov um, njegova nemirna snaga, ali još se više bojala njegova povratka. Ni Finn neće biti sretan zbog toga. Obećala mu je da će držati Alfreda dalje od Rose. Ali Alfred je bio njezin sin. Finn će jednostavno morati bolje

pripaziti na svoju kćer, zabraniti prisnost kakvu je dopustio između Colina i Rose. Vidjela ih je kako zajedno pripremaju Finnove rukopise, igraju se lovice u vrtu dok je njihov smijeh dopirao do prozora s kojega ih je promatrala. Colin je uvijek bio previše ozbiljan, zadubljen u misli, pa je Kathryn bilo drago zbog njegova prijateljstva s tom djevojkom. Ali jedanput ili dvaput joj se učinilo da između njih vidi pogled koji je upućivao na nešto više, nešto intimnije, iskusno, manje nevino. Čak je i Finnu to spomenula. On joj je rekao neka se time slobodno ne zamara. Oni su bili samo prijatelji, samo djeca koja nisu ništa znala o odraslome svijetu. Ali Alfred? Alfredu Finn nije vjerovao.

Sama pomisao na Finna probudi u njoj čežnju. Prije tri dana je otišao u opatiju Broomholm s dovršenim stranicama rukopisa pažljivo umotanim i spremljenim u bisage. Nije ga očekivala sve do idućeg dana. Spavala je sama već dvije noći pa joj je nedostajalo njegovo tijelo obavijeno oko njezina poput šala, njegov dah koji joj grije vrat. Sama njegova blizina joj je pružala neobičan osjećaj ugone. Vrućina u njoj, koja je znala povremeno proključati, sada je mlako mirovala. I glavobolje su se stišale. Već je tjednima nije boljela glava, sve do danas.

Postala je strastvena žena, iako, strogo uzevši, oni nisu bili krivi za preljub - Finn joj je to naglasio još onaj prvi put kada su zajedno ležali, prvi put kada joj je raspustio kosu i poljubio vrat, prvi put kada joj je milovao grudi istim onim gracioznim rukama kojima je nanosio boju na listove sa svetim tekstovima. Njegova je Rebekka već odavno bila mrtva, rezonirao je, Roderick također. Čak je i Crkva priznavala potrebe tijela - to nije *smrtni grijeh*; lako se poništi s nekoliko Očenaša. Zatim ju je poljubio u čelo i primio za bradu, podignuo joj glavu kako bi ga pogledala. Njihovo je sjedinjavanje bilo više od pukog zadovoljavanja nagona - bilo je to duhovno ujedinjenje. Moralo je biti, ma bez sumnje je bilo odobreno od Boga, a njihova je zajednička radost služila kao potvrda tome.

Ona je odbacila svoju krivnju, a njegovo uvjeravanje uzela kao komadić namočena kruha, poput hostije, da umiri savjest. On je postao njezin ispovjednik. Samo je on mogao odagnati njezin osjećaj krivnje. Ali sada, kada ga nije bilo, osjećaj krivnje se vratio. Djeвица sigurno nije odobravalala bludničenje. Kathryn je u to bila sigurna. Istina, nije baš s njome komunicirala u posljednje vrijeme - sada kada nije bilo svećenika

koji će je nadgledati, više se nije molila čak ni u vrijeme večernjice, a dosta je često bila zauzeta i za vrijeme ranojutarnje molitve.

A nije pazila ni na druge stvari. Iako joj je 'žensko prokletstvo' bilo neredovito - jako krvarenje, a onda mjesecima ništa - nagađala je da je još uvijek plodna. Svejedno joj nije bilo važno. Čak je i maštala da rodi njegovo dijete. Promatrala je njegovu prelijepu Rose i čeznula za vlastitom kćeri. Dijete ljubavi, rođeno izvan braka, kojega bi se klonili, sažalijevali ga i prezirali. Sveta Majko, kako je samo bila ludo nesmotrena. Iako je svega toga bila svjesna, svejedno joj je nedostajao Finn, čeznula je za njegovim povratkom.

Nakon rasprave sa starijim sinom osjetila je dobro poznato zatezanje na licu, oštru probadajuću bol ispod jagodične kosti. Izgubila je živce, vikala je na njega, rekla mu je da je neodgovoran poput oca. Morat će ga ponovno potražiti i reći mu da joj je žao. Iskupit će se nekako za njegov rođendan. Ali sada je samo željela popiti nešto hladno pa pođe u kuhinju potražiti Agnes.

Isprva Kathryn nije primijetila dim. Kuhinja je uvijek bila zadimljena zbog mesa koje se peklo i masnoća koje su cvrčale na vatri. Ako joj se zrak u golemoj prostoriji i učinio plavlji nego obično, Kathryn je to pripisala listopadskom suncu. Prodiralo je kroz kuhinjska vrata koja su bila otvorena kako bi jara iz kuhinje izašla van. Svjetlost se raspršila po prostoriji i obasjala plavičastu maglicu koja je u slojevima visjela iznad dugačkog drvenog stola na kojem je Agnes radila. Starija je žena bila oduvijek prisutna u Kathryninu životu pa, iako je Kathryn kao i ostali iz njezina staleža smatrala sluge samo vlasništvom, ipak je, poput djeteta koje se uporno ne želi odvojiti od stare, pohabane igračke ili pokrivača, u njoj pronalazila utjehu. Bila je rijetkost, znala je, da žena nadgleda kuhinju plemićkoga doma, ali Kathryn se za Agnes izborila u svojem bračnom ugovoru. Blackingham je bio posjed koji je donijela u miraz, a u slučaju njezine smrti posjed bi pripao Rodericku. Otrov je bio stalna prijetnja ako se supružnici nisu slagali. Stoga se ona svojski potrudila osigurati da joj kuhinja ostane odana.

Agnes, potrebno mi je hladno piće." Ona se spusti na tronožac za radnim stolom, isti stolac na kojem je Finn sjedio kada je dolazio u posjet

kuharici, iako sada rjeđe kada je u sate odmora bio zauzet drugim stvarima.

Agnes žustro kimne glavom prema pomoćnici u kutu. "Uzmi vrč s poklopcem s one police i donesi gospodarici mlaćenice iz podruma."

Djevojka, mršavo stvorenje od kojih četrnaest godina, kao da je nije čula, ali onda se protegne i dohvati vrč.

"Čekaj. Prvo operi te svoje prljave ruke. Vidjela sam te kako dragaš ono šugavo pseto kojemu uvijek dobacuješ ostatke hrane."

Djevojka polako pode do kositrenog lavora na kraju stola i počne prati ruke. Nije ih, kao većina djece, prala površno, nego je stajala kao u transu, prebacivala ruku preko ruke, metodično, dok je voda kapala i prskala je po košulji umrljanoj pepelom.

"Dosta bi bilo pranja. Požuri. Lady Kathryn ne može čekati cijeli dan. I pazi kako nosiš mlaćenicu."

"Nisam je prije vidala", reče Kathryn kada je djevojka izašla.

Krupna kuharica uzdahne dok je dizala teški lonac i stavljala ga na vatru, zatim pregačom obriše graške znoja s lica. "Nije baš od pametnijih. Njezina me majka preklinjala da je uzmem. Rekla je da je više ne može hraniti. Ali čini mi se da je s njom više posla nego koristi. Možda ću je morati izbaciti."

Ali Kathryn je znala da će Agnes unatoč osornom držanju zadržati to dijete. Stara je kuharica možda i neće hvaliti, ali će djevojka biti sita. Iako je Agnes hranila mnoge siromahe oko Aylshama iz blakingamske kuhinje, Kathryn je znala da kuharica umješno upravlja svime i vjerojatno više uštedi nego potroši. Uostalom, dobrotvorna djela bila su djela pokajanja, pa je time što se ne miješa Kathryn smatrala i sebe sudionicom Agnesina milosrđa.

Ona pogleda u hrpu dronjaka u kutu pokraj ognjišta. Krevet za psa, a ne za dijete, rekao bi Finn da je ovdje.

"Agnes, neka dijete dobije slamaricu i topli pokrivač. Noći su sve hladnije."

Na licu kuharice se vidjelo koliko je iznenađena. "Da, gospodarice. Odmah ću se za to pobrinuti."

Kathryn se nakašlje. "Ovdje je danas zrak vrlo težak. Je li dimnjak očišćen u posljednje vrijeme?"

"Da, prošli mjesec. Ali od ujutro kroz njega puše vjetar po žeravici."

Djevojka se vratila s mlaćenicom, sramežljivo je dala Kathryn i nespreno se naklonila. Kathryn primijeti da je vrč poluprazan, ali ne reče ništa. Djevojka je ili pola prolila ili nije natočila do kraja u strahu da ne prolije i dobije batine.

Agnes mahne prema njoj teškom kuhačom. "Sada pođi do krletke s golubovima i ulovi ih nekoliko. U kamenoj kući dolje iza praonice. Znaš gdje je praonica - iza spremišta s vunom."

Djevojka nijemo kimne pa zastane oklijevajući, kao da nije shvatila što joj je kuharica zapovjedila.

"Dva debela goluba", reče Agnes. "Hajde, kreni."

"Tučeš li je, Agnes?" Kathryn samu sebe iznenadi kada je čula pitanje koje je prešlo preko njezinih usana. Ali nešto u vezi s tom djevojkom ju je dirnulo, na neki je neobjašnjiv način podsjetilo na nju samu. Neobjašnjiv, jer je ona odgajana kao privilegirano dijete, ipak znala je što znači strah od neuspjeha, drhtaj nesigurnosti u nazočnosti autoriteta.

"Tučem li je? Ne, jedino ako pod tući ne podrazumijevate povremeni udarac kuhačom po ramenu samo kako bih privukla njezinu pozornost."

"Lagani udarac malenom kuhačom", reče Kathryn. "Tako je nježno građena."

Upravo u tom trenutku djevojka čija ju je sudbina zabrinula pojavi se na vratima bez golubova, očiju raširenih od straha.

Agnes uzdahne. "Što je, dijete, zar nisi u stanju pronaći krletku s golubovima? Rekla sam ti..."

Djevojka je prekine gotovo nečujnim šapatom. "M-molim vas, oprostite, gospođe", ona pogleda lady Kathryn pa Agnes, očito nespobna da iz svoje sirotinjske perspektive shvati razliku u staležima između njih. "V-vratila sam se da vam rečem."

"Da nam kažeš što? Što to blebećeš?" upita Agnes. "Gori v-vatra. Gori spremište s vunom", šapne dijete. Spremište s vunom. Iznenada Kathryn postane svjesna jačeg mirisa koji je dolazio s dimom. Nije to bio miris loja koji je kapao u vatru na ognjištu nego smrad izgorjele vune. Sto dvadeset kilograma vune - čista zarada. Ona odgurne djevojku i potrči u smjeru spremišta za vunu. Ali sve što se vidjelo na mjestu na kojem je trebala biti zgrada bio je gust crni dim i narančasti plamen.

Kada je Kathryn stigla do spremišta za vunu, ono je već bilo potpuno zahvaćeno plamenom. Simpson i nekolicina muškaraca, uglavnom blakingamski zemljodjelci i konjušari, stajali su na mjestu kamo vjetar nije nosio gusti dim dok su im se prazna kožna vjedra za vodu bespomoćno njihala uz tijelo. Gledali su kako se jedan kut krova uleknuo, a onda uz glasan prasak puknuo i urušio.

"Nema pomoći - požar se više ne može ugasiti", reče Simpson, ali Kathryn primijeti da se baš i nije trudio i da nema vjedro.

"Da, to je kao da pišaš u more." Muškarac kojega Kathryn nije znala - vjerojatno jedan od najamnih radnika kojega je zaposlio Simpson da pripremi spremišta za zimu - razjapi usne pokazujući bezubi osmijeh ispod rijetkih brkova.

Kada se lady Kathryn približila, njegov osmijeh nestane. On skine prljavu kapu te joj traljavo i nevoljko pokaže poštovanje.

"Oprostite, gospo."

Simpson istupi i odgurne radnika kao da je snop žita ili grana s drveta koja mu se ispriječila na putu.

"Nismo ništa mogli učiniti, gospo", reče on. "Spremište je planulo u trenu. Podnice koje se godinama natapaju voskom od vune samo su potaknule vatru, a tu je još bila i vreća s vunom."

Željela je izbrisati taj glupav osmijeh s njegova samozadovoljna lica. Kada bi samo imala nekog drugog, bilo koga iz njegova staleža, da ga zamijeni, tog bi ga trenutka otpustila. Ona stisne zube i udahne zadimljen zrak. Spopadne je kašalj što joj dodatno pokvari raspoloženje i umanju dostojanstvo. Oči su je pekle od pepela i nemoći. Kuckalo joj je u lijevoj sljepoočnici.

Računala je da će sa zaradom od preostale vune odjenuti svoje dječake. Dugi plašt s izvezenim grbom mogao bi stajati cijela tri šilinga, što je bila dvodnevna plaća nadničara. Kako se približavao njihov rođendan, bili su joj potrebni dodatni zlatnici za namirnice. Sada, kada je pola kile šećera od šećerne trske ili pola kile začina stajalo više od petodnevne nadnice vještog radnika, bilo je sve teže i teže održavati privid blagostanja. Ona je štedjela gdje god je mogla kako bi platila visoke poreze, ali kada mladi gospodari Blackinghama postanu punoljetni, od nje će se očekivati da češće prima goste s bogatijom trpezom.

"Ne razumijem kako se to moglo dogoditi", reče ona između kašljanja povišenim tonom kako bi nadglasala huku vatre. "Vjetar je raspirio plamen, ali što je izazvalo požar? Tjednima nije bilo olujnih oblaka."

"Netko je vjerojatno ostavio svijeću preblizu vreći s vunom." On pogleda Agnes i sudoperku koje su došle za Kathryn, stale pokraj nje i gledale što se događa. Simpson podigne ton kako bi ga svi čuli. "Netko nepažljiv. Ili pijan. Pitajte pastira ako se uopće pojavi."

Bezubi muškarac ponjuši zrak i protrlja ćelavu glavu smežuranu poput prošlogodišnje repe. "Da mene pitate, rekao bih da se u dimu osjeća neki gadan slatkasti smrad. Ne gori to samo vuna, više kao da gori meso."

On skupi usne i pljune. Pljuvačka kao da je probušila rupu u vjetru, a onda završila kao pjenasta mrlja kod njegovih nogu. On nastavi: "Možda vam, gospodarice, sada nitko ne nedostaje, ali da sam na vašem mjestu, ja bih prebrojio one koji su mi važni."

Rekao je to nekako ležerno, kao da govori o nestalim kolima ili šalici. I Kathryn je osjećala taj jetki miris koji je protkao dim, miris goruće vune i drva mirisom spržene masti, kože i kose. U želucu joj se nešto stisne prijeteći da izbací njegov sadržaj.

Alfred. Gdje je Alfred? Zar nije trebao biti s nadglednikom?

Simpson zna o čemu razmišljam, pomisli ona. Ipak čeka i naslađuje se. Natjerat će me da ga pitam. Ona pokušava zadržati miran ton. "Simpson, znate li gdje je gospodar Alfred?"

"Mladoga sam gospodara vidio prije. Kada je izlazio iz dvorišta. Pretpostavljam da je u Bijelom Jelenu. Po načinu na koji je psovao konja rekao bih da je krenuo onamo u potragu za vrčem piva ne bi li se smirio. Prije toga je bio kod vas, gospo, nije li?"

Nju preplavi olakšanje i da joj dovoljno snage da ne obrati pozornost na nadglednikovu podmuklu aluziju. Jara od vatre joj je palila lice. Vjetar je šibao pa su iskre poletjele uvis kada se uz tresak srušio krov. Grupica promatrača se u isti čas makne u zavjetrinu, dalje od iskri. Plamen sada više nije gutao zgradu nego kao da je glodao njezine nagorjele kosti. Toplina je bila previše jaka da bi se prišlo bliže.

Kathryn pogleda u sredinu vatrenog pakla gdje je pao krov. Možda se tamo zatekao kakav prosjak koji je tražio sklonište od sinoćnjeg hladnog vjetra, ili životinja koja se došuljala kroz pukotine u podu. Ponovno joj zadrhti u želucu. Jadnog li nesretnika, bio to čovjek ili životinja, koji leži

pod gorućim balvanima. Ali hvala Bogu da to nije bio Alfred. A Colin nije imao nikakva posla u spremištu za vunu.

"Ovdje se više ništa ne može učiniti", vikne ona kako bi nadglasala prštanje i hućanje vatre. "Vratite se svojem poslu." Ona im okrene leđa. Njezin je uzdah bio glasan gotovo kao huka vatre. "Hajdemo, Agnes. Jedino što nam preostaje je da pustimo da vatra sama izgori do kraja. Ono što je izgubljeno, izgubljeno je, i ništa, pa ni naše usrdne želje, ne može to vratiti."

Sudoperka pojuri poput prestrašena zeca - vjerojatno na svoju prostirku od dronjaka pokraj kuhinjskog ognjišta, pomisli Kathryn. Ali starija se žena ne pomakne. Piljila je iza Kathryn u prednji dio zgrade gdje su nekoć bila vrata. Zatim potrči prema vatri posrćući, jer su joj se skuti sukanja nespretno omotali oko nogu. Ona uspije ostati na nogama i nastavi dalje poput plivača koji se bori s jakom strujom. Činilo se kao da ide ravno u plamen. Kathryn potrči za njom dozivajući je.

"Agnes, vrati se. Zapalit ćeš se ako prideš bliže. Vrati se. Pusti da izgori."

Ali kada je Kathryn stigla do nje, Agnes je pala na koljena i počela naricati njišući se u ritmu svojih prodornih jauka. Stisnula je na prsa nešto što je podignula s tla. Lady Kathryn klekne pokraj nje i nježno joj povuče ruku da vidi što je to pronašla.

Bila je to pastirska torba. Kožnata torba koju je John nosio. Kathryn ga valjda nikad nije vidjela bez nje. Smrad o kojem je seljak govorio, smrad izgorjelog mesa - to je Agnesin muž gorio u spremištu.

Toplina od vatre joj je palila kožu, ali Kathryn klekne pokraj Agnes i zagrlj stariju ženu. "Nismo sigurni da je to on, Agnes. John je možda otišao po pomoć. Možda se vrati svaki čas."

Prolazile su minute, kao godine, ali John se nije vraćao. Simpson i grupica promatrača se polako udalje, nedvojbenu u strahu da ih ne pozovu na kakvo junačko djelo. Ali Kathryn je znala da se ne može ništa učiniti. Ako je to Johnovo tijelo gorjelo ispod urušena krova, jedva će pronaći ostatke koje će moći pokopati.

Njih su dvije tako zagrljene klečale ispred te pogrebne lomače poput drevnih vjernica koje se mole u poganskom žrtvenom obredu. Kathryn su zaboljele noge i ramena od nezgodnog položaja puno prije negoli je Agnes prestala naricati i pokušala reći nešto suvislo. Oči su joj bile suhe.

Nije bilo suza, samo očajničko, grozno jaukanje, više nalik na životinjsko nego ljudsko. Prvi put za sve te godine koje je provela sa svojom sluškinjom Kathryn shvati da osoba čiju je službu uzimala zdravo za gotovo zapravo vrlo nalikuje njoj samoj, osobi koju je služila. Agnesina je tuga za njezinim Johnom bila onoliko duboka i stvarna koliko bi i za Kathryn bila njezina tuga. Iako, Kathryn nije osjetila tugu kada je njezin muž umro. Ali Kathryn bi mogla osjetiti takvu tugu, ako ne za mužem, onda za sinovima. Možda čak i za Finn timer. Ona još jedanput osjeti drhtaj olakšanja što u gorućem spremištu za vunu nije njezin sin. A zatim je obuzme osjećaj krivnje jer joj je laknulo, što je, ako je već netko morao izgorjeti, bolje da je to bio John, a ne Alfred.

"Ako je to John, platit ću mise za njegovu dušu, Agnes. A kada se vatra ugasi, otići ćemo po njegovu jedno tijelo i pokopati ga pokraj kapele."

"Vi biste to učinili za mojega Johna, gospo? Nakon onoga što je Simpson rekao?" A onda, prije nego što je Kathryn uspjela odgovoriti: "On griješi, znate, moj John nikad ne pije danju. Samo uvečer kada ga svlada neka čežnja. On nikad ne pije žesticu dok radi."

"Znam, Agnes. Nemoj time razbijati glavu. Znam da je John bio dobar sluga i da ste ti i John odani Blackinghamu."

"Da, odani smo. Ali John ne bi bio ostao, ne bi bio ovdje i poginuo da nije bilo mene." I tada joj ramena zadrhte od jecaja bez suza.

Kathryn je znala na što ona misli. Već dugo je samo Agnesina odanost sprečavala taj par da ne potraži slobodu i počne zarađivati bolju nadnicu.

"Hajdemo." Ona gotovo podigne krupnu ženu, koja se činila još težom od bremena tuge. "Johnu ne možemo nikako pomoći." A onda neuvjerljivo doda: "Ako je to uopće John."

Ona uzme kožnatu torbu od Agnes i otvori je ne bi li pronašla kakav dokaz čija je. Unutra je, kao u svim takvim torbama, bila kutijica s katranom, nešto konopca, nož, malo kruha, sira i luk umotan u voštano platno. Agnes vikne kada je vidjela sadržaj.

"To sam mu ja spakirala kada je jutros odlazio. Rekao je da će biti daleko u polju, ali da će se vratiti prije mraka." Glas joj se slomi.

Kathryn izvadi kožnatu čuturu, izvuče čep od tkanine i onjuši sadržaj. Od oštrog mirisa alkohola nabere nos.

"Pogledaj, Agnes. Još je puna. Nije otpijen nijedan gutljaj. Ako je John ušao u to spremište, imao je dobar razlog. Odbacio je torbu pokraj vrata kao da se žurio. Nešto je vidio. Možda je primijetio da gori i požurio ugastiti vatru." Ona privije Agnes k sebi. "Možda je tvoj John umro kao pravi junak, Agnes."

Agnes pogleda svoju gospodaricu lica smežurana od boli.

"On je živio kao pravi junak, gospo, a ja mu to nikad nisam rekla."

Do večeri su pougljenjeni ostaci onoga što je nekoć bio Agnesin muž pronađeni na zgarištu. Sir Guy se pojavio upravo kada su se Kathryn i Agnes vratile u glavnu kuću pa je na Kathryninu molbu brzo prikupio grupu gasitelja - čak ni mrzovoljni nadglednik nije želio da šerif primijeti da oklijeva - kako bi stišali vatru i mogli izvući Johnovo tijelo. Sumrak se prikrađao kada su muškarci pozvali žene natrag na mjesto požara. Iznijeli su pastira, umotali ga u čisti pokrivač pa ga pokazali prvo lady Kathryn, a onda i udovici. Agnesi se otme uzvik, nerazumljive riječi koje Kathryn nije mogla razaznati, ali značenje je bilo jasno po mahnitom lamatanju ruku. Agnes je htjela da rastvori pokrivač kako bi mogla vidjeti muževo lice. Kathryn je shvaćala njezinu potrebu da se uvjeri je li to on.

"Gospo, ne bih vam preporučio..." zausti sir Guy, ali na odrješito Kathrynino kimanje preko volje slegne ramenima, klekne pokraj tijela i makne pokrivač kako bi pokazao lice mrtva muškarca.

Kathryn je morala okrenuti glavu kako bi zaustavila mučninu, ali zagrlj Agnes kada je osjetila kako se udovičino tijelo opušta. Johnove kosti i izgorjela koža više nisu bile nalik ni na što ljudsko. Sva je koža s lica izgorjela. Dvije su rupe zjapile prazne na mjestu gdje su nekoć bile oči, u lubanji bez kose pokrivenoj crnim prugama i kožom koja se gulila i još uvijek pušila. Ali jedan je pramen dobro im poznate oštre sijede kose stršio iznad lijevog uha koje nije izgorjelo.

Kathryn pusti da Agnes nježno sklizne na tlo uz muža. Dok je plakala, Kathryn je nije nastojala utišati, pustila ju je da isplače tugu.

Napokon, kada se Kathryn učini da više ne može izdržati, a Agnes je bila preslaba da joj se suprotstavi, ona napola podigne-napola povuče udovicu odatle.

"Ondesite Johnovo tijelo u kapelicu", reče. "Mi ćemo doći za vama." Zatim se okrene sir Guyu. "Bit ću vam vrlo zahvalna, gospodine, ako podete do crkve Svetog Mihaela po svećenika. Johnova duša mora dobiti odrješenje grijeha. Još večeras. Radi Agnes. Poslat ću nekoga iz svojeg kućanstva s vama."

Ona pogleda u skupinu promatrača tražeći sinove i ugleda Colina, blijeda i potresena, kako stoji na rubu gomile. Ovo je previše za njega, pomisli ona. Izgleda bolesno. Ali u tom se trenutku nije imala vremena baviti njime.

"Bila bih sretna kada biste dopustili da Colin pođe s vama, sir Guy. Moj mlađi sin ima nježnu dušu, a posao je melem za zabrinutost. Poslala bih ga samoga, ali budući da se spušta noć... Uostalom, otac Benedict će se osjećati sigurnije u vašem društvu."

"Otac Benedict? Zar nemate svojeg ispovjednika?"

Ona u njegovu izrazu lica pročita neodobravanje. Zašto su svi bili tako zabrinuti za stanje njezine duše?

"On je još na proljeće umro od dizenterije." Ona pokuša zadržati miran ton. "Još mu nisam pronašla zamjenu, ali se redovito molim nasamo."

To i nije sasvim bila laž. Iako se nije držala kanoničkog časoslova, svakoga je dana molila krunicu. Povremeno je posjećivala kapelicu od opeke koja se naslanjala na stražnji dio glavne kuće. Ona i Finn su ondje čak dvaput bili zajedno. Sjedili su u prve dvije od četiri klupe i molili pred malenim pozlaćenim kipom Djevice Marije koji se nalazio na oltaru. Njegove su molitve bile manje tradicionalne, ali nekako osobnije od njezinih. Nije ih izgovarao, nije molio krunicu, samo je sjedio zadubljen u misli dok je ona tiho ponavljala Zdravomarije.

Sir Guy je šutio kao da čeka dodatno objašnjenje.

"Mi se uzdamo u svećenike iz Svetoga Mihaela. Otac Benedict je uvijek na usluzi Blackinghamu. Novcem zarađenim od prodaje vune velikodušno smo pomogli izgradnju Svetog Mihaela."

Ako je i imao još nekih primjedbi o načinu na koji se u Blackinghamu molilo, on to zadrži za sebe. Izraz nezadovoljstva nestane s njegova lica, kao riječi u pijesku isprane valom, zamijeni ga onaj njegov uobičajen tajnovit, nedokučiv izraz. Kathryn se Guy de Fontaigne nije osobito

sviđao. Smatrala je da je drzak i lukav, možda čak i opasan, ali unatoč svemu, bilo joj je drago što je tu.

A kada je kucnuo petama i rekao: "Kako želite, gospo. Ne vraćam se bez svećenika, a pokušat ću i skrenuti misli vašega sina sa strahote kojoj je upravo prisustvovao", ona se gotovo raznježi od njegova osmijeha.

Budući da je riješila pitanje svećenika i Colina, mogla se posvetiti zadatku od kojega je strepila. Na trenutak joj preleti mislima da pozove Glynis kako bi pomogla Agnes s tijelom, ali prazan izraz lica stare kuharice jasno joj je dao do znanja da će ona sama morati voditi pranje - ako se spaljeno tijelo uopće može oprati - i stavljanje tijela na odar. Agnes je od boli bila potpuno nesposobna da bilo što poduzme. Hvala bogu što imam dobar želudac, pomisli Kathryn. Kada bi samo glavobolja popustila.

Ona odvede Agnes u kuhinju, posjedne je ispred ognjišta i prinese pehar piva njezinim usnama. "Popij ovo", reče joj. Agnes otvori usta i počne piti, pokreti su joj bili grčeviti i drveni, nalik na pokrete pantomimičara u božičnoj predstavi.

"Agnes, ako misliš da nisi u stanju pripremiti Johnovo tijelo za ukop, pozvat ću Glynis da mi pomogne."

Starica odmahne kratkim trzajem glave. "Ne, to je moja obveza, posljednje što mogu učiniti za njega."

Kathryn je potapše po ramenu kako bi je utješila. "Onda ćemo to učiniti zajedno."

Proleti joj mislima što bi Roderick rekao na to što će ona dirati tijelo sluge, a zatim je, kao plimni val, pogodi čežnja za Finnom. Za njegovom snagom, samouvjerenošću i suosjećanjem.

Simpson polako uđe kroz kuhinjska vrata. "Tijelo je u kapelici, gospo. Ako vam više nisam potreban, vratit ću se svojoj večeri. Sluga mi ju je upravo poslužio kada me je sir Guy pozvao da mu pomognem."

"Svakako, Simpsono, samo idite. Bila bi šteta da vam se večera ohladi."

Lice mu se zarumeni do boje kuhane šunke. On se okrene, ali baci još jedan pogled preko ramena.

"Uzgred, gospo, ako želite saznati više o požaru u spremištu za vunu, najbolje je da prvo ispitajte onog svog sina."

Prostačko pseto. Dobaciti takvu zlobnu aluziju, a onda se povući prije negoli ona može odgovoriti. Je li Alfred svojim nemarom možda izazvao požar zbog kojega je izgorjelo spremište? Ili još gore, je li to iz bijesa učinio namjerno? Upravo su se tog jutra sporječkali. Ali to je suludo. Ovako je i on bio na gubitku. Iako, tko je mogao dokučiti mladenački temperament i logiku? Morat će ga prvom prilikom pozvati na red uz uvjet da bude dovoljno trijezan da joj iskreno odgovori. Ali sada je imala prečeg posla.

Agnes je skamenjeno sjedila pred ognjištem dok ju je sudoperka gledala raskolačenih očiju pa Kathryn pođe potražiti čiste plahte. Prvo izabere one od grubljeg platna, zatim uzdahne, gurne ruke dublje u škrinju i izvuče finije plahte. Prekopa svilene niti u svojoj košari za šivanje u potrazi za dovoljno jakim koncem te uzme kutijicu s iglama.

Na putu u kuhinju pronade Glynis i da joj upute da postavi stol u solaru. Poslije će morati organizirati i pristojnu večeru za sir Guya, svećenika i svoje sinove, ali o tome nije mogla sada razmišljati.

Ona se vrati u tamnu izmaglicu zadimljene kuhinje i što je nježnije moguće obrati se kuharici. "Hajdemo, Agnes. Idemo učiniti još ovo posljednje što možemo za Johna."

Zajedno pođu do kapelice kako bi umotale tijelo u mrtvačku ponjavu i zašile je.

DEVET

Noćni gavran pod strehom simbolizira pustinjake koji žive pod okriljem Crkve jer znaju da moraju biti tako sveti za života kako bi se sva Sveta Crkva, koju čine svi kršćani, mogla osloniti na njih... Zato se pustinjakinja i naziva pustinjakinjom jer je vezana uz crkvu kao što je sidro vezano za bok broda kako bi ga držalo da ga valovi i oluja ne preokrenu.⁷

ANCRENE RIWLE

(KNJIGA ZA PUSTINJAKINJE, 13. STOLJEĆE)

Finn je uživao u putovanju u opatiju Broomholm. Bio je vedar dan, topao za listopad, svakako drugačiji od onih turobnih listopada na koje je bio naviknut u planinama šiljastih vrhova koje su činile granicu između Engleske i Walesa. Čak bi se i u Londonu u to vrijeme ustalile kiše. Ali ovdje je bilo nalik na sunčano razigrano ljeto, danima nije kišilo. Proveo je noć u opatiji, ali ne kao običan hodočasnik ili putnik koji je pronalazio zaklon u krilu za putnike namjernike, nego kao poseban opatov gost. Dobro je večerao i čvrsto spavao. Okružen kamenim zidovima koji su stoljećima upijali tišinu sanjao je Kathryn i probudio se s osmijehom na licu i vlažnim plahutama - to mu se nije dogodilo još od mladosti.

Tog je jutro doručkovao s opatom koji je pozorno proučavao zakučasti pleter i isprepletene zlatne križeve na tamnocrvenim stranicama. "Ovo je

⁷ Anchoress - pustinjakinja, od riječi anchor - sidro, biti usidren, u ovom slučaju vezan za pustinjački stan.

prekrasno. Vrlo složeno. Pravi ispit iluminatorovih sposobnosti. Kakva perfektna simetrija! Ne samo savršena uporaba kista nego i osjećaj za kompoziciju. Neće biti lako napraviti korice koje će biti dostojne ovoga."

Finn je sa zadovoljstvom umjetnika slušao pohvale, pa je s još većim tekom kušao opatovu izvrsnu šunku i sir. Opat je pregledao prvih pet poglavlja, pozorno proučio svako, prelazeći kažiprstom na kojemu se isticao prsten preko crteža iscrtanih temperom. "Odličan rad. Oduševljen sam."

On preda stranice bratu Josephu koji je stajao iza njega i sumnjičavo gledao Finna. Tijekom prvog putovanja iz Broomholma u Blackingham redovnik je bio ugodan suputnik i Finn ga je jučer toplo pozdravio, ali zauzvrat je doživio hladan prijem. Odonda je pokušavao dokučiti čime ga je uvrijedio.

"Vaša je umjetnost dostojna sadržaja", reče opat. "Unajmio sam prilično znamenitog draguljara da izradi korice od čistog zlata ukrašene dragim kamenjem."

"Ali Vaša ekscelencijo, svakako valja pohvaliti i rad vaših pisara. Oni su mi osigurali dobro napisan tekst." Redovnici su obavili zamoran posao prepisivanja cijeloga teksta, a njemu su ostavili da izradi samo inicijale i bordure. "Moj latinski nije tako dobar kao što bi trebao biti, ali prepoznajem dobar prijepis."

Finn je s nelagodom osjećao prezriv pogled brata Josepha. O čemu se radilo? Je li nešto u vezi sa Svetim pismom? Sigurno je to. Prijevod. Wycliffe i njegov engleski prijevod Biblije. Finn se iznenada sjeti kako se brat Joseph nagnuo preko stola u velikoj dvorani u Blackinghamu i čvrsto stisnuo malene usnice zbog nečega što je Finn rekao. Razgovarali su o Wycliffeu i lolardima, i Finn se nejasno sjećao da je branio prozvanog svećenika. To baš nije bilo najpametnije uzimajući u obzir okolnosti u kojima je bio.

"Pazite, brate Josephe, da ih ne zamrljate", reče strogo opat preko ramena. Zatim se okrene prema Finnu koji je sjedio prekoputa za stolom, odgurne stolac i spusti prekrížene ruke na prsa, prekrivajući bogato ukrašen križ koji mu je visio oko vrata. Izgledao je poput čovjeka veoma zadovoljnog sobom.

"Finne, itekako ste zaslužili ugled."

"Drago mi je što ste zadovoljni."

"Zadovoljan. Ja sam više nego zadovoljan. Takav rad zaslužuje dodatnu nagradu. Kakvi prekrasni pigmenti... koliko je samo pozlate na početku svakog poglavlja... Znam da to nije jeftino, prijatelju." On kimne prema bratu Josephu koji je, čini se, shvatio njegovu nijemu zapovijed. Redovnik se brzo vratio s izrezbarenim kovčežićem, pažljivo ga spustio pred opata i odstupio u stranu. Ukočenost njegovih pokreta jasno je pokazivala redovnikovo nezadovoljstvo na koje opat nije obraćao pozornost dok je oko pasa tražio ključ, otvorio poklopac i izbrojao šest zlatnika. Pređa ih Finnu.

"Hvala vam na velikodušnosti."

"Vaš je rad toga vrijedan."

"Čast mi je biti sluga ponizan vašoj opatiji."

Opat tada izvadi i nekoliko srebrnih novčića, spremi ih u vrećicu, zaveže je špagom i također pređa Finnu.

"A ovo je za gospodaricu Blackinghama. Molio bih vas da budete tako ljubazni i da joj to predate."

"Osobno ću joj to dati na ruke." Finn se nasmiješi i spremi vrećicu u svoju nešto veću koja mu je visjela oko vrata ispod košulje.

"Nadam se da je vama i vašoj kćeri udobno u Blackinghamu."

"Uvjeravam vas da jest."

"Osim tjelesnih, jesu li i vaše duhovne potrebe namirene?"

Je li se to od vlage opatijskih zidova iznenada bratu Josephu začepio nos, ili je to bilo prezirno frktanje?

"Brate Joseph, molim vas pođite do pisarnice i donesite stranice teksta koje su pripremljene za iluminatora."

Brat Joseph žurno izade iz prostorije srdito podignute glave, očito svjestan da su ga otpravili.

"Sada možemo nastaviti."

"Lady Kathryn i pripadnici cijelog njezina kućanstva odani su vjernici. Moja kći i ja često molimo zajedno s njom."

Opat je samo trenutak oklijevao.

"Drago nam je što to čujemo. Postoji izvjesna zabrinutost, budući da ona nema ispovjednika. Otac Ignatius je, malo prije nesreće koja ga je zadesila, izrazio ozbiljnu zabrinutost da su duše Blackinghama možda u opasnosti."

Finn pomisli da je i brat Joseph zacijelo pridonio opatovoj zabrinutosti.

"Uvjeravam vas, ekscelencijo, da to nije tako. Lady Kathryn je dovoljno ispraznila škrinju s novcem i dragocjenostima kako bi osigurala svoju dušu."

Finn gotovo odmah zažali svoju primjedbu. Opat je bio njegov pokrovitelj pa mu se on počne ispričavati.

"Vaša ekscelencijo, molim vas da mi oprostite..."

"Nema potrebe. Možda da kraljevi porezi nisu tako visoki..."

"Možda", složi se Finn.

"Prenesite naše pozdrave cijenjenoj gospođi te i našu zahvalnost i prijateljstvo."

Ozbiljnost njegova tona nadilazila je puko ceremonijalno čavrljanje. Opat je, pretpostavljao je Finn, bio čovjek koji je znao kamo će stablo koje se siječe pasti.

Kada se brat Joseph vratio, Finnov domaćin ustane, što je značilo da je njihov sastanak završio. Finn također ustane. Brat Joseph mu preda prepisan tekst i zapečaćen paket.

U vezi s paketom reče: "Prošli je tjedan ovo za vas donio glasnik s napatkom da ga čuvamo dok vi ne dođete."

"Hvala vam", reče Finn i uzme oba paketića.

"Ima oksfordski pečat." Brat Joseph ga je prkosno gledao.

"Da, doista", reče Finn i spremi oba paketa pod ruku dajući na znanje redovniku kako nema namjeru zadovoljiti njegovu radoznalost. "Vaša ekscelencijo. Brate Josephe." Kimne jednome pa drugome. "Oduzeo sam vam već dovoljno vremena. Hvala vam za gostoprimstvo i pokroviteljstvo. Stojim vam na usluzi. Ubrzo ću se vratiti s novim iluminiranim stranicama."

"Drago mi je što ste vi i vaša kći sigurno i udobno smješteni u Blackinghamu. Naše su ceste zimi ponekad neprohodne. Zima zna iznenada zaskočiti Istočnu Angliju. Poput nestrpljiva muža koji svoju mladenku uzme bez udvaranja i ceremonije."

Kada je začuo tako neprimjerenu metaforu iz usta čovjeka čije su jedino društvo činili sveti ljudi, Finn se na trenutak zapita u kojim li je to vodama opat plovio prije negoli se usidrio u Broomholmu.

Opat mu pruži ruku. "Neka Bog bude s vama", reče. Brat Joseph je šutio.

Zlatnici su bili više nego dovoljni da kupi najkvalitetnije pigmente potrebne za rukopis. Bio je četvrtak, sajamski dan u Norwichu, i Finn je došao u grad upravo na vrijeme da stigne potrošiti nešto novca kojega je neočekivano dobio. Kupio je novu zaimaču za Agnes, jer se žalila da se stara iskrivila, darove za Rose i Kathryn - fine kožnate čizmice, meke poput rukavica, nimalo nalik na prošivene papuče od kravlje kože kakve su obično nosile, najnovije modele, ravno iz Londona. Zakopčavale su se srebrnim kopčama što se u glavnome gradu smatralo najnovijom modom. U veličinu Roseina stopala bio je prilično siguran, za Kathrynino je bio potpuno uvjeren. Često ga je držao u ruci, dlanom joj milovao rist, prstima masirao petu, jagodice između tankih, savršenih prstiju.

Nestrpljivo se želio vratiti Kathryn i Rose, ali s jednakim je nestrpljenjem želio početi oslikavati tekst, kodeks koji mu je u Broomholm poslao Wycliffe. Bit će to nova vrsta izazova. Pristao je obaviti taj posao na nagovor Johna od Gaunta, za kojega je prošle godine oslikao Časoslov, iako tada nije znao kontroverzije koje su se širile oko Wycliffea.

Bio je intrigiran Wycliffeovom uporabom engleskoga jezika u prijevodu Svetog pisma, a sviđala mu se i zamisao manje razmetljivog, jednostavnijeg umjetničkog izričaja. To je svakako bio primjereniji način da se oslika evanđeoska priča od napadnog ukrašavanja dragim kamenjem kako je zamislio opat. Finn je bio impresioniran i Wycliffeovom pojavom, otvorenošću, poštenjem i jednostavnošću, kako u odijevanju tako i u držanju. Finnu se sviđio taj nedostatak pretencioznosti i pompe kojih je bilo u obilju dok je radio za vojvodu. Sve u svemu, nije mu bilo žao što se prihvatio tog posla, ali je dobro znao da mora biti oprezan pa nije otvorio paket pred opatom.

Bilo mu je drago što očitno nitko nije dirao oksfordski pečat.

Već je bilo kasno poslijepodne kada je napustio sajam i uzjahao konja. Osjetiti probadanje u ramenu. Opat je imao pravo. Vrijeme će se promijeniti. Ljeto će uskoro početi uzmicati, ali tako mora biti.

Sve treba imati svoj prirodan slijed. Bit će ugodno provoditi hladne zimske dane u toploj, udobnoj gospodarskoj kući od crvene opeke, okružen svojom umjetnošću i dvjema ženama koje voli. Ali morao je svratiti na još jedno mjesto prije negoli se vrati u Aylsham. Okrene konja prema malenoj crkvi Svetoga Juliana.

Čim je razmaknula zastor, Julian prepozna muškarca koji je kucnuo na prozorčić za goste. "Finne", reče ona. "Drago mi je što vas vidim." U ruci je još držala pergament na kojem je radila.

"Pokucao sam na Aliceina vrata, ali mi se nitko nije javio, zato sam došao na ovaj prozor. Ali vidim da sam vas prekinuo u poslu, oprostite."

"Niste me prekinuli ni u čemu osim u osjećaju nezadovoljstva, stoga je takav prekid dobrodošao. Da vas barem mogu nečim ponuditi, ali Alice još nije bila danas."

"Već sam jeo, ali zato sam vama donio svježeg kruha i još jednu poslasticu."

On iz prsluka izvadi paket i pruži joj ga kroz uzak prozor. Ona ga razmota i uzvikne od užitka. Kruh s finom koricom je uvijek bio dobrodošao, ali malena smečkasta kocka je bila pravo blago.

"Šećer. O, Finne, tu je barem pola kilograma šećera. Svakako previše za jednu osobu." U sebi ona izračuna. Za pola kile šećera moglo se dobiti 360 jaja. Jedno jaje na dan za cijelu godinu. "Uzmite dio natrag."

"Opat mi je velikodušno platilo, a dvorac Blackingham me dobro hrani. Vi imate puno posjetilaca. Siguran sam da ćete naći način da podijelite šećer s drugima."

Njegov je glas bio poput tihog zvuka frule. Ona osjeti kako se opušta, uljuljkana tim valovitim ritmom. On lagano kucne koricu kruha dugim prstima umrljanima bojom, umjetničkim prstima. Pitala se bi li joj se sviđao njegov rad. Zaključi da svakako bi.

"Kruh je netom iz pećnice, još je topao", reče on. "Pojedite malo prije negoli se ohladi."

"Samo ako mi se pridružite", reče ona osjećajući kako joj se iznenada popravlja raspoloženje. "Prođite okolo u Aliceinu prostoriju."

Alice skriva ključ ispod drugog kamena na stazici u vrtu. Možemo podijeliti obrok kroz prozor između moje i njezine sobe. Puno je širi od ovog majušnog otvora."

"Bit će mi zadovoljstvo blagovati u tako svetom društvu."

Dok je osluškivala kako se okreće ključ u bravi vanjskih vrata, ona odreže dva komada kruha pa miris kvasca ispuni prostoriju. Ona sastruže malo dragocjenog šećera na svaki komad. Kada je bila gotova, on je već bio ušao i privukao stolac prozorčiću.

"Imam svježeg mlijeka." Ona privuče svoj stolac kako bi mu sjela nasuprot, natoči dva kositrena lončića do vrha i stavi ih na prozor pred njega. Zatim natoči punu zdjelicu i spusti je na pod kod svojih nogu. Siva se sjena odvoji iz tame u kutu i jurne preko sobe.

Finn se nasmije i pokaže na mačku boje dima koja je ljupko pila mliječnu gozbu. "Vidim da ste našli podstanara otkako smo se posljednji put vidjeli."

"Ovo je Jezabela", reče Julian, odlomi nekoliko mrvica u mačju zdjelicu i pomiluje je iza uha. "Donio mi ju je Polu-Tom. Rekao je da ju je izgladnjelu pronašao na sajmu. Gotovo se ugušila vlastitim krznom."

"Kakvo nevjerovatno ime za družicu svete žene*."

"Otac Andrew, ovdašnji kapelan, nazvao ju je tako u trenutku ljutnje. Prevrnula je kalež s vinom za pričest."

"I dopustio je da ju zadržite nakon takvoga grijeha?"

"Da, kada sam ga uputila na odlomak iz *Ancrene Riwle*, to je knjiga s napucima za pustinjakinje, u kojoj se naglašava da sveta žena smije držati mačku u svojim prostorijama. To ga je, kao i činjenica da ona odlično lovi miševe, uvjerilo."

Zajedno se nasmiju. Bilo je tako ugodno smijati se. U posljednje je vrijeme za to imala malo razloga.

Razgovarali su dok su zajedno blagovali mlijeko i kruh - o Polu-Tomu, o tome kako Jezabela njeguje svoje krzno, o Julianinim otkrivenjima. On je upita o zdjeli s lješnjacima na prozoru.

"Dijelim ih posjetiteljima. Kao podsjetnik Božje ljubavi, jer On voli i najmanja bića koja je stvorio. Molim vas, uzmite lješnjak sa sobom kada budete odlazili. Stajat će vas manje od svete relikvije. Lješnjak je besplatan kao i Božja milost."

* Kraljica Jezabela i Kralj Ahab vladali su u vrijeme proroka Ilije Sjevernim kraljevstvom Izraela. Jezabela je pridobila muža da zabrani monoteističku religiju i uvede pogansko bogoštovlje.

Ona opazi kako je Finnov pogled odlutao do rukopisa koji je ona nabrzinu odgurnula u stranu. Iako je u skromnoj ćeliji ipak postojao malen pisaći stol, ona se koristila prozorskom daskom da na nju odlaže knjige.

"Rekli ste da vam ne ide pisanje?"

Ona proguta pa reče: "Veći dio koji se tiče mojih Otkrivenja i vizija napisala sam prije nekoliko mjeseci. U posljednje vrijeme sam malo pisala."

"Sve od događaja s onim djetetom", reče on.

"Ne mogu zaboraviti tugu majke. Pomiriti se s nemogućnošću da je utješim. Da joj pokažem Njegovu ljubav unatoč smrti njezine malene djevojčice." Ona vrškom prsta pokupi nekoliko rasutih zrna šećera.

Bila je zahvalna što joj Finn nije ponudio isprazne riječi utjehe, ukor kako tuga niječe vjeru pa je stoga grijeh. Njegova se tuga vidjela po stiskanju čeljusti kada mu je ispričala kako je djevojčici bilo bolje, kako joj je rana na nozi zarasla sve dok nije dobila groznicu. Kako je majka bila neutješna, ljutila se na nemilosrdnog Boga koji joj je htio uzeti dijete, kako je proklinjala Crkvu i svinju i biskupa koji je bio njezin vlasnik.

Kada je Julian završila s pričom, nekoliko su trenutaka sjedili u tišini, a onda je on zamoli da mu pokaže rukopis.

Ona gurne hrpu papira prema njemu žvačući slatki kruh u tišini dok je on pregledavao razbacane stranice finoga pergamenta. Jezabela, nakon što je polizala mlijeko iz zdjelice i oprala lice ružičastim jezikom, sklupčala se u Julianino krilo i poluzatvorenih očiju oprezno gledala Finna kako čita. Prela je dok ju je Julian češkala između raščupanih ušiju.

Prolazile su minute. Julian se osjećala nelagodno. Spoznaja da žudi za njegovim odobravanjem iznenadi je i uzruja. Jezabela, kao da je osjetila njezin nemir, skoči joj s krila i pođe u sjenovit kut. Napokon, Finn složi stranice u urednu hrpu, uredniju negoli je bila, i odloži je na prozor.

"Ja nisam pobožan čovjek, ali mogu shvatiti da vaše učenje o Bogu koji voli, Bogu Majci, može potaknuti mnoge na istinsko shvaćanje suštine Boga. To je tekst vrijedan iluminiranja."

Iako je tvrdio suprotno, ona je vjerovala da je on ipak vrlo pobožan čovjek, premda ne u onom kreposnom smislu kakav su mnogi javno iskazivali kronicama i bogato ukrašenim križevima. Pa unatoč bojazni da ju je obuzela oholost, ona je bila zadovoljna što se njemu svidio njezin

rukopis, iako ju je to malo i posramilo. Ona, za razliku od njega, nije bila naviknuta na tako laskave riječi.

"Rukopis služi uglavnom kako bih bolje razumjela svoje vizije. Ja nisam dovoljno učena, moj je latinski slab. Ja ne pišem za druge. Ne umijem pisati na jeziku Crkve."

On se nasmiješi pomalo iskrivljenim, zagonetnim osmijehom.

"Ispričajte mi o svojim vizijama", reče on.

Ona mu ispriča o svojoj bolesti. Bilo je puno lakše pričati nego pisati. On je bio dobar slušač. Pažljivo se nagnuo naprijed dok mu je ona pričala kako je kao mlada žena, žudeći za spasom duše, zamolila od Boga tri stvari.

Prvo, molila je za istinsko razumijevanje Njegovih Muka, želeći vidjeti Njegove patnje, poput Magdalene koja je stajala ispod Njegova križa - vidjeti, osjetiti, podijeliti Njegovu agoniju, čuti Njegov krik Ocu, vidjeti kako teče Njegova jarka iscjeliteljska krv kada su Rimljani proboli Njegovu nježnu kožu. Nije joj bilo dovoljno da čuje Sveto pismo na jeziku koji je samo napola razumjela. Morala je vidjeti, znati, doista upoznati Njegove Muke prije negoli joj duša bude spremna piti s tog izvora.

On joj kimne bodreći je da nastavi dok mu je ona govorila kako se molila da je snađe neka bolest, velika patnja, kako bi se približila Bogu u strpljenju i razumijevanju te joj pročistila dušu. Ispričala mu je kako se molila za tri rane - istinsko kajanje, istinsku samilost i istinsku čežnju za Bogom.

Ona zastane i otpije gutljaj. Čula je samu sebe kako guta.

Finn je slušao - ona nikad nije vidjela muškarca da sjedi tako mirno - dok mu je pričala o bolesti koja joj je napala tijelo, kako je ležala tri dana i tri noći na rubu smrti, kako ju je majka pridizala na jastucima kako bi mogla disati nakon što joj se oduzelo tijelo od struka nadolje i kako je, kada joj je svećenik došao ponuditi posljednju pomast, gotovo oslijepjela pa je vidjela samo bljesak svjetla s križa koji je njezin kapelan držao ispred nje. Samo križ. Samo svjetlo.

"To je bilo prije šest godina, prije nego što sam došla u pustinjakov stan Svetog Juliana. Bilo mi je tada trideset godina", reče ona.

Dok je ona pričala, svjetlo u prostoriji je polako nestajalo. Ona ustane, uzme svijeću i stavi je na prozorsku dasku koja ih je razdvajala. Svjetlost

obasja njegovo lice - prosijedu bradu, visoko čelo na vrh kojega mu se kosa prorijedila. Čekala je neki znak, nemiran pokret, struganje stolca kojim bi joj dao do znanja da postaje nestrpljiv zbog njezine priče. Neki jesu. On nije postavljao pitanja. Jednostavno je čekao da ona nastavi. Pred njim je bio napola pojedena kruh.

"A onda iznenada, dok sam gledala križ, sva moja bol, sav moj strah je nestao. Jednostavno prestao kao da ga nikad nije ni bilo. Bila sam dobro, ako ne i bolje nego prije. Osjećala sam se zdravom, punom života, kako se nisam osjećala tjednima. Željela sam ustati. Željela sam potrčati. Željela sam zapjevati. Smjesta sam znala da je ta nevjerojatna promjena mogla biti samo tajno Božje djelo."

On prebaci težinu tijela naprijed i nagne se bliže. "A vizije?" upita.

"Ukazalo mi se kako crvena krv teče ispod Njegova vijenca od trnja. Topla i svježja. Kao živa. Ista kakva je tekla kada su Mu na glavu pritislili krunu od trnja. Osjetila sam veliku patnju gledajući Ga, ali i golemu radost. Iznenadujuće veliku radost, radost kakva, mislim, postoji samo na nebu. I shvatila sam mnoge stvari. Bez posrednika, nije bilo nikoga između moje duše i Njegove. Vidjela sam i shvatila sama. Nije mi nitko morao prevesti ili objasniti."

"Bez pomoći svećenika, hoćete reći. Čuo sam sličnu doktrinu i prije od... Pa, nema veze. Nastavite. Kakvih ste još vizija imali?"

"Posljednje što mi je On pokazao bila je Njegova majka, naša Gospa Marija. Prozirna, kao duh, djeva mlada i ponizna, malo starija od djeteta."

On pokaže na stranice pergamenta. "I sada o tome pišete?"

"*Pokušavam* pisati. Ali vidim da nemam dovoljno dara."

On uzme stranice važući ih u rukama. "Ovo što ja vidim je prekrasan početak."

"Ali o tome se i radi. Ja sam završila. Napisala sam sve što sam znala, ali to nije dovoljno. Moje piskaranje nije dostojno radosti koju je On meni otkrio. Ja ne umijem pokazati Njegovu beskonačnu ljubav. Moje riječi... Bilo čije riječi... Nisu dovoljne. Ne postoje riječi kojima bi se sve to opisalo." Plamen svijeće zatreperi od njezina daha. "Mogu reći da je to ljubav nalik na onu kakvu majke pokazuju prema djeci, kakvu je i moja majka pokazala prema svojem bolesnom djetetu, ali još veća. Puno veća. Riječi su nedostatne, prazne kada se sjetim topline kojom me On obavio. Najbliže kako to mogu opisati je da kažem da je Njegova ljubav poput -

ali ona je ipak puno veća - majčine ljubavi. On je savršena majka koja daje savršenu ljubav bezgraničnom broju djece."

"Savršena majka? Ali On je bio muškarac."

Ona odmahne glavom. "Ja to ne odričem. Samo kažem da je Bog Otac naš stvoritelj, dok je On, Sin, naš Hranitelj, naš Čuvar, naš Zaštitnik. Njegova nas krv hrani kao majčino mlijeko. Ljubav koju nam On pokazuje najviše podsjeća na majčinsku žrtvu. To je jedini način kako to mogu objasniti."

Crte Finnova lica su se smekšale poput gline pod toplinom kiparovih dlanova. "I ja znam ponešto o takvoj ljubavi. Imam kćer. Zove se Rose."

Julian kimne pokazujući da se sjeća, ali pomisli kako je to neobično ime za kršćansko dijete. Cifrasto, ali ljupko kada ga je on izgovarao.

"Moja je žena umrla dajući život našem djetetu. Znete li koje su bile njezine posljednje riječi? Rebekka, moja žena, uzela je Rose u naručje - to majušno, tek stvoreno ljudsko biće čije joj je rađanje zadalo veliku bol - i šapnula: "Toliko je radosti ovdje, mužu, voljela bih kada bi to mogao osjetiti."

Rebekka! Židovsko ime? Kršćanin i Židovka? Ne. Pa čovjek bi morao biti budala da učini tako nešto, a ona je znala da iluminator nije budala. Osim ako ga njegova židovska žena nije začarala. Ali Židovka se nikad ne bi pokazivala s kršćaninom, ne bi to radila, ako ništa drugo, iz straha za vlastiti život. U Francuskoj je Židov mogao biti osuđen na smrt odrublivanjem glave zbog veze s kršćaninom. Židove su optuživali za trovanje bunara i izazivanje kuge 1334. Julian je molila za njihove duše kada je čula da su stotine Židova nagurani i zatvoreni u zgrade i živi spaljeni u područjima oko Rhine. Plakala je. Neki u Crkvi su zagovarali toleranciju, upozoravajući da je kuga izbila i na mjestima gdje nije bilo Židova, a u mjestima gdje ih je bilo mnogo, kuga nije uzela svoj teški danak. Finn je sigurno bio jedan od tih tolerantnijih. Ali je li bio dovoljno tolerantan da prkosi svojoj Crkvi i kralju i uzme Židovku za ženu?

Gledala je kako se Finnu trzaju mišići brade dok je u ustima osjećao gorko-slatki okus uspomena na suprugu. Ona je čekala da on još nešto kaže, a kako nije, ona se nagne prema njemu, dotakne mu ruku i reče: "Ja znam jedno, i znam da je to prava istina - *što god da se dogodi na ovome svijetu, naš Majka Bog će se pobrinuti da sve bude u redu.*"

On je pogleda s nevjericom. "Ali pustinjakinjo, nakon što ste svjedočili djetetovoj smrti i boli majke, kako možete biti tako uvjereni u svoje vjerovanje?"

"Vjerujem, jer mi je On to rekao. Majka Bog mi je rekao. A moja Majka ne laže."

"Zavidim vam na tom uvjerenju", reče on i kucne prstom po stranicama rukopisa. "Dajte mi da uzmem ovaj prvi dio, koji govori o vašoj bolesti. Iluminirat ću ga za vas. Dok vi prepravite ostatak."

"Drago mi je što ste ga pročitali, ali jezik nije vrijedan iluminiranja. Trebalo bi biti na latinskome."

"Upravo zbog jezika će ga možda pročitati više ljudi. Jeste li čuli za Johna Wycliffea?"

"Čula sam dovoljno da znam da ga biskup ne voli."

Finn se namršti na što se ona nasmije i spusti ton do urotničkog šapata. "Mislim da je već i to dovoljno i da mu ide u prilog."

On odgovori šeretskim osmijehom. "Majko Julian, vi ste žena s iznimnom moći opažanja." On ustane držeći njezin rukopis. "John Wycliffe prevodi Sveto pismo na isti jezik na kojem vi pišete. Imam nekoliko šegrta koji bi mogli učiti na ovome tekstu, ako mi dovoljno vjerujete."

"Ma svakako uzmite rukopis. Znam da će moje riječi kod vas biti na sigurnome, Finne. Moja je jedina molba da crteži budu jednostavni, kakvi doliče skromnim riječima, nikako pretenciozni i napadni."

"Majko Julian, vi imate više zajedničkog s Johnom Wycliffeom negoli ste svjesni."

Dugi sumrak Istočne Anglije već je bio napustio prostoriju u kojoj je jedino svjetlo bila svijeća na prozoru. Dok je Finn odlazio prema ulaznim vratima s rukopisom pod rukom, Julian ga je slijedila pogledom. Kada je on otvorio vrata, kroz njezin se prozor ukaže komadić noćnog neba. Te je proladne listopadske noći zrak bio miran, bez povjetarca, dok je puni mjesec obasjavao plavo-zelene busene ljekovitih trava pokraj puteljka.

"Uskoro će ih zgrabiti mraz", reče Finn kada se zaustavio na otvorenim vratima.

Konj mu nemirno zarže, želio je što prije krenuti kada je čuo glas jahača.

"Noć je hladna da spavate vani", reče Julian. "Uz to je noć uoči Svih svetih, ne baš najbolje vrijeme da budete vani. Dug je put do Blackinghama. Možda biste mogli prenoćiti kod redovnika u katedrali."

Finn se nasmije. "Uzet ću slamaricu u svratištu i leći pokraj ognjišta. Bit ću sigurniji ondje među skitnicama. Biskup me baš ne voli jer misli da sam ga ja lišio imovine."

"Hvala vam na darovima", vikne ona dok joj je on mahao. "Idući put kad dođete, dovedite i kćer."

Ali on je već bio zatvorio vrata. Ona začuje struganje ključa u bravi, zatim zvuk kako ga vraća pod kamen. Julian izlije ostatak mlijeka iz kositrenih lončića u Jezabelinu zdjelicu, počisti mrvice i pažljivo zamota kruh i šećer u voštano platno. Ugasi svijeću - svijeće su bile vrijedne gotovo koliko i šećer - i po mraku krene do svojeg ležaja. Jezabela skoči na njezin krevet. Malo se migoljila po pokrivaču, a onda se sklupčala u krznenu lopticu na njezino koljeno.

Rose se nikada nije osjećala tako osamljenom, čak ni kada je bila s opaticama u Thetfordu. Nije je uspjela razveseliti ni njezina najdraža haljina od svile plave poput mora za sunčana dana. Ona ju je odjenula za Colina, a on se nije pojavio. Lady Kathryn je rekla da se on 'odmara' i da im se neće pridružiti za večerom u solaru. Ispričala se što stol nije postavljen u velikoj dvorani. Šerif je rekao da je i tu ugodno. Rose se činilo zagušljivo.

Nije joj se sviđao dugonosi šerif, način na koji je gledao lady Kathryn, na koji je gledao nju. Zbog pogleda njegovih malenih sjajnih očiju, koža joj se ježila. Kada bi joj barem otac bio tu. Dok je bila mala, njezin je otac nikada nije ostavljao sa strancima. Iako, Rose je morala priznati da lady Kathryn baš i nije stranac. Ona je bila Colinova majka. Možda jednoga dana bude njezina svekrva. Na tu joj pomisao srce brže zakuca.

Možda bi trebala pitati da ona odnese Colinu pladanj s hranom. Nitko joj nije želio ništa reći. Ponašali su se prema njoj kao prema djetetu kada im je to odgovaralo. Znala je samo da je spremište za vunu izgorjelo i da je pastir John smrtno stradao u požaru. Izgorio je kao duša u paklu. Kakva strahota. A sada su svi trebali sjediti i jesti krepku juhu od golubljeg mesa i poriluka kao da se ništa nije dogodilo. Ona i Colin su prošle večeri bili

zajedno u spremištu za vunu. Jesu li palili svijeću? Nije se mogla sjetiti. Ponekad su je palili. Ali bili su vrlo oprezni da je uvijek ugase. Nisu li?

Lady Kathryn joj se nasmiješi preko tanjura koji je dijelila sa šerifom. Bio je to umoran smiješak. Rose joj je pomogla da pripremi obrok za šerifa i svećenika. Bilo bi nemilosrdno to tražiti od Agnes. Agnes koja je bila dobra prema njoj, Agnes koja je bila iscrpljena od plakanja nad jadnim izgorjelim tijelom muža. Rose se strese i krene rukom prema malenom srebrnom križu oko vrata. Ruka joj dotakne samo kožu. Skinula je križ kako bi oprala vrpce pa ga je zaboravila vratiti. Osjećala se ranjivom bez njega. Golom. Kao da je zaboravila odjenuti haljinu ili košulju.

Masna mrlja, malo loja, caklila se na šerifovoj bradi. Miris pirjanog goluba miješao se s mirisom cjepanica koje su zapalili zbog hladnoće, ali i kako ne bi osjetili jednak smrad požara u spremištu za vunu.

Vrata solara u kojemu su večerali otvarala su se prema unutarnjem dvorištu.

Rose je jedva uspjela istrčati, a onda je počela povraćati.

ÖESET

Ako on oskvrne djevicu, činit će pokoru tri godine
THEODOREOV PRIRUČNI ZA POKORU (8. STOLJEĆE

U tami prostrane kuhinje ugasila se vatra koja je inače vječito gorjela u golemom kamenom ognjištu. Prvi put od kuge iz 1334., kada je otac lady Kathryn bio gospodar Blackinghama, iz velikog dimnjaka nije izlazio dim. Ali sudoperka koja je drhtala na postelji od dronjaka nije znala ništa o tome. Znala je samo da je ognjište pokraj kojega je ležala hladno. Čak ju je i lovački pas, koji se znao pokraj nje sklupčati ispred kamene peći, napustio u potrazi za toplijim ležajem.

Ali Magda nije imala drugog ležaja. Selo u kojem je živjela njezina osmeročlana obitelj u bijednoj jednosobnoj potleušici bilo je udaljeno više od tri kilometra, daleko preko polja na kojima su u sjenama vrebali demoni, iza kostura nekadašnjeg spremišta za vunu gdje je toga dana u paklenoj vatri izgorio čovjek. Ali ona nije mogla natrag čak i da nije bilo sjena i netom izmišljenih duhova. Ne bi mogla podnijeti očevu prijeku narav, majčino razočaranje. Otac ju je psovao zbog gluposti i istukao je kada je iščupala povrće umjesto korova u jednom malenom vrtu koji je njezina obitelj obrađivala. Njezina ju je majka u očaju dovela ovamo. "Barem ćeš biti na toplom i sita", šapnula joj je. "Radi sve što ti kažu."

Nije joj rekla: "Ne smiješ se vratiti kući", ali dijete je to shvatilo po majčinih pognutim leđima kojima je štitila nabrekli trbuh dok je odlazila nijedanput se ne osvrnuvši.

Stoga je Magda sve to prihvatila kao što je prihvaćala i smjenu godišnjih doba, kao što je prihvaćala očeve pijane ispade i majčine porođaje svakih godinu dana, kao što je prihvaćala sve u svojem životu nad čime nije imala kontrolu. Nije niti očekivala da će je imati. Znala je da nije pametna. To su joj dovoljno često ponavljali - toliko da čak i budala shvati. Ali oni nisu znali za njezin dar. "Gospodin daje i Gospodin uzima", rekla je njezina majka kada su njezina najstarijeg sina zdrobila prevrnutu kola. Možda je to bio dar od Gospodina što ju je stvorio tako priglupu. Znala je da drugi nemaju taj dar. Jer zašto bi inače radili i govorili takve gluposti? Kao kada je njezin otac mijenjao njihovu jedinu svinju za bolesnu kravu koja je uginula sljedeći dan. Magda je znala da se trgovcu ne smije vjerovati. U očima mu se vidjela pohlepa koja je isijavala iz prebrze pogodbe koju je sklopio. Ali njezin otac to nije uočio. I tako je ona zaključila da to nije dar koji svi imaju, ta sposobnost da vidi ljude iznutra, da čuje ono što nisu rekli.

Znala je ona još ponešto. Na primjer, kakve su boje ljudske duše. Visoka dama sa sijedom kosom, glas joj je zvučao ponosito, ali joj je duša bila plava, ne plava kao nebo nego zelenkastoplava kao rijeka. Da, kao rijeka. Sjenovita voda u kojoj se odražavaju žalosne vrbe što rastu uz obalu, bijeli oblaci, kao kukme koje lebde blistavim plavim nebom. A kuharica - njezina je duša bila hrđavo smeđe boje, nalik na vlažnu zemlju od kakve se izrađuju glinene posude. Baš je bilo tužno to što se dogodilo njezinu mužu. Magda je vidjela pastira samo jedanput ili dvaput i doimao se kao dobar čovjek. I njegova je duša bila smeđa, samo svjetlija, boje trave zimi. Ali onu koju je Magda najviše voljela bila je djevojka koja je pomagala visokoj ženi da skuha golublju juhu. Rose i lady Kathryn - naučila je njihova imena. Ponavljala ih je u mislima, kao što je ponavljala riječi pjesme koju je čula od putujućih pjevača tijekom svibanjskih praznika. Ponavljala ih je sve dok nije zapamtila. Iz svojega je kuta promatrala neobičnu boju Roseine kože, žućkastosmeđu, ne ružičasto-bijelu kao što je bila njezina, i kosu crnu i sjajnu kao ugljen. Ali najviše su je očarale dvije boje Roseine duše koje su se miješale i blistale, jedna u drugoj, zlatnožuta kao slatki maslac opasana ružičastom. Vidjela je još

samo jednu osobu s dvije boje. Duša njezine majke je bila ljubičasta, a ponekad je imala zlatnu sredinu. Ne uvijek. Samo ponekad.

Magda zadrhti i počne češati krastu od uboda buhe na nozi sve dok nije prokrvarila. Možda bi mogla potaknuti žeravicu, pronaći u konjušnici ogrjev. Konjušnica nije bila daleko. Skupit će svu svoju hrabrost i poći onamo. Objema rukama primi dugački žarač i prođe njime po ugaslom ugljenu sve dok nije pronašla iskre u pepelu. Mladi joj se sluga iz konjušnice smijao, nazivao je djevojčicom, ali duša mu je bila zelena, a ona nije znala nikoga sa zelenom dušom tko bi bio zao prema njoj. On će joj pomoći. Agnes će ujutro biti drago kada vidi da ona nije pustila da se vatra ugasi - uostalom, nije željela spavati na hladnom.

Finn si je radije složio krevet na slamarici pokraj ognjišta u zajedničkoj prostoriji svratišta nego da dijeli pljesniv madrac s dvojicom stranaca u nekoj od malenih prostorija na vrhu zavojitih stuba. S gađenjem je slušao hrkanje šestorice ili sedmorice putnika, hodočasnika na putu u Canterbury, koji su spavali na podu oko njega. Onaj najbliži je izgledao kao da nije oprao bradu i kosu od prošlogodišnje žetve pšenice. Grudice sala i mrvice miješali su se s Bog zna čim sve ne u zamršenoj masi žilavih dlaka. Finn navuče pokrivač pitajući se koliko daleko buha može skočiti. Također se pitao koliko je džepara ležalo među njegovim usnulim susjedima. On namjesti tešku vrećicu koja mu je bila spremljena u košulji tako da se ne vidi dok spava. Ali nije se morao brinuti, jer mu san ionako nije dolazio na oči. Njegova pedantnost ujedinjena s osjećajem nelagode držala ga je budnim.

Dan koji je za njega počeo tako dobro - opatova velikodušna plaća, odlazak u kupovinu među slikovite sajamske štandove, posjet pustinjakinji - pokvario se ubrzo nakon što je napustio malenu crkvu Svetoga Juliana. Došao je u iskušenje da Kraljevom ulicom izađe kroz gradske zidine i uputi se u Blackingham, ali onda bi veći dio puta morao prijeći po mraku. Umjesto toga krene na sjever nekoliko kilometara uz rijeku Wensum do Biskupovih vrata, uvjeren da će u sjeni velike katedrale pronaći svratište.

Bio je primoran čekati kod Biskupovih vrata dok je dugačka povorka ulazila u grad. Većina ostalih putnika je sjahala s konja iskazujući počast

crkvenome pečatu koji je bio pričvršćen na grimiznoj draperiji kola, ali Finn je ostao u sedlu. Njegov je konj nestrpljivo rzao dok je nakićena kočija polagano prolazila. Tako se i našao oči u oči s uglednim putnikom.

Henryjem Despenserom, biskupom od Norwicha.

Finn pogleda u stranu kako bi izbjegao da im se pogledi sretnu, ali prekasno. Biskup ga prepozna. Velika se kočija uz škripu zaustavi. Svjetina začuđeno stane mrmoriti kada je iz kola iskočio lakaj u grimiznoj livreji. On pride Finnu.

"Njegova eminencija, Henry Despenser, biskup od Norwicha želi s vama razgovarati", reče lakaj i pokaže šeširom ukrašenim perom u smjeru kočije.

Finn poželi odbiti i jednostavno odjahati dalje. Ali glupost nije bila jedna od njegovih mana. On sjaši i preda uzde svojeg konja raskošno odjevenom slugi koji se smeo, ali je ipak ostao stajati pokraj konja držeći uzde kao da između prstiju u rukavicama, ukrašenih prstenjem, drži nešto gadno.

"Dobro čuvajte konja", reče Finn. "On nosi vrijedne rukopise iz opatije Broomholm." Finn nervozno pogleda prema paketiću iz Oxforda pa pride razmaknutom zastoru na prozoru kočije. "Vaša eminencijo", reče arogantnom licu koje se ukazalo.

Gomila pride nešto bliže, sada potpuno tiha, kao da svi slušaju jednim kolektivnim uhom. Biskup promrmlja nešto drugome lakaju i vrata kočije se otvore. Na prašnjavu cestu postave brokatnu klupicu za noge ukrašenu resama.

Finn se ne pomakne nego upitno pogleda tog drugog, jednako raskošno odjevenog slugu.

"Moj će gospodar, biskup, s vama razgovarati nasamo." Njegov je ton jasno davao do znanja da tog jednostavno odjevenog jahača ne drži vrijednim tolike časti. Gomila uzdahne kada je Finn razmaknuo zastor i ušao u kočiju presvučenu draperijom.

Ušavši u kočiju Svete crkve, tu palaču na kotačima, Finn se smjesta našao u nelagodnom položaju. Je li trebao sjesti bez poziva, ili je zbog svoje visine trebao pogrbljen stajati u tom neudobnom položaju? Biskupovo smijuljenje jasno je pokazalo da zna koliko je Finnu

nelagodno pa nakon dovoljno duge stanke, koja je otkrila kako je Henry Despenser čovjek koji uživa u tuđoj nelagodi, biskup mahne prema baršunastom sjedalu prekoputa. "Sjednite, molim."

Finn sjedne. Šutio je.

Tišina se produži dok je gost netremice gledao u oči svojega domaćina. Izbliza i na sve slabijem svjetlu biskup je izgledao još mlade negoli ga se Finn sjećao. Možda je po godinama i bio mlad, ali njegova je arogancija bila zrela. Despenser prvi progovori.

"Vi ste iluminator kojega je zaposlila opatija u Broomholmu?"

"Da, vaša eminencijo."

"Onaj koji voli svinjetinu."

Finn nije reagirao na provokaciju ne obazirući se na aluziju u vezi s njihovim prošlim sastankom. Despenser nastavi: "Otkako smo se posljednji put sreli pod..." on se lukavo nasmiješi, "nesretnim okolnostima, raspitao sam se o vašem poslu. Opat me je izvijestio kako sam mudro postupio kada sam vam velikodušno oprostio nepoštivanje crkvene imovine. On vas ne može dovoljno nahvaliti."

Finn nastavi ignorirati njihov prošli sastanak i prihvati kompliment tek kimanjem glave i smiješkom. O čemu se radilo? Je li se to biskup samo poigravao s njime? Izgledao je poput pustinjakinjine mačke kada ulovi miša, s tim što je taj miš između njezinih šapica bio Finn.

"Vi ste, čini se više čovjek od djela negoli od riječi", reče biskup. "Pa dobro, onda ću prijeći na stvar. Možda imam posao za vas. Želio bih da mi naslikate retabl⁹." On zastane kao da tek sad razmišlja o temi slika. "Prikazivao bi Muke, Uskrsnuće i Uzašašće našega Gospodina."

Kakvo iznenađenje. Je li to bila zamka? Je li to Despenser spremao osvetu zbog zaklane svinje?

Biskup nastavi: "Znam što mislite - zašto se ne obratim nekom od cehova? Ali ja sam čovjek koji ima određene estetske standarde, a vrhunsko umijeće kao što je vaše, kako me uvjerava opat, ne pronalazi se lako."

Uzvišena pohvala od tako uzvišenog pokrovitelja. To ga je trebalo umiriti, ali nije. Skučeni prostor kočije obložene teškom draperijom pritiskao ga je, gotovo kao zatvor. Biskup, unatoč mladosti i haljama

⁹ Retabl, stražnji, okomiti dio oltara.

obrubljenima hermelinom, nije baš ugodno mirisao. S njegova se tijela osjećao miris češnjaka i ustajala parfema.

"Činite mi veliku čast", oprezno reče Finn. "Ali bojim se da u ovome trenutku moram odbiti. Opat mi je dao puno posla, a pokazao se i kao velikodušan pokrovitelj. Ne želim ga razočarati."

Gotovo prije negoli su riječi bile do kraja izgovorene, znao je da su krive.

Biskupovo se lice zarumeni. "Znači radije biste razočarali biskupa nego opata? Broomholm čak i nije neka istaknuta opatija. Pitam se, iluminatoru, kakva je zapravo vaša ambicija, o mudrosti da i ne govorimo."

"Ne želim vas razočarati, eminencijo. Samo odgoditi slikanje oltarske kompozicije do trenutka kada bih joj se mogao svim svojim umijećem dostojno posvetiti."

Dispenser stisne svoje tanke usnice. Finn je i to krivo rekao. Trebao je shvatiti da biskup neće biti sretan što se njegov interes stavlja iza interesa opata. Je li upravo zato to rekao? Je li to bila nesvjesna želja da podbode tog crkvenjaka skorojevića koji je predstavljao sve što je Finn mrzio kod Crkve? On pokuša ponovno.

"Doista sam polaskan povjerenjem koje mi daje tako plemenit i uvažen pokrovitelj, ali uvjeren sam da će vaša eminencija prva priznati da služeći opatiji služim istome Bogu kojemu bih služio kada bih prihvatio vaš posao. Izabрати jedno nad drugim bilo bi bogohulno prema Djevici kojoj sam posvetio svoju umjetnost."

"Pobožan i oprezan odgovor, bez sumnje. I oštrouman." Ali njegov je ton jasno davao na znanje da od umjetnika ne traži ni pobožnost ni oštroumnost.

Finn se branio da on radi minijature i da opseg toga posla nadilazi njegove mogućnosti. "Predlažem vam, ako mi dopustite, da sliku iznad oltara naslika neki od flamanskih umjetnika koji će to puno bolje učiniti."

Biskup se promeškoltio kada je čuo odgovor, isto kao što se sada Finn meškoltio na tvrdome podu pretrpana svratišta.

"Naravno, ako niste u stanju to naslikati, potražiti ću nekog drugog", reče on otesito pa nestrpljivo mahne prema krkaju koji je stajao ispred prozora. Vrata se naglo otvore i Finn izađe u hladno predvečerje. Jedva se

uspio odmaknuti kada je kočijaš bičem ošinuo konje i kočija naglo poskoči naprijed.

Uprskao sam i možda stekao moćnog neprijatelja, pomisli on. Ali u tom ga je trenutku više smetalo hrkanje i vjetrovi usnulog ljudskog taloga koji ga je okruživao. Odustani, Finne, nećeš zaspati noćas, reče on sebi. Zato prije zore pode probuditi konjušara da mu dà konja. U trenutku kada je blijedo zimsko jutro pokazalo svoju prvu sivkastu podsuknju, on je već bio izvan zidina Norwicha na putu za Blackingham.

Finnovo putovanje u rano jutro nije bilo tako ugodno kako je jučer obećavalo da će biti. Obuzeo ga je neki nemir i tjeskoba, osamljenost i slutnja kakve se obično javljaju u smiraj dana, a ne u zoru. Čak ni težina zlatnika oko njegova vrata ni pomisao na darove u bisagama nisu popravili njegovo raspoloženje. Oči su ga pekale od umora, leđa su ga boljela. Bio je već prestar da spava na podu. Ili se razmazio zbog udobna smještaja u Blackinghamu. I to ga je pritiskalo. Kao loše zavezani čvorovi na donjem rublju. Jer, znao je kakva se cijena plaća zbog ljubavi.

Kakva će biti cijena za njegov kratki bijeg od samoće? A morat će biti kratak. Doista, kada bi se doznalo da su on i lady Kathryn u vezi... ali njegova je prošlost bila duboko zakopana. Kad završi s poslom, krenut će dalje. Ne zato što je to želio, nego zato što nije imao izbora. Dokle god je njihova veza bila tajna, Kathrynin položaj u društvu nije bio kompromitiran. Ipak, možda bi se mogao obuzdati, kako cijena za njegovu kratkotrajnu sreću ne bi bila tolika da je on ne može platiti.

Zastor od oblaka ukrao je sunčevu toplinu upravo kada je zastao kako bi dao konju da se napije vode iz močvare. Možda je teret Svetoga pisma u bisagama potiskivao njegov uobičajen optimizam. Ili ga je pritiskao teret tajne tako pažljivo skrivene da je i on ponekad na nju zaboravljao. Je li bilo u redu što to od nje taji? Ali neznanje bi moglo biti njezina jedina obrana.

On pogleda u nepostojeću crtu obzorja. Sivo se nebo pretapalo u močvaru, močvara istjecala u more pa je sve sličilo na morski pejzaž nevesela djeteta koje u kutijici s bojama ima samo sive tonove. Krajobraz je bio tako ravan da se činilo kako bi čovjek mogao doći do kraja svijeta i s njega pasti - ni najmanjega brijega, ni izbočine na vodenastom obzorju

koji bi zaštitili Finna od vjetra. Kako to da mu se ravnica, to beskrajno nemirno nebo, učinila tako lijepom? Dugo ga je ljeto čistim zlatnim svjetlom očaralo, ali imao je osjećaj da se to dugo ljeto završilo. Hladan sjeverni vjetar koji mu se spuštao niz vrat bio je potvrda tome.

On ugleda Blackingham u daljini, a crvene pročelje od opeke pruži olakšanje njegovoj zabrinutoj duši. Iz kuhinjskog se dimnjaka spiralno uzdizao samo tanki stup dima, jedva vidljiv na sivome nebu, ali Finn u tome pročita dobrodošlicu i podbode konja prema Rose i Kathryn. Rose i Kathryn.

Colin je proveo noć ležeći ničice na hladnome podu kapelice gdje ga je jutro dočekalo budnog i bolno svjesnog, kao što je bio i cijele noći, prekrivenog tijela koje je bilo izloženo pred oltarom. Od smrada paleži mu se dizao želudac. Na blijedom se lanenom pokrovu presijavalo sablasno svjetlo usamljene svjetiljke koja je stražarila nad mrtvacem dok ne svane jutro kada će pastir poći na svoj posljednji put. Colin je bdio. *Pater Noster, qui es in caelis, sanctificetur nomen tuum. Adveniat regnum tuum...* Koliko je puta rekao Očenaš? Grlo mu je bilo suho, jezik odebljao od ponavljanja. *Libera nos a malo, libera nos a malo, libera nos a malo.* Izbavi nas od zla. Ali srce mu je pritiskala zebnja da je za to prekasno. Za sve je on bio kriv. Zašto to nije uvidio ranije? Vrag se poslužio Roseinom ljepotom kako bi ga namamio na smrtni grijeh. Colin je zaveo djevicu i sada je pastirova krv ukaljala i njegovu i njezinu dušu.

Jesu li ugasili svijeću? Nije se mogao sjetiti, ali to nije bilo važno. Bog je progovorio kroz vatru. Spremište za vunu je bila Božja kazna za njih dvoje. *Et dimitte nobis debita nostra*, i otpusti nam duge naše, mrmljao je između jecaja u hladnu tišinu kapelice. Na uskoj prozorskoj dasci nije bilo bijele grlice, nije bilo anđeoske vizije svjetla koje obećava iskupljenje. Samo je štakor protrčao preko poda kapelice. Colin zapravo i nije očekivao nikakav nadnaravni znak. Njegov se grijeh nije mogao tek tako izbrisati. Bit će potreban cijeli životni vijek Očenaša kako bi spasio svoju dušu, i Roseinu također. Ona je prva rekla da je to što čine grijeh.

Zar on nije oduvijek znao da pripada Bogu? Odrekao se svojega poziva, pa ga je vrag, nezadovoljan tako malenom nagradom, namamio u stupicu. Zato su mu sada ruke bile okrvavljene. I Roseine - prelijepa,

nevina Rose, ukaljana njegovom žudnjom. Provest će cijeli život moleći se za spas njezine duše, ali ne onako kako je prije zamišljao. Neće biti glazbe. Neće biti zbora skladnih glasova. Neće biti veličanstvenih crkvenih pjesama, hvalospjeva Nebu. Izabrat će nijemu opatiju, možda franjevačku. Zavjetovat će se na šutnju i provesti ostatak mladosti i koliko mu je preostalo od života u neprekidnoj tišini, moleći se za Ružu koju je ukaljao, stareći bez utjehe svoje glazbe. Okajat će grijeha.

Koža mu je gorjela unatoč hladnoći kapele. Možda dobije groznicu i umre. Pobjegne. Ali nije želio smrt dok je bio grešan. Uostalom, tu je bila i Rose. Njezina ga je duša trebala.

Zvono u dvorištu zazvoni, pozivajući vjernike na jutarnju molitvu. Pozivajući njega. To cmizdrenje pred oltarom koji je vidio premalo molitvi nije mu služilo na čast. Na sivome svjetlu zore prostorija se doimala još sablasnijom, ali više ga nije strašila. On se ukočeno digno, poput starca. Odjenut će kostrijet, posut će pepelom glavu, hodat će za kolima kojima će Johnovo tijelo prevesti do Svetog Mihaela. On će ga podignuti s tih kola i unijeti kroz natkrita vrata groblja na sveto tlo koje će ga primiti. A zatim? On osjeti da se neki teret pomaknuo u njemu, nije nestao, samo se pomaknuo kako bi ga mogao bolje nositi.

Zatim će priznati svoj grijeh ocu u Svetom Mihaelu i život kakvim je živio kao Colin, mlađi sin Blackinghama, bit će gotov.

Sir Guy de Fontaigne je isto ustao u cik zore. Nije se imao osobitu želju zadržavati u Blackinghamu. Loše je spavao nakon što je pojeo oskudnu porciju hladne golublje juhe koju mu je uz ispriku ponudila domaćica. Znači kuharičin je muž jadnik koji je izgorio u vatri? Pa što? Ona je bila sluškinja. Najvažnija joj je obveza prema kućanstvu kojemu služi. Da je on gospodar Blackinghama - ta se pomisao šerifu sve više sviđala, pogotovo kada je nedavno saznao da je lady Kathryn posjed Blackingham donijela u miraz i po pravu je pripao njoj nakon smrti muža - takav se nemar ne bi tolerirao. On naravno ne bi zabranio toj ženi da žaluje. Pretpostavljao je da čak i seljaci i kmetovi imaju na to pravo. Mogla je svojim suzama začiniti obrok, ali obrok je neizostavno valjalo poslužiti i to pravodobno. Dužnost, kao i položaj u društvu, bila je određena od Boga, jer da se ravnalo po ambicijama, sir Guy bi bio kralj.

To je možda bilo izvan njegova dometa, ali dvorac Blackingham svakako nije.

Ali prvo mora osvojiti lady Kathryn, no u tom trenutku, dok mu je krulilo u želucu, a u kaminu njegove sobe nije gorjela vatra, on nije bio raspoložen za osvajanje. Otišao je po svećenika prošle noći kao što ga je zamolila, pokušao je *razvedriti* njezina mušičava sina, što je također od njega tražila. Roderick je često vodio drugog blizanca u lov. Šerifu se Alfred više sviđao. Veseli mladac, vedar i nestašan. Ovaj bljedunjavi, svilenkaste kose, ljepuškast, išao je u lov samo jedanput. Rasplakao se kada je ugledao ranjenog jelena. Roderick mu se narugao i poslao ga kući. "Predugo se držao za majčine skute. Nikad od njega neće postati muškarac."

Pa, Tijela mu Kristova, bio je doista grozno društvo. Poput gluhonijemog nije se osvrtao na šerifove odlučne pokušaje da ga razvedri. Vratili su se za jedan sat sa svećenikom i to na onako nedostatno gostoprinstvo, sve zbog smrti jednog pastira. Blackingham je doista vapio za nekim tko će njime upravljati, a šerif je za time čeznuo. Ponosita je gospodarica bila samo dodatna nagrada. Kada bi se oženio Roderickovom udovicom upravljao bi njezinim mirazom.

On se brzo odjene na hladnoći zimske zore, promrsi kletvu što u vruću nema vode pa brzo opasa mač i bodež. Dok je prelazio preko prazna dvorišta do velike kuhinje, u grobno tihoj kući se ništa nije micalo. On s nadom uđe u zadimljenu prostoriju. Možda se ipak negdje pržila kakva debela kobasica. Ali ni tu nije bilo znakova života, samo je sudoperka spavala ispred napola ugašene vatre.

On udari tupim dijelom bodeža po loncima koji su mu visjeli iznad glave. Uspavana djevojka skoči kao pas kojega je netko šutnuo. Tijelo joj se nagonski skupilo kao da nastoji postati nevidljiva.

"Reci, curo, gdje ti je gazdarica?"

Djevojka je samo treptala snenim očima.

"Tijela mu Kristova, djevojko, razumiješ li uopće što ti govorim? Što mora čovjek učiniti u ovoj kući da dobije koricu kruha?"

Djevojka skoči kao mačka na sve četiri, iznenada bistrh očiju. Promrmlja nešto nerazumljivo, ali požuri do kuhinjskog ormarića. Donese lepinju pokrivenu pljesnivom krpom i pruži mu je.

"Kruh", reče ona. Zatim stavi hljeb na stol između njih pa se stisne natrag u sjenu.

"Ona vam nudi kruh iz svoje zalihe. Ne bi ga bilo lijepo odbiti."

Sir Guy se okrene na zvuk muškoga glasa iza sebe. Držao je bodež spreman, ali ga je tek nezatno spustio kada mu se učini da zna nasmijanog čovjeka.

"Bilo bi manje lijepo jesti pokvarenu hranu." On vrati bodež u pojas, ali je držao ruku na balčaku. Ipak se sjetio tko je to. "Bili ste ovdje kada je ubijen biskupov legat. Vi ste iz opatije, nekakav umjetnik."

"Iluminator. Zovem se Finn. A vi ste šerif. Dobro se sjećam tog događaja. Prestrašili ste lady Kathryn kada ste joj onako iznenada pokazali svećenikovo truplo."

Sir Guy se ukoči. Palcem prijede preko izrezbarena vrha balčaka. Kakav arogantan ton za jednog obrtnika. Ni njegovo držanje nije bilo kakvo priliči. A sve što je odskakalo od uobičajenog iritiralo ga je. Sjetio se da su razgovarali za vrijeme večere, da je došlo do nekog neslaganja, ali nije se sjetio u vezi s čim. Samo se točno sjećao da mu se tip tada nije svidio. A nije mu se svidao ni sada. "Koliko znam, vi ste ovdje stanar, a ne član kućanstva, pa nije na vama da primjećujete je li lady Kathryn prestrašena."

Činilo se da uljez ne obraća pozornost na tu primjedbu. Gledao je po kuhinji u kojoj su sada bili samo njih dvojica. Sudoperka je pobjegla ostavivši za sobom uvredljiv dar.

"Gdje je Agnes?" Finn onjuši zrak. "U ovo vrijeme obično peče kruh."

Iluminatorova familijarnost s Blackinghamom, činjenica da ne samo da je znao kuharičino ime nego se njime koristio kao da su stari prijatelji, dodatno je zasmetala sir Guya.

"Agnes je na ukopu muža pa zbog toga svi moramo postiti." Nagrada mu je bio izraz iskrene preneraženosti na iluminatorovu licu. Barem su se u nečemu slagali. Ali iluminator se nije zaprepastio zbog loše vođenog kućanstva, što su i otkrile njegove sljedeće riječi.

"John? Mrtav? Pa kako..."

Iza njih se začuo šum, osjetio hladan nalet vjetra, šuškanje haljina i crnokosa djevojka pojuri prema Finnu i zagrli ga. Sir Guy, koji je isprva bio iznenađen tako srdačnim pokazivanjem osjećaja, nastojao se prisjetiti tko je to. Ah, da, kći. Ali kakva familijarnost. Nimalo formalnosti,

iskazivanja poštovanja kakvo bi on zahtijevao od kćeri. Tu je blesavu djevojku valjalo naučiti gdje joj je mjesto.

"Oče, to je strašno. Trebali ste biti ovdje. Jedva sam sve podnijela."

Šerif je gledao kako Finn nježno miče njezine ruke sa svojega vrata i prstom umrljanim bojom otire suzu s njezina obraza.

Čudno kako prije nije zapazio egzotični dječičin izgled. Ten toliko različit od očeva. Vjerojatno kopile koje je dobio s nekom tamnoputom droljom.

"Tiho, Rose. Smiri se. Reci što se dogodilo."

Djevojka pogleda uokolo, očito je tek primijetila da nisu sami.

"Spremište za vunu je izgorjelo, a John je bio unutra." Njezin je glas bio malo glasniji od šapta.

Illuminator je izgledao zapanjeno, čak i ojađeno. Ma tko je njemu bio taj pastir? pitao se sir Guy.

"Jadni John." Finn odmahne glavom gestom koja kao da je izražavala istinsku žalost pa promrmlja: "Jadna Agnes", a zatim: "Kakva šteta."

Šerif je iz časa u čas bio sve zbunjeniji.

"To je i za lady Kathryn veliki gubitak, oče. Ona je računala s tom vunom."

Evo napokon primjedbe koja je imala smisla.

Djevojka nastavi. "Nije puno rekla, ali vidi se da je izvan sebe. Mislim da je i njoj žao što niste bili ovdje."

Žao joj je što niste bili ovdje! Njoj? Lady Kathryn? Sićušne mrlje neizvjesnosti i ljutnje počnu se pojavljivati na glatkom obzorju šerifovih planova.

"Idem smjesta k njoj, a ti obriši suze. Uostalom, što ovdje radiš tako rano ujutro?"

"Došla sam pomoći. Kada se vrate s ukopa, bit će gladni. Lady Kathryn, Colin i Agnes."

Agnes? Ta je djevojka, gošća fine kuće, kanila dvoriti sluškinju? Je li se to božanski poredak iznenada preokrenuo?

"Ja mogu pomoći", reče ona ponosno. "Pomogla sam lady Kathryn i sinoć. Skuhale smo golublju juhu."

Šerifov se želudac pobuni kada se toga sjetio.

"Onda ću ti ja pomoći", reče otac. "Kao nekoć. A lady Kathryn, Colin i Agnes će se vratiti u udobnost tople kuhinje i tople hrane."

Šerif se okrene na peti i napusti ih, psujući sebi u bradu, svjestan da Finn i Rose, zaposleni loženjem vatre, nisu ni obratili pozornost na njegov odlazak.

Dok je sam sjedio u Prosjakovoj kćeri, pivnici u Aylshamu gdje ga je vlasnik redovito besplatno hranio - kao i sve ulizice koje bi se eventualno našle u njegovu društvu - šerif je osim sira i kruha preživakavao još nešto.

"Smjesta ću poći k njoj", rekao je iluminator kao da na nju polaže neko pravo. Kao da je između lady Kathryn i tog Finna postojala neka veza, nešto nalik na prijateljstvo. Sir Guy je žvakao i gutao. Takvo bi prijateljstvo moglo biti prepreka na putu do njegova cilja. Ako je ona već imala zaštitnika, onda nije bila onoliko ranjiva koliko je on želio da bude. Možda je ta bliskost prerasla prijateljstvo. Možda su bili ljubavnici. Sama ta pomisao bila je apsurdna. Plemkinja i obrtnik. Uostalom, to bi bilo bludničenje, pa iako lady Kathryn, kako je govorio Roderick, i nije bila pretjerano pobožna, svakako je bila razborita. Ako je vjerovati Rodericku, i hladna. Ne. Šerif je prije sumnjao da je uloga iluminatora bila da joj bude prijatelj i savjetnik. Ipak, uspio joj se dodvoriti i samo Bog zna što se sve iz toga može izroditi. Jedno je bilo sigurno: prijatelj ili ljubavnik, iluminator je bio prepreka koju je valjalo ukloniti. Ali prvo je trebalo riješiti važnije stvari.

To je svakako bio problem svećenikove smrti. Prošla su tri mjeseca. Biskup je isprva imao druge stvari na pameti; bio je zaposlen renoviranjem ruševina stare anglosaksonske katedrale u North Elmhamu u dvorac i kuriju. Ali budući da je nadbiskup postao nestrpljiv, biskup je zahtijevao akciju. Zato je to sad bio šerifov problem. Sir Guy iskapi pivo, za nagradu što ga je služila uštipne konobaricu pa jedva kimnuvši gostioničaru izađe, uzjaše konja i krene istražiti mjesto zločina.

Rijeka Bure bila je samo jedna od žila kojom se cijedila voda iz tresetišta Istočne Anglije. Plitak, lijeni tok koji se često izlijevao vrludajući prema moru tekao je sjeverno pa istočno od Aylshama, na granici s južnim pašnjacima Blackinghama, na kojima su ovce crnih glava mirno pasle. Tu je bila jedna plićina, mjesto na kojem je rijeka presijecala glavnu cestu koja je vodila na jug prema Aylshamu i dalje u Norwich. Tu je pronađeno svećenikovo tijelo, u plićaku blizu obale, u

šašu - na posjedu Blackinghamu. Svećenik je zacijelo bio na putu u Blackingham, a ne na povratku iz njega, jer je lady Kathryn rekla da ga nije vidjela. Možda se bio uputio čak dalje na sjever, u opatiju Broomholm. Na to se mjesto vratio sir Guy tog tmurnog dana kako bi obnovio istragu, iako ni sam nije znao što očekuje da će ondje pronaći. Močvarno tlo toga kraja sigurno je odavno zatrlo sve tragove zločina. Najvjerojatnije više nije bilo ničega, ali ipak. Njegovi su ljudi temeljito sve pretražili samo nekoliko dana nakon zločina i navodno nisu ništa pronašli. Ali budući da ga je biskup pritisnuo, on se želio uvjeriti sam.

Njegov je konj nevoljko gazio uz močvarni rub prestrašivši divlju patku koja je tražila hranu dok je plivala između trski. Šerifovo budno oko nije zapazilo ništa neuobičajeno. Naravno, svaki trag krvavog nasilja već je odavno nestao; naiđe na tresetište koje su nedavno raščistili sakupljači trske. Zaboravili su samo jedan svežanj trske koji je ispaao u visoku travu. Sir Guy je bio vrlo metodičan pa nije bilo ni pedlja zemlje koji nije pregledao. Ali budući da nije želio sjahati, razmicao je šaš oštricom mača. Divlja patka, koju je ponovno prestrašio, počne gakati pa ljutito mlateći krilima poleti.

Šerif, ne pronašavši ništa ispod svežnja trske, odgurne ga u stranu pa plosnatim dijelom mača, kao kosom stane bosti šaš. Ni ondje nije bilo ničega, kao što je i mislio. On naglo povuče uzde udesno. Kopita ponovno nagaze svežanj trske. Ovaj put iz njega na tlo ispadne četvrtasti smeđi paketić. Vjerojatno komad vreće u kojoj je rezač trske donio objed. Ipak, vrijedilo je pogledati.

Radoznalost ga natjera da sjaši. On podigne predmet koji je bio začuđujuće suh, očito zaštićen od vlage teškim svežnjem trske. Zacijelo se zapleo u travu pa završio u svežnju kada je trska odrezana. Ali kada je šerif bolje pogledao, shvati da je to pločica omotana kožom s koje je na užetu visio komad krede. Disanje mu se ubrza kada je primijetio reljefni crkveni pečat na vanjskoj strani kožnatog omota. Više se ne obazirući na vlagu koja je prodirala u njegove fine kožnate čizme, šerif je s velikim zanimanjem proučavao natpis na pločici. Njegov je latinski bio dovoljno dobar da ga kako-tako prevede.

"2 zlatna florina", nakon čega su bili inicijali nalik na P. G. Jedva je razabrao dalje: "... za dušu njegove majke."

"1 srebrni pehar s drškom" pa inicijali R. S.: "Za dušu njegove mrtve žene."

"2 penca od Jima svjećara za grijeh pohlepe."

Ta su tri zapisa bila povezana zagradom i riječju Aylsham. Izenada je šerifu svanulo što je pronašao.' To je bio inventar stvari koje je na svojem posljednjem putovanju svećenik zatražio u ime Crkve. Na vrhu je čak bio nažvrljan datum: "22. srpnja, blagdan Marije Magdalene."

Bilo je tu još. Posljednji je unos glasio: "1 niska bisera. L. K. za grijeh sir Rodericka." Pokraj toga je pisalo Blackingham.

Lady Kathryn je rekla da svećenik nije svraćao u Blackingham. Ali ipak je ovdje bio dokaz, napisan pokojnikovom rukom, dokaz da je lady Kathryn lagala.

Jutro je već bilo poodmaklo kada je Alfred podbo majčina jahaćeg konja u smjeru Svetoga Mihaela u potrazi za majkom. Ranije ju je već tražio kako bi izgadio s njom stvari. Glynis mu je rekla da su se njegova gospoda majka i brat pridružili pogrebnoj povorci. Vjerojatno će biti vrlo ljutita što joj je uzeo konja bez dopuštenja, ali on je morao imati konja. Otac je za punoljetnost obećao sinovima rasne pastuhe. Njihova je majka, pozivajući se na siromaštvo, to odgodila. Colin se složio. Drugo se i nije moglo očekivati od takve 'curice'. Sada je, kao i uvijek, bio s njihovom majkom. Dodvoravao joj se. I Alfred bi trebao biti ondje jer bi je to činilo sretnom, a u ovome mu je trenutku bilo u interesu da je učini sretnom.

Drhtao je ispod lanene tunike, žaleći što nije odjenuo deblju udišući vlažan, težak zrak pun dima s ognjišta Aylshama. Miris pečenog loja podsjeti ga da nije jeo. Točno ispred sebe ugleda niski toranj Svetoga Mihaela. Kakva jeziva smrt. Šteta što nije bio ondje kada su iznijeli pastirovo tijelo. Jesu li mu se očne jabučice istopile? Je li mu se koža ogulila? Kladio bi se u pet šilinga da bi bio u stanju gledati truplo i ne povratiti. Ako je Colin bio ondje, vjerojatno je bio sav zelen u licu i povraćao je. Pravi mekušac. Vjerojatno nikad nije niti bio s djevojkom.

Simpson je rekao da je John bio pijan i da je nepažnjom zapalio spremište za vunu. Alfred je u to sumnjao. Promatrajući nadglednika uvjerio se da majka ima pravo: nije mu se moglo vjerovati. Istina je da je John volio popiti, ali nije bio neodgovoran. Ne bi se napio usred dana. Ali

Simpson je iz nekog svog koristoljublja, ili možda iz čiste zlobe, želio da oni misle kako je John izazvao požar u spremištu za vunu.

Ali Alfred nije htio razgovarati s majkom samo o Simpsonovoj optužbi. Imao je nešto što joj je pripadalo, nešto što je pronašao u nadglednikovoj kući. Jučer je odjurio uvrijeđen jer mu nije dopustila da se vrati kući. Umorio se od izigravanja špijuna. Simpson je prozreo da on samo glumi gazdu posjeda pa je pronašao načine da ga na prijeveru natjera na fizičke poslove. Bilo je teško izigravati viteza kada je bio do stražnjice u ovčjoj balegi. Zato je jučer, nakon što se majka okomila na njega, Alfred odjahao prvo u Aylsham, u Bijelo srce, kako bi s nekoliko pehara piva smirio svoju naglu narav i ranjeni ego. Zatim je otišao Simpsonovoj kući kako bi se s njim dogovorio o nekim stvarima. Ako je već morao ostati još dva tjedna, do svojeg rođendana, želio je da raščiste neka pitanja.

Nadglednikova je kuća bila prazna pa on iskoristi priliku kako bi je pažljivo pretražio. Dosad su vrata Simpsonovih odaja uvijek bila zaključana. Nije pronašao dokaze pronevjere, ali je pronašao nešto drugo, nešto čime bi njegova majka mogla držati nadglednika u šaci. Prijetnja optužbom za krađu držat će Simpsona na uzdi. Alfred će ponuditi majci taj dokaz kao neku vrstu ruke pomirenja, ali i mita. Čvrsto je odlučio. Rođen je kao stariji sin sir Rodericka od Blackinghama i ne želi više provesti nijedan dan kao lakej.

Ali ako majka ne dopusti da se on vrati kući, imao je još jedan plan. Vikinška krv koju je naslijedio od oca žudjela je za akcijom i on je nagađao gdje će je pronaći. Mladići u Bijelom srcu su razgovarali, prigovarali, kako biskup ima ambiciju da prikupi vojsku i ponovno ustoliči talijanskoga Papu. Ako je to bila istina, biskupu neće biti dovoljno samo da napadne Avignon. Trebat će i hrabre engleske vojnike. Plemenite engleske vojnike. Ali problem je bio u tome što je Alfredu bio potreban vlastiti konj. Još jedan razlog da se dodvori majci. Kada je posljednji put na proljeće isprobao očev oklop, odgovarao mu je po visini. Dobra mu je bila i kaciga i štitnici za noge, ali srednji mu je dio bio labav oko prsa, oklop od pletene žice mu nije najbolje stajao. Ipak, bio je uvjeren da je tijekom ljeta okrupnjao. Ponovno će ga isprobati.

On jače podbode neodlučna konja, zaboravljajući i hladnoću i vlagu. U njegovim je mislima na nebu bez oblaka sjalo sunce i on je osjećao

kako mu vjetar mrsi kosu. Snovi o slavi na bojnome polju raspaljivali su mu maštu. Vidio je kako se vijore svileni barjaci, čuo trube glasnika dok je trijumfalno na konju ulazio na francuski dvor dok su sve dame iza lepeza cvrkutale o hrabrom engleskom mladiću čiji je oklop blistao na suncu - neokaljan ni najmanjom blatnom mrljom ili kapljicom krvi. Možda čak postane Vitez Reda podvezice, čast koju nije doživio njegov jadni otac.

On zaustavi konja malo dalje od vrata groblja. Ukop je, čini se, završio. Ostala je samo stara kuharica koja je plakala nad svježim humkom. Nigdje ni traga njegovoj majci i Colinu.

Na trenutak Alfred pomisli kako bi mogao sjahati i poći izraziti sućut, ali nije znao što bi rekao sluškinji.

JEDANAEST

*Dirige ,Domine, Deus meus, in conspectus tuo viam meam.
Poravnaj, Gospodine Bože moj, stazu moju prema pogledu Tvome.*

GROBNA TUŽALJKA IZ MISE ZADUŠNICE

Lady Kathryn je stajala sama u dvorištu Svetoga Mihaela. Grupica seljaka i njihovih obitelji koje su prisustvovala ukopu bojažljivo su joj kimali dok su odlazili.

"Ugodan dan vam želimo, gospo."

"Lijepo i plemenito od vas što ste došli na ukop pastira, gospo."

Lijepo i plemenito? Ili jednostavno nerazborito? Krajičkom oka je gledala - da, priznaje, sa zavišću - kako su se okupili oko Agnes i iskreno joj izražavali sućut. Između kmetova i slobodnih seljaka Blackinghama osjećala se jaka povezanost koju ona dotad nije zapažala. Ali kada je uopće i mogla? Oni su prvo imali posla s njezinim ocem, zatim s njezinim mužem, a nijedan od njih dvojice nije bio poznat po širokogrudnosti. Sada je Simpson gnjavio seljake kada su kasnili s najamninom, konfiscirao im stoku, a kada nisu mogli platiti, uzimao im je najjače sinove kao radnike pod ugovor. Budući da su nju gledali kroz Rodericka, a sada i Simpsona, sam Bog zna u kakvom su je lošem svjetlu doživljavali. Krišom su je bojažljivo pogledavali.

"Nedolično je da se pričešćujemo zajedno s plemićima", jedan od njih je šapnuo. Izgledao joj je poznat, ali mu nije znala ime. Nije nikome od njih znala ime. Ona se osvrne tražeći pogledom Simpsona. Bilo joj je sumnjivo što ga nema. To ju je ljutilo. Trebao je biti ovdje, izraziti sućut, a mogao je poslužiti i kao posrednik između nje i seljaka. Pravila se da ne čuje njihovo šaputanje niti da primjećuje koliko im je nelagodno u njezinu društvu, ali svejedno je osjećala da tu ne pripada, isticala se kao bijela vrana.

Platila je redovnicima koji su jednolično otpjevali Misu zadušnicu i zadržala se dugo nakon posljednjeg psalma, nakon što je izgovoren posljednji *misere nobis*, smiluj nam se, nakon što je umotano tijelo preneseno iz pogrebnog lijesa, spuštено u jamu i zakopano zemljom punom treseti. Čak i kada su se svi polako razišli, ona je ostala jer nije željela ostaviti Agnes samu na groblju. Agnes je klečala pokraj groba. Izrovana je zemlja bila nalik ružnom svježem ožiljku na ponositom tijelu. Kathryn je stajala ispod krova grobljanskih vrata prekrivenog mahovinom i čekala sinove. Poslala je po Alfreda, ali on se nije pojavio. Čak je i Colin već bio otišao. Ustrajao je da hoda u pogrebnoj povorci iza dvokolice kojom su prevezli tijelo, ali čini se da se iskrao prije ili za vrijeme mise. To ju je iznenadilo. Colin je obožavao liturgiju.

Kathryn sjedne na klupu kod koje se prije manje od jednog sata zaustavila povorka dok su čekali svećenika. Grlica je tugaljivo dozivala svoga druga. Kathryn zadrhti. Trebala je odjenuti ogrtač. Činilo se da Agnes onako pogrbljena na tlu pokraj hrpe zemlje ne osjeća hladnoću. Ali svi su znali da su seljaci otporniji od gospode. Kako je izgledalo izgubiti voljenog muža? Ona se na Roderickovu grobu nije zadržavala kako se na njezinu licu umjesto tuge ne bi vidjelo olakšanje.

Vjetar promijeni smjer na sjever i otpuše mrtvo lišće koje zašušti preko usahle trave. Zar Agnes nije dovoljno tugovala? A onda se Kathryn sjeti Finna. On nije njezin muž - i nikada neće biti jer kralj ne bi odobrio da se plemkinja uda za pučanina - ali kako bi joj samo bilo teško kada bi ga morala ostaviti na pustome groblju okruženom crnim stablima tise nalik na osamljene stražare. Ona se jače umota šalom i puhne u ruke da ih zagrije.

Kada više nije mogla izdržati hladnoću, nježno pride Agnes, zagrli je i pokuša dignuti onako kako je učinila na dan požara.

"Hajdemo, Agnes. Danas smo učinili sve što smo mogli za tvojega Johna. Platit ću mise za njegovu dušu. Vrijeme je da pođemo. Moraš pojesti nešto toplo."

"Samo vi idite, gospođo. Ako nemate ništa protiv, ostala bih još malo sa svojim Johnom. Čim se vratim, pobrinut ću se za vas, mladoga Colina i iluminatorovu kćer."

Kathryn nije imala drugog izbora nego da sama prijeđe tri kilometra do kuće i ostavi Agnes na groblju, ali bila je čvrsto odlučila da ce se oni pobrinuti sami za sebe. Svakako je mogla barem ovaj jedini put uvažiti potrebe te žene koja ju je posramila svojom odanošću i pustiti je da tuguje u miru. Barem neće morati pripremati hranu za šerifa. Kathryn je vidjela kada je sir Guy otišao malo nakon svanuća. Zacijelo se uvrijedio zbog neprimjerna gostoprimstva u Blackinghamu i neće se ustručavati da to razglasi naokolo. Primijetila je kako je frknuo nosom na večeru koju su ona i Rose pripremile. A sada je ona trebala nešto izmisliti za Colina, Rose i sebe. Jesu li se lakaji sjetili dodati drva na veliku kuhinjsku vatru dok Agnes nije bilo? Vjerojatno nisu. Još će je dočekati hladno ognjište. Kako je sve to bilo zamorno. Žudjela je za toplinom kamina u svojim odajama.

Dok se približavala kući - zašto samo nije odjenula čvršću obuću; grube grude zemlje na izrovanom putu izranjavale su joj stopala - ona ugleda kako se iz dvostrukog dimnjaka uzdižu kolutići dima. Hvala Bogu, barem jedan posao manje.

Dok je prelazila dvorištem, ona začuje poznat muški glas. Zbog tog zvuka zaboravi na umor i bol u nogama. Ona zadigne suknje i utrči u kuhinju. Tamo je bila Rose, ali i Finn koji je razbijao jaja na okruglu željeznu ploču što se dimila.

"Vratili ste se", reče ona osjećajući se glupavo, želeći mu poletjeti u zagrljaj i obaviti ruke oko vrata. Ali znala je da to ne smije, barem ne pred Rose.

"Moja sućut, gospo, Rose mi je ispričala sve o požaru", reče on, a ona na njegovu licu pročita još nešto, izraženo onim tajnim jezikom koji ljubavnici govore očima, a ne usnama.

Ona iznenada osjeti strahovitu glad.

"Ima li dovoljno za još jedna gladna usta?"

On se nasmije svojim grlenim ugodnim smijehom. "Ovo smo za vas pripremili. Ipak, bit ćemo počašćeni ako nas pozovete da podijelimo obrok s vama."

Ali usred obroka koji se sastojao od kruha, sira i jaja - otkad je tako jednostavna hrana imala tako dobar okus - Rose pozeleni, izjuri iz prostorije i povrati u dvorište. Finn pojuri za njom, primi joj čelo, a kada je prestala povraćati, svojim rupčićem od batista obriše žučkastu pljuvačku s njezinih usana.

"Željela bih malo prileći, oče. Osjećam se slabom", reče ona kada više nije imala što povratiti.

Lady Kathryn nadlanicom opipa Roseino čelo. "Nema vrućicu. Vjerojatno je to reakcija na sve što se događalo u vašoj odsutnosti. Bila je vrlo hrabra djevojka, meni od velike pomoći. Ni prava kći Blackinghama ne bi se bolje ponijela."

Djevojka se slabašno nasmiješi zbog pohvale koju je dobila pred ocem, ali je još uvijek imala nezdravu zelenu boju lica.

"Odvedite je u svoje odaje i smjestite u postelju. Donijet ću joj čaj da joj umiri tegobe, napitak koji sam pripremala ocu kada bi imao žučni napad."

Finn odvede kćer. Pazio je na nju kao stara majka kvočka, a Kathryn počne pripremati napitak. Nakon što je površno pogledala naokolo - upoznala se s tom kuhinjom više negoli bi otmjena gospoda trebala - ona pronade avan i batić pa zdrobi anis, komorač i sjemenke kima u prah. Kada je odnijela čaj od sjemenki na kat, Rose je već bila u postelji. Njezin se otac zabrinuto vrzmao oko nje, navukao joj je pokrivač do brade, navukao teški zastor na prozor kako rana poslijepodnevna svjetlost ne bi prodirala u prostoriju.

"Bolje mi je. Cini mi se da sad mogu ustati. Trebala bih pomoći Colinu da pomiješa boje. Sad kad ste se vratili, oče, trebat će vam."

"I Colin se odmara." Kathryn prinese čaj prodorna mirisa djevojčinim usnama. "Nisam ga vidjela od ukopa. Svima nam je ovo teško palo. Rekla sam Glynis da mu odnese jelo u sobu, a za Agnes sam ostavila nešto kruha, sira i vina." Ona pogleda Finna i da mu znak očima. "I ja ću se uskoro poći odmoriti." Ali on je bio previše zauzet s Rose kako bi primijetio poziv. Ako je to uopće bio poziv. Čak ni ona više nije bila sigurna. Činilo joj se da bi mogla beskonačno spavati. Rose popije čaj, a

kada su joj se vjeđe počele zatvarati, Kathryn na prstima izađe iz prostorije. Finn je sjedio pokraj Roseine postelje i kao da nije čuo kada je izašla.

U Kathryninim je odajama vatra jedva gorjela pa ju je ona pokušavala potaknuti žaračem kada je začula kucanje na vratima. Najvjerojatnije je to bio Alfred. Došao se ispričati nakon svađe. Uvijek je to radio. Hoće li i njega morati nahraniti? Ili mu je Simpsonova domaćica poslužila doručak prije odlaska? Više je vjerojatno da je popio jutarnji obrok u prijateljskoj pivnici u Aylshamu. Ona umorno odjene ogrtač - jer bila se već skinula u košulju.

"Gospo, smijem li ući?" Molba izgovorena dubokim, promuklim glasom. To nije bio Alfred.

Ona pođe do vrata, podigne zasun, ali ih samo djelomice otvori. "Zar ne bi trebao biti uz Rose?"

"Spava kao djetesce. Moja bi joj nazočnost samo smetala. Kao što si rekla, to su najvjerojatnije djevojački živci. Otvori. Imam nešto za tebe."

Kakvo iskušenje. Željela je da je samo zagrlji. Željela je da može zaboraviti sve nevolje koje su je pritiskale u posljednja dva dana. "Ne sada. Ne u mojim odajama. Colin ili Alfred bi mogli doći."

"A to bi bilo jako loše?"

Ona se sjeti kako je bio oprezan s pozdravom u kuhinji, kako je nije zagrljio pred kćeri. Krv joj jurne u sljepoočnice. Jednostavno bi ga trebala opraviti.

"Hajde, otvori vrata. Samo ćemo razgovarati."

Kathryn se napokon ugrijala, ali ne toliko zahvaljujući zaboravljenoj tihoj vatri u ognjištu, koliko zbog mišićava tijela koje se bilo obavilo oko njezina. Soba je bila ispunjena teškim mirisom dima od žeravica koje su pucketale i njihova vođenja ljubavi. Obavila ju je slatka tromost, poput vune. Kada bi mogla ovako ležati zauvijek, udova isprepletenih s njegovima poput zamršenih svilenih niti dok njezine usne dodiruju njegovo glatko tjeme gdje se kosa istanjila poput savršenog slova O.

Bila je svjesna svakog njegova pokreta dok su zajedno ležali, njegovo je disanje bilo u skladu s njezinim dugo nakon što se njihova strast

ugasila. Bila je velika zagonetka kako su 'dva tijela postajala jedno'. To se činilo čudom ništa manjim od Svete euharistije, kada su se kruh i vino pretvarali u Kristovu krv i tijelo. O tom je čudu znala samo po čuvenju, jer nikad u ustima nije osjetila okus tijela i krvi. Je li to zato što nije bila dostojna? U njezinim je ustima vino ostajalo vino, a kruh ostajao kruh. Ali ovaj sveti obred ujedinjenja dviju duša je sama iskusila. S Roderickom nikad nije bilo tako. U njezinu braku, blagoslovljenom od Crkve i kralja, ona nije bila više od rasplodne kobile, a njezin muž od pastuha, koji su se parili skladno svojoj prirodi.

"Donio sam ti dar sa sajma u Norwchu", reče Finn.

"Ne treba mi dar. To što si ti ovdje mi je dovoljno." Svaka je riječ bila paperjasti poljubac u ono savršeno O.

"Ah, shvaćam. To što sam ovdje. Opat ti je poslao plaću zato 'što sam ovdje'. I to dobru plaću. Zacijelo je to težak posao."

Njegove su riječi bile šaljive, on se smijao i zaigrano je tapkao ispod brade dok je govorio, ali ona se nakostruši. Znala je da on misli kako je sebična i da joj nije stalo do onih koji su ispod njezina plemenitog položaja. Sjetila se kako su raspravljali tko bi trebao platiti porez za njezine sluge. On je poljubi u vrat i makne pramen njezine kose s gole dojke kako bi je poljubio, ali ona ga odgurne - nježno - i umota se u pokrivač koji pritisne uza sebe nadlakticama.

Kathryn se pridigne na lakat i okrene prema njemu. "Nemoj mi se rugati. Nisam na to mislila kada sam rekla 'to što si ti ovdje'. Mislila sam na tvoju nazočnost. Iako, neću poreći da mi je drago zbog opatove velikodušnosti. Pogotovo sada, kada sam ostala bez spremišta za vunu. Da ne spominjem zaradu od prodaje vune." Zašto je spomenula zaradu? Zato što je znala da će ga to naljutiti?

Zato što je u njegovu tonu čula neugodnu insinuaciju. Gotovo ju je nazvao kurvom - to nije nešto s čime se šali.

"Nisi spomenula pastira."

"Pa naravno, i pastira. Neće mu biti ni lako ni jeftino pronaći zamjenu." Kad je već razgovor krenuo u tom smjeru, ona odluči potvrditi Finnovo mišljenje o svojoj pohlepi.

On legne na leđa s rukama prekriženima iza glave. Oko vrata je na kožnatoj vrpici nosio lješnjak u kositrenom okviru. Pitala ga je o tome, on je objasnio da je to dar svete žene. Iznenada je to naljuti, kao da je

predstavljalo neki njegov skriveni dio koji nije želio s njome podijeliti. Ona odgurne privjesak u stranu prelazeći vrškom prsta lagano, koketno preko njegove prsne kosti. Ali on se više nije smiješio, nije ju gledao, nego se mrštio piljeći u strop kao da gleda kako demoni poskakuju u sjenovitim udubinama tamnih stropnih greda premazanih katranom.

"Je li to jedini razlog?"

"Kako to misliš 'jedini razlog'?"

"Zarada. Je li *zarada* sve o čemu misliš?"

"Očito nije", reče ona pokazujući rukom na razbacane pokrivače.

Gdje je bio on kada je ona prala pastirovo truplo? Gdje je bio on sa svojim napuhanim idejama o dobročinstvu kada je ona tješila Agnes? On se družio s biskupima, razgovarao o filozofiji sa svetim ženama. Pio je vino i jeo slastice u luksuznim opatovim odajama.

"Moram misliti na dobrobit svojih sinova. Moram štiti njihovo nasljeđe. Ti, pak, ti si obrtnik." Ona primijeti kako je dignuo obrvu i zažali što je tako naglasila riječ obrtnik. "Mislim, ti se možeš osloniti na to da ćeš svojim umijećem uvijek moći uzdržavati kćer i to ti ni Crkva ni kralj ne mogu oduzeti."

Ona osjeti kako se on uzrujao, kako su mu se udovi i mišići lica ukočili, cijelo mu je tijelo bilo zategnuto poput žice na harfi. Ona dotakne udubinu ispod njegova prsnog koša gdje je koža bila labava, mišići opušteni, ali ne i pretvoreni u salo. I taj je dio sada bio zategnut.

"Ja ovisim o svojem 'obrtničkom' umijeću jer nemam drugog izbora. Kralj i Crkva su me već oderali poput vrbina pruta."

"Što želiš time reći?"

"Želim reći, Kathryn, da ti nisi jedina osoba koja osjeća čizmu tiranije na vratu. Pitaj seljake koji iznajmljuju tvoju zemlju i češljaju tvoju vunu, pitaj slobodnjake koji obrađuju tvoja polja za bijedne nadnice, pitaj kmetove čiji rad ti posjeduješ. Pitaš li njih, reći će da im tvoja fina noga pritišće lice u blato."

Ona se ukoči.

"Možda ste vješto mazalo, iluminatoru, ali nemate pojma kako se upravlja lenom veličine Blackinghama."

Njegov posprdni uzvik odzvanjao je pravednim ogorčenjem i povrijeđenim ponosom. Ali oči mu se nisu smijale. Bio je istinski gnjevan, uvrijeđen.

"Ovo malo zdanje od opeke s nekoliko ari na kojima pasu ovce! Znajte, *uvažena gospo*, da sam nekoć bio nasljednik posjeda - s kamenim dvorcem na brdu opasanim zidinama, imao sam svoju svitu - prema kojem Blackingham izgleda kao... kuća majstora obrtnika."

Je li ga dobro čula? Ona rukom pritisne grlo ne bi li umirila ubrzano bilo.

"Želiš reći, Finne, da si iz plemenite kuće i to mi nikad nisi spomenuo? Shvaćaš li što to znači?" Rukom kojom je do maloprije milovala njegova maljava prsa uhvati ga ispod brade i okrene prema sebi. "Ako si plemenita roda možemo moliti kralja da nam odobri da se vjenčamo!"

On je šutio. Na licu su mu se smjenjivali proturječni osjećaji - ljutnja, konsternacija i očaj. Ona je čekala. Radost je nestajala iz nje sa svakom sekundom šutnje. Toplina koja nije imala nikakve veze sa strašću palila joj je kožu. Što ako je on šutio upravo zato što nije želio takvu vezu s njom, ako ju je smatrao nedostojnom svojega položaja? Cijelo to vrijeme ju je promatrao kako izigrava veliku damu. Sada kada je u trenutku arogancije ispunjene ponosom od njega izvukla tu informaciju on će biti prisiljen otkriti da je samo želio spavati s njom. Je li moguće da je ono što je za nju bila velika strast za njega bilo samo obično ljubakanje - ljubakanje zbog kojega je ona sada kažnjena?

Osjećala se poput Eve nakon pada.

Nije ga se usudila pogledati. Ona se pridigne i pomakne do ruba postelje povlačeći pokrivač sa sobom.

On zgrabi rub pokrivača kako ne bi ostao sasvim gol. "Rekao sam bio, Kathryn. Bio nasljednik. Ja sam ono što si rekla. Ništa više od običnog obrtnika", odgovori on pokunjeno. "Moje su zemlje i titula mojom krivnjom pripale kralju."

Njegovom krivnjom? To je moglo značiti samo jedno. Bio je izdajnik, a ona mu je dala sklonište doslovce u svojim njedrima, u njedrima Blackinghama. Ona je izdala prava svoje djece. Možda im je čak dovela živote u opasnost.

"Trebao si mi reći", odgovori ona. "Trebao si mi reći ako si počinio izdaju."

Nije ga mogla gledati. Ne rekavši joj izdao je i njezino povjerenje, njihovu prisnost. Ipak, željela ga je priviti k sebi i pružiti utjehu zbog

gubitka. Što je moglo biti gore od gubitka posjeda? Već je dobro poznavala Finna - ili je barem tako mislila - i znala je da bi on, ako ne zbog sebe, zbog kćeri žalio za time.

"Da sam izdao kralja, objesili bi me. Objesili i raščetvorili", reče on iza njezinih leđa. "Glavu bi mi nabili na kolac i vrane bi mi već odavno isključale oči."

Te oči boje mora koje su joj čitale dušu, te nasmijane oči čije je vjede čak i sada željela poljubiti, sada se nisu smijale.

On sjedne u postelji, nagne se preko njezina ramena i dotakne joj obraz. "Ostao sam bez posjeda jer sam previše volio jednu ženu. Cini se da mi je to slabost."

Znači radilo se o nekakvom nesporazumu, nekom manjem prijestupu koji je još mogao biti oprošten. Ako mu ne vrate posjed, nema veze. Blackingham će, unatoč njegovu podcjenjivanju, biti dovoljan.

"Gdje je bio tvoj dvorac?" upita ga ona preko ramena. Još je sjedila okrenuta leđima, nespremna da mu pogleda u oči.

"Na granici s Walesom."

"A ta žena? Je li ona..,"

"Ona je bila Roseina majka."

Kathryn osjeti kako joj veliki kamen pada s pleća. Znala je koliko je volio svoju suprugu. Zato ga je još više voljela. Čak je donekle i zavidjela mrtvoj ženi.

"A kralj nije odobrio."

To nije bilo pitanje. Stara priča, zapravo, sve se lagano moglo objasniti, pomisli Kathryn. Finn je bio mlad, zaljubljen, pokazao je tu svoju buntovničku crtu, nerazborito nije poslušao kralja, oženio se na brzinu, možda odbio suprugu koju mu je kralj Edward izabrao.

"Kralj nije odobrio", ponovi on.

On zastane. Ona je strpljivo i s olakšanjem čekala romantičnu priču o zabranjenoj ljubavi koja se odlučila suprotstaviti svim nevoljama. Željela se ponovno okrenuti prema njemu, ali pričekat će još trenutak, pričekat će da je on do kraja umiri, kažnjavajući ga što ju je tako prestrašio. Ona se uspravi ukočenih leđa i pogleda u strop. Čula je kako je naglo udahnuo i brzo ispustio dah.

"Oženio sam se Židovkom", reče on.

Isprva joj se učini da ga nije dobro čula, ali ta riječ kao da je visjela iznad njih. Kao da se ispisivala u zraku svaki put sve većim slovima. Židovka. Židovka. Židovka. Ona je sjedila vrlo mirno, ukočena poput zeca koji se skupio pod jastrebovom sjenom. Čak joj se i disanje zaustavilo.

Židovka. Židovka. Oženio sam se Židovkom, rekao je. U svoju je postelju primila čovjeka koji je imao odnos sa Židovkom. Kristovim ubojicom.

On pruži ruku, dotakne joj rame.

"Kathryn, da si samo poznavala Rebekku..."

Ona se šćućuri, počne se povlačiti i nije mogla stati sve dok nije osjetila kako se jedva oslanja na rub postelje. *Rebekka*. I Rose s tom maslinastom puti i vranom kosom, djevojka koju je prvi put kada ju je ugledala usporedila sa Svetom Djevicom. Ali kako je mogla znati? U životu je samo jedanput vidjela Židova i to starog lihvara u Norwichu kojega joj je otac pokazao. Ona žestoko povuče pokrivač sve dok ga nije potpuno izvukla. Omota se njime i ustane i dalje okrenuta leđima. Nije više željela da je netko tko je bio u vezi sa Židovkom vidi golu.

"Moram poći u kuhinju da vidim je li se Agnes vratila svojim dužnostima. Treba nahraniti kućanstvo." Glas joj je bio nekako tih, stisnut.

"Kathryn, ne misliš li da bismo trebali..."

"Bilo bi bolje da se vratiš Ro... kćeri. Jedan od mojih sinova bi se mogao u svakome trenutku pojaviti."

Alfred i Colin. Što bi bilo da saznaju kako im majka bludniči s muškarcem koji je bio u braku sa Židovkom?

Ona odjene košulju. Čula je kako je Finn teško uzdahnuo, šuštanje dugih lanenih gaća dok ih je navlačio preko slabina. Dok je plela kosu u debelu pletenicu, ona osjeti njegov dah na potiljku, lagani dodir usana u udubini njezina vrata. Koža joj se naježi.

"Kathryn, molim te..."

"Drugi put, Finne. Bit će za to vremena poslije."

Hoće li on uvidjeti koliko je zgrožena i prezreti je što je tako uskogrudna? Ali ona nije bila kao on - nije posjedovala to duboko vrelo samilosti i sućuti.

Čula je kako se on udaljava, šuškanje njegovih hlača po rogozini na podu. *Pozovi ga natrag. Reci mu da sve to ne mijenja ništa.*

"Poslije, Finne. Obećavam, razgovarat ćemo poslije." Petljala je po kopčama na haljini. Morala je misliti na svoje sinove. Bilo je protuzakonito družiti se sa Židovima.

Tišina. Ona se okrene da ga pozove, da ga vrati do postelje, ali zakasnila je. Bila je sama u prostoriji, samo se čuo zvuk zasuna kada su se vrata zatvorila.

A na stoliću pokraj postelje blistali su srebrnjaci koje je poslao opat.

Alfred ipak nije ušao u majčine odaje tog poslijepodneva kako je bio naumio. Stigao je upravo na vrijeme da vidi kako se vrata zatvaraju za osobom koja je ušla. Za muškarcem. Samo je nekoliko trenutaka slušao pred vratima, ali dovoljno. Smjesta je pošao do iluminatorovih odaja, bivših očevih odaja - kako se samo usudila? - kako bi potvrdio sumnju. Ondje, kao što je i sumnjao, nije bilo nikoga. On zaviri iza zastora koji je dijelio glavnu prostoriju od predsoblja i ondje ugleda usnulu Rose, prizor koji bi u svakom drugom trenutku raspalio njegovu maštu na kakvu nepodopštinu. Ali ne i danas. Ne dok je njegova majka kaljala uspomenu na oca i dijelila kreposnu udovičku postelju s tim uljezom.

Prelazio je prstima preko bisera u džepu tunike, bisera koji su pripadali njegovoj majci, a on pronašao u Simpsonovim odajama. Bez sumnje ih je podmukli nadglednik ukrao kada lady Kathryn nije gledala, misleći kako će ona zaključiti da ih je izgubila. Alfred se veselio da će joj ih on vratiti i tako dokazati koliko je sposoban. Očekivao je njezin osmijeh zadovoljstva kada ih ugleda. Bilo bi to poput dara za nju, nešto čime bi mogla držati Simpsona u šaci. Ali ona je već bila zauzeta, pa je njegovo iznenađenje bilo upropašteno.

Zato ga je poslala dalje od kuće. Sve te izmišljotine kako treba špijunirati nadglednika. Samo ga je željela što dalje kako bi mogla bludničiti sa strancem. Vjerojatno je zaključila kako je Colin preglup da uvidi što mu se događa pred nosom. Krvi mu Isusove! Vjerojatno su to radili i tu u očevoj postelji. Od te mu pomisli postane mučno. Njegova vlastita majka! Kao da mu je netko izbrisao oca. Alfred se savlada da jednim zamahom ruke ne sruši uredno poslagane posude s bojama s

očeva stola - stola koji se taj... taj smežurani mali bakalar usudio prisvojiti. Ali ne. Buka bi mogla probuditi usnulu kraljevnu u susjednoj prostoriji. Tako bi nedvojbeno navukao na sebe majčin gnjev. Umjesto toga on uzme nekoliko pera i zdrobi ih u ruci, zabadajući vrhove u dlan sve dok se nije trgnuo od boli.

S kuke je visjela otvorena kožnata torba za knjige. Torba u kojoj su nekoć bile očeve knjige. On pregleda nekoliko stranica oslikanog rukopisa. Ubrzo otkrije da su na vrhu stranice Ivanova evanđelja. Ispod njih je bilo još stranica naguranih na dno, kao da su manje vrijedne ili napola zaboravljene. On prepozna neke saksonske riječi, engleske riječi. Nevažne črkarije. Nije bio toliko ljut da ugrozi svoju dušu oskvrnućem svetoga evanđelja - pogotovo kada mu se rađala jedna ideja - pa on vrati evanđelje svetoga Ivana pažljivo u torbu. Zatim izvadi bisere iz džepa i spusti nisku u torbu, pokrivajući je sa strane stranicama s dna torbe. Ako bi netko čak i letimice pogledao, niska bi se ipak vidjela, ali bi izgledalo kao da ju je netko pokušao sakriti.

Kada je malo ispuhao bijes tim sitnim činom osvete, Alfred na prstima izađe iz prostorije, ali prije spremi u džep tanki list zlatne folije - nije morao biti umjetnik da shvati kako je to vrijedno - pa se polako spusti niza stube s osmijehom na licu. Vani on spusti tanku foliju na gomilu balege, smješkajući se sebi u bradu. Na trenutak mu padne na pamet da odnese pozlaćeni kravlji izmet na iluminatorovu postelju, ali nije želio uprljati ruke svježom balegom pa se predomisli. Sama ta pomisao bila je dovoljna da osjeti zadovoljstvo. Neka njegova gospođa majka pronade bisere u sobi svojega ljubavnika pa neka on objašnjava kako su tamo dospjeli.

Alfred odjaše ravno u Prosjakovu kćer kako bi proslavio svoju psinu i utopio tugu. Prvu je pintu piva kupio sam. Sir Guy de Fontaigne mu je kupio drugu. I treću. A onda se Alfredu raspleo jezik.

Sir Guy, koji je pažljivo slušao, očinski je potapšao dječaka po leđima u znak sućuti i pokazao gostioničaru da donese još jednu pintu.

Agnes se dugo zadržala pokraj groba, nesvjesna hladnoće. Nikako nije mogla otići. Sve dok ne izgovori sve što joj je ležalo na duši.

"Bio si mi dobar muž, Johne. Osim što si pio. A to će ti oprostiti Bog. On zna da nisi ti kriv."

Ona iščupa dugačak pramen kose - kada je tako posijedjela? - i omota ga oko kažiprsta u savršeni krug. Zatim skine pepeljastosivi prsten i utisne ga u ilovasto tlo. Vjerojatno će ga ukrasti vrane i obložiti njime gnijezdo, ali nije mu imala što drugo dati.

John je na dan njihova vjenčanja napravio sličan prsten, svijetli krug od svoje smeđe kose. Plakala je kada ga je spržila iskra s ognjišta i to više zbog gubitka prstena negoli zbog boli. On joj se tada smijao, zagrlio je i rekao da će obrijati glavu i uplesti sve svoje uvojke -prekrasne smeđe uvojke - i napraviti od njih nakit ako će to veseliti njegovu mladu.

"Sad si slobodan, mužu. Napokon, ali u krivi čas. Znam da nisi volio Blackingham, i drago mi je što nećeš počivati na blakingamskoj zemlji. Ali lady Kathryn je prema tebi pravedna. Ne okrivljava te za požar. Ni ja te ne mogu kriviti."

Dugo je sjedila pokraj njega. Sunce se pokušavalo promoliti iza oblaka, ali nije moglo probiti maglicu. Grlica je prestala žalobno dozivati. Jedini je zvuk sada bilo šuškanje suhog lišća iznad krova Svetoga Mihaela.

"Sada te moram napustiti, Johne. Dužnosti me čekaju."

Ona ustane i okrene se prije negoli je njegov duh uspio izvući iz nje jedini prigovor koji nije željela izreći. Ono jedino što mu nije mogla oprostiti. Već je bila dosta odmaknula od groblja, dovoljno daleko da je ne čuje njegov duh kada je promrmljala te riječi. A kada je uspjela to protisnuti, iz njezina srca nestane posljednja kap gorčine.

"Nisi mi dao djecu, Johne. Ostavio si me samu."

Vraćala se tri i pol kilometra u Blackingham po istoj izrovanoj cesti kao i lady Kathryn. Nije osjećala hladnoću. Zadebljani žuljevi na nogama u lošim klompama napokon su nečemu poslužili. U daljini se vidjela kuća od crvene opeke i dozivala je da se vrati svojim obvezama. Bilo je prekasno da počne peći but, znala je to po blijedome suncu koje se igralo skrivača s maglom. Možda ispeče par jarebica na vatri. Ako se požuri, možda uspije napraviti pitu s kremom od jaja.

Iz kuhinjskog su dimnjaka izlazili tanki kolutići dima. Hvala Svetoj Djevici na tome. Bojala se da će bez njezina nadzora sluga koji je ložio vatre nekamo nestati. Bio je sin slobodnog seljaka, ali lijep i neotesan mladić kozičava lica, nesposoban za vojnu službu, inače bi pošao s ostalima.

Ona uđe u tihu kuhinju i leđima se nasloni na hrastova vrata kako bi ih zatvorila. Kako prije nije primijetila koliko su teška? Iznenada uz škripu vrata popuste, metalni zasun udari u držač kao da ga je gurnuo nevidljivi anđeo.

"Oh, pa to si samo ti, Magda. Opet se skrivaš iza vrata", reče ona i objesi grubi vuneni šal na kuku. "Kada bi čistoća bila vrlina, ti bi prije bila vrag nego anđeo."

Već ju je htjela natjerati da se okupa čim joj je lady Kathryn dopustila da ostane. Nije smjela imati takvu prijavštinu u kuhinji. Cura joj se nasmiješi kao da joj je izrekla kompliment, očiju raširenih od zadovoljstva, ruke visoko podignute iznad Agnesine glave. Milovala je zrak kao da provlači finu svilu između prstiju.

Djevojka je bila priglupa, jadnica. Agnes je pogleda malo bolje. Priglupa bez sumnje. Ali ipak, bilo je tu nečega, možda čak i tračak inteligencije ispod spuštenih kapaka.

Djevojka pokaže na vatru pa na sebe silovito kimajući glavom.

"Što mi to pokušavaš reći, curo? Daj reci."

"Magda." Ona pokaže na sebe pa na ognjište. "V-vatra."

"Ložila si vatru?"

Široko se smiješeći djevojka kimne. "Tražila sam dečka da mi da cjepanice."

"E pa, tko bi rekao? Pazila si da se vatra ne ugasi. Možda i nisi tako priglupa kako govore."

Djevojka protrlja prekrizene ruke. "Magdi bilo zima", naceri se.

I Agnes je godila toplina vatre. Sve do tog trenutka nije primijetila koliko joj je zapravo bilo hladno. *Hladno. Je li Johnu bilo hladno u crkvenome dvorištu? Bolje da joj misli ne odlutaju u tom smjeru, jer bi je odvele u nepodnošljivu bol.* Ona ocjenjivački pogleda djevojkicu. Zaključila da je mali konjušar imao razloga što joj je pomogao. Djevojka je bila sitna, ali ispod dronjaka su se nazirale propupale ženske grudi.

"Hrana. Za vas." Magda pokaže na tanjur s pečenim jajima.

"Jesi li ti i jaja ispržila?"

Djevojka pogne glavu kao da je razočarana što ne može potvrditi da je i to njezino djelo. "Ne. M-muškarac i gospođa." A onda doda gotovo prkosno: "Ali i ja umijem ispeći jaja."

"Ma nemoj mi reći."

Lady Kathryn, Bog je blagoslovio. I muškarac. To se zacijelo iluminator vratio. Agnes je itekako bilo drago. Jaja su bila pravi blagoslov, ne samo zato što je morala jesti - iako je tuga umanjila glad - nego zato što je to značilo da su svi već jeli. Trebat će pripremiti večeru, to da, ali ne tako obilnu.

Djevojka joj prljavom rukom pruži komad kruha. Agnes ga pogleda i namršti se. Bio je to kruh ispečen prije požara, dok je njezin John još bio s njom - ali ona ga uzme i koricom koju djevojka nije dirala zagrabi malo skrutnutog žutanjka. Dok je žvakala, zamišljeno je gledala sudoperku.

"Pristavi vodu da se grije, Magda. Vrijeme je da se okupaš."

Djevojka zatrese glavom i od straha razrogači oči.

"To te neće ubiti, dijete. A kad se riješiš buha i ušiju, nećeš više morati spavati sa psima."

Magdin se prestrašen izraz lica samo djelomice ublaži, ali ona ipak nalije vodu u kotlić koji se njihao iznad vatre. Tog je jutra napunila vrč vodom iz bunara, ali škrto ju je lijevala, kao da je svaka kapljica otrovna.

"Napuni do vrha. Tako."

Prvi put nakon požara Agnes osjeti kako teret koji ju je pritiskao popušta. Ona pođe do kuhinjskog ormara, uzme komad lužnatog sapuna i izlizane vunene dronjke. Ali kada se vratila, opazi da je djevojka nestala. Jedino je u kotliću bučkala kipuća voda. Začuje tiho šuškanje ispod teška hrastova stola, kao da dimnjačar četkom čisti dimnjak.

"Izađi, dijete. Neće te boljeti i nećeš se istopiti."

Djevojka izađe kako se od nje tražilo, ali se šćućuri kada ugleda sapun i krpu. Agnes je nježno primi za ruku, povuče prema ognjištu i posjedne na kameni rub. Djevojka je poslušno mirovala, ali bila je spremna na bijeg kada je Agnes napunila zdjelu vrućom vodom. Agnes primi Magdu za lice i počne ribati dok se nije ukazala ružičasta koža.

"Večeras ćeš spavati sa mnom u krevetu", reče Agnes. "Tako će nam objema biti toplije."

Dok je Kathryn išla prema velikoj dvorani gdje ju je čekao Simpson s mjesečnim izvješćem, čula je Colina kako se moli u kapelici. *Misere Nobis, Kyrie Eleison, Gospodine, smiluj se.* Jutarnja molitva, kada se pojavljivalo sunce, još molitvi u devet, u dvanaest, u tri poslijepodne pa ponovno kada su se prikradale noćne sjene u vrijeme večernjice. U posljednje vrijeme, u koje god je doba dana prolazila pokraj kapelice - čak i kada je večernje zvono zvonilo da se gase svijeće i vatre - vidjela je sina kako se moli i to ne preko volje, na brzinu kao svećenici, nego je čula iskrenu pokornu molitvu.

Jesu li grijesi Blackinghama tako veliki da njezin prelijep dječak, mršav i blijed od poščjenja - kada ga je posljednji put vidjela da jede? - mora neprekidno mrmljati molitve za milost? Je li on to šaptao usrdne molbe u hladnoj kapelici čak i za vrijeme zornice, kada su svijeće plesale s demonskim sjenama na zidovima, pa za jutarnje molitve kada je i pijetao kukurikao svetome Petru u tami prije svitanja? Dok su grešnici Blackinghama drijemali, dok je njegova majka spavala s Kristovim ubojicom - 'Kristov ubojica' s više Krista u sebi nego bilo koji svećenik kojega je poznavala - njezino je dijete, bez sumnje najnevinije biće među njima, bdjelo i molilo se.

Ona zastane kod vrata kapelice s namjerom da uđe, da ga prekine, izvuče s pobožne molitve na svjež sunčan novembarski dan. Nije se mogla sjetiti kada su posljednji put razgovarali. Zasiurno ne već tjedan dana, otkako je pastir poginuo. Ni Finn nije svraćao, ne nakon onog poslijepodneva kada ga je otjerala. Sedam je noći čekala, osluškivala hoće li čuti kucanje na svojim vratima. Drugoga joj je dana Glynis donijela paket s njegovom porukom: "Dar zahvalnosti za gospu koja pruža utočište sirotome obrtniku i njegovoj kćeri." *Obrtnik.* Ta riječ kao da ju je pljusnula po licu. Ona razmota paket i ugleda obuću od mekane antilop kože, s kopčama kakve nikad prije nije vidjela. Samo je čula da su kopče najnovija moda. Čizmice su bile prekrasne. Zašto joj ih osobno nije darovao?

Domini Deus, Gospodine Bože. Colin je plakao u kapelici. Svijetla mu je kosa blistala poput aureole nad licem profinjenih crta, sada upalog od pretjerane pobožnosti. Svjetlost s grimiznog križa na prozoru kapele igrala se na njegovoj kosi, crtala znak svetoga raspeća preko njegova

tjemena i niz ramena pa se činilo kao da na sebi ima redovničku halju. Prozor Svete Margarete. Roderick je dobro platio vitraj jarkih boja koji je prikazivao sveticu zaštitnicu poroda. Dok je Kathryn nosila njegove sinove, on je palio svijeće i promijenio ime kapelice iz Svetog Jude u Svetu Margaretu. S kakvom je samo lakoćom mijenjao svece, s istom kojom je mijenjao miljenike. Sav taj trud i trošak, znala je, nije bio zbog nje, već zbog njegova potomstva, njegova poroda, kako je nazvao zdrave blizance koje mu je primalja donijela, iako čini se da je od samoga početka bio ponosniji na jednoga od njih dvojice.

Manjeg usnulog dječaka vratio je Kathryn, a onog koji je drečao sav crven u licu, kojega je nazvao Alfred, podignuo je jednom rukom u zrak kao trofej. "Ovome je suđeno", rekao je, "suđeno mu je da bude borac." Ona je zadrhtala kada je čula te riječi. Drhtala je i molila se svetoj Margareti da zaštiti obojicu njezinih sinova. Svetoj Margareti koja se sada udružila sa svojim križem obasjanim suncem da joj preotme Colina. Što bi rekao Roderick da vidi mlađega sina kako dan i noć cendra pred oltarom? Roderick nije imao običaj da se kaje za svoje grijehе, iako samo Nebo zna da su bili dovoljno veliki da mu za to daju razloga.

Colin je nepomično klečao pred oltarom sklopljenih ruku i zatvorenih očiju. Klasična poza pokore. Sigurno je osjećao njezinu nazočnost, čuo šuškanje njezinih haljina, ali to nije ničim pokazao.

"Coline", reče ona nježno, gotovo šaptom.

Kao da je bio isklesan od kamena, samo su mu se usne gotovo neprimjetno micale dok je izgovarao molitve.

Ona uzdahne i okrene se. Nemoćna da spasi starijeg sina, ovog je mlađeg otela od prokletstva očeve pažnje, ali neće se boriti s onim drugim Ocem. Čak ni zbog sina. Kako ne bi dovela u opasnost ne samo svoju dušu nego i njegovu.

"*Christi Eleison.*" Sada još tiše, molio je dok se ona udaljavala.

Kriste, smiluj nam se. Da, pogotovo tebi, Coline, moj prelijepi dječaće. Milost tebi. Ona bez glasa promrmlja riječi: "*Christi Eleison.*"

Milost i za mene, molila se. Osjetila je kako joj ispod obraza počinje bolno kuckati. Uskoro će početi glavobolja. Kasnila joj je mjesečnica. Zar bi se trebala zabrinuti? To nije bio prvi put. Ona je to pripisivala svojim godinama. Ali to je bilo prije. Je li možda Finnovo sjeme našlo neki plodni kutak u njezinoj utrobi? *Povlačio* se na vrijeme, nije li? Svaki put?

Iako o tome nisu razgovarali, on je nije natjerao i na taj grijeh. Ona se naučila čekati da on izbací svoje sjeme na meki dio njezina trbuha. Poput prolivena vina.

Coitus interruptus. Prekinuti snošaj.

Masírala je lijevu sljepoočnicu pokušavajući snagom volje otjerati bol. Morala je izdržati susret sa Simpsonom.

Coitus interruptus. Christi Eleison. Ona duboko uzdahne dok su joj se grudi dizale i spuštale pod teretom koji je osjećala. Previše je latinskoga bilo u njezinu životu.

Kathryn je ušla u veliku dvoranu gdje se trebala sastati s nadglednikom. Pomični stolovi za bankete i klupe uklonjeni su nakon posljednjeg velikog slavlja - od Roderickove smrti rijetko su priređivali velike gozbe. Dvorana je sada jedino bila ukrašena teškim tapiserijama uzduž zidova, koje su dodatno štítile od hladnoće što je prodirala kroz opeku. Tu je još bio i jedan usamljeni stol i naslonjač u kojem je ona sjedila kada je obavljala različite obveze gospodarice imanja. Taj naslonjač u obliku sedla, napravljen od čvrstog engleskog hrasta, odgovarao je njezinu suprugu. Roderick je bio krupan muškarac koji je dominirao prostorom, gospodar na svojem tronu, ali unatoč njezinoj širokoj haljini od debelog baršuna nabranoj između zaobljenih naslona za ruke, u naslonjaču je bilo još mjesta. Kada je pokušala osloniti laktove na naslone, osjećala se poput ranjenog sokola koji je neprirodno raširio krila.

Dala je da se naslonjač premjesti s podija na sredinu prostorije držeći da će tako djelovati manje prijeteće. Više je voljela voditi poslove u prisnijem okružju solara i samo se odlučila poslužiti velikom dvoranom za ovu prigodu kako bi podsjetila neprijaznog nadglednika gdje mu je mjesto. No, zaključí da je pomicanje naslonjača s podija vjerojatno bila pogreška - željela je da je Simpson mora gledati odozdo. Ovako se ona osjećala veoma malenom posred velike prazne prostorije - ali naslonjač je bio pretežak, a i glava ju je strahovito boljela.

Dok je čekala nadglednika, ona zatvori oči da otjera dobro joj poznatu bol ili da barem skupi snagu da je nekako izdrži. Zašto je dopuštala da je taj muškarac tako kinji? On je bio sluga. Ona je bila gospodarica. Trebala bi ga otpustiti, ali gdje da nađe zamjenu? Ona začuje korake, a onda i

žamor glasova. Otvori oči i ugleda ne samo Simpsona nego i svojega sina. Pa naravno, kako se nije sjetila da će i Alfred biti s njim? Alfred - kada je to izrastao i postao tako naočit? - stajao je pokraj Simpsona. Njezin strah malo splasne. Ona uspravno sjedne i podigne bradu.

Alfred je primi za ruku, prinese je svojim usnama i u znak poštovanja klekne na jedno koljeno.

"Nadam se da je moja gospođa majka zdrava."

On to vježba dvorske manire, pomisli ona. Kako je samo nalik ocu u nekim... u mnogim stvarima. Ali on pripada meni. On je sisao na mojim grudima. Ta je veza čvrsta, a on će postati čvrst vladar Blackinghama. Ona se nasmiješi kad pomisli kako bi njezin otac, prvi gospodar Blackinghama, bio ponosan s tako snažnim nasljednikom.

Bilo je mnogo toga što je morala reći Alfredu - predugo je odgađala razgovor - ali bila je na oprezu zbog Simpsona koji je, primijetila je, stajao ponizno iza njega, ali daleko od toga da mu je izraz lica bio takav.

Ona pokaže Alfredu da ustane.

"Nisam loše s obzirom na okolnosti. Dobro je da si napokon odlučio posjetiti majku. Tvoja se odsutnost za vrijeme nedavnih nemilih događaja itekako osjetila." Tu ona bijesno pogleda Simpsona: "Kao i vaša. Trebali ste prisustvovati misi."

Simpson se iza Alfreda počne smijuljiti. S njegova je izraza lica pročitala ono što se nije usudio reći: ići na pogrebnu misu za običnog seljaka bilo je prenemaganje ispod njegove časti.

Alfred se blago zarumeni dok mu u očima bljesne ogorčenost.

"Gospođu majko, nije mi bila namjera da vas zapostavljam. Bio sam zauzet zadatkom koji ste mi vi dali."

Lijepe riječi, ali ne i ton.

"Svratio sam u majčine odaje onog poslijepodneva nakon pastirova ukopa kaneći pružiti podršku kakvu bi trebao pružiti svaki poslušni sin u teškim trenucima, ali naišao sam na zatvorena vrata dok je majka s drugim povjerljivo vijećala. Ne želeći vam smetati, otišao sam."

Nadglednik se smješкао, ali ona je to jedva primjećivala koliko je bila zaprepaštena. Poslijepodne nakon pastirova ukopa, rekao je. Posljednji put kada su ona i Finn bili zajedno. Ona osjeti kako joj krv nestaje iz lica.

Vrata su bila zakračunata. Bila je sigurna u to. On nije mogao znati s kime je ona i što radi. Ona odluči drsko odgovoriti. Napad je bio najbolja obrana. Takva je barem uvijek bila Roderickova strategija.

"Trebao si kucati. Uvjerena sam da sam bila sama. Moji su sinovi uvijek dobrodošli. Željela sam razgovarati s tobom. Imam nekih pitanja u vezi s požarom. Želim znati jesi li toga dana imao ikakva posla u spremištu za vunu."

Je li se to njoj pričinilo ili se Simpson počeo meškoljiti? Ako je lagao u vezi s Alfredom, neka sad to objasni.

"Požarom?" Alfred je izgledao iznenađeno, a onda se jače zarumeni. Ona prepozna boju njegove nagle naravi. "Pa nećete valjda optužiti mene! Bio sam ondje samo jedanput, možda dvaput... kako bih pomogao Johnu s runima."

"Radi se o tome da te je netko vidio kako ujutro na dan požara ulaziš onamo pa sam mislila da si ti..."

"Da sam što? Izazvao požar? Kladim se da niste pitali Colina gdje je on bio."

Ona baci još jedan pogled na Simpsona kojega je iznenada vrlo zainteresirao svod velike dvorane, ali je dobro slušao, bila je uvjerena, i pakosno likovao na svaku riječ. Nije se niti trudio sakriti podsmijeh.

"Raspraviti ćemo to nasamo, nakon što mi pokažete knjige rashoda", reče ona.

Simpson istupi, doda Alfredu stranice uvezene kožnatim vrpcama, a on ih preda lady Kathryn. Ona ih pažljivo pregleda i primijeti da brojke odgovaraju onima od prošlogodišnje žetve, što je proučila pripremajući se za sastanak.

"Čini se da je sve u redu." Ona odloži knjigu na stol koji ju je dijelio od sina i Simpsona. "Odličan posao, Alfred. Tvoj je nadzor, čini se, imao dobrog utjecaja na Simpsonove brojke. Ovaj put nema manjka."

To izbriše osmijeh s nadglednikova lica.

"Možete ići, Simpson. Želim nasamo razgovarati sa svojim sinom."

Njegov je naklon bio otresit, kao naglo spuštanje poklopca na lijesu.

Dok je zvuk njegovih koraka postajao sve slabiji, Alfred se držao vrlo poslovno ne želeći se, kako je zaključila lady Kathryn, odreći svoje odrasle poze.

"Sada smo sami, Alfrede. Nemoj biti tako mrzovoljan. Hajde pridi i poljubi majku kako bismo se pomirili."

On se i ne pomakne kako bi udovoljio njezinu zahtjevu. Štoviše, još se više ukoči. Gurne ruku u prsluk i izvadi pergament zavezan tankim svilenim užetom.

"Imam molbu za moju gospođu majku."

Osjećala je u njegovu držanju neku novu suzdržanost. Pomisli na Colina koji je ničice ležao pred oltarom u kapelici Svete Margarete pa zatomi uzdah. Njezini će dječaci uskoro postati muškarci. Već je osjećala kako joj izmiču.

Ona mirno kimne, odlučna da ne potkopa njegov novostečeni ponos. "Smiješ iznijeti svoju molbu."

On joj preda pergament. Ona prepozna pečat. Sir Guy de Fontaigne. Radoznalost se pomiješa s osjećajem nemira.

"Ovo je šerifov pečat", reče ona. "Učinilo mi se da si rekao kako ti imaš molbu."

"Molba jest moja. U odsutnosti oca, sir Guy je preuzeo ulogu mojeg pokrovitelja."

"Ah tako", reče ona i brzo podvuče prste pod pečat lomeći vosak. "Imaš moćnog saveznika."

"Saveznika kojega je stekao moj otac. Sve je u skladu s njegovim željama, kao što ćete vidjeti."

Ona preleti pogledom preko sadržaja pa izbezumljeno prolista stranke zapanjeno čitajući. Strava je prikuje za naslonjač. Željela mu je prići, zagrliti ga, snažno ga stisnuti na svoje grudi, ali bojala se da nije u stanju ustati.

"Alfrede, jesi li siguran da je to ono što želiš?" uspije samo to izreći.

"To je ono što je moj otac želio za mene. To bih učinio da je on živ."

"Ali je li to ono što ti želiš?"

"Da, ja to želim. U službi kod sir Guya ću naučiti kako se postaje vitez kao što je bio moj otac. Već sam probao očev oklop. Dobro mi pristaje. Uzet ću ga sa sobom, a sir Guy će mi dati konja." Zatim doda ukočeno: "S vašim dopuštenjem, naravno."

Ona se iznenada osjeti starom. Velika se dvorana činila većom nego ikada prije. Vrana je uletjela u širok prostor između visokih stropnih greda malo ispod strehe i ključala napušteno gnijezdo kraljića. Ona

ponovno prouči ispravu, načrčkani potpis sir Guya, oštar i uglat kao što je bio i on sam, iznad službenog pečata šerifa. Znala je da ne može odbiti. Sir Guy bi onda napisao peticiju maloljetnome kralju ili regentu Johnu od Gaunta. Oni bi mogli okrenuti sina protiv nje, možda staviti Blackingham, čak i onaj dio zemalja koji je spadao u njezin miraz, pod Alfredovu upravu. Nju bi sklonili u neku samotnu opatiju da sastavlja kraj s krajem pod 'zaštitom' kralja. Samo bi se Colin mogao zauzeti za nju.

Christi Eleison.

Ne, nije si mogla dopustiti da nauče na sebe neprijateljstvo sir Guya de Fontaignea.

"Nedostajat ćeš mi", reče ona tiho.

"Uvjeren sam da ćete si naći nekoga da vam umjesto mene pravi društvo. Dosad vam nije teško padalo moje izbivanje."

"To nije isto. Znala sam da si blizu. Mogla sam te vidjeti kad god sam htjela." Ona pokaže na knjigu troškova. "Tvoje je izbivanje bilo nužna žrtva za dobrobit Blackinghama."

Njegov je jedini odgovor bio stisnuta čeljust, snažna i izbočena Roderickova čeljust.

"Hoćeš li doći na božićnu svečanost? Ona bi trebala biti i rođendanska proslava za tvog brata i tebe."

"Ako sir Guy dopusti."

Njegovo je mlado tijelo stajalo u stavu mirno, ukočeno pred njom, on nepopustljiv. Znala je da se ništa neće promijeniti čak i ako ga zagrlji. Nije si željela priuštiti takvo odbijanje. "Onda pođi s majčinim blagoslovom", reče ona glasom jedva jačim od šapta.

On se neznatno nakloni i okrene da će poći.

"Zar neću dobiti ni poljubac, Alfrede?"

On se nagne preko stola koji ih je dijelio i jedva joj dotakne obraz svojim punim usnama. Pred očima joj bljesne slika, sjećanje na te iste zaobljene usne djeteta kako pohlepno sišu na njezinim grudima. Kako su se samo tada nevoljko odvajale od nje, a kako nestrpljivo sada.

Ona se othrala potrebi da ga pozove da se vrati dok je polako išao prema vratima. Nije mu imala moć zapovijediti. On se otisnuo u svijet i sklopio nove saveze. Samo bi ispala glupa.

"Uzmi jednog od lakaja da ti služi. Neću dopustiti da odeš u šerifovo kućanstvo kao siromah. Poći ćeš kao muškarac. Neka ulašte oklop tvojega oca."

On se okrene prema njoj i na trenutak joj se učini da u njegovim očima vidi dječarca koji je skrivao suze u njezinim skutima kada je otac tukao njega i brata 'da ih očvrsne'. Ali to joj se zacijelo samo pričini, jer nije bilo promjene u njegovu razmetnom držanju kada ju je pozdravio s praga.

Nije ga pitala ono što ju je tako dugo mučilo: Gdje je bio onoga dana kada je ubijen svećenik? Prošli su mjeseci. To vjerojatno više nikome nije bilo važno, možda samo njoj. Ona je već žalila gubitak sina; uz to joj se u glavi ogłosi zvono na uzbunu. Ulazeći u šerifovu službu, Alfred ga je uvodio u njihove poslove. Pa iako ona nikad nije bila u lovu sa sokolom na ruci, znala je prepoznati grabežljivca.

Kathryn je dugo sjedila u tišini velike dvorane, duboko zamišljena nad svojim dvostrukim gubitkom. U sedam dana dvojica od trojice najvažnijih muškaraca u njezinu životu su se povukli, a treći se povlačio. *Christi Eleison. Gospodine imaj milosti.*

I vrana je mirno sjedila visoko na stropnoj gredi držeći kljun nad gnijezdom kao da čeka povratak kraljića. Kose zrake poslijepodnevnog sunca prodirale su kroz uske prozore pretvarajući njena krila u divovske sjene koje su lebdjele nad Kathryn, malenom i samom u velikom hrastovom naslonjaču.

OVANAEST

Ona klekne nad njim i zamahne bodežom široke sjajne oštrice kako bi osvetila svojega jedinog sina.

BEOWULF
(ANGLOSAKSONSKI EP IZ 8. STOLJEĆA)

Kada je ustao iz kreveta u prostoriji na čijem su podu od tesane javorovine bile naslagane kože - zemljani pod se u močvari nikad ne bi stvrdnuo - patuljak potakne gotovo ugaslu vatru pa izađe obaviti nuždu. Rano jutro: miris nade što se rađala, svijet se protezao još uvijek snen. Tu i tamo plah pijuk parao je tišinu dok su se noćna stvorenja spremala na počinak. On duboko udahne maglu koja se dizala nad močvarom. Mlade zrake sunca borile su se s njome. Polu-Tom je vidio dosta takvih jutara da zna kako će sunce pobijediti. Dan će biti vedar, rijedak dar za sredinu studenoga - Martinje, blagdan Svetog Martina. Ali Polu-Tom nije slavio blagdane svetaca. Nije išao ni u crkvu, čak ni u veličanstvenu novu crkvu

Svetog Petra Mancrofta, sajamsku crkvu u Norwichu s bučnim zvonima. On je mjerio dane po mjesečevim mijenama.

Na vrbinu je prutu radio zarezze i tako bilježio dane sajma, a ne blagdane. On baci pogled na izbrazdan prut koji je pokazivao da je drugi četvrtak u studenome sajamski dan u Norwichu. Ako sada krene, možda stigne do podneva, pred kraj trgovanja. Svi su znakovi navještavali oštru zimu pa je možda ovo bila njegova posljednja prilika poljeća. Mogao bi se počastiti kojom pintom piva. Imao bi čak vremena posjetiti svetu ženu. On pomisli na dug put natrag po mraku. Ako bude morao, pronaći će zaklon na kolima sa sijenom kakvog kmeta dok ne izađe polumjesec, a onda će nastaviti put kući po močvari obasjanoj blijedom svjetlošću.

On se vrati u kuću po komad kruha i suhe ribe za put. Izgradio je svoju jednosobnu kolibu od kvrgava javora, pokrio krov šašem iz rijeke Yare. Koliba je bila iznenađujuće čvrsta i nepropusna pa ga je štitila od zimskih vjetrova koji su snažno puhali sa istoka. Pružala mu je i utočište. Njegovi mučitelji nisu bili dovoljno hrabri da ga prate u srce močvare. Blatno močvarno ždrijelo moglo je za nekoliko trenutaka progutati i konja i jahača, usisati pod pijesak nesretne žrtve dok su zapomagale upomoć.

Vatra od treseti koja se dimila na kamenoj ploči ognjišta posred prostorije i pokraj nje udoban stolac mamili su ga da ostane. Taj je stolac savršeno odgovarao njegovoj dječjoj građi, domišljato napravljen od zavijena dijela drveta gdje se deblo istesano vremenom savijalo prema unutra. Ali za vrijeme dugih zimskih večeri imat će vremena napretek da sjedi ispred vatre, da plete košare u obliku košnica, s poklopcima za jegulje, za lovljenje ribe, za nošenje granja, košare od vrbina pruća što je posjekao na proljeće i ogulio tijekom ljeta. Bit će dosta vremena i za sanjarenje. Vremena da samome sebi pjeva pjesme koje je čuo od putujućih pjevača koji su navraćali u samostan u kojemu je on proveo djetinjstvo, pjesme o junaštvima moćnog Beowulfa.

Tijekom tih zimskih sanjarenja duša Polu-Toma je ulazila u velikoga ratnika. Nakon što bi pojeo malo sušene ribe i popio krepku juhu od repe patuljak bi skakao po sobi i mačem od vrbina pruta izazivao na dvoboj treperave sjene. U svojoj je mašti Polu-Tom *bio* Beowulf. Upravo je Polu-Tom prisegnuo na vazalsku vjernost gospodaru Hrothgaru¹⁰, Polu-

¹⁰ Hrothgar - u epu *Beowulf*, pošten i velikodušan vladar Danske.

Tom je mahao svjetlucavim mačem na čudovište Grendela, Polu-Tom je uzdahnuo sa zadovoljstvom kada je zario bodež u meki vrat golemog morskog trola. Gotovo je mogao osjetiti topao mlaz krvi. Je li mirisala na svinjsku krv? Upravo je Polu-Tom, visok, div među ljudima, hrabar - bardovi su pjevali u njegovu slavu - pronašao čudovište, Grendelovu osvetnicu majku u njezinu brlogu u močvari. Polu-Tom je 'zario bodež u grkljan, prodro kroz prstenaste kosti' Grendelove majke. Polu-Tom je gledao kako se njegov željezni mač topi u njezinoj otrovnoj krvi.

Kada bi se ozbiljno zamislio - jer kad nije sanjario o divljim i čudesnim podvizima u tom drugom životu, imao je vremena za razmišljanje - osjećao je sućut, malo ljudskog razumijevanja za čudovište. Zar nije hirovita Wyrđ, sudbina, dala Grendelu glad za ljudskim mesom? To znači da možda čudovište nije bilo krivo. Zar nije sudbina od svih radila čudovišta? Čudovišta se nisu stvarala sama. A tu je bila i Grendelova majka, žestoka u svojoj osvetti, žestoka u svojoj ljubavi. Zavidio je Grendelu na takvoj majci.

"Đavolji okot", neki su nazivali Polu-Toma, "zloduhovo sjeme." Dušu su mu greble slične riječi sve dok je nisu ulaštile do savršenstva pa se caklila tvrda i sjajna. Ako je Bog, nikad vrag - a to je znao nedvojbeno jer ga je sveta žena uvjerala da vrag ne može stvarati - ako ga je Bog ostavio nedovršenog, za to je morao postojati razlog.

"Bog je stvorio sve što postoji i Bog voli sve što je stvorio", rekla mu je pustinjakinja. Bila je tako puna majčinske ljubavi i uvjerenja da je i on počeo vjerovati.

On zgrabi osti s tri zuba za lov na jegulje pa se uputi na mjesto gdje je rijeka Yare razlijevala svoje plitke vode u jezero u obliku jarma. Zamahne mišićavom podlakticom, probode veliku štuku kroz škrge i pritisne je uz plitko dno, zatim je prebaci u pletenu košaru dok je ona mahala repom i prskala. Fina riba za njegovu prijateljicu. Odličan dar za svetu ženu.

Na kraju sajamskog dana, nakon ispijene druge pinte jeftinog piva -nije bio toliko bogat da si može priuštiti kvalitetnije - i nakon posjeta Juliani od Norwicha, Polu-Tom nije krenuo na zapad prema močvari i domu, nego na sjever prema Aylshamu. Imao je poruku za iluminatora,

svojega Hrothgara. Ovaj put neće predati poruku slugi. Obećao je svetoj ženi da će stranice koje je spremio u tuniku predati jedino iluminatoru na ruke.

To mu nije bilo usput, bilo je puno dalje nego od sajma do kuće -osamnaest kilometara do Aylshama pa još tri do dvora Blackinghama i to sve u suprotnome smjeru od močvare, a danje se svjetlo povlačilo. Ali to je najmanje što je mogao učiniti. Bio je velik iluminatorov dužnik.

A i majka Julian je bila dobra prema njemu. Razumjela ga kao nitko drugi. Znala je koliko je bolna njegova samoća. A najbolje od svega, slavila je njegov maleni rast. Prvi put kada ju je posjetio izlio je pred njom svu gorčinu na Boga koji ga je učinio polovicom muškarca u svijetu koji je zahtijevao divove. Ona ga je pogledala sa suosjećanjem u očima - isprva on to nije niti prepoznao, nenaviknut da ga tako gledaju. Ona je izvadila lješnjak iz zdjele koja se nalazila na prozoru između njih.

Nagnula se i prinijela ga njegovim očima. "Vidiš li ovo, Tome?" jer rijetko ga je zvala uvredljivim imenom što su mu ga nadjenuli redovnici koji su ga pronašli na svojem pragu. "Ovo je lješnjak. Naš mi je Gospodin pokazao nešto slično, ne veće od ovoga, činilo se kao da bi lako stalo na moj dlan. Bilo je okruglo, poput svake lopte. Budući da nisam shvaćala, upitala sam se: 'Što je to?' "

Tada je otvorila njegovu žuljevitú šaku i utisnula lješnjak u nju pa nastavila: "I uto sam spoznala - to je sve što je stvoreno. Nešto tako maleno. Čitav svijet ne veći od lješnjaka. Siguran u Kristovoj zaštitničkoj ruci. Pitala sam se koliko dugo može opstati. Činilo se kao da iznenada može nestati u ništavilo koliko je bilo maleno. I dobih odgovor u trenutku spoznaje: traje i vječno će trajati jer ga Bog voli, kao i sve ostalo uz pomoć Božje ljubavi."

To se dogodilo prije tri godine, a lješnjak koji je Polu-Tom nosio u vrećici od lisičjeg krzna oko vrata bio je čvrst i okrugao, kao i onomad kada ga je utisnula u njegovu ruku. To je bilo dovoljno čudo za njega. Samo neka bogati opati čuvaju kosti svetaca u relikvijarima od kovanog zlata optočenim draguljima. Ovo je bila jedina sveta relikvija koja je njemu trebala.

Sunce je zalazilo na vedrome nebu, ali je bilo hladno dok je on klipsao na sjever po cesti na kojoj više gotovo nije bilo hodočasnika. Mnogi su kraj svojega puta pronašli u Norwichu, a ona nekolicina koja nije,

potražila je sklonište i nastaviti će hodočašće ujutro. Trebalo je biti ludo hrabar ili budala pa hodati cestom noću kada su razbojnici i odmetnici vrebali s bodežima i garotama. S velikim je olakšanjem ugledao kako se posljednje zrake umirućeg sunca odbijaju o crvenu opeku Blackinghama.

Odmjeravao je sporedne zgrade razmišljajući o skloništu. Nabere nos dok je prolazio pokraj dvorišta za štavljenje gdje su se u velikim kacama s urinom otkuhavale kože zaklane stoke. Kada preda paket, pronaći će mjesto za počinak blizu kovačnice gdje je toplina iz ognjišta polako odlazila u hladnu noć. Od Aylshama dalje zrak je bio težak, pun mirisa dimljenoga mesa koje su maloposjednici i seljaci pripremali za zimu, a što je bio bliže Blackinghamu, miris je bio sve jači. Najbolje će biti da uđe kroz kuhinju. Budući da je nosio paket za gosta kuće, kuharica će ga morati nahraniti. Bit će mesa u izobilju zbog kolinja, možda čak dobije krepku ovčju juhu ili svinjsku pitu.

Dok je prilazio kuhinjskom dvorištu, posljednje su zrake sunca obasjavale suhi hrast, njegove kvrgave grane i iskrivljeno šuplje deblo koje se isticalo na nebu boje indiga. Dobro drvo za pčele, pomisli on s uzdahom, ali med su im sigurno ukrali još krajem rujna. Možda će biti medovine u blakingamskoj kuhinji. Slatke, začinjene i opojne, fermentirane iz sokova košnice. Medovina i mesna pita.

On potapše paket u kožnatome haljetku i odlučno krene prema kuhinjskim vratima. Ali nešto ga na mjestu zaustavi. Tihi zvuk koji je dolazio s mjesta gdje je bilo drvo. Nije bio pjev, ali je bio melodiozan. Možda zujanje pčela koje su se skupljale u roj. U studenome? On pride drvetu kako bi otkrio o čemu se radi. Na brdu se težak sumrak razlio u nježniju boju lavande ispresijecanu zrakama svjetla. Sasvim se stišao i vjetar pa je bilo mirno kako samo zna biti kada se dan povlači. Učini mu se da je sam pod drvetom, koliko je vidio nije bilo drugog ljudskog bića. Ipak, bezoblični je pjev postajao glasniji, melodičniji. Pjesma anđela. Glazba kakvu je možda samo Gospodin slušao u Raju. Ili glas Svete Majke? Strah mu poput drhtavice prostruji tijelom, sve od nožnih prstiju do glave koja mu se počela nekontrolirano ljuljati kao lutka dvorske lude. On pride drvetu privučen zamamnom melodijom koja je dolazila u valovima, nježnom poput ženskoga tijela, tog zabranjenog voća koje on nikad nije probao osim u svojim snovima - jer samo su prestare i prljave žene bile dostupne nekome kao što je bio on, a on takve nije želio.

Pogledom je proučavao ljubičasti sumrak, humak i drvo. Činilo se da zvuk dolazi iz unutrašnjosti debla velikoga hrasta. Kružio je oko njega poput jelena koji se približava rubu šume. Dotakne grubu koru drveta. Pjesma, nesumnjivo ženski glas, ali mladi, možda kakve djevojke, čuo se iz utrobe drveta. Nije to bila Sveta Djevica. Njezin bi glas zasigurno dolazio s nekog uzvišenog mjesta. Vještica možda? Kakav zli duh koji je zaposjeo drvo? Polu-Toma nije bilo lako prestrašiti. Nagledao se on i grabežljivaca i plijena, podmuklosti močvare i polja, žestoka vremena, susretao se povremeno s onim za što je mislio da su vile, ili su to bili kukci libele - tko bi mogao sa sigurnošću reći? Ali čak i među svim divotama koje je patuljak susreo, doživljavajući poput djeteta svijet koji ga je okruživao, drveće nije pjevalo. A drvo pred njim nedvojbeno jest. I to ženskim glasom koji je ionako sam po sebi razlog za nemir. On naglo povuče ruku, brže nego da ju je naslonio na usijanu željeznu ploču. Zatim se okrene i potrči prema kuhinji kao da mu vrag štipa umorne pete.

Magda je prekrizanih nogu sjedila u velikom šupljem hrastu i tiho pjevušila sama sebi. Taj su zvuk pčele voljele. Ona nije znala kako to zna, jednostavno je znala. Pčele su bile njezini prijatelji, a drvo najdraže skrovište. Voljela je njegov mir. Voljela je tu malenu, tajnu prostoriju skrivenu od svijeta. Ušla je kroz rupu pri dnu debla, stisnula se napola puzeći, napola se provlačeći kroz kvrgavo korijenje. Noseći svoj dar iskrivila se u sjedeći položaj. Ovako se dijete osjeća u utrobi ujkje, pomisli. Nije ni čudo što su sva djeca na svijet dolazila plačući.

Magda je voljela većinom malene stvari, malene prostore, malena bića. Nedostajalo joj je posebno ono dvoje malene djece koje je pazila dok je živjela kod kuće. Tijekom noći kao ova, stisnula bi svoje sestrice pod ruke na sjeniku gdje su spavale, kao kvočka koja štiti piliće pod krilom. Pitala se tko ih sada grije. I tko se brine za bijelu vreticu za koju je s očeva stola krala ostatke hrane.

Ona nije bila nesretna u Blackinghamu. Posao je bio naporan, ali ne toliko da ga ne može obavljati. Kuharica je bila dobra prema njoj, čak joj je dopuštala da spava u njezinu krevetu za hladnih noći. Imala je dovoljno za jelo i toplu vunenu košulju koja je mirisala na trave. Njezina je stara, pohabana košulja smrdjela na zahod i u njoj su živjele zločeste bube, vražje bube koje su je mučile. Bila je sretna kada ju je kuharica

spalila. Sada joj je koža bila ružičasta, kosa joj je fino mirisala na lavandu. Zarasle su joj sve kraste. Nije se mogla sjetiti kad uopće nije imala kraste koje je gulila. Ipak, veličina tog mjesta, mnoštvo ljudi, velika prazna prostranstva, toliko boja, sve ju je to zbunjivalo. A ponekad je, kada bi je nenadano obuzela samoća, patila za malenima. Nije se imala za koga brinuti.

U sjenovitoj unutrašnjosti debila jedva je razabirala pčele prilijepljene za unutarnje stjenke, masu koja kao da je kipjela, živu tapiseriju. Pčele u vanjskome nizu su mahanjem krilaca stvarale toplinu i tako grijale ostale. Znala je da će se, kada im postane hladno, zamijeniti s onima ispod. Kakvo savršeno jedinstvo. Radile su zajedno kako bi osigurale preživljavanje svih za vrijeme zime. Zašto ljudi nisu mogli tako? Vjerojatno iz nekog razloga koji je ona bila preglupa da shvati. Napokon, nije bila posebno bistra. Otac je tako rekao.

Iz posude na zemlji pred sobom ona izvadi dva pruta namočena medenom vodom i nježno ih gurne u živu masu kako bi pčele mogle jesti. Unutrašnjost mase bila je topla poput cigle koju je kuharica noću znala staviti u njihov krevet kada je bilo hladno. Miris pulsirajuće pčelinje tapiserije miješao se s mirisom zemlje i drveta. Ali nije bilo ni najmanje naznake sladunjava truljenja u drvetu. Radilice su ga održavale čistim.

Roj je rastao. Uskoro će deblo biti prenapučeno. Sljedeće će godine iznijeti staru kraljicu i novi roj će biti rođen. Ona se sjećala dodira pčela koje su se skupljale na njezinim rukama i ramenima poput meke vune kada je prošloga rujna uzela med. Onda kada je kovač došao ubiti pčele kako bi im ukrao blago, ali ona je žustro odmahivala glavom i uz kuharičinu pomoć ga uvjerila da je pusti da ona prikupi med. I spasi pčele.

"Pusti je neka pokuša", rekla je kuharica. "Ta je mala puna iznenađenja."

Kovač se povukao, taj nježni div, nasmiješio se i kimnuo joj. Dobro ga je poznavala. Sva su ga djeca znala. Trpjela su vrućinu kako bi mogla stajati blizu njegova ognjišta i gledati kako udara u nakovanj s kojega su letjele svjetlucave iskre. Ako je neko od njih imao ječmenac, on bi rekao: "Dođi ovamo i drži komad željeza za ovaj kraj dok ja udaram po drugome. Kad završimo, popraviti ću ti to kod oka."

Toplina iz ognjišta bi izvukla gnoj koji bi kovač, praveći se da zaziva čarolije, obrisao.

"Vidi se da ima dara za čaranje", rekao je kovač kada je ona smirila pčele i iz debla izvadila saće s kojega je kapao med.

Magda nije znala da je to poseban dar, jer oduvijek je umjela uzeti med a da ne ubije roj. Pčele su, poput svih božjih bića, morale platiti danak, a one su svoj plaćale slatkim zlatom. Sada je Magda usnulim radilicama donijela svoj danak - posudu punu prutića namočenih u vodu, med i ružmarin kako bi se mogle hraniti tijekom zime.

Sjedila je s pčelama dok se spuštala večer razmišljajući kako je samo sretna što je pronašla to pustinjačko sklonište. Sve gušća tama je podsjeti kako je vrijeme da se vrati u kuhinju i pomogne kuharici. Njezin je zadatak bio da nosi jelo iluminatoru i njegovoj kćeri. U posljednje vrijeme, pogotovo posljednji tjedan, više nisu jeli s lady Kathryn u solaru. Iluminator je djelovao ljutito, neraspoločeno, a djevojci je često bilo mučno, bila je zelena u licu i povraćala je. Nije bila uistinu bolesna pa se njezin otac nije trebao brinuti. Magda je znala zašto Rose ne zadržava hranu. Shvatila je zašto je iluminatorova kćer okružena s dvjema bojama. Ružičastom s unutarnjim svjetlucavim rubom i svjetlošću koja je postajala sve jača i naglašenija kako je Rose bivalo sve slabije. Mučnine će uskoro proći. Nikad nisu dugo trajale.

Kada Magda više nije mogla vidjeti pčele zbijene na smeđem baršunu stijenke drveta, ona iz vrećice od voštanog platna koja joj je visjela oko struka izvadi dva prutića natopljena medom i stavi ih na mjesto na kojem je sjedila. Slatki danak za pčele. Zatim prestane pjevušiti i izvuče se iz debla.

Uspravi se upravo na vrijeme da ugleda bijelu svjetlost koja je brzo i nisko letjela prema kuhinji gotovo dotičući zemlju. Sa svojega mjesta na humku Magda je vidjela kako se otvaraju kuhinjska vrata, vidjela je kuharicu obasjanu svjetlošću s ognjišta kako gestikulira nekome u ljubičastoj večernjoj sjeni. Magda krene niz humak i nasmiješi se kada začuje kuharičin prodoran glas. Njezin je lavež uvijek bio gori od ugriza.

"Briga me tko juri za tobom. Nećeš ući u moju kuhinju s blatnim čizmama."

Magdina radoznalost nadvlada njezinu prirodenu sramežljivost pa ona požuri preko zemlje koja se smrzavala u šiljaste hrpice. Gotovo je pukla

od radosti kada je ušla u kuhinju. Ondje je bio prekrasan čovječuljak, savršen maleni muškarac, koji je hvatao zrak i divlje gestikulirao pred kuharicom. Imao je najljepšu auru koju je ikada vidjela.

TRINAEST

Ali ako je ta bolest (izostanak menstruacije) nastala zbog ljetnje ili tuge, razvedrite je, dajte joj osvježavajuće hrane i pića i ponekad je potaknite da se kupa. Ako je razlog tome post ili bdijenje, potrudite se da dobro jede i pije, od čega će joj se popraviti krv pa će uživati, biti sretna i odustati od mračnih misli.

BOLEST ŽENA
SASTAVIO GLLBERT ENGLEZ
(13. STOLJEĆE)

Finn je stajao dok je radio. Tako mu je bilo lakše uloviti prolaznu prosinačku svjetlost kroz pukotinu prozorskoga krila. S mjesta na kojem je bio nagnut nad radnim stolom svako malo je bacao pogled prema zastoru koji ga je dijelio od Roseine sobe. Zapovjedio je kćeri da pođe leći odmah nakon posljednjepodnevnog obroka. Kuhinjska pomoćnica je donijela zdjelicu guste juhe od mesa i povrća i šalicu vruće, začinjene jabukovače, ali Rose je odbila jelo izvlačeći se zaposlenošću. Ali kada je djevojka stavila zdjelicu pred nju kao da prinosi svetu žrtvu pred božicu, Rose je odgurnula zdjelicu kao da joj miris žalfije i ružmarina smeta.

"Apetit moje kćeri je promjenjiv", rekao je Finn ne bi li umirio sluškinju.

Djevojka se neodlučno povukla. Činilo se kao da će nešto reći. Usnice su joj se razdvojile kada je udahnula zrak kako bi progovorila, ali onda tiho ispusti zrak bez riječi. Finn uzme zdjelicu grijući prste, žaleći što njegova kći nije pojela barem nekoliko zalogaja guste, krepke juhe.

"Možeš to odnijeti natrag u kuhinju", reče on. "Ali reci Agnes da nije krivo njezino kuhanje." On pomakne svoju zdjelicu na drugu stranu velikog stola, izvan dohvata. "Ja ću u svojem obroku uživati poslije."

Djevojka uzme zdjelicu u jednu ruku, nakloni se i pogne glavu pa tiho i dostojanstveno pođe do vrata. Teško je bilo povjerovati da je to ona ista prljava cura koju je vidio kako se skriva u sjeni peći. Finn bi je volio prenuti iz njezine sramežljivosti, istražiti bljesak uma koji je vidio u njezinim očima, ali ne sada. Sada je bio zauzet brigom o kćeri. Primijetio je zelenkastu nijansu Roseina lica. Nije mu se sviđalo njezino bljedilo ni tamne mrlje ispod očiju. Možda se radilo o nekoj zagonetnoj ženskoj boljetici. Kako je samo želio da o tome može porazgovarati s Kathryn.

"Možda bi ti više pomogao san od jela, ružin pupoljku." Nije je već dugo tako zvao. Nadao se da će se ona pobuniti na djetinji nadimak, ali ništa. "Hajde", rekao je. "Čuo sam te kasno noćas. Znam da nisi spavala. Uostalom, ionako mi ne možeš pomoći u ovome što sada radim."

"Da, oče", rekla je bez protivljenja.

To nije bilo nalik na nju, kao ni da je tako tiha i blijeda. Boljetica tijela ili duha? Gledao ju je kako zatvara teški zastor koji je razdvajao njihove prostorije - ženska čednost - još jedan znak da se približava dobi za udaju. Koliko ju je još dugo mogao štititi od njezina naslijeđa?

Iza izvezenog zastora čuo je prigušene zvukove, kretnje, kašalj, a onda tišinu. Sudeći po kosim zrakama sunca, to je bilo prije jedan sat. On se savlada da ne pogleda iza zastora.

Iskoristit će ovo vrijeme da prepíše i oslika Wycliffeovu Bibliju. Pazio je da nikako ne umiješa Rose u taj posao. Nije joj želio svojim možda nepromišljenim postupcima povećati teret naslijeđa, iako bi mu njezina pomoć itekako dobro došla. Ovako je morao biti i kaligraf i iluminator i minijaturist. Kaligrafija je bila umjetnost koju je prilično zapostavio. Većinu rukopisa koje je oslikavao ispisali su redovnici u pisarnicama ili prepisivači pariških cehova. Ali ako će sam pisati, onda barem tekst neće

biti neuredan kao kod pariških majstora. Štoviše, gotovo će djelo imati umjetnički integritet, ujednačenost koju je bilo teško postići kada je svaki dio radio netko drugi.

On složi i zaveže rukopis koji je Rose prepisivala - psaltir, novogodišnji dar za lady Kathryn. To je bila zamisao njegove kćeri. Veoma se divila gospodarici Blackinghama. Finn je zapazio čeznutljiv pogled u njezinim očima svaki put kada bi dobila pohvalu od lady Kathryn pa se nadao da će njegova kći bez majke barem steći prijateljicu. Kako je samo mogao biti tako slijep?

Prisili samoga sebe da se vrati poslu koji je bio pred njim. Bilo bi najbolje da sam izradi tintu za kaligrafiju. Kupio je onoliko tinte koliko se usudio a da ne privlači pozornost na svoj nezakoniti posao. Iako, nije bio Wycliffe taj koji je tražio tajnost. Wycliffe je, naprotiv, bio previše otvoren u konfrontacijama s Crkvom. Ali ponekad je oprez bio važnija strana smionosti.

Ispod stola Finn izvuče kožnato vjedro puno glogove kore koja se namakala. Umijeće izrade tinte, kao i druga znanja koje je kao umjetnik imao, bio je dar koji mu je prenijela njegova flamanska baka. Kako bi se sad njegova baka, koja je mrzila Wales i sve velško, slatko nasmijala kada bi znala da mu sve ono što ga je u djetinjstvu naučila sada služi kako bi zaradio za život. Ona je bila jaka žena, ponosna, britka jezika, nije se bojala reći svoje mišljenje, kao ni lady Kathryn.

Samo je jedanput Kathryn odšutjela. Nije mu rekla koliko joj je mrska njegova veza sa Židovkom. Neki ju je dobri anđeo ušutkao. Ili je možda bila previše užasnuta pa je ostala bez riječi kojima bi izrazila svoje predrasude. Ali njemu riječi nisu bile potrebne. Sve je pročitao u njezinim gestama. Odvratila je pogled i više ga nije mogla gledati.

On pažljivo iscijedi vodu s kore, odnese je u malenu prostoriju gdje je bio zahod i izlije u otvor gdje se pomiješala s ostalim otpadima dvorca koji su otjecali u rijeku Bure pa u more. On uzme crni talog i pažljivo ga pomiješa sa smolom trešnjina drveta iz vrta. Zarezao je drvo jesenas kada je svjetlost bila topla i zlatna. Nakon toga su on i Kathryn pošli u njezine odaje i vodili ljubav tijekom dugog poslijepodneva. U vrtu je iz ranjene trešnje kapao biljni sok. Tu je sliku naknadno utkao u minijaturu razapetog Krista koju je naslikao na stranicama evanđelja svetoga Ivana.

Kapljice rumene kao trešnje tekle su niz Njegovo ranjeno tijelo. Krv je kap, kap, kapala iz ranjena drveta.

On zagrije grumen trešnjine smole nad plamenom svijeće sve dok nije postala dovoljno mekana da se može pomiješati s talogom od glogove kore. Pokušavao je ne misliti na Kathryn, pokušavao je ne misliti na to poslijepodne. Ili na poslijepodne prije tri tjedna kada ga je otjerala iz svoje postelje. Pokušao se praviti da se ništa nije dogodilo i da će ga pozvati kada joj sinovi odu. Ali ona to nije učinila. Otad ju je rijetko vidao. Prvo je i nije želio vidjeti. Njegov je ranjeni ponos tražio priliku da se izliječi, njegova ljutnja malo vremena da prođe.

Kada su se slučajno nakratko sretali, ona bi promrmljala službeni pozdrav, skrenula pogled i ispričavala se da ima puno posla: pripreme za Yule¹¹ i dan kada je bila svečanost njezinih sinova. Kada su se posljednji put slučajno sreli kod kapelice, obećala mu je da će uskoro imati vremena za njega. *Kad na vrbi rodi grožđe*, pomislio je on. Nije imao namjeru poći k njoj poput kakva jasnika i moliti je na koljenima. Svaki sličan postupak bio bi bijedan, nimalo muški.

On zamiješa tintu pa je odloži u stranu. Ruka mu danas nije bila dovoljno mirna kako bi ispisivao fina slova. To može pričekati i drugi dan, kada njegovo strpljenje nije na rubu da pukne. Radit će nešto za što je potrebno manje spretnosti - pozlaćenu podlogu za borduru teksta koji je već ispisao.

Netko je ponovno pomaknuo njegove posude s bojama pa nisu bile složene po redu. Gdje su zlatni listovi? Donio ih je sa sajma istoga dana kada je donio i lijepe čizmice sa srebrnim kopčama. Jesu li se svidjele Kathryn? Poslala mu je pristojnu poruku zahvale. Vrlo službenu: "Gospodaru Finne, vaša se velikodušnost sa zahvalnošću..." Poruka kakvu bi plemkinja poslala nekome iz nižeg staleža. Nimalo nalik na ljubavno pismo kakvo bi se moglo nositi blizu srca. Nimalo nalik na ljubavni govor. Je li uopće nosila te čizmice? S novonastalom hladnoćom između njih nije imao dovoljno smjelosti da joj šaljivo zadigne suknje i pogleda.

Njegovo je nezadovoljstvo sve više raslo dok je premještao posude s bojama. Ipak, ni traga zlatnim listovima. Možda ih je Rose spremila u torbu za knjige koja je visjela na kuki.

¹¹ Yule, zimski svečanost koja se povijesno slavi u sjevernoj Europi od kraja prosinca do početka siječnja. S pojavom kršćanstva podudara se s Božićem. Običaj je da se za tu svečanost ukrašava drvo jele ili smreke, pali yulska cjepanica, vješa grana imele i dijele darovi.

On pažljivo iz torbe izvadi stranice Ivanova evanđelja koje je već dovršio. Gurne ruku dublje ispod dijelova Svetog pisma na engleskome koje je zadnje oslikavao i koji su bili pažljivo skriveni od radoznalih očiju sve dok mu prsti nisu dotaknuli... ne zlatne listove, nego nešto, zapravo više toga glatkog i okruglog, kao kamenčići. On ih izvuče ispod šušćavih papira. Dugačka niska savršenih bisera kao da je privukla slabo svjetlo iz prostorije pa je isijavala prema njemu.

Iza sebe on začuje šušćanje zastora. Okrene se i ugleda Rose ružičastih obraza i nasmijanu.

"Žao mi je što zabušavam, oče. Sigurno me smatrate lijenom kćeri." Zubi joj bijesnu istom bjelinom bisera koje je držao u ruci. "Nadam se da se osjećáš bolje."

"Orna sam za posao. Ne znam što me spopalo. Valjda neka budalaština. Nemojte se tako mrštiti. Kakav je to tajnoviti projekt koji ne smijem vidjeti?"

Prišla mu je bliže, popela se na prste i pogledala preko njegova ramena u torbu za knjige. Kada je ugledala bisere u njegovoj ruci, uskliknula je. "Oče, prekrasni su. Jesu li za mene?" Već je pružila ruku. "Prvo čizmice s malenim srebrnim kopčama, a sad ova prekrasna ogrlica. Ima li djevojke na svijetu koja je blagoslovljena takvim ocem? Dajte", ona podigne tešku pletenicu koja joj je dopirala do struka. "Zakopčajte mi ih oko vrata."

On dođe u iskušenje. Uzbuđenje joj je vratilo boju u obraze. Gotovo je sjala.

"Mrsko mi je što moram razočarati svoju prelijepu kćer, ali bojim se..."

"Oh", ona pusti da joj pletenica padne. "Znači nisu za mene."

Pune joj usne zadržte koliko se trudila prikriti razočaranje. Ima majčine usne, pomisli on. Nikad to prije nije primijetio. Što se više pretvarala u ženu, sve ga je više podsjećala na Rebekku.

"Jesu li za lady Kathryn?"

"Lady Kathryn? A zašto bih ja kupio tako ekstravagantan dar za našu stanodavku?" Je li opazila gorčinu u njegovu glasu?

Rumenilo Roseina lica se pojača. Ona spusti pogled. "Pa dobro, ako ih niste kupili za mene ni za lady Kathryn, za koga su?"

"O tome se i radi. Nisam ih ja kupio. Tražio sam zlatne listove koji su, čini se, nestali i ispod rukopisa pronašao ogrlicu. Ne znam kako se ondje našla ni tko ju je ondje stavio."

Padale su mu na pamet svakojake misli. Možda je netko od slugu ukrao bisere pa ih je u strahu da ne bude uhvaćen, sakrio među njegove stvari nadajući se da će ih poslije uzeti. Možda je ipak nešto drugo. On strogo pogleda Rose.

"Može li biti, kćeri, da imaš nekog zaljubljenog dragana, nekog udvarača kojega mi nisi spomenula, koji ti je dao tako ekstravagantan dar?"

"Ne, oče. Naravno da nemam."

Toliko je nevjerojatna pomisao da ona ima ljubavnika da ga se ne usudi niti pogledati, pomisli on.

"Ja... ja ne znam ništa o tim biserima. Ali možda znam što se dogodilo sa zlatnim listovima. Iako, nisam sigurna."

"Kako to misliš, nisi sigurna? Ili znaš što je sa zlatnim listovima ili ne znaš."

"Mislim da smo možda imali uljeza."

"Misliš da smo možda imali uljeza." On pokuša obuzdati ljutnju. Nije želio oneraspoložiti Rose. "Pa naravno da je tu bio uljez ako ni ti ni ja ne znamo ništa o tome kako je ogrlica dospjela među moje stvari."

"Ne, htjela sam reći da sam možda *vidjela* uljeza."

"Misliš? Pa, jesi li ga *vidjela*, Rose?"

"Jesam, ali sam mislila da sanjam. Vidjela sam Alfreda kako kopa po vašim stvarima."

"Alfreda?" Sada ju je vrlo pozorno slušao. "Alfred je bio ovdje i ti mi to nisi rekla?"

"Samo jedanput, a ja nisam bila sigurna. Mislim, spavala sam. Dogodilo se to onoga dana kada mi je pozlilo. Otprilike prije tri tjedna. Lady Kathryn mi je pripremila čaj, sjećate se, i ja sam poslala leći. Probudila sam se iz dubokog sna. Učinilo mi se da čujem nekakav zvuket, zatim korake, teške korake, pa zvuk vrata koja se s treskom zatvaraju. Zastor je bio razmaknut."

Ona zastane kao da se u mislima prisjeća te scene. On je čekao, kimao je potičući je da nastavi, gledao ju je kako se igra s filigranskim križem koji joj je darovao za šesti rodendan. Rekao joj je da je pripadao njezinoj

majci, rekao joj je da ga uvijek nosi misleći da će je to zaštititi - ne od vraga nego od većeg zla.

"Nisam ništa vidjela, ali sam ustala i pošla do vašega radnog stola. Posude s bojom bile razbacane po podu. Otrčala sam do vrata i pogledala u hodnik. Ugledala sam Alfreda, barem mi se s leda učinio kao Alfred - visok, širokih ramena, crvene kose. Zazvala sam ga, ali on je jednostavno odjurio. Osjećala sam vrtoglavicu pa sam se vratila u krevet. Kada sam se probudila, sve su posude bile uredno složene pa sam mislila da sam zbog čaja od sjemenki koji mi je lady Kathryn dala da popijem možda samo sanjala. Ali sada mislim da to nije bio samo san i da je Glynis došla i sve počistila dok sam ja spavala."

Alfred? Kakav je razlog mogao imati Alfred da podmetne bisere? Osim ako to nije radio po majčinu nalogu. Ali Kathryn zasigurno nije bila toliko ljutita ili prestrašena da bi ga se pokušala riješiti tako što će ga optužiti za krađu. Što da radi? Da vrati bisere, suoči je s Alfredovim postupkom ili njezinom izdajom? Učini li to, potpuno će uništiti njihovu ionako načetu vezu. A što ako je u krivu? Time će stvoriti nepremostiv jaz između njih dvoje.

Mala putna škrinja koju je nosio sa sobom imala je dvostruko dno. U njemu je čuvao Wycliffeove papire. Tamo će sakriti ogrlicu dok ne smisli što da radi. Ne smije prengliti. Sutra će biti dovoljno vremena da nešto poduzme.

Agnes je pregledavala posljednje norfolške jabuke, one malene crvene koje je John tako volio, kada je Magda krenula podijeliti pladnjeve s užitom. Stara kuharica uzdahne nijemu molitvu zahvale Svetoj Djevici što je imala tu djevojku. Nije puno govorila, ali bila je dobro društvo, uvijek željna zadovoljiti i jedna od rijetkih ljudi koje je Agnes znala kojoj nije trebalo govoriti što da radi. Možda se doimala priprosto, ali takva nije bila. Djevojka je bila vrlo bistra.

Jabuke su mirisale na plijesan i kiseliš, bile su prezrele. Agnes stavi jednu u džep za poslije, odnijet će je na Johnov grob kada bude imala vremena. Ali to neće biti danas i ne sutra, koliko se činilo. Jabuke je trebalo davno donijeti iz podruma. Neke su već istruljele. Pred Agnes je bilo puno posla jer se približavala svečanost Yule. Cijelo bi je tijelo

zaboljelo, pogotovo leđa, samo kada bi se toga sjetila. Ali neće biti onako strašno kao kada je sir Roderick bio živ, pomisli ona. Od lady Kathryn se nije očekivalo da s takvom raskoši prima goste. Ona je, na kraju krajeva, još bila u koroti. Sir Roderick je ubijen tek prošlog proljeća. Borio se u vojvodinoj vojsci, kako se pričalo. Agnes je sumnjala u tu nakićenu priču. Vjerojatnije je da je poginuo u tučnjavi oko neke žene. Ali u koroti ili ne, nisu mogli izbjeći uobičajeni dan otvorenih vrata za sluge i najamnike malih imanja i za slobodne seljake koji su služili za nadnicu. Morat će ih poslužiti u velikoj dvorani salamurama i dimljenom ribom, pitama sa šafranom i kosanim mesom i, naravno, malenim suhim jabukama.

To nije bilo ništa što nije mogla prirediti uz malu pomoć seljana iz Aylshama. Ne kao prošli Božić, kada je sir Roderick ugostio vojvodu od Lancastera. Kuhinju su joj zaposjele horde ljudi koji su lajali zapovijedi i šepirili se u svojim zeleno-grimiznim livrejama, dok su im taštine udarale jedna o drugu kao nož o brusni kamen. Pogotovo jedan od njih, nadmeni muškarac zadužen za pivare i pekare i sluge u smočnici, ostavi i prostoriji s vrčevima, kao i za dva pomoćnika oko ražnja koji su zaposleni kako bi ispekli vola, divlju svinju i pet odojaka.

"Neću se ponižavati pred vojvodom činjenicom što kuhinjom Blackinghama zapovijeda jedna žena", rekao je sir Roderick. "Stara debela krava neka se skloni u neki kut i kuha gospodarici fine zalogajčice."

U bračnom ugovoru lady Kathryn pisalo je da neće jesti nikakvu hranu osim one koju je pripremila Agnes. Bio je to pametan potez, jer mnoge su plemenite nevjeste bile otrovane zbog miraza, pogotovo nakon što su donijele na svijet nasljednika. Naveliko iznenađenje, sir Roderick je uglavnom bio zadovoljan što mu Agnes priprema hranu te radi i služi pivo bez pomoći dodatnog lakeja. Bio je zadovoljan što ga služe žene koje je ona unajmljivala i plaćala ih hranom. Kako to da se nije bojao otrova? Ona je više nego jedanput bila u iskušenju da mu začini lovački umak ponoćnicom. Zar je bio tako siguran u odanost svoje supruge? Ili je to bio samo još jedan dokaz njegove arogancije, uvjeren kako je prejak da ga uništi jedna žena? Možda je to što je Agnes upravljala blakingamskim kuhinjama ostavljalo više novca za lov i zabavu? Osim kada su dolazili plemeniti prijatelji. O, da. Tada je morao izigravati velikoga gospodara, puštajući da Agnes bude za sve odgovorna, ali da ne upravlja ničim.

Uzdahnuvši zbog gubitka, ona baci dvije jabuke u kantu s napojem za svinje. Drugu odloži sa strane na sve veću hrpu. Kada obreže trule dijelove, pola će uspjeti spasiti i izribati za pite. Čvrstim, neozlijeđenim jabukama ona izreže sredinu i položi na tešku hrastovu dasku kako bi ih sprešala i osušila na laganoj vatri. Ona pogleda preko ramena kada je čula kako se Magda vratila s pladnjem za užinu. Kuharica stisne usnice i namršti se kada ugleda punu zdjelicu juhe.

"Mi tu bacamo hranjivi obrok dok je cesta za Aylsham puna prosjakinja koje su spremne raditi cijeli dan kako bi nečim zagrijale trbuhe svojoj djeci."

"Djevojka nije jela", reče Magda.

Agnes otpuhne. "Iznenadilo bi me jedino da Velšanin nije ispraznio zdjelicu. S njegovim je tekom sve u redu. Kad bolje razmislim, čini mi se da u posljednje vrijeme Rose izgleda bolesno." Ona se prekriži. "Bog nam pomogao, samo da nije zaražena kugom. Nikad ne znaš sa strancima."

Agnes je prije trideset godina izgubila oca, majku i troje braće zbog kuge, ali kao da je bilo jučer kada su kolima skupljali tijela vičući: "Iznesite svoje mrtve." Ona je pošteđena, jedina preživjela u obitelji jer je tada služila u Blackinghamu. I tu su joj tugu donijeli stranci. Netko je rekao da su ih zarazili putujući glazbenici, netko da je stari Židov donio kugu u svojim platnenim torbama. Dugo nakon toga trubadurima je bio zabranjen pristup, a starome su Židovu i njegovoj obitelji sve spalili, jedva su izvukli živu glavu i pobjegli samo u onome što su imali na sebi.

"Nije kuga", reče Magda kao uvijek škrtareći s riječima. "Ona čeka dijete."

"Iluminatorova kći? Ma ne budi blesava. Djevojka je djeвица, uvjerena sam. Takvi su ti fini ljudi. Njihove žene ne liježu s prvim štalskim klipanom koji ih zaskoči s ukrućenim..."

Djevojka ju je pozorno gledala velikim okruglim očima, mirna poput duboke, čiste vode.

Agnes nastavi: "Hoću reći, nije imala za to priliku." Ona baci još jednu jabuku u kantu s napojem. "Onaj je njezin otac pazi kao kvočka piliće." Ona pokupi jabuke koje su se dale iskoristiti u svoju pregaču i prebaci ih na dasku za rezanje pa počne izrezivati trule dijelove. "Kako ti je to palo na pamet?"

"Ali to je istina. Duša joj se podijelila."

"Govoriš gluposti, dijete."

"Duša joj ima dvije boje. Kao ona moje mame prije nego što rodi."

Kakve su to bile izjave! Tvrditi da se duša može vidjeti kao šešir ili ogrtač. Ma vidi molim te, dvije boje!

"Roseina je duša ružičasta." Neka čežnja je smekšala djevojčino lice čineći ga gotovo lijepim, pomisli Agnes. "Duša malenog stvorenja je kao maslac, sva topla i topi se oko rubova."

Topi se oko rubova! Ipak, istina je bila da se toliko toga pod kapom nebeskom nije moglo objasniti. Možda je Magda imala dar. Ili prokletstvo.

"Nemoj to nikada reći pred nekim drugim, čuješ li me, dijete?" reče Agnes strogo. "Žene su spaljivane zbog nepromišljenih riječi. Što god misliš da si vidjela, zadrži za sebe. Vjerojatno je to samo tvoja bujna mašta."

Da, bio je to proizvod djetinje mašte. Djevojčice na rubu djevojaštva često su znale imati svakojake tlapnje.

Magda uzme nož koji je Agnes odložila i počne sjeckati napola trule jabuke. Agnes uzdahne i uzme joj nož.

"Daj, ja ću dovršiti jabuke, a ti pođi po pralju. Reci joj da je smjesta moram vidjeti."

Kathryn se probudila i ustala. Nije se obazirala na hladnoću koja joj je prodirala kroz stopala dok je preko glave navlačila košulju, odijevala suknje i kopala po škrinji s odjećom tražeći čarape. Glynis je jedva stigla natočiti vodu u lavor kada mu je Kathryn prišla da se umije.

"Samo prođi četkom kroz moju kosu i ostavi je raspuštenom. Nemam vremena za komplicirane pletenice." Ona zgrabi četku iz djevojčinih ruku. "Previše si spora. Daj, ja ću. Ti otrči u kuhinju i reci Agnes da smjesta pripremi košaru s hranom za ženu štavioaca."

'Potrči' nije bila riječ koju je sluškinja shvaćala, mislila je Kathryn dok se ova polako udaljavala, nadurenog izraza lica. Nije ju vrijedilo grditi, to će je samo još više usporiti. A danas se Kathryn žurilo.

Trebala se pobrinuti za kućanstvo, posjetiti bolesnog zakupnika - nije smjela zanemariti dobre radnike, pogotovo sada kada je trebalo toliko toga nadoknaditi - a onda će se naći s Finninom u njegovim odajama.

Kathryn vikne za sluškinjom: "Brzo se vrati. Treba očistiti moje čizme, blatnjave su do gležnjeva."

Jučer se ispovjedila. Sama je prevalila tri i pol kilometra do Svetoga Mihaela po blatu i vjetru - to je bila veća pokora nego da je jahala na kobili - potražila kapelana i u najkraćim mogućim crtama mu priznala grijeh putenosti - to je bio svećenikov izraz, ne njezin - između sebe i Finna. Pažljivo je izabrala ispovjednika uvjerena u njegovu diskreciju. Napokon, desetinom od prodaje vune Blackingham je izgradio Svetoga Mihaela. Svećenik će nevoljko izdati tako velikodušnu dobročiniteljicu zbog oprostivog grijeha.

Dobila je prilično blagu pokoru: dvadeset Zdravomarija, deset Očenaša i djelo kajanja - otuda i košara s namirnicama za ženu štavioca. Ali ne bi bilo važno ni da joj je rekao da usred zime na koljenima prijede put do svetišta u Walshinghamu i poljubi relikviju svetoga križa. Znala je da valjda ni vatre pakla ne bi mogle uništiti njezinu žudnju. Bojala se da bi čak i u čistilištu potražila društvo svojega ljubavnika i slijedila ga sve do vrata pakla kada bi to bila njegova kazna. Bi li ga slijedila i kroz ta vrata? Nadala se da na to pitanje neće morati odgovoriti, iako, ako je ikad postojala strast vrijedna da se žrtvuje duša, onda je to bila ova.

Prošla su tri tjedna otkako je otjerala Finna iz svoje postelje i svaki put kada bi se mimoišla s njim na stubištu ili u dvorištu, vidjela je pitanje u njegovim očima. Ali budući da mu nije mogla dati odgovor, osjetila je kako hladnoća među njima raste. Nije to bila samo žudnja - iako nije mogla ugasiti tu vatru ni molitvama, koliko god se trudila. Radilo se o njemu u cijelosti, njegovu osmijehu, njegovu britkom umu, njegovu razumijevanju, kao da joj je čitao misli. Sada, svaki put kada bi ga vidjela, plašt prisnosti koji su dijelili kao da se tanjio, a ogrtač bolne samoće sve jače joj je pritiskao ramena. Kada više nije mogla izdržati gubitak, poslala je svećeniku u potrazi za odrješanjem grijeha. Ne samo prošlih grijeha nego i onih koje se tek spremala počinuti.

Priznala je grijeh bludničenja, ali ništa drugo. Nije priznala da je bila u vezi s nekim tko je bio sa Židovom. Ali zar nije i Spasitelj bio

Židov? Zar se neće naljutiti što je prezrela nekoga sličnoga Njemu? Pa ako je naš Gospodin pružio svoju savršenu milost čak i Židovima, zar ne bi bilo grešno s njezine strane da i ona tako ne postupi?

Uostalom, imala je pravo na malo sreće.

Kada je ušla u kuhinju, Kathryn pođe do kutije s kruhom, odreže si komad, nabode ga na vilicu za pečenje i pride vatri.

"Pustite Magdu da ona to učini, gospodarice", reče Agnes dižući pogled s košare koju je punila. "Ne biste trebali sami pripremati hranu. Upravo sam vam htjela nešto poslati, ali me prekinula vaša zapovijed. Glynis je rekla da..."

"Sama ću ga prepeći. Kao nekoć, Agnes. Sjećaš li se kada sam bila mala curica? Onda se nisi ustručavala da mi pružiš koricu kruha i vilicu."

"Ali sada ste gospodarica i ne dolikuje vam da sami radite prepečenac."

Agnes kimne pomoćnici koja bojažljivo dohvati vilicu, pažljivo je okrene i ujednačeno prepeče kruh. Kada je postao zlaćan i hrskav, Magda ga premaže pekmezom od ribiza i posluži ga Kathryn na čistome ubrusu. Kathryn zapazi da su joj i ruke čiste.

"Djevojka se pokazala jako dobrom, zar ne, Agnes?"

"Prilično dobrom."

Kathryn je u tišini žvakala prepečenac razmišljajući o kratkom odgovoru žene koja nikad nije bila škrta na riječima.

"Jesi li zbog nečega danas neraspoložena, Agnes? Ako se ne osjećaš dobro, možda možemo pozvati kovačevu ženu i platiti joj da te zamijeni, a ti se odmori."

Ali ne predugo, pomisli Kathryn. Ne predugo kada je zamjena stajala peni na dan.

Agnes pogleda preko ramena i naglo kimne prema vratima. "Pođi do pušnice, Magda, i odreži tanki komad slanine", reče dok je stavljala hrskavi komad crnog kruha u košaru za milostinju.

"Dva komada", reče Kathryn. *Dobra djela. Pokora za prošle grijeh. Za grijeh koje će tek počinuti.* "I neka budu debeli."

Zapuh hladna vjetra uskomeša pepeo na ognjištu kada je djevojka za sobom zatvorila teška hrastova vrata. Agnes je grizla gornju usnu. Kathryn je žvakala prepečenac. Napokon Agnes progovori.

"Ne osjećam se loše, gospodarice, ali me nešto muči."

Kathryn je prstima nestrpljivo bubnjala po ručki košare za milodare. "Ako imaš problem, Agnes, reci mi. Ako se radi o porezu, ne moraš se brinuti. Već sam odlučila da ću platiti za tebe. To je jedino pošteno. Dobro i odano mi služiš."

"Jako ste dobri i ljubazni prema meni, gospodarice, i ja sam vam na tome zahvalna. Ali ne radi se o porezu." Ona odgurne košaru u stranu dok je čekala da stigne slanina iz pušnice. "Vi znate da nisam od onih koji brbljaju... ogovaranje je jezik vraga, ali..." Agnes obriše ruke u pregaču i nervozno mahne rukama.

"Ako je to nešto što trebam znati, onda to nije ogovaranje, Agnes. Reci mi."

Kathryn proguta posljednji komad prepečenca i poliže slatke mrvice s prstiju. Vjerojatno kakva svađa između slobodnjaka i kmetova. Kmetovi su bili ogorčeni zbog nadnica koje su dobivali slobodnjaci. Ali možda bi ovaj put to mogao riješiti Simpson, o čemu god se radilo.

"Radi se o iluminatorovoj kćeri", reče Agnes. "U posljednje je vrijeme nekako preosjetljiva, a jučer je vratila nepojeden obrok."

Kathryn osjeti kako se opušta.

"Ma ja se ne bih brinula, Agnes. *Bila* je bolesna, ali mislim da joj je sada bolje." Jadna Agnes, za svaki je slinavi nos mislila da je vjesnik kuge. Imala je nerazuman strah od crne smrti. "Znaš kakve su mlade djevojke. Možda je to od tlapnji ili možda zbog Evina prokletstva."

Agnes stisne usne i odmahne glavom. "Ne, gospodarice. Ne radi se o Evinu prokletstvu. Pralja kaže da nije dobila krvave krpe od djevojke već tri mjeseca."

Kathryn si natoči vrč ovčjeg mlijeka. "Djevojka možda nema redovite mjesečnice. Nekima je tako ispočetka. Znaš kako se glasine šire među..."

"Da, znam. Zato sam osobno ispitala pralju. Mjesečnice su joj bile točne kao sat tri mjeseca, a onda ništa."

"Želiš li reći da je..."

"Samo ponavljam što je pralja rekla. Mislila sam da biste to trebali znati."

Čula se škripa kada su se otvorila vrata i Agnes uzme dimljenu slaninu od djevojke, zamota je u čistu krpu i položi u košaru. Kathryn uzme košaru i kimne Agnes.

"Najbolje bi bilo da zasad taj podatak zadržimo za sebe."

"Da, gospodarice. Ne morate sumnjati u moju odanost." A onda doda Kathryn koja je odlazila prema vratima: "U moje ime prenesite najbolje želje ženi štavioca. Recite joj da kuša juhu od kosti s moždinom koju sam spremila u bocu. To će je ojačati."

Kada se našla izvan Agnesina uvijek budna pogleda, Kathryn se nasloni na vrata kako bi pronašla oslonac i privije košaru uza se dok joj je pred očima bio Rosein lik kako se šali s ocem ili s Colinom, onim svojim čarobnim osmijehom koji je dopirao sve do njezinih očiju. Je li u tim iskričavim očima bilo mudrosti žene? Nije. Rose je bila nevino biće. Kladila bi se u balu vune da je tako. Moralo je postojati neko drugo objašnjenje. Napokon, zar nije upravo zbog toga otpravila Alfreda što dalje? Barem je mislila da je odsutan. Ali što ako se cijelo to vrijeme sastajao s njom? Što ako su se nalazili na tajnim mjestima? "Pitajte onog svog sina", rekao je Simpson kada je izgorjelo spremište za vunu.

Sveta Majko Božja.

Kathryn pronade Rose samu u Finnovim odajama, tako zaokupljenu poslom da nije ni podignula pogled. Vrata su bila napola otvorena kako bi svjetlost iz hodnika koji je povezivao glavnu spavaonicu sa zahodom i manjim sobama mogla dodatno osvjetljivati prostoriju. Kathryn uđe uz gotovo nečujni šum papuča koje su strugale po kamenu.

Rose je sjedila na visokom stolcu uz jedan kraj stola. Malo se nagnula naprijed, usana skupljenih od koncentracije dok joj je ruka lagano klizila po stranicama ispred nje. Kathryn prepozna Finnove lagane, uvjerene poteze, ali izvedene finom rukom njegove kćeri, rukom koja je izgledala još tanašnija u nabranim rukavima s manšetama ukrašenima vrpcama. Djevojka je izgledala profinjeno poput svake normanske dame. Na sebi je imala zlatnu brokatnu suknju. Gornji dio pripijen uz tijelo stiskao joj je grudi tako da su činile dvije malene izbočine nad četvrtastim dekolteom - djevičanski navještaj punijih ženskih grudi. Košulja od finog francuskog batista imala je isti uzorak kao i bijeli umeci na spojevima suknje. Lagani šal od istog fino tkanog materijala pokrivao joj je glavu pa njezina tamna kosa kao da se iza njega igrala skrivača. Elegantna oprava za kćer jednog obrtnika. Elegantna oprava za jednu Židovku. A tu je bio i križ koji je uvijek nosila. Rekla je da ga je dobila od oca i da je bio majčin dar. Križ od Židovke? Ili lukavština s Finnove strane. Dao je kćeri kršćanski talisman da je štiti.

Dok je radila, Rose je pjevušila melodiju koja se Kathryn učini poznatom, gotovo ju je prepoznala. To i struganje pera po pergamentu bili

su jedini zvuci u prostoriji. Izenada Rose prestane pjevati, uzdahne i zagleda se u daljinu držeći pero iznad papira. Lice joj je izgledalo uže, gotovo isposnički oko široko razmaknutih očiju, ali osim toga djevojka se doimala zdravom. Jedna razvodnjena zraka sunca koja je dopirala kroz staklo visoko iznad nje oboji joj lice rumenilom. Imala je naglašene jagodice, ali je zračila mladošću na čemu je žena Kathryninih godina mogla samo pozavidjeti - kada zavist ne bi bila grijeh.

Struja zraka s vrata na kojima je Kathryn stajala preleti prostorijom. Od propuha zavijore vrpce koje su visjele s Roseinih manšeta, dotaknu papir i razmažu pozorno napisana slova. Ona u očaju uzvikne i pokuša jednom rukom zaustaviti vrpce.

"Daj da ti pomognem", reče Kathryn i krene prema njoj.

Rose pogleda prema vratima. Od iznenađenja zine.

"Gospodo", reče. "Oprostite. Nisam znala da ste tu, mislim, nisam vas čula." Rose ustane sa stolca i pođe ususret Kathryn. "Molim vas, uđite." Ona se nakloni i šeretski joj osmijeh obasja tamne smeđe oči. Prava namiguša. Znala je koliko Kathryn zazire od plemićke pretencioznosti.

"Vidim da si u poslu. Mogu se vratiti poslije."

I tako odgoditi trenutak istine. Praviti se da problem ne postoji pa on možda sam nestane. Ali Kathryn je već bila unutra, vezivala je plave vrpce u savršene mašne iznad Roseinih zglavaka. Posljednju potapše.

"Evo", reče prisjećajući se kroz izmaglicu suza kako je njezina majka radila istu kretnju. Majka čijeg se lika nije mogla sjetiti, ali čijih se ruku sjećala - dugačkih tankih prstiju kako vežu vrpce u mašne.

"Hvala vam. Teško mi ih je samoj zavezati. Morala bih biti akrobat."

"Naravno da ti je teško. Kada djevojka dođe u određene godine, potrebna joj je sluškinja kako bi joj pomogla da se odjene. Reci to ocu. Može si priuštiti da plati djevojku iz sela. Opat mu dobro plaća."

"I ja sam se toga sjetila, ali nisam sigurna... Uvijek smo bili samo otac i ja pa ga ne želim povrijediti. Ponekad priskoči Magda, Agnesina pomoćnica. Ponekad se sama mučim dok sve ne zakvačim i zavežem." Rose se nasmije i pogleda manšete. "Pa gotovo sve."

Imala je Finnovo visoko čelo, ali široka usta i tamne oči -Rebekkine? Prekrasne oči. Kako bi njezin sin, kako bi bilo čiji sin mogao odoljeti?

"Molim vas uđite. Sjednite", reče Rose, primi je za ruku pa je povuče unutra, a zatim pusti. "Pravo je zadovoljstvo biti u vašem društvu."

Iznenada njezin osmijeh potamni, kao sjena koja se nadvila nad plamen. "Iako, vjerujem da ste došli vidjeti oca. Bojim se da nije ovdje. Pošao je na sajam u Norwich kupiti zlatne listiće. Rekao je da će se vratiti prije zalaska sunca. Hoćete li sjediti ovdje sa mnom dok se on ne vrati? Bilo bi mi drago kada biste mi pravili društvo."

Možda ipak nije patila za izgubljenom ljubavi, pomisli Kathryn, nego je jednostavno patila od samoće. Kathryn se prisjeti tog osjećaja nalik na bolest... Prije djece, čak i prije Rodericka, kada je bila jedino žensko u obitelji, jedina žena, i imala je samo Agnes da joj pravi društvo. Bolest, čak i samoća ili strah, mogli su biti uzrok izostanka mjesečnice. Bila je to hirovita i tajanstvena pojava. Posebno kod nekog tako mladog. Ili tako starog kao što bila Kathryn. Čula je priče kako su žene u nekim samostanima usklađivale mjesečnice kako bi sve istodobno patile. U drugima, nakon što bi se udale za Krista, prokletstvo bi sasvim izostalo.

"Došla sam vidjeti tebe, a ne tvog oca, Rose."

U blistavom je osmijehu bilo toliko zahvalnosti da se Kathryn slamalo srce.

Kathryn potraži mjesto gdje će sjesti. Zastane u dnu kreveta, poravna suknje pripremajući se da počne govoriti pa se zamisli. Njezina bračna postelja. Roderickova postelja. Finnova sada. Zastori su bili razmaknuti, pokrivač uredno zategnut. On je bio najuredniji muškarac kojega je znala. Sve u vezi s njim, njegova odjeća, njegov okoliš, čak i njegov um odražavali su red. Bio je tako drugačiji od prijašnjeg vlasnika te postelje koji ni u čemu nije bio discipliniran. Neka hladnoća joj se počne penjati uz gležnjeve, pa uz kralješnicu, dižući joj kosu na vratu. Kao da se rasporio šav u zastoru vremena i ona je na trenutak, nalik na bljesak u očima, vidjela postelju zadnji put kada je u njoj ležala sa svojim mužem. Draperije navučene, plahte zapetljane oko njezinih nogu sputavale su je, pritisak njegove težine oduzimao joj je ionako ustajao zrak dok je ona kao mrtva ležala pod njim. Njezino se tijelo sjećalo kako je samo nasilno prodirao u nju, a zatim je psujući odbacio od sebe.

"Gospodo", Rosein je glas vrati natrag. "Izgledate kao da vam nije dobro. Dajte sjednite na očevu postelju. On neće imati ništa protiv."

Postelja je ponovno bila neopasna, uredno složena, draperije razmaknute s resama koje su doticale izrezbarene stupiće. Zrak je mirisao

na čisto rublje, laneno ulje i terpentin, miris koji je Finn nosio u odjeći začinjjen tresetnim mirisom vatre. Ona duboko udahne.

"Ne, dobro sam. Možda se tvom ocu ne bi svidjelo da sjedim na njegovoj postelji. Radije ću sjesti na radni stolac."

Ona izvuče stolac preko puta Roseina pa su sjele jedna drugoj nasuprot dok su između njih bile razbacani pergamenti od teleće kože. Kathryn primijeti rukopis. To je nešto o čemu su mogle razgovarati. Nije ju mogla odmah zaskočiti s pitanjem od kojega su joj usta bila suha, a da je ne uvrijedi.

"Što to radiš? Vidim da je napisano jezikom koji tvoj otac naziva engleskim."

Rose se zarumeni i užurbano složi papire pokrivajući ih. "Ma to nije ništa posebno. Časoslov za... prijatelja."

Ili dar za ljubavnika. Molim te, Majko sveta, samo neka nije za mojega sina.

"Drago mi je što imaš posla", reče ona. "Zacijelo se osjećaš usamljeno."

"Ponekad, ali samo malo. Kad nema oca." Rose pogne glavu i brzo doda. "Ali sviđa mi se ovdje. Ponekad Colin dođe s lutnjom pa mi pjeva. On dobro piše. Otac kaže da ima dara."

Poznata melodija koju je Rose pjevušila. Jedna od Colinovih pjesama.

"Drago mi je što je ugodno društvo tebi i tvojemu ocu", reče ona. "I meni se sviđa njegova glazba."

"Ne vidam ga... Ne vidamo ga često u posljednje vrijeme."

"A ni Alfreda nema", ispipavala je Kathryn teren.

"Alfreda? Pa njega gotovo nikad nisam vidala. Iako, uvjerena sam da bi mi se svidio." Ovo posljednje ona dodala kao da se ispričava. Bilo je dirljivo koliko se trudila da nikoga ne uvrijedi. "Samo on je uvijek tako zauzet ili je s nadglednikom."

Taj odgovor umiri Kathryn. Bilo je teško ne voljeti tu djevojku unatoč njezinu podrijetlu. Imala je očev šarm.

"Pa ja rijetko vidam bilo kojeg od mojih sinova. Obojica mi nedostaju. Alfred je otišao služiti kao paž kod sir Guya, a Colin... pa ni njega ne vidam, bojim se. Od pastirove smrti puno vremena provodi u kapelici. Govori u zagonetkama o oprostima i pokorima, kao da nosi neku krivnju, kao

da je učinio nešto loše, ali ne želi o tome govoriti. Barem ne sa mnom. Je li tebi štogod rekao?"

Rose pogleda u stranu i drhtavom rukom dotakne vrat. Kutovi usana su joj podrhtavali. "On više nema vremena ni za što, čak ni za glazbu. Još od požara."

"Ma oporavit će se on. Izgleda da je bio više vezan za Johna negoli sam bila svjesna. Majka očito ne može znati sve o svojim sinovima. A što je s tobom, Rose? Kako se osjećaš? Tvoj je otac vrlo zabrinut još od one večeri kada ti je pozlilo, kada sam ti donijela čaj od sjemenki. Sjećaš se?"

Rose trepne i kimne. "Da, bili ste jako dobri prema meni. Mislim da mi je bolje. Ipak, povremeno mi se vrti u glavi. Spopadne me neka slabost, ali uglavnom se osjećam dobro." Blagi joj osmijeh iskrivi kutove usana.

Jednoga će dana imati bore od smijanja, kao i njezin otac, pomisli Kathryn.

"Tjednima nisam mogla ništa jesti, ali sada pokušavam to nadoknaditi. Sinoć sam se probudila usred noći i iznenada imala veliku želju jesti ukiseljenu haringu. Inače to uopće ne volim, od toga mi se sva usta naberu."

Izenada Kathryn osjeti kako su joj se usta stisnula, što nije imalo nikakve veze s ukiseljenom haringom. Djevojka je imala potrebu jesti određenu hranu. Je li bila tako naivna i nije shvaćala što to znači? Pa naravno, kakvo je ona uopće žensko društvo imala, od koga je mogla dobiti savjete koji će joj olakšati da iz djevojke postane žena. Kathryn je znala kako je to. Kada je ona prvi put dobila mjesečnicu i ugledala krv rumenu kao vino, pomislila je da umire. Mislila je tako mjesecima dok nije napokon rekla ocu. On se sav zacrvenio u licu i poslao po primalju koja joj je taj misterij objasnila tako da joj uopće nije bilo drago što postaje žena.

Koliko je Finn rekao svojoj kćeri? On je bio nježniji od Kathrynina oca, ali možda je i on isto tako izbjegao dati objašnjenje za koje su obično bile zadužene majke ili rođakinje? Napokon, zar nije svjesno ignorirao implikacije koji je njegov brak sa Židovkom mogao imati na nju i njezine sinove?

"Hajdemo otvoreno porazgovarati, Rose. Kao žena sa ženom." Nekoć bi možda rekla kao majka s kćeri, ali sad se nije mogla natjerati da to kaže. "Jesu li ti mjesječnice redovite?"

Rose je začuđeno pogleda.

"Tvoje mjesечно krvarenje, dijete. Imaš li ga svaki mjesec?"

Vani je sunce zašlo za oblake. U prostoriji se smrači i sve postane sivo osim Roseina rumenila na obrazima.

"Nisam ga imala tri mjeseca", odgovori ona. "Ali događalo se to i prije, kada sam bila mlada. Mislila sam da je to zbog bolesti."

Šutjele su gotovo minutu. Sunce se nije vratilo i u sobi zahladni unatoč vatri koja je pucketala na ognjištu. Kathryn osjeti kako joj bolno kucka u sljepoočnicama. Ovo nije bio razgovor kakvom se veselila. To je trebao biti Rebekkin zadatak, ne njezin. Jesu li židovske majke to rješavale drugačije? Kakav bi savjet pokojna Rebekka dala svojoj kćeri?

"Rose, to je možda povezano s tvojom bolešću, ali ne onako kako ti misliš. Možda joj je to uzrok, a ne posljedica."

"Ne razumijem", reče Rose gotovo plačljivim glasom djeteta, djeteta kakvim je i sama donedavno bila.

"Možda si..."

Kako da joj drugačije kaže? "Možda si trudna. Krvarenje prestane kada žena zanese."

Djevojka je izgledala kao da će se srušiti. Ona prijede drhtavom rukom preko lica. Kathryn ustane i pođe do nje, nagne se, primi je za bradu i podigne joj glavu kako bi je mogla gledati u lice.

"Rose, jesi li bila s muškarcem?" Svaku je riječ izgovorila tiho, ali razgovijetno i polako.

Djevojka nije odgovorila, samo je grizla gornju usnu dok joj je brada podrhtavala.

"Odgovori mi, dijete. Jesi li bila s muškarcem?"

Kathryn se trudila da joj glas bude tih kako ne bi prestrašila djevojku, ali to nije bilo lako. Napokon, Alfred možda i nije kriv, ali radilo se o Rose.

"Samo s Colinom."

"Ne mislim to. Mislim, jesi li imala snošaj s muškarcem? Nekim dečkom koji te je možda ugledao kako šećeš po vrtu pa te iskoristio? Možda te čak i natjerao da mu se podaš?"

Rose počne plakati. Krupne su joj suze prelijevale preko donjih kapaka, tekle u potocima, svaka tražeći svoj put, a onda se slijevale u kut njezinih drhtavih usana.

"Samo s Colinom, gospo."

Colinom?

"Rose, razumiješ li ti što znači imati snošaj?" nestrpljivo upita Kathryn.

Rose kimne i rukama pokrije lice.

"Računa li se ljubljenje? Uglavnom smo se ljubili." Ona zastane. Drhtavim je prstima dodirivala lijepi maleni križ koji je nosila oko vrata. "U spremištu za vunu."

Spremištu za vunu! Kathryn osjeti kako joj se mišići oko srca stežu.

Pitajte onog svog sina u vezi sa spremištem za vunu.

Rose ustane, sukne joj povuku stolac koji padne s treskom i prevrne kantu u kojoj se namakala glogova kora. Ni Kathryn ni Rose nisu obraćale pozornost na tamnu mrlju što se širila po podu i natapala drvene daske. Rose je hodala amo-tamo čvrsto pritisnuvši nadlanicu o vrat. Počela je glasno jecati. Kathryn ju je morala smiriti da joj ne pozli. Ona je zagrlj i nježno povede do postelje kako bi sjela.

"Rose", reče ona ujednačenim tonom, najmirnije što je mogla. "Ljubljenje se ne računa. No reci, je li to sve što ste radili? Jeste li ti i moj sin radili još nešto osim što ste se ljubili u spremištu za vunu?"

Kathryn ju je jedva razumjela. Riječ je izletjela iz nje zajedno s jecajem koji joj je pobjegao preko ruke kojom je zaklanjala usne.

"Dvaput."

"Dvaput. Je li Alfred dvaput s tobom općio, Rose?"

Ona zaplače još glasnije kimajući glavom. "Mi smo samo... dvaput. Ali to nije bio Alfred." Još jecaja, isprekidanog disanja. Rose je šmrcala u manšete s vrpcama.

"Bio je to Colin." Ime njezina sina izleti sa štucanjem. Kathryn se ne bi više iznenadila ni da je Rose rekla kako se radilo o papi. Pokušavala je doći do daha. Pokraj nje se djevojka koju je obuzela histerija ljuljala naprijed-natrag i jecala. "Nemojte... reći... ocu... molim vas", svaka je riječ isprekidano izlijetala iz nje. Kathryn je zagrlj.

"Tiho, pozlit će ti, a to neće nikome pomoći", šapne dok je njhala djevojku u naručju cijelo vrijeme misleći Colin. Zašto nije primijetila?

Primijetila je, ali je mislila da su samo zaigrana djeca. "Nećemo još nikome govoriti", reče. "Možda griješimo. I to je moguće, iako si... moguće je da nisi trudna. Malo ćemo pričekati pa ćemo vidjeti. Ako jesi, pa, ima nekih stvari koje se mogu... Zasad samo pokušajmo zadržati prisebnost."

Kathrynino je tješjenje umirujuće djelovalo na Rose. Njezina se emotivna oluja stišala u povremene jecaje i štucanje, ali u Kathryninoj su se glavi misli rojile. Kakve su samo posljedice mogli imati zbog neugodna položaja u kojem su se našli. Znala je da su njezine riječi utjehe samo prazna obećanja. Također je znala da nisu imali vremena za gubiti. Smjesta će poći primalji. Mogli su se spraviti posebni napici... ali prvo mora razgovarati s Colinom. Colin!

Obećala je Rose da neće reći Finnu. Bolje je tako. Manje komplikacija. Razbjesnio bi se kada bi saznao da je njezin sin razdjevičio njegovu kćer. Vjerojatno bi ustrajao da smjesta objave zaruke. Napokon, on je sve žrtvovao zbog jedne Židovke, zar ne bi očekivao od njezina sina da učini isto? Ali sin Blackinghama se neće oženiti Židovkom. Ne dok je Kathryn živa.

Ona odmakne raščupanu djevojku od sebe.

"Obriši suze, Rose. Pođi u svoju sobu i odmori se. Spusti zastore da tvoj otac, ako uđe, ne bi vidio u kakvom je stanju njegova lijepa kći."

Ne bi bilo dobro da Finn vidi kćer tako neraspoloženu. Izvukao bi istinu iz nje s istom lakoćom s kojom debeli fratar pusti vjetar.

"Poslat ću ti čaj za smirenje. Pokušaj se ne brinuti. Nešto ćemo već smisliti."

ČETRNAEST

Biblija je puna priča o Kristu i njihovo je razumijevanje sve što je potrebno za spas duše; ali to je nužno svim ljudima, ne samo svećenicima.

JOHN WYCLIFFE

Finn je stigao u Norwich sa sjevera. S mjesta ponad grada vidio je kako se sajam poput vrpce prostire od vrata masivnog, glomaznog, nakaznog norvičkog dvorca koji više nije bio vojna utvrda nego zatvor u kojemu su venule duše. Unatoč žućkasto-bijelim zidinama od caenskog kamena koje su se na suncu sjajile poput zlata, kao lešinar pogrbljen na brdu bacaio je prijeteću sjenu koja se nadvila nad slikovite sajamске stolove. Finn se strese i jače se omota vunanim plaštom.

Niži dio mosta koji je vodio od dvorca završavao se u vanjskom dvorištu gdje se održavao stočni sajam. Ondje se kod stratišta skupila gomila promatrača. Finn je znao što ih je privuklo. Takve bi događaje uvijek upriličili u dane sajma da privuku što više gledatelja. Čak i s udaljenosti - nije imao namjeru prilaziti, jer nije mogao podnijeti takve prizore - čuo je raskalašen smijeh. Da je došao nekoliko minuta ranije,

mogao je izbjeći cijeli spektakl. Ali sada ga nije mogao izbjeći. Već je vidio kako prebacuju omču preko glave osuđenika, pa Finn, koliko god se trudio, više nije mogao odvratiti pogled. Bezlična je masa vikala u jedan glas i njihovo je vikanje dostiglo siloviti krešendo. Vratašca u podu se otvore. Finn zadrži dah dok je gomila kolektivno uzdahnula gotovo u ekstazi. On osjeti kako mu se mišići napinju dok se tijelo osuđenika izvijalo, nekoliko puta trgnulo, a onda ostalo visjeti njišući se na užetu poput komada mesa. Hvala Svetoj Djevici što nije bio dovoljno blizu da vidi iskolačene oči i ljubičaste izbečene usne na nadutom licu. On povuče uzde konja udesno i okrene glavu, ali prekasno da izbjegne osjećaj mučnine.

Jadnik, pomisli Finn dok je nadlanicom brisao usta pa potjera konja naprijed. Najvjerojatnije kakav buntovni seljak koji je preglasno i suvislo govorio protiv novog poreza što ga je uveo John od Gaunta. Bio je to već drugi porez u tri godine. Platilo je visoku cijenu jer je govorio istinu. Njegova odsječena glava praznih očnih duplji što su ih isključale ptice uskoro će krasiti stup na gradskim vratima kao upozorenje ostalima. Bilo je vrlo opasno govoriti istinu.

Sada, kada mu je dvorac ostao iza leđa, Finnov pogled odluta do još jednog arhitektonskog čuda toga grada, istočno od sajma. Katedrala je, kao i dvorac-zatvor, blistala blagim sjajem na poslijepodnevnom suncu, a Finnu se činila samo nešto manje prijetećom. Ipak, morao je priznati da je ta građevina ugodnija oku od one prve. Normanski kvadratni zvonik iznad presjeka lađa bio je impozantan, iako nije imao šiljaste tornjeve. Orkanska oluja razbila je drveni zvonik u komadiće 1362. kada je uništen i dio apside. Finn se nasmije kada se sjetio kako je Wycliffe nazvao oluju: "Božji gnjevni dah."

Apsidu katedrale je obnovio prethodnik biskupa Despensera, ali zbog nekih važnijih projekata, nije izgrađen toranj. Trebalo je obnoviti i samostan, izgraditi zid kako bi zaštitili benediktince od pobunjenih seljaka. Godine 1297. bijesna rulja mještana zapalila je benediktinski samostan čiji su redovnici ponekad odbijali obavljati religiozne obrede, čak i euharistiju, sve dok ne bi dobili darove. *Prodavali su za peni tijelo našega Gospodina kako bi mogli kupiti dozvole da zadrže svoje konkubine*, objasnio mu je Wycliffe. Nije se puno promijenilo u proteklih sto godina, dodao je. Finn se složio s njime.

Obnova samostana bio je proces koji traje. Dok je konj grabio Ulicom Castle prema Elm Hillu, Finn je vidio kamenare kako rade, čuo pljeskanje žbuke i struganje kamena dok su oblagali grub norvički kremen plemenitijim uvezenim kamenom iz Normandije. Posvuda je odzvanjao zvuk psovki zbog žbuke što se prebrzo stvrdnjavala na ledenom zraku i prstiju koji su se kočili u rukavicama odrezanih vrhova i miješao se s kliktanjem ptica koje su prestrašeno odletjele iz gnijezda u kamenim rebrima samostana.

Kada je stigao do Elm Hilla, Finn sjaše ispred Prosjakove kćeri i znaka koji je obećavao vrčeve pune piva s bogatom pjenom - to bi mu itekako prijalo. On dobaci uzde malenom prosjaku kojega je već prije vidao.

"Dobit ćeš pola penija i komad mesne pite ako moja životinja bude ovdje kad se vratim."

Odrpani deran dotrči do njega, zgrabi konja za metalni dio uzda i povede ga u zaklon u usku uličicu između zgrada.

"Ni sam mi ga vrag neće oteti, gospodaru." On mu ozbiljno salutira sa žarom i energijom koji su bili u suprotnosti s okolnostima u kojima se nalazio.

"Ne zabrinjava mene vrag", reče Finn.

Divio se dječakovoju poduzetnosti. Vidio ga je i prije kako se snalazi - obavlja razne poslove, čisti za trgovce na sajmu, sve ne bi li zaradio za kruh. Bilo je na desetke sličnih dječaka iako je prosjak morao biti iznimno snalažljiv kako ne bi bio javno kažnjen. Čak su i oni koji su im davali milostinju mogli biti uhićeni. Prosjaci su uglavnom bili odbjegli kmetovi, živjeli su od gradskih otpadaka i skrivali se unutar zidina grada sve dok ne bi postali slobodnjaci. A otpadaka je bilo napretek. Elm Hill je bila najuža ulica u Norwichu. Otvorena kanalizacija tekla je jarkom po sredini popločane ulice pa je i čovjeku i životinji bilo opasno njome se kretati. Ali tu je bio najvažniji trgovački dio Norwicha i to ne samo jedanput u tjednu kada je bio sajam. Bogati trgovci vunom i flamanski tkalci živjeli su u nekim od većih gradskih kuća dok su se skladišta prostirala iza njih sve dolje do rijeke. Na drugom kraju ulice, izbočene zbrda-zdola prema ulici dajući joj izgled labirinta, bile su kuće trgovaca i obrtnika iznad njihovih dućana. Bio je to labirint u kojem su dječak i konj mogli nestati kada bi iskušenje bilo dovoljno veliko.

Finn ude u tavernu i sjedne pokraj umrljana prozora s kojega je vidio momčića i svojega konja. Dječak mu ponovno salutira i šeretski mu namigne. Finn mu odzdravi salutiranjem. Njegov će konj biti na mjestu kad mu ustreba, Finn je u to bio uvjeren.

Finn je došao u Elm Hill kupiti pera. Ali prvo će uzeti nešto da mu zagrije kosti dok je čekao Polu-Toma s kojim se trebao naći. Tom je za njega imao paket od Wycliffea. Nije ga morao dugo čekati. Iz udaljena kuta šanka čuo je pijani smijeh petorice muškaraca koji su se okupili u krug. Kolovođa, muškarac najbliži Finnu, okrenut leđima nosio je livreju zatvora.

"Mogli bismo ga objesiti da vidimo hoće li se ljuljati onako jako kao i onaj prethodni."

"Ma ne. Prenizak je. Tu nema ničeg zabavnog. Samo će se trzati kao mamac za ribe."

Svi se nasmiju.

"Pa hajdemo onda vidjeti koliko ga visoko možemo baciti."

Netko zamahne rukom i gomila dronjaka poleti prema stropu, odbije se o gredu i prevrne u zraku pa ploštimize padne na pod malo dalje od grupice muškaraca. Iznenada skoči na noge nekim čudom neozlijeđen. Polu-Tom. Patuljak potrči prema vratima, ali jedna ga ruka zgrabi i vrati u krug.

Finn iz čizme izvadi bodež i krene prema njima.

Okružen, Polu-Tom je mlatio rukama, psovao i pokušavao ugristi ruku koja ga je držala.

"Ti vrapca, mali je žilavi prdavac. Ali kladim se u dva penija da će se sljedeći put rasploštiti po tlu."

Finn im priđe. Društvo je bilo raznoliko. Podržavali su nasilnika više iz straha negoli iz zabave, možda potaknuti nedavnim smaknućem. Vidio je to i prije: obični ljudi koje ste inače mogli zateći kako rade dobra djela pretvarali su se u divlje pse koji su nanjušili lovinu. Praveći se da ga zanima što se događa, Finn pogleda preko ramena zatvorskog stražara, ali se malo povuče kada opazi uš kako gmiže po muškarčevoj masnoj kosi. Finn pritisne vršak bodeža na njegova leđa, malo ispod rebara, i gurne dovoljno jako da probode kožnati prsluk.

"Kako bi bilo da ostaviš patuljka na miru, prijatelju?" reče uljudno, ali gurne bodež dublje kako bi stražar shvatio njegove namjere.

Muškarac naglo okrene glavu prema napadaču, ali mu se tijelo ukoči kada je osjetio kako mu je oštrica zaparala grubu tkaninu košulje. Njegov stisak popusti, Polu-Tom se oslobodi i potrči prema vratima.

Finn spusti ruku na stražarevo rame dok je drugom čvrsto držao bodež na mjestu.

"Tvoji prijatelji bi vjerojatno voljeli proslaviti što oni ne vise na mostu ispred dvorca."

"A što se to tebe tiče?"

Ali po tonu se čulo da je njegova hrabrost samo glumljena i Finn primijeti nesigurne poglede njegovih kolega koji su pokušavali procijeniti situaciju. On im odluči olakšati posao.

"Krčmaru, donesi svima vrč dobrog piva i stavi to na moj račun."

Visoki muškarac umorna izgleda slegne ramenima i prvi se udalji. A onda jedan za drugim polako krenu prema pladnju s vrčevima piva koje im je nudio gazda kojemu je laknulo. Njihova je slaba veza bila prekinuta i grupica nasilnika se rasprši. Izbjegavali su se pogledati. Ovo još nije gotovo, pomisli Finn dok je gledao kršnog nitkova kojega je pritiskao vrhom bodeža i čiju je zabavu pokvario.

"Što kažeš, prijatelju? Tamo te čeka vrč..."

Prije negoli je uspio dovršiti rečenicu, muškarac se izvrne i pokuša zgrabiti bodež, ali nije dobro preračunao pa primi oštricu. Zavijajući poput ofurene mačke, on povuče krvavu ruku.

Upravo se u tom trenutku na vratima pojavi Polu-Tom s pozornikom koji je na sebi imao grimizni znak šerifova pomoćnika.

"Čovječuljak mi kaže da narušavate kraljev mir." On namršteno osmotri prostoriju. "Trebao sam znati da si ti u to umiješan, Sykes."

Stiglo je pojačanje, ali ipak su svi mogli završiti u kladama. "Ma sve je u redu, pozorniće", reče Finn. "Uvjeravam vas da kraljev mir nije povrijeđen. Pokazivao sam stražaru svoj novi bodež, ali mu je iskliznuo iz ruke pa se porezao kada ga je pokušao dohvatiti."

Jedan za drugim sudionici bučne zabave ispiju pića i plaho pođu prema vratima. Jedan je čak bio toliko pristojan pa je na izlasku van dignuo prazan vrč prema Finnu.

"Vidite. Sve je u redu. Pitajte krčmara."

Krčmar kimne. Nedvojbeno je imao opravdanih razloga biti u strahu od kraljeve pravde. Pozornik je, očito još uvijek sumnjičav, držao ruku na balčaku kratkog mača.

"Baš sam govorio Sykesu da bi bilo najbolje da učini nešto s ranom kako se ne bi zagnojila", reče Finn dok je brisao stražarevu krv s bodeža.

"Je, pobrinuću se ja. Odmah ću se za to pobrinuti. Možete s tim računati."

Ali unatoč užarenom pogledu u kojem se čitala prijetnja, Sykes zamota ozlijeđenu ruku u komad krpe koju mu je pružio krčmar i otetura do vrata. Pozornik se samo malo pomakne u stranu i tako natjera stražara da se okrene bokom kako bi prošao pokraj njega.

"Svaki prokleti put je tako kada je vješanje, bez iznimke. I obično je Sykes u središtu nereda. Da sam na vašem mjestu, ja bih ga se klonio neko vrijeme. Ima u njemu zloće koliko u bijesnome psu."

"Hvala vam, ali moj prijatelj i ja", i tu on kimne prema Polu-Tomu primjećujući iznenađenje na pozornikovu licu, "moj prijatelj i ja ćemo otići prije nego što nam Sykes bude u stanju nauditi."

Kada je pozornik otišao, Finn naruči hranu za sebe i Polu-Toma.

"Jesi li siguran da nisi ozlijeđen? Ono je bio gadan pad."

Široki Polu-Tomov osmijeh podijeli mu okruglo lice na dva polumjeseca. "Znam ja nekoliko trikova." On odlomi komad kruha i strpa ga u usta. Energično je žvakao, a onda nastavi: "Uglavnom se klonim ovakvih mjesta, ili potrčim, ali kad ni to ne uspije, onda se sklopčam i sakrijem glavu u prsluk. Ovako."

Izgledalo je kao da se patuljkova glava uvukla u njegovo tijelo pa je sličio velikoj kornjači koja pomalja glavu iz oklopa. Finn se morao nasmijati. Polu-Tom se nije nimalo uvrijedio. Kao da je i sam uživao u šali. On odgrize komad luka, još malo kruha, proguta pa doda: "A kada idem u grad, uvijek nosim dvije košulje. Tako sam dobro podstavljen."

"Vrlo domišljato."

"Da, ali ne upali uvijek. Jednom su mi slomili tri rebra. Mislim da se ni ovaj put ne bih lako izvukao da mi niste spasili kožu."

Finn odmahne rukom kao da želi reći da mu nije potrebno zahvaljivati. "Da sam došao na vrijeme, ne bih ti niti morao spašavati kožu. Imaš li nešto za mene od gospodara Wycliffea?"

Polu-Tom gurne ruku pod košulju, odveže uzicu i izvuče paket presvučen kožom. "I ovo je poslužilo kao dodatna podstava. Papiri su unutra. Gospodar Wycliffe vam preporučuje da budete diskretni." On je oprezno izgovorio nepoznatu riječ, kotrljajući je prvo preko jezika. "Kaže da mu je nadbiskup nacrtao metu na leđima."

"Znači razgovarao si s njim?"

"Aha. Bio je u Thetfordu kako bi se obratio sinodi biskupa, baš kao što ste rekli. Ušuljao sam se sa skupinom svirača koji su ih zabavljali za vrijeme objeda. Napravio sam nekoliko zvijezda, malo stajao na rukama. Gospodar Wycliffe se pravio kao da me šalje da mu nešto obavim, a onda mi je dao paket kao da mi je to plaća."

"Jesi li mu dao dovršene stranice?"

"Jesam. To je bio taj navodni posao koji sam trebao obaviti." "Je li zadovoljan mojim radom?"

"Stigao ga je samo kratko pogledati. Ponudio je vrećicu s novcem."

"Jesi li mu prenio što sam ti rekao?"

"Jesam. Rekao sam mu da je sve..." On zastane, zakoluta očima. "Gratis", reče radosno, očito ponosan što zna novu riječ.

"A što je on odgovorio?"

"Da ćete biti nagrađeni na Nebu."

"Vjerujem da je to dovoljno. Jesi li mu rekao da ću pokušati napraviti još primjeraka njegova prijevoda čim mi vrijeme dopusti?"

"Rekao je... ne mogu se sjetiti što je točno rekao, ali ukratko - što više ljudi bude samostalno čitalo Sveto pismo, shvatit će kako ih Crkva obmanjuje."

Finn kimne. Čitao je prijevod dok je radio i bio mu je fascinantan. Prije nikad nije čitao Ivanovo evanđelje na latinskome. Djelomice je shvaćao njegovo značenje iz propovijedi, igrokaza i odlomaka latinskog koje je znao napamet. Vjerovao je u ono što je čuo jer su mu rekli da treba vjerovati. Ali Wycliffeov je prijevod prikazivao drugačijeg Gospodina od onog kakvim su ga dočaravali svećenici. O, da, bilo je puno patnje, ali i radosti i ljubavi, onakve o kakvoj je govorila pustinjakinja. *Jer Gospodin je beskrajno volio svijet...* I to je bit svega, pomisli Finn. I to je bilo dovoljno - ako ste vjerovali.

"Umiješ li čitati, Tome?"

"Redovnici su me pokušali naučiti, ali nisam razumio latinski. Kada bih mogao sam čitati Bibliju, možda bi se isplatilo naučiti." On se naceri. "Sada kada sam glasnik, bilo bi mi lakše naučiti čitati nego pamtiti sve one neobične riječi koje moram prenositi."

Finn je kroz prozor vidio dječaka koji je čuvao njegova konja i cupkao nogama umotanim u dronjke kako bi ih zagrijao. Bilo je vrijeme da pođe. On naruči pitu s mesom i kupi topli pokrivač od krčmara objasnivši da će mu možda trebati na putu kući. Ako dječak već nije imao krevet, noćas će barem imati pokrivač.

Finn ipak nije bio pošteđen sjećanja na mrtvačku masku obješenog muškarca. Tko je bio taj pokojnik? Zvjeročradica, sitni lopov? Ili možda samo netko tko je govorio istinu? Sve prijestupi koji se kažnjavaju vješanjem. Kako je samo lako čovjek mogao izgubiti glavu razljuti li Crkvu ili kralja. Za Finna je to bio znak upozorenja. Je li ga činjenica što je oslikavao Wycliffeov prijevod činila lolardom? Njihov pokret nije bio zabranjen. Zasad. Koji ga je to anđeo ili vrag nagnao da se tako prenagljuje svrsta uz nekoga? I s kojim ciljem? On baš i nije razmišljao o nebeskim nagradama. Ili o vatrama pakla. Jednostavno mu se to činilo razboritim. Sviđala mu se zamisao da svaki čovjek sam čita Sveto pismo.

Dok je izlazio iz grada ulicom Wensum, na kolcu kod Cowgatea ugleda glavu onog jadnika, ili ono što je od nje ostalo.

Kathryn se popne uz tri kamene stube - jednu za Oca, drugu za Sina i treću za Duha Svetoga - koje su vodile do debelo popločena krova kriptе koja je služila kao streha kapelice. Živi su se molili iznad kostiju mrtvih. Njezin je prvi zadatak bio da pronade Colina i provjeri je li Roseina priča istinita. A gdje bi on inače bio nego u kapelici? Iznenada je sve imalo smisla: neprekidne molitve, nedolično tugovanje za kmetom, porculanski blijedo lice koje se istanjilo, upale oči.

Možda je svjetiljka prevrnuta u trenutku strasti. Ili su zaboravili ugasiti za sobom svijeću. A možda Rose i Colin nisu imali nikakve veze s požarom. Colin je uvijek bio veliki vjernik. Je li grijeh puti koji je počinio

s Rose tinjao u njegovoj nevinoj duši sve dok grižnja savjesti nije izazvala pretjeran osjećaj krivnje?

Ona osluhne kod vrata kapelice. Tišina. Vrata na željeznim šarkama zaškripe. Unutra je zrak bio ustajao kao da je prostorija satima bila zatvorena. Na oltaru nije bilo nikoga. Kralješnicom joj prostruji osjećaj straha kada primijeti da sunčani sat na zidu pokazuje vrijeme za večernjicu. Colin nikad nije propuštao večernjicu, čak ni prije požara.

Ona izađe iz prazne kapelice, zatvori za sobom vrata i na trenutak se na njih nasloni kako bi došla do daha i razmislila. Colin je samo bio premoren od molitvi, to je sve, vjerojatno je spavao u svojoj sobi dok su mu kapci prošarani plavičastim žilama treperili zbog nemirnih snova. Poći će u njegovu sobu, probudit će ga, vidjeti poklapa li se njegova priča s Roseinom. Ako je tako, reći će mu da će sve biti u redu. Poslat će ga da nešto obavi, možda da sir Guyu odnese poruku za brata. To će mu odvratiti misli, a njoj dati vremena da razmisli. Nije se radilo o tome da Kathryn ne shvaća potrebu za iskupljenjem, ali njezin voljeni, nježni sin andeoskoga glasa ne bi trebao biti taj koji će plaćati za grijeh. On nikada u životu nije nikoga povrijedio, nije ju čak niti razderao kada se rađao. Lagano je skliznuo iz njezine utrobe po krvavome tragu krepkijeg brata.

Njezin otac i majka, koja je umrla kada je njoj bilo tek pet godina, počivali su ispod trijema kapelice, na mjestu na kojem je ona stajala. S druge je strane, prekoputa, bio Roderick, a nasuprot njima i Rodericku, pri vrhu trokuta, čekalo je mjesto za nju. Pažljivo je sve isplanirala: Alfred i njegova obitelj bi upotpunili Roderickovu stranu, Colin i njegova nevjesta bili bi prema njezinim roditeljima. Sada je čak i to propalo. Ali Kathryn je bila odlučna. Kada se začuje truba sudnjega dana, nijedna Židovka s čijih profinjenih prstiju kaplje Kristova krv neće se dignuti iz Blackinghama da optuži njezina sina.

Colin vjerojatno još ne zna za dijete. Kakvu god krivnju osjećao, uzrok joj je bio njegov bludni čin. To, i smrt pastira koja je možda tome bila posljedica. Rose mu nije imala kada reći, jer ni ona sama nije znala. Kada bi se u ovome trenutku suočio s činjenicom da će dobiti dijete, Kathryn je znala što bi on rekao. Misleći da može uzeti Rose za nevjestu odgovorio bi na svaki izazov pozivajući se na ljubav. A kada bi saznao istinu o Roseinu podrijetlu, bi li učinio isto što je i Finn učinio zbog njezine majke? Bi li se odrekao svega jer ga je začarala Židovka?

Začarala. Možda djevojka i nije bila tako nevinna kakvom se prikazivala. Bilo je mnogo priča o Židovima koji su se bavili crnom magijom - ako su mogli pretvoriti olovo u zlato, ne bi bila nikakva mudrost zavesti mladića kao što je njezin Colin. Ali ona se tada sjeti Roseina pogleda prestrašene srne koja je nabasala na livadu punu ljudi. Ne. Ta djevojka nije bila čarobnica, samo djeva čija je nevinost nije uspjela zaštititi. Nevinosti to nikad nije uspijevalo. Nevinost je bila kao vuna za vražje vreteno.

Smijeh i zadirkivanje štalskih mladića koji su grijali ruke na vatri u dvorištu privuku joj pozornost. Finn se vratio. Ona se nadala da se neće vratiti do jutra. Morala je razgovarati s Colinom prije negoli Rose ocu izlane istinu. Iako se složila da će čekati, Kathryn nije bila sigurna može li vjerovati Rose da mu neće reći, pogotovo ako ga sretne sada, kada je spoznaja o stanju u kojem se nalazila pekla poput svježe rane.

"Finne", zazove Kathryn.

On pogleda gore i naokolo tražeći odakle dolazi zvuk, a onda se zagleda u trijem kapelice.

"Agnes je danas pekla kruh", vikne ona dok je žurila preko tri kamene stuba, a suknje su lepršale oko nje. "Tvoje najdraže. *Pain demain* koji tako voliš." Bijeli kruh napravljen od najfinijeg brašna. Finn je imao ukus pravog plemića. Bilo je toliko znakova koje je previdjela. "Trebao bi se poslužiti dok je još topao iz pećnice."

Između njih je preostalo još nekoliko koraka. Ona uspori zadržavajući razmak. On je pogleda zaklanjajući oči rukom od zalazećeg sunca. Na trenutak ona poželi potrčati prema njemu da je on utješi. Ali slabu bi utjehu dobila kada bi on saznao istinu.

"Bilo bi dobro da prvo sa sebe sperem gradsku prljavštinu", reče on.

Njezine su misli jurile poput kola vodenice. On će poći u svoje odaje. Rose će biti ondje sva u suzama koje se još nisu osušile. Kada bi ga Kathryn samo mogla zadržati, djevojka bi možda već legla dok on ne dođe u svoju sobu pa bi mogle dobiti još jedan dan. Dan da posjete staricu koja je živjela u šumi Thomas, možda nabave od nje kakav napitak - ili čaroliju - pa, ne baš čaroliju, to je preopasno, nego mješavinu kakvih divljih trava, kako bi vratili Rose snagu i čistoću.

"Pođi u kuhinju i reci Glynis da sam rekla neka ugrije vodu za kupanje", reče Kathryn. To bi ga moglo zainteresirati. Kupao se češće od trojice muškaraca. Je li to nešto čemu ga je naučila njegova žena

Židovka? Konjušar je ušao u štalu s Finnovim konjem. Ona nastavi tiše: "Reci Glynis da odnese vodu u moje odaje. Pridružit ću ti se tamo nakon večernjice." Zar se on neće začuditi zbog njezine iznenadne pobožnosti, želje da se moli sama u kapelici gdje nije bilo svećenika da održi misu? "Ti dotle možeš popričati s Agnes, popiti piće. Poruči joj da sam rekla da ti natoči ono francusko vino koje tako čuva."

On je oklijevao. Provuče prste kroz prosijedu kosu koju je ona tako željela mrsiti svojim prstima da su joj bridjeli. Je li izgubila moć da ga zavede?

"Moramo razgovarati", reče ona.

"Previše sam umoran za bilo što drugo, Kathryn."

U njegovu je pogledu čitala povrijeđenost i nepovjerenje. Ona na trenutak osjeti grižnju savjesti što ga obmanjuje, ali zar on nije nju prvi obmanuo? Ona pruži ruke prema kožnatoj torbi.

"Ne moraš ići u svoje odaje. Mogao bi zasmetati Rose. Mislim da se odmara. Naporno je radila nad nekim zadatkom koji si joj ostavio. Moj je muž držao nešto čiste odjeće u mojim odajama." U glasu joj se čula čežnja. Nadala se da je i on čuo i da će u tome pročitati obećanje.

"Rekla si *pain demain*? S medom?"

"S medom. Još je topao."

"Nemoj se predugo moliti", reče on. Kao da se vratio onaj šaljivac od prije.

"Daj mi tu torbu. Ja ću je odnijeti na tvoj radni stol." Ona ga lagano dotakne po rukavu pa uzme torbu.

"Hajde, idi, prije negoli ti se kruh ohladi."

Prošla je pokraj njegovih odaja na putu do Colinove sobe, ušla na prstima i spustila kožnatu torbu na sredinu radnog stola. Zastor na Roseinoj sobi bio je navučen. Nisu se čuli nikakvi zvukovi. Čaj za smirenje koji joj je poslala djelovao je.

A sada Colin.

Ali na svoj očaj, Kathryn opazi da on nije u svojoj sobi i da mu je posteljina složena. Nije mogao biti daleko. Njegova je lutnja bila na usamljenom stolcu u kutu. Ona prije nije primjećivala kako mu je soba jednostavno namještena, gotovo kao ćelija. Ona uzme lutnju i prijede prstima preko struna. Davno ju je naučio nekoliko nota. Ali njezini drhtavi prsti nisu uspijevali pritisnuti strune.

Finn je sigurno čeka, možda postane nestrpljiv pa potraži kćer - ona pažljivo vrati instrument na stolac. Komad pergamenta odleprša na pod. Ona zastane i podigne ga. Prepoznala Colinov fin rukopis.

Morala je pročitati dvaput prije negoli je njezin mozak bio u stanju prihvatiti značenje.

Prva joj je pomisao bila da potrči za njim i dovede ga natrag. Mogla bi poslati Finna po njega. Mislila je da zna kamo je pošao. Nije kod redovnika u Norwichu pa čak ni u Broomholmu. To je preblizu domu. Možda je otišao na zapad u Thetford, ali najvjerojatnije je pošao na sjever u samostan Blinham, benediktincima, na divlje osamljene hridine Cromera.

Ali ako ga dovede natrag, on će saznati za dijete i oženit će se s Rose. Ne bi mu bilo važno što je Židovka. To bi učinilo njegovo kakanje potpunijim.

Ne, ovako je bolje, pomisli ona dok su joj tekle suze. Zasad. Možda ga ne bi imala snage poslati nekamo, čak ni radi njegove zaštite. Ovako on neće saznati za dijete i neće morati birati. Bio je premlad kako bi se zaredio, bit će novicijat godinama. Dovoljno vremena da ga Kathryn vrati kući nakon što otpravi Finna i Rose. Čuvat će Blackingham za njega. I za Alfreda.

Jednoga će se dana obojica moći vratiti kući.

Neko je vrijeme sjedila na podu, njišući se naprijed-natrag dok se u prostoriji nije smračilo. U poruci je napisao da će svoj život posvetiti Bogu, a svoje sate molitvi. Zavjetovat će se na šutnju. Možda je u Little Walshinghamu kod franjevaca. Bilo bi joj lakše kada bi barem znala gdje je. Glazba u njegovu glasu utihnula je zauvijek. Kathryn to nije mogla podnijeti. Soba je sada bila gotovo sasvim u mraku. Ona se mora pribрати.

Pažljivo spremi poruku u njedra i ustane. Finn ju je čeka.

DEČNAEST

On (Bog) čini da neki od nas padnu jače i bolnije nego ikada prije, i tada mislimo - jer nismo svi mudri - da je sve što smo započeli propalo. Ali nije tako

JULIAN OD NORWICHA, BOŽANSKA OTKRIVENJA

Finn je odugovlačio s jelom kako bi dao vremena lady Kathryn da se vrati s večernjice. Razgovarao je s kuharicom, ispričao joj o vješanju kod zatvora i napetosti koja je zbog toga nastala u gradu. Ona se žalila na porez.

"To je već drugi porez u tri godine. Hvala Svetoj djevici što je lady Kathryn pristala platiti za mene, ali tu je i djevojka." Agnes mahne kuhačom u smjeru sluškinje koja je ribala kotlić s koncentracijom kojom bi on miješao grimiznu boju.

"Ako je lady Kathryn kanila platiti porez i za vašeg muža", reče on između zalogaja, "neće je oštetiti plati li i za djevojku."

Agnes kimne pa joj se stvori dupli podbradak, ali po borama na čelu se vidjelo da se previše ne nada. "Da, ali to je bilo prije požara u kojem je ostala bez vune. Posljednji je put platila i za najamnike. Ali iz svakoga se ploda može iscijediti samo određena količina soka, a ja se bojim da će početi buna kada kraljev stric iscijedi sav sok."

"Prijetnja omčom djelotvorno sve ušutka."

"Ne kada shvatite da je omča brža od gladovanja."

Finn se složi s tom jednostavnom mudrošću razmišljajući o njoj dok je išao prema Kathryninim odajama, iako ga uskoro zaokupe osobnije misli. Bilo mu je dosta zločina i kazni za jedan dan.

On nježno pokuca na njezina vrata pa uđe u praznu prostoriju. Soba je bila blago osvjetljena dok se spuštao sumrak. U ognjištu je pucketala vatra, gorjele su dvije svijeće. Ispred vatre je bila limena kada čije je dno bilo jedva pokriveno s pet prstiju vode. Finn proba vodu. Bila je mlaka. Neće biti dovoljno da otjera hladnoću iz njegovih kostiju, ali barem će isprati smrad od puta. On skinje odjeću i uđe u kadu. Zadrhti zbog propuha s prozora i namršti se kada su mu leđa dotaknula hladan lim. Protrlja ruke kako bi ih zagrijao i pogleda svoju muškost koja se stisnula. Možda ovo ipak nije bila najbolja ideja. Tijelo ga još nikad nije izdalo kada bi se probudila strast, ali uvijek je postojao prvi put, a on više nije mladić.

Dok je ribao naježenu kožu saracenskim sapunom, iz dvorišta začuje topot kopita i hrapavi lavež štalskih mješanaca prigušen teškim draperijama koje su visjele na zidovima Kathrynine sobe. Najvjerojatnije su stigli hodočasnici koji su u hladnoj prosinačkoj noći tražili gostoljubivo utočište. Znao je da ih neće odbiti nego će im dopustiti da prostru svoju smotanu posteljinu u velikoj dvorani ili u štali, ovisno o njihovu društvenom položaju. On se sjeti malenog prosjaka iz Norwicha koji mu je pred gostionicom čuvao konja kako mu šeretski salutira, namiguje i ceri se. Tko će za njega platiti porez? Što su mu kraljevi pozornici mogli uzeti? Poderanu košulju s leđa, pokrivač koji mu je Finn dao - i gdje će on spavati večeras?

Sapun je imao miris lavande koji se miješao s mirisom vatre. To ga podsjeti na Kathryn, na miris koji se osjećao u njezinoj odjeći, kosi, zavodljivoj udubini između njezinih grudi. Misli o Kathryn izazovu dobro poznatu reakciju. Sve je u redu. Krv se zagrijavala. Ako je dobro

shvatio njezine znakove - iako sa ženama čovjek nikad nije mogao biti siguran - u njezinim je očima vidio obećanje pomirenja. Čini se da i ona, kao i on, jedva čeka da hladnoća između njih dvoje prestane. Ona je učinila prvi korak.

Jedan od pasa u dvorištu zacvili kao da ga je netko šutnuo. Začuju se povišeni tonovi, nerazumljive riječi prigušene tapiserijama i zatvorenim prozorom, iza kojih je slijedio bučni smijeh. Zatim lupanje po vratima, kao da netko udara balčakom teškog mača. Bili su preglasni za grupu hodočasnika.

On skupljenim šakama zahvati vodu i ispere sapunicu s ramena, obriše se komadom tkanine i izađe iz kade. Kathryn je spominjala muževo rublje. On u kutu ugleda škrinju, ali dohvati svoju blatom umrljanu odjeću. Nije spao na to da nosi Roderickove stvari. Mršteći se, on otare mrlju s tunike.

"Otvorajte! Zahtijevamo vidjeti gospodaricu kuće!" Bili su tako glasni da su ih čak i mrtvi koji su spavali u kripti mogli čuti.

"Otvorajte čuvarima reda u ime kralja!"

Sa stubišta se začuo Kathrynin tiši glas, nejasne riječi, ali pune gorčine.

Finn navuče uske hlače i prebaci košulju preko glave dok je išao prema vratima. Nije zastao kako bi obuo čizme i već je bio na pola stubišta prema prizemlju kad se sjeti da je zaboravio bodež. Zbog Kathryn je mogao bos juriti hladnim stubama, ali po bodež se morao vratiti. On se okrene i uputi se gore zavojitim stubištem preskačući po dvije stube odjednom.

Sir Guy je ujahao u dvorište upravo u trenutku kada je lady Kathryn otvorila vrata. U pravi tren - znao je da se može osloniti na onog svojeg neotesanog narednika da prostački obavi posao. Još i bolje. Sada je on mogao igrati ulogu miritelja, a ne napadača.

Narednik grubo odgurne udovicu u stranu. "Ne treba nam vaše dopuštenje. Imamo nalog da pretražimo ovu kuću."

Sir Guy dobaci uzde konjušaru, sjaši i jurne naprijed, vičući na svoje vojnike, pazeći da njegov glas dopre do lady Kathryn. "Nespretne budale! Na svoj rizik vrijeđate ovu plemenitu kuću i njezinu gospodaricu."

On naglo pogleda ulijevo pokazujući svojim ljudima da čekaju vani pa stane između narednika i lady Kathryn. On primi njezinu ruku i prinese je usnama govoreći: "Milostiva gospo, molim vas da im oprostite drskost." Predugo je držao njezinu ruku pa kada ju je ona naglo povukla, on pokuša zadržati miran izraz lica.

"Gospodine, po čijoj je zapovijedi narušen mir u Blackinghamu?" Ona se prvo zagleda u narednika, a onda u sir Guya, kao da vrlo dobro shvaća njegov gambit.

Njezino ga je držanje iritiralo. I prije je primjećivao koliko je nadmena pitajući se zašto Roderick to trpi. On sigurno neće kada ovdje postane gospodar.

Narednik, na čijem se licu ogledala zbunjenost, odgovori: "Po zapovijedi kralja i njegove milosti šerifa." Posljednje su riječi zvučale upitno. Sir Guy se nije obazirao na nesiguran pogled koji mu je bio upućen.

"Molim vas da nas ispričate što smo ovako upali na vaš posjed. Čini se da su to moji ljudi loše izveli. Mogao sam si misliti. Napustio sam sastanak s biskupom kako bih vam se našao na usluzi."

"Vi ste dobrodošli, sir Guy, ali vaše riječi i oružje koje vaši ljudi nose u kući jedne dame upućuju na to da ovo nije prijateljski posjet."

"Posjet nažalost nije. Ali istinsko prijateljstvo s moje strane jest." I tu on ukočeno pogne glavu. "Ako smijem biti tako slobodan i to ustvrditi." On ponovno krene prema njezinoj ruci, ali se predomisli. Zatvori vrata ostavljajući za njima hladnoću i narednika. "Budući da ste udovica mog dragog prijatelja, osjećam neku vrstu odgovornosti prema vama, gospo. Nadam se da znate kako se možete uzdati u mene i da ću zastupati vaše interese u ovom i svim drugim slučajevima."

"A o kakvom se slučaju sada radi?" Iza šerifa dopre glas. Muški.

Šerif prepozna iluminatora koji se pojavio iz mračnog stubišta s desne strane. Dosadan tip. Obad koji mu leti oko uha. Najbolje da ga zasad ne dira. Neka se primiri, a onda će mu zadati odlučujući udarac.

Šerif se obrati Kathryn kako bi naglasio da iluminator nije vrijedan odgovora.

"Nešto što ćemo lako riješiti, uvjeravam vas. Puka formalnost."
"Molim vas, gospodine, govorite otvoreno", reče Kathryn. Šerif kimne.

"Radi se o mrtvome svećeniku." Je li se to njemu pričinilo ili se ona još više ukočila? "Mrtvom svećeniku?"

"Ocu Ignatiusu. Biskupovom legatu koji je prošlog ljeta pronađen na rubu posjeda Blackinghama smrskane glave. Umalo ste se onesvijestili kada smo donijeli truplo u vaše dvorište. Nije moguće da ste zaboravili."

"Takav se prizor ne zaboravlja lako. Čak mi je i sada mučno kada se sjetim."

Doista se tako činilo. Ona je potpuno priblijedjela.

"To je muka koje je dama trebala biti pošteđena", upadne u razgovor iluminator. "Lady Kathryn vam je još tada, kada je tijelo pronađeno, objasnila da nije vidjela svećenika. Ja sam čuo kada je to rekla. Bilo je to onoga dana kada sam stigao u Blackingham."

"Ma je li doista? Zaboravio sam. Hvala što ste me podsjetili."

Taj je pisar bio poput obada koji kruži oko hrpe balege. Strpljenja. Zamahne li u krivi čas, šerif bi mogao završiti s balegom na sebi.

On se obrati gospođi. "Htio sam reći, neriješeno ubojstvo svećenika strahovito muči biskupa. Prošlo je šest mjeseci. Pronađen je svećenikov popis prema kojemu se daje naslutiti da je ovaj ipak posjetio Blackingham, iako je to milostiva gospođa porekla."

Oprezno je birao riječi, tako oprezno da je dovoljno prestraši ne bi li što više cijenila njegovu pomoć. Ona rukom - onom koju je maknula s usana - dotakne svoj bijeli vrat. Šutjela je.

On nastavi: "Iako sam učinio sve što je bilo u mojoj moći ne bih li uvjerio njegovu eminenciju u vašu potpunu nevinost, biskup zahtijeva da se kuća pretraži. Moji će ljudi na brzinu pregledati pomoćne zgrade i kuhinju. Dotle ću vas ja, s vašim dopuštenjem, gospo, slijediti u obilasku kuće."

Kako bi naglasio svoje riječi, uputi joj najiskreniji osmijeh: namjestio je izraz lica da govori - *Možete mi vjerovati jer ja sam odan i ne radim to iz sebičnih pobuda*. Isti izraz lica koji je vježbao toga jutra pred biskupom, isti kojim je uspio osigurati unosan posao šerifa Norfolka. On dotakne vrpce na njezinu ramenu, ne obraćajući pozornost na to što je uzmaknula.

"Zajedno možemo lako udovoljiti biskupu."

Pokušao je također ignorirati činjenicu da ona gleda iza njega u iluminatora, kao da ga pita što da radi. Poželi je primiti za čeljust i slomiti

joj taj mršavi vrat kao pileću kost. Illuminator joj kimne. Krvi mu Isusove! Kada bi samo mogao srediti tog prokletog kukca.

Ona reče: "Dobro, nastavite. Ali shvatit ćete zašto vam ne nudim gostoprimstvo. Priroda vašeg posjeta je službena."

On se sjeti dana kada je bio požar i kada je stradao pastir. Gostoprimstvo Blackinghama bilo je nešto bez čega je mogao. Ipak, neće zaboraviti njezin prezir. Pohranit će ga u sjećanje kako bi nekom drugom prigodom s njom izravnao račune.

"I molim vas, recite svojim ljudima da se prema ostalim članovima mojega kućanstva ne ponašaju onako nepristojno kako su se ponijeli prema meni."

Još jedna rečka za sjećanje.

"Moramo ih ispitati, gospo. Biskup će biti zadovoljan samo ako se provede iscrpna istraga. Morate shvatiti, budući da cijenjena gospođa nema nikoga tko bi se za nju zauzeo, sumnja pada..."

"Nevinost ne traži da je itko zagovara, dovoljna je istina."

"Da, ako netko želi, poput našeg Spasitelja, postati mučenik zbog istine. Ali vi imate dva sina. Biste li i njih žrtvovali?"

Rumenilo prekrije njezino blijedo lice i on je znao da je pogodio u živac.

Uđu u solar. Bio je svjestan da ih Finn prati. Još je bio tu. Zujao je malo izvan dohvata.

Šerif otvori škrinju koja je služila kao stol, stolac i spremnik, pregleda srebrno suđe i tkanine, prijeđe mačem između draperija i opeke koju su prekrivale.

Kathryn je ukočeno stajala pokraj njega, poput stražara na neugodnom zadatku.

"Samo da nakratko pogledam u spavaonice i gotovi smo", reče on.

Ona mahne rukom prema stubištu koje je vodilo do privatnih odaja. "Moja je spavaonica na vrhu. Moj gost i njegova kći zauzimaju prostorije kojih se sjećate kao Roderickovih. Sobe mojih sinova su na drugom kraju hodnika. Ako morate ispitati mojega nadglednika, dat ću da pozovu Simpsona..."

"To neće biti potrebno. Predmet koji tražimo je za osobnu upotrebu. Ali ako biste bili tako dobri da pozovete Colina. S Alfredom ću razgovarati kad budem imao vremena."

Učini mu se da ona na trenutak oklijeva. "Colin nije ovdje", reče ona i zastane kako bi uzdahnula pa ponovno, što ga je izluđivalo, pogleda onog kukca iluminatora. Kathryn se očito više nije obraćala njemu.

"Colin je pošao na hodočašće", reče Finnu. "Pridružio se hodočasnicima koji su danas bili ovdje. Želio se nakratko povući, odmoriti, rekao je, moliti za... On se osjeća odgovornim za pastirovu smrt. On i Rose su se koristili spremištem za vunu kako bi..." Pogled joj odluta kao da se uznemirila. "Kako bi vježbali sviranje na lutnji. To je trebalo biti iznenađenje za vas."

Šerif kao da je bio prazan oklop koji se naslanjao na nadvratnik. U njezinu se tonu čula molba, nježnost koja je sugerirala prisnost između gospodarice i obrtnika. Oni su bili ljubavnici. Šerif je i prije u to sumnjao, ali nije mislio da će ona tako nisko pasti. To se nije moglo tolerirati. Pomisao da je lady Kathryn - ili bilo koja druga dama - bila s takvim prostakom koji si svašta umišlja, gadila mu se. Ipak, spoznaja o toj prezira vrijednoj vezi možda mu posluži kako bi to u budućnosti iskoristio protiv nje.

"S Colinom ću razgovarati poslije, ili mogu poslati svoje ljude da ga sad dovedu", reče on. "Ali možda ništa od toga neće biti potrebno. Pođimo dalje. Prvo ćemo pregledati odaje iluminatora Finna kako bi on mogao nastaviti s poslom."

"Ali zašto pregledavate njegove odaje, a ne Simpsonove?" upita ona.

"Ja samo izvršavam zapovijedi. Kao što me je Finn podsjetio, on je bio ovdje u vrijeme svećenikova ubojstva. A što ste ono rekli - istina ne treba zagovornika? Uvjeren sam da se vaš iluminator nema čega bojati."

"Moja se kći odmara. Bila je bolesna", reče Finn. "Neću dopustiti da je strašite svojim divljačkim ponašanjem."

"Divljačkim ponašanjem? Krivo govorite, gospodine. Norfolški šerif nije grub s *finim* damama i *nevinom* djecom. Molim vas pođite vi prvi kako biste upozorili kćer da dolazimo."

Nije mislio da će u iluminatorovim odajama bilo što pronaći, ali bilo mu je drago što ga može maltretirati.

Oni uđu za Finnom u bivše odaje sir Rodericka koje su sada pretvorene u radnu sobu umjetnika i sir Guya zadivi kako je sve uredno. Djevojka, iluminatorova kći, stajala je u sjenovitom kutu sobe. Lijepa je, pomisli on dokono, ali nije normanske krvi, zapazi on ponovno -

najvjerojatnije kopile koje je dobio s nekom pogankom. Oči su joj bile crvene i natečene kao da je plakala. Lady Kathryn pođe do nje i njih dvije razmijene zagonetne poglede.

Šerif razgrne pokrivač velikog kreveta od izrezbarena drva, mačem isprazni veliku škrinju, kao da je sadržaj prljav, tako da je Finnovo čisto izglačano rublje ostalo ležati na hrpi na podu. Pregleda nekoliko posuda s bojom i njih ostavi razbacane, nemarno prevrne jednu, pa se ispriča uz izvježbani osmijeh i baci pogled na Finna da vidi koliko mu je nelagodno.

"Pigmenti su skupi. Platio ih je opat Broomholma", reče iluminator.

Sir Guy se pokušava ne nasmijati, ali što je mogao, ljutnja u iluminatorovu glasu ga je tako zabavljala. U nastojanju da ga više isprovocira, sir Guy pomiješa uredno složene stranice. Svijeće u svijećnjacima na zidu bacale su treperavo svjetlo preko listva teleće kože.

"Nije loše, iluminatoru. Možda vam dopustim da oslikate jednu knjigu i za mene." Iluminator je šutio.

Sir Guy pogledom odmjeri širinu škrinje i postrance lupne mačem po njoj. Ah, šuplji zvuk, a onda puniji. Škrinja je imala lažno dno. On je prevrne i lupi po dnu. Drvena oplata ispadne i sadržaj se raspe po podu. Papiri polete na sve strane.

"Molim vas, gospodine, to je rad mojega oca..."

Iluminator odmahne glavom kako bi ušutkao kćer. Sir Guy sagne i podigne papire s vrha više iz radoznalosti negoli pristojnosti.

"Hmm. Što je ovo? Odlomak iz Svetoga Ivana? Nije baš slikovito. Mislio sam da ljepše oslikavate..." On se uspravi i primakne papire svijećnjaku na zidu kako bi ih proučio na svjetlosti. Skupi kapke u nastojanju da pročita. "Sveti Ivan na engleskome! Profani Wycliffeov tekst." Osmijeh koji se pojavio na njegovu licu ovaj put nije bio glumljen. "Mislim da bi opat volio znati da vam nije jedini pokrovitelj iluminatoru." A onda doda više za sebe: "I biskupa bi to moglo zanimati."

Obad se približavao, lebdio iznad njega, gotovo nadohvat ruke.

On nastavi listati papire na svjetlu. "*Sveta otkrivenja Julian od Norwicha*. I to pisano midlandskim govorom. Biskup bi također trebao znati kako njegove svete žene provode vrijeme."

Sir Guy klekne kako bi pregledao ostatak stvari na podu. Bila je to prava riznica korisnih informacija, informacija koje je mogao mijenjati za biskupovu milost. Henry Despenser mu u posljednje vrijeme baš i nije

bio naklonjen jer je ubojstvo svećenika prošlo nekažnjeno pa je biskup osjećao na sebi nadbiskupov gnjev. Ova ga poslastica možda zadovolji. Henry Despenser cijelim je svojim bićem mrzio Johna Wycliffea i njegove propovjednike lolarde. Možda je u ovoj naizgled naivnoj hrpi papira bilo još koječega važnog.

Ruka mu dotakne nešto čvrsto, glatko i okruglo ispod hrpe papira. On to podigne na svjetlo likujući. Predmet bljesne žućkasto-bijelim sjajem.

Kukac je sletio.

Bila je to niska savršeno oblikovanih bisera, istih onakvih kakvi su bili na svećenikovu popisu.

PLJES!

Lady Kathryn je zurila u ogrlicu. Pripadala je njezinoj majci. Otac Ignatius ju je iskamčio onoga dana kada mu je lubanja zdrobljena.

"Biseri milostive gospe, pretpostavljam", reče šerif.

Držao je mač ispružen prema njoj, a na njegovu je vrhu visjela ogrlica. Kako je znao da je ogrlica njezina? I zašto je tako likovao? Je li mu toliko bilo stalo da prikupi dokaze protiv nje? Njegove oči, obično mrtve tamnosive boje lišaja zimi, caklile su se poput mokra kamena.

"*Jedna niska bijelih bisera, savršenog oblika, jedan crni biser na središnjoj kopči.* Tako je pisalo u inventaru pokojnog svećenika. Vjerujem da su to ovi biseri."

"Da, moji su, ne poričem... ali kako su se našli kod..."

"Upravo tako, uvažena gospo. Doista, kako su se našli?" Glas mu je bio tih, svaka riječ prijetnja. "Kako to da se ogrlica koja je popisana u inventaru mrtvoga čovjeka našla kod Finna? Na to će pitanje naš iluminator morati odgovoriti biskupu."

Rose zajeca. Finn privije svoju izbezumljenu kćer bliže. Šerif je zlurado uživao. Cilj njegove potrage je bila ogrlica, ali to što ju je našao u Finnovim odajama, odajama čovjeka prema kojem je gajio neskrivenu antipatiju, bilo je pravo zadovoljstvo.

"Zacijelo se radi o pogrešci. Ja poznajem Fi... Ja dobro poznajem iluminatora. On nije *ubojica!*" Ona posegne za biserima više kako bi se uvjerila da nisu plod njezine mašte, a ne kako bi ih uzela natrag.

Šerif povuče mač tako da ga nije mogla dohvatiti i uzme bisere u lijevu ruku. Visjeli su mu među prstima. Crni biser u zlatnoj filigranskoj kopči blistao je na svjetlosti baklje. Nitko se nije micao.

Na uskom prozoru iza njih pojavi se djelić mjeseca. Preko njega je plovio maleni oblak. Nitko nije govorio sve dok ih nisu prenuli glasni, grubi glasovi vojnika iz prizemlja i oni se pokrenu kao glumci u predstavi.

Sir Guy otkvači vrata i vikne. "Prekinite s pretraživanjem, naredniče. Uхватili smo lisicu." Graciozno poput zmije i jednako tako brzo on prisloni vrh mača na Finnov vrat. "Dođite ovamo i donesite verige."

"Ne! Vi to ne smijete učiniti." Rose grčevito primi Finna za rukav pa joj prsti pobijele. "Moj otac nikada ne bi nikome nudio! Pustite ga!" Lice joj je bilo boje surutke. Kathryn se uplaši da bi se Rose mogla onesvijestiti.

"Ona ima pravo, sir Guy", reče Kathryn povišenim tonom. "Unatoč dokazima sigurno se radi o pogrešci, kažem vam. Ovaj čovjek nije ubojica. Sigurno postoji objašnjenje. Mora postojati."

"Milostiva gospo, zbog vaše privrženosti, usuđujem se reći *gorljivosti*, nije potrebno vikati. Naravno da njegova kći tvrdi da je nevin. O kakvom objašnjenju može biti riječi? Tu je dokaz krivnje. Dokaz da ni vi, gospodo, niste bili iskreni u svojem prijašnjem iskazu. Ali to je činjenica o kojoj sada, kada smo ulovili krivca, ne moramo ponovno raspravljati."

Njegova milost i insinacije ljutile su je, ali i prestrašile.

Finn se glasno nakašlje. "Postoji objašnjenje", reče. "Bisere je u moju torbu podmetnuo uljez. Pronašao sam ih prije dva dana."

Šerif posprdno otpuhne. Ali Kathryn prihvati njegovo objašnjenje kao dijete koje prihvaća srebrnu zvečku. On ne bi bio tako miran dok mu je šerifova oštrica doticala vrat kada ne bi mogao dokazati svoju nevinost, zar ne? Željela ga je pitati zašto joj nije spomenuo da je pronášao ogrlicu, ali se suzdrži kako i to ne bi postao dodatni dokaz njegove krivnje.

"Istina je", potvrdi Rose još bljeđa nego prije. Držala se za oca objema rukama, povlačeći ga, očito nesvjesna koliku opasnost predstavlja mač na njegovu vratu ako bi se naglo pokrenuo. "Netko ih je doista ovdje ostavio. Vidjela sam ga."

"Njega?" upita šerif.

Ona pogleda Kathryn, zatim oca, pa prkosno odgovori.

"Alfreda. Mladoga gospodara Blackinghama."

Je li to ona rekla Alfreda? "Alfreda? Rose, kako ti uopće pada na pamet..."

"Neka djevojka kaže do kraja. Neću da se priča kako norfolški šerif naprečac donosi odluke."

"Bilo je to one večeri kada sam se razboljela. Nakon pastirova ukopa. Spavala sam. Probudili su me zvuci iz očeve sobe, netko mu je kopao po stvarima. Pravila sam se da spavam jer sam se prestrašila. Zнала sam da to nije otac."

"Kako si znala da to nije tvoj otac? Oči su ti bile zatvorene. Kako si prepoznala Alfreda?" upita šerif.

"Hodao je kao mladić, koraci mojega oca su čvršći. Kada je prolazio pokraj ulaza u moju sobu, kroz otvor na zastoru sam vidjela..." Rose zastane, pogleda Kathryn pogledom punim isprike i nastavi: "Da ima crvenu kosu."

Po grimasi na licu sir Guya, izrazu punom koncentracije kao da važe njezin iskaz, Kathryn primijeti da joj je čak i on spreman povjerovati. Ako je maloprije Kathryn bila prestrašena, sada je obuzme strava. Prvo Finn, a sada Alfred. Pa neće je valjda dragi Bog natjerati da bira između njih dvojice. Da bira između muškarca za kojega je znala da je nevin i sina u čiju nevinost nije bila sigurna.

Je li Alfred, vođen mladenačkom neumjerenošću, ubio svećenika jer se ona žalila na njegovu pohlepu? Je li njezin sin bio sposoban za tako nešto? On je bio i Roderickov sin, a to nije išlo u prilog njegovoj nevinosti. Možda je podmetnuo ogrlicu u Finnovu sobu iz obijesne šale ili zbog ljubomore.

Ali kako je došao do bisera ako nije on ubio svećenika?

"Kada sam čula kako uljez odlazi, ustala sam i potrčala do vrata." Rose je prestala plakati. Ili se smirila jer je šerif obraćao pozornost na njezinu priču, ili jer se morala koncentrirati. "Vidjela sam Alfreda kako odmiče niz hodnik. Vratila sam se u sobu i primijetila da je dirao očeve boje i da je radni stol u neredu."

"Jeste li zvali upomoć?" Sir Guy se pretvorio u isljednika. Spustio je mač, ali ga je i dalje držao uperena u Finnova prsa. Barem ga je odmaknuo od njegova tijela.

"Ne, vrtjelo mi se u glavi pa sam legla i čekala oca. Čini se da sam zaspala. Kada sam se probudila, sve je bilo na svojem mjestu pa sam mislila da sam sanjala, sve dok otac nije pronašao bisere u torbi." Ona se zarumeni pa joj se dvije neprirodno jarke mrlje pojave na blijedim obrazima. "Mislila sam da ih je kupio meni."

"Ali nisi vidjela Alfreda kako stavlja ogrlicu u torbu", prekine je Kathryn.

"Možda sam prenaglio", reče šerif. "Lady Kathryn, možda vi, kao gospodarica Blackinghama, imate kakvih spoznaja o tome je li netko nepozvan ulazio u iluminatorove odaje? Moram li ispitati vašega sina u vezi s ovime?" On je pogleda ravno u oči. "Ili vi možete potvrditi gdje je bio u vrijeme kada se sve događalo?"

On točno zna što od mene traži, pomisli Kathryn. Trebam svjedočiti protiv jednoga kako bih oslobodila drugoga. Uživa u tome. Mrzila je šerifa kukastog nosa.

Kathryn začuje zvuk teških koraka na stubištu, zvuk veriga koje su vukli po kamenu. Pročita molbu u Roseinim očima, osjeti istu sućut kao kada je saznala u kakvom je škripcu Rose. Ali i ona je bila u istom škripcu. Finnovo uhićenje dalo bi joj malo više vremena. Vremena da sama ispita Alfreda, da mu omogući da pobjegne ako je ubio svećenika kako bi zaštitio majku. Vremena da nabavi napitak od starice u šumi kako bi iščupali sjeme koje je Colin posijao.

Ako je Roseina priča istinita - ne daj Bože - ako je Finn pronašao bisere prije dva dana, zašto joj nije rekao? Nije bilo na njoj da odlučuje je li on kriv ili nije. Ali na *njoj* je bilo da zaštiti svoje sinove. Uostalom, biskup neće osuditi nevina čovjeka. Ona će se moliti svakoga dana, svakoga sata Svetoj majci za njega. Ako je Finn bio nevin, već će ga osloboditi na vrijeme. A vrijeme je ono što je njoj sada bilo potrebno.

Nije imala snage pogledati Finna i njegovu kćer dok ih se oboje spremala izdati. Ona pogleda kroz prozor u djelić oblaka koji je gutao mjesec. "Žao mi je, Rose, ali očito si sanjala. Vjerojatno zbog čaja od sjemenki koji sam ti dala da ti smiri probavu."

Narednik uđe u prostoriju i stane nekoliko centimetara od Finna.

Kathryn je čula kako joj laž klizi s usana. Njezine vlastite riječi. Njezin glas kao u nekom snu. "Alfred je cijele večeri bio sa mnom.

Bila sam uznemirena zbog gubitka vune i spremišta... i vrijednog sluge. Alfred je bio uz mene kako bi me utješio." Nije ju sin tada tješio - kakva drska, grešna laž - ali nije smjela sada o tome razmišljati. "Spavao je na ležaju u mojoj spavaonici."

Šerif se naceri. On kimne naredniku koji krene prema Finnu i počne mu stavljati ruke u verige. Kathryn otvori usta kako bi povukla izrečenu laž, ali nijedan zvuk ne izađe. Rose vrisne: "Ne!" Narednik povuče ruke kojima je zagrlila oca oko vrata.

"Rose, sve će biti u redu. Ne brini se", reče joj Finn. "Sve će biti u redu."

Narednik odgurne Rose i ona padne na postelju. Kathryn joj je željela prići, ali se nije mogla pomaknuti. Osjećala je Finnov pogled na sebi, njegove su je oči pržile poput plavetnog plamena i pekle joj kožu, topile kosti sve dok joj nisu ogoljele lažljivu, drhtavu dušu, crnu i malu.

Kroz prozor se više nije vidio mjesec. Pojeo ga je oblak. Bilo je mračno kao u pećini.

ŠESNAEST

Zapadni vjetre, kadli ćeš zapuhati? Kišica neka slobodno pada, o Kriste, ne smeta, ako je moja ljubav u mojem naručju, a ja ponovno u svojoj postelji.

STIHOVI IZ 14. STOLJEĆA, AUTOR ANONIMAN

Ljeta gospodnjeg 1379. Blackingham nije priredio svečanost kako bi proslavio šesnaest godina svojih sinova. Nisu iznijeli ni ostatak prošlogodišnjeg blagdanskog panja kako bi potpalili novi. "To će našem domu donijeti nesreću", reče Agnes. "Nismo objesili zelene vijence i upalili blagdansku vatru."

Gospodarica ju je jedva pogledala i podrugljivo otpuhnula. "Nesreću, kažeš. Što nam je ostalo, meni i tebi, starice, pa da se bojimo nesreće?" Agnes se nije sviđala ni gorčina u glasu lady Kathryn niti njezin bijesan pogled, a najmanje od svega neuredna vanjština.

Prošlo je dvanaest dana otkako je šerif u verigama odveo iluminatora, dvanaest dana bez glasa o njegovoj sudbini, dvanaest dana kako njezina gospodarica nije presvukla odjeću ni uplela kose. Glynis joj je rekla da joj je zabranjeno prilaziti gospodarici: "Nakon što je bacila četku na mene i zamalo mi napravila masnicu na oku". Brbljavica je to ispričala svima koji su htjeli slušati unatoč Agnesinu upozorenju da bi trebala držati jezik za zubima. Seljani su ionako svašta pričali. Radoznalo su se raspitivali zašto nema Julskih svečanosti, a Agnes im je odvrćala: "Moja gospodarica pati od groznice i previše je bolesna pa ne može primiti goste, ali je naredila da se za njih pripremi gozba. Održat će se u velikoj dvorani kao obično i svi su dobrodošli."

Onaj umišljeni nadglednik će biti više nego sretan da izigrava domaćina. Obožavao se praviti važan i glumiti gospodara dvorca. Teško da će to pridonijeti prazničnoj atmosferi, ali što da se radi? Nije priličilo plemenitoj kući da škrtari u doba Yule. Čak i dok je harala kuga, Kathrynin je otac dao da se prostre primjeren iako ne i raskošan stol za kmetove, slobodnjake i najamnike.

Ali lady Kathryn nije bila zainteresirana da priređuje bilo kakve svečanosti. Već je tripot toga tjedna jahala u šumu dok je Agnes radila u kuhinji, pokušavajući isplanirati nešto nalik na božićnu gozbu od skromnih namirnica kojima je raspolagala. Svakoga se puta njezina gospodarica vraćala nakon nekoliko sati s odvratnom mješavinom koju je pripremila stara Gert - nije marila što se obraćanje vještici za pomoć smatralo herezom. Agnes nije mislila da je stara doista vještica, bila je samo obična krezuba starica koja je prodavala ljekovite trave i napitke kako bi skucala malo novca za skroman život. Trave i napitke koji obično nisu djelovali. Barem nisu djelovali kod Agnes. Ni najmanje. Prije dvanaest godina skupila je dovoljno hrabrosti da ode do stare Gert po napitak ili čini - nije joj bilo važno što - samo da otvori njezinu zatvorenu utrobu. Jedino što je dobila od paklenskog napitka bili su nenasnosni bolovi u žuči.

Nije djelovalo ni kod Rose. Jadna je djevojka stalno plakala i povraćala, plakala i povraćala. Ili od straha zbog oca, ili zbog tereta u trbuhu, ili zbog tableta koje je jedva gutala ne bi li zadovoljila lady Kathryn. "Sigurno želiš biti zdrava kada ti se otac vrati", govorila joj je lady Kathryn.

"Znate li uopće što je u njima?" pitala je Agnes kad je Rose povratila tabletu neobična oblika. "Velika je kao crvendaćevo i smrdljiva kao pokvareno jaje."

Kathryn joj je dobacila pogled upozorenja. "To je samo lijek od uobičajenih trava."

Uobičajenih trava, pomisli Agnes. Pomiješanih s divljim đumbirom, vučjom stopom, ariševom gubom, despikom i bog zna s kakvom još gadosti koju je stara Gert stavljala unutra. Agnes je znala što njezina gospodarica radi. Pitala se zna li i Rose. Ali zasad, djevojka nije izbacila sadržaj utrobe, samo sadržaj želuca.

Lady Kathryn će se svakoga trenutka vratiti s jahanja. Agnes provjeri vrije li voda u loncu pa pogleda kroz prozor. Veliki šuplji hrast - Magdino drvo s medom - bacao je hladnu sjenu niz brijeg, sve do nakapnica. Vrata se otvore i šarke zacvile - iznutra se zasun nikada nije zatvarao prije večernjice. To je valjda lady Kathryn. Odlično. Ako bude htjela, bilo je dovoljno vruće vode za spravljanje još jedne odvratne mješavine.

Lady Kathryn za sobom zalupi vrata kao da kažnjava hrast i željezo. Bila je puna gnjeva. Agnes ju je samo jedanput vidjela takvu, kada ju je otac natjerao da se uda za Rodericka. Tada nije dva tjedna ništa jela, ali je napokon pristala iz ljubavi prema bolesnome ocu. U posljednjih je nekoliko dana Agnes razmišljala o uzroku sadašnjeg gnjeva, žaleći jadnika na kojega se obruši punom snagom svojega bijesa. Isprva se bojala da će ispaštati djevojka. Ali iako je Kathryn povremeno bila nestrpljiva prema Rose, činilo se da se uspijeva savladati.

"Agnes, smrvi ovo u fini prašak i pomiješaj s vrućom vodom."

Agnes uzme malenu košaru sa sljezovim korijenom pomiješanim sa stolisnikom, komoračem i patuljastom bazgom.

"Koliko vode? Kao za eliksir?"

"Ne, tek toliko da se napravi melem."

Agnes uzdahne. Jadna Rose. Večeras će spavati - ili neće -s melemom namazanim preko trbuha i intimnih dijelova.

Lady Kathryn je hodala amo-tamo, prekrila rukama lice masirajući čelo. "Na rubu sam snaga. Ako ovo ne upali, ona će morati roditi to dijete, a onda ćemo vidjeti što ćemo s njime."

Agnes nije željela niti pomisliti što to znači. Ona se prekriži i zadrhti primjećujući prvi put da je žena kojoj je služila otkako je bila malena djevojčica počela starjeti. Sijeda je kosa - koja je pobijelila prije negoli je uopće napunila trideset ljeta - nikad nije činila starom. Obično je bila upletena oko njezine glave poput svjetlucave aureole. Sada joj je raščupana i neuredna visjela niz leđa pa su joj se mišići na licu objesili. Tanka bijela koža na jagodicama bila joj je tako napeta da je izgledalo kao da će kroz nju iskočiti kost.

"Gospodarice, to ne bi bilo prvo nezakonito dijete koje se rađa u Blackinghamu, a usudujem se reći, vjerojatno ne i posljednje. U čemu je problem? Djevojka je prilično mila, nije lijena i mogla bi vam biti družica. Ona i njezino dijete mogli bi ostati."

"Nije to tako jednostavno."

"Pa, nikad ništa nije, zar ne?" Agnes tučkom smrvi trave u mužaru. Svaki put kada bi pritisnula tučak od napora bi puhнула pa je svaka riječ bila naglašena. "Mogla bi barem ostati dok joj oca ne puste. Ne razumijem zašto su ga uopće odveli. Poznajem ja ljude u dušu. Gospodar Finn nije ubojica." Ona zaimačom zagrabi vodu iz lonca na ognjištu. "Imate li glasa od njega?"

Kathryn odmahne glavom.

"Zna li Finn tko je djetetov otac?" upita Agnes pokušavajući zvučati nezainteresirano, kao da to nije od presudne važnosti.

Kathryn s treskom ispadne metalna posuda.

"Mislim da te se to ne tiče."

Nema veze. Agnes je ionako znala tko je otac. Tko drugi, ako ne mladi Colin? Njih su dvoje neprekidno bili zajedno, igrali se kao djeca. Sad je u Rose raslo dijete, a mladi je Colin otišao 'u hodočašće'. Ponekad je bilo teško razumjeti plemićke običaje. Zašto se jednostavno nije mogao oženiti tom djevojkom?

Lady Kathryn stavi zdjelu na stol. Agnes je žlicom napuni vrućim melemom. Melem će trebati namazati dok se sasvim ne ohladi i stvrdne.

"Pazite da joj ne spržite kožu."

Kathryn ne odgovori, ali dok je izlazila iz kuhinje kroz spremnicu za srebrninu, dobaci preko ramena: "Poslala sam po Alfreda. Vjerojatno će prvo svratiti kod tebe u kuhinju. To svi rade. Čim se pojavi, pošalji ga k meni."

Dok je zvuk koraka nestajao uza stube, Agnes padne još nešto na pamet. Je li moguće da Finn nije znao za dijete? To bi djelomice objasnilo zašto je lady Kathryn bila u tolikoj žurbi. Ako Gertini napitci budu djelotvorni, iluminatoru možda nikad neće morati niti reći. Ženske spletke - previše zamršene da bi ih većina muškaraca mogla rasplesti. Ona je trenutak o tome razmišljala, a onda joj još jedna, tmurna misao padne na pamet. Ako iluminatora osude na smrt vješanjem, možda je čak i samilosno pustiti ga da ode u grob ne znajući za nepriliku u kojoj je njegova kći.

Alfred toga dana nije svratio u Blackingham. Ali patuljak jest. Kao i svi ostali, prvo je svratio u Agnesinu kuhinju, ali ona je znala da nije došao zbog nečega što se grijalo na ognjištu. Nešto se drugo kuhalo - zapazila je potajne poglede koje je dobacivao Magdi i smiješan način na koji bi mu se zarumenio vrh nosa svaki put kada bi se ona pojavila. Hvala presvetoj Bogorodici što je toga dana nije bilo. Pošla je posjetiti trudnu majku i odnijeti joj košaru s namirnicama.

Nije se radilo o tome da Agnes ne voli Polu-Toma, ali željela je nešto bolje za Magdu od patuljka iz močvare pa je zato bila neuobičajeno otesita.

"Da nisi malo predaleko od svoje močvare u ovaj zimski dan, Polu-Tome? Ako si došao u Blackingham s porukom za iluminatora, znaj da ga ovdje nema."

Nije mu ponudila piće kao onaj prvi put kada se pojavio na njezinim vratima i tražio iluminatora da mu preda poruku od svete žene. Ako se nadao da će i sada naići na gostoprinstvo, dobit će ga, ali preko volje, samo kako nalaže kršćansko milosrđe. Bila je zabavljena perušanjem para jarebica pa ga nije niti pogledala.

"Znam", reče on turobno kimajući glavom. "O tome se priča po Aylshamu. Gdna stvar. Nemaju dovoljno pameti da pronađu svećenikova ubojicu pa svaljuju krivnju na nevina čovjeka."

Agnes samo otpuhne. Već je odavno naučila da ne daje izjave u vezi s opasnim temama. Osim toga, nije ga željela na bilo koji način potaknuti da se zadrži dok se njezina Magda ne vrati. Njezina djevojka tako željna ljubavi i spremna je uzvratiti.

Patuljak je grijao ruke na usijanom ognjištu.

"Samo ti nastavi s poslom, Agnes. Imam paket za Finna iz Oxforda i obećao sam da ću ga predati samo njemu na ruke. Odlučio sam prvo svratiti u Blackingham da vidim ima li odavde kakvih poruka za njega. Nadam se da će me pustiti k njemu u zatvor."

Da, sve samo kako bi se mogao vratiti s porukom odande, pomisli ona. Uskoro će imati izliku da ide amo-tamo, amo-tamo od zatvora do Blackinghama s izgovorom da nosi poruke. A Blackingham mu nikako nije bio usput kada je dolazio iz močvare. Morao je skrenuti lijevo na raskrižju i ići na sjever kako bi došao do Aylshama, a mogao bi uštedjeti i vrijeme i donove kada bi išao ravno u Norwich. Ona primijeti kako njegove široko razmaknute oči na okruglome licu pretražuju sve kutove mračne kuhinje. Znala je što traži.

"Nema poruka iz Blackinghama za zatvor", reče ona.

"Ne bi li to trebala odlučiti gospodarica?" Glas mu je bio dubok, ramena snažna i čvrsta, u disproporciji s ostatkom tijela.

"Drzak si ti tip. Gospodarica mi je već rekla." Tako je brzo čerupala ptice da su joj ruke bile pune perja. "Ljuta je na iluminatora jer ju je natjerao da skriva bjegunca od pravde."

"Ne mogu vjerovati da ga smatra krivim!"

"Nije na njoj da odlučuje je li on kriv ili nije. Ako zakon kaže da je kriv, onda je kriv."

"A što je s njegovom kćeri? Ona sigurno ima..."

"Iluminatorova je kći tako bolesna od brige da nije u stanju nikoga primiti."

Laži su se gomilale poput perja koje je gurala u veliku vreću ispod stola kako bi ga poslije iskoristila za punjenje jastuka. "Ako želiš ponijeti vijesti iz Blackinghama, reci Finnu da se za njegovu kćer osobno brine lady Kathryn i da joj se zbog njega ništa loše neće dogoditi. A sad bi najbolje bilo da podeš, maleni čovječe. Do Norwicha je dug put. Evo, uzmi." Ona po dugačkom stolu prema njemu gurne komad pite sa

svinjetinom i pireom od repe. "Da sam na tvom mjestu, ne bih gubila vrijeme i jela to ovdje. Zima je, dan je kratak."

On je pogleda očima koje su sve razumjele i to predobro. Zatim uzme pitu, kimne u znak zahvale i odgega do vrata. Hoda poput ptice širokih prsa, pomisli ona. Već je bio podignuo brklju i naslonio rame na teška hrastova vrata - riješit će ga se prije negoli se Magda vrati - kad ona na svoju žalost začuje riječi koje ga zaustave na odlasku. Riječi koje su izašle iz njezinih glupavih usta.

"Kada vidiš iluminatora, reci mu da će Agnes izmoliti Očenaš za njega." To baš i nije bilo razborito s njezine strane, ali nije se mogla zaustaviti. Sa žaljenjem se sjetila Finna kada je posljednji put sjedio u njezinoj kuhinji i pričao joj o vješanju i kako mu se to gadilo. Sjetila se također kako se uvijek činilo da ga zabrinjavaju nedaće običnih ljudi. Pa onaj brzi osmijeh koji bi joj koketirajući uputio svaki put kada bi je zamolio za kakvu poslasticu ili dodatni vrč piva. Uputio njoj, starici, muškarac u najboljim godinama. Muškarac dobra srca. Kakva rijetkost.

"Reci mu, iako mu to možda neće puno pomoći, da Agnes zna kako on nije ubojica svećenika."

Širok osmijeh razlije se patuljkovim licem.

"Ako budem imao bilo kakvih novosti, doći ću vam ih priopćiti kada se budem vraćao kući."

Agnes kratkom sjekirom žestoko udari po hrptovima ptica pa od dva komada dobije četiri. Teška se vrata zalupe i nalet vjetra podigne jedno usamljeno pero sa smeđim krajevima koje je polako padalo na tlo. Ono se spusti na ognjište gdje izgori pa se u zraku osjeti jedak smrad. Uvježbanim pokretima Agnes izvadi pticama iznutrice i baci ih u posudu s napojem.

Colin je bio na putu već četiri dana. Pita se je li išta bliži samostanu Blinhamu negoli kada je krenuo. Sunce mora biti zdesna u svanuće, podsjećao se svakoga jutra kada bi nastavio put, ali u posljednja dva dana nije bilo sunca, samo hladna, siva zora bez obećavajuće ružičaste mrlje. Krenuo je sporednim putem kroz šumu, jer ako majka pođe za njim, najvjerojatnije će ići glavnom cestom prema jugu i Norwichu. Napola se nadao da će krenuti za njim i vratiti ga kući u Blackingham, vratiti ga

Rose, uvjeriti ga da je sve bio samo san. Da se požar nikada nije dogodio, da on nije griješio, da nije uzeo djevicu nevinost. Ali znao je da majci neće pasti na pamet da ga traži na toj grbavoj cesti obrasloj u paprat kojom su se služili kriminalci i odbjegli kmetovi.

Colin je znao koliko je cesta opasna jer je prisluškivao Agnes i Johna. Kao maleni dječak često je bio u kuhinji, motao se pod nogama i Agnes nije obraćala na njega pozornost, osim kada bi joj se našao na putu. Išao je u kuhinju po marcipan koji mu je dobra, stara kuharica davala. Zadržao bi se duže da čuje priče koje je John pričao svojoj ženi o prijateljstvu koje je postojalo među odmetnicima u šumi. "Nije to tako težak život kao što misliš, Agnes. Postoji neka vrsta bratstva među ljudima. Uostalom, to ne bi trajalo zauvijek.

Godinu, možda malo duže u šumi, dok Blackingham ne odustane od nas, još godinu i jedan dan u gradu i bit ćemo slobodni, Agnes. Slobodni."

Colin je čak i tada znao što to znači. Ali nije nikome rekao. Znao je da bi kaznili pastira. Nije želio da ga bičuju ili okuju u klade. A sada je John bio mrtav, a Colin na cesti za odmetnike. Sve zbog požara koji su on i Rose izazvali. Nisu namjerno ostavili svjetiljku u spremištu za vunu. Nije čak bio uvjeren da jesu. Ali nije bilo drugog objašnjenja. Osim ako požar nije bio Božji znak da su zgriješili na tom mjestu pa je Bog po njemu puhnuo svojim vatrenim dahom, kao po Sodomi i Gomori. Bilo kako bilo, za požar i Johnovu smrt bio je kriv Colin. Ne Rose. On je nju zaveo. On je morao okajati grijehe. Zato, ako je on bio izgubljen i sam u šumi dok je ona spavala na perini, ako je on postio dok je ona blagovala, znači da je tako moralo biti. Njegova će joj patnja donijeti iskupljenje grijeha. Ipak, bilo mu je teško moliti se za nju na tom mjestu, moliti za Johnovu dušu, teško uopće razmišljati o Bogu kada su mu misli bile zaokupljene time kako da pronađe mjesto gdje će spavati.

Prošle mu se noći posrećilo. U sumrak je nabasao na grubo sklonište od dasaka pod golemim hrastom, nalik na veliku gljivu. Napuštena kolibica pustinjaka? Sklonište za odmetnike koji bi se mogli svakoga trenutka vratiti i optužiti ga da im ometa posjed? Ali John je pričao o bratstvu u šumi. Možda bi mu se vlasnik skloništa smilovao i ponudio mu gostoprimstvo, možda čak i podijelio koricu kruha s njim. Colin je

napokon zaspao na podu prekrivenom rogožinom, zahvalan što je zaklonjen od vjetra.

Sanjao je Blackingham.

Sanjao je Rose.

U svitanje ga je probudio pjev samotne ptice. Otresao je slamu s odjeće, a kada slame više nije bilo, nastavio se otresati kako bi se zagrijao. Cupkao je ukočenim nogama kako bi natjerao krv da ponovno poteče. Kvočka koja je sjedila u gnijezdu pod zabatom počela je glasno kokodakati, a onda mahnula krilima i dolepršala s niske grede. Colin visoko ispruži ruku i pretraži gnijezdo. Jedno jaje. Dok je kvočka ljutito kvocala, on odlomi koru i ispije sadržaj jajeta pazeći da ne prolije ni kapljicu. To mu utoli glad, nažalost samo na trenutak. On se zagleda u kvočku, ali ona odleti na gredu izvan njegova dosega. I bolje. Jedna je stvar bila ukrasti jaje, ali posve druga kokoš koja ga je snijela. Ipak, nadao se da će ona ostati izvan dosega kako ga ne bi dovodila u napast. Nije jeo od jučer kada je ispod hrpe lišća pronašao osušenu jabuku. Ali nije pronašao nijednog člana bratstva o kojem je John pričao. Iako mu se često činilo da ga gledaju, na cesti nije sreo nikoga.

Noću je sniježilo, napadalo je pet centimetara sudeći po visini bijelih pruga koje je vjetar nanio između rogoza i grubih dasaka. On izađe iz kolibice i pogleda naokolo. Svijet je izgledao kao nov. On se protegne i duboko udahne. Mirisao je kao nov - bilo je tako tiho da mu se činilo kako iz brloga može čuti disanje usnulih lisica. Vrijeme je da pođe. Ali na koju stranu? Na netaknutom snijegu nije bilo tragova, čak je i staza nestala. Sunce zdesna u svanuće. Ali okruživala ga je samo biserna, tiha magla. Mladić slegne ramenima i krene na jug - u suprotnom smjeru od samostana Blinhama.

Kada je nekoliko sati poslije stigao do glavne ceste već je dobrano bilo prošlo podne, a on još nikoga nije sreo. Njegovi se koraci nisu čuli na snijegu, osim kada bi povremeno stao na suhu grančicu ili češer, što bi zastrašujuće odjeknulo u tišini. Cijela šuma kao da je spavala pod pokrivačem od paperja. Ukočenost stopala se proširila na listove. On udahne oštar miris borovine i u rukav obriše nos koji je curio. Ponovno je počelo sniježiti. Čeznuo je da sjedne, ali se bojao da se nikad neće dignuti ako legne na snijeg. Zato, kada je stigao do široke ceste, iako je to značilo da nije na dobrom putu, gotovo zaplače od olakšanja. Na njegovo veliko

iznenađenje uskoro zapazi da je i ta cesta prazna kao i šuma - tog zimskog dana nije bilo ni hodočasnika ni pokućaraca - ali barem ako nastavi hodati, možda naiđe na štalu u kojoj bi se mogao odmoriti. Ako mu se posreći, možda pronade još jednu nesilicu.

Sredinom poslijepodneva, iako nije vidio znakove civilizacije, on nanjuši vatru od treseti. Jače je sniježilo i on nije znao koliko će još izdržati. Gotovo je prošao pokraj kolibe - snijeg je tako padao da se ništa nije razabiralo - kada je ugledao dugačku motku iznad vrata. Znak za pivnicu. Jednom je bio na takvom mjestu s bratom. Tu će biti i jela i pića na prodaju, pomisli on uzbuđeno, ali se sjeti da nema ni prebijena groša. Barem će se moći zagrijati pokraj vatre.

Dok je prolazio dvorištem, on začuje glasan smijeh. Velika nakićena kola zauzimala su gotovo cijelo malo dvorište. Vidio je slična kola prije, otvorena, sa šarenim platnenim krovom koji se mogao skinuti kako bi se napravila pozornica. Vjerojatno je pripadao trupi zabavljača koji su bili unutra. Još bolje. Neprimjetno će se umiješati u gomilu, možda pronade komadić kruha ili kakav ostatak u drvenim posudama za pse pa uspije umiriti kruljenje u želucu.

Colin nesigurno otvori vrata. "Zatvaraj! Puštaš vražju hladnoću unutra!"

On ih brzo zatvori. "Oprostite." On spusti glavu kako gostioničar ne bi primijetio koliko je mlad. Alfred bi drsko ušao. Colin je bio previše smeten zbog svog dječaćkog i neurednog izgleda.

"Ovamo, gazda", vikne glas iz zadimljene prostorije.

Zahvalan što se pozornost odvrtila od njega, Colin se nasloni na vrata kako bi se pribrao. Zrak je bio zasićen dimom i mirisom peradi koja se pekla na ražnju. Želudac mu se stisne od gladi. On se ugura između dvojice žonglera, jednog mršavog i vretenastog, drugog mišićavog, koji su se dobrodušno prepirali u društvu jarko odjevenih zabavljača. Dok se grijao pokraj vatre pokušavajući ignorirati učinak koji je na njegov želudac imao miris pečenog mesa, slušao ih je na pola uha.

"Ovu mi je baršunastu tuniku dala udovica jednog plemića. Kako bi pokazala koliko cijeni moj baršunasti glas." To je govorio dotjerani kicoš koji je uz grimiznu tuniku nosio šešir s perom.

"Nije to ništa. Ja sam bolje prošao. Njegova milost mi je dala kesu punu zlata", reče mišićavi žongler napinjući nadlaktice.

"A ja sam vas nadmašio obojicu. Jedna mi je milostiva gospoda dala više od kese pune zlata." Mršavi tip počne migoljiti obrvama i raskalašeno se nasmije. "Izrazila je posebnu naklonost prema mojim *akrobatskim sposobnostima*."

Grohotan smijeh.

"To je bolje od zlata, rekao bih."

"Ma ne. Doista nije. Nije ni upola dobro kao naša Maude", akrobat će glasnije, podigne vrč pa namigne konobarici s druge strane prostorije koja se pravila da ga ne primjećuje. "To je još jedna stvar koju mi obični ljudi radimo bolje, nije li tako Maude?"

Maude ne odgovori, ali mišićavi reče: "Dižem vrč u to ime. Nikad nisam vidio plemića koji bi istodobno mogao češati guzicu i kopati nos." On otpije gutljaj piva i namršti se. "Sva ta gospoda i gospođe prave se važni, goste se labuđim mesom i jezicima kolibrića dok jadni težaci gladuju, a žene im gube razum jer jedu pljesnivu raž. Oni se naokolo šepire u finoj odjeći poput tustih golubova, ne obazirući se na odrpane prosjake na svojim vratima. Kao što kaže onaj propovjednik John Ball. Čuo sam njegov govor nakon mise u Thetfordu. Zapamtite to ime. John Ball. Vjerojatno ćete ga ponovno čuti. Ball kaže da nas je Bog sve stvorio od iste gline."

"To me podsjeća na one lolarde."

"Možda to jest njihov nauk, ali u njemu ima puno istine. Kome je, uostalom, potreban svećenik? Neka svaki čovjek bude sam svoj svećenik, kažem ja."

"Da, pa neka svako troši sam svoju desetinu." Pero na šeširu je energično poskakivalo.

"Ma što ti znaš o desetini?" Mišićavi se naceri, očito mu se vratilo dobro raspoloženje. "Kad god počnu skupljati desetinu, ti se uvijek izgovaraš na siromaštvo."

"Možda bi umjesto desetine mogao dati tu finu baršunastu tuniku", reče akrobat.

"Da, a ti bi mogao dati desetinu od onoga što ti je milostiva gospođa dala." Pero je poskakivalo s veseljem. "Ako je onaj koji prikuplja porez voljan tražiti između pokrivača."

Svi se nasmiju.

Colin, koji nije bio naviknut na takav prostački humor, nadao se da će misliti kako mu je lice rumeno zbog blizine vatre.

Dok je Maude njišući širokim bokovima prolazila između gostiju, Colin ju je promatrao. Njezina ženstvenost - način na koji su joj grudi napinjali čipku seljačke haljine - raspale njegovu probudenu mladenačku maštu jednako kao i sirovi humor. Pitao se kakav bi bio osjećaj kada bi obavila svoja meka bedra oko njega. Ta ga misao uznemiri i podsjeti na onaj njegov dio koji je sad smatrao grešnim. Podsjeti ga na sve čega se odrekao.

Maud priđe žonglerima s pladnjem na kojem su bili vrčevi s pivom. Mišićavi uzme jedan vrč. Akrobat pruži ruku i uštipne je za grudi. Ona ga pljesne po ruci i vješto se izmakne.

"Ako je lažno zlato ono što tražiš, možeš se vratiti milostivoj gospođi. Ja svoje zlato ne tratim na budale. Jedino što za tebe imam je pivo", reče ona i izlije mu vrč piva na glavu.

Svi počnu pljeskati i zviždati rugajući mu se. I Colin se morao svladati da se ne nasmije na izraz lica hulje dugih prstiju.

"Dobro te krstila." Šešir s perom se ponovno zatrese.

"I to rukom koja je nevinija od svećenikove." Žrtva isplazi jezik i obliže usne. "A ima i bolji okus od svete vode."

Njihovo veselje učini da se Colin osjeti još osamljenijim. Napokon se ugrijao pa se odmakne od društva ispred vatre i mirisa pečenog mesa. Jedan od svirača je ostavio lutnju na klupici u kutu. Colin je uzme i počne nježno prebirati po žicama i tiho pjevušiti.

"Imaš ugodan glas, momče." Bio je to žilavi akrobat. Colin nije ni opazio da ga je slijedio. On odloži lutnju i osjeti kako su mu se obrazi zažarili. "Žao mi je. Je li to vaša lutnja? Samo sam je gledao. Nisam mislio ništa loše."

"Sve je u redu."

Colin nije znao što da kaže. Nadao se da će se tip vratiti svojim prijateljima. Ali ovaj mu pokaže da se pomakne i sjedne pokraj njega.

"Jesi li iz ovih krajeva?"

Colin nije znao što da odgovori. Nije ni znao koji su to krajevi.

"Ja sam iz Aylshama", odgovori prije negoli se sjetio da je možda majka poslala nekoga da ga pronade.

"Aylsham. To je tridesetak kilometara na sjever. Što radiš ovdje, južno od Norwicha?"

Južno! Sunce zdesna u svitanje, ali nije bilo sunca. Colin osjeti kako mu srce silazi u pete. Osjećaji su mu se očito ocrtavali na licu.

"Kamo si se uputio?"

"U Cromer, u opatiju Blinham. Pridružiti ću se braći. Malo sam zalutao."

"Ne izgledaš dobro, momče. Kada si posljednji put jeo?" Colin je pijlio u rogožinu na podu. "Ima već neko vrijeme." "Gazda, pola pinte i komad mesa za mog mladog prijatelja." "Nemam novca."

"Možeš pjevati u zamjenu za večeru. Želi li itko čuti pjesmu?"

"Da", vikne glas iz dna prostorije. "Ljubavnu pjesmu. Ne neku himnu ili naricaljku. Uskoro ćemo ih imati dovoljno."

Maud donese pladanj s hranom i dok je Colin proždrljivo jeo, mršavi mu akrobat objasni. "Mi smo zabavljači na putu u Fakenham gdje ćemo priređivati predstave u vrijeme Uskrsa. Do Cromera ćemo vjerojatno stići početkom ljeta. Dobro bi nam došao pjevač i svirač na lutnji. Ako ti ne bi smetalo da namažeš lice bojom, dobrodošao si da nam se pridружиš. Nećeš imati plaću, ali možeš jesti do mile volje." On pokaže Maud da napuni Colinov vrč. "Možda uspiješ malo zaraditi sa strane. Naočit plavokos mladić slatka glasa - dame će te obasuti darovima. Putem ćemo svirati i na nekoliko svečanosti i gozbi. Ugodna promjena nakon biblijskih predstava. Poslije Pepelnice počinjemo s njima. Do Blinhama bismo bez problema mogli stići oko Duhova."

Colin nije morao dugo razmišljati. Kakav je izbor imao? Tjedan dana na cesti i bio je izgladnio, promrzao, dalje od svojega cilja nego kada je krenuo. Mogao se pridružiti zabavljačima ili se vratiti kući. A ako se vrati kući... U mislima mu se pojavi Rosein lik koji brzo zamijeni slika pastirova izgorjela lica. Ako se vrati u toplinu i sigurnost Blackinghama, neće iskusiti svoje grijehe. Ni svoje ni Roseine.

"Prolazite li kroz Aylsham?" upita.

"Da, ali nemamo se namjeru zadržavati."

Odlično. Moći će majci poslati poruku da je dobro. Znao je da se ona brine. Uvijek stigne u Cromer. Samo će put malo duže trajati.

Colin pojede posljednji zalogaj mesa s pileće kosti i obriše ruke o hlače.

"Pa, što kažeš, momče? Hoćeš li se pridružiti našoj maloj trupi?"

"Moram jesti", odgovori Colin. "A do Cromera je dug put."

Akrobat se nasmije. "Dobro si to rekao. Znači, dogovorili smo se." On uzme lutnju i pruži je Colinu. "Sada je vrijeme da odradiš večeru."

Colin pređe prstima preko žica. "Znam jednu ljubavnu pjesmu", reče on i nervozno počne pjevati stisnuta grla.

*Živim u ljubavnoj čežnji
Za onom koja stvorena je za me
Blaženstvo ona mi nosi,
I slatke spone ljubavi.*

Obična ljubavna pjesma, govorio je samome sebi i stisnuo srce pred uspomenama o mirisu njezine kose, mekoći njezinih usana. Ali u društvu zabavljača zavlada tišina. Odobravajuće su kimali dok su slušali tugaljiv ton njegova glasa.

Finn se sjeti bodeža u čizmi. Nisu ga pretražili, samo su ga gurnuli niza stube u okovima, u mračnu rupu ispod drevnoga dvorca. Učinilo mu se da je prepoznao nitkova koji mu je svakoga dana dodavao zdjelu s napojem na dugačkoj lopati. Što da radi?

Mora biti strpljiv, pomisli, dok je urezivao dane u kamen koji mu je služio kao postelja. Bilo je teško čekati, bilo je teško biti miran kada bi se sjetio Roseina izbezumljena lica, ali čekati je morao. Možda dođe kakav odvjetnik u halji kojega je poslala Kathryn kako bi zagovarao njegovu nevinost, kako bi se uspostavila pravda. Te stvari znaju potrajati, pomislio je drugoga dana, sjetivši se Kathryninih očiju dok je lagala. Dogodio se nesporazum. Kathryn će to srediti. Alfred će objasniti zašto mu je podmetnuo bisere. Trećeg je dana vikao pun bijesa, pravednog prosvjeda, prijeto je - povremeno su mu odgovarali grubim smijehom, ali češće mu uopće ne bi odgovorili - i tako sve dok nije ostao bez glasa.

Kada je u kamen urezao sedam zarez, padne mu na pamet da napadne svoje tamničare. Nije morao kao bespomoćna djeva čekati da ga izbave iz tornja. Ali kada bi pobjegao, postao bi odmetnik, a to bi naškodilo i njegovoj kćeri.

Na kraju ga je ipak slomila prljavština. Ni tama njegove podzemne ćelije, ni hladnoća, ni glad, ni žeđ koju dnevna porcija smradne vode po kojoj je plivao tanki sloj ovčje masti nije mogla utažiti, pa čak ni goli očaj koji ga je mučio sve češće kako su prolazili dani. Ni očaj izazvan mišlju da nikad neće pobjeći iz te od Boga zaboravljene rupe ukopane u tlo u koju se ulazilo kroz otvor u stropu i u koju je progan kao Sotona u pakao. Nije se slomio čak ni zbog napuštene Rose ili boli kada bi se sjetio Kathrynine izdaje. Ovo posljednje mu se bez prestanka vrtjelo po glavi sve dok se nije zakleo da više nikad neće nogom kročiti u Blackingham. Ali neprekidno su ga progonile iste misli i pitanje zašto. Zašto? Zašto? Te su mu riječi vrištale u glavi poput litanije velikog inkvizitora. Ne, ništa ga od toga nije slomilo.

Slomila ga je prljavština, uši koje je pronalazio po tijelu i u bradi iz dana u dan, iz sata u sat, iz sekunde u sekundu. Psujući, prljavim je noktima trgao kraste pune gnoja koje su se stvarale oko uboda gamadi. Pljesniva, prljava kamena izbočina bila mu je stolac, krevet i stol. Sve to i smrad vlastita izmeta ga je uništilo.

Nije se više mogao niti moliti. Koji bi uopće bog zavirio u tu prljavštinu?

Gotovo nije bilo razlike između dana i noći, samo bi malo izbljedjela ili se zgusnula tama koja ga je gušila, ali on je mjerio vrijeme po porcijama napoja i označavao kamen. Sada je prelazio preko tih oznaka rukom. Dvadeset i jedna. Dvadeset i jedan dan. Kako se čovjek mogao pretvoriti u zvijer za tako kratko vrijeme? Bio je toliko slab da nije mogao vući verige i zamahnuti njima po štetočinama čije su oči svjetlucale u tami. Od kakve mu je pomoći sada bio bodež, osim ako se nije želio nabosti na njegov vrh, kao što se Saul nabo na svoj mač? Jedan brzi ubod prema gore pa ispod rebra. Nekakav zvuk, struganje štakorovih zuba po dobro oglodanoj kosti nejasna podrijetla uguši to iskušenje. To i pomisao na Rose.

U nemirnim mu se snovima javljala Kathryn kako sjedi pokraj njega u jesenjem vrtu. *U zraku se osjeća miris sočnog voća i pečenog mesa izpušnice. Njezina je glava pognuta nad ručnim radom, njezina malena igla od kosti lagano ubada tkaninu stvarajući zavinuti uzorak. Pola njezina lica skriveno je iza srebrnaste kose, druga je polovica u sjeni glogove grane. On klekne pokraj nje. Dotiče vrpce na njezinu rukavu,*

odmiče joj kosu i šapuće u porculansko uho. Ona se smije i taj je smijeh nalik na žuborenje bistre vode u potoku, čiste i svježe. Ona podigne lice kako bi primila njegov poljubac. Ruka se trgne i ona ga ubode u oko svojom malenom iglom od kosti. On ne vidi ništa, samo osjeća strašnu bol.

Svaki put kada se budio nakon takvog sna, osjećao je slane suze u kutovima usana.

Kako bi se borio s demonima noćne more koju je proživljavao, u mislima je slikao jarke slike, nizao boje i minijature Ivanova evanđelja, kao čarolijom stvarao Časoslov. Naslikao je toliko slika na platnu svojih vjeđa da ispuni cijeli stvaralački vijek. Nije to bilo raskošno evanđelje kakvo je naručio opat ili jednostavne ilustracije za Wycliffeov tekst. Slikao je Psaltir, veličanstven kao što je bio Bog kojega su David i Salomon slavili, sav nebeskoplav i grimizan, uokviren zlatnim lišćem medvjede šape¹² i uvezen u kovano zlato i optočen krunom od rubina. Knjiga zbog koje bi biskup od Norwicha slinio od pohlepe. Knjiga koja bi možda zasjenila legendarna Herimannova evanđelja koje je dao izraditi vojvoda od Saxonyja oko 1185., veliki *Aurea Testatur*, posvjedočeno zlatom. Vjeđe su ga boljale kada je o tome maštao.

A onda je došao dan kada više nije imao snage ni maštati taj jarki san. Osjećao je kruljenje u želucu, okruživala ga je samo hladnoća, mrak koji ga je pritiskao i smrad.

Upravo je tada biskup poslao po njega.

¹² Stilizirani list biljke *acanthus* (akantus) obično se rabio kao ukras korinskog kapitela.

ŠEŠNAEST

Vidio sam da su mu (redovniku) rukavi urešeni oko zapešća
Finim sivim krznom, najfinijim u cijeloj zemlji,
A na kapuljači, kako bi je pričvrstio ispod brade,
Imao je posebno izradenu pribadaču od zlata.

**GEOFFREY CHAUCER,
PRIČE IZ CANTERBURYIA (14. STOLJEĆE)**

Finn je sklupčan ležao na kamenu u svojoj ćeliji napola u snu, napola ošamućen, kada ga je probudio udarac u trbuh. Želudac mu se dignuo. Nekoliko je trenutaka Finn bio bez daha, a kada mu se dah iznenada vratio, donio je sa sobom strahovitu bol. Stražar mu stavi verige na ručne zglobove i povuče ga na noge. Finn zatetura kao starac. Zraka svjetla prodre kroz otvorenu rešetku iznad njegove ćelije i pogodi ga u oko

poput Kathrynine malene igle od kosti. On skupi vjeđe i pogleda u svojeg mučitelja koji se smijao.

"Ne prepoznaješ me, je li? Ne prepoznaješ staroga Sykesa prema kojem si se loše ponio jer se bezazleno zafrkavao s patuljkom?"

Finn ga je prepoznao, još kako. Već onog prvog dana, ali se ponadao da je Sykes bio previše pijan da se sjeti njihova susreta u Prosjakovoj kćeri. Uzalud mu nada. Sykes se sjećao pa mu je sada vraćao s kamatom. Finn je šutio. Najbolje je da ga pusti da se ispuše do kraja, ali zadovoljstvo će biti manje ako se Finn ne bude opirao. Ionako za to nije imao snage. On se zgrbi prema naprijed i uvuče laktove kako bi podupro bolna rebra.

"Više ne izgledaš kao fini gospodin. Zlo mi je od tvog smrada. Morat ćemo te oprati, inače ti krvnik neće htjeti prići s omćom. Nisi više tako opasan kada nemaš onaj svoj maleni bodež, ha?"

Bodež. Možda mu se ipak pružala prilika. Finn protrese lijevu nogu u čizmi. Kožnate korice u kojima je nož trebao biti bile su prazne. Nejasno se sjeti da ga je bacio na oči koje su svjetlucale u mraku. Nije ga se potrudio vratiti jer bi morao rukama tapkati po podu punom gliba, a koja korist?

Stražar ga gurne prema stubama. On se spotakne na prvu stubu. Još je na nogama imao verige - nosio ih je tako dugo da su postale dio njegova tijela, čak mu je i ozlijeđena koža oko gležnjeva očvrstnula u neku vrstu zaštitnog ožiljka.

"Ne mogu se penjati s verigama na nogama. Morat ćeš ih otpustiti." Govorio je tiho jer su ga boljela rebra. Svaki je udah bio mučenje pa je pazio da ih ne rasipa uzalud.

"Ne moram ja ništa otpustiti. Mogu te udarati nogom dok se penješ uza stube, kao pravu vreću psećih govana. Ali to bi moglo umoriti moju nogu za udaranje. Što ako mi zatreba poslije?"

On mu ipak skine željeznu manšetu s jedne noge pa su lanac i slobodna manšeta uz zveket udarali dok se Finn penjao.

"Misliš li bježati, savjetujem ti da i ne pokušavaš." Kako bi naglasio svoje riječi, stražar nagazi lanac. Finn posrne i zatomi jauk.

Kada su stigli do zemljanog dvorišta ispred tamnice, Finn ponovno zatetura. Svjetlost ga zaslijepi pa on u glavi osjeti bolno kuckanje. Zvukovi su bili zaglušni umu koji je tjednima bio okružen tišinom -

njištanje konja, glasanje peradi u dvorištu štale, ljutiti povici, lavež pasa, zveket oružja stražara - pravi napad na sva njegova čula. Gotovo se čeznutljivo poželi vratiti u tišinu ćelije.

Bio je hladan, ali vedar zimski dan, a on je na sebi imao samo prljavu košulju. Počne nekontrolirano drhtati.

"Šta to tu imaš, Sykes?" dovikne mu muškarac koji je stajao blizu štale.

"Malo mesa za vrane. Ali prvo ga moram oribati jer mu čak ni strvinari neće željeti prići."

"Trebaš pomoć?"

"Ne bih htio dijeliti to zadovoljstvo."

Zasljepljeni Finn je teturao. Sykes ga je cijelo vrijeme gurkao, sve dok nije udario o drveno korito i u njega upao. Voda ga je šokirala, umrtvila je čak i bol u rebrima. Borio se da se izvuče iz korita, slobodnom je nogom udarao o njegov rub. Tijelo mu je bilo napola unutra, napola vani, ali surova mu je ruka držala lice pod vodom. Znači krvnik ga ipak neće uspjeti objesiti. Finn se natjera da se prestane opirati, da se umiri poput oposuma u ustima lovačkog psa. Znajući da se ne može mjeriti u snazi sa svojim napadačem, on se odupre nagonu da se bori. Nije čuo glas pun negodovanja zaglušen vodom koja mu je ušla u uši.

"Krv mu Isusove, Sykes. Utopit ćeš ga. Biskup neće biti sretan. Vadi ga odatle."

Još trenutak i Finnu bi se rasprsnula pluća.

"Smjesta, kažem ti."

Ruka se makne s Finnova čela, glava mu poleti prema gore i on počne pljuvati vodu. Sykes ga zgrabi za košulju koja se podere, povuče ga za dronjke i izvuče iz korita. Još jedan stražar pritrči i zamota Finna u pokrivač.

"Dispenser ga želi živa, budalo."

"Pa morao sam ga oprati. Nisam mogao dopustiti da biskupove fine nosnice pate. To ne bi bilo pristojno, zar ne?"

"Pristojno. Pokazat ću ti ja što je pristojno, ti đavolji okote."

Finn je stajao umotan u pokrivač za konje dok mu se s tijela slijevala voda. Iako nije bio sasvim čist, poboljšanje je bilo očito. Nije mogao zaustaviti drhtanje - na mjestu na kojem je pao u korito pukao je tanak sloj leda - ali hladna mu je voda pomogla da razbistri misli.

Biskup je poslao po njega. Znači ipak će ga saslušati pa bi bilo bolje da počne smišljati obranu. Stajao je u dvorištu, drhtao i slušao kako se prepiru zbog njega dok se on pokušavao prisjetiti svega što je još na početku uhićenja smislio u svoju obranu.

Sykes se kukavički vrati u štalu, a njegov zapovjednik se pozabavi skidanjem veriga. Finn protrlja gležnjeve. Bez okova kao da su bili lagani, tuđi.

"Koji je danas dan?" Finn uputi pitanje pridošlici. Zubi su mu cvokotali pa su mu riječi bile isprekidane. Nije mogao prestati drhtati.

"Sedmi siječnja. Jučer je bio blagdan Tri kralja."

Bože dragi. Bio je u toj smrdljivoj rupi više od mjesec dana. On još jače zadrhti. Svaki je pokret smetao njegovim slomljenim rebrima.

"Hajde. Moramo te malo zagrijati i dovesti u red za biskupa." Zapovjednik pogleda Finna kao da će ovaj drugi zadatak biti nadasve naporan i težak.

"Hoće li mi se suditi?"

Konačno se netko zauzeo za njega. Lady Kathryn je napokon iskoristila svoj utjecaj. Za loš odnos prema njemu bio je isključivo kriv onaj podlac Sykes.

"Ne znam ništa o suđenju, samo znam da je biskup naredio da te dovedemo u odaje u tornju." Zapovjednik kimne Finnu da ga slijedi.

Kada su ušli u glavnu kulu dvorca koja je služila kao stražarnica, Finn se zagrije kod žeravnika. Držao je šalicu s juhom kao da je Sveti Gral. Želudac mu se dizao kada je pokušavao piti veće gutljaje. Barem se drhtanje smanjilo, a kada je držao gornji dio tijela potpuno mirnim, i bol je bila podnošljiva.

"Je li još netko pitao za mene? Jedna dama, gospodarica Blackinghama, ili moja kći? Ime joj je Rose."

"Koliko ja znam nije, a znao bih, ja sam zapovjednik."

A onda, kao da želi to potvrditi, on vikne da donesu kadu s vodom i stave je ispred vatre. Finn se posljednji put okupao ispred kamina u Kathryninim odajama. Prije nego što ga je izdala. On više nikada neće biti čist.

"Kad malo bolje razmislim, netko je pitao za iluminatora. To si ti, zar ne?"

Finn kimne.

"Rekao je da nosi poruku iz Blackinghama. Neki patuljak. Smiješni čovječuljak. Poslao sam ga tvojem tamničaru."

Njegovom tamničaru. Sykesu. Znači nisu ga sasvim napustili. Kathryn je vjerojatno poslala Polu-Toma, ali mu Sykes nije dao da ga vidi.

Stražar se uspravi, ključevi mu zazveče, i dobaci Finnu ručnik.

Čisti ručnik. Finna zapeku vjeđe. Pa neće se valjda rasplakati tu pred stražarom jer je ugledao čisti ručnik i komad sapuna.

"Moram u obilazak", reče zapovjednik. "U dvorcu imamo i plemenite goste. Uglavnom Francuščići koje držimo zbog otkupa. Plaćaju mi malo sa strane kako bi im ugađao." On namigne Finnu. "Jedan vojvoda iz Bordeauxa posebno voli plavuše s velikim stražnjicama."

On dobaci Finnu čiste hlače i košulju, ne od finog batista, ali od dobrog engleskog sukna.

"Žao mi je, ništa od britve, ali tu je češalj za kosu i bradu. Upotrijebi gušći kraj, biskup ne voli uši."

Finn uzme češalj i stavi ga na hrpu odjeće koju je držao dalje od tijela kako je ne bi ukaljao svojom prljavštinom. "Još samo nešto, ako smijem pitati, iako vam u okolnostima u kojima se nalazim nisam u mogućnosti odmah platiti za vaše usluge."

Zapovjednik se naceri. "Smijete pitati."

"Mislim da mi je Sykes slomio rebra. Molio bih vas da mi donesete čvrstog platna da zamotam prsni koš. Neću zaboraviti vašu ljubaznost."

"Mislim da se za posebnog biskupova uznika to može srediti."

"Čisto platno, ako nije problem."

Zapovjednik se nasmije i Finn shvati da mu je možda više otkrio o sebi negoli je pametno u tim okolnostima. Toliko ga je svladala činjenica da će ponovno biti čist pa je samo napola čuo zapovjednikov odgovor. Je li on doista rekao: "biskupov posebni uznik"? To je zvučalo nekako zloslutno.

"Čisto ćeš i dobiti. Poslat ću ti i slugu da ti ga pomogne zamotati i malo soka od maka da ublaži bol, a onda će te jedan od stražara odvesti biskupu." Uto se on uozbilji i doda: "Ako ti padne na pamet da bježiš, nemoj. Dvorac je dobro čuvan, a sastanak koji imaš s Henryjem Despenserom možda je jedina prilika koja će ti se pružiti. Učini sve što možeš da mu udovoljiš, jer događalo se da i ljudi plemenita roda nestanu između zidina ovoga dvorca."

Henry Despenser uspravno je sjedio u svojem naslonjaču s visokim naslonom, ušiju načuljenih kao u hrta koji mu je privezan sjedio kod nogu. Bila je to uvježbana poza, smišljena kako bi zastrašila molitelja koji je morao sasvim kleknuti. Biskup Henry Despenser prezirao je površni naklon. Četvrtastom, mesnatom šakom na kojoj se isticao prsten na kažiprstu gladio je psa iza uha. Desnu je ruku odmarao na rukohvatu naslonjača. Prstenom pečatnjakom na srednjem prstu tapkao je i tapkao po izrezbarenoj hrastovini. Kako je samo uživao u svojoj moći, u podčinjavanju drugih svojoj volji, pogotovo nekoga kao što je bio muškarac koji je upravo trebao stići. Osjećao je nalet ekstaze gotovo jednak seksualnom olakšanju.

On pogledom pregleda prostoriju. Sve je bilo spremno. Oni koji su ga služili znali su dobro koliko polaže na detalje. Uši psa se usprave, a onda i on začuje zvuk - zveckanje dugog mača po rubu svake stube i korake.

On raširi halju s krznenim rubom kako bi djelovala još šire. Koliko je samo energije potrošio da ulovi jednog običnog slikara, možda čak i heretika. Ipak, vrijedilo je truda - drskost tog čovjeka ne može proći tek tako; uostalom, tu je bilo i pitanje oltarskog retable s pet slika koji je biskup želio da Finn oslika za katedralu. Zašto platiti nešto što je mogao dobiti besplatno? Vidio je iluminatorov rad, odlučne pokrete kista, raskošne boje. Zavidio mu je na talentu. Ali ako već on sam nije posjedovao talent, posjedovat će čovjeka koji ga ima.

On zarije nokat u kujino krzno, duboko u meku opnu gdje se uho spaja s lubanjom. Pas zadrhti, ali se ne pomakne s mjesta. Nije čak ni tiho zarežao. Dobro odgojena i dobro dresirana životinja. Takvu je vrstu poslušnosti biskup nadahnjivao.

Na vratima se začuje tiho kucanje. Henry je gladio psa po glavi. Kuja tiho, grleno zacvili, lagano se strese pa spusti glavu na prednje šape.

"Benedicite."

"Vaša eminencijo." Zapovjednik ude u prostoriju i klekne na jedno koljeno, a dugi mu mač zazveči na kamenome podu. Iluminator, koji je stajao iza njega, pogne glavu u znak pozdrava, ali se ne nakloni.

"Vaš se zatvorenik ne klanja u nazočnosti Svete crkve?"

Zapovjednik silovito povuče Finna za ruku i on padne na koljena. Ali to nije bila dobrovoljna kretnja i u njoj nije bilo dovoljno poniznosti koja bi pokazala da su tjedni provedeni u tamnici ikako utjecali na njegovu ponašanje. Pa neka. Slađa je pobjeda do koje se teže dolazi.

"Zatvorenik je ozlijeđen, vaša Eminencijo. Rebra su mu čvrsto povezana. Teško mu je odati dužno poštovanje."

"Je li se ta ozljeda dogodila otkako je u zatvoru?"

"Obična nezgoda, vaša Eminencijo. Spotaknuo se na stubama."

"Ah, tako." Henry se nasmiješi. "Trebali biste biti pažljiviji... Finne, je li tako? Možete ustati."

Preko zatvorenikova lica preleti bolna grimasa dok se nespretno uspravljao. Henry nastavi gladiti psa po glavi.

"Možete nas ostaviti nasamo, zapovjedniče."

"Ali, vaša Eminencijo, on je optužen za umorstvo."

"Dobro znam za što je optužen. Ponavljam, ostavite nas nasamo."

Dok se zapovjednik s nelagodom povlačio prema vratima, biskup pogleda Finna. Ljudi slabijeg duha u takvim su se okolnostima vrpoljili pod ostrim biskupovim pogledom. Dispenser se divio, iako teška srca, disciplini tog muškarca.

"Jeste li vi ubojica svećenika, Finne?"

"Nisam ubojica, vaša Eminencijo. Učinjena mi je velika nepravda kao što ćete uvidjeti kada čujete dokaze. Ako porazgovarate s mojom kćeri, vi ćete..."

Henry mahne rukom na te riječi.

"Kći koja se ne bi zauzela za oca nije vrijedna spomena. Uostalom, takvo bi svjedočenje bilo preuranjeno. Šerif još uvijek sakuplja dokaze, a to dugo traje. Osim ovog, sir Guy ima i druge slučajeve koje mora riješiti. Ili bar tako tvrdi. U međuvremenu, uvjeren sam da shvaćate kako Sveta crkva ne smije pustiti na slobodu čovjeka koji je možda ubio svećenika."

Pogotovo nekoga s tvojim heretičkim vezama, pomisli biskup, ali nije to rekao glasno.

Gledao je kako se ljutnja poigrava s mišićima na ispijenu zatvorenikovu licu. Nevjerojatno kako brzo lice može poprimiti izglednjeli, progonjeni izgled. Vidio je tog čovjeka dvaput prije: prvi put kada je hrabro priznao da je ubio krmaču i drugi put kada je odbio njegovo pokroviteljstvo. Oba susreta nisu bila nešto što se lako

zaboravlja. Ipak, Henry bi ga prepoznao tek po njegovu drskom ponašanju. Pet tjedana u tamnici dvorca samo su načeli njegovu samouvjerenost -vrijedan protivnik, nema što.

"Ne možemo vam dati slobodu, ali možemo vam osigurati udobniji smještaj dok čekate suđenje. Tamnica nije mjesto za čovjeka s vašim darom. Naravno, kako bi to bilo moguće, potrebna je i vaša suradnja, ali čini se da sam zaboravio na pristojno ponašanje. Izgledate kao da vam nije dobro. Jeste li bili bolesni?"

Nedvojbeno, zamamni mirisi koji su se širili s drapirana stola ispred kamina imali su itekakav učinak. Henry pljesne rukama. Iza vrata se pojavi njegov ostarjeli sluga.

"Sethe, pripremi stol i pomogni iluminatoru Finnu da sjedne prije negoli se onesvijesti. Natoči mu pehar vina."

Henry ustane iz naslonjača i pođe do stola. Uzme prsa pečene prepelice, umoči ih u crni umak od đumbira i počne ih lagano grickati.

Vidio je kako Finn odvrća pogled. Prepoznao je mješavinu želje i mučnine s kojom se taj muškarac borio. Znao je da nakon dugog posta - a Finnov je post trajao puno duže od rijetkih i kratkih svetih dana za vrijeme kojih je on postio - bogata i fina trpeza može loše utjecati na sva čula.

"Molim vas, pridružite mi se. Sigurno su vam dosadili skromni obroci za obične zatvorenike."

Finn odmahne glavom. "Uzeo bih samo malo kruha - da ublažim djelovanje vina. Moj se želudac naviknuo na skromne tamničke porcije."

Tako znači. Bit će lišen zadovoljstva da vidi kako se arogantni iluminator baca na hranu kao zvijer, a onda biva ponižen vlastitim povraćanjem. Ali Henry potvrdno kimne, njegov sluga odreže komad kruha i stavi ga pred Finna.

"Možda malo umaka od jabuka", reče zatvorenik i otpije majušni gutljaj vina. "I tanak komadić običnog sira, molim vas." On odgurne stolac od stola i primakne ga bliže vatri.

Seth nožem odmjeri komad sira, Finn odmahne glavom i sluga prepolovi sir, on odmahne još jedanput i sluga ga još jedanput prepolovi.

Henry se namršti, ali morao se diviti Finnovoj snazi volje. "Nadam se da vam je ćelija bila dovoljno udobna." On sjedne prekoputa iluminatora

pozorno ga promatrajući ne bi li vidio kakav su učinak imale njegove ironične riječi.

"To je mjesto koje je vrag stvorio za svoju gamad", reče Finn, umoči kruh u umak od jabuka i počne polako žvakati.

Henry se posluži ušćećenom voćnom pitom koju prelije gustim vrhnjem. "Ovo je vrlo ukusno. Doista biste trebali..." On proguta kolač i obliže prste. "Žao mi je ako vam je ćelija bila neudobna. Mi tu imamo i drugačijih prostorija. Recimo, odaja u kojoj se nalazimo je namještena... manje spartanski od podruma."

On mahne rukom pokazujući na postelju s čistim pernatim madracem, klinove na kojima su visjele čiste lanene košulje i hlače, niski radni stol na kojemu su bile boje i kistovi.

"Biskupski naslonjač naravno ne ostaje ovdje, ali tu je udoban stolac, a i radni stol je prilično velik. Soba je dovoljno visoko u tornju i ima prozor kroz koji se vidi djelić plavoga neba. Čini mi se da je to važno zatvoreniku - djelić plavoga neba. Može stati na prozor i gledati dolje kako rijeka teče. Takva ćelija čak može postati utočište za nekoga tko je posvećen svojoj umjetnosti."

Zatvorenik je šutio. Pijuckao je vino, grickao sir proučavajući ga kao da je neka rijetka delikatesa, ali pogled mu se zadržao na bojama i kistovima. Henry opazi kako se prsti na Finnovoj desnoj ruci nesvjesno stišću, kao da drže kist od samurovine.

Henry se nasmiješi i otpije velik gutljaj. "Fino vino. Francuzi bi se trebali držati proizvodnje finog burgundca, a papu prepustiti Rimu. A sada, prijedimo na pitanje vašeg suđenja. Naravno, možete se obratiti s peticijom kralju, ali to vam ne bi bilo od velike koristi budući da kralj nema jurisdikciju u pitanjima Crkve. To rješava Sveta stolica. Kraljev se autoritet uzima u obzir tek u fazi izvršenja."

On pokaže na malenu škrinju. "Unutra je čisto rublje. Stanar ove ćelije dobivat će čisto rublje jedanput u tjednu." On pogleda u svoje nokte, okrene prsten pečatnjak. "Ako ćete ustrajati na brzom suđenju, pa..." on slegne ramenima preko kojih je bio prebačen plašt od hermelina, "brzo suđenje obično se završi loše za optuženika. Najbolje je ne žuriti, sklopiti saveze..." Biskup ponovno pojede zalogajčić, obriše usta i pogleda naokolo. "Ovdje ima dovoljno svjetla za umjetnika, što vi mislite? Kada biste pomaknuli stol onamo, točno pod prozor?"

Zatvorenik odloži na stol pehar s vinom i naglo ustane. Pođe do prozora i pogleda van. Usudio se okrenuti leđa biskupu! Henry se zamisli, ali onda odluči ne obratiti pozornost na taj nepristojan čin.

"Naravno, možemo vam ponuditi suđenje po Svetome pismu. Bili biste slobodni do sumraka."

"Ili bih bio mrtav do sumraka", odgovori Finn ne okrećući se.

"Točno. Ovisno o tekstu na koji se spusti moj prst."

"Ili ovisno o vašoj interpretaciji teksta." Finn se okrene i pogleda Henryja u oči.

"Upravo tako." Već se odavno nije ovako zabavljao.

"A što bi se točno tražilo od umjetnika u zamjenu za poseban tretman?"

Znači napokon smo počeli ozbiljno pregovarati, pomisli Henry. "Samo da nastavite raditi isto što ste radili i prije vašeg nesretnog uhićenja. Možda se sjećate da sam vam spominjao kako želim naručiti izradu oltarske kompozicije koja bi prikazivala Raspeće, Uskrsnuće i Uzašašće našega Gospodina. Sjećate li se tog razgovora?"

"Maglovito", prizna Finn.

"Ako se ne varam, vi ste odbili jer navodno niste imali dovoljno vremena da se predano posvetite tako velikom djelu." Henry se nasmiješi. "Pa čini se da vam je Sudbina odjednom odlučila izaći ususret kako bi vam dala dovoljno vremena." Sada je doista uživao. "Slažete se?"

Nastane stanka. Mišići na Finnovu licu plesali su kao da žvače nešto tvrdo i gorko, ali glas mu je bio miran kada je rekao: "Djelo kakvo ste mi opisali zahtijeva dar i koncentraciju. Kakva bi bila naknada za to?"

"Naknada! Vrlo ste hrabri kada spominjete naknadu iz svojeg pregovaračkog položaja." U prostoriji je bilo zagušljivo i prevruće. Biskup osjeti kako mu grašci znoja iskaču na rubu kose. Njegov zatvorenik kao da to nije primjećivao. Čak se primaknuo bliže vatri. "Dobivali biste čisto rublje jedanput na tjedan, sluga bi se brinuo za vaše odaje, nabavljao vam, pripremao i posluživao hranu."

"Zapisano je da čovjek ne može živjeti samo od kruha."

Finn pruži ruke prema vatri gotovo dodirujući plamen.

Krvi mu Isusove. Ako se taj čovjek još samo malo primakne, sjedit će na vatri. "Možda ste prepametni za vaše dobro, iluminatoru. Ako tim citatom iz Svetoga pisma želite meni dati ulogu vraga, želio bih vas

podsjetiti da vi teško odgovarate ulozi Isusa Krista. Pogledajte u vlastitu dušu. Pronaći ćete tamo koješta zbog čega biste se trebali brinuti, čak i ako nemate, kako tvrdite, svećenikove krvi na rukama. Sir Guy mi je rekao kakve je pogane prijevode našao među vašim papirima. Društvo je vaše vražje, iluminatoru, u njemu su John Wycliffe i John od Gaunta. Takvi vam prijatelji u ovome trenutku nisu potrebni. Možda ako posvetite svoju umjetnost onome što je sveto, pronađete malo iskupljenja za svoju dušu."

"Mislio sam da to već radim. Ali nije duša ono što me zabrinjava. Ja imam kćer. Ona ovisi o meni."

"Od kakve ćete joj koristi biti mrtvi?"

"Još uvijek nisam umro."

Henryja je ta igra počela zamarati. On sa stola uzme srebrni pladanj sa začinjenom mesnom pitom, stavi ga pred hrta pa se vrati u svoj naslonjač s visokim naslonom. Tapkao je pečatnjakom po drvetu. Kuja okrene glavu i pogleda biskupa. Kada je vidjela da on ne obraća pozornost na nju, ona zacvili. On kimne. Ona počne gladno jesti kosano meso.

"Pobrinut ćemo se za vašu kćer."

"Hoće li me smjeti posjećivati?"

Čežnja u njegovim očima bila je slabo prikrivena. Ah, napokon, evo njegove slabosti. Kako je najbolje iskoristiti? Ne smije mu davati obećanja na brzinu. Treba ga uljuljati u osjećaj sigurnosti. Poigravati se s njime, loviti kao ribu na mamac. Možda Henry od njega dobije i više od kompozicije za apsidu katedrale.

"Vratit ću se za tjedan dana. U međuvremenu mi naslikajte špil igraćih karata - u četiri boje s kardinalima, nadbiskupima, kraljevima i opatima. Zna li na kakve mislim?"

"Igrao sam s takvim kartama na dvoru, s kraljevima, kraljicama i vitezovima."

Na dvoru. Znači želio mu je dati do znanja kako i sam ima nekog utjecaja. Odlično. Krasno. Veze na dvoru - vrijedna informacija koja ga možda odvede ravno do vojvode od Lancastera i onog heretika lolarda.

"Na poledini naslikajte moj grb. Biskupsku mitru i ključeve svetoga Petra, a u sredini zlatni križ na grimiznome polju."

Henry šutne srebrnu zdjelu dalje od pseće gubice, uzme povodac i krene prema vratima. "Pozovi zapovjednika da odnese moj naslonjač", vikne on Sethu koji je drijemao u hodniku.

"Bit će mi potreban poseban vosak da učvrstim fini pergament", reče Finn.

Henry otvori vrećicu s novcem koja mu je visjela s opasača i izvadi šiling. "Pošaljite slugu da kupi sve što vam treba. Ako ovo ne bude dovoljno, neka kaže da je za biskupa. Ako trgovac odbije dati, neka zapiše njegovo ime."

"Hoće li me kći smjeti posjećivati?"

"Vidjet ćemo. Ako karte zadovolje."

"Bit će gotove za dva dana."

"Vratit ću se za tjedan dana. Ne morate se žuriti. Imate puno vremena." On čvrsto zategne vezicu na baršunastoj vrećici za novac. "Uzgred budi rečeno, igrate li šah?"

"Pomalo sam upoznat s tom igrom."

"Dobro. Odlično. Kada sljedeći put navratim, ponijet ću ga."

Henry se nasmiješi dok je zatvarao za sobom vrata. Vrlo produk tivno poslijepodne. A još će stići kući na vrijeme za večernjicu.

Sutra će ispitati pustinjakinju.

OSACDNAEST

*Majčina je skrb najbliža,
najspremnija i najsigurnija; Najbliža
jer je najnježnija; Najspremnija jer je
čista ljubav; Najsigurnija jer je
najiskrenija. Nitko to ne može niti će
moći obavljati tako potpuno osim
Njega... Naše istinske Majke Isusa,
On nas jedini vodi u radost i život
vječni...*

**JULIAN OD NORWICHA,
BOŽANSKA OTKRIVENJA**

Kada Rose nije povraćala, klečala je pred malenim oltarom posvećenom Djevici. Što bi rekao njezin otac kada bi znao u što je pretvorila njegov radni stol? Ne bi to odobrio - često ga je slušala kako s gorčinom govori o 'pobožnima' koji su 'nosili svoju vjeru kao fini kaput preko prljave košulje'. Ali znala je da joj ne bi branio. Kada joj je išta branio?

Malena statua Bogorodice i Djeteta sada joj je bila jedini izvor utjehe. Imala je i Agnes i malu kuhinjsku pomoćnicu - bile su ljubazne prema njoj, brinule su se da joj ne manjka drva za vatru i da dovoljno jede, ali one su bile u službi lady Kathryn. Njoj Rose više nije vjerovala. Malena alabasterska statua Svete Djevice u plavoj halji kao da je bila njezin jedini prijatelj. Svijeća koja je bez prestanka gorjela odražavala se u naslikanim očima pa su se one sjajile pune sućuti kad god se Rose molila Nebeskoj Kraljici: za oca, za Colina, za dijete koje je u njoj raslo. Kada se probudila usred noći jer joj je pred očima bila slika kako odvođe Finna u okovima, svjetlost svijeće je obasjavala lice malenoga Isusa plavkastim sjajem. Bio je poput pravoga djeteta, pomislila je ona lagano gnječeći trbuh. Poput djeteta koje joj je dao Colin.

Dok je ponavljala Zdravomariju - neke su riječi bile teške za izgovoriti jer njezina religiozna naobrazba nije bila na prvome mjestu - ona se pitala moli li se i njezin otac. Nadala se da se moli. To bi ga utješilo, kao što je tješilo i nju. Ona nije imala krunicu, ali sa svakom Zdravomarijom dodirivala je križ na svilenkastoj vrpci oko vrata. Nikad se prije nije pitala kako to da nosi tu ogrlicu. Ali sada joj se učini čudnim što joj je njezin otac, koji na sebi nije nosio nikakve ritualne znakove vjere, rekao da uvijek nosi taj križ. To će je štititi, rekao je. Sada joj je ta zaštita bila potrebna. Usne su joj se pomicala sa svakom molitvom, ali dugo je jedini zvuk u prostoriji bilo samo povremeno šuškanje njezinih satenskih skuta po kamenom podu i pucketanje ugljena u ognjištu - Rose je stalno bilo hladno, unatoč jakoj vatri.

Zvuk koraka je prekine u molitvi.

"Ovdje je zagušljivo, Rose." Lady Kathryn otvori prozorsko krilo i hladan zrak uđe u prostoriju. Plamičak svijeće zapleše. Rose ga zakloni rukom i žurno pomakne svijeću s propuha. "A nije ni zdravo za tebe da provodiš toliko vremena na koljenima. Colin ti nije smio dati tu Bogorodicu. Počinješ se pretvarati u vjerskog fanatika."

Rose zadrhti. "Poput Colina, htjeli ste reći. Možda bih ja trebala poći živjeti s časnim sestrama sada kada je Colin pošao u samostan." Rekla je to kako bi čula Kathryninu reakciju.

"Malo je prekasno za tebe da postaneš Kristova nevjesta, ne misliš li?" Kathryn se namršti dok joj je pružala šalicu. Rose ustane s koljena i sjedne na postelju. "Evo uzmi, ako to brzo popiješ, neće imati tako odvratan okus."

Rose jače omota šal oko sebe i prikupi svu hrabrost. "Ja to neću piti."

"Kako to misliš, nećeš piti?"

"Neću... to nije zdravo." Ona duboko uzdahne. Kamo da pođe ako je lady Kathryn izbaci iz kuće? "Znam što pokušavate učiniti." Njezin je glas bio prkosan, ali se iznutra tresla.

"A što ja to pokušavam učiniti?" upita lady Kathryn tiho i ravnomjerno i uputi joj izravan, izazivajući pogled.

"Pokušavate otrovati moje dijete kako bi... kako bi nestalo. Želite me kazniti zato što sam optužila Alfreda." A zatim nastavi s manje prkosa i više molbe u glasu, zauzimajući se za svoje dijete, za Colinovo dijete. "Ali ja sam samo govorila istinu."

Posljednju je riječ gotovo progutala. Grlo joj je bilo suho, stisnuto, kapci su je pekli, ali bila je odlučna da ne plače pred lady Kathryn. "Vi me mrzite zato što je Colin pobjegao od kuće. Ako njegovo dijete umre u meni, onda možete i mene otjerati."

Eto, napokon je to izgovorila. Njezini su najveći strahovi dobili glas.

Kathryn je stajala pokraj improviziranog oltara držeći šalicu kao kalež pun otrova dok je drugu ruku spustila na kip Bogorodice. Nije odmah odgovorila. Prstom prijeđe po figuri malenoga Krista, kao što rade ljudi kada su duboko u mislima. Rose po izrazu njezina lica nije mogla pročitati što Kathryn misli. Izgledala je mršavije i krhkije i Rose bi se nad njom sažalila da se nije osjećala ugroženom od te visoke, oronule žene koja je prijeteći stajala između nje i prozora. Hladno je svjetlo prodiralo kroz sivi veo oblaka ističući njezino bljedilo.

"Mogla bih te i ovako otjerati", reče ona tiho, kao da razgovara sama sa sobom. "Colin ne zna za dijete. Ne mora nikad saznati." Rose se učini da će se onesvijestiti.

Plamen svijeće na oltaru je divlje plesao. Neuobičajeno za to doba godine, začuo se grom oluje rođene negdje iznad mora, kilometrima

daleko od Blackinghama. Lady Kathryn pride prozoru. Još jedan nalet vjetra donese grmljavinu koja je zavijala poput želuca gladna čovjeka. Lady Kathryn zastane, pogleda u sadržaj šalice koju je držala u ruci, zatim pogleda Rose kao da je vidi prvi put. Rose je šutjela. A što je uopće mogla reći? Da je preklinje zbog djeteta? Bi li to išta značilo toj ženi koju više nije znala?

Hladan povjetarac otpuhne pramen kose preko Kathrynina lica. Ona ga slobodnom rukom odmakne i prstima počešlja zamršenu kosu. Nešto - suhi komadić lista - padne na njezinu vunenu tuniku. Ona ga otrese pa sa začuđenim izrazom lica prstom počne grepsti sasušenu mrlju. Kada je ponovno pogledala Rose, imala je izraz lica osobe koja se budila iz mučnog sna.

Ona podigne šalicu i prolije sadržaj kroz prozor.

Rose poskoči na tu iznenadnu kretnju kao da ju je netko ošamario.

"Ne moraš to više piti", reče Kathryn pa sliježući ramenima uz gorak osmijeh doda: "Nitko te neće otjerati odavde, Rose. Nitko ti neće nanijeti zlo." Ona pogleda praznu šalicu koja joj je visjela u ruci. "Nitko neće nauditi tvojem djetetu."

Te riječi zazvuče u Roseinim ušima kao proročanstvo.

"Možeš se vratiti svojoj molitvi." Lady Kathryn prisloni ruku na usne kao da pokušava suspregnuti uzvik. Zatim ispruži ruku i zatvori prozor pa okrenuta leđima tiho doda: "Mogla bi se pomoliti i za mene."

Rose teško i isprekidano uzdahne. "Hvala vam, gospo" reče. "Hvala vam. Molit ću se za sve nas."

Željela je zagrliti lady Kathryn koja je izgledala jadno onako raščupana, umrljane odjeće, samo sjena ponosne žene kakva je nekoć bila. Ali starija se žena držala uspravno i povučeno, kao da želi naglasiti da su rane još uvijek svježe.

Ona krene van, zastane kod vrata i ne osvrćući se doda: "Reći ću Agnes da pošalje Glynis s nečim hranjivim, toplim mlijekom s jajima", a zatim će, kao da se tek tad sjetila: "Kada dođe, reci joj da mi donese čisto rublje i ulja. Potrebna mi je dobra kupka."

Julian je od svoje sluškinje Alice čula loše vijesti o Finnu.

"Sjećate se onog Velšanina koji vam je donio dijete koje je umrlo? Zatvoren je u dvorcu u tamnici." Vijest joj je servirala kroz prozor zajedno s vrućom zdjelom guste juhe od mesa i povrća.

Julian nije mogla sakriti zaprepaštenje. "Za što ga optužuju?"

"Za ubojstvo. Ubojstvo *svećenika!*" Alice se preкриži kao da bi zlo za koje optužuju iluminatora moglo uletjeti u prostoriju i zgrabiti je za vrat. "Rekla sam vam ja da u njemu ima nečeg prepredenog. Sav taj velški gnjev sputan iza tmurnih zelenih očiju. Nikad ne vjeruj Velšaninu, to ja oduvijek govorim."

Ubojstvo! Alice se sigurno varala. Prazna naklapanja koja je čula na tržnici. Mislima su joj se rojila pitanja, ali ona iz navike ukori sluškinju zbog predrasuda. "Sram te može biti, Alice, što tako brzaš sa zaključcima. Bog je stvorio Velšane od iste zemlje od koje je stvorio i naša saksonska tijela."

Alice je odmahivala glavom ne obazirući se na ukor pa požuri ispričati pojedinosti koje Julian uopće nije tražila. "Ma kriv je on. Unatoč njegovu ljepuškastu izgledu i finom ponašanju znala sam da sprema neko zlo čim sam ga vidjela. Znam što govorim. Smrskao je lubanju onom sirotom svećeniku, zdrobio je kao trulu repu." Ona zadrhti i ponovno se preкриži. "Mozak i krv su se rasuli posvuda."

Julian se uzrujala kada je vidjela kako nasilan prizor koji je Alice slikala u svojim mislima izobličuje njezino milo okruglo lice u ružnu masku. Blaga Alice, koja se s toliko pažnje brinula o njoj! Tko zna kakve sve strahote čuče pritajene u ljudskome srcu? Koliko je samo svima nedostajalo milosrđa.

"Alice! Dosta! Smiri se prije negoli se sasvim izbezumiš. Molit ćemo se za Finna. Uvjerena sam u njegovu nevinost. Radi se o pogrešci, s nekim su ga zamijenili ili su možda lažno svjedočili protiv njega. *Sve će biti u redu.*"

Više nije sa sluškinjom razgovarala o Finnovoj nedužnosti ili krivnji, ali ispostavilo se da se nije radilo o praznim naklapanjima. Julian se raspitala preko Toma. Kako je čula, dokazi su upućivali na Finnovu krivnju. Navodno su kod njega pronađeni biseri koje je gospodarica Blackinghama dala pokojnom svećeniku. Ali nikakvi dokazi nisu mogli promijeniti ono što je Julian znala. Muškarac koji je u naručju nosio ozlijeđeno dijete nježno poput majke, muškarac koji je na sebe preuzeo

krivnju za ubojstvo biskupove krmače kako bi spasio Toma, taj muškarac nije mogao biti hladnokrvni ubojica.

Te je večeri, kao svake druge, pustinjakinja kleknula pred svoj oltar i izmolila uobičajene molitve iz Časoslova. Dok je recitirala časove Djevice, pa časove Križa i Duha Svetoga kao u proteklih četrnaest dana, ona izmoli i zagovornu molitvu za Finna. Njezine su usne izgovarale riječi na latinskome: *Domine Ihesu Christe...* ali njezino je srce molilo na engleskome: *Gospodine Isuse Kriste, Sine živoga Boga, stavi svoju Muku, Križ i smrt između Tvojega suda i mene.* Ali dok su njezine usne izgovarale ritualnu zamjenicu u prvome licu, u mislima je zazivala Finnovo ime. Molila se cijelu večer, sve dok se nisu počele skupljati ponoćne sjene. Tijelo joj se ukočilo i počelo je boljeti - *Deus in adiutorium meum intende. Bože, u pomoć mu priteci* - umjesto mi govorila je *mu*.

Časoslov je ležao otvoren na oltaru na stranici sa slikom koja je bila njezino nadahnuće i utjeha. Vidjela ju je i zatvorenih očiju, svojeg

Spasitelja mučenika, Krista koji krvari. Isprva joj se pred zatvorenim očima ukazivao samo umjetnikov plosnati prikaz. Slika njezina Gospodina na finom pergamentu od teleće kože, bijelo-pepeljaste puti, tanko prošarane grimiznom bojom koja je prikazivala rane. Kutovi izmučenih očiju bili su opuštene, tijelo obješeno, glava klonula prema naprijed. Ali dok se koncentrirala na sliku, u mislima to tijelo počne pulsirati, isprva polako, zatim sve ritmičnije, pretvarajući se i mijenjajući na svjetlu koje je lučilo, sve dok nije postalo trodimenzionalno, naravne veličine. Glava se podignula. Krv je kapala u malim bisernim kapljicama. Kap, kap, kapala s njegova čela, a onda sve jače ispod krune od trnja koja se doimala toliko stvarnom da Julian pomisli kako bi je trnje ubolo kada bi se usudila dotaknuti je.

To je bio njezin Krist. Krist njezine vizije, vizije koju joj je dao njezin Majka Bog dok je ležala bolesna i umirala - Krist čija je krv tako slobodno tekla iz rana od raspeća, od mučenja, iz probodene slabine, iz krvavog čela, sve dok nije potekla kao vrelo, šikljala, pulsirala, ali ne umiruća krv, nego puna života, dovoljno života da nahrani sve gladne duše čovječanstva koje će On priviti na svoje grudi.

Recitirala je molitve po sjećanju, kao oduzeta pred slavom svojega Gospodina, očiju zatvorenih pred treperavim plamenom svijeće, u

zanosu, bestjelesna. Svijeće iscure do kraja i slavuj najavi hvalospjev zori. Bilo je to najčišće doba noći, bogato i duboko, kao krv, kao ljubav njezina Isusa. Ona i njezin Krist, njezin prijatelj, njezin Ljubavnik, njezin Bog Majka - zajedno u samoći dok je ostatak svijeta spavao. O divne li boli, uzvišene radosti. Njezin je um bio okupan spokojem - spokojem, toplinom i svjetlom, odvajao se od tijela, sve dok njezina duša nije bila slobodna da dodirne Njegovu.

Učinit ću da sve bude u redu.

I ona je znala da je to istina.

Trenutak prije nego što su zvona objavila Prvi čas Časoslova neki zvuk prodre kroz Julianin trans. Otvarala su se velika hrastova vrata njezine grobnice, škripeći šarkama. Ona se trgne, sada potpuno prisebna, svjesna mraka oko sebe, tvrdog poda pod svojim tijelom, tankog sloja vlage koji se stvarao između njezinih otvorenih dlanova i poda. Zar bi se kakav odmetnik usudio povrijediti svetost njezina pustinjačkog stana? Je li to anđeo poslan od Boga? Ili pak demon koji ju je došao mučiti? Ona ustane i okrene se od oltara prema vratima.

Vrata zaškripe i otvore se. Jutarnja svjetlost prodre u prostoriju i gotovo je zaslijepi. Ona zatvori oči koje su je zapekle, a onda samo malo otvori vjeđe. U njezinoj ćeliji nije bilo toliko svjetla još od dana kada je zatvorena između tih zidova.

Uspjela je na vratima razaznati biskupovu siluetu.

Bila je iscrpljena od noćne molitve pa se, kada se sagnula da poljubi biskupov prsten, soba počne okretati. Pala bi na njega da on nije ispružio ruku.

"Oprostite što teturam, vaša Eminencijo. Provela sam noć u molitvi. To me ponekad čini slabom na nogama."

"Ali čvrstom u vjeri, nije li tako, pustinjakinjo?"

Njegov ton pun optužbe, napetost u ophođenju, mrštenje, sve je upućivalo na to da je nezadovoljan, kao da ga je nečim uvrijedila. Zašto je odlučio slomiti pečat njezine samice? Povremeno ju je posjećivao, ali tada su komunicirali preko prozorčića za posjetitelje ili kroz Alicein prozor. Ovo nije bio uobičajen posjet. On nikad nije dolazio tako rano. Prethodio mu je sluga s naslonjačem, košarom s kolačima i zdjelicom

mlijeka za Jezabelu. Povremeno joj je donosio knjige iz knjižnice samostana Carrow. Danas je došao praznih ruku. Njegova ukočenost, način na koji je odsutno dodirivao bogato ukrašen križ koji mu je visio na grudima i gledao je mršteći se oči u oči na istoj razini s njom - ona je bila visoka žena - govorio joj je da nije došao s njom raspravljati o teologiji.

"Moja je duša posve osvježena, vaša Eminencijo. Samo je tijelo slabo." Ona ga je gledala ne krmajući pogledom i odgovarala istom mjerom na njegov prkosni pogled i ton. "Zar vi to preispitujete iskrenost moje pobožnosti?"

Prstima je prelazio preko teškog lanca na kojem je visio križ. "Ja ne preispitujem iskrenost samoga rituala, pustinjakinjo, ali nedavno sam saznao nešto što me je ponukalo da posumnjam u vašu odanost prema Crkvi."

On pođe do njezina pisaćeg stola i sjedne na visoki stolac. Ona zahvalno klone na rub ležaja. Uzrujala ju je biskupova nazočnost u njezinoj ćeliji, bila je to povreda njezina zavjeta. Upravo je on od svih ljudi to najbolje trebao znati. Jedino ljudsko biće s kojim je bila u tako bliskom dodiru otkako je zatvorena bilo je ono ozlijeđeno dijete.

S visokog se stolca on izdizao nad njom, bio je tako blizu da je hermelinski rub biskupske halje dodirivao njezinu jednostavnu lanenu opravu. Prstima ukrašenim prstenjem listao je papire koji su bili rasprostrti na njezinu stolu. Kao da je nešto tražio. On gurne papire u stranu čvrsto stisnutih usana.

Ona nije odgovorila na optužbu o nedostatku vjere, nije znala kako. Dokazivanje vjere bio je isprazan posao - jer kako netko može dokazati što mu leži na srcu?

"Zašto ne pišete jezikom svoje Crkve?"

Je li to bio uzrok njegova nezadovoljstva? Što ona nije pisala svoja Božanska otkrivenja na latinskome nego na engleskome? Ali to svakako nije mogao biti pravi razlog. "Je li jezik Rima jezik našeg Gospodina? Latinski, aramejski, engleski - kakve ima veze, dokle god se njime govori istina?"

"Da ste izabrali francuski, još bih i razumio, ali ovaj midlandski dijalekt... Taj je engleski jezik običnih kmetova."

"Zar obični kmetovi ne trebaju znati istinu?"

"Zar obični kmetovi nemaju svećenike koji ih u tu istinu upućuju?"

"Mnogi obrtnici umiju čitati. Zar njihova vjera ne bi očvrstnula kada bi sami mogli čitati o Njegovoj ljubavi, kada bi mogli čitati Sveto pismo?"

On skupi kapke. "Vidim da utjecaj zla doseže čak i u pustinjačku ćeliju. Vrag sigurno uživa što sveta žena zastupa njegova stajališta."

Srdžba je bila osjećaj koji je ona gotovo zaboravila, sve do tog trenutka. "Pa ne mislite valjda..."

On podigne ruku kako bi zaustavio njezin prosvjed. "Znajte jedno, pustinjakinjo, tako prosti prijevod oskvrnjuje Sveto pismo. Štoviše, laici nemaju ni dovoljno pameti, a ni mudrosti da interpretiraju taj tekst. Samo bi se time koristili da se prepiru s učenijima i boljima od sebe na štetu svojih duša."

Je li to bilo predbacivanje, upozorenje ili puko opažanje? U svakom slučaju ta je tvrdnja bila netočna. Mnogi pripadnici klera od kojega su mase dobivale pouku uopće nisu bili učeni, jedva su umjeli čitati i pisati, možda samo koju frazu iz Vulgate koju su znali napamet. Ali ona zaključila da je to najbolje ne spominjati, umjesto toga reče: "Engleskim se naveliko služe u Londonu. To nije samo jezik običnoga puka, to je jezik dvora."

"Dvora, kažete. Znam jednu osobu na dvoru, Johna od Gaunta, kraljeva regenta, koji bi se složio s vama. Ali vojvoda nije prijatelj Svete crkve. On podupire Johna Wycliffea, koji šalje svoje svećenike lolarde diljem zemlje s pamfletima na *engleskome* da mumljaju propovijedi i drže vatrene govore lažno optužujući biskupe i svećenike za korupciju i otpadništvo." Riječi je naglašavao udarajući šakom o radni stol. "Bune mase lažnom doktrinom, lažnim idejama o jednakosti." Malo iznad lijevog oka počela mu se trzati obrva. "I on piše na engleskome. Nadam se da niste potpali pod njegov utjecaj, pustinjakinjo. On propovijeda herezu, a heretike nećemo trpjeti!"

Finn je govorio o Wycliffeu. Jesu li ga zato zatvorili pod lažnom optužbom?

Biskup iz rukava izvadi hrpu papira, nagne se naprijed i zamaše njima pod njezinim nosom. "Prepoznajete li ovo?"

Ona uzme papire i preleti pogledom preko njih. "To su moji zapisi, moja Božanska otkrivenja. Ali kako su se našli kod...?"

"Uhitali smo jednog čovjeka pod sumnjom da je ubio svećenika. Ovo, kao i profana kopija Ivanova evanđelja, Wycliffeov engleski prijevod,

pronađeni su kod njega. Pitam se, pustinjakinjo, kako možete objasniti činjenicu da je na ovim papirima vaše ime?"

"Papiri jesu moji", odgovori ona jednostavno. "Ja sam mu ih dala."

"Znači vaši su i priznajete da ste mu ih dali?"

"Da. Zanimali su ga." Nije rekla da je upravo iluminator predložio da bi ih trebala objaviti na jeziku na kojem su napisani baš zato što je to bio jezik za široke mase.

"Čini se da tog Finna zanimaju mnoga buntovna djela."

Je li to ona dobro čula?

"Vaša Eminencijo, zar želite reći da su moja Otkrivenja buntovna?"

On zgrabi papire iz njezinih ruku. "Pa teško bi ih mogao nazvati općeprihvaćenom teologijom." On pljesne papirima o stol. "Kakve su to teze o Majci Bogu? Što je to, pustinjakinjo? Vrsta poganskoga kulta neke božice?"

"Ne, ne, vaša Eminencijo. Ako smijem biti tako drska i objasniti... krivo ste me shvatili... Kada biste pročitali ostatak."

"A druga osoba Trojstva je naša nježna Majka... Jer od naše Majke Krista crpimo snagu i rastemo - Isus Krist nije žena!"

On ustane i prevrne stolac.

"On, vaša Eminencijo", reče ona tiše u nastojanju da umiri njegovu retoriku. "Ako pročitate dalje, vidjet ćete da sam napisala '*On je naša Majka milosrdnosti.*' Majčinstvo, nježno, puno ljubavi i milosrđa, majčinstvo je poput ljubavi našega Gospodina Isusa, to je sve što sam htjela reći. Veličina te ljubavi, veličina Isusova bezgraničnog milosrđa najviše podsjeća na majčinsku ljubav prema djetetu. To je sve što sam napisala."

On slobodnom rukom silovito udari po stolu. Iz tintarnice pljusne nekoliko kapi dragocjene tekućine po čistome pergamentu.

"E pa nije dobro rečeno, a osim toga je na engleskome."

Ona brzo osuši tintu bugaćicom. "Žao mi je što vam se taj moj jednostavni jezik ne sviđa, ali ja ne pišem za svećenike i biskupe koji, pretpostavljam, već znaju kolika je dubina i širina Njegove ljubavi. Samo pokušavam objasniti Božju ljubav, Njegovu bezgraničnu milost onako kako se otkrila meni, kako bi neuki mogli razumjeti. Kakve veze ima kojim se jezikom služim, ako govorim istinu?"

"To stavlja vašu odanost pod sumnju. Radi se o tome kome se priklanjate. O savezima koje sklapate i dojmu koji ostavljate."

Ako je to sve o čemu razmišljate, biskupe, onda se moje srce brine za vašu dušu. Ona stisne usne kako bi spriječila da te riječi budu izgovorene.

Dok su razgovarali, on je savio papire u smotak. Dugo je stajao i tapkao njime o koljeno, očito procjenjujući njezine komentare. Barem se doimao mirnijim nakon provale gnjeva.

"Što znate o iluminatoru Finnu?"

"Znam da je dobar čovjek", reče ona pomalo zatečena iznenadnom promjenom teme.

"Vi to mene optužujete da sam krivo zatočio nevina čovjeka?"

"Ni za što vas ja ne optužujem, vaša Eminencijo. To ste vi rekli, ne ja."

On pogleda naokolo. "Gdje je vaša mačka?"

"Moja mačka?" Je li ga uspjela uvjeriti? Je li zato promijenio temu? Ona mu se pokuša osmjehnuti, jer nije željela da vidi da se osjeća povrijeđenom što on stoji u njezinu pustinjačkom stanu. Ali on je bio njezin biskup. Možda je imao pravo. "Jezabele nema već nekih tjedan dana. To nije prvi put. Vratit će se kad za to bude spremna."

"Nedostaje mi što je ne vidim na vašem krilu." Blagi osmijeh. Možda je oluja prošla. "Poslat ću slugu sa skutom kako biste je domamili natrag. I s nečim za vas", reče on.

"Ljubazni ste, vaša Eminencijo." Ona odahne s olakšanjem kada je spustio smotane papire na njezin stol. Hvala Svetoj Djevici što se posjet bližio kraju.

"U međuvremenu, želite li ostati u dobrim odnosima sa Svetom crkvom, napisat ćete apologiju, ispriku za odstupanje od pravovjerja. Objasnit ćete vaše poimanje božanstva i Svetoga Trojstva. Isprika će morati izražavati vašu odanost doktrini Svete crkve te biti priložena uz svako vaše objavljeno djelo na engleskome. Budući da vam je latinski manjkav, možete mi napisati ispriku na normanskom francuskom."

Kao da čita popis namirnica, tako mu je ravnodušan bio ton. Je li ga dobro čula? Je li njezino pravo na pustinjački život bilo ugroženo?

"Sve dok taj dokument ne dođe u moje ruke, bit će vam zabranjeno primati svete sakramente."

Čak i pravo na euharistiju!

"Upozoravam vas, budite oprezni s kime se družite i što govorite. Vrlo je ozbiljna stvar biti optužen za herezu. Može donijeti vječno prokletstvo vašoj duši i smrt vašem tjelesnom biću."

On pođe do vrata. Ona je ustala kada je on krenuo kako ne bi sjedila u njegovoj nazočnosti pa joj se zavrtjelo u glavi. Padne na koljena djelomice iz poštovanja, djelomice jer ju je uhvatila nesvjestica.

"Sutra će netko doći po vašu ispriku, a poslat ću vam i tekstove o Svetome Trojstvu, one koje je odobrila Crkva, pa vas upozoravam da ih pročitate kako bi se vaša duša vratila na pravi put."

On joj pruži prsten kako bi ga poljubila. Drhteći, ona ga prinese usnama.

"Neću vas više posjećivati", reče on.

Ona je ostala klečati, ne iz poštovanja, nego zato što ga nije imala snage pogledati u oči. Začuje kako vrata grebu po podu, resko i konačno zatvaranje zasuna, kao i onaj prvi put, i ona ponovno ostane sama u zagušljivoj tami svoje ćelije.

Otac Andrew pripremao se za slavlje Svijećnice u Svetome Julianu. Bila je to svetkovina Djevičina blagoslova. Svjećar je prijepodne donio svijeće na blagoslov, gundajući dok je predavao svoju robu. U predvorju je bilo tako hladno da mu se vidio dah dok je govorio.

"Kada bi sve moje mušterije bile tako škrte kao vi, oče, moja bi djeca bila gladna."

Naravno, imao je pravo. Cijenu je određivala Crkva, a ne trgovac, i otac Andrew je znao da je jedva dovoljna da pokrije troškove pčelinjega voska.

"Svijeće će se zapaliti za misu u čast Svete Djevice. Vaša će žrtva biti nagrađena, a vaša će duša od toga imati koristi."

Bio je to rutinski odgovor. On je vrlo dobro znao da ne znači gotovo ništa čovjeku koji je želio poštenu plaću za svoju pošteno proizvedenu robu. Kao mlad svećenik, otac Andrew je pokušao prenijeti svima osjećaj časti što mu je dopušteno da služi svojemu Bogu, nadajući se da će to poslužiti kao nadahnuće drugima. Ali nije. Sada je samo pružao službene crkvene usluge ne razmišljajući o riječima koje izgovara. Isto je bilo i s misom.

Svjećar je promrmljao nešto u smislu da je Crkva dovoljno bogata da može siromahu platiti primjerenu plaću. Otac Andrew se samo nasmiješio i kimnuo dok je zatvarao teška hrastova vrata, ostavljajući na hladnoći iza njih prigovore. Čini se da više nitko nije shvaćao kako je teško uzdržavati Gospodinovu kuću. Neka samo kuga pokuca na vrata majstora svjećara, vratit će se on moleći da besplatno uzmu svijeće za Svetu Djevicu, pomisli kapelan dok je spremao svijeće u ormarić iza oltara.

On otvori lijevu stranu dvostrukih vrata i počne uredno slagati svijeće jednu po jednu, odlažući pola tuceta ili više lijevo od prošlogodišnjih koje će upotrijebiti prve - te su već bile posvećene. Dok je već tu, izvadit će i čistu stolu za misu. On otvori desnu stranu ormarića. Vrata se objese na šarki, željezni se klin olabavio. Sad će morati pronaći stolara. To nije bio jednostavan zadatak jer su gotovo svi obnavljali toranj katedrale, a rad onih koji nisu, nije bio vrijedan spomena. Ali čak su ga i oni odbijali, tražeći bolje plaćen posao. Prljava stvar ta zarada, samo je zagađivala dušu.

I ministranti su bili neuredni. Na mjestu gdje su uredno trebala biti složena crkvena ruha bila je hrpa izgužvane robe. On izvadi oltarni stolnjak i primijeti da je umrljan. Najvjerojatnije od plijesni, vječiti problem u mračnoj unutrašnjosti kapele. Ali čak i na slabom zimskom svjetlu on opazi da to nije plijesan. Bilo je tamnije, skrtnuto, nalik na krvavu mrlju. Bilo mu se ubrza. Krvava mrlja? On rastvori tkaninu i okrene je prema svjetlu koje je dolazilo s prozora. Skupi kapke. Mrlje su bile nalik na kapljice, razbacane, ali nije bilo sumnje, stvarale su oblik križa. *Domine Ihesu Christe*. Sveto raspelo! Bila je to krv Spasitelja. Čudo. Dogodilo se čudo, ovdje, u crkvi Svetoga Juliana u kojoj je on bio kapelan. Crkva Svetoga Juliana imala je pustinjakinju, a sada i čudo. Bog se smiješio toj crkvi. Bog se smiješio njemu.

On pogleda veliko raspelo iznad sebe, kao da se nadao da će krv poteći iz nogu od bjelokosti, ali nije bilo nikakvih znakova života, nisu tekle suze iz naslikanih očiju, nije bilo kapljica krvi. Ne smeta. Spasitelj im je darovao čudo. Na stolnjaku za oltar bila je Kristova krv. On, otac Andrew, kapelan crkve Svetoga Juliana, odnijet će ga biskupu, ovaj će čudo proglasiti autentičnim i naručiti relikvijar. S velikom će ceremonijom - u kojoj je on sebe već vidio u važnoj ulozi - postaviti svetu relikviju na oltar. Dolazit će im hodočasnici iz udaljenih mjesta kao

što su Thetford, Canterbury, možda čak i iz Londona da je vide. Sveti Julian će se proslaviti svojim čudima.

Srce mu je tako jako tuklo da ga je gotovo mogao čuti. Ne. To nije bilo njegovo srce - jer je šušalo osim što je tuklo. Zvuk je dolazio iz stražnjeg dijela ormarića. Ponekad su imali problema sa štakorima, ali ne u posljednje vrijeme. Zato je podnosio pustinjakinjinu mačku. On pažljivo složi umrljano platno, prisloni ga usnama i nježno spusti na oltar. Zatim gurne ruku u ormarić kako bi dohvatio preostala ruha i uvjerio se da nisu umrljana mišjim izmetom. Ruka mu pronađe nešto meko što se izvijalo, a jezik hrapav poput kamena plovučca lizne mu prste. On naglo povuče ruku iz ormarića i dohvati biskupski štap. Gurne kuku u stražnji dio ormarića i povuče.

Par mačića, očiju jedva otvorenih, ležalo je i prelo u kuki štapa.

Razočaranje ima gorak okus žuči koji ispuni usta oca Andrewa poput kinina. Evo njegova čuda. Mačka koju je pustinjakinja držala bila je odgovorna za ovo. Đavolova rođakinja obeščastila je njegov oltar i usudila se ostaviti svoj bezbožni okot ispod lika Spasitelja.

Mačkice su u međuvremenu na klimavim nogama počele otkrivati svoju novu okolinu spitičući se preko pastirskoga štapa. On će morati ponovno posvetiti štap i očistiti cijeli oltar. Sada su već bila tri stvorenja pa će sljedeći okot biti još veći. Jezabela - kako joj je odgovaralo to ime. Babilonska kurva, lutala je okolo zadovoljavajući svoju pokvarenu ćud napustivši mladunčad.

U naletu odlučnosti on pođe u sakristiju i prekopa ormar. Mrmljajući kletve nedolične za čovjeka njegova poziva ubrzo se vratio s užetom, vrećom za žitarice i ovećim kamenom. U nekoliko je sekundi podignuo mačkice, ubacio ih u vreću zajedno s kamenom i zavezao je pri vrhu. Vreća se svijala i svako malo bi se pojavila i nestala kvrga puna očaja. Toliko cviljenja i mijaukanja iz tako malih životinja. U jednom je trenutku - ali samo nakratko - osjetio grizodušje, ali mu je pogled pao na umrljani oltarni stolnjak, njegovo lažno čudo.

On prebaci vreću preko ramena i krene prema vratima kada iza sebe začuje siktanje. Okrenuo se upravo u trenutku kada je majka mačka skočila prema njegovu licu ispruženih pandži koje su ciljale ravno u njegove oči. Zgrabio ju je za vrat, ali ne prije negoli je ona uspjela do krvi

zaderati njegov obraz. Ožiljak će nositi cijeli život. Zavrnuo joj je vratom kao da je kokoš, otvorio vreću i ubacio mrtvu životinju k mačićima.

Bacio ih je s Biskupova mosta u rijeku Wensum.

"Oče Andrew, jeste li vidjeli moju mačku?" upita pustinjakinja nakon ispovijedi. "Nema je već gotovo tri tjedna. Nikad nije odlazila tako dugo."

Julian ga je gledala kako prstima prelazi preko zavoja na obrazu. "Nisam je vidio već odavno", reče on.

U njegovu je glasu bilo neke otresitosti, gotovo ljutnje kada joj se obraćao, prazan izraz u očima, još od biskupova posjeta. Je li mu biskup govorio nešto o njoj? Možda mu je dao upute da joj uskrati pričest? Pitala se to svakoga dana kada joj je svećenik nudio Tijelo i Krv na isti, odsutan način. Možda je to samo umislila. Možda se biskup smilovao ili je jednostavno zaboravio dati upute svećeniku što joj treba uskratiti. Svaki put kada je na jezik primala hostiju činila je to s velikim olakšanjem.

"Oče, kada biste došli na Alicein prozorčić, mogla bih vam previti tu ranu. Prošla su tri dana otkako smo to posljednji put učinili."

Nekoliko minuta poslije on uđe u Aliceinu sobu i sjedne preko puta Julian s druge strane prozorčića. Ramena su mu bila obješena prema naprijed. Činilo se kao da je ne želi gledati. Što je bilo tako zanimljivo na njezinu podu? Ili je možda nije mogao pogledati jer je znao da će je optužiti za herezu ili istjerati iz pustinjačkog stana? Ona uzme nožice kako bi razrezala zavoj.

"Lijepo zarasta", reče i nagne se kroz prozor da bolje pogleda ranu. "Zavoj više nije potreban."

"Još uvijek boli."

"Prošli mi je tjedan biskup poslao neke knjige iz knjižnice samostana Carrow." Trudila se da joj ton bude bezbrižan, razgovorljiv, dok je prstom mazala melem preko ožiljka. "Je li i vama poslao koju?" upita, iako je znala da otac Andrew baš i ne proučava teologiju. Nikad nisu razgovarali o duhovnim pitanjima. Zapravo nisu razgovarali ni o čemu. On je bio njezin ispovjednik i to je bilo sve. Svakoga bi se dana pojavio na prozorčiću kapele kroz koji je služio misu. Njihov se odnos vrtio oko tog rituala.

"Biskup mi se ne obraća baš često", reče on.

"Mene je posjetio prošli utorak. Mislila sam da ste ga tada vidjeli."

"Prošloga su me utorka pozvali u zatvor u dvorcu da služim misu zadušnicu za obješenog zatvorenika."

Njezina se ruka ukoči na njegovu ozlijeđenom obrazu. Bi li ga upitala za ime tog zatvorenika?

"Posljednja pomast za osuđenika? Je li to uobičajeno?"

"Kada zločinac traži da se ispovijedi, Crkva se trudi izaći ususret."

"Je li taj čovjek... je li on... Kakav je zločin skrivio?"

"Krao je kraljeve jelene."

Znači nije Finn, nego neki jadni seljak, nečiji otac, muž ili sin je umro jer se usudio staviti malo mesa na svoj stol. Ona nastavi mazati ranu.

"Molit ću se za dušu tog jadnika", reče ona dok je zatvarala posudu s melemom. "Uzmite ovo sa sobom. Svaki dan mažite ranu. Bojim se da će vam ostati mali, tanki ožiljak kao podsjetnik da budete oprezniji kada obrezujete grmove s trnjem."

"Grmove s trnjem? Ah, da. Bit ću oprezniji."

"Imali ste sreću što vas grana nije ošinula po oku."

"Da, imao sam sreću", reče on i doda kao da se sjetio: "Imam jedan oltarni stolnjak koji treba popraviti. Vez se razderao... nepažljivi ministranti. Ostavit ću vam ga na prozoru kapele da ga zakrpate. Kada pročitate knjige koje vam je poslao biskup, naravno."

"Smjesta ću to učiniti."

On ustane i krene, a onda zastane oklijevajući. Hoće li reći nešto o biskupu? Je li smišljao kako da joj se obrati u vezi s pravovjerjem?

"Pustinjakinjo..."

"Da?"

"U vezi s vašom mačkom." "Mojom mačkom Jezabelom. Da?"

"Najvjerojatnije se neće vratiti nakon toliko vremena." Stanka. Činilo se kao da gleda iza nje, kroz prozor za pričest u sjenovitu unutrašnjost kapele. "Nabavit ću vam drugu mačku."

Sljedećega se dana na njezinu prozoru prema vrtu pojavio stari mačak. Bio je debeo, polagan i lijen, umirovljeni lovac na miševе iz kuhinja samostana Carrow. Većinu je vremena provodio drijemajući na prozoru, ignorirajući miševе koji su jurcali po kapeli.

ÖEVECTNACST

*Jedanaest svetih ljudi preobratilo je cijeli svijet na istinsku vjeru;
Stoga mislim da ne bi trebalo biti teško bilo koga preobratiti
budući da imamo toliko vjeroučitelja, svećenika i propovjednika,
a iznadnjih i samoga papu*

**WILLIAM LANGLAND,
PIERS PLOWMAN (14. STOLJEĆE)**

Polu-Tom je u posljednja dva tjedna dvaput pokušao doći do Finna. Svakog je četvrtka prelazio naporan put do sajma, ne zato što je imao nešto posebno za prodati - zimi su rijetki bili i kupci i prodavači - nego se uporno nadao da će uspjeti vidjeti svojega prijatelja. Svakog su ga četvrtka odbili. Jedanput osorni stražar koji ga je maltretirao u Prosjakovoj kćeri, ono kada mu je Finn priskočio u pomoć, a jedanput nestrljiv šerifov zamjenik koji je rekao da ne zna ništa o tom zatvoreniku. Nijedan od njih nije se želio baktati s patuljkom iz močvare.

Ovaj je put odlučio ne odustati, a imao je i plan. U srijedu je prevalio dalek put do Blackinghama, ali ne samo kako bi jeo gustu juhu od mesa i povrća stare kuharice - u posljednje vrijeme nije bila ljubazna prema njemu - ili bacio pogled na zgodnu kuhinjsku pomoćnicu koja ga je prestrašila svojim pjevanjem u deblu s medom. Tom nije mogao dodati centimetre svojoj figuri, ali je mogao učiniti svoj položaj višim tako što će nositi livreju plemićkog lakaja. Livreja vojvodske kuće učinila bi ga divom, ali budući da nije znao nijednog vojvodu, morat će se zadovoljiti livrejom viteške kuće.

"Niskog lakeja", rekao je Magdi dok su se u tajnosti dogovarali da ukradu odoru iz praonice Blackinghama.

Ona se vratila sa svojim trofejem. Bili su sami u prostranoj, ugodnoj kuhinji gdje je gorjela velika vatra i mirisala juha koja se kuhala na ognjištu. Magda se nasmijala kada je navukao plavu tuniku preko glave, ali njemu to nije smetalo. Mahao je rukama kao dvorska luda kako bi je još više nasmijao dok je višak tkanine lepršao oko njega. Njezin je smijeh bio opojan kao medovina i jednako tako dragocjen, jer ga je rijetko darivala bilo kome.

"Nećeš ulijevati poštovanje ako ćeš izgledati kao strašilo", reče ona dok su joj od smijeha tekle suze. "Možda te bace u tamnicu k gospodaru Finnu."

Nikad je nije čuo da toliko govori. Skakao je na jednoj nozi, spotičući se preko predugih nogavica, nadajući se da će čuti još više. Ali ona se usredotoči i stisne usne, dohvati kuhinjski nož i naredi mu da se popne na stolac.

Ona odreže suvišak tkanine, prvo s rukava, zatim s nogavica. Mirno stoj kako ne bi bilo krvi po livreji lady Kathryn."

On je stajao nepomično kao da gleda jelene kako pasu u šumi, bojeći se disati kako je ne bi prestrašio i razbio čaroliju njezine blizine. Želio joj je dotaknuti kosu, ali nije se usudio. Začuje zvuk teških hrastovih vrata kako škripe na šarkama - Agnes se vraćala. Sigurno neće s odobravanjem gledati na znakove nježnosti polu-čovjeka prema djevojci koja joj je postala gotovo kao kći.

"Kakvim se to glupostima vas dvoje bavite?" upita Agnes dok je spuštala košaru s repom.

Magda zastane s paranjem. "Zima je. Trebali ste mene poslati u podrum po repu."

"Zašto se on uparadio? Već su odavno prošle novogodišnje svečanosti i doba karnevala." Ona podigne dronjke s poda i bolje ih pogleda. "Tako mi svega, to je blakingamska livreja koju uništavaš, djevojko! Što ti pada na pamet? Ta fina plava tkanina nije jeftina. Lady Kathryn će nam oguliti kožu zbog ovoga - iako znam čija koža ne vrijedi puno." Agnes ljutito pogleda patuljka.

Polu-Tom joj objasni svoj plan.

Podbočivši se rukama o bokove, nabranih je obrva dugo razmišljala. Polu-Tom joj se naceri. Unatoč zlovolji koju je pokazivala prema njemu -

a tko joj je i mogao zamjeriti, jer čuvala je svoje blago - nije sumnjao u dobrotu njezina srca. "To je jedini način."

"Idem po iglu da opšijem rubove", reče kuharica. "Sačuvaj ostatke, Magda. Ta je tkanina previše fina da bismo je bacali."

Sljedećeg se dana Polu-Tom pojavio pred zapovjednikom zamka u glavnoj kuli.

"Imam poruku od gospodarice Blackinghama za zatvorenika Finna."

Zapovjednik ga odmjeri od glave do pete ne ustajući sa stolca. Polu-Tom mahne smotanim pergamentom pred časnikovim nosom, iako to uopće nije bilo pismo, samo stari popis namirnica za blakingamsku kuhinju. Magda mu je pomogla da zalijepi pečat kako bi izgledalo da nije ni lomljen. Zapovjednik posegne za pergamentom. Polu-Tom ga sakrije iza leđa.

"Lady Kathryn je rekla da pečat smije slomiti samo Finn. Radi se o osobnim stvarima između tog čovjeka i njegove kćeri. Lady Kathryn traži da mi se dopusti da posjetim zatvorenika kako bi se njegova kći uvjerila da ga ne maltretiraju."

Činilo se da zapovjednik razmišlja o tome, ali nije se pomaknuo.

"Lady Kathryn je u prijateljskim odnosima sa sir Guyem de Fontaigneom", reče Polu-Tom.

"Je li šerif dopustio taj posjet?"

"Bude li ga pitala, morat će mu reći da ste odbili njezinu molbu, zar ne?" On teško i napadno uzdahne. "To možda naljuti šerifa."

Zapovjednik se dobrodušno naceri. "Pregovaraš poput normalna čovjeka." On ustane. "Pođi za mnom."

Polu-Tom je po zavojitim stubištima slijedio zapovjednika na drugi kat. Velikim ključevima na pojasu zapovjednik otvori vrata sa željeznom rešetkom i reče mu da čeka u hodniku. "On je posebni biskupov miljenik. Ako igraju šah, njegova Eminencija ne želi da ih se ometa."

"Biskup?"

"Da. On ga posjećuje barem jedanput u tjednu. Vode živahne rasprave o teologiji."

Polu-Tom nije shvaćao značenje riječi teologija. Zašto bi biskup posjećivao zatvorenika osim ako ga ne ispituje? Osjećaj straha se

spusti na Polu-Tomova ramena poput redovnikove kapuljače. Čuo je priče, stravične priče o raspinjanjima, koloturnicima, kavezima sa šiljcima i žigosanju. Zacijelo je poludio što se upetljao u sve ovo, ali bio je dužan tom čovjeku. Barem su ga držali iznad zemlje, daleko iznad zemlje, sudeći po broju stuba kojima su se popeli.

Zapovjednik se ubrzo vratio i kimnuo Polu-Tomu da uđe u prostoriju na kraju hodnika. Ondje nije bilo željeznih rešetaka, a drvena su vrata bila otvorena prema van. "Samo lupi po rešetki kada budeš želio izaći. U dnu stubišta je stražar."

Polu-Tom gotovo usklikne od olakšanja kada je pogledao preko praga. Prostorija je bila čista, topla, imala je krevet, radni stol i bila ispunjena poslijepodnevnim svjetlom koje se s visokog prozora razlijevalo po radnome stolu. Tom odmah prepozna Finna. Mršavijeg i pogrbljenijeg negoli ga se sjećao, ali bio je to Finn. Sjedio je za stolom s kistom u ruci kao da uopće nije zatočen.

Polu-Tom se nakašlje. Iluminator podigne pogled i široko se nasmiješi.

"Polu-Tome, stari prijatelju, uđi." Finn ukočeno ustane. "Kakav ugodan prizor za ove stare oči! Imaš li vijesti iz Blackinghama? Uđi. Evo, sjedni na moj stolac, ja ću stajati." On odvuče stolac do malene vatre na ugljen, mršteći se dok je to radio. "Lady Kathryn te poslala, vidim po livreji."

Polu-Tom se počne vrpolti, a onda se smeteno nasmije. "Odora služi samo kako bih ih zavarao. Već sam vas prije pokušao posjetiti, ali mi nisu dali, zato sam *posudio* livreju. S malom pomoći sa strane."

"Oh, a ja sam mislio..."

U očima mu bljesne izmožden, sumoran pogled, na licu razočaranje.

"Ali vratit ću se u Blackingham. Tražili su me da ih izvijestim što je s vama."

Finn se slabašno osmjehne, kao da želi reći da zna kako Polu-Tom nastoji biti ljubazan. "Moja kći? Je li dobro?"

"Nisam čuo da nije, ali uvjeren sam da joj nedostaje otac." On oprezno sjedne na pod pazeći na livreju. "Vi sjednite na stolac. A gdje sjedi biskup kada vam dolazi u posjet?"

"Biskup dolazi sa svojim naslonjačem."

"Boli li vas nešto, gospodaru Finne? Vidim da se naslanjate na bok." Polu-Tom se sjeti sprava za mučenje koje je maloprije stvorila njegova mašta.

"To je bio Sykesov oprostajni dar. Sjećaš li se one hulje iz Prosjakove kćeri?"

"Vaš sam dužnik zbog toga."

"Dužan si mi onoliko koliko je jedan prijatelj dužan drugome. Ali smislio sam kako mi možeš pomoći." "Da pobjegnete? Ja sam za."

"Ne, stari prijatelju, ne da pobjegnem. To nije moguće. Ali prvo mi dopusti da ti ponudim okrepu. Sluga mi je donio dovoljno hrane za dvojicu. Da vidimo što tu ima." On makne ubrus s košare pokraj ognjišta. Slastan miris guste goveđe juhe s povrćem ispuni prostoriju.

"Imate slugu?"

Finnov je tihi smijeh bio ispunjen gorčinom. "Moj se položaj umnogome popravio u posljednja dva tjedna. Čini se da sam postao cijenjeni rob."

Polu-Tom pogleda stol, posude s bojama i kistove, visoku drvenu ploču naslonjenu u kutu na koju je već bila nanesena modra podloga. "To slikate za biskupa?"

"Henry Dispenser želi retabl s pet slika za katedralu. Ta oltarska kompozicija je nit na kojoj drži moj život. Namjeravam je dotjerivati dok ne bude fina kao zlatna nit mrežice za žensku kosu."

Polu-Tom odmahne glavom i odbije tanjur s hranom koju mu je ponudio iluminator. Tko zna, možda je to jedini topli obrok koji će Finn dobiti u tjedan dana.

"Hajde, jedi. Ja mogu dobiti što god poželim. Biskup dobro hrani svoje kućne ljubimce." "Jeste li sigurni?"

"Jesam. Često bacam ostatke hrane kroz prozor ribama u rijeci. Mislim da su razočarane. Vjerujem da očekuju nešto toplo i živo."

"Rijeka je tamo duboka. Ako umije plivati, čovjek može preživjeti skok", predloži Polu-Tom.

"Moram misliti na kćer", reče Finn. "Ne smijem je izložiti opasnosti. Tu ti stupaš na scenu."

"Samo kažite."

"Budi posrednik između mene i moje kćeri. Uvjeri je da joj je otac živ. Imam pismo za nju." Preko lica mu prijede sjena. "I još jedno za lady

Kathryn. Već sam ih napisao jer sam se nadao da će se pojaviti kurir kojemu ću moći vjerovati."

On prekopa škrinju u kojoj su bile boje i kistovi pa izvadi dva čvrsto smotana pergamenta. Polu-Tom ih uzme i dok ih je spremao u elegantnu tuniku s pojasom, bio je zahvalan što je pronašao maleni prorez u tkanini upravo za takve svrhe.

"Pisma će biti isporučena još danas."

Finn samo na trenutak zatvori oči. Mišići na licu mu se opuste. "Ima još nešto", reče.

"Samo kažite."

"Wycliffeovi tekstovi. Uvjeren sam u važnost engleskoga prijevoda. Biskup i njegov soj nemaju pravo Boga držati samo za sebe. Vidi možeš li mi nabaviti primjerak Wycliffeova Evandelja po Ivanu i donijeti mi ga..."

Polu-Tom se naceri, gurne ruku u plavu tuniku i preda Finnu paket. Na njemu je bio oksfordski pečat. "Gospodar Wycliffe mi ga je dao kada sam mu odnio vaš posljednji paket", reče on.

"Odlično. Sada si mogu ispuniti dan nečim puno vrednijim od biskupova hira. Ali ne smijem dopustiti da pronađu ovaj prijevod. Moju ćeliju mogu pretražiti u bilo kojem trenutku. Zato ako, pod izlikom da nosiš poruku iz Blackinghama, preuzmeš iluminirani tekst, nećeš u Oxford morati ići više od jedanput. Napraviti ću i obične kopije koje možeš dati bilo kojem svećeniku lolardu kako bi ih mogli diseminirati."

"Dis...?"

"Širiti dalje. Svećenici će ih dijeliti kako bi narod mogao sam čitati Sveto pismo."

"Što ako vas biskup nenajavljeno posjeti i otkrije što radite?" pred Polu-Tomovim se očima ponovno pojave raspinjala i koloturi.

"Prije njega uvijek dolaze sluge. Ali moram te upozoriti, prijatelju. Taj je posao opasan za sve koji su s njime povezani. Biskup žarko želi optužiti Wycliffea i sve njegove sljedbenike za herezu. Wycliffe ima zaštitu vojvode, ali ti je nemaš."

"Zato imam dovoljno pameti da se klonim biskupa", uvjeri ga Polu-Tom.

"Znam da je tako. Uspio si postići da te puste ovamo, zar ne?"

"Da, i ponovno ću doći. Obećavam." On ustane i prijede rukama po tunicu opipavajući pisma u podstavi.

I Finn ustane i pruži mu ruku.

"Čekat ću te, stari prijatelju."

Kos sleti na prozor, ključne mrvicu pa ponovno poleti. Polu-Tom primijeti kako Finn gleda pticu i osjeti njegovu čežnju za slobodom kao da je vlastita.

Kola sa zabavljačima su već bila dosta odmaknula od Norwicha na putu u dvorac Acre kad Colin opazi akrobata kako trči za njima. "Uspori, kočijašu", netko vikne, a snagator pruži ruku i povuče prijatelja na kola. Dok se spuštao na hrpu pokrivača, on pljesne Colina po koljenu i reče mu da je predao pismo.

Colin je već mjesec dana pokušavao majci poslati poruku, ali zabavljači su pronašli dobru publiku pa se nisu žurili. Raspored su prilagođavali svojim potrebama.

"Lijepa kuća, momče, i darežljiva, ali činila se pomalo napuštenom. Morao sam poći u kuhinju kako bih nekoga pronašao. Stara mi je kuharica dala ovo."

On razmota voštano platno i Colin prepozna miris Agnesina kvasnog kruha. Grlo mu se stisne od čežnje za domom. Trebao je sam odnijeti poruku, ili još bolje, trebao se vratiti kući i reći majci da se predomislio. Ali Johnov ga je duh neprekidno tapkao po ramenu. On zatvori oči i ugleda pastirove crne, prazne očne duplje, prizor koji ga nije mučio sve otkako se pridružio trupi izvođača.

"Je li još netko bio u kuhinji?"

"Samo patuljak na odlasku i zgodna mala plavokosa sluškinja koja je upravo ušla. I ona je bila druželjubiva."

Glynis. Colin osjeti kako mu lice gori u tami natkrivenih kola. Po veselom, požudnom načinu na koji je izrečeno znao je što znači 'druželjubiva'. Colin se jako uštupne kako bi otjerao đavolje iskušenje, poznato, ali neželjeno uzbuđenje.

"Jesi li ostavio moje pismo?"

Kola su se njihala i poskakivala na izlokanoj cesti. Netko pokraj njega prolje pivo i vikne, opsuje kočijaša da bude pažljiviji.

"Da, momče, ostavio sam tvoje pismo. Tvoja jadna majka vjerojatno u ovome trenutku rida jer joj je sinak pobjegao s trupom zabavljača. Ali ne brini se. Dobro ćemo se brinuti o tebi, a čim dođe proljeće, isporučit ćemo te redovnicima zdravog i čitavog."

"I puno pametnijeg", reče jedan od njih.

Glumcima, čini se, nije smetala hladnoća dok su si dodavali vrč s pivom. Colin nikad prije nije pio krepko pivo, samo razvodnjeno vino i svijetlo pivo. Nije ni čudo što se Alfredu tako sviđalo. Imalo je gorak okus, ali grijalo je želudac i činilo njegove prijatelje veselima. Iz stražnjeg dijela kola netko počne svirati frulu, pridruži mu se pjevač prateći visoke, slatke note. Colin je volio tu glazbu. Kao i pivo, ublažavala je njegovu čežnju za domom.

Kathryn je bila sama u kuhinji kamo je pošla po Agnesin lijek za Roseine natečene gležnjeve. Budući da nije bilo ni kuharice ni njezine pomoćnice počne ga sama pripremati kada začuje kako se iza nje otvaraju vrata. Ona se naglo okrene očekujući da će ugledati Agnes. Patuljak, sav uparađen u loše prekrojenu blakingamsku sjajnu livreju, duboko joj se nakloni. Kićanka na šiljatoj kapi dotakne pod. "Imam pismo za gospodaricu." Patuljak gurne ruku u tuniku i izvuče smotani pergament.

Već je prije vidala patuljka. Barem je jedanput, dvaput donosio pisma Finnu. Nije se jako iznenadila što je u blakingamskoj livreji. Agnes joj je sve objasnila. Kathryn nije rekla da to odobrava, ali bilo joj je drago kada je čula što su učinili. Ona se diskretno raspitala kod šerifa koji ju je šturo obavijestio da je zatvorenik živ i čeka presudu u tamnici u dvorcu. Ali to je bilo prije dva tjedna, cijela jedna vječnost.

Patuljak se nakašlje kako bi je podsjetio da je još tu. Ona uzme pergament, ali ga ne otvori. Nije imao službeni pečat. Obavijest o smaknuću bi zasigurno imala pečat. Cijelo joj je tijelo drhtalo. Ona se bokovima nasloni o stol kako ne bi pala. Kapa malenog muškarca poskakivala je dok se on meškoltio pred vatrom kao plavi plamičak među žutima. Zašto nije mogao mirno stajati? Ona čvrsto stisne pergament. Kakav jednostavan zadatak otvoriti ga, pročitati što piše. Ali ipak, nije mogla.

"Je li to... Je li to za mene?"

A za koga je još moglo biti? Jedino ako nije za Rose.

"Da, gospo. A imam i pismo za Rose." On gurne ruku u tuniku i izvadi još jedan smotak.

Eto, to je bilo to. Pismo koje je s čežnjom iščekivala i kojega se bojala.

"To je iz tamnice u dvorcu?" Riječi su joj zapele u grlu.

"Da, gospo. Od gospodara Finna osobno."

"Vidio si ga?"

"Jesam, vlastitim očima."

"Je li on... Je li dobro?"

"Puno je toga pretrpio u posljednjih nekoliko tjedana. Ali živ je i odnose se prema njemu bolje nego prema običnom zatvoreniku."

Ona shvati da je držala dah pa teško uzdahne. "Kako izgleda?" Patuljak se prestane vrpolti i trepne okruglim očima. "Izgleda kao čovjek koji je puno propatio." "Ima li... Ima li rana po tijelu?" "Rana?"

"Ožiljaka, opeklina?" upita ona hrapavim šaptom.

"Nema, gospo. Bole ga rebra i mršti se dok hoda, ali rebra će zacijeliti. Moram primijetiti da je jako mršav."

"Je li pitao...? Je li pitao za svoju kćer?"

"Da, gospo. To ga jako muči. Tražio je da..."

Vrata se otvore gurnuta hladnim vjetrom i Agnes žustro uđe noseći dva obezglavljena goluba u desnoj ruci. U posudu koju je držala u lijevoj ruci kapala je krv iz njihovih prerezanih vratova. Kuhinjska pomoćnica zatvori za njom vrata i nasmiješi se kada ugleda patuljka koji je stajao ispred vatre. Oni se značajno pogledaju. Kathryn se sjeti koju je ulogu imala sluškinja u krađi livreje. Magda, tako se zvala. Djevojka joj se dražesno nakloni. Kathryn joj s odobravanjem kimne.

"Agnes, čini se da je Blackingham dobio još jednog lakaja. Ponudite mu okrepu i recite Simpsonu da ga večeras primi na konačište." Zatim reče patuljku: "Ako ćete nositi moju livreju, trebala bih barem znati kako se zovete."

"Zovu me Polu-Tom."

"Pa, Polu-Tome, bilo bi mi drago kada biste prenoćili kod nas." Ona je odvagivala pergament u ruci. Bio je lagan za razliku od težine riječi koje su bile ispisane na njemu. "Poruka koju ste donijeli možda zahtijeva

odgovor. Poći ću u svoje odaje i pročitati je u miru." Ona posegne za drugim pergamentom. "A ovo ću predati iluminatorovoj kćeri."

Ona se iznenada sjeti zašto je došla u kuhinju. "Agnes, djevojka se ponovno osjeća loše. Pošalji Magdu da joj što prije odnese čaj od sjemenki." Zatim se obrati Polu-Tomu: "Moći ćete ponovno doći do iluminatora, zar ne? Da mu ujutro odnesete odgovor?"

"Da, gospodarice. Zahvaljujući grbu vašega doma."

Kada je stigla do svojih odaja, Kathryn prvo sjedne na postelju i primi se za draperije kako bi umirila drhtanje. Dva su smotana pergamenta ležala na pokrivaču pokraj nje. Kako je rekao patuljak, smotuljak zavezan plavom vrpcom bio je njezin. Rosein je bio zavezan grimiznom vrpcom. Ona ne dotakne nijedan. Rukom je zagladila težak brokatni zastor nad posteljom, zavezan za jedan od četiriju stupova svilenim vrpčama. U neko prijašnje, sretnije vrijeme zastori su bili spuštteni kako bi pružili privatnost onima koji su ležali na postelji. Velika se tuga razlije njome na tu uspomenu. "Nikad nisam slutio da ću ponovno pronaći takvu sreću", rekao je Finn čvrsto priljubljen uz nju dok mu je dah dodirivao njezinu kosu. To je bilo nakon onog prvog puta. Nije mogla podnijeti sjećanja.

Drhtavim rukama ona uzme pergament zavezan plavom vrpcom, rastvori ga i nagne prema svijeći na zidu koja je gorjela u to tmurno poslijepodne. Rukopis, iako ne više onako čvrst kakva se sjećala, bio je bez sumnje njegov: kraj okomitih crta bio je zaobljen prema dolje, velika slova kitnjasta. Ona prijeđe preko naslova prstima, na trenutak ga prisloni usnama, a zatim, osjećajući se glupo - Zar se nadala da će otkriti sadržaj usnama? - pročita pismo.

Tamnica dvorca u Norwichu

Drugi mjesec ljeta gospodnjega 1380.

Gospo,

Je li mu njezino ime bilo tako mrsko da ga nije mogao niti napisati?

pišem Vam samo iz krajnje nužde, povrijeđen izdajom one koja je nekoć bila predmetom gorljive čežnje srca moga.

Nekoć. Napisao je nekoć. Nije imala želju čitati dalje, ali nije mogla odvojiti pogled.

Smrtno ranjen bodežom izdajničkih riječi ipak sam prisiljen izdržati život koji je postao nesnosan nakon gubitka svake nade. Ne želim vrijeđati gospu dosadnim pojedinostima patnje koju sam pretrpio, izazvane rukom mojih tamničara. Budući da nitko nije pitao niti se zauzeo za mene, budući da gospodarica Blackinghama nije pravodobno zagovarala moju nevinost, mogu samo protumačiti njezinu nebrigu ravnodušnošću prema mojoj sudbini, ili, što je još gore, uvjerenjem da sam kriv za zločine za koje me je i ona optužila. Bilo kako bilo, ta je patnja veća od bilo koje što su mi je mogli prouzročiti moji mučitelji. Preostao mi je samo jedan razlog radi kojeg želim živjeti ovaj bijedni život. Ne želim da moje dijete postane siroče. Stoga Vas zaklinjem, Kathryn, u ime ljubavi koju smo nekoć dijelili - te riječi kao da su pisane drhtavom rukom, je li to bilo zbog njezinih suza ili njegova rukopisa? - da date utočište i podršku mojem djetetu sve dok ne uspijem urediti drugačije. Čak i u situaciji u kojoj se nalazim mogu platiti njezino uzdržavanje.

Još vas nešto molim, preklinjem u očaju, da osigurate Rose pratnju i konja kako bi me mogla posjetiti. Moram je vidjeti vlastitim očima i uvjeriti je da je otac nije napustio.

U potpisu je bilo samo njegovo ime, kao rez nožem preko papira. Ni blagoslova, ni riječi nježnosti. Samo *Finn iluminator*, nažvrljano takvom silinom da je sigurno slomio vrh pera.

Kathryn smota pismo, ponovno zaveže plavu vrpču i odloži ga pokraj gotovo istovjetnog pergamenta. Nijedan nije imao pečat. Ona ponovno pročita pismo. Kako ju je samo boljelo što je on mislio da mora platiti Roseino uzdržavanje. "Je li zarada sve o čemu misliš?" pitao ju je posljednji put kada su bili zajedno, kada je ostavio srebrnjake pokraj njezine postelje, kada ga je ona otjerala jer je volio ženu koja je bila

Židovka. Ona poravna pokrivač drhtavom rukom. Sada ga ne bi otjerala iz svoje postelje čak i da je spavao s tisuću Židovki.

Ona uzme drugi svitak i prijeđe prstima preko grimizne vrpce kojom je bio zavezan. Rose sigurno spava. Kathryn drhtavim prstima razveže vrpcu. Proždirala je pogledom nježnosti kojima se Finn obraćao kćeri. Ni traga očaju - samo hrabre, nježne riječi utjehe. Napisao joj je kako će sve biti u redu, molio ju je da mu dolazi u posjete sve dok on ne bude u mogućnosti doći po nju. Spominjao je Španjolsku. *Bi li htjela vidjeti Andaluziju?* Čeznutljive riječi kako bi mu dale nadu i utješile kćer, ili je to on doista planirao otići daleko od Blackinghama, daleko od Kathryn?

Svjetlost iznad postelje se ugasi. Umiruće sunce kasnog poslijepodneva jedva je prodiralo kroz tamu sjenovite sobe. Ona smota Roseino pismo u svoje i spremi ga u škrinju s odjećom. Djevojka bi se samo uzrujala kada bi znala da otac traži da mu dođe u posjet. Rose je bila jaka i tvrdoglava. Možda bi se čak odvažila sama krenuti na put od dvadeset kilometara do Norwicha. To bi nedvojbeno izazvalo pobačaj pa, iako bi to možda bio blagoslov, Kathryn nije mogla dopustiti da se išta dogodi Finnovoj kćeri, ne dok se ona skrbi o njoj. Već je dosta toga imala na savjesti.

Kathryn legne na postelju u sobi ispunjenoj sumrakom, pokušavajući ignorirati pulsirajuću bol u glavi. Ujutro će reći Rose da je bio glasnik i da joj otac poručuje da je dobro, da je voli i da se nada da će je vidjeti na proljeće. Neće joj spominjati pismo.

Ona zatvori oči. Ležala je u mraku sve dok Glynis nije pokucala na vrata nekoliko minuta ili nekoliko sati poslije. Donijela joj je večeru.

Sluškinja zamijeni svijeću u svijećnjaku i upali je užarenim ugljenom iz kamina. "Imam poruku za vas", reče i izvadi presavijen papir iz džepa.

Kathryn sjedne i pomakne kosu s lica. Činilo joj se kao da masni pramenovi pod prstima nisu njezini. "Daj mi poruku. Hrana me ne zanima."

"Donio ju je pristao momak. Rekao je da je član glumačke skupine iz Colchestera."

Kathryn rastvori papir. Bio je umrljan, izlizan i smrdio je po znoju. "Želite li još štogod, gospo?"

"Reci kuharici da patuljak glasnik ujutro može kući. Ne treba nositi nikakvu poruku."

Što je uopće mogla napisati? Znala je da Finn nije ubio svećenika, ali čak i da je mislila da ga je ubio, ne bi ga izdala da se nije bojala za Alfreda. Ništa se nije promijenilo. Nije željela da crveni uvojci njezina sina završe na krvnikovu panju pa čak ni kako bi pravda bila zadovoljena. Uostalom, nije bilo dovoljno dokaza da osude Finna. "Odnose se prema njemu bolje nego prema običnom zatvoreniku", tako je rekao patuljak. Finn se već uspio snaći, bio je pametan, preživjet će. Alfred možda ne bi. On je bio nasljednik imanja koje bi rado prisvojili i kralj i Crkva.

Kada bi se samo Alfred pojavio i izjavio da je nevin - ali sir Guy ga je poslao s kontingentom slobodnih seljaka kako bi se uvježbali za biskupov san - sveti rat protiv francuskoga pape. "Ako doista počnu borbe, mogu ga povući." Guy de Fontaigne je mahao tim obećanjem kako bi joj se dodvorio, ili kako bi pokazao svoju moć nad njom. Šerif ništa nije davao besplatno. Neće ga moliti uslugu. Ne još.

Glynis uzme pladanj i dok se povlačila prema vratima, upita: "Trebam li vam još prije počinka?"

"Večeras ne."

Djevojka nije uspjela suspregnuti osmijeh, primijeti Kathryn. zavideći joj na poletu kojim je izašla iz sobe. Već je sigurno radila planove kako će provesti slobodnu večer u naručju kakva balavog konjušara. Kathryn joj je zavidjela i na radosnom iščekivanju.

Kada je Glynis izašla, Kathryn posveti pozornost pismu.

Colinov rukopis! Željno je pročitala sadržaj, zatim pusti da joj pismo padne iz ruke i uhvati se za glavu. Još jedna briga.

Pretpostavljala je da je Colin na sigurnom kod benediktinaca. Ali čini se da će joj biti uskraćena i ta malena utjeha. Njezin se mlađi sin pridružio trupi raskalašenih glumaca s kojima je u to zimsko doba švrljao naokolo. Ovčica koja se pustopašno igrala među vukovima dok je sjeme koje je posijao u Roseinoj utrobi, njegovo dijete, raslo. Ali barem je bio čitav, iako, samo je nebo znalo kakvo zlo može snaći njegovu besmrtnu dušu u društvu u kojem je bio.

Ugljen se pomakne u žeravici koja je tinjala i zapišti poput uzdaha na mrzlome zraku. Ona okrene lice prema zidu i prepusti se glavobolji. Bolje nije niti zaslužila.

ĐVADESET

Majka može dopustiti da, za njegovo vlastito dobro, dijete ponekad padne i da ga snađe kakva nevolja... Pa, iako zemaljska majka možda može dopustiti da njezino dijete strada, naša nebeska Majka Isus ne može dopustiti da itko od nas Njegove djece propadne.

JULIAN OD NORWICHA, BOŽANSKA OTKRIVENJA

P rošli su tjedni prije nego što je Kathryn skupila dovoljno hrabrosti da prijeđe dvadeset kilometara do tamnice u Norwichu. Svake je noći ležala budna i razbijala glavu tražeći riječi objašnjenja. Nije mogla. Ali dugovala je Finnu barem obećanje da će se brinuti o Rose i objašnjenje zašto mu kći nije mogla doći u posjet. Ali što će mu točno reći, još nije bila sigurna. Kada bi ga samo mogla vidjeti, pogledati mu u oči, možda bi on u njezinu pogledu vidio ljubav koju je još gajila prema njemu. Možda i ne bi. Ali barem ako pokuša, možda će ponovno moći spavati.

Dvaput je uplela kosu i stavila zlatnu mrežicu, odjenula ogrtač obrubljen krznom i zajahala kobilu. Dvaput se okrenula natrag, a za njom i sluga koji ju je smjerno pratio.

Ali taj je dan svanuo vedar iako hladan, sve smrznuto poput leda koji će se zadržati na ribnjaku sve do ožujka. Na obzorju nije bilo prijetećih zimskih oblaka. Njezina će kobila lagano pronaći put po ledenoj, neravnoj cesti. Nisu je trebali ni u pivovari ni u kuhinjama, smočnici, podrumima, a već je jučer sa Simpsonom sredila sve račune u vezi sa seljačkim najamnama. Ponestalo joj je isprika.

Kada je stigla do ailšamskog križa, ona podbode konja i okrene ga prema Norwichu. Skute njezina ogrtača pokrivale su slabine konja. Krzno

na kapuljači podrhtavalo je na mrzlome vjetru, ali njoj nije smetalo što joj je do suza šibao oči.

Sluga zaustavi konja kod križa čekajući. Kada primijeti da se gospodarica ne okreće, uzdahne, privije krajeve kožnatog prsluka i podbode konja u galop.

Finn je stajao pokraj visokog prozora i gledao van odmarajući oči od naporna rada. Trebao bi se posvetiti biskupovim slikama, a ne Wycliffeovu tekstu, jer sutradan je bio petak. Biskup je uvijek dolazio petkom. Finn se zapravo veselio tim inspekcijama. Usamljenom je čovjeku čak i vrag bio dobrodošlo društvo. Jedinog čovjeka kojega je Finn vidio osim tamničara i slaboumnog sluga bio je Polu-Tom. Vidio ga je još dvaput nakon prvog posjeta. Prvi put kada se vratio iz Blackinghama bez poruke i drugi put kada je došao po Wycliffeov tekst.

Plitka krivudava rijeka smrznuto se prostirala pod njim kao plavo-bijela cesta na zimskome obzorju. Cesta po kojoj on nije mogao jahati, kao što ni ptica nije mogla sletjeti na oblak i odmoriti se. Jedva je vidio vanjski dio mosta koji je vodio preko rijeke do zatvora. Most je bio prazan, osim usamljene jahačice, koju je slijedio sluga. Svježi tragovi u snijegu pokazivali su njihov put do mosta. Njegovo slikarsko oko zapazi da plava i srebrna boja slugine odore jako odudaraju od bijele okoline. Plavo i srebrno. Livreja Blackinghama! Rose! Napokon! On se pomakne do krajnjeg ruba prozora pokušavajući bolje vidjeti most, ali žena je već nestala s vidika.

On požuri iz svoje sobe pa side niz zavojite stuba do vrata s rešetkom. Smiri se, govorio je samome sebi. Ima puno plemićkih kuća s plavim livrejama. Ono malo srebrne je mogao biti samo tračak svjetlosti.

On udari kositrenim lončićem po rešetki. "Pošaljite mog lakaja ovamo", vikne u smjeru stražarnice. "U mojoj je odaji hladno. Kći mi dolazi u posjet. Treba mi vrućeg ugljena i tople jabukovače. Dvije šalice."

Pojavi se dežurni narednik zakopčavajući hlače. "Pričekaj malo", mrmljao je. "Čovjek se ne smije ni popisati u miru. Što misliš da je ovo, vražje svratište?"

Finn se nije zadržavao kako bi slušao njegove prigovore nego mu preko ramena dovikne: "Ona se zove Rose. Reci zapovjedniku da imam dopuštenje od biskupa da je vidim."

Ona samo što nije stigla, a bit će gladna. Put je bio dug. Sluga mu neće donijeti večeru još barem tri sata, a ona će dotad morati otići.

On rasprši gotovo ugaslu žeravicu, zatim pronade kekse od jučerašnje večere i malo suhog voća. Poškropi ustajale kekse vodom i s nekoliko dragocjenih zrna šećera, zamota ih u pergament pa stavi na ognjište da se griju. Rasporedi suho voće na tanjur i stavi na maleni stol ispred vatre. Sjedne kako bi je pričekao, zatim skoči i pronade češalj, žurno prođe njime kroz kosu i bradu. Je li košulja na njemu bila čista?

Došla sam vidjeti zatvorenika Finna", reče Kathryn trudeći se da joj glas bude pun autoriteta. "Ja sam gospodarica Blackinghama."

Ona preda uzde slugi i sjaše ispred stražarnice kod glavne kule. Stražar gurne glavu kroz vrata i promrmlja nešto što ona nije mogla čuti. Pojavi se muškarac s kratkim mačem opasanim oko struka. Izgledao je iznenađeno, čak pomalo zbunjeno. Kratko se nakloni.

"Nismo vas očekivali, gospo."

"Pa naravno da me niste očekivali. Iluminator Finn je ovdje, nije li?"

"Da, tu je, ali..."

"Posjeti su dopušteni?"

"Povremeno jesu, čak i ženama." On dobaci stražaru pogled upozorenja kada je čuo smijuljenje. "Ali malo je neuobičajeno da milostiva gospa..."

"Šerif je bio prijatelj mogega muža, pokojnog gospodara Blackinghama. Obećao mi je da ću moći vidjeti zatvorenika." To baš i nije bila laž.

"Moram provjeriti. Možda ako biste se mogli vratiti..."

"Zar ne vidite da sam se gotovo smrzla? Ovo nije poslijepodne za jahanje. Sir Guy neće biti sretan kada sazna da ste prouzročili neugodnost udovici njegova prijatelja."

On umorno uzdahne. "Odvest ću vas k njemu."

On uzme veliki kolut s ključevima i povede je preko dvorišta, zastane u podnožju zavojita stubišta kod vrata od željeznih prečki, gdje je u

malenom predsoblju bio još jedan stražar. Vrata zagrebu po kamenom podu kada ih je zapovjednik otvorio. Kathryn se lecne.

"Je li gore otključano?" upita zapovjednik stražara.

"Da. Njegovo se visočanstvo malo prije spustilo i lupalo po rešetki."

Zapovjednik pokaže Kathryn da pođe prva.

"Molim vas", reče ona. "Radije bih vidjela iluminatora Finna nasamo."

Ona se nasmiješi, dotakne mu rukav, iako joj uloga kokete nikad nije ležala. On je oklijevao. Ona gurne ruku u baršunastu torbicu koja joj je visjela oko pasa, izvuče srebrnjak i diskretno mu ga gurne u ruku. Grlo joj je bilo suho kada je rekla: "Uvjeravam vas da mi ne prijete nikakva opasnost. Želim razgovarati s Finnom o osobnim stvarima."

Zapovjednik slegne ramenima i pokaže joj da može ići. "Do gore ima dosta stuba. Kada poželite izaći, sidite i lupite po rešetki." On krene, zatim se okrene, a ona se prestraši da se predomislio. "Na odlasku svratite do glavne kule, imam za vas nešto što bi vas moglo zanimati."

On se ovlaš nakloni i ona začuje kako se iza nje okreće ključ u bravi. Bila je tako rastresena zbog skorašnjeg susreta da se nije niti zapitala što zapovjednik želi od nje.

Finn je badrljicom pera pokušavao potaknuti vatru - nisu mu dopuštali da ima bilo što oštrije ili teže - kada je začuo lagane korake iza sebe. On pusti pero da padne u vatru. Ono se zažari i izgori. Okrene se i ugleda figuru s kapuljačom umotanu u plašt, kao siluetu na svjetlu. On pojuri naprijed i stisne je u zagrljaj.

"Draga dušo moja", reče on. "Napokon. Kada bi samo znala koliko si nedostajala svojem ocu..." On osjeti kako se ona ukočila. Odmakne se, smijući se i ne ispuštajući je iz naručja. "Oprosti što sam te tako snažno stisnuo pa si ostala bez daha, samo..."

Ona spusti kapuljaču obrubljenu krznom koja joj je uokvirivala lice.

"Kathryn!"

To ipak nije bila Rose. Prvo osjeti razočaranje, zatim ushićenje, ali nije želio pokazati koliko je sretan što je vidi. Gurne taj osjećaj u crnu jamu svojeg srca gdje se on utopi u njezinoj izdaji. Kako mu je samo bila lijepa dok je stajala tako ponosita, kao uvijek uspravnih leđa, ružičaste kože i očiju sjajnih od hladnoće. Mrzio je sebe što sve to primjećuje.

"Mislio sam da je Rose", reče on. Zvučalo je bezosjećajno, kao riječi koje se govore u prazno.

"Zaključila sam to po tvom srdačnom zagrljaju."

"Gdje je Rose? Zašto nije došla s tobom?" Iznenada ga obuzme strah pa se morao podsjetiti da diše. "Je li bolesna?"

"Ne brini se, Finne. Rose nije bolesna. Dobro se brinem o njoj. Smijem li ući?"

"Gospa plemenita roda iz Blackinghama ne boji se ući u ćeliju kradljivca i ubojice? Nadam se da si ostavila nakit kod kuće. Ne bojiš li se da bih ti mogao smrskati glavu kao što sam je smrskao svećeniku?"

Kathryn je stajala ukočeno poput kipa i gledala ga s nevjerojatnom tugom na licu. Zube je zarila u gornju usnicu pa mu se učini da će poteći krv s tih usana koje je čak i sada želio poljubiti. Kako li je samo perverzna njegova narav kad je nakon svega smatra zamamnom.

"Znam da nisi ni kradljivac ni ubojica", reče ona. "Znam da si dobar čovjek." Lice joj je bilo upalo, pod očima podočnjaci.

"Reci to svome prijatelju šerifu", reče on i okrene se od nje osjećajući se prazno. Kada je nije gledao, mržnja, ali i čežnja nestanu.

"Smijem li ući?" upita ona tiho, ali uzbuđeno dišući.

"Kakvo dopuštenje uopće može dati osuđeni čovjek?" On se pomakne u stranu, ona prijeđe preko praga, naglo zastane, a krv joj nestane iz obraza.

"Kako to misliš - osuđen?"

"Osuđen na ovo." On mahne rukama pokazujući oko sebe.

Ona pogleda naokolo zadržavajući se na njegovu ležaju i radnome stolu "Zamišljala sam da je gore."

"I bilo je gore", reče on. "Ali pristao sam na pogodbu, kao prava kukavica, i postao biskupov sluga." Rukom posprdnno mahne po zraku iznad radnog stola i zadrži je iznad djelomično dovršene slike Uzašašća koja je bila naslonjena na zid ispod prozora. "Za ovaj kićeni ukras njegova oltara dopuštena mi je blijeda imitacija života."

Ona s poštovanjem dotakne sliku. "To nije kićeni ukras. Prekrasna je", reče ona. "Prekrasna kao i sve što si naslikao."

Čudno kako je samo uživao u njezinim riječima, koliko mu je bilo stalo do njezina dobrog mišljenja. On slegne ramenima. "To drži omču podalje od mogega vrata."

Na riječ 'omča' ona se strese i to ga ugodno dirne.

"Oprosti ako ti je ovdje hladno. Često je tako." Baš je nitkov. Pokušava kod nje izazvati još veće sažaljenje. "Moje je ponašanje, čini se, postalo kao i moji uvjeti života, ne baš najbolje. Molim vas, gospo, sjednite." On pokaže na jedini stolac. "Neotesano s moje strane da stojim u vašem uzvišenom društvu, ali nema više stolaca."

"Molim te, Finne, nemoj."

On pogleda u stranu kroz prozor u djelić hladnog neba na kojem je sjalo zimski blijedo sunce.

Kada ju je ponovno pogledao, izgledala je kao lik sa slike. Mogao ju je naslikati kako sjedi napola u sjeni dok joj svjetlost iz kamina ističe plavetnilo odjeće, glave pognute, ruku savijenih u krilu dok gleda u stranu, mirna i blijeda poput alabastera. Žena koja čeka. Žena čije je srce bilo zagonetka. Stavi li joj dijete na ruke, ona postaje Bogorodica, pomisli on. Još bolje, mogao bi je naslikati kako na krilu drži okrvavljenu glavu ranjenoga Krista.

"Zašto, Kathryn? Samo želim znati zašto?"

Ona podigne glavu, ali ne odgovori.

"Je li zato što ti je bilo mrsko što smo zajedno, što ti je bilo mrska spoznaja da si spavala s čovjekom koji je nekoć volio Židovku?"

"Dobro znaš zašto, Finne. Morala sam izabrati."

"Pa si izabrala lagati."

Ona zatvori oči, duboko uzdahne, otvori ih, ali ga ne pogleda. "Onaj u čijem su posjedu bili biseri ubio je svećenika."

"Znači, kada je moja kći rekla da je Alfred podmetnuo bisere u moju sobu, ti si pretpostavila da je on kriv i odlučila žrtvovati mene."

"Dala bih vlastiti život i tada i sada da te spasim, zar to ne znaš? Ali..." Činilo se da proučava vatru kao da u usijanoj žeravici može pronaći zapisane odgovore. "Kada bi morao birati između mene i Rose, Finne, koga bi izabrao?"

To se je i sam mnogo puta pitao u posljednjih nekoliko tjedana. "Ne bih tek tako dopustio da te odvedu, Kathryn. Pokušao bih pronaći način da spasim i tebe i Rose. Ne bih to tek tako dopustio."

"Tek tako. Misliš li da sam to učinila laka srca? Trudim se nešto poduzeti. Ti uopće ne shvaćaš. Šerif..."

On posprdno otpuhne. "Tvoj prijatelj šerif."

"Prijatelj, neprijatelj, njegov odnos prema meni nije važan. On drži sve konce u svojim rukama i ja moram biti ljubazna prema njemu. Ne samo zbog tebe nego i zbog Alfreda. Nisam vidjela sina otkako je postao šerifov paž. Kada bih samo mogla porazgovarati s njim, uvjeriti se da je dobro, možda bih se mogla obratiti biskupu s peticijom..."

"O pomilovanju? Nemoj se zavaravati. Dispenser me ima namjeru zadržati ovdje dok se ne umori od ove igre, a sir Guy nikad neće pomaknuti prstom da me oslobodi. Čuvaj se njegovih obećanja, Kathryn. Nemoj mu davati još veću moć nad sobom nego što je već ima. Nemoj zbog mene sklapati pogodbu s vragom."

Ona pokaže na stol na kojem je bio tanjur s keksima i dvije šalice će jabukovače. Zagrije ruke iznad jedne šalice, ali je ne uzme. "Očekivao si Rose."

Njezin tužni osmijeh stisnutih usana dirao ga je u srce. Savladavao se da ne popusti gledajući njezin molećiv izraz lica. Nije joj rekao da mu je drago što je vidi. Nije je čak ni ponudio pićem.

"Očekujem je svakoga dana otkako sam joj pisao. Jesi li joj dala moje pismo?"

"Ja... dala sam joj ga."

Ili je lagala ili nešto nije bilo u redu. Rose bi ustrajala da dođe. On je to znao.

"Rekla si da nije bolesna. Je li još uvijek kod tebe? Nisi je valjda otjerala?" On osjeti kako u njemu raste panika. "Rekao sam ti, Kathryn da ću ti platiti za..."

"Ne želim tvoj novac, Finne. Kakvo to mišljenje imaš o meni? Zar misliš da bih bila u stanju otjerati bespomoćnu djevojku?"

On se nasmije na njezin uvrijeđeni ton. "Pa nije ti puno trebalo da se riješiš odbačena ljubavnika. I to na tako domišljat način. Kako onda da se očekuje da ćeš uzdržavati njegovu kćer, Židovku bez prebijena groša."

"Rose će ostati kod mene čak i ako tebe objese ili te oslobode, ili ako umreš od starosti u svojoj postelji. Što god bilo prvo."

Odlično. Bila je ljuta. Njezina ga srdžba neće pogoditi kao što ga je pogađala njezina tuga. Žestina njezina odgovora ga umiri.

"Nemaš pravo uopće pomisliti da bih otjerala tvoju kćer. Znaš li koliko me to vrijeđa?"

Znao je.

Ona ustane i počne hodati amo-tamo dok joj je ogrtač lepršao oko stopala. Svaku je riječ naglašavala stiskanjem šaka. On je piljio u pod, u njezina stopala. Obula je čizmice sa srebrnim kopčama, čizmice koje joj je on kupio.

"Odnosit ću se prema njoj kao prema vlastitoj kćeri, Finne, kunem ti se. Neće joj ništa nedostajati. Bit će odjevena, sita i zbrinuta kao da je kći Blackinghama. I Rose i dijete. Kunem ti se Svetom Djevicom."

Kakvo dijete? O čemu to ona govori? On se sruši na stolac. Bio je još uvijek topao od njezina tijela. Ona zastane. Rub njezina ogrtača bio je opasno blizu vatre. On se sagne i pomakne rub kako ga ne bi spržila iskra.

On pogleda gore prema njoj. "Dijete?" upita.

"Nisam ti to željela pripočiti tako grubo. Samo želim da znaš da mi možeš vjerovati. Znam da sam ti trebala prije reći, ali naši su odnosi bili tako napeti, a onda se pojavio šerif..." Ona prstima u rukavici prekrije usne kao da želi spriječiti riječi da izlaze. Oči joj se zacrvene. Čuo se tih, prigušen jecaj, a za njim i drugi.

Ona je plakala! Nikad je prije nije vidio da plače pa nije bio spreman kako će to na njega djelovati. Želio ju je poljubiti, želio joj je viknuti da prestane. Kakvog je ona prava imala plakati? On skoči na noge i zgrabi je za zapešće tjerajući je da stane mirno i da ga pogleda. Ona se trgne od boli, ali ne prigovori. On malo popusti stisak.

"O kakvom djetetu govoriš, Kathryn?"

Ona makne ruku s usana kao da skida pečat. Glas joj je bio promukao od neisplakanih suza. "Rose je trudna. Rodit će u svibnju."

Njegove se misli razlete kao ptice na zvuk zvona. On pusti njezinu ruku i protrlja rukama lice. Rose. Njegova Rose. Još je i sama bila dijete.

"Ona i Colin su bili ljubavnici." "Colin?"

"Bio si bio slijep, kao i ja. Krivnja je naša koliko i njihova. Ostavili smo ih previše same dok smo mi..."

"Ne moraš me podsjećati, Kathryn. Dobro se sjećam što smo radili."

Između njih nastane tišina duboka kao provalija.

"Zvučiš kao da ti je žao zbog toga", reče ona.

"Loše sjeme, Kathryn, daje gorak plod."

Oči joj se zacakle od suza. "Ja ne bih promijenila ni trenutak. Ne bih mijenjala ni jednu od tih *loših* sjemenki za najljepši cvijet u rajju."

"Moje unuče neće biti kopile. Tvoj će se sin oženiti mojom kćeri."

Ona otvori usta kako bi nešto rekla. On podigne ruku da je ušutka. "Nemoj mi govoriti da se ne mogu vjenčati jer je ona Židovka. Da nisi to izgovorila, Kathryn. Čujem li te riječi s tvojih usana, znat ću da si lažljivica i licemjerka čije srce nije sposobno voljeti. Nemoj reći da kralj neće dopustiti. Kralj ne zna moj pravi identitet. Ne zna nitko osim tebe."

"Oni se ne mogu vjenčati", reče ona tupo.

Želio ju je udariti pa zgrabi svoje desno zapešće lijevom rukom kako bi se svladao.

Ona ukoči ramena i lecne se kao da mu je pročitala misli. "Ne mogu se vjenčati jer je Colin pobjegao od kuće. Ne znam gdje je."

"Kada?"

"Iste one noći kada si uhićen."

"Pošalji svog prijatelja šerifa da ga pronade. Neka ga dovede kući. Natjeraj ga da izvrši svoju dužnost."

"Colin ne zna za dijete. Najvjerojatnije je otišao kako bi bio što dalje od Rose. Iskušenje i grijeh su bili..."

"Želiš li reći da je moja kći, koja je bila djevojka kada je došla u *sigurnost* tvojega doma, zavela tvojega sina?"

"Nije. Samo želim reći, Finne, da i sam znaš kolika je moć iskušenja."

Pogledom ga je preklinjala. On joj okrene leđa.

Ona pruži ruku i dotakne njegovo desno rame. Glas joj je bio jedva malo jači od šapta, ali on je čuo svaku riječ. "Obećavam ti krvlju našeg Spasitelja da ću se brinuti o tvojoj kćeri. Pobrinut ću se da i njezino dijete bude zbrinuto."

On naglo uzdahne pokušavajući se približiti. Boljela su ga rebra koja još nisu do kraja zacijelila. Jedini zvuk u prostoriji bilo je odzvanjanje u njegovoj glavi.

"Moram krenuti", reče ona. "Noću je na cesti opasno."

On se nije usudio progovoriti kako ne bi rekao nešto što će zažaliti. Kada se okrenuo, nje više nije bilo.

Jedini znak da je uopće bila tu bio je blag miris lavande i teret vijesti koje je donijela sa sobom. Osluškiavao je njezine korake dok su sve tiše i tiše odzvanjali niza stube. On zgrabi kositreni lončić i baci ga u zid.

Jabukovača se razlije po kamenom zidu i ljepljiva tekućina počne kapati po podu.

Kathryn pozove stražara da joj otvori vrata. Konjušar koji se grijao pokraj vatre u dvorištu odveže njezina konja i dovede joj ga.

"Gospo, samo čas, imam nešto što bi vas moglo zanimati."

Zapovjednik. Potpuno je zaboravila na njega. Samo je željela uzjahati konja i krenuti, ostaviti to grozno mjesto iza sebe, pustiti da joj vjetar osuši suze, hladnoća smrzne kožu kako ne bi više osjećala bol u grudima. Ali ništa od toga. Muškarac je stajao i čekao. Već joj je učinio uslugu, a znala je da će joj uskoro trebati još jedna.

"Samo brzo, molim vas", reče ona. "Dug je put do Blackinghama." Ona pode za njim u kulu.

On otvori lokot na velikoj škrinji posred okruglog stražarskog tornja i izvuče duguljasti predmet umotan u tkaninu.

"Mislio sam da biste voljeli ovo imati. Pripadalo je zatvoreniku, ali njemu ga, naravno, ne možemo vratiti."

On razmota tkaninu u kojoj je bio tanki bodež na čijem je dršku bio izrezbaren fini pleter. Finnov bodež. Bili su zajedno u vrtu - tek su postali ljubavnici - kada je ona prvi put vidjela srebrni bodež. Stopalo joj je zapelo u bršljanu. On je odrezao lozu zbog koje se spotaknula i ispleo vjenčić. "Zeleni vijenac za kosu moje gospe." Smijući se poljubio ju je u vršak nosa i stavio vijenac u kosu.

"Koliko?"

"Tri zlatnika?" On je značajno pogleda. Htio se cjenkati, ali njoj se previše žurilo.

"Cijena mi se čini poštenom, ali kod sebe imam samo jedan šiling." Možda je bio u dosluhu s lopovima. "Hoćete li prihvatiti moje jamstvo?"

"Naravno, milostiva gospo. Da bodež ostane kod mene?"

"Voljela bih ga ponijeti sa sobom. Kako bi bilo da se mijenjamo?" Ona skinje prsten s maloga prsta. "Vrijedi barem tri zlatnika."

Zapovjednik uzme prsten, podigne ga prema svjetlu, zagriže mekano zlato.

"Može", reče on i ponovno umota bodež.

Kathryn odmahne glavom. "Nemojte ga umotavati."

Uzme bodež i zaveže ga za pojas pokraj krunice. Cijelim putem do kuće, kad god bi konj prešao preko izlokanoj dijela ceste, osjećala je kako joj se držak zabija u struk.

ČLANKI I JEDAN

Članak: Ne hraniti... stihoklepce, putujuće svirače, skitnice... koji su svojim gatanjem, lažima i zlogukim opomenama djelomice odgovorni za ustanke i bune.

DEKLARACIJA PARLAMENTA, 1402.

Colin je sjedio na rubu kola i kroz kišni zastor gledao praznu tržnicu. Težak preklap koji je visio s platnenog krova bio je podignut, on okrenut prema van, nogu savijenih pod sobom. Jedna mu je već počela trnuti. Pokušavao je ignorirati uzdahe i jecaje ljubavnika u dnu kola.

Uskrsna svečana povorka koju je priredila Udruga trgovaca tkaninama Bury Saint Edmunda otkazana je zbog kiše. Gledatelji koji nisu imali ni najmanju želju stajati na pljusku i gledati Uskrsnuće vratili su se svojim domovima i mlakim ognjištima. Obrtnici su pokrili sva kola s kulisama i povelili se za njihovim primjerom. Više nije bilo nikoga da plješe ili nagradi lakrdije i pjesme trupe veseljaka koji su namjeravali zabavljati svjetinu nakon što se uskrsli Krist pokloni publici. Ostao je samo jedan siromašni svećenik koji je obično išao za masom i dijelio pamflete protiv klera koji je zloupotrebljavao svoj položaj. Činilo se kao da ne primjećuje da su ga svi slušatelji napustili.

Članovi trupe nisu se puno uzbuđivali zato što je priredba propala. U ožujku su zabavljali goste na svadbenoj svečanosti u Mildenhallu gdje ih

je gospodar zamka zadržao dva tjedna. Bili su umorni i dobro plaćeni. Čak je i Colinu bilo dosta pjevanja.

Dvojica njegovih kolega su smijući se otišla u najbližu pivnicu, tražeći drugačiju vrstu okrepe kako bi 'podignuli' umoran duh. Treći je pronašao rasonodu u naručju mljekarice koja im se sa svojim dairama pridružila u Mildenhallu. Rekla je da su je njihovi buntovni stihovi ohrabрили da pobjegne od kuće. Ali po žestini po kojoj su se kola njihala, Colin je zaključio da je najvjerojatnije pravi razlog bio kicoš Jack s dugim perom na šeširu, ili s dugim nečim drugim.

Colin požali što nije pošao u pivnicu s ostalima, ali i tamo bi se osjećao kao uljez. On prebaci težinu tijela kako bi oslabio pritisak na utrnulu nogu pokušavajući ignorirati zvukove strasnog vođenja ljubavi koji su dopirali iz unutrašnjosti kola. Iako nije bilo nikoga da to vidi, Colin osjeti kako su mu se zarumenjeli obrazi. Čeznuo je za Rose. Nikako nije mogao otjerati njezin lik s očiju. Već je i pomisao na nju bila poput zloduha za petama. Što se više kajao za svoj grijeh, to je više čeznuo za onom s kojom je zgriješio. Oko njega se skupio sav jad.

Već je zaključio da trupa neće stići u Cromer do ljeta. Cromer je bio sjeverno od Norwicha. Bury Saint Edmunds je bio južno u suprotnome smjeru. Ceste su bile poplavljene. To više nije bilo važno. Njegov angažman sa zabavljačima sve ga je više činio nepodobnim za društvo redovnika koje ga je sve manje privlačilo. Ono što je doista želio bilo je da se vrati kući.

Je li moguće da je pogriješio u vezi sa spremištem za vunu? Kako je uopće zaključio da su on i Rose izazvali požar? Zar samo zato što su odlazili onamo? Možda je John bio kriv. Možda je on učinio nekakvu pogrešku? Colin ga je često viđao pijana. Možda se John napio i prevrnuo svjetiljku. Ali jedno nije mogao opravdati. Rose više nije bila djeвица. To je njegova pogreška. On je za to kriv, ne ona. Na njemu je bilo da okaje taj grijeh.

Bilo je teško ne osvrutati se na jecanje i stenjanje, glasnije čak i od pljuska. Da je vatra bila kazna za pohotu, onda bi njegova kola već odavno progutao strašan požar. On pogleda u more blata koje ga je okruživalo, prskalo na sve strane dok su kapi padale s izbočena krova kola. Ludi svećenik - tako je Colin nazvao Johna Balla - stajao je na kiši ruku podignutih prema nebu dok mu se voda cijedila niz lice i kao da nije

bio svjestan da ga više nitko ne sluša. "Sklonite se od bijesa koji će doći. On će uništiti svijet, kao u vrijeme Noe. Bog će okrenuti leđa pokvarenoj kurvi babilonskoj."

Colin ga je često viđao, bio je jedan od lolarda, možda najfana-tičniji od svih. Širio je njihovu neortodoksnu doktrinu gdje god bi se okupila masa. Dok je većina svećenika bila bezlična, Johna Balla su pamtili što po žaru propovijedanja, što po izgledu. Bio je to zdepast muškarac u siromaškoj redovničkoj halji, sklon grotesknim gestama i žestokoj retorici kojom se obrušavao i na Crkvu i na plemiće zbog njihove pohlepe i izrabljivanja siromašnih. Prezirao je bogomdani položaj viših staleža i propovijedao radikalne ideje o jednakosti koje Colinu više nisu bile tako radikalne kao prije.

Iste te liberalne zamisli koje je propovijedao John Ball bile su i u pjesmama putujućih zabavljača, njihove riječi kao sićušno sjeme iz kojega su i kod Colina proključala pitanja o pravednosti staleških odnosa. Zašto bi Bog odredio da nekolicina pije fino vino iz srebrnih pehara i nosi fina krzna dok se drugi umataju u loše štavljenu kožu i piju prljavu vodu iz drvenog korita? Je li Bog doista odlučivao tko će služiti, a tko biti služen? Ili je utvrđen poredak samo lukavi plan koji su smislili kraljevi i biskupi kako bi držali siromahe gdje im je mjesto? Crkva je proglašavala herezom tezu da je Bog stvorio sve ljude jednakima ili da svi moraju zaraditi svoju nagradu.

Ludi svećenik vikne pravičnim tonom:

*Dok je Adam kopao, a Eva prela,
Tko je tada bio vlastela?*

Poznate riječi, riječi o jednakosti. Radikalne riječi koje su govorile da su i bogati i siromašni, plemići i kmetovi, nastali iz istog izvora. Colin je puno puta čuo kako te riječi pjevaju u domovima mnoge gospode. Gospodar i njegovi gosti su uvijek pljeskali, kimali u znak odobravanja, kao da ta kritika nije namijenjena njima, nego nekoj drugoj vlasteli, u nekoj drugoj Engleskoj. Ali sada su te riječi, dok su silazile s usana Johna Balla čije su se oči caklile kao u ludoga proroka, činile još opasnijima. Colin je jedanput vidio kako su ga okovali u klade jer je remetio javni red i mir. Zato je želio biti što dalje od njega, ali John Ball je bio jedva deset metara od kola i tražio je publiku. Doista, *skloniti se od bijesa koji će*

doći, pomisli Colin, ali kamo? Nije se mogao povući u unutrašnjost kola. On se stisne u sjenu, ali taj pokret samo privuče svećenikovu pozornost. John Ball zastane usred rečenice. Pusti da mu raširene ruke padnu niz tijelo, a onda ih sklopi. One nestanu u nabranim rukavima njegove redovničke odore.

Colin je pokušavao gledati u drugom smjeru dok je svećenik piljio u njega. Ali svaki put kada bi pogledao u stranu, pogled mu je privlačio neki nevidljivi lanac. Svećenikova je sijeda kosa u pramenovima bila slijepljena po njegovu licu i vratu. Voda mu se slijevala iz očiju i nosa kao suze. Colin je osjećao kako njegov pogled prodire u kola i privlači ga.

Svećenik odlučno krene prema njemu. Bilo je prekasno spustiti preklop. To je kao da mu zalupi vrata pred nosom.

"Dok je Adam kopao, a Eva prela, tko je tada bio vlastela? Bilo bi dobro, mladiću, kada bi obratio pozornost na te riječi."

"Čuo sam ih i prije." Je li mu se to učinilo ili su se kola prestala njihati i škripati? Ipak, bilo je prekasno da se povuče. Već je bio uvučen u razgovor sa zloglasnim Johnom Ballom. "Pjevaio sam ih svirajući na lutnji." To je bila laž. Nikad to nije činio. Na njegovu su repertoaru bile samo ljubavne pjesme. Ali njegovi su ih kolege pjevale pa je to rekao.

"Ah. Ali jesi li pjevaio iz duše? Jesu li ti zapalile srce?" John Ball se udario po prsima. "Vidiš li izglednjelog seljaka u zemljanoj kolibi dok ih pjevaš? Osjećaš li smrad gnoja koji teče iz otvorenih rana na njegovim stopalima umotanima u dronjke? Osjećaš li kraljevo breme na njegovim leđima, koljeno Crkve na njegovu vratu, bol u njegovu srcu?"

Colin nije znao kako da odgovori na tako plameni govor pun aliteracija. Iza sebe začuje smijuljenje i hihot. On se nakašlje kako ih svećenik ne bi čuo. S naletom vjetra i kiša uleti u kola.

"Pada u kola, oče. Moram zatvoriti preklop. Pozvao bih vas unutra da se sklonite s kiše, ali kola su... zauzeta."

Starčeve su oči imale boju olujnoga mora. "Stari će poredak biti uništen. Nismo li svi potekli od Adama i Eve? Ne bi smjelo biti ni podanika ni gospodara. Bog neće trpjeti nepravdu koja se radi u Njegovo ime. Ali ovaj put neće biti potopa. Zbacit ćemo jaram pokvarenih svećenika i zlih prinčeva. Ovaj će put biti kažnjeni vatrom."

"Da, oče, neću to zaboraviti." Ali ono što nije mogao zaboraviti bio je požar u spremištu za vunu. Čiji je to bio grijeh? Tko je zgriješio?

Propovjednik izvadi vlažni pamflet iz dugačke halje i pruži ga Colinu prije nego što se odlučnim korakom udalji mrmljajući i odmahujući glavom, kao da ne osjeća kišu. Više nije bilo grešnika koji bi obraćali pozornost na njegova upozorenja osim onih koji su bili u njegovoj glavi. Colin baci pogled na pamflet s naporom čitajući neobične riječi u polumraku. *O pastoralnim dužnostima*, John Wycliffe, Oxford. Nije bilo napisano ni na francuskome ni na latinskome, nego na engleskome, što je imalo smisla ako je poruka bila namijenjena nižim staležima. Već se spremio poderati pamflet i baciti ga u blato u smeće koje je ostalo iza zabavljača, ali pogleda ga još jedanput, zatim presavije papir i spremi ga u košulju. Možda bi ga ipak trebao pročitati. Ludi mu je svećenik barem dao da razmišlja o nečemu osim o Rose.

Iza sebe on začuje zvuk daira i visok, posprdan glas Šešira s perom. "Dok je Adam kopao, a Eva prela... oh, kako to osjeća moja duša." Odgovori mu visoki hihot. "Ono što osjećaš nije tvoja duša." "Možda tvoja, onda?"

"Malo je niže od moje duše, čini mi se." Ponovno hihot.

O, Sveta majko, zar će sve ispočetka? Colin olabavi preklop i pusti ga da padne. Preklop pljesne i kola ispuni mrak.

"Hej", pobuni se par u jedan glas.

Kola su vonjala po plijesni i mošusnom životinjskom mirisu. Colin se umota u pokrivač, prekrije rukama lice i pričekava da kiša prestane.

Kiše su stigle i u Blackingham, te prouzročile poplave od Norwicha i Aylshama sve do Cambridgea na jugu. Plitke rijeke Yare, Ouse i Wensum izlile su se iz korita u iscrpljena tresetišta i močvare gdje su jedini putnici bile jegulje i vodene zmije koje su se kretale po prostranim vodama. Prelazile su iz jezera u jezero ostavljajući za sobom tihe, zavojite tragove. Poplave su donosile jad, blato i beznadnost.

Mnogo je hodočasnika obično u travnju kretalo na put u Canterbury i Walsingham - manje ih je išlo u Norwich, jer se taj grad nije mogao pohvaliti svetim kostima davno umrlih svetaca, iako su neki kretali na put kako bi vidjeli pobožnu ženu iz Svetoga Juliana. Ali te su godine sve ceste od Cambridgea na sjever bile napuštene blatne rijeke. Povremeno se

na raskvašenoj cesti mogao vidjeti samo vozar kako psujući izvlači drvene kotače kola iz blata.

Malo je tko svraćao u zatvor ili izlazio iz njega. Kathryn nije vidjela Finna još od onog prvog bolnog susreta. Agnes joj je rekla da je patuljak donio poruku za Rose, ali je ustrajao da joj je da na ruke. Čovječuljak nije imao poruku za Kathryn.

Rose je bila oduševljena. "Dobila sam poruku od oca", rekla je Kathryn. "Imali ste pravo. Piše mi da je sretan zbog djeteta i uopće se ne ljuti. Tako mi je laknulo." Zubi su joj se bjelasali prema maslinastoj koži. "Polu-Tom je pričekao da napišem odgovor. Otac je tražio uvojak moje kose. Vidite." Ona pokaže kraći pramen koji joj se uvijao oko lica. "Pomislila sam, ako ga odrežem s tog mjesta, svaki put kada mi padne na oči sjetit ću se oca i izmoliti Očenaš za njega."

Rose je pucala od zdravlja. Stanje joj se počelo popravljati onoga dana kada joj je Kathryn rekla da je vidjela Finna, da je on dobro i da je pitao za svoju prekrasnu kćer. Sve je opisala u najljepšim tonovima, ne spominjući bol koju je vidjela u njegovim očima. Lagala je rekavši da su zajedno popili toplu jabukovaču i pojeli kekse posute šećerom. Obećala je da će povesti Rose da vidi oca nakon rođenja djeteta. Da, rekla mu je za dijete, i ne, on se ne ljuti na nju, iako se možda malo ljuti na Colina. Na spomen Colina imena Rose ugrize donju usnu i zatvori oči. Kathryn gotovo osjeti da i nju bockaju vjeđe od neisplakanih suza. Ali ubrzo joj se vrati dobro raspoloženje.

Nakon toga Rose je ponovno bila dobre volje. Vratio joj se tek. Zimske su zalihe već bile pri kraju, ali Kathryn se potrudila da Finnova kći dobije za jelo više od suhog mesa i pljesnive raži. Naredila je da se zakolju dva janjeta - unatoč ljutitim Simpsonovim prigovorima - čak joj se usudio protusloviti zahtijevajući da se zakolje stara, jalova ovca. Odjurio je škrgućući zubima. Sto se to njega ticalo? Također je rekla Agnes da barem jedanput u tjednu pripremi puding, Roseino najdraže jelo.

Rosein se trbuh lijepo zaokruglio. Nosila je dijete visoko. Bit će djevojčica, zaključila je Kathryn.

Jednog travanjskog dana, kada je Kathryn pomislila da će je neprekidan zvuk bubnjanja kiše izludjeti, rodila se njezina unuka.

"Ona ne diše", uzviknula je Rose kada je primalja prerezala pupčanu vrpču i položila sićušno, mokro i sklisko dijete na njezine grudi. Primalja podigne dijete za noge držeći ga naglavačke - ne obazirući se na Rosein krik - i očisti mu sluz iz pluća. Kathryn osjeti veliko olakšanje kada je začula tih, ali uporan plač.

"Privij je bliže kako bi osjetila otkucaje tvog srca", reče primalja nakon što je očistila dijete i zamotala ga u pokrivač.

"Želim da se zove Jasmine", reče Rose Kathryn dok je grčila dijete. "Otac kaže da je majka uvijek mirisala po jasminu."

"To je lijepo ime, Rose, ali zar ne bi bilo bolje da je nazoveš nekim uobičajenijim imenom kao Anne ili Elizabeth?"

"Mogla bih je nazvati Rebekka, po majci."

Rose izgleda tako mlado, pomisli Kathryn, gotovo je i sama dijete, a podnijela je trudove bolje od mnogih žena. Vrisnula je samo jedanput, kada se ukazala djetetova glavica. Tako je snažno stisnula Kathryn da joj se na zapešću već vidjela modrica. Roseina je kosa još uvijek bila vlažna od znoja. Jedan uvojak, onaj koji je odrezala za oca, zalijepio joj se za obraz. Kathryn joj je milovala čelo, vratila uvojak na mjesto sjetivši se Finnova visokog čela. Pomisli kakve bi sve probleme moglo imati dijete židovskog imena i kako bi im to svima moglo otežati život.

"Mislim da je Jasmine ljepše ime nego Rebekka, a ujedno iskazuje počast uspomeni na tvoju majku. Odgovara tvojoj malenoj djevojčici. Sitna je i lijepa poput pupoljka jasmína." -

Rođeno četiri tjedna prerano, prema Kathryninu izračunu, djetesce je gotovo moglo stati na njezine skupljene dlanove. Nakon što je malena sisala, Kathryn je uzme i umota svaki ud, sićušno, nježno tijelo pa čak i glavu u lanene poveze kako se mekane kosti ne bi iskrivile.

"Sitna je", reče primalja dok joj je Kathryn plaćala. "Ali pokazuje da ima snage. Ne morate se bojati za njezinu dušu. Kada se glavica pokazala, krstila sam djetesce u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Dala sam joj i kršćansko ime. Anna. Po Djevičinoj majci. Sve novorođene djevojčice krstim tim imenom. Na ovaj svijet dolaze kao kršćanska djeca i s njega će takva otići. Iako, ako dijete poživi, vjerojatno ćete to željeti učiniti propisno u crkvi."

Ali ona *jest* kršćansko dijete. Colinovo dijete, i Kathryn s olakšanjem primijeti kako djetetova paperjasta kosa koja se sušila poprima blijedu crvenkastoplavu boju. To nije bilo židovsko dijete.

"Ali vaše krštenje će biti dovoljno, neće li?" upita ona.

"O, da, bez sumnje." Primalja izvadi bočicu svete vode iz džepa. "Otac Benedikt ju je osobno blagoslovio, naučio me je što treba reći u slučajevima kada je djetetov život u opasnosti."

Kada je primalja otišla, Kathryn je ostala uz Rosein krevet. Je li Rose krštena? Je li Finn na tome ustrajao? Ali onda se sjeti koliko je Finn volio svoju Rebekku. Možda se nije preobratala. Bi li se svejedno njome oženio? Ona se sjeti malenog filigranskog križa oko Roseina vrata, to je umiri i ona zaspi.

Sljedeći put kada je trebalo nahraniti dijete - činilo se kao da je prošlo samo nekoliko minuta dok je Rose spavala, a Kathryn drijemala pokraj njezina kreveta - Rose nije imala mlijeka, čak ni blijede ljepljive tekućine koja je prethodila mlijeku. Jasmin je tihim plačem izrazila negodovanje, gurajući nabrekli bradavicu Roseine desne dojke svojim malenim usnama nalik na ružin pupoljak.

"Pokušaj joj dati lijevu."

Ali Jasmine je samo jače zaplakala mršteći majušno lice u ružičastu masku gnjeva. Rose, još uvijek slaba od dugog poroda, također počne plakati. *Dvoje* uplakane djece, pomisli Kathryn i uzdahne. Bila je umorna do srži kostiju. Osjećala se gotovo tako umornom kao da je ona rodila.

"Samo se trebaš odmoriti, Rose", reče Kathryn. "Onda ćeš imati više mlijeka. Brinut ćemo se o djetetu dok ti ne bude bolje. Davat ćemo joj ovčje mlijeko preko krpe ili ćemo pozvati dojilju iz sela." Kathryn je proklinjala samu sebe što je pustila primalju da ode. Ona sigurno zna gdje mogu pronaći dojilju, a Kathryn nije znala odakle bi počela.

Nije zamijetila kuhinjsku pomoćnicu kako sakuplja prljave plahte u kut sve dok joj Magda nije nježno dotaknula lakat. "O-oprostitite, milostiva gospođo, možda se malena umiri ako joj date da sisa vršak vašega prsta dok ne pronađete mlijeko. Vidite, ovako." I prije negoli ju je Kathryn uspjela zaustaviti, ona uzme uplakano dojenče i gurne joj vršak prsta u usta. Tiho joj je pjevušila: "Nina, nana", dijete počne sisati i zaspe. Djevojka ga nježno položi u kolijevku.

Kathryn je bila zaprepaštena. "Odlično si to učinila, Magda. Mislim da ćeš nam dobro doći u dječjoj sobi."

Djevojka se zarumeni od zadovoljstva i nakloni se. "Gospo, ako odmah trebate dojilju, moja mama još ima mlijeka. Želite li da pođem po nju?"

Želim li da pode po nju! Kathryn je gotovo uzviknula od olakšanja. Znala je da su neke seljanke dugo puštale da im djeca koja su prošla dojenačku dob sišu iz obješenih grudi misleći da, dokle god imaju mlijeka, neće ponovno zanjati. Drugima pak, koje su patile od pothranjenosti, mlijeko bi prebrzo presušilo i njihova je dojenčad umirala. Kathryn je barem mogla spriječiti da se to ne dogodi Finnovoj unuci.

"Da, molim te, smjesta pođi po nju", reče ona Magdi. "Reci majci da ću joj dobro platiti." Zatim primi Rose za ruku. "Vidiš, Rose, već smo našli dojilju. Ti se samo odmori", reče joj. "Sve će biti u redu. Pazit ću na tvoje dijete dok se Magda ne vrati."

Magda je znala da će majka biti sretna. Taj će posao značiti više hrane za njezino gladno potomstvo. Obitelj se još nije oporavila od prošlogodišnjeg poreza. Nisu imali osam šilinga, jedan za svakog člana obitelji, kako je kralj Richard tražio, pa im je sakupljač poreza uzeo svinju koja bi ih prehranila zimi. A kuharica je govorila da će nametnuti još jedan porez kako bi vojvoda mogao financirati sve neuspješniji rat sa Španjolskom. "Uzimaju djeci od usta kako bi hranili taštinu odraslih muškaraca", zaključila je Agnes. Magdina će obitelj ove godine možda platiti manje, pet šilinga umjesto šest, jer je Agnes rekla kako će pitati lady Kathryn da plati za Magdu. A umro je i Magdin maleni brat - jedna usta manje za hraniti, jedna glava manje za platiti porez. Kao da nitko nije tugovao za dječaćićem osim Magde, iako, vidjela je majku nekoliko puta kako plače nad tri malena humka na groblju. Šest šilinga je za njihovu obitelj bilo pravo bogatstvo, a već su im uzeli svinju.

Zemljani pod seljačke kolibe bio je sklizak od blata. Njezina je majka sjedila za stolom od grubih jelovih dasaka, jedinim pokuštvom, osim ležaja na kojemu su spavali Magdini roditelji. Pokraj ležaja je bila kolijevka od vrbina pruća, nikad prazna. Ostalo troje djece spavalo je na niskome sjeniku iznad životinja. Zimi su tu životinje bile zaštićene od

lošeg vremena i njihova su tijela isijavala toplinu koja je pomagala djeci da se zagriju.

Sve u svemu, nije bilo loše. Osim za dana kao što je bio ovaj, kada su vjetar i kiša tjerali dim natrag kroz otvor u slamnatom krovu pa je koliba zaudarala po kokošjem izmetu i kravljjoj balegi. Od dima Magdu zapeku oči. Pitala se kako majka može sjediti tako spokojno ne obazirući se na metež oko sebe, držeći najmlađe dijete na grudima dok je slobodnom rukom mijesila kruh. Još joj se jedno dijete od četiri godine objesilo za suknju plaćući. Magda se sjeti tihih, čistih prostorija u Blackinghamu, pernatih postelja, prostrane kuhinje s ognjištem na kojem se vječito kuhala juha.

"Gdje je otac?" objavila je svoj dolazak vičući kako bi je čuli od buke.

"Magda!" Ispijeno lice njezine majke bilo je gotovo lijepo kada se smijala, iako je to bilo rijetko. "Ne znam kamo je otišao." Ona gurne pramen kose u povez rupca. "Rekao je da će poludjeti zatvoren ovdje s nama. Odjurio je na kišu. I bolje. Onečistio je zrak svojom žučljivošću."

Kao da je zrak mogao biti prljaviji, pomisli Magda. "Pa, onda će jesti ž-žuč umjesto voćnih pita sa sušenim jabukama."

Ona otrese kapi kiše s ogrtača i ponosno stavi košaru s pitama na stol. Njezin maleni brat prestane plakati i počne se penjati po majčinoj suknji. Ostalo troje djece koja su ispod sjenika ganjali raskokodakane kokoši, pritrče i ispruže prljave ruke prema košari.

"Polako." Magda uzme košaru. "Ima dovoljno za sve. Donijela sam i vreću fino mljevena brašna i komad slanine."

Njezina majka uzvikne, resko uzdahne i oči joj zablistaju od suza. Ona pruži ruku i dotakne Magdino lice.

"Zahvaljujem Svetoj Djevici na danu kada sam te odvela u Blackingham, dijete, iako moram priznati da sam nebrojeno puta proklinjala tvojega oca što me je na to natjerao. Rekao je da si priglupa jer ne govoriš. Pretpostavljam da nisi imala što reći." Njezina majka zastane, prijeđe pogledom preko Magdina lica, kao da traži oprost ili potvrdu da je time što je dala kćer u službu učinila pravu stvar.

"Dobri su prema meni, mama. Čak i gospodarica. Nitko mi ne govori da sam priglupa. Iako, nedostaju mi ovi mališani. Dokle god sam u Blackinghamu, vi nećete gladovati."

Njezina se majka doimala prestrašeno. "Nisi valjda to ukrala?" "Naravno da nisam, mama. Kuharica je osobno spakirala košaru."

"Kako bih voljela da je tvoj otac ovdje da čuje kako govoriš. Neće vjerovati kako si rječita."

Jel' ti maca papapala jezik, običavao ju je zadirkivati, pokušavajući iz nje izvući koju riječ kada je bila mala. Sjećala se kako je sjedila na njegovu krilu i pokušavala dohvatiti crveni svjetlucavi krug iznad njegove glave, kako bi je pecnuo po ušima kada bi ga povukla za kosu, a poslije ju je znao i tući kada nije željela govoriti.

"Nemoj se ljutiti na oca, malena. Nije imao lagan život."

"Ničiji život nije lagan, mama." Ona objasni majci zašto je došla. Rose nije imala dovoljno mlijeka za svoje sićušno djetesce. Nahranila ga je samo dvaput i kao da je oslabjela.

"Idem smjesta", reče njezina majka. "Ako ćeš se ti brinuti o ovom malom dok me nema."

"Hoće li biti dovoljno mlijeka za oboje?" Ona pogleda najmlađeg brata kako pohlepno vuče majčinu bradavicu, ozbiljno je gledajući svojim velikim okruglim očima kao da zna što se sprema.

"Billy je već dovoljno velik da prestane sisati. Držim ga na grudima samo zato što... Ma, nema veze. Sada to više nije važno."

U zadimljenoj, mračnoj prostoriji njezina majka kao da je bila obasjana prekrasnim ljubičastim svjetlom, ali Magda se naučila ne govoriti o bojama, ne govoriti o dušama koje je čitala kao što su drugi ljudi čitali lica. Netko bi mogao reći da je prigrupa.

Kathryn je budno pazila i Rose i dijete. Dijete je napredovalo. Rose nije. Nastavila je krvariti. Isprva ništa što bi zabrinjavalo, ali onda kada se krvarenje trebalo smanjiti, ono se pojačalo. Ta tajnovita pojava, to mjesečno čišćenje ženskih tijela, žensko cvjetanje kako su ga nazivali lijepim izrazom za prirodne osobine žene. Sada je to cvjetanje bilo neprirodno, tamno, natapalo je jednu čistu bijelu plahtu za drugom.

Svijeće su gorjele za svetu Margaretu danju i noću u sobi u kojoj je Rose krvarila. Kathryn ju je preselila u Finnov krevet. Malena prostorija u kojoj je prije spavala sada je bila dječja soba. Magdina je majka svakoga dana pješačila tri kilometra iz svoje kolibe kako bi se brinula o Jasmine i

dojila je. Kathryn ju je pitala kako je zbrinula svoju djecu. Objasnila joj je da, budući da su polja ionako poplavljena, njezin muž nema drugog posla i on se o njima brine. Jedanput ili dvaput Kathryn je u kuhinji vidjela malenoga dječaka s Magdom i Agnes, ali nije ništa rekla. Dokle god se ta žena brinula o Jasmine, ona će joj dopustiti da ima vlastito dojenče uza se.

Svakoga je dana Rose postajala sve blijeda. Žile na njezinim malenim okruglim grudima bile su nalik na plave vrpce ispod prozirne kože. Pokušavala je nahraniti svoje dijete, ali mlijeka nije bilo pa je dijete plakalo. Nakon svakog neuspješnog pokušaja Kathryn je odnosila Jasmine dojilji, a Rose bi iscrpljena i umorna legla natrag na jastuk. Nije govorila, ali Kathryn je opažala potočiće suza koji su joj tekli niz udubinu između nosa i obraza.

Kathryn je stavila ljekoviti kamen jaspis ispod Roseina jastuka i napajala je čajem od srdačice s medom. Natapala je obloge u otopini virka i radila od njih komprese koje joj je stavljala između nogu. Četvrtog je dana Roseina koža postala vrela na dodir i ona se više nije niti trudila nahraniti dijete; jednom kada ju je čula kako plače iz dječje sobe viknula je kao da se prestrašila i upitala: "Kakav je to zvuk?"

Kathryn je preselila dojilju i dijete u svoje odaje. Već je prije to pokušala. Željela je dijete uza sebe, ali majka nije dala. Sada se više nije bunila.

Roseina je vrućica bila uporna. Ona je pala u delirij, pjevušila kojekakve gluposti, ljubavne pjesme - Colinove pjesme, prisjetila se Kathryn, i zazivala je ponekad Finna, ponekad Colina, tiho mrmljajući. Kathryn ju je prala hladnom vodom, ali vrućica je i dalje rasla.

Petoga je dana Kathryn poslala po svećenika iz Svetoga Michaela. Roseina duša ne smije biti neispovjeđena.

"Reci konjušaru da ću ga dati išibati ako se ne vrati sa svećenikom prije sumraka", odgovori ona kada su joj rekli da se žalio kako su ceste previše skliske i blatnjave. "Neće se istopiti. Oderat ću mu kožu ako zakasni."

Sjedila je pokraj Roseina uzglavlja i mrmljala molitve i nježne riječi.

Do sumraka je stigao svećenik i kao čupava zvijer stresao kapljice kiše s ogrtača.

"Gdje je djevojka?" upita on očito nezadovoljan što su ga pozvali noću i po tako lošem vremenu.

Kathryn ga povede do Roseine postelje. Ona je ležala mirno poput mrtvaca, zatvorenih očiju, tankih vjeđa prošaranih plavičastim žilama, kože blijede kao izbijeljeno platno. Posljednji put kada je Kathryn promijenila obloge između njezinih nogu, prije samo dva sata, bili su tamni i natopljeni, kao kišom raskvašena zemlja.

"Bilo bi najbolje da se požurimo", reče svećenik namještajući crkveno ruho i vadeći svetu vodu i raspelo. On počne recitirati *Commendatio animae*, molitvu preporuku za dušu.

"*Qui Lazarum...*"

Djevojka je samo jedanput otvorila oči za vrijeme posljednje pomasti i divlje pogledala po prostoriji. Oči su joj bile razrogačene od straha i nečega što je sličilo na iznenađenje - ali nisu li mladi uvijek bili zatečeni smrću? Možda ju je uznemirila nazočnost svećenika? Pogled joj se prikovao za Kathryn. "Jasmine", šapne ona i ispruži ruke u zrak kao da joj pružaju dijete.

"Jasmine spava", reče Kathryn najnježnijim glasom. Borila se s vlastitim strahom i iznenađenjem, iako je u svojem životu vidjela dosta smrti. "Čuvat ću tvoju malenu djevojčicu", reče Kathryn. "Čuvat ću je svojim životom, Rose, obećavam ti. Bit će mi kao kći."

Djevojka kimne, legne natrag na jastuk i umiri se. Disanje joj je bilo vrlo plitko pa je Kathryn u jednome trenutku prinijela svijeću njezinu licu da vidi hoće li plamen zatreperiti. Malo poslije Kathryn osjeti nježan stisak. Nije ni bila svjesna da drži Rose za ruku.

"Recite ocu", Kathryn se nagne bliže kako bi je čula. "Recite ocu da mi je žao."

Kathryn je dugo sjedila pokraj Roseina tijela i slušala rominjanje kiše. Pljusak je u naletima baca vođu u cijev dimnjaka, začulo bi se tiho cvrčanje i prostorija bi se ispunila dimom. Kathryn dotakne Roseino lice. Već je bilo hladno. Svećenik je pošao u kuhinju u potrazi za večerom, a onda i ležajem na kojem će prenoćiti. Ujutro će propisno krstiti njezinu unuku u kapeli Svete Margarete i umočiti dijete triput u krstionicu. Kathryn će joj biti kuma. Ali neće biti slavljaja. Djetetova će majka ležati

ispod krstionice, dolje u obiteljskoj grobnici - na posvećenom tlu - pokraj Rodericka. Roderick će u vječnosti spavati pokraj lijepe žene, pokraj Židovke. Bio je to jedini plod koji neće moći ubrati.

Ni oca djeteta neće biti na krštenju. Je li Colin stigao do benediktinaca? Čula je od Ciganina koji je bio sa svojom trupom u Colchesteru da je Colin dobro. Možda je upravo u tom trenutku pjevao svoje lijepe ljubavne pjesme, blaženo nesvjestan da je njegova ljubav umrla.

Kada se ceste osuše, poslat će poruku redovnicima u Cromer. Kada čuje za dijete, njezin se sin možda vrati kući.

Upravo se spremala pozvoniti da Glynis dođe i pomogne joj da pripreme Roseino tijelo kada se nečega sjetila. Bilo je onih koji su tvrdili da Židovi imaju neki poseban znak, neku vrstu deformacije na tijelu. Roderick je rekao da je čuo iz pouzdanih izvora da Židovke dolje imaju horizontalne otvore kao usta. Pa, Kathryn je znala da je to laž. Roseini intimni dijelovi bili su poput njezinih, iako, morala je priznati da ju je uhvatio strah kada je trebala pozvati primalju. Naposljetku je odlučila, potaknuta Roseinom boli da, ako se ispostavi da su glasine istinite, uvijek može kupiti primaljinu šutnju.

Ona donese lavor s lavandinom vodom iz vlastite odaje i pažljivo počne prati ud po ud. Nije bilo nikakvih znakova, nikakvih deformacija. Na Rose je sve bilo savršeno oblikovano. Kathryn joj uplete tamnu kosu i omota je kao krunu oko lica. Spusti dva zlatnika na njezine vjeđe i zaveže joj plavu svilenu vrpču oko glave i ispod čeljusti pa je odjene u haljinu koju je njezin otac najviše volio. Izgledala je poput nevjeste u blijedoplavoj haljini, lijepa u smrti isto kao što je bila lijepa za života.

Kathryn pomisli kako bi joj trebala skinuti maleni križ na svilenkastom lancu. Dar za Jasmine od njezine majke. Isto kao što ga je Rebekka dala Rose. Ona ga pažljivo skine i prvi put ga pogleda izbliza. Zakučasti filigranski rad bio je prekrasan. Podsjeti je na bordure od pletera koje je Finn iscrtao na Ivanovu evanđelju. Šest majušnih bisera stvaralo je savršen krug pri vrhu križa. Možda je simbolizirao Sunce? Ali nije bio nalik na keltske križeve koje je vidala na starim saksonskim crkvama u Norwichu gdje su simboli sunca i križa bili spojeni. Hereza, govorili su neki. Ovaj je krug bio bliže presjeku križa i više je podsjećao na zvijezdu, zvijezdu sa šest krakova, ali tako vješto ukomponiranu u

uvijeni motiv da se stapala s pozadinom kada bi se netko zagledao u nju. Vjerojatno se to Kathryn samo učinilo.

Pitala se je li Finn osmislio taj prekrasan ukras za svoju Rebekku. Osjeti ubod ljubomore. Kakvo je ona pravo imala biti ljubomorna? Kathryn omota svilenkastu vrpču oko svoje krunice - neće je obeščastiti tako da je objesi oko svojega vrata - i požali što Finn ne može vidjeti kako mu je kći lijepa čak i mrtva i s kojom se nježnošću o njoj brinu. Možda bi mu to pružilo barem neku utjehu.

Majko sveta, kako će smoći snage reći Finnu da mu je kći umrla?

Kada je tijelo bilo namirisano i odjeveno, Kathryn pomisli kako bi bilo dobro da pozvoni. Trebala bi taj posljednji zadatak ostaviti drugima i poći u krevet. Umjesto toga, ona iz ormara donese platno za umatanje mrtvih i počne šivati. Bilo je važno da i ovu posljednju stvar obavi sama.

Igla je teško prolazila kroz grubo voštano platno pa je serž uskoro bio iscrtan malenim kapljicama krvi iz Kathryninih izbodenih prstiju. Rose će u grob ponijeti i nešto Kathrynino.

Gotovo je svanulo kada je Kathryn završila. Kiša je prestala. Toliko su dugo njezine uši bile naviknute na bubnjanje kapljica da joj se tišina učini prijetećom. Njezini će seljaci biti sretni. Rijeke će se povući. Polja će se isušiti i mlado će zelenilo posuti obronke brda. Ceste će ponovno biti prohodne. Ona će ponovno morati na put do zatvora. Morat će reći Finnu da je zašila njegovu prelijepu Rose u mrtvačku ponjavu. Reći će mu također da je ponjavu izvezla svojim suzama.

Očajnički se nadala da će joj on dopustiti da zadrži dijete.

ÖVAÖESEÖ ÖVA

*Naša se vjera temelji na riječi Božjoj pa nam priliči da
Vjerujemo kako će riječ Božja biti ispravna po svim pitanjima*

JULIAN OD NORWICHA, BOŽANSKA OTKRIVENJA

Kathryn je svake noći ležala budna dok su joj glavom stupale strašne riječi, kao vojnici u teškim čizmama, i tjerali joj san. *Više se ništa nije moglo učiniti za nju, Finne... Mirno se ugasila... Ona je sada na sigurnome u naručju Svete Djevice... Platila sam mise zadušnice za nju... Dijete će ti pružiti utjehu...*

Prazne riječi.

On se zasigurno pripremio na mogućnost kćerine smrti. Toliko je žena umiralo pri porođaju. Tako je izgubio i svoju ženu. Možda on već zna, pomisli ona, čuti to nekom očinskom intuicijom nastalom iz velike povezanosti s kćeri.

Glavobolje su se neprestano vraćale dok je ona čekala da se prostrane vode povuku. Bilo je dana kada je razmišljala da postupi kukavički. Po

slugi će mu poslati pismo. Jedanput je čak uzela pero u ruku, ali dok je gledala njegov naoštren vrh nad pergamentom, pred očima joj se ukažu Finnovi prsti umrljani bojom kako skiciraju pticu crvenih prsa u njihovu rujanskom vrtu, prsti koji su pomicali Roseine prste, učeći je da ispisuje dražesne inicijale, potrebne za njegov zanat. Kathrynini su prsti tako drhtali da nije mogla povući nijednu crtu. Zgužvala je prazan pergament i bacila ga u vatru.

Satima je njihala dijete, tiho joj pjevušila ulomke iz pjesama. Jasmine bi omotala svoju sićušnu ručicu oko njezina prsta.

"Lijepo si djetesce, baš kao tvoja majka. I ona je bila lijepa, da, bila je. Lijepo djetesce. Lijepo djetesce", pjevušila je. Smiješno ponašanje za ženu njezinih godina.

Ali Jasmine je otvarala snene oči - plave oči, Colinove oči - i piljila u Kathryn mudrim pogledom. Čak i kada ju je Kathryn davala na dojenje - a ni tada nije odlazila daleko - dijete je gledalo Kathrynino lice okrećući se od dojiljine bradavice kada bi joj Kathryn nestala iz vidokruga, a ona je to rijetko činila. Te su mudre oči bile poput magnetita i Kathryn nije mogla od njih odvratiti pogled.

Bila je već sredina svibnja kada se cesta prema Norwichu dovoljno osušila kako bi se moglo putovati do zatvora.

Jasmine je imala šest tjedana.

S prozora u tornju Finn je gledao poplavljene ravnice. Vode su se polako povlačile u korita. Prvi put nakon nekoliko tjedana mogao je vidjeti donji dio stabla glogova koji su rasli uz obalu rijeke i cijelu arku kamenoga mosta. U daljini su se usamljena kola teško kretala po blatnjavoj cesti. I svjetlo je bilo bolje toga dana - samo je tanak sloj maglice zaklanjao zlatno sunce - a njega je probudio ševin pjev. Znak proljeća.

Ali za Finna je još bila zima. Nije bilo nikakvih novosti iz Blackinghama. Rose je već sigurno trebala roditi. Ruka mu je podrhtavala kada je pokušavao slikati.

Njegov jedini posjetitelj za mnogo tjedana bio je biskup. Prošlog su tjedna igrali šah na Despenserovoj prekrasno izrezbarenj ploči i

raspravljali o istoj staroj temi, ali s manje žara nego obično. Finnove su misli bile u Blackinghamu.

Mršteći se, Despenser je uzeo Finnova pješaka *en passant*¹³. "John Wycliffe i odmetnuti svećenici poput Johna Balla drže teatralne govore po cijeloj zemlji okrećući seljake protiv Boga i kralja. Po njihovu, svaki bi glupan, prostak i kmet u ovome kršćanskom svijetu trebao biti sam svoj svećenik. Sloboda je to koja donosi prokletstvo. Zbog svojega će neznanja svi završiti u paklu."

Finn mu je kontrirao: "Dok ih biskupi tjeraju da budu robovi dvaju vragova - rituala i praznovjerja. Kako to može pomoći njihovim dušama?"

"Oni su ovce, mora ih se skupiti u stado i voditi, nije li tako rekao naš Gospodin?" Despenser se nasmiješi.

Finn razmisli ne bi li mu odgovorio kriptično, kako treba razlikovati ovce od koza, ali se predomisli. Nije bio raspoložen ni za razgovor ni za igru. Despenser je već držao Finnova kralja u šahu. Obično su igrali do pata ili je Finn ponekad dopuštao da ga biskup matira nakon borbe. Finn stavi skakača ispred kralja kako bi ga zaštitio. Despenser je svoje blijede prste - blijede poput bjelokosti koju je nježno dodirivao - neko vrijeme držao iznad svojeg lovca, a zatim pješakom uzeo Finnova skakača od ebanovine.

"Danas niste raspoloženi kao obično", reče Despenser i razbije tišinu. Pustio je da Finn razmisli o sljedećem potezu, ustao iz naslonjača i prišao Finnovu radnom stolu proučavajući prvu sliku retabla. "A i posao vam napreduje vrlo sporo." Kažiprstom na kojem se sjajio prsten on prijede preko neobjane skice Djevičina lica.

Preko Roseinih očiju, Roseinih usana. Finn ga poželi pljesnuti po ruci. Umjesto toga se pretvarao da proučava šahovsku ploču. "Radio sam pozadinu druge slike. Nedostaju mi prikladni pigmenti za Djevičinu halju."

"Kako vam mogu nedostajati pigmenti?" Po glasu se čulo da je biskup uvrijeđen. "Zar vam nisam pribavio modru boju i arapsku smolu koju ste tražili prošli tjedan? Vrlo su skupi, moram naglasiti, naručio sam ih čak iz

¹³ Poseban način uzimanja protivničkog pješaka svojim pješakom 'u prolazu' - *en passant*.

Flandrije. Od čega su uopće napravljeni? Pa Djevičine suze ne bi postigle tako pretjeranu cijenu."

"Lapis lazuli", odgovori Finn žrtvujući lovca kako bi zaštitio kralja. "To je samljeveni kamen. Dobiva se negdje na Istoku. Nijanse variraju od svijetloplave do morskozelene. Tajna je u omjeru. Potrebno mi je dobro, jako svjetlo kako bih postigao čistu plavu boju Djevičine halje. Još nisam uspio pronaći pravu kombinaciju. Kada svjetlo bude bolje..."

Biskup prijeđe prstima preko križa na prsima milujući filigranski rad optočen biserima. "Podsjetio bih vas, Finne, na našu pogodbu. Vi uživate u ovom luksuznom smještaju zbog moje dobre volje.

Nadam se da ne stavljate neki profani, manje vrijedan zadatak, ispred naredbe jednog biskupa."

Finn ga je gledao ispod oka dok je u njemu rasla tjeskoba. Despenser je promatrao škrinju u kutu, škrinju u kojoj su bili pigmenti. U nju su spremali šahovsku ploču i figurice, tamo su bili i pergamenti, pera i kožnata torba s inkriminirajućim papirima. "Uvjeravam vas, Eminencijo, nisam zaboravio na vaše uvjete, ali zaključio sam da će moj boravak ovdje biti duži pa ću imati dovoljno vremena da obavim posao - osim, naravno, ako se nisu pojavili novi dokazi koji će skratiti moje prebivanje ovdje."

Despenser je i dalje sa zanimanjem gledao škrinju u kutu. "Nema novih dokaza. Šerif je uvjeren da smo uhvatili svećenikova ubojicu. I doista, samo zato što ste mi od koristi niste već osuđeni i obješeni. Nemojte se sa mnom igrati, iluminatoru, ni pogrešno prosuđivati moje strpljenje."

"Ja nisam čovjek koji igra igre, Eminencijo. Savršeno mi je jasno koliko moć imate. Ali morate shvatiti da je umjetniku teško raditi na ovakvome svjetlu. Zato sam samo slikao pozadine." On pokaže ploču koju je biskup držao i na koju je bio nanesen samo gesso, temeljna boja. "Čim svjetlo bude jače, vratit ću se slici Blagovijesti. Vjerujem da ste vi na potezu."

"Po skici bih rekao da će Djevičino lice biti prelijepo. Pretpostavljam da ga slikate po liku vaše kćeri, Finne."

Despenser povuče potez. Finnu nije promaknula suptilna prijetnja koja se mogla pročitati na biskupovim tankim nasmiješanim usnama nalik na zaobljenu oštricu. Ali barem se činilo da je izgubio zanimanje za škrinju u

kojoj su bili Wycliffeovi tekstovi, opasni dokazi koje Polu-Tom nije mogao odnijeti zbog poplava.

"Slab ste protivnik danas. Smijete vratiti figurice u kutiju. Vratite se svojem poslu. Nadajmo se da će svjetlo sutra biti jače." Biskup polako odseće do prozora gdje je ugara svila gnijezdo. U pletenoj su košari bila tri sićušna jaja u obliku bisera, jaja koja je Finn volio gledati, kao što je gledao kako malena ptica gradi gnijezdo noseći grančicu za grančicom u kljunu. Za hladnih je noći ostavljao otvorena okna kako bi ptica mogla dolaziti i odlaziti. Jedno po jedno biskup uzme jaja i pogleda ih. Jedno po jedno baci s visokog prozora. Zatim baci i gnijezdo. "Toliko lepršanja vam je možda ometalo koncentraciju", reče on.

Kada je biskup otišao, Finn pomisli kako bi bilo najbolje da spali papire, čak je otvorio škrinju i izvadio ih. *Jer Bog je tako volio svijet da je dao Svojeg jedinog Sina...* Zašto svećenici nisu nikada govorili

o Božjoj ljubavi, ali su bez prestanka elokventno objašnjavali kako izgledaju muke prokletih? Pustinjakinja je pisala o Božjoj ljubavi. Ona je osjetila tu ljubav kroz svoje izlječenje. Vidjela je Njegove muke u svojim vizijama. Možda su drugi, kao što je bio biskup, bolje razumjeli vruga i njegove postupke. Ali tu, u Ivanovu evanđelju koje je prepisalo Finnovo pero, bile su riječi ljubavi, riječi koje bi svi ljudi trebali čuti.

Ali kako da oni koji nikad nisu upoznali ljubav shvate njezino značenje? On je shvaćao. On ju je osjetio. Prema Rebekki. Prema Kathryn. Ne samo osjećaj između muškarca i žene, nego nešto dublje, želju da zaštiti, želju da se njegova duša stopi s njezinom. Ali ta ga je ljubav iznevjerila. Rebekka ga je napustila. Kathryn ga je izdala. Božja je ljubav morala biti nešto više od toga, kao što je rekla pustinjakinja - neka vrsta više ljubavi, nepokvarena, čista sila. Finn je i to osjetio. Svojoj bi Rose mogao sve oprostiti. Njegova je ljubav prema Rose bila poput skupih pigmentata koje je rabio - čista, nerazvodnjena esencija.

Ipak, mučila ga je jedna zagonetka. Ako je Božja ljubav bila poput one roditelja prema djetetu - samo jača, dublja, šira, savršenija - kako je onda Bog mogao žrtvovati svoje jedino dijete? Koji bi roditelj pun ljubavi mogao prepustiti svojega sina takvim nezamislivim patnjama? Kathryn svakako ne bi mogla. Ona je to dokazala. A ne bi ni on mogao. Je li se Bog kolebao kada je gledao Svojega Sina na križu dok su mu niz lice curili krv i suze, dok ga je kruna nemilosrdno bola, psi kružili oko njega,

strvinari mu letjeli iznad glave? Ali On to nije gledao, zar ne? Okrenuo je glavu jer nije mogao izdržati. Finn je barem toliko razumio.

Kožnati paket sakriven ispod pigmenata i smola, pergamenata

i pera, bio je dupkom pun. Wycliffé će biti zadovoljan s dodatnim primjercima. Finnu je prepisivanje tih tekstova u posljednjih nekoliko tjedana pružalo neobičnu utjehu. Bio je to način na koji se suprotstavljao. Ono što je počelo kao subverzivno zadovoljavanje njegova buntovnog duha donijelo mu je mir kada ga nigdje drugdje nije mogao pronaći. Ruke su mu previše drhtale kada je slikao biskupove ikone, ali su mu prsti bili mirni i sigurni dok je prepisivao Wycliffeove tekstove. Ako je u tom evanđelju bila istina, zar onda ta istina ne bi trebala biti napisana u mnogo primjeraka?

Polu-Tom će uskoro doći u Norwich. Vode će se povući. Sutra će slikati Djevičinu halju.

Ali ipak nije. Ponovno je prepisivao engleski prijevod i tako je prošlo još tjedan dana. Papiri više nisu stali u škrinju. Iako su se vode povukle s prozora, na kojem je klupica bila prazna, vidio je samo zaprežna kola kako prelaze most. U kolima su bile dvije žene i djevojka od kojih četrnaest godina. Jedna od žena je držala dijete na prsima. Možda je donijela dijete ocu u zatvor? Nadao se, za dobrobit tog djeteta, da otac nije počinio težak zločin.

Ni traga Polu-Tomu. Ali močvara je sigurno još bila poplavljena. Možda prođu tjedni dok ponovno ne vidi svojeg prijatelja. Morat će pronaći neki drugi način da prokrijumčari papire. Sutradan je bio petak.

Biskup će sigurno doći u tjedni posjet.

"Pričekajte ovdje", reče Kathryn Magdi i njezinoj majci koja je, iako su je u zatvorskom dvorištu svi mogli vidjeti, radila ono za što je bila plaćena - dojila gladno djetesce. Kathryn je s velikim zadovoljstvom gledala kako dijete siše, što je Jasmine radila često i glasno.

"Ovdje ste na sigurnom", obeća im ona. "Zapovjednik je rekao da će paziti na vas. Mislim da mu se može vjerovati."

"Nemojte se brinuti, gospodarice, bit ćemo dobro", reče Magda.

Ali Kathryn je čula podrhtavanje u djevojčinu glasu dok je proučavala zastrašujuću normansku kulu dvorca. Kathryn je čula i njezin uzvik

ispunjen strahom, ali i strahopoštovanjem, kada je ugledala gradske zidine. No, djevojka je imala unutarnju snagu. Kada su se zaglavile u blatu - Kathryn je bila dovoljno pametna da putuju kolima, a ne Roderickovom teškom kočijom - djevojka je bila od veće pomoći nego cendravi sluga kojega je poslala po Simpsona.

Pomoć je napokon stigla, ali ne iz Blackinghama. Nekoliko slobodnih seljaka koji su prolazili onuda podmetnuli su leđa i pogurali kotače koji su zapeli u blatu. Naoružana samo svojom odlučnošću i Finnovim bodežom koji je visio uz njezinu krunicu, Kathryn odlučila nastaviti put nadajući se da će ih Simpson stići.

Ali on ih nije stigao. Kada su ponovno zapele s osovinom u blatu, dvije su žene i djevojka oslobodile kotač. Ali za Kathryn je taj naporan put bio poput plesa oko okićenog prvosvibanjskog stupa u usporedbi sa zadatkom koji ju je čekao. Dotaknula je djetetov obraz brišući mlijeko, uspravila se i prišla vratima s rešetkom u dnu stubišta.

"Gore su vrata otvorena", reče stražar dok je ključ grebao po bravi.

Kathryn postavi malenu pješčanu uru, koju je donijela sa sobom, na sjedalo u kolima. "Dajte mi pola sata, a onda pošaljite ostale gore." Stražaru je dala peni. "Zapovjednik je rekao da ih pazite." Ona glavom pokaže prema kolima. "Neka im nitko ne prilazi."

"Da, milostiva gospo", reče stražar i spremi novčić u džep. Iza nje se s treskom zatvori željezna rešetka.

ĐVADESET TRI

Krupne kapljice krvi klizile su ispod vijenca poput kuglica; kao da su dolazile ravno iz vena... ali dok su tekle, bile su jarko crvene.

**JULIAN OD NORWICHA,
BOŽANSKA OKRIVENJA**

Finn nikako nije mogao pronaći boju za Djevičinu halju. Odustao je od toga pa se nagnuo nad Wycliffeove papire rasprostrte po radnome stolu. Možda je trebao pomiješati pigment s cinoberom, pomisli, dok je prepisivao Ivanovo evanđelje. Iza njega prođe sjena, svjetlost se na trenutak potamni. On gurne papire pod bugačicu zaklanjajući ih od pogleda svojim leđima zaključivši da to vjerojatno nije biskup. On se ne bi prikrao tako lagana koraka i bez ceremonije. Osim, naravno, ako nije pokušavao uhvatiti svojeg zatvorenika na djelu.

Finn brzo ali oprezno naspe malo dragocjena praha lazurita na paletu praveći se da miješa boju. Još jedan korak iza njega. Nesiguran, oprezan. On napravi izraz lica umjetnika koji je potpuno zanesen svojim poslom, ali kada se okrenuo kako bi se suočio sa svojim posjetiteljem, ta se maska

rasprši. Iz ruke mu padne staklena bočica u kojoj je bio mljeveni plavi kamen. Prah se raspe i oboji pod u plavo.

"Kathryn!" On je zinuo kada ju je ugledao, iznenađen koliko njezinim izgledom, toliko i samom činjenicom što je tu. Plašt joj je bio poprskan blatom, iz mrežice za kosu, sada malo nakošene, ispalo je nekoliko bijelih pramenova. Za sobom je ostavljala blatnjave tragove. Tjeskoba je urezala fine crte oko njezinih usana i očiju, crte kojih se on nije sjećao.

"Što je s Rose?" upita on osjećajući kako mu se bilo ubrzava. "Rađa? Muči li se?"

Ona je na trenutak izgledala kao da ne zna što bi mu odgovorila. Njemu zastane dah od straha.

"Njezine su muke prošle, Finne", reče ona napokon.

On s olakšanjem izdahne zrak, strah se raspline.

Ona se osvrne po sobi i pogled joj se zaustavi na pigmentu rasutom po podu. Zašto ga nije htjela pogledati? Tako neuobičajeno za gospodaricu Blackinghama koja se nikad nije bojala suočiti ni s kim. Čutio je koliko se ona osjeća krivom i možda bi uživao u tome da ga olakšanje što su Roseine muke prošle nije učinilo dobrohotnim prema glasnici. Savlada se da ne počne otirati blato s njezine suknje i popravi joj kosu.

"Što je s djetetom?" upita on.

Ona je šutjela.

"Kathryn, je li dijete živo?" Srce mu je udaralo o prsnu kost. Ona duboko udahne. "Dijete odlično napreduje. Imaš unuku. Rose ju je nazvala... Jasmine."

Jasmin. Rebekkin najdraži cvijet. "Unuka Jasmine", reče on. Razdragano, zadovoljno izgovori te riječi koje mu razvuku usne u osmijeh. On dotakne Kathrynino rame. "Prešla si težak put da mi doneseš tu vijest. Zahvalan sam ti. Nije ni čudo što si umorna. Sjedni. Poslat ću po okrepu. Bio bih ti zahvalan da mi učiniš još jednu uslugu, iako si već učinila veliku stvar."

Ona je ostala stajati. Piljila je u razbijenu bočicu plavoga praha na podu.

On je bio smušen od olakšanja, govor mu je bio ubrzan kao i bilo. "Došla si u pravi čas. Zamolio bih te da u moje ime isporučiš paket s papirima. Prepisujem tekstove za Wycliffea. Biskup neće biti oduševljen ako sazna. Kada bi samo mogla odnijeti papire pustinjakinji pokraj

Svetoga Juliana. Ona će se pobrinuti da ih Polu-Tom dostavi kamo treba. Ne mogu dopustiti da se biskup naljuti, pogotovo ne sad. Ne kada sam toliko potreban Rose. Kathryn, ne mogu ti izraziti koliko sam..."

Ona makne njegovu ruku sa svojeg ramena i klekne. "Rasuo si lazurit", reče tiho. "Dopusti da ti pomognem." Rukom koja je još bila u rukavici ona sakupi plave čestice u hrpicu.

"Tako sam se iznenadio kada sam te ugledao." On klekne pokraj nje i počne prebacivati lazurit na komadić pergamenta. "Ionako je boja bila previše jarka za Djevičinu halju. Pričaj mi o mojoj unuci." Ona ne prozbori ni riječi nego mu odgovori šmrcajem. Je li je uhvatila groznica po tom vremenu? Kapljica joj natopi rukavicu. Odakle je to došlo? "Kathryn? Ti plačeš?"

On uzme pigment iz njezinih ruku i uspravi se kako bi ga odložio na stol.

Ponestalo mu je daha. "Kathryn, je li nešto s Rose?"

Ona kimne, jedva primjetno, vidjelo se to samo po micanju pramena kose koji je pobjegao iz zlatne mreže.

"Kathryn, za ime Boga. Pogledaj me. Odgovori mi." On je zgrabi za ramena i oni zajedno ustanu. "Što je s Rose? Nije joj dobro?"

Kada je podignula lice da ga pogleda, na jagodici joj je bila mrlja gdje je prošla rukavicom umrljanom lazuritom i blatom kada je brisala suze.

"Kathryn, rekla si..."

Ona ponovno obriše suze i razmaže mrlju ispod drugog oka. Lice joj je izgledalo kao da je puno modrica. Na trenutak on ugleda lice uplakane Bogorodice, njegove Bogorodice s Raspeća. Shvati što mu se Kathryn ne usudi reći.

Riječi su mu zapinjale, razum odbijao prihvatiti ono što je čitao na njezinu licu. "Ali rekla si da su njezine muke prošle, Kathryn."

"Njezine su muke prošle, Finne. Ona je sada sa Svetom Djevicom."

Kathryn je dugo sjedila na podu uz Finna i bespomoćno ga gledala kako se drži rukama za glavu i plače za svojom kćeri. Kathryn je plakala zbog njih oboje. Ispričala mu je glasom promuklim od osjećaja kako su se nježno brinuli za Rose, kako su njezine posljednje riječi bile upućene njemu, kako su je pokopali u obiteljskoj grobnici, na svetome tlu. Kada

on nije ništa odgovorio, još uvijek nepomičan s rukama na licu, ona ga pokuša trgnuti pričom da su pronašli dojilju za malenu Jasmine, kakvo je blago to dijete, koliko je nade donijela Blackinghamu, koliko bi nade trebala donijeti njemu. Zaklela se da će je odgajati sve dok Finn ne bude u mogućnosti doći po nju.

"Odnosit ću se prema njoj kao prema vlastitoj kćeri, Finne. Bit će voljena najviše na svijetu. Kunem ti se. najdraže srce moje." Tako ga je nazvala kada su posljednji put ležali zajedno. Te su se riječi prikrale usred sve te tuge i iznenadile je. Ali on nije obraćao pozornost na njih. "Finne, kunem ti se Djevičinim mlijekom koje je othranilo našega Gospodina."

Ali kao da je davala obećanje kipu. Napokon začuje korake na stubištu. Dojilja je bila na vratima s djetetom. Kathryn bez riječi uzme djeteta i pokaže joj da čeka vani. Klekne pokraj Finna s malenom u naručju.

"Donijela sam ti Roseinu kćer da je vidiš."

Ona mu nježno dotakne ruku pazeći da ga ne prestraši. "Finne." Učini joj se da će se on okrenuti, zbaciti njezinu ruku sa svoje. Ali on se ne pomakne. Slobodnom rukom ona složi njegove u obliku kolijevke i položi na njih usnulo dijete. On ga pogleda kao da je to neko neobično, egzotično biće. Nije treptao, usne mu se rastvore. Kathryn se učini da sjedi tako čitavu vječnost. Dijete je tiho spavalo.

Kathryn je bila nježna, ali uporna. "Finne, ovo je Jasmine. Ovo je Rosein dar tebi. Krštena je kao Anna, ali Rose ju je nazvala Jasmine u Rebbekinu čast."

"Rosein dar", ponovi on tupo.

Kathryn pomiluje djetetov obraz. Jasmine otvori modre oči i trepne prema njemu.

"Ima Roseina usta, Finne. I pogledaj, ima Roseino visoko, plemenito čelo."

On je pruži ispred sebe proučavajući je kao da je jedan od njegovih napola dovršenih rukopisa. Kathryn nikad nije vidjela takvu hladnoću u njegovim očima. Kada je progovorio, glas mu je bio mukao i jednoličan. Kathryn se morala napregnuti da ga čuje. "Ima Colinovu svijetlu put", reče on. "Ima Colinove oči." Njegov ton sledi Kathryn do dubine duše.

On joj vrati dijete. "Izgubio sam tri žene koje sam volio", reče on. "Nemam snage izgubiti još jednu."

Finn nije primijetio kada su otišle. Zvona su zvonila Deveti čas, sredinu poslijepodneva, i to ga trgne. Bio je sam u zatvorskoj ćeliji. Možda je sve bio samo san, pomisli on, san koji mu je poslao vrug da ga muči. Obamrlost njegova tijela počne popuštati. Papiri su nestali - papiri koje je sakrio kada se približavao njegov posjetitelj. Pokraj nogu mu je bila slomljena bočica. Hrpica plavog praška, pomiješana s prašinom, bila je na radnome stolu gdje su trebali biti Wycliffeovi papiri.

Svom ga silinom obuzme tuga, oduzimajući mu svaku nadu. Želio je nešto razbiti, bilo što. Želio je skočiti s visokog prozora u rijeku, udarati tijelom o zid sve dok krv ne popraska kamen. Proklinjao je i urlao u prazan prostor oko sebe, čime je privukao zapovjednika.

"Donesite mi opijum, imam bolove."

"Ne znam bih li..."

"Donesite ga. Smjesta!" viknuo je. Lupao je šakama o stol i nije prestao lupati sve dok mu stražar nije donio pehar jakog vina začinjenog opijumom.

Poslije su ga probudila zvona večernjice. Činilo mu se da ima groznicu. Srce mu je divlje tuklo, misli kao da su se smrzle. Osjećao se poput čovjeka koji trči nizbrdo i ne može stati.

On uzme sliku Blagovijesti. Drhtavim rukama pomiješa arapsku smolu i jarki plavi prah. Krhotina slomljenog stakla blistala je u lazuritu. On je stavi na dlan kako bi proučio sićušni stakleni bodež. Zatvori šaku očekujući, nadajući se oštroj boli.

Kada je otvorio šaku, ugleda kapljicu krvi. Stigma, ali on ju je nanio sam. Nije tu bilo nikakva čuda. Ne za njega i ne za njegovu Rose.

Kapljica krvi pomiješa se s plavim prahom u naboru njegova dlana. Kažiprstom lijeve ruke on prenese ljepljivu smjesu na paletu i počne miješati boju. Ruke mu se više nisu tresle. Pažljivo, metodično - kao da je tek dodavao cinober kako bi nijansirao plavu - on se ubode u kažiprst.

Istisne kapljicu. Promiješa boju.

Ubod. Kapljica.

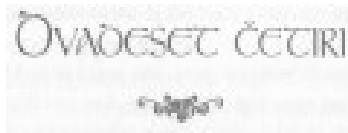
"*Aurea testatur.*" Posvjedočeno zlatom.

Ubod. Kapljica. *Sanguine testatur*. Posvjedočeno krvlju.

Ubod. Kapljica.

Napokon je uspio. Savršena nijansa plave za Djevičinu halju. Jarkoplava s modrim mrljama.

Bila je to boja očiju njegove unuke.

Ipak vjerujem u sve što Sveta crkva propovijeda i uči...

Bila je volja moja i namjera da nikada ne prihvatim bilo što suprotno tome.

JULIAN OD NORWICHA, BOŽANSKA OTKRIVENJA

Pustinjakinju iz košmarnog sna probudi zvuk laganog kucanja na prozoru za posjetitelje. Sanjala je da je vrag davi - vrag koji je nevjerovatno sličio biskupu - pa je isprva bila smušena koliko joj se san činio stvarnim. Bila je natopljena znojem unatoč hladnoći koju je osjećala tijekom poslijepodnevni molitvi. Je li zaspala za vrijeme molitve Devetog časa? Nije ni čudo što joj je vrag pristupio. Koliko je dugo spavala? Kroz prozor za pričest vidjela je kako poslijepodnevne zrake svjetla probijaju obojena stakla i prodiru duboko u sjenovitu unutrašnjost Svetoga Juliana.

Tap, tap ponovno tapkanje. Ovaj put brže. Nesumnjivo, ženski glasovi. Otkako su počele kiše, nije imala mnogo posjetitelja. Nedostajali su joj. Ali ponekad, kao u tom trenutku, bojala se susreta s njima. Tko je

bila ona da nudi svetu utjehu? Napustio ju je Paraklet¹⁴ i ostavio joj samo malo utjehe.

Ona s naporom ustane osjećajući se starijom od svojih trideset i sedam godina i razmakne zastor. Žene i djeca. Bili su veoma dobrodošli i ona im to reče, iako je kroz uski prozorčić vidjela samo tri para očiju kako vire u njezinu ćeliju.

¹⁴ Paraklet, Duh Sveti, tješitelj apostola, pomagač

"Ja sam lady Kathryn od Blackinghama", reče prvi par očiju i pokaže na dvije osobe iza sebe. "Ovo su moje sluškinje." Ona podigne zavežljaj prema prozoru. "Ovo je moja šticećenica i kumče."

"Ovaj je prozorčić premalen za sve vas. Molim vas prođite okolo i udite u prostoriju moje sluškinje. Moći ćemo bolje razgovarati kroz prozor kroz koji me ona služi. On je puno veći. Alice je otišla, ali je ostavila vrata otvorena kako bih ja imala više poslijepodnevnog sunca."

Nekoliko minuta poslije tri para očiju pojavi se na Aliceinu većem prozoru, ali ovaj su se put vidjela i lica, kao i tri figure prljave od puta. Žena koja je držala dijete bila je odjevena kao plemkinja.

"Dajte mi dijete", reče Julian, "kako bih ga mogla blagosloviti. Kako se zove?"

Žena je kratko oklijevala, ali joj preda usnulo dijete kroz prozor. "Majka ju je nazvala Jasmine, ali krštena je kao Anna."

"Lijepa je poput cvijeta jasmína."

Nakon što je Julian napravila znak križa nad djetetom i promrmljala molitvu, gospođa spusti još nešto na prozorsku dasku.

"Dolazim kao glasnik iluminatora Finna", reče posjetiteljica i gurne prema njoj široku rolu papira.

"Finn. Nadam se da je s njime sve u redu. On je dobar čovjek i dobar prijatelj." Hvala Djevici što je još uvijek živ, pomisli Julian. Željela se zauzeti za njega kod biskupa, ali to je bilo prije negoli se izložila biskupovu gnjevu. Nakon što joj je zapovjedio da napiše izjavu kojom potvrđuje svoju vjeru, nije više dolazio puštajući je da se kuha u eliksiru njegove nenaklonosti. Bilo je to tegobno vrijeme za nju. Nikakvih vijesti iz zatvora za vrijeme tmurne sezone kiša. Ona i njezin strah sami u ćeliji. Nekoliko se puta mučila pišući ispriku, ali svaki bi put u očaju izgužvala pergament. Zatim se morala moliti za oprost zbog napadaja ljutnje pa sve ispočetka, sve dok njezino unutarnje svjetlo nije postalo tmurno kao i turobno svjetlo izvan njezine ćelije. Kada se molila, On više nije slušao, a rane kajanja, dragocjena otkrivenja, kao da su bila samo suludi proizvod grozničava uma. Toga je dana zaspala moleći Zbornu molitvu.

Jednom rukom - u drugoj je držala usnulo dijete - ona razveže vrpcu kojom je bio zavezan svežanj papira. U početku bijaše Riječ. I ta je Riječ bila na engleskome!

"Finn je zamolio da to predate patuljku. Polu-Tomu, kada vas sljedeći put posjeti", reče lady Kathryn. "Ali ako mislite da će vas ovi papiri dovesti u opasnost, ja ću ih odnijeti i spaliti."

"Spaliti! Spaliti neprocjenjive riječi našega Spasitelja, zapise svetog Ivana o djelima našega Gospodina. Biste li doista to mogli učiniti?"

Kathrynin je pogled bio izravan i iskren, kao i njezine riječi. "To su samo riječi."

"Ali svete riječi. Njegove Riječi!"

"Ja sam realna žena, pustinjačinja. Svete riječi, da, ali i život je svet. Zar nemamo obvezu prema Stvoritelju čuvati ono što je stvorio, ili da svi radosno stupajući pođemo u grob kao sveti mučenici zbog nekakvih riječi nazvrlianih na komadu papira kako bi ih mogli dalje propovijedati? Naravno, budemo li živi da to učinimo. Uostalom, to je uloga Crkve, nije li, da širi Riječ Božju? Vi biste to trebali znati bolje od drugih, budući da ste se povukli u njezino okrilje."

"Ja se nisam povukla u okrilje Crkve. Ja nisam poput časnih sestara i redovnika. Ovo nije samostan. Zatvorena sam u pustinjačkom stanu, iako, naravno, odana sam i poslušna Crkvi." Ovo posljednje je brže-bolje dodala. Što je uopće znala o toj ženi? Znalo se da biskup posvuda ima špijune.

"Moj je cilj da Ga pokušam bolje razumjeti, da shvatim Njegove Muke i da ih otkrijem onima koji to od mene zatraže. Uostalom", nastavi Julian, "Crkva nije izdala nikakav proglas kojim zabranjuje da prevodimo Sveto pismo. Ja svoja Otkrivenja pišem na engleskome." Nije dodala: "Finn me nagovorio." Finn, koji je bio u zatvoru.

Na licu lady Kathryn čitao se skepticizam. "Jedno je zakon krune. Čujem da su neki od kraljevih zakona napisani na engleskome. Ali radi se i o dobroj volji Rimske crkve. Ne želim se zamjerati nikome od njih."

Dijete se pomakne i tiho zaplače. Julian spusti tekst koji je proučavala, prebaci dijete na rame i počne se njhati naprijed-natrag. Bio je divan osjećaj držati dijete u naručju. "Odakle poznajete Finna?" upita ona svoju iskrenu sugovornicu.

"Bili smo ljubavnici", odgovori Kathryn izravno.

"Budući da ga volite, sigurno vam je teško sada kada je u zatvoru."

"Još teže, jer sam lažno svjedočila protiv njega u slučaju ubojstva svećenika kako bih spasila sina koji je možda kriv."

Zbog tako iskrene ispovijesti, tako neuljepšane izjave o proturječnim prioritetima, pustinjakinja nekoliko trenutaka nije znala što da kaže. Rijetko je sretala tako iskrene osobe. Žena se doimala hladnom dok je sjedila uspravno i govorila, ali Julian zapazi kako nemirnim prstima popravljiva papire, poravnava gornje stranice, kao da pokušava izravnati nabore svoje savjesti, ispraviti nevolju u kojoj je sada bila. Taj nedostatak licemjerstva kao da joj je vraćao čast i davao iskupljenje.

Dijete počne plakati.

"Bilo bi dobro da je dam dojilji. Gladuš maleni." Julian primijeti kako su se stisnute usne lady Kathryn smekšale kada je izgovorila te riječi.

"Je li to Finnovo dijete?" upita ona i preda malenu ženi koja je ispružila ruke.

"Ne, to je Finnova unuka. Izgleda da su strasti u našim obiteljima zahvatile i sljedeći naraštaj", reče ona cinično. Nemirni se prsti umire, zatim ona spusti pogled i duboko uzdahne. Kada je podignula glavu i pogledala pustinjakinju, oči su joj se caklile. "Smijem li vam nešto priznati?"

"Ja nisam ispovjednik, gospo, ali rado ću poslušati što god mi želite reći ako će to umanjiti vaše breme. Vidim da se strahovito mučite."

Lady Kathryn joj ispriča o Colinu i Rose, kako je upravo došla od Finna, kako je on odbio dijete.

"Promijenit će mišljenje kada tuga splasne", zaključila pustinjakinja.

"Meni to ne smeta, samo, žao mi je njega. Ovo će mi dijete biti kao kći, ali bi i njemu mogla pružiti utjehu kao što je pruža meni."

Pustinjakinja spusti dlan na Kathryninu ruku na prozoru. Ona primijeti plave mrlje na prstima rukavice pitajući se kako su dospjele onamo. "Vi razumijete", reče ona.

"Što razumijem?" upita začuđeno Kathryn.

"Tu vrstu ljubavi zbog koje majka sve žrtvuje za ljubav djeteta." Ona osjeti kako je žena stisnula ruku ispod njezina dlana. "To je ljubav kakvu naš Spasitelj osjeća prema svakome od nas. Ljubav kakvu On osjeća prema vama."

Šaka se jače stisne. "Ako me On toliko voli, zašto mene, zašto sve nas tjera da prolazimo kroz ovo?" Ona povuče ruku. Dugi prsti zalepršaju po zraku. "Nema veze. Znam što ćete reći. 'Grijeh'. Kažnjeni smo za svoje grijehе."

"Uživa li majka koja voli u kažnjavanju? Ona to radi samo kako bi naučila, kako bi ojačala dijete. Patnja nas čini jačima. Ništa se ne događa slučajno. Sve je to Božje djelo."

"A što je s Finnom? Zašto bi Bog pun ljubavi dopustio da progone dobrog čovjeka?"

"On nas iskupljuje kroz patnju, čini nas savršenijima."

"Jeste li znali da je Finnova žena bila Židovka? Sigurno je zato kažnjen. I on i njegova kći. Grijesi otaca. On je bludničio sa mnom. Da, ali to ne može biti tako strašan grijeh. Pustinjakinjo, ja znam da ste vi sveta žena i da ne znate puno o grijesima, ali zacijelo grijeh kao što je strast ne zaslužuje tako veliku kaznu. U protivnom bi zatvori bili puni biskupa i svećenika pa ne bi bilo mjesta za nas ostale. Zašto je Bog uzeo Rose, osobu koju je Finn volio najviše na svijetu, osim ako Finn nije teško zgriješio?"

"Za dobrobit duše čovjek ponekad ostane sam, čak i kada razlog tome nije grijeh. Ne mora značiti da je Finn kažnjen. Bog jednako voli i Židove i nežidove. On je Otac svima. Budite uvjereni, gospo, da time što ste uzeli k sebi to dijete židovskog podrijetla ne štetite, nego činite dobro svojoj duši. Iako, vjerujem da biste vi to učinili čak i da time dovedete u opasnost svoju dušu. Zato znam da razumijete tu vrstu ljubavi. *Sve će biti u redu.* Vaša vas muka samo približava Bogu."

"Zašto se onda ne mogu moliti? Riječi silaze s mojih usana, prebirem kronicu, ali to su riječi bez značenja koje padaju u prazno. Pustinjakinjo, zar nikad niste pomislili da je sve to jedna velika igra ili laž moćnika za njihovu osobnu korist?"

Hrabro pitanje. Zaslužilo je iskren odgovor.

"Pretpostavljam da sam dvadesetak puta u trenucima radosti mogla reći, kao sveti Pavao: 'Ništa me neće odvojiti od Kristove ljubavi'. A u boli bih, kao i on, rekla: 'Gospodine, spasi me, pogibam'. Nije volja Božja da se utapamo u svojoj tuzi. Treba je nadvladati. Obećavam - znam, jer mi je On rekao - bol će nestati od obilja Njegove ljubavi."

Te su riječi namijenjene meni, pomisli Julian. Liječniče, izliječi prvo sebe. Bog mi je poslao ovu ženu kako bih, pomažući njoj, mogla još bolje razumjeti vlastitu vjeru. Prestani se brinuti o biskupovu grijehu. On je oruđe vraga ili oruđe Boga. Bilo kako bilo, *sve će biti u redu.*

"Nemam vjere, pustinjakinjo, premda u vašim riječima ipak pronalazim malo utjehe. Ali zadržala sam se duže negoli sam namjeravala. Prekasno je za povratak u Blackingham. Znete li neko svratište u blizini?" Uznemireno je gledala dijete koje je posisalo mlijeko i piljilo plavim očima u Julian.

"Svratište možda nije najbolje mjesto za žene bez muške pratnje. Nekih osam kilometara odavde, na vašem putu kući, samostan je Svete vjere. Poznat je po gostoljubivosti."

"Da, znam gdje je. U selu Horshamu. Jednom sam kao dijete bila tamo s ocem. Sestre su vrlo ljubazne."

Žene ustanu spremne za pokret. Izenada je ta malena grupa izgledala ranjivo. Mlađa žena koja je sada držala malenu i sama je još gotovo bila dijete od četrnaest ili petnaest godina. Imala je ushićen izraz lica. Zagledala se duboko u ćeliju kao da tamo vidi neku neobičnu prikazu.

"Želiš li nešto reći, dijete?" upita pustinjakinja.

Djevojka se nagne naprijed i tiho progovori: "Svjetlost oko vas bliblišta. Po-poput nade. Ku-kuca kao srce."

"Ali tu nema svjetlosti..."

Dojilja ih prekine. "Ona ima dar, gospo." A onda brzo doda: "Od Boga."

Te su žene posebne, pomisli pustinjakinja. Ne samo plemkinja jake volje koja tako snažno voli, nego i djetesce plavih očiju i židovske krvi, simbol Božje ljubavi, njegove Jedinственosti. Pa čak i dojilja -sada kada ju je bolje pogledala primijeti da sličiči djevojci s duhovnim darom. Ali ono što im je također bilo zajedničko i što ih je spajalo bio je brižan odnos prema drugima.

Kathryn se omota ogrtačem. "Hvala vam na savjetu. Dali ste mi nešto o čemu da razmišljam." A onda se sjeti: "Želite li zadržati papire ili da ih uzmem?"

"Potruditi ću se da ih Tom dobije. Ne bojim se biskupa."

Lady Kathryn samo slegne ramenima i okrene se kako bi pošla.

"Neka vas čuva Bog", vikne pustinjakinja za svojim posjetiteljicama.

Samo se mlada sluškinja okrene i zahvalno nasmiješi prihvaćajući blagoslov.

Nakon njihova odlaska Julianin je duh bio tako obnovljen da se pitala jesu li bile stvarne ili ju je posjetio anđeo, još jedna od njezinih vizija.

Jedno je bilo sigurno: stvarne ili ne, poslao ih je On koji je bio njezino vrelo. Pomogavši njima, ona je napojila i svoju dušu. Napisat će ispriku i to na engleskome.

Ma što se dogodilo, *sve će biti u redu*.

"Hajde, Ahabe", reče ona debelome mačku koji skoči na prozorsku dasku. Ona uzme Wycliffeove tekstove i sakrije ih pod hrpu rublja. "Čekat ćemo s nestrpljenjem Tomov dolazak, ti i ja. Donijet će nam novosti o Finnu, a možda i kakav dar iz močvare."

Ahab počne presti u iščekivanju.

ĐVADESET I PET

*Daj nam, Bože, dobru žetvu, viška novčić il' dva, potrudit će se
bolje cijela družina. Svojim žeteocima rukavice daj, darežljiva
gospodara, a danguba nek' dobro gleda, bit će i za njega hljeba.*

THOMAS TUSSER, *SAVJETI ZA DOBRO GOSPODARENJE*

Tijekom kasnog proljeća Kathryn više nije navraćala u zatvor. Polu-Tom je često dolazio u dvorac Blackingham, što Agnes baš i nije odobravala. "Neću dopustiti da se mota oko moje djevojke." Ali Kathryn ga je poticala da dolazi. Pronalazila mu je razne poslove, slala ga u opatije oko Norwicha da se raspituje o Colinu. Je li njezin mlađi sin postao skitnica koja spava u jarcima, izgladnio, prljav i sam? Ili je u trenutku dok je ona o njemu razmišljala možda lutao kamenim hodnicima kakva dalekog samostana, opijen crkvenim pjesmama, izgubljen za nju zauvijek? Ali Kathryn bi pronašla nekakav posao za Polu-Toma čak i da nije tako očajnički očekivala novosti od Colina. Polu-Tom je bio Kathrynina jedina veza s Finnom.

"Pitaj ga želi li vidjeti dijete", često mu je govorila.

Odgovor je uvijek bio isti. "Milostiva gospo, sa žaljenjem moram reći da je odgovorio kako nema vremena. Zauzet je poslom koji obavlja za biskupa."

Zato nisu hodočastili u zatvor za vrijeme tih toplih, sunčanih dana. Stiglo je i ljeto. Jasmine je naučila gugutati i smiješiti se. Kathryn bi primila njezine ručice i pljeskala njima u ritmu dok joj je pjevušila. Počele su i pripreme za žetvu pa su bili pod pritiskom da pronađu

dodatnu radnu snagu prije nego što počnu kiše kako urod ne bi propao. Težak zadatak, sada kad nije bilo Kathryninih sinova.

Bila je to druga žetva od Roderickove smrti. Simpson će ponovno biti Gospodar žetve, ali neće biti gospodara imanja da ublaži nadglednikovu sve veću aroganciju. I gdje da ona nađe još penija da plati nadničare koji su svake godine zahtijevali sve više, da i ne spominje vlastite kmetove koji su od nje očekivali da bude velikodušna u doba žetve? Slijepa odanost kojom su kmetovi i seljaci služili njezinu ocu nestala je, uništili su je manjak radne snage i ideje jednakosti koje su svojim propovijedima poticali svećenici laici. Stari je poredak bio ugrožen, možda čak i nestane, a u tom je poretku ona znala svoje mjesto. Roderick je svojom snagom i tradicijom vezao uza se kmetove. U čemu je bila njezina snaga? Gdje je bila njezina tradicija?

Bilo je dana kada je jednostavno mislila da ne može dalje. Ali tu je bila Jasmine.

Bio je to već četvrti put toga dana da Magda po žezi žeteocima u polju nosi kožnate mješine s pivom, košare s kruhom i sirom, zobene kolače i luk. Teret nije bio lagan, ali ga je dobro rasporedila na krajeve dugog štapa koji je nosila na ramenima. Nije joj bilo naporno, jer iako je bila sitna, bila je jaka i čvrsta i rado je prihvatila priliku da pobjegne iz zagušljive kuhinje. Kuharica je ionako u posljednje vrijeme bila loše raspoložena, a Magda je uživala gledati kako duge kose šibaju preko raži poput moreških plesača. Njezin je otac bio najbolji radnik od svih. Ponosno je gledala kako se sagiba, savija desnu nogu pod tijelo, ispružene lijeve ruke kako bi održao ravnotežu i zamahuje desnom rukom preko klasja, a kosa odsijeca stabljike malo iznad tla dok se njegovo tijelo sa svakim zamahom pomiče u ujednačenom ritmu.

Nije ni čudo što su žeteoci u podne toliko jeli. Nije ni čudo što je Agnes bila loše volje. Prošli je tjedan metlom istjerala Polu-Toma optuživši ga da je ukrao jaje! Agnes! Ona, koja je uvijek imala lonac pun tople hrane za prosjake. Bila je ljuta, svemu je nalazila manu, a prije je sa svime bila zadovoljna.

Vani je sjalo sunce, zrak je bio čist, plavim su nebom slobodno plovili tanki dugi oblaci, a kako su tek svi srdačno dočekivali kuhinjsku

pomoćnicu s hranom. Družina nadničara i kmetova prihvatila ju je kao svoju. Osjećala se članom jedne sretne obitelji, sretne zato što će unatoč napornom, cjelodnevnom radu tog jednog mjeseca u godini svi biti siti. Ako je gospodar žetve bio škrt, ostajao je bez radne snage. Kmetovi nisu imali izbora, ali nadničari su bili slobodni da odu tamo gdje su ih bolje plaćali. Svi su od gospodara imanja očekivali velikodušnost. Iako, ove godine, Magda baš i nije bila sigurna što će dobiti. Odmjerila je boju nadglednikove duše - ako se to uopće moglo nazvati bojom. Bio je to više nedostatak svjetla i ona to nikad prije nije vidjela. Može li biti da nije imao svjetla zato što nije imao dušu? Vrag prerušen u čovjeka? Ona zadrhti kada je primijetila kako on prilazi živici u čijoj je sjeni rasprostrla stolnjak. Pogleda u stranu kako bi izbjegla njegov pogled. Nije željela da on baci urok na nju.

Gledala je nježna svjetla djece kako se stapaju i miješaju poput duge dok su se igrali lovice ispod velikog hrasta na rubu polja. Ona se u vrijeme žetve igrala pod tim istim drvetom - i to ne tako davno - dok je njezin otac plesao s kosom, a majka vezivala snopove. Pitat će lady Kathryn smije li sutradan njezina majka donijeti Jasmine u polje. I majka bi joj to voljela. Ona se smijala samo u doba žetve. Čak i kada joj je trbuh bio prevelik da radi, gledala je druge žene i djecu. Sretne uspomene. Osim u loša vremena, kada je usjev trunuo u polju, kada bi vrag poslao snijet, kugu ili kiše. Tada su mnogi umirali od gladi. Njezina dva brata, na primjer.

Ali nije se željela toga prisjećati. Danas je sunce sjalo, zrno je bilo zrelo, blakingamske su kuhinje osigurale velike količine hrane za žeteoce. U daljini ugleda poznato svjetlo. Mahne i vikne dobrodošlicu zdepastom muškarcu koji se gegao prema kuhinji. Bilo joj je drago što ga nije prestrašilo kuharičino mrgođenje i metla. On je bio njezin prijatelj. Vratio se i sa sobom donio svoje prekrasno duhovno svjetlo.

Ali prišao joj je muškarac bez svjetla.

Nadglednik stane uz nju i zgrabi kožnati mijeh s pivom. Štap koji je držala na ramenima se nagne. Kako joj ne bi ispao, ona nespretno spusti zavežljaje na zemlju. Nadglednik potegne iz mješine. Dok ju je gledao, pivo mu je kapalo niz bradu. Ona pokaže na vjedro s vodom na tlu. Voda je bila hladna, sama ju je zagrabila iz potoka. Kada Simpson nije

odgovorio, ona pokuša progovoriti, iako ju je on strašio tim zlobnim pogledom.

"Gos-gospodine..."

On se nasmije i priđe joj. Dah mu je smrdio po luku i trulim zubima. On još jedanput potegne iz mješine. Magda se pitala što da radi? On je bio gospodar žetve, ali ako ovako nastavi, neće biti dovoljno piva za žeteoce. Grlo mješine već se opustilo. Možda kada bi mu donijela vode... Ona se odmakne, prijeđe nekoliko koraka do vjedra i donese mu punu tikvicu vode.

On je uzme piljeći cijelo vrijeme u nju, izlije vodu na glavu pa poput raščupana psa protrese masnu kosu.

"Gospodine", bilo joj je teško govoriti. "Gos-gospodine, vo-voda je za piće i ku-kuharica kaže..."

"Kuharica kaže", rugao joj se on cmizdravo otežući riječi. "Ne zanima me što kaže kuharica. Ja sam gospodar žetve, a ne ta tvoja kuharica. Znaš li što to znači? To znači da sam tvoj gospodar i mogu piti pivo i vodu..." on baci tikvicu koja s njegovom pljuvačkom padne pred njezine noge "ili uzeti bilo što povezano sa žetvom. A to uključuje i priprostu kuhinjsku pomoćnicu koja poslužuje hranu."

On je zgrabi za gornji dio haljine. "Da vidimo ima li unutra čvrstih malih pupoljaka koji su spremni da se rascvjetaju."

Ona se trgne i oslobodi, ali često prana tkanina haljine se podere. Lice joj se zažari od srama dok je dronjcima užurbano pokušavala sakriti grudi.

"Možda si ipak zrela za branje."

Smijeh mu je bio raskalašen i neugodan. Ona se zbog toga osjeti prljavom.

Brzo poput munje on se stvori iza nje i zarobi je svojim prašnjavim rukama. Osjećala je njegov vreli dah na vratu. Rukama joj je dirao grudi. Nešto kruto ju je guralo odostraga. Osjećala je to kroz podsuknju. Znala je što je to, znala je što on hoće, ali usne su joj se previše ukočile da bi se pobunila, jezik joj je zapinjao.

"Mo-molim..."

Pritisak iza nje se pojača.

"Spusti se na ruke i koljena i digni suknju." Riječi su mu bile poput roktanja.

Ne ovdje, vrištalo joj je u glavi, ne u polju kao životinja. Ne s nekim čija duša nema svjetla. Ali Majko Sveta, što da radi? On je bio gospodar žetve, a ona njegova podanica.

"Mo-molim vas, gospodine, molim vas." Tiho je plakala. "Odjednom si progovorila." "Moj je otac..."

"Platit ću mu jedan peni više. Ako me zadovoljiš. A sada diži suknju i na koljena."

Tiho je cvilila i jecala pokušavajući čak i to zatomiti. Što će se više opirati, privući će pozornost ostalih, a oni joj nikako nisu mogli pomoći. On je bio gospodar žetve. Ona se grčevito primi za suknju i podigne je malo iznad gležnjeva. Drhtave ruke nikako da je podignu više. On je povuče za suknju i gurne je s leđa. Ona padne na sve četiri, kao pas. Simpson je jednom rukom primi oko struka i zarobi je u tom položaju. Oštro joj je strnište grebalo gola koljena i dlanove. Ona zarije nokte u zemlju i grčevito se za nju primi. On joj grubim rukama podigne suknju preko glave. Magda se naježila kada je osjetila njegove ruke na svojoj koži, njegove nokte kako je bodu. Roktao je poput životinje dok je udarao u nju. Boljelo ju je. Ali više ju je boljelo što su ostali vidjeli njezinu sramotu. Bljuvotina joj se skupi u ustima. Nije mogla vikati. Nije mogla niti disati.

"Vratite se u polje, Simpsonsone."

Na zvuk glasa lady Kathryn nadglednik pusti djevojku, nespretno pokuša ustati i navući hlače. Da nije bila tako srdita, Kathryn bi se smijala njegovu zaprepaštenom izrazu lica. Ne prvi put u životu ona poželi da samo na nekoliko minuta može biti muškarac. Simpson bi osjetio kako peče bič na goloj stražnjici, ne bi samo bespomoćno navlačio gaće.

Magda se iskobelja ispod njega, jednom rukom popravi suknju dok je drugom držala poderani gornji dio haljine. Lice joj je bilo bijelo poput mramora. Kathryn se savlada da je ne zagrli i počne tješiti jer bi se djevojka mogla potpuno raspametiti. Kathryn je vidjela koliko se trudi da ostane prisebna, da zadrži barem trunku dostojanstva, iako su joj niz prašnjave obraze tekle suze.

"Magda, vrati se u kuću."

Simpson se napokon uspio uspraviti na noge, ali joj je okrenuo leđa petljajući s vezicom hlača.

"Reci kuharici da si pala u hrpu konjskog izmeta." Posljednje riječi Kathryn bijesno dobaci u smjeru nadglednika.

On se okrene, slegne ramenima i otare sijeno s tunike. "Djevojka je bila voljna. Nije se dogodila nikakva šteta. Ja uvijek pazim na vaše vlasništvo, gospo."

"Svi smo mi nečije vlasništvo, Simpsono. Bilo bi dobro da to ne zaboravljaš. Dotakneš li još jedanput tu djevojku, nećeš dobiti plaću i bit ćeš protjeran s mogega imanja."

Njegovo smijuljenje se pretvori u osmijeh. Kathryn je znala o čemu on razmišlja, čak se pitao smije li to izreći. Gdje će ona pronaći drugog gospodara žetve? Kako ju je samo boljelo što je morala trpjeti to zlo stvorenje među svojim slugama jer nije imala nikog drugog na koga bi se oslonila.

"Pozovite radnike na objed. Ja ću ih poslužiti", reče Kathryn dok je gledala može li djevojka sama hodati.

Kada je stigla do kraja polja, Magda posrćući potrči prema glavnoj kući. Kathryn je laknulo kada je vidjela da na njezinoj suknji nema krvi. Čim posluži obrok, reći će Agnes da bude posebno pažljiva i nježna sa sluškinjom.

"Ako milostiva gospoda dopusti, naglasio bih da bi sir Roderick..."

"Sir Roderick bi rekao da djevičanstvo sluškinje nema nikakvu vrijednost. Ali vrijedno je djevojci koja ga ima i na njoj je da odluči kome će i hoće li ga dati. Vi radite za Blackingham, Simpsono. Vi radite za mene."

"Svakako, gospo." Ali ispod njegovih spuštenih vjeđa ona ugleda bljesak mržnje jak poput munje i jednako tako opasan. Riješit će ga se. Čim završi žetva.

"I još nešto, Simpsono. Od svojih prihoda ćete platiti djevojci šiling kako biste joj nadoknadili štetu."

"Za što? Još je djevica."

"Onda šiling za njezino poniženje i kako bih vas podsjetila tko je ovdje gospodar."

"Kako želite, gospo." Oči su mu bile poput žeravica. "Da ste došli trenutak kasnije, barem bih dobio nešto za svoj novac."

Zatim joj okrene leđa, bijesno krene poljem i odsječno mahne radnicima, koji su sve gledali, da je vrijeme za objed.

Žetva je kasnila, ali do rujna su ipak i posljednja kola bila natrpana sijenom, a raž i ječam pospremljeni u žitnice gdje će ga zimi mlatiti. Miholjske guske, koje su se dobro udebljale od zaostalog zrnja u strništima, pekle su se na kuhinjskim ražnjima za žetvenu svečanost. Kathryn je zabrinuto brojila bačve medovine, jabukovače i piva koje je kupila za pedeset šilinga kako bi popunila zalihe. Strepila je od večerašnje svečanosti. Bit će to razuzdana pijanka pa iako Kathryn nije željela zakinuti radnike - znala je da su zaslužili svečanost - vreća s novcem joj je bila gotovo prazna. Dvaput tijekom žetve Simpson je dolazio tražeći novac za nadničare. Hvala Bogu, bio je kraj tromjesečja, vrijeme kada su seljaci plaćali najamnine. Skupljao ih je upravo toga dana pa će joj položiti račune na svečanosti.

Kathryn podigne veo kako bi obrisala znoj i pozove Glynis da postavi stolove u velikoj dvorani. Ma gdje je bila ta lijena djevojka? Agnes i malena kuhinjska pomoćnica radile su bez prestanka. Magdine su ruke bile onoliko brze koliko joj je jezik bio spor. Od onog događaja sa Simpsonom ponovno se povukla u svoj svijet tišine. Gotovo se dogodila nesreća, ali dobro da je patuljak došao po Kathryn da to spriječi. Pretpostavljala je da je bilo još žena 'koje su to željele', koje je Simpson zloupotrijebio na sličan način, ali Kathryn nije mogla učiniti gotovo ništa. Ne bi se trebala brinuti o njima. Zar nije Bog odredio njihov usud?

Ona pregleda dugačke daske koje su položene na nogare u velikoj dvorani. Morat će imati i podij. Nije joj doličilo da sjedi dolje s ostalima. Ali tko će sjediti s njom, udovicom, gospodaricom dvorca, čiji sinovi nisu bili ovdje da joj se nađu pri ruci? Simpson? Ona se strese. On ionako nije bio plemenita roda. On će sjediti za dugačkim stolom. Svećenik iz Svetoga Mihaela će sjediti na podiju s njom da blagoslovi svečanost, ali ne za glavnim stolom.

Poslala je Polu-Toma u Norwich da pronađe zabavljače. Žeteoci su imali pravo na malo rasonode, a njezina je dužnost bila da im je osigura. "Jednog ili dva žonglera, ne više, i svirača na lutnji, to je sve što si Blackingham može priuštiti."

Odjevena u brokatnu opravu, ali ne najbolju, i s malom plemićkom krunom u upletenoj kosi lady Kathryn je za stolom sjedila sama. Sve je mirisalo po svježim travama i rogozu, a i aroma pečenih gusaka je pronašla svoj put iz kuhinje u dvoranu. Stolovi prepuni jesenskog voća izgledali su raskošno. Agnes je bila prava alkemičarka. Istina, nije umjela pretvoriti neplemenite metale u zlato, ali je umjela pretvoriti jučerašnje ostatke hrane u ukusna jela začinjena mirodijama i obojena šafranom. Ako ništa drugo, uspjela je dobiti da budu u boji alkemičarskog zlata kako bi sakrila da nisu sasvim svježa.

Kathryn je s podija gledala kako zabavljači ulaze s druge strane velike dvorane. Jedan je bio odjeven u kostim Smrti s kosom kako bi parodirao žetvu duša. Drugi je, iako je bilo vruće, imao kukuljicu na glavi i nosio lutnju prebačenu preko ramena. Treći je na sebi imao samo kratke hlače. Napinjao je mišiće koji su plesali pod dobro nauljenom kožom. On je krenuo prvi, prevrćući se preko glave niz dugi prolaz. Napokon se zaustavio pred naslonjačem gospodarice gdje je napravio stoj na rukama i nogama počeo žonglirati trima raznobojnim lopticama. Lady Kathryn zaplješće, a ostali se povedu za njom.

Polu-Tom je pojačao malenu trupu zabavljača tako što se igrao skrivača sa Smrcu, radio prostačke pokrete i zajedljivo bockao sablasnu pojavu koja je trčala za njim s kosom. Seljaci su urlali od smijeha. Za promjenu, oni su se imali priliku šaliti sa smrću. Na drugom kraju dvorane svirač s lutnjom je prolazio pokraj dugačkog stola i prebirao po žicama. Od bučnoga smijeha i pljeska kojim su nagrađivali žonglera i Smrt, Kathryn nije mogla čuti njegovu melodiju. I bolje, zvuk lutnje ju je samo podsjećao na Colina, a sada nije imala vremena za takve misli.

Simpson je zakasnio na svečanost, ušao je dugo nakon početka gozbe. To je bila uvreda radnicima. To je bila uvreda njoj. Tiho je sjeo i mrzovoljno pio iz pehara. Budući da je bio nadglednik, imao je pravo piti vino, ali Kathryn ga je zbog štedljivosti, ali i razboritosti, dobro razvodnila. Po načinu na koji je Simpson teturajući ušao u dvoranu ona je zaključila da mu to nije bilo prvo piće danas. Nakon posljednjeg jela, *raffyyolya*, odrezaka od kosane svinjetine i začina, on se nesigurna koraka

uputi prema podiju, stavi pred nju vrećicu s novcem od najamnina i promrmlja da je unutra izvješće.

"Nema koliko bi trebalo biti", reče on. "Seljaci se izvlače da su morali platiti kraljev porez."

Ona odvagne vrećicu u ruci i uzdahne. Činila se laganom i Kathryn je bila sigurna da će u izvješću pronaći više obećanja nego novca.

Morat će naplatiti stanarinu u kokošima, jajima i povrću iz malenih vrtova koje su seljaci obrađivali u prašini iza svojih koliba.

Ona odloži vrećicu pokraj svojeg pladnja, ustane i održi uobičajenu zdravicu u čast žetve i njegova gospodara. Ali kada je govor bio gotov, u dvorani je vladao muk. Seljaci nisu radosno klicali.

Nekolicina muškaraca na drugom kraju dvorane počne udarati šakama o stol u ujednačenom ritmu. Buka ispuni dvoranu sve dok joj nije počela odzvanjati u glavi.

"Novac, novac. Zahtijevamo novac." Isprva se čulo tiho, a onda sve glasnije.

Tako nešto nije očekivala. Kakva pohlepna gomila. Zar su željeli orobiti jednu udovicu? Neće trpjeti takav bezobrazluk. Ona uspravi leđa i podigne ruku.

Galama prestane.

"A gdje je zahvalnost koju mi dugujete za ono što vam je već velikodušno isplaćeno? Dvaput sam gospodaru žetve dala dodatni novac da vam poveća nadnice."

Jedan seljak, ohrabren pićem, ustane i vikne. "Gospodar žetve nam nije ništa dao. Obećao je da ćete nas velikodušno isplatiti na završnoj svečanosti."

Žamor odobravanja, a onda ponovno skandiranje i udaranje šakama.

Pokažite darežljivost. Pokažite darežljivost.

Kathryn bijesno pogleda Simpsona koji je sjedio i piljio u svoj pehar. "Što to čujem, Simpsone? Što si napravio s dodatnim novcem?"

Buka postane zaglušna.

Pokažite darežljivost. Pokažite darežljivost.

On pogleda gore, ali ne u nju, nego iza nje i slegne ramenima. "Morao sam platiti dodatnu radnu snagu."

"Žetva je kasnila, a ovdje ne vidim više od uobičajenog broja ljudi."

"Neki su dali otkaz i krenuli dalje."

Kako bi nadglasali buku, morali su se derati. Lupanje iznenada prestane. Nastane tajac u dvorani. Nitko se nije micao osim svirača na lutnji s kukuljicom, koji je prestao svirati i krenuo prema podiju. Je li i on kanio tražiti novac? Izenada joj se učini da se prostorija smanjuje. Ona se grčevito primi za rub stola kako bi pronašla oslonac. Ovo je bila posljednja kap. Nadglednikova podlost nije imala granica.

"Ti si lopov i lažov, Simpsono." Rekla je to dovoljno glasno kako bi je svi u dvorani čuli.

On se samo posprdno nasmije.

"Više nemam namjeru trpjeti tvoju bezobraztinu i klevete. Najbjedniji kmet Blackinghama vrijedi više od tebe. Ne želim te više trpjeti na svojem posjedu. Ako te sutra zateknem ovdje, dat ću te išibati."

Vladala je potpuna tišina. S druge strane podija svećenik se diskretno nakašlje. Jedini zvuk u prostoriji bio je beskrajni zbor skakavaca koji se čuo izvana.

Simpsonov pijani smijeh odzvanjao je u napetoj tišini. "A gdje ćete, milostiva gospo, pronaći muškarca da me išiba?"

Ona mahne rukama kao da zove radnike k sebi, prijede pogledom preko stolova, pozivajući ih da stanu na njezinu stranu. "Ovi ljudi od kojih ste ukrali pokazat će svoju odanost gospodarici."

Ali nije se čulo opće odobravanje. Seljaci su gledali jedan u drugoga kao da nisu sigurni kome bi vjerovali, zapravo ne vjerujući ni njoj ni Simpsonu.

"Dobri ljudi." Kathryn ustane kada im se obratila. Od dima i topline u dvorani joj se vrtjelo u glavi, ali ona nepokolebljivo nastavi. "Naporno ste radili za Blackingham. Cijenim vaš rad kao i vašu odanost te ću se potruditi da dobijete velikodušnu nagradu koju vam je ovaj pohlepni nadglednik ukrao. Dođite sutra ujutro na glavna vrata imanja, jer večeras..."

"Još obećanja", promrmlja nekolicina, ali bilo je i onih koji su zapljeskali. Netko vikne: "Pustite je da kaže do kraja."

Ohrabrena, ona ispruži ruku tražeći tišinu i nastavi: "Večeras uživajte u gozbi koju smo vam pripremili u našim kuhinjama." Ona mahne podrumaru da natoči još jednu rundu jabukovače. "Uživajte u zabavi koju ste zaslužili."

Polu-Tom i Smrt nastave sa svojim sablasnim kreveljenjem. Jedan ili dvojica seljaka nastave gundati, ali solidarnost je bila razbijena, nezadovoljstvo privremeno smireno.

Dok je Kathryn razbijala glavu gdje da pronade dodatni novac -zahtijevat će ga od Simpsona, upravo je dokazala da još ima autoritet -svirač na lutnji priđe podiju.

"Gospo."

Taj glas. Je li ju to sjećanje varalo?

Svirač se nakloni i skine kukuljicu. Koža njegove ćelave glave bila je zapanjujuće bijela. Pred očima joj bljesne uspomena. Majčina ruka, njezina ruka, kako pere glavu bez kose milujući svaku koščicu. Ali prije negoli se sjetila cijele scene, mladi svirač podigne glavu. Gledale su je Jasmineine oči.

Ona posrćući poleti prema njemu i čvrsto ga zagrli.

On joj uzvratil zagrljaj, ali nekako drugačije, suzdržanije. Narastao je. Sada je grlila mišićava muška ramena.

"Coline! Dobro mi došao, sine, dobro mi došao." Ona obriše suze s lica i malo se odmakne od njega da ga upije pogledom.

"Narastao si. Sad sličiš muškarcu, nisi više dijete", reče ona. "Što si to učinio sa svojom prekrasnom kosom?"

"Bila je to žrtva kako bih se pomirio s Bogom", reče on bez osmijeha na licu. I glas mu je bio dublji.

Čekala je da on još nešto kaže, ali Colin nije dalje objašnjavao.

"Zašto si na podiju sama?" upita on. "Gdje je Alfred? Gdje je iluminator?"

Poznata tuga priprijeti da će joj pokvariti sreću.

"Ne pitaš za iluminatorovu kćer. Zašto ne pitaš za Rose?" U njezinu se glasu osjećala samo trunka zamjerke i gorčine.

"Nešto se dogodilo? Jesu li otišli odavde?"

Ona uzdahne. "Puno se toga dogodilo, Coline. Tvoj je odlazak bio samo početak." Ona odmah požali svoj optužujući ton. Samo je ona bila za sve kriva. Ne smije ga ponovno otjerati. Ona ga potapše po ruci. "Trebam ti puno toga ispričati, ali to mora pričekati dok ne riješim stvari sa Simpsonom. Dobro je što si došao. On će biti manje nasrtljiv kada vidi da nisam sama."

Kathryn se okrene kako bi nastavila raspravu s nadglednikom, ali njegovo je mjesto bilo prazno. Nestala je i vrećica s novcem i potvrdama.

Kada je završila svečanost žetve, a gosti oteturali u svoje postelje - u kolibice, na poljske krevete, u štale, čak i u pokoji jarak da se naspavaju - Kathryn pozove Colina u svoje odaje. Događaji te večeri su je izmučili, ali znala je da ono što mora reći Colinu ne može čekati jutro.

Sjeli su u kut sobe za maleni stol gdje je ona povremeno večerala s Finnom, gdje su njih dvoje sami uživali u prisnosti zajedničkog obroka. Ali nije smjela sada o tome razmišljati. Pokraj nje je sjedio njezin sin i morala je pažljivo razmisliti što da mu kaže.

"Znaš, bilo je glupo što si otišao. Nadam se da si se za stalno vratio kući."

"Da, majko. Vratio sam se kući. Zaključio sam da redovnički život ipak nije za mene."

Promijenio se. Ta obrijana glava ju je zabrinjavala - žalila je za njegovom prekrasnom kosom, a i plave oči su izgubile nešto od naivnosti koju je zamijenio gorući, nemirni sjaj.

"Putovao si sa zabavljačima otkako si otišao?"

"Veći dio vremena. Jesi li dobila moja pisma?"

"Pisma? Samo jedno. Nisam znala kamo da ti odgovorim, inače bih ti već napisala ono što ti sada moram reći." Kako da počne? Ona mu ponudi čašu vina. On odbije. Kathryn otpije gutljaj. "Otkako si otišao iz Blackinghama, Coline, sudbina nam nije bila naklonjena. Kao što sam ti rekla, tvoj je odlazak bio tek početak nevolja."

Ispriča mu o Alfredovu odlasku, Finnovu uhićenju, o djetetu i napokon o Roseinoj smrti. On je šutke slušao. Nije ju prekidao pitanjima ili žalosnim uzvicima, čak i kada je ona zastala očekujući ih. Kada je napokon pružila ruku preko stola i uhvatila njegovu, on je povuče.

"Znači, Rose je mrtva", reče on bezizražajno. Oči mu potamne, adamova jabučica se pomakne kao da je teško progutao. Ona je čeznula da ga zagrlji, ali znala je da mu neće biti drago. To više nije bio njezin nježni Colin koji je kao dijete jednom razbjjesnio oca jer se rasplakao zbog praznog gnijezda tek izlegnutih ptičica koje je pojela lisica. "Žao mi je", reče on suhih očiju. Piljio je nekamo iza nje, ali ona je znala da ne proučava tapiseriju na zidu. Nije vidjela ni bol koju je očekivala - nije bilo suza, samo tvrd, nepokolebljiv pogled. "Molit ću se za njezinu dušu",

reče on. Glas mu čak nije niti zadrhtao od osjećaja. "Upoznao sam čovjeka po imenu John Ball, majko. On mi je otvorio oči u vezi s mnogim stvarima."

Kako je samo sakrio tugu. Pa to kao da nije bio njezin Colin, nego neko podmetnuto dijete.

"Kakvih stvari?" upita ona misleći da joj on zapravo ne želi otkriti koliko je volio Rose, ne želi da ona vidi njegovu bol i krivnju. Blesavo dijete, skriva osjećaje od majke.

"U vezi s Crkvom", reče on.

"U vezi s Crkvom?"

On gorljivo kimne, glas mu više nije bio ravnodušan. "O tome kako svećenici i biskupi drže sirotinju u neznanju, kako ih iskorištavaju, kako od njih krađu ne bi li napunili svoje opatije zlatom i škrinje srebrom."

Živnuo je, oči su mu gotovo grozničavo sjale. Svladala ga je tuga, pomisli ona, pa govori kako ne bi dopustio da ga shrva.

"Na tom sam putovanju još štošta naučio." On ustane i počne šetati prostorijom. "Trubaduri pjevaju pjesmu o Adamu i Evi. Kako u Rajskome vrtu nije bilo slugu i gospode. John Ball kaže da Bog nije odredio ovakav društveni poredak. Bog nas sve voli jednako. Plemić nije ništa bolji od gospodina, gospodin od seljaka. Zar ne vidiš, majko? Ta ideja o Božanskom poretku koja stavlja jednog čovjeka iznad drugoga je kriva. U Božjim očima svi smo jednaki!"

Na njezine oči sin joj se pretvarao u heretika. Govorio je mahnito poput propovjednika lolarda koji su lutali zemljom.

"Coline, ti imaš kćer. Zar je ne želiš vidjeti?"

On spusti glavu na ruke, nestrpljivo, gotovo ljutito protrlja lice, kao da će strgnuti kožu. Začuje se tihi uzdah. Evo ga, pomisli ona, on će sada zaplakati i početi zacjeljivati svoje tuge. Ali kada ju je pogledao, oči su mu bile suhe, usne čvrsto i odlučno stisnute. "Bit će za to vremena poslije", reče on. "Večeras se moram pripremiti. Sutra idem propovijedati na raskrižja Aylshama. Sazreo je trenutak, majko, zar ne vidiš? Nemamo puno vremena."

I tako se jedan od Kathryninih sinova vratio kući, ali kao da nije.

Četrdeset šest

Uljudan je bio, ponizan i koristan. Posluživao je oca za stolom.

**GEOFFREY CHAUCER,
PRIČE IZ CANTERBURYJA (14. stoljeće)**

Colin je bio kod kuće već dva mjeseca kada je stigla pozivnica s vojvodskim grbom obećavajući dva tjedna svečanosti u dvorcu Framlinghamu. Kathrynina je prva pomisao bila da odbije poziv vojvode od Norwicha na Julske svečanosti u čast sir Guya de Fontaignea, koji je postao vitez plemenitog Reda podvezice. Nije imala ni oprave ni raspoloženje za tako dugotrajne svečanosti. Pitala se kako to da je uopće kao udovica viteza nižeg ranga dobila poziv. Dvorac je bio u Suffolku, najmanje dva, možda tri dana vožnje kočijom i to usred zime. Nije imala damu da je prati ni oklopljenog vojnika da je brani, a nije mogla povesti ni Colina s obzirom na njegovo ponašanje.

Dane je provodio propovijedajući na raskrižjima, sajmovima, svuda gdje se skupljala svjetina. Nije pokazivao nikakvo zanimanje za kćer. Čak se i na njegovoj lutnji koja je visjela na klinu u velikoj dvorani skupila prašina. Zamijenio je glazbu govorima, ljubav opsesijom, pomislila je ona, dok je na pola uha slušala njegove buntovne govore o lošim stranama Božanskog poretka, o okrutnosti plemića, prevarama klera. Tako je često spominjao Johna Balla i Wycliffea kao da neprekidno moli krunicu. Ne, nije mogla povesti mlađega sina u društvo plemića. Tako bi njega i Blackingham samo izložila opasnosti. Njemu i nije bilo stalo do Blackinghama. Bilo je noći kada se uopće nije vraćao kući. Tada je Kathryn, mučena nesanicom, ustajala iz postelje i pronalazila utjehu ljuljajući Jasmine dugo nakon što bi dijete zaspalo. "Što će biti s tobom,

malena? Što će biti sa svima nama?" Za vrijeme tih dugih, besanih noći sjetila bi se pustinjakinje i njezina obećanja da *će sve biti u redu*. "Ne vidim kako, najdraža, ne vidim kako", šaptala je usnulom djetetu.

Kako da ona, čiji je položaj bio tako nesiguran, odbije poziv jednog vojvode? Trebala bi se pozvati na neku žensku bolest kako bi izbjegla naporan put - od kojega je, istini za volju, strepila više nego od pretvaranja da odaje počast čovjeku koji joj je bio mrzak. Kada je zamišljala sir Guya de Fontaignea, prvo čega bi se sjetila bile su njegove okrutne usne. Nije krivo pročitala njegov izraz likovanja one noći kada je Finn uhićen. Stoga je sada pitanje bilo ne kako da odbije, nego *smije li* odbiti. Ona uzdahne i odloži pozivnicu u stranu. Barem je postojala mogućnost da će vidjeti Alfreda. Napokon, on je bio paž sir Guya. Jedan od mnogih, ipak...

Ona otvori škrinju s odjećom i počne tražiti. Protrese najnoviju opravu.

Dva dana poslije stigao je šerifov glasnik. Sir Guy će biti počašćen bude li lady Kathryn putovala pod njegovom zaštitom. Na Badnjak će po nju poslati kočiju i pratioca. Poruka je ostavljena u velikoj dvorani. Glasnik čak nije pričekao odgovor.

Kathryn je putovala sa šerifovom svitom, ali u zasebnoj kočiji koju je on osigurao za nju i njezinu pratnju. Nije imala izbora pa je povela Glynis, iako je blesava guska cijelo vrijeme virila iza zastora nadajući se da će privući pozornost kakva muškarca ili mladića. Imala je vješte prste za uređivanje Kathrynine kose, ali voljela je raditi zakučaste pletenice, nešto što udovica koja nije željela privlačiti pozornost ne bi trebala nositi.

"Gospo, ovo je tako uzbudljivo. Kakvi lijepi barjaci, prekrasni konji. Kaskaju iza nas po tri u redu."

A na svakom konju muškarac, pomisli Kathryn. "Zatvori zastor, Glynis", reče joj. "Ulazi hladnoća. Ruke su mi već poplavjele."

Uvečer su podignuli tabor. Kathryn je prve noći jedva oka sklopila. Ležala je budna i osluškivala škripanje kočije na drvenim kotačima, zov noćnih ptica, a u jednom joj se trenutku učinilo da čuje kako zavija čopor vukova. Nadala se da će večeras biti bolje, ali glava ju je već počela boljeti od dima logorskih vatri.

Vojnik koji je donio večeru u njezinu kočiju zadržao se očijukajući s Glynis. Na Kathrynino olakšanje, sir Guy se nije nametao. Pečeni komad mesa je uopće nije privlačio, ali je zato pojela koru kruha i s olakšanjem dočekala ljubičasti sumrak, kada je kočija prestala škripavo poskakivati preko zaleđenih kolotečina. Prošle je noći loše spavala, često se budila brinući se o Jasmine. Čula je kada se Glynis iskrala - ili se radilo o iznenadnom zovu prirode ili je imala ljubavni spoj s nekim vojnikom - a onda ju je čula i kada se vratila nekoliko minuta, sati, cijelu vječnost poslije.

Ujutro su se u svitanje obavijeno bisernom maglom spremali nastaviti put. Glynis je pošla isprazniti noćne posude. Kada se vratila, rekla je Kathryn kako joj se učinilo da je među muškarcima vidjela gospodara Alfreda.

"Jesi li sigurna, Glynis?" Čim su krenuli na put Kathryn se raspitala o njemu kod šerifovih paževa i vojnika.

"Jesam, gospo. Bio je daleko, ali tu bih plemenitu glavu prepoznala bilo gdje."

Kathryn se jače umota u ogrtač s kapuljačom, zahvalna na toplini vjeвериčjeg krzna kojim je bio podstavljen, pa digne izvezeni zastor. "Pokaži mi", reče.

Glynis joj kroz maglu pokaže nekoliko muškaraca koji su se nagurali oko vatre. Doručkovali su tvrdi sir i pili pivo iz mješine. Među njima nije bilo crvenokosog Danca.

Stigli su u Framlingham upravo kada je blijedo sunce dosegnulo zenit. Dvorac opasan koncentričnim kamenim zidinama, s bedemima i vratarevom kućicom bio je impozantan. Prava vojna utvrda. Cijeli je dvorac Blackingham mogao stati u prostor između zidina i dvorca, pomisli Kathryn dok su prolazili ispod podizne rešetke. No, koliko god je dvorište bilo veliko, ipak je bilo pretrpano jarkim šatorima čiji su se raznobojni barjaci uvijali na oštrom vjetru. Livrirani sluge u jarkim crvenim, plavim i zelenim svilenim odorama zaposlene su trčkarali naokolo, vičući kako bi nadglasali škripu kotača, lavež pasa i lupu konjskih kopita. Natkrivena kola, kao kočija u kojoj je bila

Kathryn, smještena su u kutove ispred logorskih vatri. Pokraj svake su bile naslagane cjepanice. U sljedeća će dva tjedna biti potrebna veća šuma da zadovolji potrebe za ogrjevom.

"Hoćemo li se utaboriti u dvorištu, gospo?" upita Glynis uzbuđeno.

"Pričekat ćemo i vidjeti", reče Kathryn. "Čini se da će ovo biti veliki skup. Prostorije u kući su možda izdvojene za goste višeg ranga."

"Meni se ovdje sviđa. Nekako je veselije i druželjubivije. Uostalom, ova je kočija dostojna jedne vojvotkinje. Izgleda da je sir Guy vrlo bogat i da mu se vi jako sviđate, gospo."

Kathryn ne obrati pozornost na djevojčino drsko namigivanje. Njoj se pak činilo da je šerif zaboravio na nju. Iako nije čeznula za njegovim društvom, barem ju je iz pristojnosti trebao doći pozdraviti. Ako će noćiti u dvorištu, valjda je neće ostaviti samu. Glynis se možda sviđala ideja da bude smještena među vitezovima i njihovim vojnicima, ali Kathryn nije. Začuje se glasno kucanje u bok kočije i Kathryn odmakne zastor. To nije bio sir Guy nego sluga odjeven u grimiznu košulju i kapu njegove kuće.

"Molim gospu i njezinu pratnju da pođu za mnom", reče on i kratko se nakloni. "Trebam otpratiti milostivu u njezine odaje. Bit ćete smješteni u dvorcu."

Hvala Djevici, pomisli ona, pušuci u ruke kako bi ih zagrijala. Kamo je sluškinja stavila njezine rukavice?

Dok je silazila iz kočije, Kathryn izbroji tornjeve dvorca - bilo ih je ukupno trinaest. Sluga ih povede u jedan od tih visokih tornjeva s više katova.

"Nisam očekivala tako veličanstven dvorac", reče Kathryn dok je uz zavojito stubište slijedila slugu koji je nosio njezin putni kovčeg na gornji kat. "Vojvoda od Norfolka je zacijelo vrlo utjecajan."

"Da, prilično je utjecajan", reče sluga. "Ali Framlingham zapravo pripada kralju."

"Hoće li i kralj biti prisutan?" Kathryn se nadala da zvuči više radoznavo nego li ojađeno. Nije imala ni odjeću ni volju za dvorske intrige, a svakako nije željela podsjetiti kralja, ali ni njegova regenta da postoji.

"Ne znam." Sluga je teško disao.

Naiđu na novi zavoj na stubama pa krenu još više. Ona pomisli na Finna u visokom, četvrtastom normanskom tornju. Još više. Još jedan

zavoj, a onda iznenada, kada se činilo da njihov uspon prema nebu nema kraja, stubište se proširi u odmorište. Ona krene za slugom u malene, ali lijepe odaje. Zidovi su bili obojeni u običnu oker boju, nije bilo jarkih slika kakve je primijetila u prolazu. Ali jednostavna je prostorija bila uljepšana bogatom tapiserijom koja je visjela iznad kamina. Ognjište je krasila klupica prekrivena lijepim šalom i jastucima s resama, sve pomalo nakoso, kao da je namješteno u posljednji trenutak i na brzinu.

"Trebate li još štogod?" upita sluga i spusti kovčeg teško dišući.

"Ima li kakva poruka za mene od sir Guya?"

"Poruka?"

"Naputci? Običaj kuće? Raspored svečanosti?"

"Nema poruke. Možda biste mogli poslati svoju sluškinju dolje na galeriju da se raspita."

"Ima li još puno gošći?"

"Osim vas nisam vidio nijednu, iako pretpostavljam da su vojvotkinja i njezine dame ovdje." On pogleda prema vratima.

"Možete ići."

Kathryn spusti kovčežić s dragocjenostima i pažljivije pregleda svoje odaje. Uz glavnu je sobu bila prostorija sa zahodom - barem neće morati tražiti zajedničke prostorije. U kaminu je gorjela udobna vatrica, cjepanice engleske hrastovine, a ne treset. U svijećnjacima na zidu bile su svijeće od pčelinjeg voska, a ne lojanice. Na ognjištu je ležao grijač za postelju, pokraj njega smotani ležaj za sluškinju. Preostalo su pokućstvo činili malena postelja sa zastorima, naslonjač i škrinja. Lavor i vrč s vodom bili su u prostoriji sa zahodom iznad kojega su visjeli svežnjevi svježeg bilja koje je bilo razbacano i po podu. Svakako bolje od logorovanja u dvorištu. Bilo je blaženo tiho, čuo se samo zvuk koraka - jesu li se približavali? - zatim i plaho kucanje.

Kathryn kimne i Glynis otvori vrata djevojci Magdinih godina.

"Poslali su me da budem na usluzi milostivoj gospi. Treba li vam štogod?"

Kada je Kathryn vidjela njezine mršave ruke, znala je da je neće imati srca tražiti da joj donese toplu vodu, možda samo nekoliko manjih cjepanica. Sluškinja je bila gotovo dijete. Ruke su joj bile prekrivene ozeblinama - najvjerojatnije je bila kuhinjska pomoćnica koja je dobila dodatne zadatke za vrijeme svečanosti.

"Imam svoju sluškinju. Ti joj samo pokaži gdje su kuhinje i praonica, ona će me dvoriti."

Dijete kojemu je očito laknulo samo promrmlja: "Da, gospo", i nevješto se nakloni.

"Podi s njom, Glynis, i odnesi ovo rublje. Saznaj od ostalih slugu kakav je kućni red. Na putu natrag donesi maleni vrč vruće vode."

"Božićna gozba je u velikoj dvorani kada odzvoni tripud, gospo", reče dijete.

"Pazi na vrijeme, Glynis." Kathryn se nadala da ju je dovoljno značajno pogledala. "Nemoj dangubiti."

Kada su djevojke otišle, Kathryn otvori kovčeg i počne ga prekapati tražeći opravu. Najnovija je bila od tamnocrvenog baršunastog brokata, izvezena srebrnim nitima. Pretjerana raskoš, ali kada ju je nabavila, njezino je srce bilo puno bezbrižnije, budućnost ispunjena nadom. Bila je to Finnova najdraža boja, ali njega su uhitili prije negoli ju je odjenula za njega.

Nastupio je trenutak da haljina opravda svoju vrijednost. Više je nije imala zašto čuvati, rekla je samoj sebi kada se pakirala za put. Možda da je ostavi za svečanost Tri kralja ili Dvanaestu noć. Ne. Tako će samo odgoditi bol koju će osjetiti kada će je nositi. Odjenut će baršunasti brokat sada i ponovno na Dvanaestu noć. A kada se vrati kući nosit će je stalno, kao što hodočasnik nosi kostrijet za pokoru.

Jako je smršavjela pa će joj suknja visjeti s visokog struka. Hoće li biti dovoljno vremena da je Glynis malo suzi? Uz haljinu je išla baršunasta kapica sa srebrnom mrežicom koja je dobro pristajala uz boju njezine kose. Kapu je trebalo iščetkati, ali to će učiniti sama dok Glynis sužava haljinu. Kathryn zadrhti strepeći od trenutka kada će se morati skinuti u košulju. Očekuje li se od gostiju da prisustvuju molitvama? Ona legne na postelju, pokrije se ogrtačem i sklupča se.

Božić. Finn je bio sam u svojem tornju, ona u svojem, a između njih raj i pakao.

"Sir Guy me je poslao da otpratim uzvišenu gospu na božićnu svečanost."

Bio je to isti sluga koji je nosio njezin kovčeg. Pogledao ju je s divljenjem, ali nije rekao ništa. Iako je bio samo malo stariji od Colina i

Alfreda, bila je sretna zbog tog pogleda. Podignuo joj je splasnulo samopouzdanje. U njezinoj sobi nije bilo zidnog ogledala, samo maleno zrcalo u kojem je vidjela usko, blijedo lice. Previše sijede kose i blijede kože uz tamnocrveni baršun.

Dok su ulazili u veliku dvoranu, ona na trenutak osjeti paniku - toliko ljudi, najmanje dvjesto, možda i više, i toliko buke. Ona nikoga nije poznavala, a nije bilo ni mnogo žena oko stolova s hranom.

Baš se pitala gdje će je posjesti kada je sluga povede do prednjeg dijela dvorane. Vjerojatno do stolova za viđenije goste, jer su i Roderick i njegov otac bili vitezovi. Ona prijeđe pogledom preko stolova s vitezovima, nadajući se da će ugledati koju suprugu viteza sličnu sebi. S olakšanjem opazi da ih ima nekoliko, ali pokraj njih nije bilo slobodnih mjesta. Sluga je povede dalje od stolova za vitezove. Možda će sjediti s vojvotkinjinim damama. Neuobičajena čast, koja je baš ne oduševi. Bila je sretna što je izabrala elegantnu haljinu od finog materijala, iako joj boja možda nije najbolje pristajala. Barem se neće morati sramiti što izgleda poput običnog crvendača među kraljevskim rajskim pticama.

Ali oni prođu i pokraj stola s damama te priđu podiju na kojem su vojvoda i vojvotkinja sjedili u visokim naslonjačima dok su s obje strane za dugačkim stolom bili plemeniti dostojanstvenici.

"Sigurno je posrijedi neka pogreška", reče ona. Ali sluga koji je išao nekoliko koraka ispred nje ili je nije čuo ili se pravio da je ne čuje.

Sir Guy ustane. Naravno da je kao počasni gost bio na podiju, a budući da je ona bila njegova gošća on će je otpratiti do njezina mjesta. Ali umjesto da siđe s podija i povede je do nekih od stolova, on ispruži ruku i pokaže na prazno mjesto pokraj sebe. Nasmije se onim svojim osmijehom koji je Kathryn mrzila. "Kakvo rijetko zadovoljstvo, gospo, da budem vaš par za trpezom cijelih četrnaest dana. Kakav sretan navještaj."

Srce joj se spusti u pete. Sveta majko, pozvao ju je vojvoda od Norfolka da bude pratilja sir Guyu de Fontaigneu. Nije željela niti pomisliti što to naviješta.

"Čast koja je tim ugodnija jer je rijetka, gospodaru", reče ona dok je sjedala pokraj njega.

Kada je stigla Dvanaesta noć, Kathryn je već bila sita večernjih svečanosti i čeznula je za domom. Bilo joj je dosta i sir Guya i njegova društva, iako je morala priznati da je bio vrlo pristojan pa je čak bila i zahvalna što je uz nju u tom nepoznatom uglađenom okruženju. Barem jedno poznato lice. Ali hvala Svetoj Djevici, to je bio posljednji put da će morati sjediti za počasnim stolom.

Bila je svečanost Tri kralja, ali kao i sve svečanosti koje su joj prethodile, u njoj je bilo više svetogrđa nego svetosti. Sa svojega mjesta pri kraju podija Kathryn nije mogla vidjeti biskupa od Norwicha koji je sjedio između vojvode od Norfolk i nadbiskupa od Canterburyja, ali prepoznala je njegov pijani smijeh. Dovoljno ga je puta čula u posljednjih nekoliko večeri. Biskup je često zagledao u pehar. Vidjela ga je samo izdaleka, nije bilo prigode da mu je predstave, ali se iznenadila što izgleda mlado, a tako se i ponašao. Jadni Finn. Dvostruko poniženje da bude zatočenik tako zelenom i arogantnom skorojeviću. Kathryn se trgne kada je čula njegovo brektanje na prostačke lakrdije koje su izvodili zabavljači.

Na podiju nasuprot njihovu, u stražnjem dijelu dvorane, deran odjeven u biskupsku halju zabavljao je razdragane goste. Cistercitsku je halju nosio naopako, mitru nakoso, a na ramenu mu je sjedio majmun. Divlje je mahao kadilom, starom cipelom koja je visjela na štapu - osjećao se zagušljiv dim tamjana - izmjenjivao je bestidne geste s još jednim starijim mladićem, Gospodarom nereda, koji ga je izazivao radeći lascivne kružne pokrete bokovima. Publika je postajala sve razdraganija sa svakom uvredljivom pantomimom dok napokon Gospodar nereda nije izlio sadržaj euharistijskog kaleža na 'biskupovu' glavu. Majmun digne graju i bježeći s 'biskupova' ramena skoči na ramena njegova kolege, zgrabi drečavu plemićku krunu s 'gospodareve' glave pa im obojici naprci malenu голу stražnjicu. Publika je vrištala od smijeha.

Kathryn se profaniranje sakramenta i raskalašena gluma nije svidjela pa se čudila kako to da se sviđa ostalim plemićima. Zar su bili toliko slijepi i nisu vidjeli da pod tradicionalnom Julskom zabavom ključa prezir, čak i mržnja? I to ne samo prema crkvenim ritualima, nego i prema svima njima.

Pokraj nje šerif nagne glavu i vikne kako bi ga čula od smijeha: "Nadam se da se gospa nije uvrijedila. To je samo bezazlena zabava."

"Ne, sir Guy." Ne smije žalbama privlačiti pozornost na sebe. "Nisam se uvrijedila, samo su me malo preplavili osjećaji. Nisam očekivala toliko obilje svega."

Na sredini svih triju vrata koja su vodila u ostave i kuhinje pojave se trubači. 'Biskup' i Gospodar nereda teatralno zauzmu mjesta na podiju. 'Gospodar' napravi glasni zvuk kao da ispušta vjetar, majmun se primi za nos i zakriči. Publika je urlala od zadovoljstva. Trubači zapušu u trube pa, kao i svaku večer, vodena šefom ceremonija koji je nosio bijeli štap krene procesija s jelima. Sluge iz podruma i ostava s hranom, pićem i vrčevima, za njima poslužitelj mesa i vojvodin vrčonoša - svi su nosili pune pladnjeve nad glavama. Ali za razliku od prijašnjih svečanosti, ovaj su put s pladnjevima prvo paradirali pred Gospodarom nereda i dječakom 'biskupom', koji je lupao po stolu praveći se da se ljuti. "Ta jela nisu dovoljno dobra za gospodu. Neka ga djelitelj milostinje odnese na vrata za prosjake", vikao je.

Procesija slugu zatim krene do pravoga stola za visoke goste gdje odlože pladnjeve pred vojvodu. Kathryn se pitala što bi Agnes rekla da vidi dva pečena labuda na koja je vraćeno perje, elegantna na gnijezdima od pozlaćene trske. Pečenog pauna, također s perjem, hladetinu i pitu od kosanog mesa umjetnički izrađenu u obliku jasla. Galama u dvorani se stiša do mrmora dok su na ostale stolove stavljali jednostavnija jela. Labudovi su bili za glavni stol, paun za stol s vitezovima, ali bilo je u izobilju pita, krvavica i kolača s kremom od jaja i za najudaljeniji stol za kojim su sjedili obrtnici i trgovci.

"Pogledajte, vojvotkinja odlazi", reče sir Guy dok su čekali da im spuste drveni pladanj na srebrni tanjur koji su dijelili.

Žena koja se užurbano udaljavala od stola bila je dvije, možda tri godine starija od Kathryn, ali kada joj se ogrtač rastvorio, ispod svilene tkanine nazirao se okrugao, pun trbuh. Veo na šiljastoj kapi se opasno zaljuljao kada je projurila ispod arkade držeći ruku na ustima. Nešto sporije su je slijedile njezine dvije dame.

"Sigurno je teško u tim godinama nositi dijete", promrmlja Kathryn više za sebe nego svojemu pratiocu.

"Ali to je njezina dužnost. Već ih je izgubila šestero. Da sam ja na vojvodinu mjestu, već bih tražio drugdje da si osiguram nasljednika."

Šestero mrtve djece. Kathryn osjeti kako ju je zapeklo iza vjeđa. "Pobacila je?"

"Dvoje je rođeno mrtvo. Dvoje je živjelo nekoliko mjeseci, mislim."

Nije ni čudo što je vojvotkinja izgledala tako tužno. Kathryn je u dva tjedna razgovarala s njom samo jedanput i to je bio kratak, službeni razgovor između domaćice i gošće. Kathryn je provela mnoge dosadne sate u solaru vezući s vojvotkinjine tri pratilje; vojvotkinja se uglavnom izgovarala na umor pa je nije niti bilo. I Kathryn se povremeno pravila da je umorna, iako je to bio jedini način da ispuni duge sate između gozbi. Jedanput ju je sir Guy pozvao u lov, ali Kathryn nije imala sokola, a sokolarenje i nije bio sport u kojem je uživala. Ona se više identificirala s lovinom negoli s lovcem. Ona pogleda punjeno meso koje je sluga stavio pred nju - jučerašnja lovina? Pitala se koliko mora pojesti kako bi zadovoljila pravila uljudnog ponašanja. Ponovno se začuju trube.

"Gospodo, meso je na stolu."

Velika se dvorana ponovno ispuni žamorom odobravanja.

"Malo jedete, Kathryn. Nadam se da to nije zato što vam je dosadio vaš pratitelj."

"Vi, da ste mi dosadni, sir Guy?" Trudila se da se u njezinu glasu ne čuje sarkazam. Još samo jednu večer, reče samoj sebi. "Naravno da niste. Naprotiv, vaše mi je društvo vrlo ugodno. Počasćena sam njime. Ali malo sam i iznenađena što ste izabrali baš mene da budem uz vas na ovako važnoj svečanosti. Uvjerena sam da ima dostojnijih od..."

"Ma dajte, Kathryn. Nemojte izigravati čednu djevu. Već bi vam trebalo biti jasno da želim savez s vama."

Kakva otvorenost. Ona na trenutak gotovo ostane bez daha. Pa i ona umije biti otvorena.

"Je li to bračna ponuda, gospodaru? Ako je tako, stiže u krivi čas. Zar u ovo viteško doba nije običaj da bračnoj ponudi prethodi udvaranje? Doista ste bili pažljiv pratitelj, ali ne čujem ljubavne izjave."

"Ali čujete izjavu namjere. Zar to nije važnije ženi u zrelim godinama od lijepih izjava i ljubavnog udvaranja? Ali uvjeravam vas, gospodo, da vam se u mnogočemu divim, a mogu vam pružiti i svoju zaštitu."

Zrelih godinama! Ona probode meso ispred sebe pa ispusti nož. On zazveči na srebrnom tanjuru. "Znači vi predlažete praktični aranžman. Recite mi, gospodine, vi se to divite meni ili mojim zemljama?"

On samo slegne ramenima.

Barem nije bio lažljiv. "A što se tiče vaše ponude da mi pružite zaštitu, za to imam sinove. Colin se vratio kući."

"Znam." Nos mu je još više sličio kljunu kada se smijao, a oči su mu se suzile kao da se sprema odapeti strijelju. "Vidio sam ga kako propovijeda na raskrižjima u Aylshamu." On je vikao kako bi ga čula od buke.

Šef ceremonija mahne bijelim štapom prema stolovima ispred podija. "Govorite tiše, gospodo."

Buka se malo smanji na to upozorenje. Kathryn tiho odgovori dok je podizala nož da makne čađavo pero s labudih prsa. "Ne zaboravite da je tu i Alfred, a on je Roderickov nasljednik."

"Nisam zaboravio na Alfreda." Sir Guy joj ponudi pehar vina koji su dijelili. Ona odmahne glavom.

"Nadala sam se da ću ga vidjeti u vašoj pratnji. Svi moji pokušaji da stupim u vezu s njim su", nije mogla reći onemogućeni, "bili bezuspješni."

"U studenome smo imali manje nemire. Narod se, potaknut lolardima, dignuo na ustanak. Kralj je tražio naoružane ljude. Poslao sam koliko sam mogao."

Znala je, naravno, da će se to kad-tad dogoditi. Alfred je ipak bio na obuci da postane kraljev vazal. Ona je pokušavala o tome ne razmišljati čak i na viteškom turniru koji je vojvoda organizirao za njihovu zabavu - na turniru na kojem je sir Guy srušio protivnika s konja, a onda u polušali kleknuo pred nju kako bi dobio dar za uspomenu. Ona bi se lecnula svaki put kada bi čula udarac koplja o pancir ili kacigu govoreći samoj sebi koliko joj je drago što je to sport za muškarce i tješeći se da je Alfred još dječak.

"Pa moglo se i očekivati da će dječak kralj slati dječake u boj", reče ona.

"Molim vas, Kathryn, utišajte se malo jer vas čak ni ja neću moći zaštititi. Nije Richard, naravno, nego John od Gaunta tražio vojnike. Kakva ironija. Upravo je on poticao Wycliffea i njegovu herezu. Čini se da je Lancaster podbo mladunče, a razdražio odraslog medvjeda."

A što će biti s mojim mladuncima? Pomisli Kathryn. Što će biti s njima? Jedan koji pleše s medvjedom i drugi kojega će poslati da ubije medvjeda.

Sir Guy iskapi pehar i pokretom pozove vrčonošu. "Alfred više nije dječak", reče on.

Vrčonoša posluži sir Guya iza njegovih ramena, ali na savijenim koljenima i spuštenu pogleda kao i svake večeri. Kathryn nije obratila pozornost na ruku koja je primila prazni pehar sir Guya.

Sve dok nije opazila da je ova drugačija.

Ovu su prekrivale fine crvenkaste dlačice, na noktima je imao četvrtaste mjesece kao Roderick. Kao njegov otac. Alfredova ruka. Alfredova šaka. Ona se okrene željno očekujući da će ugledati lice koje ide uz tu ruku.

"Alfrede." Nije se usudila dotaknuti njegov obraz, bojeći se da je ne posrami tako što će se odmaknuti.

Ali njegovo je lice bilo krinka uljudnosti, nimalo drskosti koje je vidjela tijekom njihova posljednjeg susreta. "Uvažena gospođo majko", reče on uljudno uzvraćajući pozdrav.

On se nakloni sir Guyu pa se, kao što je običaj, povuče do stola s peharima k svojim kolegama.

"Jako se promijenio. Nekako je pokorniji. Nadam se da mu niste slomili duh. Njegovu se ocu to ne bi svidjelo."

Sir Guy se nasmije. "Obuka paža ne sastoji se samo od stjecanja vojničkih vještina. On me dobro služi. Jednoga će dana biti dobar vitez. Već sada spava u dvorani za vitezove."

"Hvala vam na tome", reče Kathryn iskreno. Dao joj je do znanja da mu čini uslugu. Većina je paževa spavala u kakvom kutu u kojem bi si prostrli ležaj. To je bilo posebno teško zimi - nije mogla niti pomisliti da bi on morao spavati na hladnome podu.

"Činim mu tu uslugu jer sam bio prijatelj njegova oca." On otpije još jedan gutljaj iz srebrnog pehara koji su dijelili. "I zato što želim brak s njegovom majkom. Ali o tome ćemo razgovarati poslije."

Još nešto što je morala izbjeći. Vojvotkinja se nije vratila. Kathryn je trebala iskoristiti indisponiranost svoje domaćice kao izgovor da i ona pobjegne odatle. Ali onda ne bi vidjela Alfreda.

"U međuvremenu", reče šerif, "želite li da vam pošaljem sina pa da možete nasamo s njime razgovarati? Nakon gozbe, naravno."

"Oh, da, molim vas."

On nabode komadić labuđih prsa na svoj nož i prinese ga njezinim usnama. "Ne bismo smjeli uvrijediti vojvodu, nije li tako?"

Ona otvori usta i zubima skine zalogaj s noža. On se nasmiješi svojim grabežljivim osmijehom.

ČVADASET SEBACI

... rijeke i vrela koje su bile bistre i čiste zatrovali su na mnogim mjestima.

GUILLAUME DE MACHAUT

(FRANCUSKI DVORSKI PJESNIK, 14. STOLJEĆE)

Zvonilo je osam puta. Možda bi se sada mogla povući s gozbe, a da ne ispadne nepristojna, pomisli Kathryn. Stolnjaci su uklonjeni, ali vrčevi su se stalno nadopunjavali medovinom, pivom i jabukovačom sve dok buka u dvorani više nije dopuštala pristojan razgovor. Nekoliko veselih gostiju koji su dublje zavirili u čašicu spavali su između stolova hrčući. Vojvotkinja se nije vratila, njezine su se dame povukle - sve osim jedne, koja je besramno očijukala s vitezovima koji su je okružili, očito oduševljena što su joj 'sestre' prepustile sve udvarače.

"Hoćete li još dugo trebati Alfreda?" vikne Kathryn na uho svojemu pratiocu. Sir Guy je dobro podnosio alkohol, ali nije željela da zaboravi svoje obećanje. Ovo će joj možda biti jedina mogućnost da razgovara sa sinom.

On prolije sadržaj svojeg napola punog vrča pa mu je vrčonoša ponovno bio potreban. "Poslat ću vam ga poslije."

"Čekat ću." Ona izvuče srebrnu vrpcu iz rukava i spusti je pred njegov pladanj. Trnci joj prođu kralježnicom. "Ovo je da vas podsjeti", reče ona.

Kada je prolazila pokraj vojvotkinjinih odaja, Kathryn zastane. Budući da je odlazila u zoru, trebala bi joj zahvaliti na gostoprimstvu.

Ali kao što je nagađala, milostiva je gospođa bila indisponirana. Kathryn se uljudno raspitala o njoj, zahvalila damama i zamolila ih da prenesu njezine zahvale domaćici. "Recite vojvotkinji da ću se moliti svetoj Margareti da babinje prođu u redu." To je od srca željela. Kathryn je sumnjala da bi ta žena mogla preživjeti težak porodaj.

Dok se uspinjala po posljednjim stubama, ona primijeti da su vrata odškrinuta. Odlično. Sir Guy nije bio toliko pijan da zaboravi. Ona zastane kod poluotvorenih vrata. Alfred je bio okrenut leđima. Njoj se ubrza bilo, dlanovi joj se počnu znojiti. Razgovarao je s Glynis po čijem se rumenilu i piskutavu smijehu moglo zaključiti da je oduševljena što je napokon pronašla gospodara Alfreda. Smijeha nestane kada je ugledala lady Kathryn na vratima. Nakloni se mlitavo kao i obično.

"Glynis, ostavi nas nasamo."

"Ali, gospo, nisam još završila s pakiranjem, a u hodniku je hladno..."

"Možeš poći u kuhinju i ogovarati s ostalima. Tamo se možeš zagrijati pokraj vatre. Kada se vratiš, zajedno ćemo pakirati."

Djevojka se zarumeni, ali ovaj put od ljutnje, a ne od zadovoljstva, nagađala je Kathryn, na brzinu se nakloni i povuče, bacivši posljednji zavodnički pogled Alfredu. Njezin je sin izgledao smeteno.

"Ne krivim je", reče ona kada je djevojka otišla. "Da sam mlada, i ja bih nerado ostavila tako naočita mladića." Držala ga je za ramena ispruženih ruku, kao komad fine svile. Na svjetlosti svijeća njegova se kosa i kratka mladenačka bradica presijavala u boji hrđe. Ona ga lagano pomiluje po čeljusti, oprezno, kako se ne bi povukao. "Imaš očevu bradu." Je li on to malo okrenuo glavu ili se njoj samo učinilo? Ili je to bio znak da majčin dodir nije dobrodošao? "Lijepo ti pristaje livreja sir Guya."

On je šutio. Kako da ispuni nelagodnu tišinu? Ako ga zagrlji, hoće li se povući? Nikad nije dokučila što se dogodilo tijekom njihova posljednjeg susreta, čemu onako hladan pogled njegovih očiju kada ju je tražio dopuštenje da ode sir Guyu. Je li se njegov pogled smekšao? Ili je njegovo uglašeno ponašanje bilo samo maska?

"Zar ne želiš poljubiti majku koju nisi vidio mjesecima?"

On uzme njezinu ruku i prinese je usnama. Ona je naglo povuče. "Želim te zagrliti", reče ona i privuče ga k sebi. On joj ne uzvratil zagrljaj,

ali se i ne povuče. Kada ga je pustila, učini joj se da mu u očima blistaju suze.

Ona sjedne na klupicu ispred vatre i potapše mjesto pokraj sebe. On graciozno savije noge u čarapama boje trule višnje i sjedne, ali ne pokraj nje nego kod njezinih nogu, okrenut leđima, i nasloni se na klupu.

"Nedostajao si mi, Alfrede", reče mu ona u zatiljak, dodirujući zlatni vez na njegovu ramenu. Bilo joj je teško da ga ne dodiruje. Željela ga je pomilovati po kosi. *On* je barem još imao kosu.

"Imali ste Colina... i iluminatora da vas tješe."

Iluminator. Znači to je bio razlog njegova gnjeva. Otkad zna?

"Nisam imala nikoga da me tješi", reče ona još uvijek u njegov zatiljak. Zatim mu ispriča o Colinovu odlasku, o Rose i djetetu. Iznenada je počeo pozorno slušati i okrenuo se prema njoj.

"Colin! Dragi, naivni mali brat je deflorirao djevicu!"

U njegovu se smijehu čula gorčina koja se Kathryn ne sviđa. Nikad mu neće moći reći da je Rose Židovka.

"Šteta zbog Rose. Bila je vrlo lijepa", reče on čeznutljivo. "Smiješno, nije li, majko? Tako ste se bojali da ću ja izazvati nevolje, a zapravo ste umjesto mene trebali od kuće otproviti Colina, dragog Colina nježna glasa."

On privuče koljena, spusti na njih bradu i zašuti, očito razmišljajući o svemu što je čuo. "Znači, sada sam stric. Stric Alfred. Jasmine. Kakvo smiješno ime, ali sviđa mi se. Svijet je ionako prenapučen svecima."

Na licu mu sine osmijeh i to je podsjeti na veselog, neobuzdanog Alfreda koji ju je uvijek nasmijavao, čak i kada ga je trebalo išibati zbog kakve psine. Je li se taj maleni dječak još uvijek skrivao u tom ozbiljnom mladiću uljudnih manira?

On se namršti i gorčina se vrati. "Ne razumijem zašto je Colin pobjegao. Prije bih pomislio da bi sveti Colin ostao i učinio ono što se od njega očekuje. Rose je, bez sumnje, bila dovoljno pristala da mu bude žena. Ne vjerujem da bi pronašao bolju."

"Ne, vjerojatno ne bi. Rose je bila dobra koliko i lijepa, unatoč mladenačkoj nerazboritosti." *Dobrota kod Židova?* Kathryn zanemari glas u glavi i nastavi: "Kada je otišao, Colin nije znao za dijete, a otišao je jer se osjećao krivim za pastirovu smrt. On i Rose su se sastajali u spremištu za vunu. On je mislio da je za sve kriv pa je odlučio otići kako bi - ne

znam ni sama - okajao grijeha tako što bi se zatvorio u neki mračni samostan."

"Kakvo glupo razmišljanje! Baš nalik na njega. Glynis i ja smo..." On se lećne i okrene. "Da sam ja bio u spremištu za vunu, ne bih zaključio da je požar moja krivnja. John je vjerojatno bio pijan i sam ga izazvao, ili je to možda učinio Simpson kako bi prikrivio svoju lopovštinu."

On se nagne i počne žaračem gurkati žeravicu, zatim se napola okrene prema njoj pa mu je vidjela profil. Ramenom je dodirivao koljeno. Nije ju gledao. "Imali ste pravo u vezi s njim, majko. To sam vam došao reći one večeri kada sam vas vidio... one večeri kada sam pronašao bisere."

"Ti si pronašao bisere?" Kathryn se stisne grlo. *Bio je to Alfred. Mladi gospodar Blackinghama ih je stavio tamo*, rekla je Rose. "Ali zašto mi nisi smjesta donio ogrlicu, Alfrede?"

Začuje se pucketanje i iskre polete u dimnjak.

"Alfrede, što si učinio s biserima?"

Oklijevao je, zatim reče: "Iznenaden sam što ih već niste pronašli. Trebate samo pogledati u iluminatorove odaje." Njegova su mu puna usta izobličavala lice. Imao je očeva usta. Naslijedio je i očevo sarkazam.

"Zašto bi moji biseri bili među iluminatorovim stvarima?" upita ona mirno.

"Nakon pastirova ukopa pošao sam do vaših odaja." On se okrene i zagleda u vatru kao da u plesu plamena vidi slike. "Vidio sam vas s njime. Podmetnuo sam bisere u njegovu sobu. Znam, to je bilo glupo i djetinjasto. Djevojka je naravno bila u svojoj sobi. Mogla vam je reći da sam to ja učinio. Kakav glupi postupak."

"Ali zašto si to onda učinio?" reče ona u njegov zatiljak.

"Valjda sam se nadao da ćete pomisliti kako ih je on ukrao. Možda se čak jako naljutiti i otjerati njega, a ne mene."

Znači on je podmetnuo bisere, baš kao što je Rose rekla, baš kao što se ona bojala. Ali ne zato što je ubio svećenika. Poželi se smijati i plakati istodobno. Koliko boli za sve njih. A sve zbog dječje psine. Ali sve se moglo ispraviti, Sveta majko Božja. Moglo se ispraviti! Nije bilo prekasno.

Ali prvo je morala ispraviti ovo.

Željela ga je protresti koliko je bila ljuta. Željela ga je zagrliti da odagna bol koju mu je izazvala. Glas joj je podrhtavao kada je rekla: "Alfrede, kako ti je uopće palo na pamet da učiniš takvu glupost?"

"Reći ću vam kako, majko. Zaključio sam da ste izdali oca."

Rastezao je grimiznu tkaninu tunike, okretao je među prstima još uvijek je ne gledajući. Ona ga primi za ruku.

"Tvoj je otac mrtav, Alfrede. Zar si mislio da će se tvoja patnja umanjiti ako naudiš nevinome čovjeku?"

Usne su mu bile stisnute u čvrstu crtu koja je lagano podrhtavala. Više nije izgledao kao muškarac. Izgledao je kao njezin maleni dječarac koji nastoji izigravati muškarca, dječarac koji oponaša grubost oca.

"Mislio si da izdajem Rodericka?" Govorila je tiho, ozbiljno, ali nježno. Gladila ga je po glavi. "Ili si mislio da izdajem tebe?"

Kao da je viknula na njega. On se trgne kao da ga je njezin dodir opekao, okrene se prema njoj i mahne rukom kao glumac u suludom igrokazu.

"Prezirali ste mojega oca! Nemojte to poricati."

Ona nastavi tihim glasom, mirnih kretnji, kako ga ne bi prestrašila.

"Ne poričem da između nas nije bilo ljubavi. Nikad je nije bilo. Ali kako bih mogla reći da prezirem čovjeka koji mi je dao dvije stvari koje su mi najdraže na svijetu? Tebe i tvajega brata."

"Mrzili ste ga i govorili da sam mu slika i prilika."

"Ali nikad nisam..."

"Rekli ste to puno puta." Kako je narastao, tako mu je i glas postao dublji. Čak je zvučao poput oca. "Previše sam vas podsjećao na oca. Jeste li me zato otjerali? Kako biste mogli biti nasamo sa svojim ljubavnikom?" Glas mu se slomi i posljednja riječ izleti iz njega piskutavo.

Kako da mu najbolje odgovori? Na koji napad da prvo odgovori? Ali on nije čekao da se ona odluči.

"Nemate što reći, majko?"

"Alfrede, Alfrede, ali sigurno znaš koliko te..."

"Sada se priča da ste ovamo došli kao šerifova dama. Promatrao sam vas na podiju, kako očijukate s njime, smješcate mu se iz večeri u večer. Zlo mi je od toga. Moja gospođa majka dvaput kurva."

Zvuk pljuske odzvoni u zraku. Otisak njezine ruke bijelio se na njegovu obrazu. Oči mu se ispune suzama i ona osjeti kako i njoj naviru. Dlan ju je pekao od udarca. Ona podigne ruku da mu dotakne lice. Čeznula mu je poljupcem ublažiti bol, ali on se trgne i makne njezinu ruku.

"Znači šerif ti nije rekao?"

Njegov je gnjev izbrisao svu uljudnost, gorčina mu iskrivi lice. On promrmlja: "Šerif mi ništa ne govori osim kako da stupam, stojim, jašem, borim se, kako da govorim - i kako da laštím njegov oklop."

"Iluminator je zatočen u tvrđavi zbog svećenikova ubojstva. Odbila sam dati svojem *ljubavniku*, kako ga ti zoveš, alibi kako bih zaštitila tebe. Volim te dovoljno da bih žrtvovala vlastitu sreću zbog tebe. Kao i sreću dobrog čovjeka. Ako ti tu ljubav ne osjećaš, Alfrede, ja ne znam kako da je dokažem."

Suze koje su mu se skupile u očima sada su tekle niz njegove obraze. Ona mu dotakne lice, blijedi trag svojega dlana.

"Oprosti što sam te povrijedila", reče ona i duboko uzdahne. "Vrag od svih nas radi svoje pijune."

"Je li sastanak s vašim sinom bio ugodan?" upita šerif iz hodnika ispred njezine odaje. Kathryn je bila u košulji i na brzinu se ogrnula kako bi otvorila vrata.

"Posve, gospodaru", reče ona kroz odškrinuta vrata. Dah mu je bio kiseo, ali nije zaplitaó jezikom i bio je dovoljno trijezan da se uspne stubama. "Hvala vam što ste to omogućili."

Na treperavoj svijeći njegova se sjena izduži plešući po zidu. "Ne bih se ni prema vlastitom sinu drugačije ponašao", reče on. "Što me podsjetilo..."

Kathryn se jače zagrne ogrtačem. "Ako dopustite, gospodaru, možemo li o tome neki drugi put? Kasno je, nije vrijeme da posjećujete jednu damu u njezinu budoaru. Kao što vidite, pripremam se za postelju i sutrašnji put kući..."

Ali on se nagne na teška hrastova vrata i progura se pokraj nje. "Krví mu Isusove, Kathryn, dugačak je uspon na vrh tornja i nisam ga poduzeo zbog svojega zdravlja."

Još je bio u odori koja mu je pripadala s novom titulom, vunenom ogrtaču podstavljenom grimizom. Plavi simboli Podvezice, svaki izvezen geslom *Honi soit qui mal y pense* - Neka se srami onaj tko loše misli - izvezeni zlatnom niti, ukrašavali su svjetliju pozadinu. Preko toga je nosio tuniku bez rukava od crvene vune.

"Razgovarat ćemo sada", reče on. "Sutra putujemo u zoru pa neće biti vremena. Ja moram krenuti prije vas. Moji će vas ljudi pratiti, naravno."

Ona mu okrene leđa i sagne se kako bi na slabašnu vatricu stavila posljednju cjepanicu. Nadala se da će joj ostati za ujutro kako bi se zagrijala dok se priprema za put.

Kada se okrenula, on je sjedio na postelji podupirući se rukama iza sebe, prekrizao je noge u plavim čarapama i gledao je.

"Nemojte me gledati tim proračunatim pogledom, gospodine. Nisam kobila koju procjenjujete na konjskom sajmu."

Ona se obgrli rukama tarući nadlaktice da se zagrije. On se pomakne naprijed i prekrizi noge na gležnjevima. Vrhovi njegovih kožnatih papuča bili su upereni u nju kao strelice.

"Recite što imate, molim vas", zamoli ona. "Iscrpljena sam."

On kimne. "Kao što znate, Kathryn, ja nemam nasljednika i..."

"Mislila sam da imate sina u Francuskoj." Znala je da mu je prvorođeni sin umro od kuge, a da je njegova druga žena, Mathilde, prije tri godine umrla pri porođaju. Dijete je rođeno mrtvo.

"Gilbert je umro u istoj bitci kao i vaš muž."

"Žao mi je, nisam znala. Nikada niste govorili o..."

"Jeste li još uvijek plodni?" Tapkao je po pokrivaču prstom na kojemu je nosio pečatnjak.

"Molim?" Ona osjeti kako joj se koža zarumenjela. "Jeste li vi to pitali..."

"Obično pitanje. Je li vaša utroba još u stanju zanijeti?"

"Ako mislite na... Da, sve je u redu, ali to mi je više teret negoli blagodat. Moji sinovi su mi dovoljni, a imam i šticećenicu."

"Imate šticećenicu!" Obrve mu se saviju u luk.

"Ja sam kuma... kuma unuci iluminatora Finna. Njegova je kći oskvrnuta pa je zanijela. Umrla je rađajući to dijete."

"Je li hulja koja joj je oduzela nevinost privedena pravdi?"

Ona osjeti kako joj lice gori. "Krivac je putujući svirač." Kathryn skrene pogled prema vatri. "Nismo mu saznali ime."

"A vi se brinete za dijete iz ljubavi prema iluminatora." Njegov je čelični mač sjajio istim hladnim sjajem kao i njegove oči.

"U brizi prema djetetu vodim se kršćanskim milosrđem sve dok otac djetetove majke ne bude slobodan da dođe po njega."

On otpuhne i naceri se onim svojim iskrivljenim osmijehom koji je ona tako mrzila. "Kako stvari stoje, prije ćete svjedočiti zarukama tog djeteta i biti kuma njezinoj djeci."

U prostoriji je sada bilo toplije. Ona bi rado bila skinula ogrtač, ali kako je ispod nosila samo košulju, odmakne se od vatre i sjedne na jedini naslonjač u prostoriji.

"Kako to mislite, gospodaru šerife? A što ako je iluminator nevin?"

On se pravio da proučava نکته. "Niste bili tako sigurni kada smo ga privodili."

"Alfred mi je rekao istinu. On je podmetnuo bisere u Finnove -iluminatorove - odaje jer je bio nešto kivan. Vrlo djetinjast postupak. Nije imao pojma do kakvih posljedica može dovesti. Kada sam mu rekla, požalio je što je to učinio. Svjedočit će pred biskupom da je sve bila pogreška."

"Ah, ali kako to da su biseri bili kod Alfreda? To je pravo pitanje, nije li? Je li spreman i to objasniti biskupu?"

"Ne sviđa mi se vaša insinucija, gospodine. Pronašao je ogrlicu među nadglednikovim stvarima. Moj nas je nadglednik potkradao. Budući da je bez trunke grizodušja krao od živih, sigurno ga je još manje pekla savjest kada je krao od mrtvih. Prognala sam ga iz Blackinghama. Uvjerena sam da će biskup, kada čuje istinu, pustiti iluminatora."

"Ne bih se previše nadao, Kathryn. Biskupu se sviđa imati umjetnika takva dara pod svojom vlašću. Nerado će ga pustiti da ode bez uvjerljiva dokaza nevinosti - možda kada bi netko utjecajan intervenirao. Ali tu je i pitanje heretičkih papira koji su pronađeni kod njega. Bilo kako bilo, ako iluminatora i opravdaju, svećenikovo ubojstvo i dalje ostaje neriješeno. Nadbiskup radi pritisak na biskupa, biskup na mene pa ćemo morati početi istragu ispočetka. Vidite li kako je sve to komplicirano?" On prenaglašeno uzdahne. "Naravno, ako bi vas kao moju ženu cijeli taj slučaj s iluminatorom zabrinjavao, bio bih prisiljen porazgovarati s

kraljevim regentom. Kralj je već dao dopuštenje za savez između naših dviju kuća. Kao žena viteza Reda podvezice, vaše bi svjedočanstvo imalo veliku važnost."

Kathryn se podsjeti da diše polako. "Prekoračili ste neke granice, gospodine, tako što ste razgovarali s kraljem bez mogeg dopuštenja. Ali čak i da pristanem na taj aranžman, što je s neriješenim svećenikovim ubojstvom?"

"Kathryn. Kathryn." Odmahivao je glavom i coktao jezikom. "Sigurno znate da vas kao udovicu kralj može staviti pod svoju zaštitu i u bilo kojem trenutku prisvojiti sve vaše zemlje. Tada bi vaši sinovi ostali bez nasljedstva. Savez sa mnom bi to spriječio. Vaši će sinovi zadržati svoje nasljedstvo, vi ćete steći viši položaj i možete upotrijebiti taj utjecaj kako biste pomogli svojem prijatelju. A što se tiče ubojice, to bar nije teško. Optužit ćemo kakva Židova." Njegove se usne iskrive kada je ona naglo udahнула. "Da, to mi se sviđa. Svidjet će se i nadbiskupu. Odlično političko rješenje."

"Optužili biste nevina čovjeka!?"

"Čemu toliko čuđenje i zgražanje?" On je proučavao svoje nokte, prste s prstenjem, tanke i ženskaste. "Ako vam takva zamisao smeta, mogao bih, recimo, razotkriti urotu." On otrese komadić čađe s novog ogrtača. "Kuju su osmislili Židovi iz Španjolske, točan počinitelj nepoznat."

"Ništa manje besramno, gospodine, nepravedno optužiti cijeli jedan narod."

"Nepravedno? Židove? Ne vjerujem da je to moguće. A ne mogu vjerovati, Kathryn, da ste vi ljubitelj Židova! To bi svakako bila opasna sklonost." On je mrko pogleda kako bi je upozorio da se više ne buni. "Kakve ima veze ako ih se optuži za još jedan zločin? Zna se da šire kugu, truju naše bunare, krađu kraljevo bogatstvo, čak žrtvuju našu mladež u vrijeme Uskrsa tobožnjim razapinjanjem na križ."

Mislio je na opaku optužbu za ritualno ubojstvo koje su navodno počinili Židovi, nikad dokazano, ali često spominjano. A sada će im još na teret dodati i optužbu za brutalno ubojstvo svećenika.

"Ta je optužba samo još jedna muha koja leti iznad kola s balegom. Razmislite, Kathryn." On poravna zlatnu nit na tunici. "Kakav izbor imate?"

Doista, kakav? Znala je da će se ovo dogoditi, ali nije znala da će njezina najezda biti tako izravna ni da će je uhvatiti u trenutku kada je nespremna. Bila je neumorna da uopće razmišlja. Sastanak s Alfredom joj je pružio kakvu-takvu nadu, ali ona je sada nestala.

On ustane, primi je za ruku i prinese je svojim usnama. Iako su joj jedva dotaknule kožu, ona se naježi.

I ona ustane i uspravi se. Oči su im bile gotovo u istoj ravnini. "A vi, gospodar, što vi dobivate od našeg saveza?" upita ga.

"Već ste i sami rekli. Sviđaju mi se vaše zemlje. Između vašeg i mojeg posjeda je samo jedno leno."

Ona se iznenadi. Nije znala da on ima toliki posjed, iako je Roderick ne jedanput zabrinuto govorio o šerifovim ambicijama.

"Kakva jamstva imam da ćete se zauzeti za Finna kad sklopimo brak?"

"Moju riječ viteza Reda podvezice. Nadam se da ne dovodite u pitanje moju čast. Razmislite, Kathryn. Bit ću u Suffolku kako bih ugušio tu nevažnu pobunu. Kada se vratim, svratit ću do vas pa ćemo utanačiti uvjete naših zaruka. Ponavljam, *kakav izbor imate?*"

"Nije vam palo na pamet da bih mogla otići u samostan? Nadstojnica samostana Svete vjere rado će primiti i mene i moje zemlje."

On skupi kapke. "Da, mogli biste to učiniti, ali razmislite kakve će to posljedice imati za vaše sinove. Za vašu štíćenicu. Ako to učinite, jamčim vam svojom čašću viteza Reda podvezice da vaš ljubavnik nikad neće izaći na slobodu."

On otvori vrata i hladni zrak iz hodnika navre u prostoriju. Počela je padati kiša pomiješana sa snijegom, čulo se kako udara u uski prozor na kraju hodnika.

Ona je drhtala na hodniku slušajući kako se on spušta niza stube. Gdje je Glynis? Vjerojatno se grijala u naručju nekog vojnika. Njezina sluškinja, kmetica, imala je više slobode od nje. Ona se okrene kako bi završila s pakiranjem, smišljajući taktiku kojom bi odgovorila na najnoviju prijetnju. Na perini gdje je sjedio šerif ostalo je uleknúće. Ona ga je ljutito udarala sve dok nije nestalo.

ČVAKOSJET OSACI

*Kajanje nas čisti, samilost nas čini spremnima, a istinskom
čežnjom postajemo dostojni. Uz pomoć ova tri lijeka svaka bi se
duša morala iscijeliti.*

JULIAN OD NORWICHA, *NASLJEDA*

Finn je odigrao herčevom kraljicom. Biskup je potučen kraljem za kojeg je Finn znao da ga ima.

"Izgubili ste herčevu kraljicu. Tragedija je ostati bez tako prekrasne dame."

"Bilo je neizbježno, eminencijo."

Izazov igre bio je u tome da pusti Dispensera da pobijedi, ali ipak da igra dovoljno dobro kako biskup ne bi izgubio zanimanje. Finn je bio željan društva, čak i tako opasnog društva, a svaki put kada je dolazio, Dispenser bi mu donio kakvu sitnicu. Željezna je peć bila dobro naložena, a bilo je i dovoljno slatkiša u kojima je mogao uživati do sljedećeg posjeta - ako ih pažljivo rasporedi. Najbolje od svega, naravno, bila je nova zaliha boja, papirusa, pera i tinte.

"Vidim da ste puno pisali, iluminatoru", prigovorio je biskup dok je njegov sluga slagao pakete s potrepštinama pokraj radnoga stola.

"Zapisujem neke svoje filozofske misli kako bih ispunio vrijeme."

"Mislio sam da slikate oltarsku kompoziciju za mene kako biste ispunili vrijeme", reče biskup.

"Za zimskih je dana svjetlo vrlo slabo za slikanje, eminenciju, a i zatočeništvo je škrta muza."

Biskup skupi oči tako da su mu izgledale kao uski prorezi i reče: "Volio bih pročitati tu vašu filozofiju."

"Ne biste u njoj uživali. Pišem na engleskome."

"Engleski je dovoljno dobar za prosti puk, za pisanje popisa i brojki, možda je dovoljno dobar i za vašu filozofiju." Biskup pokaže na kraljicu koju mu je uzeo. "Vidio sam je na božićnim svečanostima kod vojvode."

"Vidjeli ste herčevu kraljicu?" upita ležerno Finn. Biskup se često hvalio svojim ljubavnim osvajanjima.

"*Vašu kraljicu herca.*" Milovao je kartu kao da je ženska dojka. "Moju kraljicu?"

"Gospodaricu Blackinghama. Ne čudi me što ste se njome koristili kao modelom. Malo je prezrela za moj ukus, ali vrlo je markantna." On promiješa karte i pogleda Finna ispod spuštenih vjeđa. "Bila je pratilja sir Guya de Fontaignea. On je šerif, ako se sjećate." Vjeđe mu zatrepere kao u djevojke od čega se Finn naježi. "Ali naravno da se sjećate."

Finn je šutio. Ustane i pode potaknuti vatru, okrećući lice kako bi prikrilo koliko mu je ta informacija mrska i koliki je nemir izazvala u njemu. Uostalom, što ga je bilo briga s kime ona večera, s kime spava? Što god da je osjećao prema njoj, odavno je bilo mrtvo, uništeno njezinom izdajom.

"Činili su se kao izvrstan par."

"Doista?" Praveći se da mu to uopće nije važno, Finn si natoči pehar biskupova vina.

Dispenser podigne svoj pokal kako bi i njemu natočio. "Nosila je grimizni baršun pripijen uz grudi, opasan oko struka srebrnom vrpcom nabranom u obliku slova V", on pokaže slobodnom rukom, "kako bi naglasila obline bokova."

Kapljica vina pljusne na pod i zamalo promaši špičasti vrh Dispenserove baršunaste cipele. "Nešto drhturite danas, Finne. Nadam se da nije klijenut."

Finn se vrati na svoje mjesto, podigne karte, nemirno ih promiješa pa ih spusti. Kraljica herca kao da je piljila u njega. "Osjećam zimicu, eminencijo. Bojim se da sam lošiji protivnik nego obično. Možda neki drugi dan."

Lice mu se zažari pod Dispenserovim znalačkim pogledom. "Znači predajete se?"

Finn uzdahne i ponizno reče: "Ionako biste me potukli, eminencijo. Bojim se da ste bolji igrač."

"Nemojte se pokroviteljski odnositi prema meni, iluminatoru. Moja dobrohotnost nije bezgranična. Nisam baš zadovoljan kako napredujete s oltarskim slikama. Dosad su trebale biti gotove već tri."

On ustane i da znak slugama koji ga ogrnu hermelinskim ogrtačem. Rubovi njegova krznenog ogrtača glasno su šuštali po kamenim pločama dok je išao prema vratima gdje se zaustavio i dobacio na odlasku: "Predlažem vam da se do našeg sljedećeg susreta više posvetite radu za svoju Crkvu, a manje svojoj *filozofiji*."

"Reci lady Kathryn da je moram vidjeti", reče Finn Polu-Tomu dva dana poslije. "I reci joj da želim vidjeti i dijete."

Što će biti s Roseinom kćeri? To je bila samo jedna od misli koje su u posljednje dvije noći remetile Finnov san. Znao je da šerif ima planove u vezi s Blackinghamom i njegovom gospodaricom. Shvatio je to već odavno, ali je mislio da je Kathryn dovoljno časna i jaka da se odupre čovjeku kojega je navodno prezirala. Osim, naravno, ako njezin prezir prema šerifu nije bio nepostojan kao i ljubav koju je njemu izjavila. Što će biti s njezinim obećanjem da će se brinuti o djetetu? Je li se i ono moglo promijeniti kao i njezini osjećaji? To nije smio prepustiti slučaju. Morat će se još jedanput sastati s Kathryn. Iako sama pomisao da će je vidjeti, oštra bol koju je to izazivalo, učini ga slabim u koljenima.

Polu-Tom reče: "Ako gospodarici prenesem tu poruku, ona će smjesta doći, a vani je snijeg dubok."

"Kathryn je visoka. Snijeg će joj jedva biti iznad gležnjeva."

"Meni je do struka. Bit će to naporan put za finu gospođu i dijete."

"Onda joj reci da dođe čim se vrijeme malo popravi", odvrati on.

Vrijeme se nije popravilo. Snijeg je toliko napadao da Polu-Tom nije mogao iz grada jer bi utonuo do nosa u snijeg. Noću je spavao u zatvorskom dvorištu i zarađivao za kruh obavljajući poslove za stražare - za sve osim za Sykesa kojega je izbjegavao kao kugu. Danju bi se probijao nekih osamsto metara po King's Roadu kako bi posjetio svetu

ženu kod crkve Svetog Juliana, usput prikupljajući ogrjev za njezinu malenu peć. Primijetio je ozeblina na njezinim rukama, a kada ju je upitao zašto joj je vatra tako slaba i što se dogodilo s ugljenom koji joj je donio prethodnog dana, ona se samo nasmiješila i rekla da drugi imaju veće potrebe. Sitnih grančica više nije bilo. Ponekad se morao pomučiti u nanosima snijega izvan gradskih zidina kako bi pronašao ogrjev. Ispalo je da ga zapravo prikuplja za gradsku sirotinju, a samo je želio da se jedna sveta žena ne smrzne.

Noću se grijao na prosjačkim vatrama. Tamo je saznao da gradu ne prijete samo zima. Seljaci su se počeli buniti. Nemirni, ljutiti duh čekao je da posljednja kap prelije čašu lebdeći iznad sirotinjskih vatri.

"Između kraljeva poreza i biskupove desetine pošten čovjek ne može ništa zaraditi."

"Meni je svejedno. Nemaju mi odakle uzeti desetinu, a ubirač poreza mi je uzeo zadnju svinju za Lancasterov rat protiv Francuza."

"Onda će ti biskup uzeti košulju s leđa."

"Da, a stric maloga kralja i hlače."

Svi se nasmiju, ali nekako neveselo. Prljavi su se muškarci, s nogama umotanim u krpe, u umrljanim tunikama i rijetkih brada, stisnuli ispod improviziranog šatora koji su podignuli da ih štiti od lošeg vremena. Dva su se štapa na kojima se šator držao klimala pod težinom snijega, a platneni pokrpani krov se uleknuo. Polu-Tom je cupkao i puhao u ruke, provukao se između nogu posljednjeg govornika kako bi se približio vatri. Pomisli na Blackingham i malu kuhinjsku pomoćnicu. Nadao se da je njoj toplo. Iluminatorova poruka nije bio jedini razlog zbog kojega je rado prelazio gotovo dvadeset kilometara do Aylshama. Ali velike su pahulje snijega još uvijek padale pokrivajući zatvor. Ukrašavale su strehe velike katedrale i na svjetlosti vatre bojile u bijelo brade i pogrbljena ramena njegovih kompanjona.

"Plemićima nije stalo da li gladujemo. Prošlo Stjepanje baš i nisu bili darežljivi."

"Da, sva ta velika gospoda i fine dame sjede u svojim palačama i tvrde da su siromašni." Govornik pojede punu šaku snijega, zatim iskašlje mokri sluzavi čep i pljune ga u vatru. "Cijelo vrijeme se prežderavaju finom hranom, a na vrata za prosjake šalju oglodane kosti i pljesnivi kruh. Oni ne znaju kako je biti siromašan."

"Možda je vrijeme da nauče."

"Da, za početak bi trebalo spaliti jednu od tih finih kuća do temelja."

Polu-Tom ispruži ruke prema vatri. Iza sebe začuje kruljenje gladnog želuca.

Vatra pljune kišu iskri u tamno nebo. Polu-Tom se umota u pokrivač i legne bliže prosjačkoj vatri. Otisci cipela, sada smrznute brazde od blata, bole su ga u leđa. Zavidio je starcu koji je hrkao pokraj njega pa se nije mučio. Napokon i Polu-Tom zatvori oči i zaspi.

Sanjao je o povratku kući.

U svojoj je kolibi na rubu močvare. Ondje je njegovo glineno ognjište toplo, a u kotliću se kuha krepka juha od jegulja. Ondje gnijezdo od naslaganih dabrovih krzna čini postelju dovoljno mekanu iza mladog kralja Richarda. Ondje ga budi pjev ptica u bisernu zoru svježju poput tek razbijenih jaja. To je dobrodošao i poznati san.

Ali u toj noći usred zime, taj san o povratku kući nešto je drugačiji. U tom snu on nije sam u baršunastoj močvari. Magda je uz njega. Ljeto je. On joj pokazuje kako se guli kora s vrbova pruća i kako se pletu košare, kako se namještaju zamke, kako se bešumno vesla dok klize močvarom između rogoza.

U tom je snu on visok.

Kada se Polu-Tom probudio iz svog sna o domu, prosjačka se vatra pretvorila u pougljenjen pepeo dok se polako prikradala prljava zora. Ponovno je bio sam, osim trupla pokrivena snijegom. Starac pokraj njega više nije sanjao.

Kathryn se molila da se snijeg što duže zadrži, da oštra zima drži šerifa podalje. Njegova joj je bračna ponuda visjela iznad glave poput ledenih bodeža s blakingamskih streha. Znala je da Guy de Fontaigne nije strpljiv čovjek, ali možda bi mogla postići da vjenčanje odgode na godinu dana. *Da, Kathryn, možda se vrijeme zbrkalo i snijeg se nikada neće rastopiti, drveće se nikad neće zazelenjeti i proljeće nikad neće doći.*

I doista, bilo je dana kada se činilo da bi tmurna zima - u bilo koje vrijeme bi je takvo vrijeme smetalo - mogla zauvijek držati šerifa što dalje. Ali jednog svježeg dana u ožujku, kada su ceste jedva bile

prohodne, Guy de Fontaigne pošalje poruku da će je posjetiti oko Uskrsa. Sljedećeg je dana došao Polu-Tom s Finnovom porukom.

Napokon je stigao dan koji je Kathryn s čežnjom iščekivala, ali ga se i bojala gotovo godinu dana. Bilo je rano jutro kada su Kathryn, njezin sin i unuka bili u prostranoj, toploj kuhinji. Kathryn uzme kolač od maka iz Jasmineine ruke pa kad je ona zaplakala, objasni joj: "Idemo pa-pa. Želiš íci, zar ne?"

Djetetu sinu oči pa počne ponavljati: "Pa-pa." Zajedno s riječima prospu se i mrvice. Kathryn žurno obriše Jasmineine bucmaste obraze.

"Izgledaš tako lijepo, zlato moje. Zar ne, Coline?" upita Kathryn sina.

Colin samo kimne odsutno tapkajući dijete po glavi dok je Kathryn odijevala njegovu kćer za put u Norwich. On je navlačio odjeću od grubog platna spremajući se za svoje uobičajeno pješačenje cestom. Njegov je ogrtač više pristajao skupljaču krpa nego mladome plemiću - gdje je samo pronašao te dronjke? Barem ga nitko neće prepoznati. Ako je već obrijao glavu i propovijeda na uglovima ulica, hvala Svetoj Djevici da barem ima toliko pameti i nije odjeven u plavu blakingamsku odoru.

Jasmine se vrpoljila dok ju je Kathryn pokušavala ugurati u maleni ogrtač od zečjeg krzna i navući joj rukavice.

"Budi mirna, dušo, raskuštrat ćeš svoje lijepe uvojke. Danas ćemo vidjeti tvojega *grandpèrea*. Hoćeš mu otpjevati nešto kao meni i Magdi?"

Kathryn je pokušavala skrenuti djetetovu pozornost pjevajući 'La, la, la, la' po skali. Jasmine trepne plavim očima, prestane se vrpoljiti i počne pjevušiti uz melodiju.

"Moja mala ptico pjevice", reče Kathryn i poljupcem pokupi zaostalo sjeme maka koje se poput ukrasnog madeža zalijepilo za djetetov obraz. "I tvoj je otac bio ptica pjevica", reče ona značajno.

Colin je nije čuo, već je otišao. Ali Kathryn nije željela dopustiti da joj njezin opsjednuti sin pokvari taj dan. Finn je tražio da je vidi. "Reci mi što je točno rekao", rekla je glasniku. "Reci lady Kathryn da je moram vidjeti", ponovio je patuljak. *Moram*.

Možda je to posljednji put da će se vidjeti. Sačuvat će uspomenu na njegove oči, oblik čeljusti, način na koji je mrštio čelo, njegove prekrasne

ruke. Sačuvat će sve uspomene o njemu kako bi ih, kada joj se učini da ne može dalje, izvukla iz sjećanja da je tješe.

Bio je dobar znak što je tražio da vidi dijete. Znak da mu se srce ipak nije pretvorilo u kamen.

Da mu kaže kakvi su joj planovi?

"Spremnne smo", reče Kathryn patuljku koji otvori vrata.

Finn je sjedio na pokrivaču na podu sa svojom unukom, Kathryn na stolcu između djeteta i ognjišta. Oboje su izbjegavali gledati jedno u drugo.

"Prelijepa je."

"Kako ne bi bila? Potekla je od tvoje kćeri i mojega sina." Finn je gladio djetetove crveno-plave uvojke. "Dobro si se brinula o njoj. Izgleda sretno." "Obećala sam ti da hoću." "Da, jesi."

U prostoriji nije bilo drugog zvuka osim nježnog lupkanja. Malena se djevojčica zabavljala tako što je udarala o pod jednom od praznih školjki kojom se Finn koristio kao posudom za boju. On iznenada osjeti bol kada se sjeti još jednog plavokosog djeteta svijetloplavih očiju. Djeteta koje je odnio pustinjakinji, djeteta koje nije preživjelo. Nenadano ga obuzme strah upravo kada je mislio da je otvrdnuo. Pogriješio je što ju je pozvao, što se ponovno otvorio prema njoj.

"Je li počela hodati?"

"Napravila je samo nekoliko nesigurnih koraka. Izgleda da je previše štitim." Kathrynin je smijeh bio grlen i muzikalan, kakva ga se i sjećao. "Bojim se pustiti je da padne."

"Znači nije ti teret?"

"Nije." Pogled kao da joj je bio uperen u prozor, u jarko svjetlo koje se probijalo kroz kapke. "Ona mi daje razlog da živim."

Oboje su šutjeli minutu. Kakva nelagoda među njima. Sramežljivost, kao da su stranci. Želio joj je reći kako je čuo od biskupa da ona ima i drugih interesa koji joj ispunjavaju sate samoće, ali se predomisli.

"Ona nosi križ svoje majke", reče Kathryn. Bio je na malenom, ali čvrstom lancu oko njezina vrata. On brzo odvratila pogled, jer ga uspomena ubode duboko.

"To je obiteljska dragocjenost i trebala bi prelaziti s majke na kćer. Rose bi voljela da Jasmine ima ogrlicu koju je nosila njezina majka."

"Rebekka ga nikad nije nosila", reče Finn i namršti se na bolnu uspomenu. "Ona je bila *converso*¹⁵. Mrzila ga je. Za nju je križ bio znak ugnjetavanja."

"*Converso?*"

"Nasilno je preobraćena na kršćanstvo." Čak i nakon tolikih godina bilo je to poput svježe rane na srcu. Gledao je dijete na podu kako se igra i objasnio: "Provodili su čistku židovske četvrti. Dućan njezina oca s piscima potrepštinama bio je spaljen do temelja. Njezini su roditelji stradali u požaru. Rebekka se spasila tako što je deklamirala Apostolsko vjerovanje."

"Jesu li je... jesu li je mučili?"

"Nisu, ali da nije bilo mene, mislim da bi se opirala. Molio sam je da to ne radi." On ispruži ruku i pomiluje dijete po kosi. Rebekkin unuka - imala je plavu kosu i svijetlu put, nikakve naznake da njezinim venama teče židovska krv. "Ubili bi je, ili bi je odveli. Tada smo već bili ljubavnici. Učinila je to zbog mene."

"Gdje ste se upoznali?"

"U Flandriji. Odvezao sam onamo bakino tijelo da ga ukopaju u njezinoj domovini. Već sam i onda prilično dobro pisao i volio slikati. To je dar koji sam naslijedio od bake i mame. Rebekkin je otac trgovao finim pergamentima. Želio sam napraviti knjigu u spomen na baku. Roditelji su mi već bili mrtvi. Ja sam bio jedini nasljednik. Imao sam grandioznu viziju napraviti biblioteku prepisujući posuđene knjige. Još se sjećam natpisa iznad vrata dućana. *Foaini fini papiri* - Foa je bilo njezino prezime. Tog je dana Rebekka bila u očevu dućanu."

"Sigurno je bila vrlo lijepa", reče Kathryn. "Kao i njezina kći. Pošao si kupiti pribor za pisanje i pronašao ljubav svog života." Glas joj je bio tako nježan da Jasmine ispusti školjke na pod i okrene se kako bi je pogledala, kao da je čula svoje ime.

Jednu od ljubavi svog života, pomisli on. Ali nije to mogao izgovoriti. Ne u tom trenutku. Ne nakon svega što se između njih dogodilo.

¹⁵ *Converso* - španjolski ili portugalski Židovi koji su se naoko preobrtili na kršćanstvo u kasnom srednjem vijeku kako bi izbjegli progon ili izgon, ali su često nastavljali tajno prakticirati judaizam.

"Nikad nisam vidjela križ nalik na Rosein", reče Kathryn. "Umjesto raspela ima krug od bisera. Ali ako pažljivo pogledaš krug, gotovo možeš vidjeti vrške zvijezde, samo tu ih je šest."

On se nasmije. Osjeti kako mu se lice zategnulo zbog mišića kojima se dugo nije koristio. "Imaš dobro oko, Kathryn. To jest zvijezda. *Magen David*. Mislio sam da je tako dobro osmišljena da nitko neće primijetiti."

"Magen David?"

"To znači Davidov štit. Šestokraka zvijezda. Heksagram. Neki Židovi smatraju da štiti od demona, kao neka vrsta amuleta. Neki su je alkemičari rabili. Obitelj Foa ju je prihvatila kao svoj znak."

"Ali zašto si...?"

"Neprekidno su nadgledali *converso* ne bi li uočili znakove da je njihovo preobraćanje lažno. Mislio sam, bude li nosila križ... Mislio sam da će znak njezine obitelji, njezina nasljeđa, učiniti da joj to ne bude tako mrsko."

"Ali dao si to kćeri iako ga je Rebekka mrzila."

"Radi njezine zaštite, kao što je trebalo štititi njezinu majku, iako ga Rebekka nikad nije nosila."

"Je li Rose znala za zvijezdu?"

"Nije. Rekao bih joj da je pitala. Nikad nije. Nije znala da joj je majka Židovka." On osjeti stid, kao da je izdao kćer, što je još gore, kao da je izdao Rebekku, a sada više nije imao mogućnost da joj kaže. "Samo sam je želio zaštititi", reče on.

Kathryn uzme dijete u naručje i pođe na drugi kraj prostorije do njegova radnog stola na kojem je ležala velika drvena oslikana ploča. I on ustane i krene za njom.

"Vidim kako ispunjavaš sate", reče ona još uvijek ga ne gledajući. "Slika je prekrasna. Biskup je sigurno zadovoljan."

"Biskup misli da sam prespor. Trebalo bi biti pet ovakvih slika: mučenje Krista, Krist kako nosi križ, Raspeće, Uskrsnuće i Uzašašće."

"A ti si tek na trećoj?"

"Fiksirao sam se na Bogorodicu koja stoji u podnožju križa."

Ona vrškom prsta dotakne lice Bogorodice. "Prelijepa je. Sliča Rose, ali nije Rose. Je li to Rebekka?"

"Imao sam sreće s modelima." *Vidio sam vašu kraljicu herca.*

Kathryn prebaci nemirno dijete na drugu ruku kako ne bi dohvatilo tintarnicu. Finn otrgne oštar dio pera i počne njime škakljati Jasmine. Ona se počne smijati i zgrabi pero. On pusti da ga ona uzme i sagne se kada ga je pokušala njime počešljati.

"Imaš više pera nego kistova. Zašto? Pa nemaš rukopisa..." Ona naglo udahne zrak. "Još uvijek prepisuješ Wycliffeove tekstove! Pred biskupovim nosom."

On slegne ramenima. "Što mogu izgubiti?"

"Imaš ovo dijete."

Kathryn spusti Jasmine na pokrivač i sjedne pokraj nje. Finn im se pridruži. Bio je tako blizu Kathryn pa je mogao vidjeti sićušne bore od smijanja oko njezinih očiju, osjetiti miris njezine kose. Zavrti mu se u glavi od želje. On ustane, pođe do prozora i otvori kapak. Mrzli mu zrak rashladi vruću kožu. Sunce je jarko sjalo. Zrake obasjaju njegov radni stol naglašavajući scenu raspeća, plavu Bogorodičinu halju. On pogleda Kathryn sa sigurnije udaljenosti. Kada je progovorio, glas mu je bio napet.

"Pozvao sam te, Kathryn, jer sam htio porazgovarati o svojoj unuci."

Ona nije rekla da se mogao i prije sjetiti, ali to se vidjelo po izrazu njezina lica. Uvijek je znao čitati njezine misli.

"Čuo sam od biskupa da si... da si bila na vojvodinim svečanostima u pratnji Guya de Fontaignea."

Ona je šutjela, samo protrlja nadlaktice kao da joj je iznenada postalo hladno, iako je prostorija zbog djeteta bila dobro zagrijana.

"Normalno, zabrinjava me, ako između vas dvoje... dođe do saveza... zabrinjava me što će biti s Roseinim djetetom."

"Vidim da se glasine šire brzinom vjetra." Ona zabaci glavu gestom za koju je on znao da označava ljutnju. "Je li to sve što te zabrinjava, Finne? Pa ne moraš se brinuti o tome. On zna za Jasmine. To će biti jedan od uvjeta mojeg bračnog... bilo kojeg ugovora koji ću sklopiti s njim, da ona ostaje moja štíćenica."

Znači bila je istina. On shvati koliko se nadao suprotnome. Neki je demon isisao sav zrak iz prostorije. On zabrinuto pogleda dijete. Ona je bila zauzeta pokušavajući obojiti školjku perom, umaćući ga u osvjetljeni djelić poda kao da je posuda s bojom. Dar koji se prenio s oca na kćer i na unuku. Svjetlost oko njega bila je puna jarkih boja. Sve se nijanse njegova života zavrtu u jedno uže - i to mu se uže omota oko vrata i spriječi dostup

kisika. On iznenada zamrzi sve boje. U tom turobnom svijetu ne bi smjelo biti boja. Samo nijanse sigurne, zagasite sive.

"Ti ćeš mu vjerovati u vezi s tako važnom stvari?" Jedva je pronašao dovoljno daha da to kaže.

"Zašto ne, ako mu dovoljno vjerujem da se udam za njega!"

Očito je iz nekog razloga bila ljuta na njega, ali on nije shvaćao zašto. On se uhvati za njezinu ljutnju i to mu vrati dah.

"Zašto se želiš udati za takva čovjeka, Kathryn, čovjeka kojega tvrdiš da prezireš?"

Prvi put otkako je ušla u sobu ona ga pogleda u oči. Govorila je polako i promišljeno.

"Udajem se za njega, Finne, kako bih osigurala tvoju slobodu."

Boje u svjetlosti će ga sigurno ugušiti. Crvene i plave, miješale su se u tamnojubičastu, zatim u crnu. On se borio da ostanu svijetle. *Duboko diši, udahni svjetlo*. Trebala mu je vječnost da uspije progovoriti pa se sam iznenadi koliko su mu riječi bile glasne dok su odzvanjale prostorijom dijeleći boje jaukom. Jasmine pogleda nju pa njega i razrogači oči.

"Ne budi luda, Kathryn."

Jasmineine usne se iskrive prema dolje i brada joj zadrhti. Finn ju je strašio, ali nije se mogao svladati. On svom snagom udari rukom o zid.

"To je smicalica, zar ne vidiš? On me nikad neće pustiti. Biskupu se sviđa imati osobnog roba-umjetnika. A što je sa svećenikovim ubojicom? To je zločin za koji se mora pronaći odgovor, a taj odgovor sam ja. Oni neće tražiti dalje. Tako je to kad se pronađe žrtveno janje. Zar ne shvaćaš?"

"Ono što ne shvaćam je zašto ne želiš izaći odavde? Zar želiš zauvijek ostati zatvoren, živ zakopan kao pustinjač sa svojim svetim slikama pa da možeš pothranjivati ljutnju prema meni i provesti ostatak života žaleći za Rose? Finn mučenik. Je li u tome stvar? Je li ti ova ćelija prestala biti zatvor i postala utočište? E pa neću dopustiti da budeš živ zakopan čak i ako ti to želiš. Alfred će svjedočiti da je podmetnuo bisere u tvoju sobu pa neće više biti nikakvih dokaza protiv tebe, a sir Guy je smislio plan kako da nadbiskupova pravda bude zadovoljena."

"Ne, ne! Neću na to pristati." On joj priđe s druge strane prostorije i primi je za ramena. Protrese je jače nego što je htio. "Zar ne shvaćaš da mu se ne može vjerovati?"

Kathrynine su oči svjetlucale. "Nemam izbora, Finne. On će se potruditi da ti, Alfred ili možda čak obojica odgovarate za taj zločin i da moje zemlje prijeđu u vlasništvo Krune. Nemam izbora. Mogu otići u samostan ili se udati za Guya de Fontaignea." Ona počne nemirno hodati amo-tamo. "Zar ne vidiš? Mogu žrtvovati tebe i ostaviti sinove bez nasljedstva ili žrtvovati sebe."

Kathryn u naručju onog šerifa kukasta nosa. Finn snažno odmahne glavom kao da želi odagnati tu sliku. Ali ona se uporno ucrtala u njegove vjeđe, urezala u njegov mozak. Poželi da je Guy de Fontaigne sada tu. Finn bi mu golim rukama otkinuo glavu.

Umjesto toga on je ponovno zgrabi za ramena. "Onda, gospo, sjetite se ovoga u vašoj bračnoj noći." Poljubi je grubo, grublje negoli je mislio, poljupcem u kojem je bila sva strast, žaljenje i gnjev njegovih snova.

Kada ju je iznenada odgurnuo, ona se zaljulja, opuštena poput krpene lutke, kao da će se srušiti svakog trenutka pokraj njegovih nogu.

Jasmine počne plakati i primi se za Kathryninu suknju. Finn je uzme u naručje, ali ona pruži ruke prema Kathryn. Heksagram u zvijezdi oko njezina vrata gledao ga je iz zakučastog filigrana.

"Zapamti i ovo. Ako me oslobode, doći ću po svoju unuku i uzet ću je sa sobom. Neću dopustiti da bude u njegovim pandžama."

ÖVADESËC ÖEVËC

*Our Fadir That art in heuenes, Halewid be thi name. Thi Kingdom comme to.
Be Thi wille done as in heuen so in erthe. Gyve to us this dai oure breed oure
other substance and fogive to us oure dettis...*¹⁶

*PATERNOSTER, PREVEO NA ENGLSKI
JOHN WYCLIFFE*

Kathryn je čula kako se otvaraju vrata njezine odaje pa se stisne od boli kada se zraka svjetla probila kroz polutamu.

"Majko, je li to imate jednu od svojih glavobolja?" upita Colin.

Njegova se ošišana glava primicala njezinoj postelji poput eliptičnog mjeseca, a onda se nagnula nad nju. Ona osjeti njegovu hladnu ruku na svojem obrazu.

"Vi gorite! Idem po Agnes. Ona će znati kako da vam pomogne."

"Ne." Kada je on sjeo pokraj nje, njoj se učini da se postelja zanjihala pa je morala savladati nalet mučnine. "Reci im da ne dolaze gore i da drže Jasmine dalje od mene. Nemoj je donositi čak ni na prag."

"Kako da vam pomognem?"

Ona pokrije usta rukom kako ga ne bi zarazila svojim dahom.

"Ne treba mi ništa. Proći će. Ionako si mi već prišao preblizu. Samo otidi i pusti me da spavam."

"Neću vas ostaviti samu ovako bolesnu! Bog će me štititi."

Ako nije zaštitio svojeg vlastitog Sina, zašto bi zaštitio mojega? "Onda pozovi Glynis", reče ona.

¹⁶ Jedan od prvih prijevoda molitve Očenaš na engleski jezik.

"Vi niste Glynisina majka." On podigne njezinu ruku i nježno je opipa ispod pazuha. Znala je da traži ima li kvrgu, znak kuge.

"Navodno se pojavila kuga u Pudding Nortonu u Fakenhamu", reče on. Po njegovu se glasu čulo da je zabrinut.

Ona se zakašlje mokrim, teškim kašljem, on joj podigne ramena pa ju je držao sve dok napadaj nije prošao. Kada je ponovno mogla govoriti, ona ga pokuša utješiti. "Već sam tražila, Coline. Nema otekline ni na mojim preponama."

"Ali koža vam je tako vruća."

"To je samo groznica. Reci Agnes da mi napravi sirup od korijena angelike i da ga ostavi ispred vrata." Ponovno je spopadne kašalj. "A ti sad idi i drži se podalje od mene."

On se tiho iskrade, ona okrene glavu prema zidu i zaspi.

Kada je otvorila oči, bilo je jutro i jarko svjetlo koje je prodiralo kroz prozor opeče joj oči kao udarac bičem. Netko - možda anđeo? - izađe iz tog svjetla i opere joj lice hladnom vodom.

"Popijte ovo."

Ona osjeti hladan rub šalice na usnama. Strese se. Jedva je popila dva gutljaja. Soba je smrdjela po bolesti. Zar nije rekla Colinu da ne dolazi? Ipak, to je bio Colinov glas, Colinovo lice, ali uokvireno kratkom plavom kosom. To nije bio Colin koji je svakoga dana prije izlaska iz kuće brijao glavu. Colin je bio negdje na cesti i propovijedao lolardsku herezu. Ona zatvori oči pred pulsirajućim svjetlom, ali joj se učini da će je tama ugušiti.

"Držite djetešce dalje od mene", reče ona anđelu koji ju je njegovao s toliko ljubavi.

Ali umjesto njezina glasa začuju se prodorne kreštave gluposti, čas glasno, čas tiho, smjenjujući se kao plima i oseka. To su se demoni svadali oko njezine duše. Došli su po nju zbog njezinih grijeha. Željela je zavapiti Bogu, tražiti milost, ali nije bilo svećenika koji bi molio za njezinu dušu. Nije bilo svećenika, ali došla je pustinjakinja.

Nasmiješena, puna nježnosti, rekla joj je da će sve biti u redu samo kada bi mogla imati vjeru.

Pokušat ću. Pokušat ću vjerovati. Njezin je um grčevito premetao po sjećanju tražeći riječi *migratio ad Dominum, preseljenja Gospodinu*. Ali nije se mogla sjetiti što ju je vjeroučitelj naučio kada je bila dijete. *Primi moju dušu, Gospodine Isuse Kriste*, vapila je. Ali preklinjala je na normanskom francuskom svojega oca, a Bog je odgovarao samo na latinske molitve. Njezine će mu molitve zvučati profano, riječi nedostojno. Poput Kainove žrtve.

Glasovi se stišaju i ona zaspi.

U jednom joj se trenutku učini da se to Finn tako nježno brine o njoj. Znači oprostio joj je. Ali bilo je prekasno. Njezino je tijelo bilo suho kao prazna ljuska od žita, a jezik kojim je željela izgovoriti riječi zahvale priljepio joj se za nepce. Ona je bila noćni leptir i njezina će se krila uskoro pretvoriti u prašinu. Prašine je bilo posvuda, slijepila joj je oči, začepila uši, prigušila sve zvukove. Znači ovako je izgledalo umiranje. Jednom joj se učinilo da čuje Jasminein plač pa je poželi vidjeti, ali ona nije mogla doći. Više joj nikad neće doći.

Pustinjakinja je ležala budna u svojoj ćeliji slušajući kako zvona na katedrali zvone zornicu. Noćna tišina proguta prigušenu jeku zvona i ponovno zavlada sablastan i dubok mir. Dok je molila Časoslov, *Domine labia mea aperie* - otvori, Gospodine usne moje, ona pomisli: Gospodine, Ti ćeš ih morati otvoriti, jer ja ne mogu. Previše su ukočene i hladne. Zatim se pokaje za nedostojnu misao i promrmlja odgovor: *Et os meum annuntiabit laudem tuam* - i usta će moja naviještati hvalu tvoju.

Kao što je često činila, ona pomalo odstupi od teksta molitve bdijenja, *Deus in adiutorium meum intende*, Bože u pomoć mi priteci, tražeći ne pomoć za sebe, nego za sve duše koje su joj zaokupljale misli: siromašne, bolesne, gladne, mnoge molitelje koji su čak i zimi pronalazili put do njezina prozora. Čula je kako vani voda kaplje s dugačkih siga koje su visjele s crkvenih streha. Kapale su na smrznutu zemlju kao Kristove suze. Uskoro će svijet izvan njezine grobnice zazelenjeti kao davna proljeća kojih se sjećala.

Njoj će ponovno biti toplo.

Bio je grijeh razmišljati o vlastitoj udobnosti kada je tijekom oštre zime toliko ljudi umrlo. Možda je također bio grijeh govoriti molitve iz

postelje u kojoj je drhtala ispod jedinog tankog pokrivača koji nije dala potrebitima. Kameni je pod bio toliko hladan da su se njezina promrzla zapešća, mokra od suza koje su u zanosu molitve tekle, zalijepila za njega kada je legla pred oltar. Sveta je Crkva učila da tijelo treba trpjeti za vrijeme korizme, ali koja bi majka spremno gledala kako se tijelo njezina djeteta tako muči? A zar nije Krist bio njezina nježna majka puna ljubavi, njezina njegovateljica?

Bio je grijeh brinuti se za svoju sigurnost kada bi trebala vjerovati Njemu u kojemu je bila njezina istinska sigurnost. Ali nije bilo nikakvih vijesti od biskupa. Prošli su tjedni otkako mu je poslala apologiju, ispovijed vjere, napisanu na engleskome. Pitala se znači li to što on ne odgovara da ju je prihvatio, ili da nije dostojna odgovora, ili je pak bio previše zauzet propovijedima lolarda da bi se zamarao njome. Molila se za dovoljno vjere kako bi se prestala o tome brinuti. Molila se da osjeti toplinu Njegove Ljubavi.

Njezine ruke koje su počivale na grubom vunenom pokrivaču držale su krunicu. Osim što je pomicala usne i lagano prebiralala po krunici prstima modrim od hladnoće, ležala je mirno kao kameni reljef uklesan u sarkofag. Iako je još uvijek molila Časoslov na latinskome, posljednjih je nekoliko tjedana počela govoriti svoje osobne molitve na midlandskom engleskom, dijalektu na kojem je pisala svoja Otkrivenja.

Usne su joj se gotovo neprimjetno pomicala, šaptom je mrmljala engleske molitve, želje svojega srca. Molitve za Polu-Toma koji je prkosió snijegu kako bi joj donio drva - *blagoslovi ga, Gospodine, za dobrotu srca njegovu. Za Finna, umjetnika iluminatora kojega je u zatočeništvu držao biskup - zaštiti njegovu tijelo i dušu od zla. Za majku umirućeg djeteta kojega joj je Finn donio tako davno - pruži utjehu tugujućem srcu majke.* Kapanje sa streha naglašavalo je njezine grlene nezgrapne engleske riječi. Za oca Andrewa, tako nesretnog u svojoj župi i tako neprilagođenog poslu kapelana. Za njezinu sluškinju Alice koja ju je tako predano dvorila.

Na kraju se molila za lady Kathryn od Blackinghama i dvoje prekrasne djece koje je dovela one noći kada ju je posjetila, sva izbezumljena i ljuta nakon što je vidjela Finna u zatvoru. Osjećala je da lady Kathryn sada, kao i onda, muče teške brige i da joj je potrebno da se netko zauzme za

nju. *Daj joj snage da se suoči sa svojim iskušenjima; i vjeru; Gospodine, daj joj vjeru.*

Vani pukne siga, s treskom padne na tlo i razbije tišinu. Ona ugura ruke kojima je još uvijek stiskala kronicu ispod pokrivača i utone u dubok san ispunjen vizijama njezina plačućeg Krista. Dok je spavala, krv je polako istjecala iz ozebljih zapešća stvarajući krastavu narukvicu.

Agnes je bila zabrinuta. Kathryn nikad prije nije bila tako bolesna. Čak i kao dijete nikad nije bila bolesna duže od dan, dva. Sada je болоvala već tjedan dana. A mladi je Colin čak nije niti puštao u sobu, nego ju je natjerao da ostavlja ljekoviti napitak za gospodaricu ispred njezinih vrata.

"Samo se pobrini za Jasmine", rekao joj je on.

I on je izgledao bolesno. Pitala se koliko će izdržati. "Da, mladi gospodaru, ne brinite se. Magda se dobro brine o maloj. Dajte da se ja malo skrbim za gospodaricu."

Ali on je odbio.

Kada se Glynis vratila s pladnjem, samo je odmahнула glavom kao odgovor na njezino nepostavljeno pitanje. Agnes isprazni Kathryninu punu zdjelu u napoj za svinjara.

"Šerif je u predvorju i zahtijeva vidjeti lady Kathryn", reče Glynis. "Što da mu kažem?"

"Reci mu da je previše bolesna da bilo koga primi."

Agnes je znala što on hoće. Ta ju je misao ispunjavala strahom. I to ne samo za Kathryn. Agnes nije željela biti kmet Guya de Fontaignea. U selu se govorilo o pobuni i o sigurnim mjestima kamo se moglo pobjeći. Koliko je samo puta John govorio o slobodi, a ona ga nije htjela poslušati. Kako je uopće mogla razmišljati o tome sada kada je bila tako stara i umorna, a John ležao u grobu? Iako, vremena su se promijenila. Čak su i neki svećenici propovijedali protiv starog poretka. Ali za nju je bilo prekasno. U kući sir Guya, Kathryn će trebati njezinu zaštitu više nego ikad. Otrov je bio najlakši način da se muškarac riješi supruge koja mu više nije od koristi. A tu su bile malena i Magda, i njima je trebala Agnesina zaštita, bilo da lady Kathryn preživi ili ne.

"Reci šerifu da je možda kuga."

Kada se Kathryn probudila, svjetlost je bila slabija. Više je nije pekla za oči. Bila je žedna. Ona se pokušava pridignuti i sruši pehar sa škrinje pokraj uzglavlja. Klonula figura koja je spavala na stolcu u dnu njezine postelje naglo skoči na noge. Znači to nije bio anđeo. Anđeli ne spavaju.

"Majko, budni ste. Vratili ste nam se", reče Colin, sagne se, podigne pehar, napuni ga i prinese njezinim usnama. Ona počne pohlepno piti kao da nije pila danima. Odakle ta strašna žeđ? Kada je stražnjim dijelom ruke obrisala vodu s usana, osjeti kako su hrapave poput kore.

"Vratila sam se? A gdje sam bila?" Zadihala se dok je to izgovorila.

"Bili ste jako bolesni. U jednom mi se trenutku učinilo da ćete nas napustiti, ali sinoć je vrućica popustila."

"Jesi li poslao po svećenika? Sanjala sam..."

"Da, jesam, ali nije došao. Ja sam se molio za vas. Borio sam se s Bogom za vašu dušu, kao što se Jakov borio s anđelima." Smiješio se, napola je zadirkujući.

"Drago mi je što si pobijedio. Dodaj mi melem s toaletnog stolića. Usne su mi tako ispucale da krvare."

"Dajte, ja ću", reče on i lagano tapkajući nanese lanolin na njezine usne.

Ona se nije bunila. Ruka joj je drhtala kada je sama pokušala.

"Znači cijelo si vrijeme bio uz mene?" reče ona i legne na jastuk. "Sigurno je potrajalo. Kosa ti je narasla."

"Dva tjedna."

"Da sam se još malo zadržala na vratima smrti, možda bi ti ponovno sličio mojemu sinu." Ona se nasmije, a onda namršti kada su joj se usnice raspukle. "Je li djetesce..."

"Jasmine je dobro. Magda i Agnes su se brinule o njoj." On povuče zvono pokraj postelje. "Tražit ću da vam donesu nešto za pojesti."

Došla je Glynis pa je Kathryn, uz Colinovu pomoć, uspjela pojesti malo krepke juhe. Poslije je iscrpljena legla.

"Imali ste posjetitelja dok ste bolovali, gospodarice", reče Glynis.

"Posjetitelja?" Znači nije sanjala - Finn i pustinjakinja.

"Šerifa", reče Colin. "Bio je nepristojan, tražio je da vas vidi čak i kada sam mu objasnio da ga ne možete primiti."

Razočarenje izazove bol. Ali naravno. Ovo nije bio grozničavi san, ovo je bio stvarni svijet u kojemu su Finn i pustinjakinja bili u svojim samicama, svojim pustinjačkim stanovima.

Glynis uzme zdjelicu s juhom, nakloni se i dodaje na putu prema vratima: "Kada sam spomenula kugu, nestao je brzinom vjetra."

"Pretpostavljam da zato svećenik nije došao." Colin se namršti.

Unatoč tome što su imali latinske molitve da ih štite, pomisli Kathryn umorno. Ali njezina joj je bolest barem kupila malo vremena kod šerifa.

"Sada bih htjela spavati, Coline", reče ona. "Izgledaš umorno. Pođi i ti leći."

Kada se probudila malo poslije tri, koliko je pokazivala sunčana ura urezana na zidu, Colin je još uvijek bio pokraj nje, ali presvukao se u čistu košulju i hlače. A gdje je bio fratarski plašt? "Mislila sam da ćeš otići sada kada mi je bolje. Dobar si ti sin, Coline, i ja sam ti zahvalna, ali ne moraš biti sa mnom cijelo vrijeme. Osjećam se jače. Znam da se jedva čekaš vratiti svojim propovijedima." Pokušala je da on u njezinu glasu ne čuje predbacivanje. Barem mu je toliko dugovala.

"Nije mi stalo kao prije. Potreban mi je kratak odmor. Vrijeme za razmišljanje."

"Znači ponovno ćeš razmotriti Wycliffeove ideje?"

"Ne sasvim. Wycliffeovi zaključci o gospodstvu koje se zasniva na božjoj milosti, s time se slažem. Čak i s pravom svakog čovjeka da ima vlastitu svojinu, pravo koje mu je dao Bog, i s time se slažem. Ali neki su pretjerali. Čuo sam Johna Balla kako govori gomili slobodnjaka i kmetova koji su se okupili u Mousehold Heathu da bi trebali ubiti sve svećenike koji su se odvojili od svoje vjere i tako očistiti Crkvu od grijeha!"

"Ubiti svećenike!" uzvikne ona promuklo. "Zar je to rekao na javnom skupu? Pa ne mogu vjerovati da se čak i on usudio. Zacijelo si ga krivo razumio." Kathryn legne zahvalna što je pod njom jastuk. Soba se još uvijek znala zavrtjeti kada se ona prebrzo micala.

Colin odmahne glavom. "Ne, osobno sam ga čuo. Rekao je da bi siromasi trebali oteti bogatstvo Crkvi i plemstvu. On širi otrov među ljudima, potiče ih na odvrata djela. Tako nije učio Isus. Kada sam mu to rekao, John Ball me napao i nazvao Sotoninim oružjem."

"On je luđak, Coline. Drago mi je što ćeš odustati od toga."

"Neću odustati od propovijedanja. Ono je u redu. Ali neću da me povezuju s poticanjem pobune. Nastavit ću kao sveti Franjo propovijedati Božji mir i slogu, a ne mržnju."

"Ali onda nećeš biti povezan ni s jednom frakcijom, jer obje propovijedaju mržnju pa ćeš im objema postati neprijatelj."

"Ali zar ne vidite, majko, da moram širiti istinu onakvu kakvom je vidim? Svi smo taoci Crkve koja nas je napustila. Pohlepa je sada njezin gospodar, ne Bog. Ona je velika Babilonska kurva. Pogledajte samo Henryja Dispensera kako gradi svoju veliku novu palaču. Što mislite, gdje pronalazi novac za zlato i alabaster kojima navodno presvlači zidove? Ili za sve klesare koji grade najveći samostan u cijelome kršćanskome svijetu? On otima kruh iz usta siromašnih."

I krade udovicama nakit, pomisli ona. Bila je preumorna za takav razgovor, ali kao majka je morala iskoristiti prigodu kada ju je dobila. Ona je ugledala nit koja je visjela s oprave njegove vjere i na njoj je bilo da je rasplete.

"Ali, Coline, priznao si da put Johna Balla koji propovijeda pobunu i ubojstvo nije ispravan. A John od Gaunta - zar i on ne traži ispriku kako bi opljačkao blago Crkve i popunio blagajnu Krune?"

"Ali ne i Wycliffe, majko. On samo želi širiti istinu o svećeničkoj zlouporabi položaja i potrebi da svaki čovjek čita Svetu knjigu na svojem jeziku."

Ona se slagala sa srži onoga što je rekao. Molila se na jeziku svojega oca, na svojem jeziku. Je li je Bog čuo? Je li Njemu uopće bio potreban jezik? Je li On mogao čitati srca kao što su drugi čitali riječi?

"Ali što ako tu istinu, ako ona jest istina, izvrću zli ljudi radi svojih potreba?"

"To nije moja briga. Moram reći istinu onako kako je vidim i ne razmišljati kakvu ću cijenu platiti."

Glava ju je boljela od tolikog razgovora, no ipak je bila uporna. "Coline, ti si još takoreći dijete. Ja poznajem još jednu takvu osobu, on je muškarac, dobar muškarac koji se nije dovoljno brinuo kakvu će cijenu platiti. Ako se on nije mogao suprotstaviti takvim neprijateljima, kako misliš da ćeš ti biti u stanju? Ako ne misliš o svojoj majci, onda barem misli o svojoj kćeri." Ona počne kašljati.

"Upravo o kćeri i razmišljam, i o drugima kao što je ona. Ali nemojmo se prepirati, majko. Potreban vam je odmor." On je poljubi u obraz, zatim skine dronjavu fratarsku halju s kuke iza vrata. "Idem van samo nakratko."

Kathryn je zbog kašlja bila preslaba da mu odgovori. Kada je otišao, ona počne pipati kraj postelje tražeći krunicu i ugleda je kako visi na kukici s druge strane prostorije, ali nije imala snage otići po nju. Mrmljala je Očenaš na svojem materinjskom jeziku, a naglas je pitala Boga zašto dijeli milost na kapaljku, a ne vjedrima.

TRIDASET

*I tako je biser evanđelja bačen kako bi ga gazile svinje;
a ono što je bilo srcu milo i kleru i laicima sada oboje
ismijavaju; tako dragulj Crkve postaje ruglo*

**HENRY KNIGHTON,
LEICESTERSKI KANON (14. STOLJEĆE)**

Sir Guy se nije iznenadio kada je iz Essex-a stigao poziv u pomoć. Bio je svibanj i pomoćnici šerifa su po toplom proljetnom vremenu obilazili kuće i sakupljali kraljev porez. Moglo se očekivati da će na nekim mjestima najsiromašniji pružiti manji otpor. Ali onda je grupica seljaka vilama napala dvojicu ubirača poreza i zapalila nekoliko opatijskih stogova sijena. Na takvu se otvorenu pobunu moralo uzvratiti nepokolebljivom silom. Moralo je se zaustaviti prije nego što se proširi na njegovu grofoviju. On je imao dovoljno svojih izgređenika s kojima je morao izaći na kraj, ali odlučio poslati koliko god može ljudi. Zato otpravi koteriju mladih paževa, zelenih poput Alfreda, među ostalima i njega. Zelenih, ali dovoljno vještih da svladaju nekoliko pobunjenika, ološ naoružan kosama i vilama. Dobro će im doći to iskustvo.

Dva tjedna poslije stigla je vijest. Pobuna se širila poput kuge i vojska seljaka iz Kenta i Essex-a stupala je prema Londonu pod vodstvom huškača, demagoga po imenu Wat Tyler. Šerif pozove još vazala, ovaj put okorjele vojnike koji su se okušali u borbi. Guy de Fontaigne je znao što treba učiniti - mučiti neke od tih hulja, odsjeći im jezike, slomiti pokoju kost, pa će se ostatak rulje ubrzo vratiti svojim poljima i obrtima.

Treba pronaći glavu zmiје i odsjeći je. Nije mogao ščepati klerika Wycliffea sve dok je bio pod zaštitom vojvode od Lancastera, ali mogao je pronaći Johna Balla. To bi mu pričinilo doista veliko zadovoljstvo.

Ipak sve je to došlo u krivi čas. Bilo je i drugih stvari koje je planirao osvojiti. Iznad Blackinghama se nije vijorila crna zastava, iako su mu njegovi špijuni rekli da je gospodarica doista zamalo umrla. Još je bila dosta slaba, ali nije trebalo puno snage da se zada vjera zaručniku ni da se konzumira veza. Barem ne s njezine strane. Samo je trebala leći na leđa i raširiti noge.

On poviče da mu pripreme konja i ratnu opremu dok je na brzinu pisao uljudnu poruku u kojoj je tvrdio da se molio dan i noć za njezin oporavak. Presretan što su njegove molitve uslišane, sada je bio spreman da se u crkvi objavi njihovo vjenčanje. Kada se vrati, posjetit će je kako bi se dogovorili o bračnom ugovoru.

Putujući na jug prema Essexu šerif je svratio u Norwich u Ulicu Colgate kako bi naručio opravu za Kathryn i svadbeni kaput za sebe. "Ne zaboravite izvesti na kaput znak Reda podvezice", rekao je prodavaču koji mu se ulizivao. Za Kathryn je izabrao brokat boje šljive ukrašen srebrnim nitima. Maleni je flamanski trgovac s odobravanjem kimao. Bila je to skupa oprava, ali će mu pomoći da ubrza vjenčanje. A ako se ona ne oporavi, u njoj će je pokopati. Bilo kako bilo, on će se dokopati zemlje koju je tako želio. Već je imao pod svojom vlašću njezina starijeg sina.

Colin je bio na putu kući. Morao se vratiti majci. Ona se oporavila, ali još je bila slaba. Održao je obećanje koje joj je dao. Obišao je najamnike malih imanja kako bi se uvjerio da svi imaju dovoljno novca da plate porez. Ona je čvrsto odlučila platiti porez umjesto njih ako treba, rekla je, kako ih ne bi lišili posljednjeg groša. "Smatrat ću to svojom desetinom", rekla je. "Bolje je da dam njima kako bi platili kralju za rat negoli da dopustim ratobornome biskupu da se svojim okićenim prstima dočepa tog novca."

S tim se stavom Colin slagao, ali osjećao se nelagodno. Jedna je stvar bila kada je on držao vatrene govore protiv korumpiranosti Crkve relativno siguran iza svoje halje sirotog fratra, ali posve druga da plemenita udovica iz prosvjeda odbije platiti Crkvi desetinu. Zato je

pristao umjesto nje posjetiti seljake koji su plaćali najamninu i uvjeriti se da njihova djeca neće gladovati kad plate kralju porez. Prilazio je križu u Aylshamu kada je začuo ljutite glasove.

Prva mu je pomisao bila da zaobiđe gomilu grubijana i jadnika kojega su mučili, ali on se sjeti dobrog Samaritanca. Kakav je on to kršćanin ako ne pomogne? Zato priđe grupici muškaraca, snažnim radnicima, sudeći po njihovu izgledu. Bilo ih je sedmero ili osmero, a po glasovima se čulo da su dodatno osnaženi s dosta piva. Okružili su jednog brata iz katedrale i priklještili mu ruke iza leđa. Jednoga od njih, štavitelja, Colin prepozna. Jednom je od njega kupio pergament za iluminatora. Ali čak i da ga Colin nije prepoznao, oko njega se širio vonj njegova zanata. Smrdio je na izmet koji se rabio za štavljenje kože, a koji je očito sakupio u veliku vreću kod svojih nogu. Jednom je rukom držao redovnika za kukuljicu, dok je drugom utrljavao nešto tamno i smrdljivo u tonzuru jadnika. Colin zgađeno nabere nos. Redovnik se ogorčeno otimao. Ostali su se muškarci smijali. Na redovnikovu se licu čitala nevjerica koja prijeđe u bol kada su muškarci pojačali pritisak.

Colin se progura u krug. "Pustite ga."

Štavitelj ga iznenađeno pogleda. "Želiš li i ti malo ovoga, mladiću? Malo bezbožnog pomazanja za našeg *brata*. Ako misliš da će te svećenička odjeća zaštititi pa..."

Zdepasti tip zgrabi Colina i strgne mu kukuljicu. Štavitelj zastane i mahne rukom. "Čekaj. Znam tko si. Ti si jedan od sinova Blackinghama."

"Blackinghama! Plemić. Čujete li, momci?"

"Ne, čekajte", reče štavitelj. "On je jedan od onih lolarda, siromašnih svećenika."

"Nema siromašnih svećenika. Rekao si da je plemić." Ipak pusti Colina, no bio je tako blizu da je Colin osjećao kako ga njegova raščupana brada bode po vratu i smrad gnjilih zuba.

"On propovijeda protiv Crkve, kao John Ball i Wycliffe. On je jedan od nas."

"Ako je danas jeo, nije jedan od nas", muškarac zareži, ali se povuče pa Colin ugleda oštre rubove bora oko njegovih očiju.

Colin ispravi ramena, pokuša vratiti dostojanstvo. "Što je redovnik skrivio, majstore štavitelju, pa se prema njemu tako ponašate? Naš je Gospodin rekao..."

"Naš je Gospodin rekao nešto o krađi. Ako nije on, piše u Zapovijedima. Ovaj brat je kradljivac. Uzimao je kože za pisarnicu kako bi imali pergamente, a sada kaže da biskup neće platiti. Kaže da to može biti moja desetina. E pa dat ću mu i ovo kao desetinu", i on pokaže na vreću životinjskog izmeta kod svojih nogu.

"Nije on kriv." Kako se ono štavitelj zove - Tim? Tom? "Kriv je njegov biskup."

"Pa biskup nije ovdje", reče zdepasti muškarac.

Colin je ocijenio da je on kolovođa, ali se obrati drugom štavitelju. "Točno. Zato pustite redovnika na miru, Tome, prije negoli sve pođe po zlu. Koliko god vam osveta godi, neće vam dati novac za kože, možda vas još i bičuju." On pokaže prema skupini naoružanih jahača koja se približavala raskrižju. Na štitu prvog jahača Colin prepoznaje grb Henryja Dispensera. "A možda vas snađe i nešto gore od bičevanja."

Krupni muškarac raščupane brade istodobno ugleda jahače. "To su biskupovi ljudi. Bježimo."

Muškarci se razbježe kao štakori iz posude za brašno prema obližnjem grmlju.

I redovnik potrči, ali u suprotnom smjeru, prema vojnicima, i privuče njihovu pozornost. Oni zaustave konje. S mjesta na kojem je stajao Colin nije čuo što redovnik govori, ali je vidio kako divlje gestikulira.

Tri vojnika sjašu i krenu prema grmlju. Još dvojica sjašu i krenu prema njemu. On im prijateljski krene ususret.

Jedan od vojnika isuče mač dok su mu čizme podizale oblačiće prašine. Colin prepoznaje prijateljicu na njegovu licu, prepoznaje je, ali je ne shvati. Pa on je bio na redovnikovoj strani. Otvori usta kako bi objasnio: "Ništa se loše nije dogodilo..."

Hladna oštrica mu se zarila u trbuh prije nego što je završio rečenicu. Vojnik je snažno gurne prema gore i rasiječe mu srce. Riječi koje su mu bile na usnama ugase se u hropcu krvave pjene.

Colinova posljednja misao bila je kako neće moći održati obećanje koje je dao majci.

"Ali on nije bio jedan od njih", pobuni se redovnik. "Ubili ste nevina čovjeka."

"Nema veze. Bio je to još samo jedan svećenik koji se pobunio protiv Njegove eminencije", reče vojnik i nogom odgurne tijelo u jarak pokraj puta.

Biskup se upravo vratio s mise. Bio je jedanaesti lipnja, blagdan Svetoga Barnabe, ali bilo je malo vjernika. Nagadao je zašto. Nisu se više pridržavali obveznog posjećivanja crkve u vrijeme blagdana. Nije bilo nikakva poštovanja prema najsvetijim danima. Eto što su izazvali svi ti govori o jednakosti i Svetom pismu na engleskome. Neki su čak otvoreno govorili - ne njemu naravno, nisu se usuđivali - da više neće biti potrebe dolaziti na misu ako se mogu izravno obraćati Bogu. Svaki bi čovjek bio vlastiti svećenik! Svaki stočar, sakupljač balege, kuhinjska pomoćnica, fizički radnik će sam tumačiti Sveti tekst. Od same pomisli osjeti žuč u grlu.

Uđe u svoje odaje i baci svetu odjeću i halju na komornika, staroga Setha, koji je stajao u kutu i drijemao. Pogodi ga u lice i gotovo prevrne krhkog starca. Budući da je tek stigao s homilije koju je govorio na latinskome, Dispenser ga počne grditi na tom jeziku: "*Fimus, fimus, fimus.*" Kada je uvidio da sluga razumije njegov osuđujući ton, ali ne i riječi - iako nikako se ne bi spustio tako nisko da kaže shite, govno, na seljačkom saksonskom jeziku - nastavi psovati na normanskom francuskom kako bi stari Seth mogao potpuno razumjeti. "Ti pseći izmetu, ne znam zašto trpim tvoj nemar. Lijenost je grijeh, znaš li to?" On zamahne prstom u zraku pod sluginim nosom. "Taj te grijeh može poslati ravno u pakao." Starac je dovoljno dobro razumio francuski da shvati. Dispenser sa zadovoljstvom primijeti kako se šćućurio od straha, uzrujano uzmičući. "Donesi mi tuniku za jahanje i oružje."

Ideja mu je pala na pamet dok se užurbano vraćao preko ograđenog prostora uz katedralu sa slabo posjećene mise. Bilo je i drugih zadataka koje je mogao obaviti za svoju Crkvu, a koji su zahtijevali više od svetih riječi i prsnih križeva. Ali on svejedno nevoljko skine križ zadržavajući prste na njegovu presjeku ukrašenom draguljima. Bio je pretežak za misiju u koju se kanio uputiti. Bolje je pristajao uz svećeničku svilenu odoru nego uz pancirnu košulju koju je navukao preko košulje od batista.

"Dodaj mi mač i požuri ne želiš li osjetiti snagu moje ruke." Zamahne kao da će ostvariti prijetnju. Sačuvaj to za pobunjenike, upozori ga razum. To je bio život za kakav je on stvoren, a pobuna protiv Svete Crkve bio je sav povod koji mu je trebao. Stigla je vijest da je ustanička

vojska, vođena krivovjercem po imenu Wat Tyler, ušla u London i zapalila palaču Johna od Gaunta. Kao pas koji grize vlastiti rep. Vojvoda je dobio što je zaslužio, pomisli on. Uostalom, nije ga osobito volio. Lancaster je trebao znati bolje nego da ohrabruje Wycliffea. Legni sa svinjama pa ćeš se probuditi smrdeći kao svinja. Sljedeća je na redu bila Crkva. Prvo će napasti biskupsku palaču i opatije. Bolje je ne oslanjati se na onog nesposobnog šerifa i njegove zelene paževe. Despenser je već poslao kadar vojnika, ali ovaj će put poslati više i on će s njima jahati.

On učvrsti mač novom kopčom i povuče je da isproba je li dovoljno čvrsta kako bi se uvjerio da će izdržati u borbi. Zanimljiv izum. Pitao se zašto se nitko nije prije sjetio. Nabavio ju je već prije nekoliko mjeseci, ali sada je prvi put imao priliku da je isproba. Osjeti kako mu krv brže kola. Nije se osjećao tako bodro već tjednima. Pokazat će on kraljevim vojnicima kako se staje na kraj pobuni. Dobra vježba prije napada na francuskoga papu.

On klekne i nemarno se nakloni pred križem. A zatim za sreću poljubi raspelo koje je visjelo iznad oltara u njegovoj odaji. Mač je udarao po kamenome podu. Sviđao mu se taj zvuk. Zvali su ga biskup ratnik, žalili se da su njegovi ljudi već ubili nekolicinu pobunjenika i svećenika lolarda. Pokazat će on njima tko je biskup ratnik.

Kada završi njegov pohod, u Istočnoj Angliji više neće biti pobunjenika bili oni muškarci, žene ili djeca. *Expugno, exsequor, eradico*: zarobiti, kazniti, uništiti.

Kada se Magda vratila u blakingamsku kuhinju nakon tjednog posjeta svojoj obitelji, bila je zabrinuta. Kada ju je poljubila na odlasku, mama joj je šapnula: "Reci gospodarici da se drži sigurnosti svoje kuće." Magdu nije trebalo posebno upozoravati. Čutila je opasnost svud oko sebe, osjećala ju je na jeziku, a prave je dokaze čula vlastitim ušima. Ljudi nisu pazili što govore u njezinu društvu jer su je smatrali priprostim.

Jednom kada je služila pivo očevim posjetiocima čula je o čemu razgovara s nekim grubim ljudima koje nikad prije nije vidjela. U rijetkom naletu gostoprinstva njezin otac ih je ponudio pićem. Čovjek po imenu Geoffrey Litster govorio im je da se naoružaju te kako bi trebali spaliti kuće redovnika i kraljevske palače, čak i dvorce zemljoposjednika.

Možda to i jesu bile kuće zlotvora, kao što je Litster govorio, ali dvorci zemljoposjednika? Zar se nije kuća lady Kathryn zvala dvorac Blackingham? Možda su mislili samo na dvorce zlih ljudi. Magda svejedno zadržti kada pomisli na palež. Sjeti se spremišta za vunu i pastira čije se tijelo istopilo u crnu čađu.

Rekla je Agnes što je čula od majke i oprala ruke kako ju je Agnes naučila prije nego što je počela mijesiti tijesto za kruh.

"Da, dijete, znam. I ja sam čula što se priča. Ali Blackingham nije velika kuća, a gospodarica je bila dobra prema svojim zakupnicima. To su samo ljutite priče. Svi su bijesni zbog poreza. Neće se zamarati malim ljudima kao što smo mi. Ne obraćaj pozornost i reci mami da se ne brine."

"Trebamo li upozoriti gospodaricu?"

Agnes je udarala tijesto koje je u tišini mijesila, zatim se namršti i odmahne glavom. "Ne, dijete. To bi je samo još više opteretilo. Mladog gospodara Colina nema već tri noći i ona je izvan sebe od brige. Stalno ponavlja da možda ozlijeđen ili bolestan leži u nekom jarku. 'On je ponovno pobjegao', rekla sam joj. 'Dosadilo mu je žensko društvo. Možda je sreo nekog prijatelja s kojim je putovao. Neka se ne brine, vratit će se on', rekla sam, ali ona je samo odmahнула glavom i odgovorila: 'Ovaj put neće, Agnes, osjećam to. Nešto se dogodilo. Majka zna te stvari.' Kao, kako bih ja to mogla znati kada nikad nisam bila majka, htjela sam joj reći. Ali tako je zabrinuta da sam to pustila mimo ušiju. Bit ćemo dovoljno sigurni. Nitko nas neće uznemiravati. Gospodarica ima moćne prijatelje."

Agnes preda tijesto Magdi čiji su ga maleni dlanovi slabije tukli. Malo su je utješile kuharičine riječi jer joj je vjerovala. Ali primijeti kako Agnes trlja rame. Uvijek ju je boljelo kada je bila zabrinuta.

Još jedno upozorenje stiglo je dva tjedna poslije. Bio je početak lipnja. Magda je znala datum jer je to bio mjesec kada su kupali ovce i strizali ih, a u kuhinji je bilo više posla nego inače jer su pripremali hranu za dodatne radnike. Njezin je maleni brat stigao s drugim upozorenjem. "Reci lady Kathryn da se čuva. Nevolje su sve bliže."

Magda je smjesta to rekla Agnes, pa su zajedno pošle k lady Kathryn. Pronašle su je u solaru kako proučava knjigu izdataka dok se malena Jasmine igrala pokraj njezinih nogu. Magda joj je prenijela poruku, ali ne i razgovor koji je čula između svojega oca i onih ljudi. Kako bi mogla? Izgledalo bi da je njezin otac loš čovjek. Lady Kathryn bi ga možda dala zatvoriti u tamnicu, kao iluminatora, a onda ne bi bilo nikoga da pomaže njezinoj mami i malenima. Gospođa je izgledala vrlo slabo pa se Magda uplaši da bi još jedna briga, uza sve ostalo, bila za nju previše. Ali kada ju je Magda bolje pogledala, primijeti da je duševna svjetlost lady Kathryn jača nego ikad, poput čistog potoka u kojem se odražava plavo nebo.

Kada je lady Kathryn govorila, glas joj je zvučao zabrinuto. "Poslala sam svakog pouzdanog slugu da traži Colina", reče. "Ovo je kućanstvo nezaštićenih žena. Moramo se moliti da nas Gospodin zaštiti." Ona pogleda u njih i Magda zapazi odlučnost u njezinim očima. "A onda moramo smisliti plan."

"Što je sa šerifom?" upita Agnes.

"Šerif je otišao na jug kako bi ugušio pobunu u Essexu."

Sunčeve zrake s visokog prozora risale su crte na podu gdje se Jasmine igrala. Magda je zadivljeno gledala kako se svjetlost malene djevojčice miješa s crtama svaki put kada se gegala preko njih. Bilo je teško reći privlači li ona svjetlo ili ono izvire iz nje. Činilo se da je i Jasmine zadivljena njime dok je lovila čestice prašine koje su lebdjele na sunčevoj zraci.

Svi smo mi takvi, pomisli Magda. Čestice prašine koje lebde na svjetlu.

"Moramo smisliti plan kako nas ne bi uhvatila panika ako nas pobunjenici napadnu", govorila je njezina gospodarica. "Poslat ću poruku šerifovoj kući tražeći da se moj sin vrati ovamo s onoliko vojnika koliko šerif može izdvojiti kako'bi zaštitili nekoliko nedužnih žena. Ako nas napadnu, okupit ćemo se u kuhinji. Zajedno smo sigurnije, a kuhinja će biti najmanje opasno mjesto."

Na riječ 'kuhinja' Jasmine prestane loviti sunčeve zrake i pođe k Agnes, pruži joj ruke stišćući punašne šake. "Kolač", zahtijevala je.

Lady Kathryn se nasmije. "Samo trenutak, dušice, Magda će ti dati kolač." Ona značajno pogleda Magdu. "Magda, pažljivo me slušaj. Ovo je veoma važno."

"Da, gospo."

"To je najvažniji dio plana. Ako dođe do nevolja, odnijet ćeš Jasmine u kolibu svoje majke. Ona će ondje biti na sigurnom."

Ali Magda je znala da nije tako. Treba li joj reći? Očajnički je tražila rješenje. Nije mogla poći majci, a nije to mogla reći lady Kathryn.

Lady Kathryn je čekala odgovor. "Razumiješ li što ti govorim, Magda?"

"Da, gospo. Razumijem."

Magda uzme dijete i pođe s njom po kolač ostavljajući Agnes i njezinu gospodaricu da dalje planiraju. Ali dva se dana brinula i pitala se što da radi, a onda joj je sinulo. Znala je mjesto gdje bi mogla sakriti dijete na sigurno. Mjesto gdje nikome neće pasti na pamet da traži.

Alfred se vratio u Norfolk. Bio je u dvorištu šerifove konjušnice kada je stigla poruka lady Kathryn. Šerif je još bio u Essexu. Njegov je konj ubijen malo izvan Ipswicha, pa iako je sir Guy smjesta rekvirirao drugoga, taj mu se nije svidao. Zato je poslao svojeg štitonošu da pođe po još oružja i njegova drugog najdražeg bojnog konja. Alfred je rado pošao. Nije on bio protiv dobre borbe, ali već je vidio dovoljno mrtvaca, dovoljno odsječenih udova, smrznutih mrtvačkih lica i nadutih trupala prekrivenih muhama.

U posljednja su se dva tjedna žestoko sukobili s pobunjeničkim jedinicama, ostacima skupine iz Kenta i Essexu koje su izdali kraljevi vojnici u Londonu. Alfred nije znao sve pojedinosti londonske pobune, ali je čuo dovoljno da sam poveže što se dogodilo. Trinaestog svibnja pobunjenici su ušli u London i sraznili sa zemljom palaču vojvode od Lancastera. Ubili su i nekolicinu flamanskih trgovaca dok su palili, pljačkali i stvarali nered na ulicama grada. Sljedećeg se dana mladi kralj Richard sastao s pobunjenicima na Mile Endu izvan Londona kako bi sklopili primirje.

Alfred je žalio što nije bio u Londonu da vidi kako se dječak kralj suočava s ljutitom ruljom. Kralj je bio mladi od Alfreda, ali je ostavio dojam na seljake. Možda su ga prihvatili zbog njegove mladosti, možda su se divili njegovoj hrabrosti - bilo kako bilo, slušali su kako im obećava ispraviti nepravdu: dat će im jeftino zemlju, slobodnu trgovinu i ukinuti

kmetstvo. Ali čini se da su u isto vrijeme dok je kralj pregovarao o miru, neki pobunjenici još bili u Londonu. Zarobili su kraljeva ministra financija i nadbiskupa od Sudburyja i odrubili im glave.

Trećeg dana ustanka, kada se kralj ponovno sastao s pobunjenicima - ovaj put na mjestu po imenu Smithfield - gnjevni je gradonačelnik Londona pred kraljem i seljacima ubio seljačkoga vođu Wata Tylera. Pobunjenici nisu ostali kako bi gledali nabijanje glave svojega vode na kolac. Alfred je to shvaćao, otac ga je naučio što je strateško povlačenje - nego su se razišli na kraljevu molbu. Obećao im je opće pomilovanje ako se vrate kućama. Ali već su ih jedanput prevarili. Nisu se vratili kućama jer su se bojali da će ih ondje dočekati kraljevi vojnici, nego su pobjegli u sjeverne grofovije gnjevniji nego ikad, očajnici koji nisu imali što izgubiti.

Sir Guy i njegovi ljudi su se sukobili s njima u Ipswichu.

Alfreda je nakon nedavnih borbi put na sjever iscrpio, a bio je i gladan. Jahao je tri dana, jedva je stao da nešto pojede i da odspava. Znoj mu je curio niz lice pa je glasno psovao dok je pokušavao staviti povodac na pastuha šarca - nikad ne bi pokušao jahati tu mrzovoljnu životinju koja se propela na stražnje noge prijeteci Alfredu da će ga udariti prednjima. Jedan od konjušara, koji je čuo buku, priskoči mu u pomoć.

Kada su zauzdali konja i donekle ga smirili, iako je još uvijek prilično nezadovoljno frktao, konjušar iz košulje izvadi dva zapečaćena svitka i preda ih Alfredu. "Upravitelj je rekao da vam to dam da odnesete sir Guyu. Misli da je važno."

Jedno je pismo, zapazi Alfred, imalo pečat Crkve. Vjerojatno biskupov grb. Drugi pečat on također prepozna. Jelen s dvanaest parožaka i s podignutim prednjim nogama, a u pozadini tri pruge. To je bio grb Blackinghama. On osjeti ogorčenje.

Je li to bilo ljubavno pismo njegove majke ljubavniku?

Pismo je očito na brzinu zapečaćeno, vosak se jedva istopio s jedne strane. On ga ovlaš dotakne i povuče kraj. Bit će ga lako ponovno zapečatiti. Uostalom, to je njegov obiteljski grb, imao je pravo otvoriti pismo. On pažljivo pod njega ugura prst. Pečat sklizne i pergament se šušajući razmota. On prepozna majčin šiljasti, fini rukopis.

*Gospodine, budući da sam nezaštićena udovica u
vašoj grofoviji, moram vas zamoliti za pomoć zbog*

nastale krize. Ako ste voljni, pošaljite mi sina i koliko god strijelaca možete izdvojiti. Dobila sam dar koji ste poslali kao znak vaše zaštite i dobrohotnosti, ali nažalost ne mogu uživati u njegovoj eleganciji kada sam u strahu da bi moje kućanstvo u svakome trenutku moglo biti napadnuto.

Unatoč hrabrim riječima, njegova se majka potpisala drhtavom rukom, što nije bilo uobičajeno za nju. Nadnevak je bio jedanaesti lipnja. Prije dva dana. Nije mu palo na pamet da se to može dogoditi, a trebalo je, kad je vlastitim očima vidio gnjev koji su seljaci iskalili na plemiće. Ipak, bilo je čudno da njegovoj snažnoj, sposobnoj majci treba pomoć. Uostalom, imala je Colina.

Konj je kopkao kopitom zemlju i povlačio uzde koje je konjušar držao. Podigne se oblačić prašine, a onda se slegne na izgažen travnati rub dvorišta konjušnice. Alfred je između zuba osjećao zrnca pijeska, osjećao je i kako mu ulaze u pore zajedno sa znojem.

Što da radi? Imao je izravnu zapovijed od sir Guya, ali njegova ga je majka trebala. Tražila je da dođe. Tražila je njega, a imala je Colina. Trebat će mu tri, možda četiri dana da odvede konja sir Guyu natrag na bojišnicu. Zatim će morati dobiti dopuštenje, a onda još dva dana natrag, čak i da jaše cijelu noć.

"Pusti sad konja. Donesi mi pero i papir", reče konjušaru najstrože što je mogao. Napokon, on je bio paž sir Guya. Konjušar će ga morati poslušati sad kad nije bilo većeg autoriteta.

Kada se konjušar vratio, Alfred na brzinu napiše poruku da je njegova gospođa majka u nevolji i da je poslala po njega. Budući da ga je sir Guy naučio što je pravo viteštvo te zbog prijateljstva između njihovih dviju kuća, bio je uvjeren kako bi i sir Guy želio da joj se on odazove. On mu šalje konja i oružje. Pridružiti će mu se u borbi čim se uvjeri u majčinu sigurnost.

"Isporuči ovo pismo, ono prvo i konja sir Guyu" reče mu i pospe pijeskom stranicu kako bi se upio višak tinte.

Konjušaru se od straha rašire oči. Vjerojatno nikad nije bio izvan tog feudalnog posjeda, a kamoli izvan grofovije. "Ali, gospodaru Alfrede, ja ne znam..."

"Nacrtao ću ti kartu", reče on. "Naći ćeš ga bez poteškoća." Već je žurno crtao krug pokraj kojega napiše 'Norwich', a onda jaku crnu crtu koja je završavala manjim krugom obilježenim s 'Colchester' pa još jednu horizontalnu crtu koja se završavala još manjim krugom koji je obilježio s 'Ipswich'. Pokraj manjega je kruga nacrtao grubu skicu vrata iznad kojih je na prečki visio znak.

"Ovo je Colchester", reče on i pokaže drugi krug. "Kreni starom rimskom cestom prema jugu iz Norwicha kroz Bury Saint Edmunds, a onda do Colchestera. Skreni na istok prema Ipswichu. Reci vlasniku gostionice na raskrižju da si kmet koji ima poruku za šerifa od Norfolka." On se zamisli zbog konjušarove mladosti i nedostatka iskustva. Bio je samo godinu mlađi od Alfreda, dokazao je da umije s konjem, ali će zbog svojih godina biti idealna meta za maltretiranje. "Jaši konja, nemoj ga voditi za povodac."

"Da, umijem ja s njime."

Alfredu se učini da je to rekao previše samodopadno. "Ali nemoj nositi odoru ove kuće, obuci se kao seljak. Ako naiđeš na pobunjenike, reci da si odbjegli kmet, da nosiš poruku za Johna Balla ili Wata Tylera i da je konj ukraden. Onda te neće dirati."

Na Alfredovo zadovoljstvo, s konjušarova lica nestane samodopadni izraz. On pogleda u papir dok su mu se na licu smjenjivali začuđenost i jad. "Ali, gospodaru Alfredu, ja ne umijem čitati."

"Jesi li bio u Norwichu?"

Dečko kimne i s ponosom u glasu reče: "Dvaput."

"Ova crta je glavna cesta koja vodi na jug iz Norwicha. Ako se izgubiš, samo pitaj koja je cesta za Colchester pa za Ipswich."

"Ali..."

"Ne brini se. Neće ti se ništa dogoditi, hrabar si ti mladić." Alfred uzjaše svojega konja čiji su mišići još drhtali od umora i podbode ga prema Blackinghamu, ostavljajući iza sebe konjušara koji se češao po glavi i piljio u papir s crtama i ččkama koje nije umio odgonetnuti.

Alfred je osjetio smrad kada se približio ailšamskom križu. Je li to vonjalo njegovo tijelo natopljeno znojem? Odvratno. Ili možda njegov konj kojega je nemilosrdno tjerao pa su mu vrat i ramena bili poprskani

bijelom pjenu? Ne. Postajao je sve jači i njemu sada prepoznatljiv. Bio je to smrad koji je mislio da je ostavio iza sebe u polju kod Ipswicha. Bio je to smrad mrtvih tijela koja su trulila na suncu.

Strvinar je spavao u krošnji hrasta kod živice, nekih tridesetak metara od ceste. *Nema potrebe da istražuješ, samo začepi nos i projaši što brže. Prekasno je za jadrnike koji tamo leže.*

Ali kada više nije vidio strvinara koji je ostao iza njega, smrad se samo pojačao. Nanjušio ga je i njegov umorni konj pa je počeo nezadovoljno njištati i nije reagirao kada ga je Alfred podbo petama. Trebao se sjetiti i nahraniti ga. "Samo još malo, staro momče. Kad stignemo kući, dobit ćeš vjedro puno zobi." I sam je putem razmišljao o nečem slasnom iz Agnesine kuhinje. Ali sada ga to više nije privlačilo,

"Hajde, brže." Konj ubrza, ali se trgne u stranu kada je iznenada strvinar poletio iz jarka uz cestu gdje se gostio strvinom. Tako znači, tu je bio izvor smrada. Taj jadrnik nije uspio doći ni do slabog zaklona koji je pružala živica gdje su sasječeni njegovi prijatelji, gdje je preplašeni strvinar sletio na hrast pokraj svojega para čekajući da uljezi odu. Alfred je dovoljno dugo gledao u jarak pa primijeti da je truplo, ili što je ostalo od njega nakon strvinara, odjeveno u odjeću siromašnog svećenika. Vjerojatno svećenik lolard kojega su ubili biskupovi stražari, a ne seljaci. Pobunjenici bi ga smatrali svojim.

Njegov konj stane pokraj tijela i spusti glavu kao da je posljednja trunka snage nestala iz njega, ali Alfred ga ne podbode. Nije mogao odvratiti pogled od stravičnog prizora. Ptice su isključale cijelo lice. Prazne su očne duplje piljile u nemilosrdno sunce na nebu bez oblaka. Muhe su se rojile oko njegovih nogu gdje ptice još nisu uspjele sve isključati. Bilo je nečeg bolno poznatog u obliku te lubanje. Smrad je bio nesnosan. On začepi nos, ali sjaši i pođe do jarka. Nježno gurne truplo nogom i okrene ga. Na mjestu gdje je bila lubanja puzali su crvi.

Alfred okrene glavu kako bi povratio.

U tom trenutku ugleda zlatnu kosu kako svjetluca na jarkome suncu poput izgubljenog blaga. Lubanja - poznavao je tu lubanju - ogoljena je poput kokoške kosti, dok je iz preostale kože upljuvane od muha na vrućini istjecala gnjilež. Sve je to pripadalo bratu s kojim je nekoć dijelio majčinu utrobu. Pripadalo je Colinu. Sunčeva zraka obasja malo zlatne kose u prašini. Kose boje svjetlosti. Kose kao u anđela, znala je govoriti

njegova majka dok je Alfred gledao kako miluje Colina kada su bili mali. Milovala je njegovu kosu kao što nikad nije Alfredove krupne crvene uvojke.

"Ti si jedan od paževa sir Guya", reče vojnik dok je zauzdavao konja pokazujući dvojici prijatelja da i oni priđu.

Alfred je još uvijek bio na koljenima i skupljao Colinov uvojke, motao ih oko prstiju kao da su zlatne niti. Barem nešto da ponese majci, neku uspomenu koju će spremi u relikvijar obložen baršunom zajedno s Colinovim kostima.

"Zašto cmizdriš nad tom hranom za strvinare?"

Alfred podigne glavu na zvuk vojnikova glasa, prepozna pozlaćeni ispupčeni grb na kožnatoj ormi konjanika. Isti grb kao i na pismu za koje je pretpostavljao da je od biskupa.

"On nije bio..."

"Znam tko je bio." Vojnik se nasmije i nagne naprijed dok su mu iz ruku labavo visjele uzde. "Jedan od onih *siromašnih svećenika* koji je imao drek umjesto mozga. Trebao si vidjeti iznenađenje na njegovu licu kada mu je moja oštrica rasporila lolardski trbuh."

Strahovit nalet gnjeva počne se uzdizati duboko iz Alfredove utrobe pjeneći se poput žuči u njegovu grlu iz kojega izleti rika kao u mladoga lava. On skoči na noge, isuče sablju i mašući njome nasrne na vojnika.

Bijesnu tri sablje i sasijeku ga prije negoli je uspio okrvaviti oružje. Vojnici nisu čak niti sjahali.

Alfredovo se tijelo zanjiše pa sruši natraške, a onda, kao da ga je gurnula nevidljiva ruka, iskrene se u stranu i padne ne na cestu nego u jarak. Zaustavi se iza bratova manjeg tijela, s jednom rukom prebačenom preko njegovih grudi. U drugoj je ruci još uvijek stiskao tri pramena blijede plave kose.

"On je bio šerifov paž", reče jedan od jahača. "Zar ga ne bismo trebali pokopati, ili mu barem skinuti odoru?"

"Ne. Ostavi ga tako. Tko god ih pronade pomislit će da su se poubijali." On zapucketa uzdama i pokaže na dva strvinara koji su s hrasta sve promatrali. "Oni će za nas obaviti posao. Lubanje se ne razlikuju puno jedna od druge."

TRIDESET JE DAN

Jer On će biti viđen i On će biti tražen. Služit ćemo Mu i vjerovati.

JULIAN OD NORWICHA, BOŽANSKA OTKRIVENJA

Magda se igrala s Jasmine u malenom predsoblju nekadašnjih iluminatorovih prostorija. Soba koja je prije bila Roseina sada je bila dječja soba njezine kćeri. "Čuvat će je duša njezine majke", rekla je gospodarica, ali Roseina duša nije bila ondje. Magda je znala takve stvari. Uostalom, kuharica je rekla da je Roseina duša s Isusom. Nije bilo nikoga da čuva malenu osim Magde.

Lady Kathryn je nakon bolesti bila slaba i bezvoljna, vrlo potištena zbog nestanka gospodara Colina, pa se svako poslijepodne Magda brinula za Jasmine dok se gospodarica odmarala u velikoj postelji s četiri stupa i baldahinom. Tog dana, kada je završila kuhinjske poslove, Magda pođe u odaje lady Kathryn. Pronašla ju je kako čeznutljivo i zamišljeno gleda postelju. Mahnula joj je da odvede dijete. Sada ju je Magda u mislima vidjela kako sklupčana leži iza draperije od damasta, navučene unatoč ljetnoj vrućini, kako bi je zaštitila od svjetla. U mislima je čula i tihe jecaje, poput cvileža malene ranjene zvijeri. Čak je osjećala gospodaričinu bol kako kukca u njezinim sljepoočnicama.

Dok je Jasmine pjevala svoje nerazgovijetne dječje pjesmice i lupkala školjkama - iluminatorovim praznim posudicama po čijim se rubovima sasušila boja - Magda je gledala kroz prozor drugog kata stražareći. Vidjela je dvorište, prostor iza glavnih vrata sve do pašnjaka gdje su pasle norfolške ovce. Izgledale su poput vunениh jastučića razbacanih po

svilenom zelenom pokrivaču. Iznad njih je na čistome nebu lebdjelo još vunenih jastučića. Da im nije prijetila opasnost, bio bi to lijep lipanjski dan kao stvoren da izvede Jasmine u vrt na sunce. Mogle bi se igrati skrivača između živica ili loviti leptire koji su sisali nektar iz cvjetova kozokrvnice. Ali ne danas, a možda ni sutra. Gospodarica je Magdi rekla da se drži kuće i da dobro otvori oči.

Zato je ona, kao i svaki dan, stražarila i gledala kroz visok stakleni prozor kada je ugledala njega, onog zlog čovjeka koji ju je pokušao uzeti u polju kao životinju. Mislila je da ga je gospodarica otjerala. Ali on se vratio, odlučno je nadirao preko polja s ruljom naoružanom kosama i vilama. Neki su nosili baklje - usred bijela dana - i vjedra. Ovce su prestale žvakati slatku ljetnu travu i zablenule se u njih. Magda s te udaljenosti nije mogla razaznati njihova lica, ali nije niti morala. Duša onog visokog koji ih je predvodio nije imala svjetla. Od samog pogleda na njega postane joj mučno od straha.

Kuharica je rekla da bi rulja mogla doći noću i ubiti ih na spavanju. Zato su ona i lady Kathryn spavale danju, a stražarile noću. Magda bi trebala probuditi kuharicu. Sad je već čula muškarce, njihov grubi smijeh kao odgovor na nešto što je onaj visoki rekao. Govorili su glasno, kreštavo, kao njezin otac kada bi previše popio. Kada bi samo mogla odrediti koliko ih je. Bilo ih je više nego prstiju na jednoj ruci, ali manje nego na dvije.

Ona napeto pogleda dijete koje se igralo pokraj njezinih nogu. Kada je ponovno pogledala kroz prozor, gomila se počela razdvajati. Neki su krenuli prema ovcama. Možda su samo došli ukrasti stoku pa će otići.

Gospodarica je smislila plan. Što joj je ono lady Kathryn rekla da treba učiniti? Onaj muškarac nad kojim je lebdjela tama, onaj zao čovjek, krene prema kući i sa sobom povede nekolicinu muškaraca. Mogla je samo vidjeti vrhove njihovih glava i sunčeve zrake kako se odbijaju o kose koje su nosili te svjetlost njihovih duša kako se stapa u tamni oblak. Bilo joj je drago što među njima nema njezina oca. Prepoznala bi njegovu plosnatu kapu zavrnutih rubova, poderanu na tjemenu.

Što su se one bile dogovorile? Dok je ležala na svojem slamnatom ležaju u kuharičinoj sobi, bezbroj je puta ponavljala plan. Sada ga je vrag ukrao iz njezinih misli. *Što je ona trebala učiniti ako oni dođu?*

Ona začuje strogi glas kuharice iz prizemlja: "Što radiš ovdje? Lady Kathryn će nahuškati pse na tebe. Bilo bi ti najbolje da odeš ako znaš što je za tebe dobro. I povedi ove lopuže sa sobom." Znači kuharica je bila budna. Kuharica će ih otjerati, a onda će upozoriti gospodaricu.

Ona začuje blejanje i pogleda na pašnjak. Bijeli vuneni jastuci sada su imali grimizne vrpce oko vrata. Ovce su glasno blejale, prodorno i bespomoćno, pa se Magda skoro rasplače. Ti ljudi nisu krali ovce! Sjekli su ih, klali u polju! Zatim su krenuli prema kući puštajući ovce da iskrvare. Jedan od njih spusti baklju na tlo i maleni žuti zubi počnu žvakati pašnjak. Od jetkog smrada Magda nabere nos.

Kakav je bio plan? Što je ona trebala učiniti?

Uzmi dijete, Magda. Uzmi dijete i odvedi je u majčinu kolibu.

Ne, to je bio glas lady Kathryn u njezinoj glavi, ali to nije bio plan.

Na prozorskoj dasci bljesne zlačana pčela pa odleti.

Magda se sjeti.

Ona uzme Jasmine u naručje.

"Hoćeš se igrati skrivača s Magdom? Ho-hoće li se Jasmine sa-sakriti od gospodarice pa da nas ona traži?" šapne joj.

Jasmine kimne plavim uvojcima i smijuljeći se promrmlja nešto nalik na - *Jasmine se sakrije.*

"Tiho. Ona do-dolazi."

Magda osjeti djetetov dah, njezino maleno tijelo kako podrhtava od smijeha koji je zadržavala punašnom ručicom dok su bježale niza stube u kuhinju pa kroz stražnja vrata do starog osušenog drveta koje je kao stražar stajalo na onome što se u tom ravničarskom kraju moglo nazvati brijegom.

"Sakrit ćemo se k pčelama. Pčele su naše prijateljice", reče ona tako tiho da joj se glas stopio s ljetnim povjetarcem. "Ali moraš biti jako mirna i jako tiha. Mirna kao miš kako nas gos-gospodarica ne bi pronašla." One pužuci prođu između kvrgavog korijenja do prostora nalik na utrobu, upravo dovoljno veliku za njih dvije.

"Ja miš." Plava je glava kimala tiho obećanje.

"Siši o-ovo", šapne Magda, odlomi malo saća, pruži joj ga i pokrije joj glavu svojom pregačom kako bi je zaštitila od radoznale pčele. Ali znala je da im pčele neće nauditi. Sjetit će se njezinih darova tijekom duge

zime, njezinih štapića namočenih u vodu s medom i ružmarinom koji su ih održali na životu.

Magda je osjećala kako dijete siše saće, osjećala je kako ljepljiv med kaplje između njezinih raspupanih grudi u kojima joj je srce tuklo poput ratničkog bubnja. U duplji drveta je bilo prohladno, tamno i mirisalo je po medu, plijesni i zemlji, a zujanje pčela je bilo poput slatke uspavanke. Pčele su joj sletjele na ruke u mekim smeđim skupinama i žutim sjajem obasjale pregaču koja je prekrivala usnulo dijete. Ali nisu je ubole. Niti jedna jedina.

Uskoro sisanje prestane pa je Magda osjećala samo vlažan i ritmičan djetetov dah na svojoj koži.

Ali Magda nije mogla spavati. Mjehur joj je bio pun, a nije se htjela pomokriti da ne uprlja čisti pčelinji dom. Pokuša razmišljati o nečem drugom. Sjeti se Polu-Toma, kako je bio smiješan kada ju je čuo da pjeva u drvetu s pčelama. Kako su joj se smiješile njegove ljubazne oči. Ona poželi da je on s njima. S njime se osjećala sigurnom. On ju je smatrao pametnom. Gotovo da se tako i osjećala kada je bila s njime. Noga joj je utrnula. Ona nježno prebaci težinu tijela kako ne bi probudila usnulo dijete.

Miris dima bio je sve jači. Učini joj se da iz kuće čuje ženski vrisak. Ali nije se smjela micati. Mora zaštititi dijete. To je bio njezin zadatak. Molila se Djevici i bogu drveta da ih zaštite.

Finn je čuo strku prije nego što ju je vidio, ali nije se posebno na nju obazirao. Upravo je slikao petu sliku biskupove oltarske kompozicije. Otkako mu je Kathryn rekla da se kani udati za šerifa i uzeti Roseino dijete, ubrzano se trudio da je završi. To je jedino što mu je preostalo u životu. Imao je plan i više se nije bojao da biskup neće imati razloga držati ga na životu kad završi oltarsku sliku. Nije znao hoće li mu uspjeti, ali odlučio je pokušati zadovoljiti biskupa, obećati da će naslikati još. Upotrijebiti to kao sredstvo cjenkanja da isposluje oprost. Zato se nije obazirao na viku i psovke koje su dopirale odozdo, ignorirao je čak i glas zapovjednika dvorca koji se prijeteće čuo iznad ostalih. "Stojte, kažem vam. Razidite se u ime kralja."

Finn nije čak niti podignuo pogled. Što god se događalo izvan njegovih odaja, nije ga se ticalo. Radio je snagom vihora, kistovi od samurovine bili su posvuda razbacani, posude s bojama više nisu bile uredno složene na radnome stolu. Košulja mu je bila poprskana zlatnim i grimiznim mrljama, ispod pazuha je imao velike smeđe krugove. Za posljednju sliku, Uzašašće, nikako nije imao viziju Kristova lica. Pobjeda Spasitelja nad patnjama nije bilo nešto što mu je muza mogla podariti kada je bio tako obuzet vlastitim mukama. Ojađen mnogobrojnim pokušajima, on prekrije bojom gornji dio figure i stopi je s pozadinom pomoću oker nijanse, kao da se Krist uspeo na neproziran oblak. Vidjele su se samo Njegove noge koje su visjele iznad okupljenih apostola. Krist koji pati, to je Finn mogao razumjeti, ali nikako da dočara Krista pobjednika.

Finn ostatkom azurne boje dovrši Djevičinu halju. Figure na posljednjim dvjema slikama bile su nevješto naslikane, nisu imale finoću i detalje kao na prvim slikama, ali žurba ga je gonila kao nadglednikov bič. On povuče posljednje poteze kistom preko apostolovih ushićenih lica - premda se na njima više ocrtavao strah negoli pobjeda. Ushit, kao i pobjeda, za Finna je postala davna uspomena. On pogleda cijelu kompoziciju. Kao umjetnik je bio ponosan na svih pet slika - iako nisu bile naslikane minuciozno, s finim detaljima kao inicijali rukopisa, iako nije bilo maštovitosti kojom su obilovale marginalije i senzualnih, zamršenih pletera početnih stranica koje su za njega bile pravi izazov - bile su prelijepe zbog obilja boja, boja tako jarkih da su gotovo preplavljivale sve osjećaje. Čak je i užurbani rad na zadnjoj slici bio pun strasti. Sve u svemu, trebalo bi zadovoljiti.

Sljedeći je zadatak bio da pošalje po biskupa kako bi pregovarali

o njegovu privremenom puštanju, dovoljno dugom da spasi svoju unuku iz šerifovih pandži. Samo mu je to bilo važno. Nije imalo smisla razgovarati s Kathryn, ona je odlučila. Odnijet će Roseino dijete pustinjakinji da bude zatvorena s njome, baš kao što su svetu Hildegard od Bingeina dali svetoj Jutti.

U posudi je ostalo još malo azura. On ga pomiješa s bijelom bojom i premaže preko jahačeva ogrtača na drugoj slici, zatim odstupi nekoliko koraka i pogleda je. Konjanik koji je pratio Krista dok je On nosio Svoj križ više je sličio dvoraninu iz četrnaestog stoljeća nego Židovu iz prvog.

Nije bila slučajnost što je mlađahna figura nevjerojatno sličila biskupu, ali bez arogantna izraza lica. Namjerno ga je tako naslikao kako bi mu ugodio.

Finn je upravo povukao posljednji potez plavom bojom i počeo čistiti kist od skupocjenog pigmenta kada je začuo povike iz vrta i zveket metala, ovaj put preglasan da bi ga ignorirao. On pođe do prozora i pogleda van. U dvorištu je izbio okršaj. Nekoliko stražara se uhvatilo ukoštac s pobunjenicima, kršnim seljacima koji su se uspješno nosili sa stražarima obješenih trbuha. Vrata u dnu stubišta zagrebu - nesumnjivo zvuk struganja metala po kamenu. Još vike, sada bliže, na stubama. Žuran topot nogu, a onda grubo, poznato režanje iza njegovih leđa.

Finn se okrene i ugleda Sykesa kako ulazi u prostoriju. Još jedanput brzo pogleda kroz prozor i ugleda zapovjednika kako leži na tlu, ranjen ili mrtav.

"Znači tu te drže. Bolje odaje nego dolje u tamnici, čini mi se." Sykes mahne kratkim mačem po sobi - Finn ga prepozna jer ga je zapovjednik ponekad nosio - pa uzme dopola pojedena komad mesa, ostatak Finnova obroka, i odgrize komad. Njegove podne male oči svrdlale su Finna dok je okrnjenim zubima čupao meso s kosti, a onda je bacio. Finn se sagne kako ga ne bi pogodila. Sykes se počne smijati dok je u rukav brisao mast s lijeve ruke. Desnom je još uvijek držao mač uperen u Finna. "Gdje ti je onaj prijatelj patuljak, iluminatoru?"

Finn je nastojao da mu glas zvuči smireno, iako se, procijenivši situaciju, osjećao sve samo ne mirno. "Nećeš valjda iskoristiti manju pobunu da izravnaš stare račune, Sykes? Prije nego što učiniš nešto što ćeš požaliti, dobro razmisli, jer sam pod posebnom zaštitom biskupa. Već si se ogriješio o kralja. Želiš li uvrijediti i Crkvu?"

Sykes se nasmije pokazujući okrhnuti očnjak između dugačkih žutih zuba. "Čuj samo kako se on fino izražava - uvrijediti Crkvu, uvrijediti Crkvu! Što je Crkva ikad učinila za ljude poput Sykesa?"

On malo zatetura. Što mu je udarilo u glavu, pivo ili moć, pitao se Finn napola se nadajući da je ovo prvo. Lakše će ga svladati.

"Gotovo je s vladavinom Crkve. Pokazat ćemo mi tim umišljenim biskupima i plemićima, vratiti im istom mjerom." On onjuši zrak. "Osjećaš li miris? To gore polja nekog plemića, možda čak gori ovaj dvorac."

Finn je osjetio jetki smrad i prije, ali je mislio da to neki nadglednik spaljuje gospodarove njive kako bi ih ponovno zasijao. Ali smrad je sada bio jači.

"Ne događa se to samo ovdje. Proširilo se sve do Londona. Kada završimo, neće preostati nijedan bogati dvorac i opatija."

Znači radilo se o buntovnom mnoštvu, a ne samo o zatvorskoj pobuni. Palili su i pljačkali plemiće u cijeloj Istočnoj Angliji. Blackingham nije imao nikoga da ga zaštiti osim Colina. Dijete je bilo u opasnosti. I Kathryn.

"Slušaj, Sykes, što god želiš, ja ću..."

Još koraka na stubama. Šarolika gomila, uglavnom seljaci i jedan ili dva nezadovoljna stražara, okupi se iza Sykesa. Jedan ih upozori: "Netko dolazi. Zapovjednik je mrtav. Pustili smo sve jadnike iz tamnice. Bilo bi najbolje da pobjegnemo dok još možemo."

"E, pa, tu je jedna ptičica koja neće odletjeti", reče Sykes i baci se na Finna. Ali Finn je očekivao taj napad, sagnuo se, provukao mu se iza leđa i iščupao mu mač iz ruke. Snažno odgurne Sykesa svojim tijelom, a onda jurne prema stubama.

"Zaustavite ga! Ubijte prokletu svinju!"

Muškarac koji je stajao kod vrata samo slegne ramenima. "Meni on nije ništa skrivio. Pustili smo ostale. Sam ga ubij ako želiš, Sykes."

Glasan, ljutit krik pratio je Finna niza stube.

Kada je stigao u dvorište, Finn izbezumljeno počne tražiti konja.

Plavokosi dječak je upravo zajahao zapovjednikova konja. Doimao se vrlo zadovoljno. U njegovim plavim očima bljesne iznenađenje. Kada je ugledao Finna, skoči s konja i baci mu uzde. "Evo. Vama je potrebniji."

Finn ga iznenađeno pogleda. "Hvala", reče i uzjaše konja. "Kamo da ti ga vratim?"

"Nema potrebe."

Gdje je već vidio taj samouvjeren osmijeh?

"Računajte da smo izravnali račune." Dječak mu drsko salutira.

Bio je to momčić koji mu je čuvao konja onoga dana kad se prvi put susreo sa Sykesom, momčić kojemu je Finn dao pokrivač.

"Ali da sam na vašem mjestu, ne bih se pokazivao okolo s tim konjem."

Finn ga nije čuo. Već je bio na pola mosta. Jahao je prema Aylshamu i dvoru Blackinghamu.

Kathryn je sanjala. Dim. Dim posvuda, štipao joj je nosnice, pekao ju je za oči. Gorjelo je spremište za vunu. Grlo joj se stisnulo. Nije mogla kašljati. Nije mogla disati. *Jasmine! Gdje je Jasmine?* Pokušavala je dozvati Magdu, Agnes, ali usta joj se nisu otvarala. Nije se mogla pomaknuti. Udovi su joj bili teški, kosti su joj se pretvorile u olovo. Vuna koju je čuvala za svečanost svojih sinova sada je gorjela. Agnes je plakala. Jadna Agnes. Plakala je za svojim pastikom koji je izgorio. Ne. Nije plakala za Johnom. Vrištala je Kathrynino ime. Krici izdaleka.

"Gospo, probudite se, gospo. Došli su. Tu su!"

Kathryn se prestrašeno probudi. Dim je bio stvaran. I Agnes je bila stvarna. Nagnula se nad nju, kašljala i vikala, šarenica svjetlucavih od straha, bjeloočnica crvenih i suznih.

Kathryn sjedne u postelji. "Jasmine! Agnes, gdje je dijete?"

"Nije u krevetiću. Tamo sam prvo pogledala. Izgleda da ju je Magda odnijela. Ne brinite se, gospo, dijete je sigurno s Magdom."

Kathryn razgrne zastore nad posteljom. Dim se nije vidio u treperavim sjenama, iako se smrad jako osjećao od čega su je pekle nosnice.

"Zapalili su pašnjak, gospo."

"Ne brini se. Neće zapaliti kuću. Ništa im nismo učinili, a bez nas bi im bilo lošije. Sići ću i razgovarati s njima, pokušat ću ih urazumiti."

"S ruljom nema razgovora, gospo. Trebale bismo pobjeći dok nismo stradale."

"Ne, Agnes. Nećemo uzmicati. Među njima sigurno ima netko čijoj sam majci, djetetu ili ženi pomogla. Vjerojatno si većinu njih ti hranila. Neće naživjeti dvjema samim ženama."

Agnes samo odmahne glavom i progundā: "Čak ni vi ne možete urazumiti tu rulju."

"Pođi u dječju sobu za slučaj da je Magda zaboravila što je trebala učiniti pa se vratila onamo."

Kathryn gurne Agnes prema vratima i upravo kada se spremala primiti ručicu, vrata se sama otvore.

"Simpson!"

E pa to je bilo više nevolje nego što je trebala imati jedna žena u godinu loših dana! Neposlušna gomila pobunjenika i izdajnički vrag u istom danu.

Njezin bivši nadglednik prijeđe prag. U desnoj je ruci držao baklju. U lijevoj vjedro.

Agnes se isprijčila između nadglednika i Kathryn. "Htjela sam vas upozoriti, gospo", reče ona. "Ovaj je pokvarenjak došao s pobunjenicima. Iskorištava ih kao oružje, vjerojatno kako bi se vratio na staro mjesto. Otjerajte ga odavde. Ne trebaju vam takvi kao što je on."

Na trenutak Kathryn čak pomisli kako bi ga bilo dobro pridobiti na svoju stranu. Zamoliti ga da joj pomogne s pobunjenicima. Ali u njegovu posprdom osmijehu ona prepoznaje mržnju. U njemu neće pronaći saveznika.

On spusti vjedro, zgrabi Agnes za ruku i prinese joj baklju opasno blizu.

"Bojim se da će vam ubrzo trebati nova kuharica, gospo. Ovu će zadesiti nesreća tu u vašim odajama. Ubit će je njezini, rulja seljaka." On se posprdom nakloni. "Ali ja sam vam još uvijek na usluzi."

On mahne bakljom blizu Agnesine glave i osmudi joj nekoliko vlasi koje su virile ispod kapice. Agnes prestravljeno vrisne i počne lupkati po kapici. Simpson se nasmije i pojača stisak. Smrad izgorjele kose miješao se sa smradom gorućih polja.

Kathryn je osjećala staričin strah poput boli u svojem trbuhu. Osjećala je koliko se boji plamena, znala je da vidi izgorjelo tijelo mrtvog muža i svoje uz njega. Pročita suludu namjeru u nadglednikovim očima. Bio je dovoljno lud da ostvari svoju prijetnju.

"Pusti je, Simpstone."

"*Pusti je, Simpstone*", oponašao ju je on u falsetu. "Ili ćete učiniti što?"

Kathryn se trudila da joj glas bude miran. Ne strog, ali ni preplašen.

"Pusti je pa ćemo razgovarati o tvom povratku u Blackingham."

On zabaci glavu i počne se smijati. "Da se vratim čemu? Izgorjeljoj hrpi kamenja?" Ali nije više tako snažno držao kuharicu.

"Možemo se dogovoriti, ti i ja. Pomogni mi da spasim Blackingham od pobunjenika pa ćemo pronaći neko trajno rješenje u vezi s tvojim poslom ovdje. Kao što vidiš, samoj je ženi teško."

Njegove se vjeđe gotovo spoje, no ispod njih bljesne prepredenost. On pusti kuharicu, ali se ne odmakne s vrata. Još je držao baklju u ruci.

"Ostavi nas nasamo, Agnes", reče Kathryn. "Simpson i ja moramo dogovoriti uvjete. Pođi u samostan Svete vjere dok se ovo ne smiri. Kada sve bude gotovo, poslat ću gospodara Colina po tebe."

Agnes je pogleda kao da je poludjela.

"Ali, gospo..."

"Učini kako ti se kaže, Agnes!" Glas joj je sada bio nepopustljiv, zapovjednički.

"Da, gospo", odgovori ona tiho i nesigurno. Prođe između Simpsona i vrata. Provuče se.

"Samostan Svete vjere", vikne strogo Kathryn za njom. Slušala je kako kuharičini teški koraci odjekuju stubištem, isprva polagani, zatim sve brži.

Kada ih više nije čula, ona se okrene prema nadgledniku.

"Kako se usuđuješ ući u moje odaje! Ti si lopov i lažac. Izlazi prije negoli zapovjedim da te bičuju, što sam i trebala učiniti tijekom prošle žetve."

On uđe u prostoriju i zatvori za sobom vrata. Kathryn se povuče, nastojeći držati razmak.

"No, no. Kakve grube riječi! Što je s dogovorom koji smo upravo sklopili, gospo?" On se pravio da je iznenađen, a onda mu pogled postane leden. "Zar me smatrate potpunom budalom? Znam da je stara otišla po pomoć."

Što je više Kathryn uzmicala, to joj se on više približavao, sve dok je nije stjerao do postelje. Držao je vjedro u jednoj ruci, baklju u drugoj.

"Ali dobit ću zadovoljenje puno prije nego što ona bude u stanju pozvati pomoć." On spusti vjedro pokraj nogu. "Sjećate se katrana koji ste tražili? Donio sam ga."

Smrad dima bio je sve jači, u kući je vladala potpuna tišina.

"Katran?" O čemu on to lupeta? "Što si učinio s ostalima?" Ovaj put nije djelovalo. Nije ga mogla zavarati kao prije. On se posprdno nasmije i natjera je da spusti pogled. U tišini je gotovo čula kako joj srce ubrzano tuče.

On mahne bakljom ispred njezina lica i natjera je da se još više povuče. "Ostalima? Nema nikoga osim stare kuharice. Čini se, gospo, da

su vas svi napustili. Nitko ne želi služiti mrzovoljnu kaju. Ima tu ostalih, ali oni su zauzeti pražnjenjem vaših škrinja i razmazivanjem katrana po sobi staroga gospodara." On je zlobno pogleda i iskrivi usne izgovarajući sljedeće riječi: "Po iluminatorovoj sobi. Sva ona smola i boja što su natopile podove i stol zapalit će se poput stoga sijena u koji udari munja."

Molim te, Sveta Djevice, samo da Magda nije zaboravila.

Kathryn krene prema vratima. "Miči mi se s puta!"

On je gurne prema postelji i ona padne na nju.

"Sve se promijenilo, gospo. Sada ja zapovijedam." On se nagne i zatakne upaljenu baklju u držač na zidu uz postelju. Baklja se opasno nagne napola u držaču, napola vani. "Trebao sam ubiti onu staru krmaču kuharicu, poslati je da se pridruži njezinu pijanom starom pastiru, ali to će pobunjenici učiniti umjesto mene. Neće ona daleko umaknuti."

"Ubio bi staricu koja nikad nikome nije naudila?"

Agnes je bila nešto najbliže majci što je Kathryn imala. Sveta majko Božja, zaštititi je. I Jasmine. Molim te, Bože, molim te, samo neka se Magda snađe.

Simpson ju je mrko gledao dok je razmazivao sadržaj vjedra po zastorima i stupovima postelje. Imalo je jak miris i bilo gusto, neprozirno crno.

"Što to radiš?" Pokušavala je da joj se u glasu ne čuje panika. Već ga je jedanput uspjela drskošću zaustaviti, mogla je pokušati ponovno. "Znaš da ćeš, ako naudiš meni ili mojem kućanstvu, višetiti zbog ubojstva. Dovoljno je da pozvonim i moji će sinovi doći."

On zabaci glavu i počne se smijati. Od tog joj zvuka po koži prođu trnci. Kao da je bio obuzet vragom.

"Ubooojstvo." On se tobože strese. "To je tako lako. Već sam se izvukao... Da vidimo... Već najmanje dvaput."

"Dvaput?" Kathryn se vrtjelo u glavi onako brzo kako joj je srce tuklo. Spustila je ruke na krilo i čvrsto pritisnula uz trbuh praveći se da sluša. Osjeti oštar rub Finnova bodeža. Da, bio je ondje, ispod njezine nadsuknje. Visio je uz kronicu.

"Ja sam ubio svećenika." Izenada ga je pozorno slušala.

"Zašto ste tako iznenađeni? Nikad ne biste pomislili da je stari Simpson, koji je vječito govorio 'Da, gospo, ne gospo', tako snalažljiv, ha? Svećenik je slučajno čuo kako prodajem ovce pa je zaključio, budući

da ste se vi uvijek žalili, kamo odlazi vaša zarada. Gospodar je na to rijetko obraćao pozornost. Ali vi, vama se morao položiti račun za svaki prokleti groš. Biskupov svećenik mi je rekao da sam dužan platiti porez Crkvi na ono što kradem ili će me prijaviti." On se utiша tako da mu je glas zvučao kao hrapavi šapat. "Dao sam mu porez... po glavi."

Nju obuzme bijes. Bijes na samu sebe što je bila slijepa. Što je bila tako ohola i mislila da može posredovati, okrenuti sve tako da spasi sinove. Trebala mu je vjerovati. Trebala je vjerovati Finnu, ali bilo je nešto u njezinoj prirodi što ju je tјeralo da vjeruje samo sebi. Sada požali zbog toga, ali bilo je prekasno. Ona se sjeti Finnovih nesretnih očiju, dubokih bora koje su mu se usijecale oko usana svaki put kada je izgovarao njezino ime.

A za sve je bio kriv ovaj kućkin sin.

Grizla je usnicu sve dok nije osjetila okus krvi. Željela je skočiti na njega, pljunuti ga i izgristi, iskopati mu oči i kosu iz korijena. Ona stisne bodež ispod suknje. Nekontrolirano se trzala, ali joj je razum govorio da se svlada. Željela mu je odsjeći muškost i nabiti mu je u grlo. Ali neće uspjeti podignuti nadsuknju i odvezati bodež. Strpi se. Ona pročita što mu je bilo u očima i pokuša dobiti na vremenu. "Rekao si dvaput."

"Hoćete reći da ne znate? Spremište s vunom je bilo moje djelo. Stari pastir je znao da sam ukrao vreću s vunom. Prijetio je da će vam reći. Dva goluba jednim udarcem. Baš je bio lijepi krijes. A onda je ispalo da je mladi Colin kriv. E, tu mi se dodatno posrećilo, moglo bi se reći."

On spusti kist s katranom i pruži ruku kako bi joj dotaknuo dojku. Ona je strese trzajem ramena, ali on se samo nasmije. "Dim je sve gušći, ali ja imam još jedan nedovršен posao. Želim ono što ste mi ukrali."

"Ja? Ukrala tebi?" upita ona bijesno.

"Sjećate se male kuhinjske pomoćnice? Nema veze, možete me i vi zadovoljiti umjesto nje. Ševa za ševu. Gospodarica kurva umjesto sluškinje kurve." On skoči na nju i pritisne je na postelju.

Ona okrene lice kako joj u očima ne bi pročitao da laže. "Imam mjesečnicu. Hoćeš mi ti skinuti krvavo rublje ili da ja to učinim?"

On se namršti i na trenutak ukoči, ali brzo se pribere i počne petljati s vezicom na hlačama. "Tako mi Boga, uzet ću ono što mi dugujete. Ionako sam do pasa u krvi. Raširite noge, gospo."

Dahtao je, po koži su mu iskočile mrlje, crte lica su mu se izobličile, zarumenio se od pohote. Jednom je rukom trgao gornji dio njezine haljine dok joj je drugom pokušavao podignuti suknje. Ona odgurne njegovu ruku i reče: "Sama ću maknuti uprljane krpe. Učini mi tu milost i poštedi sebe. Okreni glavu." Drugom je rukom pokušavala dohvatiti bodež. Snažno povuče i iščupa ga iz toka.

Mirno je ležala skrivajući uz bok ruku s bodežom. Znala je da će joj se pružiti samo jedna prilika. Dim, težina njegova odvrtna tijela koje je pritiskalo njezino prijetila je da joj slomi duh. Molila se da pronađe dovoljno snage za napad. Morala je preživjeti. *Sveti Spasitelju, samo neka je moja unuka s Magdom.*

Znojeći se i rokajući on se propinjao na nju. Ona se natjera da mu se ne opire. *Samo još trenutak, Kathryn, samo trenutak.* Osjeti kako prodire u nju. Ona visoko podigne ruku, zatvori oči i još se jedanput pomoli. *Sveta Majko vodi moju ruku.* Ona prijeđe prstima preko balčaka Finnova bodeža, gotovo s ljubavlju, kao da u njemu traži snagu. A onda zabaci ruku unatrag sve dok je zglob nije zabolio, zamahne i zabode oštricu duboko između Simpsonovih lopatica.

Tijelo mu se ukoči, njegov ud u njoj klone, ali još je bio živ. Kolutao je očima, pokušavao protisnuti psovku iz grla. *Još jedanput, Kathryn. Kao da kolješ životinju. Mnogo si puta vidjela Agnes kako to čini.* Ali nije mogla iščupati bodež. Bio je preduboko zariven, a Simpson joj je priklješti ruku iza leđa. Ona je snažno trzala bodežom naprijed-natrag sve dok mu iz usta nije potekla krv. Kapala je topla po njezinoj koži i tekla u potoku između njezinih grudi. Iznenada se njegovo teško tijelo opusti na njoj, a pohota na licu smrzne se u mrtvačku masku.

Ona se prestane micati i zatvori oči, ruka joj padne na postelju. Teško je disala. Srce joj je lupalo takvom žestinom da je osjećala kuckanje u sljepoočnicama. Prestraši se da će se ispod njegova nepomična tijela udaviti u svojoj bljuvotini. Gurne ga s ono malo snage što joj je preostalo. Njegovo tijelo sklizne s nje, glava mu s odvratnim zvukom udari u stup kreveta, a stup u zid. Baklja ispadne iz držača i prevrne se na pod pokraj postelje.

Bukne plamen, zahvati rubove prekrivača i krene prema Simpsonovoj ruci koja je visjela s postelje. Plamičci su mu već dodirivali rukav. Kathryn skoči, ali suknja joj se zaplela ispod Simpsonova tijela.

Očajnički je vukla tkaninu. Nagne se kako bi ga gurnula sa suknje u trenutku kada su se zapalili zastori baldahina i perine. Smrad izgorjele kose, katrana i perja ispuni zrak, gušio ju je, pekao za oči. Nastojala se osloboditi. Jara joj je palila pluća.

Posljednji put povuče i osjeti kako se tkanina suknje trga.

Dim je bio tako gust da je jedino vidjela srebrno raspelo u podnožju postelje. Blistalo je na toplome zraku, činilo se kao da je naraslo. Patničko Kristovo lice okupano svjetlošću vatre izgledalo je gotovo kao da nije od metala nego od krvi i mesa koje se topilo.

Kathryn je pokušavala disati. Plamičci su se lijepili za perje i putovali zrakom poput velike pentekostalne vatre.

Ona pokuša potrčati, ali je noge nisu slušale. Je li još uvijek djelić tkanine bio zarobljen ispod tijela muškarca kojega je upravo ubila? Ili je bila skamenjena licem Krista koji je sve gledao? Bilo je to isto lice koje je gledalo udovičinu postelju koju je dijelila s Finnom. Isto lice koje je gledalo kada je radala sinove koji su kričeći došli na svijet, a onda ih je primalja spustila na njezin trbuh. Lice koje ju je gledalo u dugim satima grozničavih buncanja. Lice koje je tako često vidjela da joj je postalo samo dio pokućstva. A On je bio tu cijelo vrijeme.

Pazio je na nju.

Majka Krist gospe Julian.

Prvo se zapalila njezina odjeća, a zatim i griva srebrnastobijele raspuštene kose.

Nije čula Finna kako se penje uza stube. Nije čula kako je očajnički doziva. Nije čula svoj glas koji je dozivao Colina i Alfreda. Ali zato je u plamenu koji je plesao oko nje vidjela njihova lica kako blistavo sjaje okupana zlatnim svjetlom.

Kathryn ispruži ruke prema njima i ustane kao očarana svjetlošću sve dok vatra nije ponudila njezino tijelo kao veliku svijeću užarenom rastopljenom oltaru.

TRIDESET OVA

Littera scripta manet.

NAPISANO SLOVO OSTAJE.

Gospodaru Finne, učinile smo sve što smo mogle."

Nadstojnica Svete vjere gledala ga je očima punim suosjećanja. Sjedili su u malenom solaru u kojem je nadstojnica primala posjetitelje. Sjedila je pokraj njega na običnoj drvenoj klupi ispred malenog oltara. Finn nije imao snage progovoriti. Gledao je u stranu.

"Lady Kathryn nije patila više nego što je mogla podnijeti." Nadstojnica spusti ruku na Finnovo rame želeći mu pružiti utjehu. "Zahvaljujući vama, nije bila tako strašno opečena kao što smo se bojali. Ali kriv je dim. Teško je disala."

Ona zastane kao da pažljivo odmjerava riječi, kao da je boli samo njihovo izgovaranje. "Preživjela je do jutra."

On je šutio pa ona doda: "Ne smijete sebe kriviti. Dobro ste učinili što ste je donijeli ovamo. Bila je to volja našega Gospodina." Ona zausti kako bi još nešto dodala, ali odustane.

On napokon podigne pogled i glasom grubim od jada reče: "Želim je vidjeti."

Nadstojnica odmahne glavom. Redovnički veo joj je padoo preko lica pa joj nije mogao vidjeti oči. "Pripremaju je za... njezin posljednji put. Najbolje je da je se sjećate... onakve kakva je bila. Prije... prije požara. Više ništa ne možete učiniti za nju. Ona sada pripada Bogu."

On pokuša prizvati sjećanje: Kathryn kako sjedi u vrtu nagnuta nad ručnim radom, lica napola sakrivena u sjeni glogova grma. Kathryn kako ustaje iz njegova kreveta i za sobom vuče pokrivač kao kraljevski plašt. Kathryn kako drži njegovu unuku u naručju dok joj lice sja od ljubavi. Pokušao se držati tih slika, pomno ih je slikao na sklopljenim vjeđama cijelu noć dok se prevrtao izbezumljen i pun straha na slamnatom ležaju u gostinjskoj sobi samostana. Prekapao je sobe sjećanja tražeći njezin lik, njezino lice, njezin osmijeh, način na koji bi joj se pogled smekšao kada je govorila o svojim sinovima, način na koji joj je kosa padala preko vitka vrata kada ju je ljubio, okus njezinih usana, miris njezine kože. Ali demoni su mu se uvukli u glavu i premazali nježne boje, ljubljeni oblik, nemilosrdno ih pljeskali bojama dima i vatre, zamijenili sve posljednjom paklenskom slikom koju nijedan smrtnik kistom ne bi bio u stanju popraviti.

Činila mu se tako laganom dok ju je iznosio iz goruće kuće. Bojao se da su joj se kosti pretvorile u ugljen. Nije više imala kose, čak ni obrva. Lice joj je bilo tamno, puno čađi. Nije ga se usuđivao dotaknuti kako se koža ne bi raspala pod njegovim prstima. Oči su joj bile otvorene, zjenice sjajne i tamne kao blistavi oniks. Micala je usnama i on se nagnuo da je čuje. "Finne, došao si", rekla je kao da ga je cijelo vrijeme očekivala. Zatim je šapnula: "Odvedi me u samostan Svete vjere."

Nije bilo nikoga da mu pomogne. Sve je gorjelo: kuća, štale, pivovara. Na kraju je odjahao s njom do samostana držeći je u naručju poput djeteta. Ležala je tako mirno pa se bojao da je umrla. Molio ju je da ne umre, pokušao je saznati što je s djetetom, ali ona kao da ga nije čula. U jednom je trenutku otvorila oči i progovorila.

"Vidjela sam ga", rekla je, ali tiho pa mu se učinilo da nije dobro čuo, a i te riječi nisu imale smisla.

Sada je nadstojnica pokušavala poštedjeti njegove osjećaje obzirno govoreći o 'njezinu putovanju', ali on je znao na što misli. Sestre su zašivale Kathryn u mrtvačku ponjavu. Nadstojnica je imala pravo -bio je

to prizor koji ne bi trebao vidjeti. Njegovo srce ne bi izdržalo teret još jedne takve slike.

"Ne morate se brinuti", tješila ga je nadstojnica. "Pobrinut ćemo se da počiva na svetoj zemlji. Njezina je želja bila da bude pokopana ovdje."

"Majko, nemam novca da platim mise, ali ja ću..."

Ona odmahne rukom. "Nije potrebno. Prošle noći, prije nego što je zaspala, ona je sve prenijela na nas. Darovala nam je Blackingham u zamjenu za utočište. Pa iako više nema zgrada, zemlja je više nego dovoljna da pokrije sve potrebe i ispuni njezine uvjete."

"Uvjete?"

"Zatražila je da se prihod od zemlje upotrijebi kako bi se Sveto pismo prevelo na engleski jezik." Ona skrene pogled, nemirno prebirući krunicu prstima. "Priznajem da i ja potajno to podržavam. Pročitala sam neke tekstove gospodina Wycliffea o toj temi. Učinit ćemo to diskretno, naravno. A od najamnina će ostati dovoljno da se pobrinemo za njezino tijelo i dušu."

"Vi niste imali problema s pobunjenicima?"

Ona uzdahne. "Mi smo sirota kuća, ovdje se nema što ukrasti. Ima neke sigurnosti u siromaštvu. A kada ste vi ponovno otišli u Blackingham, stigle su vijesti da je biskup Despenser već dao objesiti nekoliko pobunjenika koji su napali koledž Saint Mary u Cambridgeu. Neće nas se usuditi napasti tako blizu Norwicheu."

Biskupovo ime prodre kroz maglu boli koja ga je okruživala. Bi li se trebao vratiti? Predati se i ponuditi da se bori, osveti se tako što će pomoći da se pobunjenici unište. Ali on nije imao ništa protiv njih. Vidio je Simpsonovo tijelo. I budala bi shvatila da je on zaslužan za uništenje Blackinghama. Druge su baklje možda izazvale požar, ali on je bio kremen koji je zapalio iskru. Cijeli je svijet poludio. Kome se normalan čovjek u takvim trenucima trebao prikloniti?

Nadstojnica je ponovno nešto govorila. On se pokušava usredotočiti na njezine riječi. Ona je bila njegova posljednja veza s Kathryn.

"Kada ste se vratili onamo, jeste li pronašli još nekoga živog?" upita ona.

"Nitko nije mogao preživjeti u tom paklu. Krov se već bio urušio. Kuća je bila poput usijane žeravice."

Nadstojnica se prekriži. "Znači niste pronašli svoju unuku. Žao mi je, ali možda još postoji nada. Prošle noći, prije nego što je... lady Kathryn mi je rekla neka vam kažem da potražite dijete kod blakingamskih seljaka najamnika."

Srce mu probode trunka nade.

"Rekla je da misli da je dijete živo. Dala ju je kuhinjskoj pomoćnici da je sakrije. Lady Kathryn vam je poručila da će Jasmine čekati da njezin djed dođe po nju."

"Je li to sve? Je li još nešto rekla?"

"Bojim se da nije. Bila je vrlo slaba."

Ali koja sluškinja? Svim se silama nastojao sjetiti kuhinjske pomoćnice. Je li to ona tiha djevojka koja je došla u zatvor s Kathryn i djetetom?

"Zapravo, sad sam se sjetila, ima još nešto. Kada je prenijela svoj posjed na nas, pitala sam je ima li nasljednika."

"Ima. Ima dvojicu sinova. Iako nisam vidio nijednog od njih. Kada je napadnut, Blackingham je, čini se, bio nezaštićen."

"Lady Kathryn je rekla da su joj sinovi mrtvi. Pitala sam je kako može biti sigurna, a ona je odgovorila da majka zna te stvari. Održat ćemo mise i za njihove duše."

"Bila je ondje još jedna osoba, odana sluškinja koja je možda poginula u požaru. Bila je dobra žena. Mislim da bi Kathryn voljela misu i za njezinu dušu."

"Mi ćemo poštovati želje lady Kathryn", reče nadstojnica i ustane. "Možete ostati u gostinjskoj kući dokle god želite", reče ona. "Molit ću se da pronađete unuku, a jednoga dana i mir našega Gospodina."

Lijepo je to rekla, ali to je bio znak da je razgovor završen. Finn ustane. Zahvali joj na brizi i počne odlaziti, ali se okrene. Gurne ruku u košulju i skinje kožnati lanac s privjeskom. "Majko, hoćete li joj ovo staviti u ruku i pokopati s njom? Dobio sam to od jedne svete žene. Kao neku vrstu obećanja, znamen vjere. Nemam nikakvu drugu uspomenu da joj ostavim."

"Ne mogu zamisliti bolji talisman za voljenu osobu od onoga koji se nosi blizu srca. To je vrednije od zlata."

Teška hrastova vrata samostana se stružući zatvore za njim s konačnošću kamena koji zatvara grob. Sunce je pokušavalo probiti

jutarnju maglu, zrak je već bio težak od lipanjske vrućine. U daljini se čuo glasan zov bukača koji se gnijezdio u šašu i zvučao poput prigušene trube za maglu.

Finn je tražio satima. Svratio je kod svakog seljaka, zavirio u kolibu svakog tkalca između Blackinghama i Aylshama. Nijedna majka nije vidjela drugo dijete osim svojega. Svaka ga je u to uvjerala preplašena pogleda i stiskala dječicu uz skute kada bi čula njegovu priču. Da je kod bilo koje od njih bila njegova unuka, bi li mu priznala? Ili bi sakrila dijete bojeći se osvete? Vidio je strah u njihovim očima. Neke su očito zaključile da su im muževi ovaj put pretjerali. Željne vijesti, jedna ili dvije su mu postavljale pitanja. Je li čuo da biskupovi vojnici možda ubijaju pobunjenike? Je li čuo da je kralj možda proglasio amnestiju?

Finn im je svima kratko odgovarao, previše omamljen da bi mu uopće bilo stalo. Njegov je konj bio gotovo jednako umoran kao i on, ali Finn se nije mogao natjerati da se vrati u gostinjsku kuću samostana. Tamo je Kathryn bila preblizu, usnula u lanenoj ponjavi. Mogao bi odjahati do luke Yarmouth i brodom otputovati u Flandriju gdje bi čak i umjetnik bez novca mogao skrpati kraj s krajem. Ili bi se mogao vratiti u svoju ćeliju, svojim posudama s bojama i prepustiti se biskupovoj milosti.

Možda mu se posreći pa Dispenser ne sazna da je uopće odlazio. Nadstojnica samostana je rekla da je biskup u Cambridgeu gdje nastoji ugušiti pobunu. Finn ne pamti da je čovjek Crkve ikada nosio mač, ali to ga nije previše iznenadilo. Zadržti kad pomisli da ga čekaju beskonačne partije šaha i buduće narudžbe slika koje nije imao nikakve želje slikati. Ostarjet će i onemoćati u svojoj ćeliji poput pustinjaka. S vremenom će mu oslabjeti i vid pa kada postane nepotreban biskupu, što tad? Hoće li ga izbaciti na ulicu da prosi milostinju ili će ga smaknuti zbog davno zaboravljena zločina? U svakom slučaju, nije ga bilo briga.

Napokon okrene konja prema Norwichu, prema jedinome domu koji je imao u posljednje dvije godine.

Spuštala se tama. Sjetio se da je malo izvan gradskih zidina gostionica. Bio je strahovito žedan, a kod sebe nije imao ni novčića, ali koja gostioničarka ne bi mijenjala pintu za laskavi portret? Jedva je primijetio grupicu koja mu se približavala - žena i dvoje male djece.

Jedno dijete uzbuđeno pokaže rukom na njega. Ili na njegova konja? Sjeti se da jaše kobilu mrtvog zapovjednika. Bolje da ih zaobiđe u širokom luku. On petama podbode konja i odvratil pogled.

U tom trenutku začuje svoje ime.

"Gospodaru Finne, molim vas, gospodaru Finne."

Finn zaustavi konja i pogleda dolje. Zamijenio je patuljka za dijete. Bio je to njegov stari prijatelj, mlada žena i jedno dijete.

"Hvala Bogu da ste to vi, gospodaru Finne. Ne mogu vjerovati. Mislio sam da ste mrtvi. Uplašio sam se kada sam čuo da su pobunjenici napali zatvor i ubili zapovjednika. Upravo smo se uputili u močvaru, Magda i ja. I dijete. Izgubili smo svaku nadu da ćemo vas pronaći. Hvala Bogu da ste se zaustavili, gospodaru Finne, hvala Bogu."

Ali Finn nije slušao. Gledao je plavokoso dijete koje se meškolojilo na djevojčinim rukama. Bila je to Jasmine, njegova unuka. Ruke su mu se trzale koliko ju je želio zgrabiti, ali nije se mogao pomaknuti. Samo ju je gledao iz sedla. A ona je gledala njega očima boje različka, Colinovim očima. Usta su joj bila lijepa, široka, imala su oblik luka. Kathrynina usta. Njezina meka dječja koža bila je nešto tamnija, ne ružičasta. Kao Roseina. Kao Rebekkina. Boljelo ga je da je gleda, no ipak nije mogao odvratiti pogled.

"Moja je Magda spasila dijete od požara. Sakrila ju je u duplju drveta s pčelama."

"Tvoja Magda?"

"Da. Moja. Rekla je da će se udati za mene." Ali onda iz Tomova glasa nestane hvalisavosti, kao da je znao da nije u redu pokazivati sreću pred ožalošćenim Finnom. "Sada kada je gospodarica... sada kada je gospodarica više ne treba."

"A dijete?"

"Mislili smo da biste trebali znati." Patuljkovo lice postane tamnocrveno. Finn je šutio.

"Mislim, priča se da ste vi... pa, da biste možda željeli... zbog..."

"Dobro si čuo, Tome. Ona je moja unuka i nisi mi mogao učiniti veću uslugu nego ovu što si je doveo meni." On se okrene prema Magdi. "A ti, gospođice Magda, što si je čuvala na sigurnom."

Djevojka se sramežljivo nakloni, ali ne odgovori nego pogleda Polu-Toma.

Finn nastavi: "Ja sam siroti zatvorenik. Nemam ništa osim odjeće na sebi, ali ako postoji išta što mogu učiniti da vam se odužim..."

"Izravnali smo stari dug i drago mi je što sam ga vratio."

Patuljak kimne u smjeru kamene kolibe nedaleko od mjesta na kojem su stajali. Finn je upravo tu, nekoliko metara od mjesta na kojem su stajali, prvi put vidio Polu-Toma, ozlijeđeno dijete, mrtvu svinju. Kako je samo tada bio samouvjeren, znao je točno kako treba postupiti, izvikivao je zapovijedi, žustro je odjahao na posuđenom konju u grad s krvavim djetetom na rukama, poput plemenitog viteza iz kakve otrcane bajke. Ali dijete je umrlo. I Rose. I Kathryn. Bio je to neki drugi muškarac. Prošla je odonda cijela vječnost. On pogleda dolje u još jedno plavokoso dijete.

Ona pruži ručice prema njemu. Nije ju mogao uzeti. Očajnički ju je tražio, ali nije razmišljao što će biti kada je pronađe.

Polu-Tom pogleda Magdu. Magda pogleda Polu-Toma i kimne.

"Gospodaru Finne, mi ćemo uzeti dijete i brinuti se o njoj. Ali mislili smo..."

Dijete se nagne prema glavi konja pokušavajući dohvatiti sjajne metalne dijelove uzda i Finn opazi da uz srebrni križ i ona nosi lješnjak na uzici. Kao da je čuo Julianin glas kako mu nježno objašnjava dok mu je pružala lješnjak - onaj isti koji je ostavio Kathryn - iz drvene posude na pisaćem stolu. *Traje i vječno će trajati jer Bog ga voli.* Bila je tako uvjerena u Božju ljubav. Tako uvjerena da Stvoritelj voli svijet koji je sazdao i koji je držao na dlanu Svoje ruke. Finn je želio vjerovati u tu ljubav. Ali pustinjakinja je bila odijeljena od svijeta, daleko od patnje i boli, od kleveta i stradanja nevinih i jedino joj je društvo bilo njezino čisto srce. Ona nije vidjela svijet u kojemu on živi, a on nije osjećao ljubav o kojoj je ona govorila.

Nije je mogao osjetiti ni u tom trenutku. Ali vidio ju je. Vidio je kako se Kathryn žrtvovala za svoje sinove. Vidio ju je u Rebekkinjoj ljubavi prema Rose. I sjećao se. Sjećao se kako je osjećao istu tu ljubav prema svojoj kćeri. Ali, je li sjećanje na tu ljubav moglo razbiti njegovu obamrlost? Kako se on, bjegunac bez novca, mogao brinuti o djetetu?

"Gospodaru Finne?" U očima Polu-Toma on pročita pitanje. "Uskoro će mrak."

Finn pruži ruke prema djetetu. Ona mu rado pođe u zagrljaj, popne se uz njega i pomiluje konja po glavi. "Konjić", reče ona.

Umorni konj udari kopitom o zemlju kao da ga je osvježio djetetov dodir.

"Nemam ničega za nju. Nemam joj čime kupiti hranu. Čak nemam ni za čistu tkaninu u koju ću je presvući."

Magda se nasmiješi. "Gospodine, ona je pametna. Reći će vam kad joj bude sila. Povučić vas za rukav."

Povući će ga za rukav. Finn se osjećao kao da je upao u zasjedu. Zaskočio ga je Julianin Majka Krist. Kako ju je sada mogao vratiti, predati to maleno biće drugome, Roseino dijete, dijete njegove voljene Rebekke? Kathryninu unuku. Njegovu unuku. Njegovo dijete.

Magda iz džepa izvadi maleni paket umotan u tkaninu. "Donijela sam joj nešto odjeće iz kuće svoje majke. Nije fina, ali je čista", reče i preda mu svežanj. On je gledao kako joj se oči pune suzama. I ona je poznavala tu majčinsku ljubav iako nije imala svoje djece.

"Evo, uzmite ovo", reče Polu-Tom glasom hrapavim od osjećaja dok je stavljao Finnu vrećicu novčića na dlan. "Nije mnogo, ali bit će dovoljno za dva-tri obroka."

Ali Finnov se mozak već pokrenuo, pun planova. "Zadrži to, Tome. Trebat će ti za tvoju mladu. Već sam ionako tvoj veliki dužnik. U Yarmouthu ću prodati konja. Dobit ću kojih petnaest funti. Više nego dovoljno za put do Flandrije, papire, pera i hranu za nas dvoje."

"Konjić", reče Jasmine. Ona pogleda Finna, pa Magdu, kao da će se rasplakati, i pruži ručice prema njoj da je uzme natrag. Magda je pomiluje i nešto joj šapne. Finn nije čuo što joj je rekla, ali dijete kimne, hrabro se boreći sa suzama. Prigušeno zajeca. "Evo. Pogledaj što sam ti napravila", reče Magda dovoljno glasno kako bi i on čuo i pruži Jasmine nevješto sašivenu krpenu lutku. Dijete se malo poigra s lutkom, a onda spusti glavu Finnu na prsa.

"Večeras nećete stići do Yarmoutha, gospodaru Finne. Bilo bi najbolje da prenoćite u Svetoj vjeri."

Finn je osjećao djetetovu težinu na sebi i to mu je nevjerojatno godilo. *Učinit ću da sve bude u redu. Učinit ću da sve što nije u redu bude u redu i ti ćeš to vidjeti.*

Hoće li vidjeti? U tom je trenutku vidio samo usnulo dijete čija je glavica počivala na njegovim grudima. Sve što je osjećao bio je teret

njegove tuge. Bio je preslab da izabere, ali dijete je izabralo umjesto njega.

Finn okrene konja prema Yarmouthu.

Učini mu se da iza sebe čuje tih Magdin jecaj, ali kada se okrenuo, ona mu je hrabro mahala i smiješila mu se. Polu-Tom je stajao pokraj nje s rukom preko njezinih ramena.

Sa svjetlom koje je iza njega nestajalo doimao se kao mnogo viši muškarac.

Epilog

Kathryn se polako budila, izvlačila iz sna u kojem je Finn nosi na rukama. Njegovo je lice blizu njezina, oči mu više nisu hladne, neumoljive. U njezinu je snu on lagano nosi, kao da joj je tijelo od zraka.

U tom snu ona ne osjeća bol.

Ali sada Finna više nema. On je otišao, nije li? Pobjegao je na sigurno s djetetom? Finn je otišao, samo ako i to nije sanjala. Vratila se bol, ali nije bila jača negoli je mogla izdržati.

Osjećala je kako joj je koža na glavi zategnuta, kao i na lijevoj ruci koja ju je boljela. Uz vrat joj se penjala goruća bol sve do lica, žarila je i bockala. Ona prstima napipa zavoj ispod jagodice gdje je bol završavala. Namršti se i tihi jauk joj pobjegne s usana.

Agnes se smjesta stvori pokraj nje, nagne se i počne je grditi.

"Ne. Ne dirajte lice." Ona prinese šalicu Kathryninim usnama. "Evo. Popijte ovo. To je vino s mliječnim sokom iz čahure maka. Ono će umrtviti bol."

Kathryn odgurne šalicu.

"Umrtvit će mi sva osjetila." Osjećala je da nevješto izgovara riječi. "Bol je podnošljiva. Ako preživim, morat ću živjeti u ovome svijetu, a ne u magli od snova."

Agnes spusti šalicu na škrinju pokraj postelje, ne osobito široke, ali barem s perinom. Kathryn je ležala na leđima malo podignuta na mekim jastucima. Leđa joj nisu bila opečena. Ona oprezno prebaci težinu tijela i jedina bol koju osjeti bila je uzduž lijeve strane.

Svjetlost s prozora koji je gledao na istok prodirala je u sobu nalik na ćeliju i pekla je za oči. "Gdje smo?" upita.

"U samostanu Svete vjere. Došla sam ovamo prije dva tjedna, kao što ste mi rekli." Agnes je kratko oklijevala. "Iluminator vas je donio ovamo." U njezinu se tonu čulo kako joj nešto zamjera, ali nije rekla što.

Ipak je to bio Finn koji ju je donio, pomisli Kathryn. Barem to nije bio san. A oprost u Finnovim očima?

"Je li pronašao Jasmine?"

"Ne sjećate se? Da, pronašao je malenu. Magda ju je spasila od požara. Ona i patuljak su pronašli Finna i dali mu djetesce. Mislila sam da znate. Niste htjeli uzeti ništa protiv bolova sve dok nismo to čule."

Agnes se namršti. "Rekli ste nadstojnici da otpravi Finna. Namjerno ste ga prevarili", reče ona s neodobravanjem.

Kathryn odahne s olakšanjem zbog djeteta i zatvori oči. Lijevo se oko sporije zatvaralo, a iz rastegnute se vjeđe širila bol. Ali osjećala je toplinu plamena svijeeće na desnom obrazu. Ta je toplina bila iznenađujuće ugodna, podsjećala ju je na Julianinu viziju Majke Krista kako blista pun života iznad njezine postelje u plamenu, podsjećala ju je na lica njezinih sinova okupana svetim svjetlom.

Colin i Alfred.

Pokušavajući ih zadržati, izgubila ih je zauvijek. Ona osjeti ubod tuge, svjež poput tek puštene krvi, ali ga odgurne u stranu.

"Blackinghama više nema?" upita ona.

"Nema, gospo. Izgubile smo ga zauvijek." Agnes se stisne grlo na zadnjoj riječi.

To je bio i njezin dom, pomisli Kathryn. Njezin koliko i moj. Kathryn je poželi utješiti, poželi joj za sve zahvaliti, ali nije imala snage.

Agnes makne zavoj ispod Kathrynina oka. Kada je zrak dotaknuo ranu, Kathryn udahne istodobno s naletom boli. Agnes nježno premaže opeklinu melemom za ublažavanje boli od listova gaveza i cvjetova gospine trave, zatim stavi hladnu kompresu i labavi zavoj.

Melem, ili pak Agnesin dodir, smirivao ju je. Kathryn osjeti kako se mišići njezina lica opuštaju.

"Znate, gospo, niste trebali otjerati iluminatora. Nikad nisam vidjela muškarca koji je tako opčinjen nekom ženom." Agnes obriše melem s

ruke, gurne je u široku suknju i nešto izvadi. "Ostavio je ovo. Želio je da u grob ponese nešto njegovo. Rekao je nadstojnici da je to sve što ima."

Agnes spusti lješnjak utisnut na malenu kositrenu podlogu kao neku važnu svetačku relikviju na Kathrynin desni dlan. Ona ga prepozna. Finn je rekao da je to pustinjakinjin dar. Ona zatvori šaku i stisne sve dok joj kositar nije počeo bosti kožu. Cijeli svijet na Božjem dlanu - ili nešto slično. Nije se mogla točno sjetiti Finnova objašnjenja. Ali bilo je dovoljno što joj je on to ostavio. Dovoljno što je to nekoć dodirivalo njegovu kožu.

Ona je ležala na mekim jastucima. Soba se polako smanjivala dok napokon nije vidjela samo Agnesino ozbiljno lice obasjano svjetlošću svijeće.

"Da nadstojnica... da ja nisam pustila Finna da ode, sada bi bio mrtav", reče ona. "Ili gore. Proveo bi ostatak života kao rob Henryja Despensera." Bilo joj je teško izgovarati riječi. A onda nastavi mrmljati, više radi sebe nego radi Agnes: "Finn ima Jasmine, to će mu sačuvati duh."

"A vi, gospo, što vi imate?"

Imam uspomenu na oprost koji sam vidjela u njegovim očima. Imam uspomenu na njega.

"Imam tebe, Agnes, i ti imaš mene", reče ona. "I to će zasad morati biti dovoljno."

Lijeva joj se ruka počne trzati u tikovima, svaki tik kao ubod. "Sada bih, mislim, ipak mogla popiti malo tvoje posebne medicine da lakše zaspim. I tebi je potreban san, Agnes." Ona pokaže na prostirku pokraj svoje postelje na kojoj je Agnes odano bdjela. "Nemoj spavati na tome. Zvona kapelice zvone zornicu, ali još je preostalo puno od noći. Pođi u gostinjsku kuću i tamo si pronađi krevet. Možemo i sutra razmišljati o našoj budućnosti."

"Ako ste sigurni, gospo. Ove bi se stare kosti rado odmorile na mekanom krevetu."

Agnes puhne i ugasi svijeću, ali ostavi svjetiljku od rogoza da gori. Ona je gotovo dogorjela pa je bacala dugačke sjene po sobi. Kathryn osjeti kako napitak za spavanje počinje djelovati ublažujući bol. Ona stisne lješnjak u ruci. Tako malena stvar.

Sobom prostruji zrak. Ona začuje neki zvuk, gotovo šapat.

Sve će biti u redu.

"Agnes, jesi li nešto rekla?"

Ali Agnes je već otišla. U prostoriji je vladala samo tišina i titrave sjene.

To je sigurno od lijeka, pomisli ona. Ili možda neki unutarnji glas koji je podsjeća na Julianine riječi. Ona zatvori oči tražeći san, ili uspomenu, što god, samo da donosi utjehu.

Šapat joj ponovno ispuni misli.

Ovaj je put svaka riječ bila razgovijetna.

Sve će biti u redu.

I Kathryn je gotovo u to povjerovala.

OD AUTORICE

Radnja ove knjige je izmišljena, ali biskup Henry Despenser, John Wycliffe, Julian od Norwicha i John Bali su povijesne ličnosti čije sam živote ispreplela sa životima svojih izmišljenih likova. Henry Despenser ostao je zapamćen kao 'biskup ratnik' zbog krvava i nasilna načina na koji je ugušio seljačku bunu 1381., a poslije i zbog neuspjele vojne kampanje protiv antipape Klementa VII. za vrijeme Velikog zapadnog raskola koji je podijelio Rimokatoličku crkvu. Također je zapamćen jer je darovao oltarski retabl s pet slika, poznat kao Despenserov retabl, katedrali u Norwichu u čast krvave pobjede u seljačkoj buni. Slike je dao uramiti grbovima obitelji koje su mu pomogle u pokolju. Ta se oltarska kompozicija danas može vidjeti u kapeli Svetoga Luke u norvičkoj katedrali. Za vrijeme reformacije okrenuta je naopako i korištena kao stol kako bi je sakrili od reformatora. Tako je i zaboravljena više od četristo godina. Navodno je sredinom prošlog stoljeća nekome ispala olovka ispod oltarskog stolnjaka pa je, kada se sagnuo da je dohvati, pronašao prekrasne slike na pet ploča koje su prikazivale Kristovu Muku. Ime autora je izgubljeno u povijesti.

Johna Wycliffea pamte kao 'jutarnju zvijezdu reformacije' zbog njegovih nastojanja da se Crkva reformira i zato što je prvi preveo Bibliju na engleski te tako promijenio ne samo povijest Crkve nego i povijest kulture. Optužen je za herezu, otpušten iz Oxforda i njegova su djela zabranjena. Ali nikad mu nije suđeno pa je nastavio pisati i propovijedati sve dok nije umro od kapi 1384. u svojem domu u Lutterworthu. Prijevod su dovršili njegovi sljedbenici 1388., sedam godina nakon završetka moje

priče. Godine 1428. papa Martin V dao je da se Wycliffeove kosti iskopaju, spale, a pepeo raspe u rijeku Swift. Lolardski pokret, koji je Wycliffe osnovao, nastavio se razvijati u tajnosti i na kraju se ujedinio s protestantskim snagama reformacije.

John Ball je ekskomuniciran oko 1366. zbog podrivačkih propovijedi koje su zagovarale besklasno društvo. Iz povijesnih izvora saznajemo da je pozivao na ubojstva plemića i visokih crkvenih dostojanstvenika. Zatočen je u zatvoru Maidstoneu, ali kada je počela buna 1381., oslobodili su ga kentski pobunjenici s kojima je otišao do Londona. Kada se pobuna raspala, Ballu je suđeno i obješen je u Saint Albansu.

O Julian od Norwicha, osim njezinih tekstova, zna se vrlo malo. Bila je prva žena koja je pisala na engleskome jeziku. U posljednje vrijeme je povećano zanimanje za njezina *Božanska otkrivenja*, a uglavnom su zainteresirane feministice koje intrigira Julianina ideja

o Majci Bogu. Dublje proučavanje njezinih djela svakako pokazuje da je, pogotovo za to vrijeme, bila osoba nezavisnih stavova, ali i duboko pobožna žena. Povijesni dokumenti svjedoče da je živjela pustinjačkim životom u Norwichu još 1413., sedam godina nakon smrti biskupa Despensera.

ZAHVALE

Željela bih zahvaliti sljedećim čitateljima koji su mi davali vrijedne informacije dok sam pisala ovu knjigu: Dicku Daviesu, Mary Strandlund i Ginger Moran. Oni su ocjenjivali moj rad dok je još bio u formativnoj fazi. Leslie Lytle i Macu Claytonu koji su radili sa mnom u završnoj fazi. Također hvala Patu Wiseru i Noelleu Spearsu, mojem najmlađem čitatelju, sedamnaestogodišnjaku, koji je pročitao i komentirao posljednju verziju. Posebno hvala mojoj dugogodišnjoj partnerici u pisanju Meg Waite Clayton, autorici *Jezika svjetlosti*, koja je propatila sa mnom kroz mnoge verzije teksta.

Također posebno hvala piscima od kojih sam mnogo naučila. Hvala Manette Ansay za vrijedne savjete o integraciji unutarnjih i vanjskih krajobraza u beletristici. Hvala Valerie Miner što me je odlično naučila kako da steknem dojam mjesta - jedna od scena s Polu-Tomom razvila se iz lekcija pisanja u njezinoj prekrasnoj radionici u Key Westu. Hvala Maxu Byrdu na njegovu izvrsnom predavanju o retoričkim sredstvima koju je održao u Squaw Valley Community radionici za pisce te za njegove pravodobne i osobne riječi ohrabrenja.

Mojemu agentu Harveyju Klingeru što me spasio iz močvare sentimentalnosti i mojoj redaktorici, Hope Dellon za njezino profesionalno umijeće i književni instinkt od srca hvala. Doista se osjećam blagoslovljenom što imam dva izuzetna profesionalca uza se.

U životu svakog pisca ne smije se podcjenjivati uloga osoba koje pružaju podršku. Želim zahvaliti onima koji su svojim riječima i postupcima pomogli da se održi moj krhki san o objavljivanju mojih

djela: Helen Wirth, koja je redigirala moju prvu objavljenu kratku priču; doktoru Jimu Clarku za profesionalne savjete i riječi ohrabrenja; članovima obitelji i prijateljima koji su pokazali zanimanje i vjeru u moje sposobnosti. Naposljetku želim izraziti svu ljubav i zahvalnost svojem mužu Donu čija mi nepokolebljiva podrška daje snagu. Posljednje i najvažnije, zahvaljujem Onome od kojega teku svi blagoslovi.

Sken i obrada: **janja**